W., 10,000--20/9/98.

Croydon Public Libraries.

Central Reference Library.

Accession No. 8634 Class No. 839.6

Besides the class topic, other topics treated of in this book are as follows :—

Topic No.	Pages.	Topic No.	Pages.

This Volume is presented *by the Lords Commissioners of Her Majesty's Treasury to*

CROYDON PUBLIC LIBRARIES CENTRAL

and will, in the event of the Library being broken up, be returned to the Controller of Her Majesty's Stationery Office, Westminster.

BROMLEY LIBRARIES

Digitized by the Internet Archive
in 2026

https://archive.org/details/icelandicsagas0002vari

RERUM BRITANNICARUM MEDII ÆVI SCRIPTORES,

OR

CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN AND IRELAND

DURING

THE MIDDLE AGES.

o 35857.

THE CHRONICLES AND MEMORIALS

OF

GREAT BRITAIN AND IRELAND

DURING THE MIDDLE AGES.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF HER MAJESTY'S TREASURY, UNDER THE DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

On the 26th of January 1857, the Master of the Rolls submitted to the Treasury a proposal for the publication of materials for the History of this Country from the Invasion of the Romans to the reign of Henry VIII.

The Master of the Rolls suggested that these materials should be selected for publication under competent editors without reference to periodical or chronological arrangement, without mutilation or abridgment, preference being given, in the first instance, to such materials as were most scarce and valuable.

He proposed that each chronicle or historical document to be edited should be treated in the same way as if the editor were engaged on an Editio Princeps; and for this purpose the most correct text should be formed from an accurate collation of the best MSS.

To render the work more generally useful, the Master of the Rolls suggested that the editor should give an account of the MSS. employed by him, of their age and their peculiarities; that he should add to the work a brief account of the life and times of the author, and any remarks necessary to explain the chronology; but no other note or comment was to be allowed, except what might be necessary to establish the correctness of the text.

The works to be published in octavo, separately, as they were finished; the whole responsibility of the task resting upon the editors, who were to be chosen by the Master of the Rolls with the sanction of the Treasury.

The Lords of Her Majesty's Treasury, after a careful consideration of the subject, expressed their opinion in a Treasury Minute, dated February 9, 1857, that the plan recommended by the Master of the Rolls "was well calculated for the accomplishment of this important national object, in an effectual and satisfactory manner, within a reasonable time, and provided proper attention be paid to economy, in making the detailed arrangements, without unnecessary expense."

They expressed their approbation of the proposal that each Chronicle and historical document should be edited in such a manner as to represent with all possible correctness the text of each writer, derived from a collation of the best MSS., and that no notes should be added, except such as were illustrative of the various readings. They suggested, however, that the preface to each work should contain, in addition to the particulars proposed by the Master of the Rolls, a biographical account of the author, so far as authentic materials existed for that purpose, and an estimate of his historical credibility and value.

Rolls House,
December 1857.

ICELANDIC SAGAS.

[*All Rights Reserved.*]

ICELANDIC SAGAS

AND OTHER HISTORICAL DOCUMENTS RELATING TO THE SETTLEMENTS AND DESCENTS OF THE NORTHMEN ON

THE BRITISH ISLES.

VOL. II.

HAKONAR SAGA,

AND A FRAGMENT OF

MAGNUS SAGA,

WITH APPENDICES.

EDITED BY

GUDBRAND VIGFUSSON, M.A.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF THE LORDS COMMISSIONERS OF HER MAJESTY'S TREASURY, UNDER THE DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

LONDON:
PRINTED FOR HER MAJESTY'S STATIONERY OFFICE,
BY EYRE AND SPOTTISWOODE,
PRINTERS TO THE QUEEN'S MOST EXCELLENT MAJESTY.

And to be purchased, either directly or through any Bookseller, from
EYRE AND SPOTTISWOODE, EAST HARDING STREET, FLEET STREET, E.C.; or
ADAM AND CHARLES BLACK, 6, NORTH BRIDGE, EDINBURGH; or
HODGES, FIGGIS, & Co., 104, GRAFTON STREET, DUBLIN.

1887.

BROMLEY PUBLIC LIBRARIES
AL
L5
CLASS
L 72.8
ACC.
01996 9065
[839.6]

Printed by
EYRE and SPOTTISWOODE, Her Majesty's Printers,
For Her Majesty's Stationery Office.

CONTENTS.

	Page
Preface - - - - - - -	ix
Metaphors, Names, and Epithets occurring in the Songs - - - - - - -	xxviii
Genealogies - - - - - -	xxxiv
Hákonar Saga Hákonarsonar - - -	1
Magnús Saga Hákonarsonar - - -	366
Addenda to the Hakon Saga - - -	375
Appendix :—	
Dunstanus Saga - - - - -	385
Icelandic Annals - - - - -	409
Continuation of Icelandic Annals of Jón Egilsson, Björn of Skardsá, and again of Jón Egilsson - - - - -	427
Letter from the Icelanders, Extract from Arna Magn., 764 A. - - -	433
Index :—	
Names of Places - - - - -	437
Names of Persons - - - - -	450
Nicknames - - - - - -	467
Illustrations of Life and Customs - -	469
Errata - - - - - - -	473

PREFACE.

PREFACE.

§ 1. Date of Hakonar Saga, p. ix.
§ 2. Date of Magnus Saga, p. xi.
§ 3. Account of Sturla, and his brother Olaf, p. xi.
§ 4. General account of the MSS. used, p. xv.
§ 5. Table showing the extent to which the different MSS. of Hakonar Saga have been used, p. xvii.
§ 6. Particular account of the different MSS. of Hakonar Saga and Magnus Saga, p. xix.
§ 7. Account of the life of St. Dunstan, and of the MS. of it, p. xxiii.
§ 8. Account of the "Icelandic Annals," p. xxv.
§ 9. Concluding remarks, p. xxvii.

---

§. 1. Of all the Kings' Lives preserved in Icelandic MSS. there are none of which the exact details of composition are so carefully recorded and dated as the Life of Hacon here printed. The *Sturlunga Saga* (vii. ch. 331, p. 272) gives the author's name, a point upon which as usual the Lives are silent. The passage runs, "And a little "later Sturla came into the greatest friendship with "the king, and the king took him much into his "counsel, and gave him that shrewd task to put together "(or compose) the history of King Hacon his father, "according to his own [the king's] account and the "information of the wisest men. But before the king "ordered the history to be composed, King Hacon had

" died in the Orkneys, and this seemed great tidings " to men all over the Northernlands and the greatest " loss." From these words we get the date at which this charge was committed to Sturla, the spring of 1264, and the conditions under which he wrote the work.

In Hacon's Life itself (ch. 275, p. 270), under the year 1250, where the death of the Emperor Frederic II. is recorded, we read, " He was Cæsar nineteen winters and " twenty, and after him the Cæsar-dom fell to the ground, " so that there hath been nought thereof since up to the " time when this book was put together and Magnus had " been king two winters in Norway after King Hacon " went westward over sea." We have here a more minute indication of time, for the author has got down to the end of the third quarter of the whole book.

Now we may conclude that, having begun in the spring of 1264, he had got so far by the setting in of winter (October) 1265, whence it is not unlikely that the whole was finished by the end of the latter year.

The poems which are larded into the Saga piece-meal (after the fashion of the early Kings' Lives that were Sturla's models) are not separate authorities, but merely ornamental adjuncts to his history. Most of them, indeed, are of his own composition; and they were made, part of them in 1263, before he went to Norway (either in Iceland or on his voyage out) as a means of introduction to the kings whose praises they sing, and part of them, the dirges, shortly after the news of Hacon's death had reached his son, *i.e.* after the middle of March 1264.

In Sturlunga Saga (vii. ch. 331), where Sturla tells of his first interview with the king, we read, " He told the " king then that he had made a poem on him and also " on his father," and, after an amusing description of the behaviour of the king and queen, he gives the king's

truly original criticism upon his poems—"It seems to "me that thou art a better poet than the Pope."[1]

§ 2. *Magnus Saga* is the last of the long series of classical Kings' Lives. *Sturlunga Saga* also supplies detailed information as to its origin and date (vii. ch. 331, p. 272.) "And then in the second journey abroad which "Sturla made, he was again in good keeping and in "much esteem with King Magnus. Then he put together "(or composed) the History of King Magnus according "to letters and by his own [the king's] account or "direction. Then he became King Magnus' henchman, "and afterward his sewer *or* dish-thane. He made "many poems upon King Magnus, and got manifold "honours therefor." From the Annals we know that Sturla's second voyage took place in 1277.[2] King Magnus died on the 9th of May 1280, according to the obituary, and Sturla on the 30th of July 1284.[3]

The Life of Magnus was therefore written either in 1277, or between 1277 and 1284, and partly during the later years of King Magnus; if it was ever finished, it was completed after the king's death, but though it is, perhaps, more probable that it was finished, we have no absolute proof of this. Our fragments do not give the king's death, or cover any period later than 1276.

§ 3. For an account of Sturla's life, and for the characteristics of his work and style, I may refer to *Prolegomena* to *Sturlunga Saga* (sect. 19, and p. 99). I would only here give a necessary caution, that Sturla wrote Hacon's Saga under the eyes of the young king his son, and that chapters 86–98 must not be taken as

---

[1] See translation of the passage, Corpus Poeticum Boreale, ii. 260. See also ii., 449, for an account of the character and historic worth of the Court poetry, such as Sturla composed.

[2] See Icel. Annals, s.a., printed in Appendix to Sturlunga Saga, vol. ii., p. 382, "Voyage out of "Raven [Oddsson] and Thorward "Thorarinsson and Sturla the law-"man."

[3] See Ártíða-Skrá or Obituarium printed in Appendix to Sturl. Saga, vol. ii., p. 394–5.

impartial historic statements resting upon documentary evidence, as has been done more than once, but rather as partisan and prejudiced accounts, composed with the special view of discrediting opponents, and putting a fair face upon the acts and theories maintained, a piece of work for which Sturla, who was merely the king's mouth-piece, must not be held accountable. In *Corpus Poeticum Boreale* (vol. II., pp. 256–7,) will be found my own view of the paternity and character of Hacon.

The main dates of Sturla's life may be added here. Born on the 29th of July 1214, a nephew of Snorre the historian, his life was a chequered one. Lawman in 1251, driven abroad in 1263, he threw himself upon the king's mercy, stayed in Norway till 1271, and after serving as lawman under the New Royal Constitution, 1272–76, went abroad again in 1277, and died on his birthday, in 1284, as recorded above. The Annals thus note his first return to Iceland, under the year 1271:—"King Magnus sent to Iceland Thorward " Thorarinsson, and Sturla [Thordsson] the lawman, and " Eindridi Boggul with the Law-book " the famous *Iron-side*, the first of the two Norwegian Books of Law, which were the basis of the New Royal Constitution, " and it was then that *thanegild* was granted " to the king from Iceland."

A contemporary view of Sturla's public character is given in a letter of Bishop Arne, quoted in his Life.[1] " Eindridi the franklin sent the bishop swiftly the " message that was written to him, but he [the " bishop] wrote in answer; and first, after his words " of greeting to the king, there followed that the lord " bishop thanked him for his friendly words and the " presents which the king had sent him, one tun of " wine for mass, and half a pound [skip-pund] of flour.

[1] Biskopa Sögur, sub anno 1277, vol. i., p. 707, in my edition.

" Next there was spoken therein of the chiefs and " governors in Iceland, and it was said that Raven " Oddsson was best endowed of all Icelanders to govern " all Iceland, but he said that it was better for the " whole folk that there were more rulers [officials], " and so there should be less cost withal. Next he says " that Lawman John went on well and wisely with his " business, but that there was less profit of Sturla " than was needful, and that some counsel must needs " be taken thereon." Being a man of letters, Sturla possibly appeared less practical than the doughty bishop would have liked him to be; moreover his sympathies would rather have been with the old condition of things than with the changes in which he was forced by fate to play a somewhat prominent part. His life and experiences are related fully in Sturlunga Saga by himself and his continuator, kinsman, and friend, Thord Narfisson. A story told by Thord shows another aspect of his character, that of the sage, and one with which his countrymen, with their keen insight into men's hearts and minds, more justly credited him. " That winter Thord " Narfisson was with Sturla. It happened once on a " time that winter that Bard the son of Einar Asgrims- " son came thither to Sturla; he was going down to " take ship. And the day after they went away, a " great gale came upon them, and men feared they " would be lost. Thord kept going in and out, seeing " whether the weather was getting better. And on a " time as he came in, Sturla said, 'Be easy, Thord, Bard " 'thy kinsman shall not be drowned on this voyage.' " 'Thou canst not surely know that,' says Thord. But " later on news were brought that it had been as Sturla " had said. Somewhat later in the spring, Bard fell " sick. Then Thord asked Sturla whether Bard should " get the better of his sickness or not. 'I know very " 'well now,' says Sturla, 'why thou askest this. But " 'get me now my wax tablets.' He played with them

" for a while, and a little later said, 'Bard will die of " 'this sickness.' And so it was."

Thord goes on to tell of his last days thus:—" Then " Sturla went to his estate at Stadarhol, and there he " held the Law Speakership till there arose quarrels " between clerks and laymen over the glebes. Then " Sturla put off his Law Speakership, and kept himself " outside of all the troubles that arose thereof. Many " men heard bishop Arne say this, and thought it " matter of mark that Sturla would receive some great " good [in the after life], inasmuch as he would have " nothing to do with these troubles. Then John Einars- " son and Erlend the Strong took the Law Speakership. " Sturla set up housekeeping in Fairey [a little island " off Thorsness], and gave his son Snorre the land at " Stadarhol for his dwelling. Sturla sat there [in " Fairey] in good worship until he died one night after " Olaf's mass day. Olaf's mass day [29th July] was " his first day in the world, and Olaf's mass day the " last.[1] He was seventy when he died. His body was " carried to Stadarhol, and buried there at the church " of Peter the Apostle, for whom he had ever the " greatest love of all the saints."[2]

Thord speaks further most affectionately of him as, " the very gentlest and wisest of men whom we have " known" (Sturl. i. 86), and with this verdict we may rest content. Sturla's great work, *Islendinga Saga*, must ever be his worthiest and truest monument.

Of Sturla's elder brother Olaf the White Poet (verses by whom are given in the Saga), grammarian, courtier, priest, lawyer, and probably historian also, *Sturlunga Saga* (vii., ch. 236, 237) and *Prolegomena* (sect. 20) give some account. Born about 1209, lawman 1248–50 and

---

[1] The obituary gives July 30th; perhaps he died during the night intervening.

[2] Sturl. S. vii. ch. 232.

in 1252, he died at his estate of Stafholt in 1259. Being a gentle, studious man, his love of letters and weak health probably disinclined him to take an active part in the troubled politics of his time. He was driven abroad with Snorre in 1237, and as King Waldimar died in 1241, it must have been between those dates that the two were in the friendly intercourse of which he speaks in his Grammatical Treatise (Scalda III.), styling the Danish King "my Lord Waldimar." Olaf's poem here cited may be dated 1240.

Of his uncle, the famous Snorre (born 1178, killed 1241), the life is given in *Sturlunga Saga*.[1] Suffice it to say that his *Háttatal*, a metrical exercise preserved in full in the collection known as the Prose Edda, was composed in 1222.

For the pedigree of the whole Sturlung family, see *Sturlunga Saga* (vol. ii., 481).

§ 4. Before discussing the MSS. upon which our text rests, it is needful to say that we have not the *first family* of the MSS. of the Kings' Lives, but only the *second family*, a type of large MSS. into which there are many Kings' Lives copied, and to note that in these MSS. one constantly finds the text abridged in a rough mechanical way, by omitting passages and compressing sentences, but without any important alteration of words.

This phenomenon begins to show itself pretty early, for in two MSS. (which from the white colour of the vellum, as well as from their history, we know to be Norwegian, though, to judge from the hand, the work of Icelandic scribes) within twenty years in one case and ten in the other of Hacon's death, we have, as will be seen below, *abridged* texts of his life.

I have elsewhere suggested that these abridgments are the work of Icelanders writing a corpus of chronicles for Norwegian nobles. Towards the end of their task, or

[1] See Prolegomena, sect. 14.

in parts of small interest to them or their patrons, they flag, and content themselves with a brief, bald narrative, containing so much only as was strictly needful for their purpose, every man making his abridgment when and how he pleased, so that there are as many abridgments as MSS. Just as one must often put together two or three clipped and shorn coins to get the full image and superscription, so one must put together as many abridged and curtailed texts as are preserved, to get at the full phrasing of the architype.

It must also here be noticed that the ends of many Saga MSS. have been lost by the various sad mischances to which MSS. all the world over are subject.

It was while working at the Flatey Book that I first observed this curious process of abridgment which had not been suspected before, and, in Prolegomena, I have noted the fact that Heimskringla itself is for great part of it a much abridged compilation. An example taken from the Hacon Saga MSS. will be instructive. There are two complete MSS. at Copenhagen (Flatey Book and Fris-book), complete so far as that they contain the *end* of the Saga, but when set side by side they differ in such wise as to make it evident that, while copied from one architype, they only present this architype in differently abridged forms. Where are we to look for this architype ?

In 1860, while engaged upon the Sturlunga MSS., I found that there was in the paper copies followed in the old edition (vol. iii., pp. 318–320, chs. 26–27) a chapter which, from my calculations of the contents of the MSS., I knew could not have been in them. At the same time, it agreed in words and sentences with the two abridged texts in Flatey Book and Fris-book of Hacon Saga, save that it gave the full text. I therefore concluded that it must be a quotation from the original unabridged text of that work.[1] Upon my first visit to Stockholm in 1874, I turned eagerly to the MS. (marked

[1] See my preface to Flatey Book, p. xiii., written in 1868.

B below), looked up the passage, and found in it the full text of which the chapter inserted in Sturlunga formed part.

§ 5. The MSS. used for this edition are the following: we mark them here A, B, C . . . according to their importance :—

A—*Cod. Scalholtensis,* AM. 81, cited as Sk, or (before p. 306) as Cd., written about A.D. 1450; ends p. 306, footnote 3.

B—*Cod. Holmensis,* cited as St. or (after p. 306) as Cd., written in the sixteenth century; begins p. 289, footnote 3, and to the end.

C—*Cod. Arna-Magnæanus,* cited as *b* (p. 337, *sqq.*), or as *fragm. sk.* (p. 322), written in the fourteenth century; contained the Lives of Swerre, Hacon, and Magnus, of which only eleven leaves remain.

D—*Cod. Flateyensis,* cited as Fl., written about A.D. 1380; complete, but abridged at end.

Aided by the completely *abridged* texts—

Cod. Frisianus, AM. 45, cited as Fr.,[1] written about A.D. 1270; abridged, but careful in verses.

Eirspennil, AM. 47, cited as Esp., written about A.D. 1280; abridged, ends p. 318, footnote 5.

Gullinskinna, AM. 42 chart., cited as Gsk., from a vellum of 1300; abridged greatly, exists only in paper copy, ends p. 268.

Cod. Holmensis (Holm. No. 20. fasc. 3) cited as H, and H* three leaves AM. 325; somewhat abridged; contained the lives of Swerre and Hacon.

There is besides a small insignificant vellum fragment of two leaves, marked *a,* see p. 155, footnote 2, it ends p. 166, footnote 3; and another of the same worth in Christiania University Library, see pp. 381–382.

These are thus used:—A and D running parallel great way, it was a question which should be followed at

[1] Tr.' (p. 48, footnote 1; 82, fn. 1; 155, fn. 4) is a printer's error.

the outset; but this was soon settled. Cd. A is a rough, coarse copy, but it is the most genuine, the most faithful, the best; where it ceases, B is the only unabridged text, its lacunæ (peculiarly grievous to the English reader, for they were part of the Largs battle chapter) are supplemented from C as far as it goes, where it fails from D. The other MSS., Esp. Gullsk. Holm. (being abridged texts), have been used in various places when they preserve a better word or correct a mistake; but, as will be seen from the subjoined table, the case is practically A+B, supplemented by C and D.

A

p. 1—306, footnote 3.

B

p. 306, footnote 3 to p. 312, footnote 3.
p. 315 „ 2 „ p. 330 „ 2.
p. 336 „ 4 „ p. 341 „ 2.
p. 345 „ 4 „ p. 353 „ 6.
p. 357 „ 2 „ p. 360, the end.
Four leaves are lost, having been cut out.

C

1. From the vellum itself:
p. 341, footnote 2 to p. 342, footnote 3.
p. 343 „ 2 „ footnote 7 of the same page.
p. 344 „ 1 „ „ 5 „
p. 345 „ 3 „ „ 4 „
pp. 361–368 (Magnus Saga).
2. From paper extracts:
p. 368, line 11 to p. 373, line 5.

and the fragment, marked *fragm. sk.*, pp. 322, 323, 326–327, of the footnotes.

D

p. 312,	footnote	3	to p. 315,	footnote	2.
p. 330	„	2	„ p. 336	„	4.
p. 343	„	7	„ p. 344	„	1.
p. 344	„	5	„ p. 345	„	3.
p. 353	„	6	„ p. 357	„	2.

Where texts A and B overlap, A is followed; where C and D overlap, C is followed. Text D cedes to texts A, B, C.

§ 6. A, *The Scalholt Book*, AM. 81, folio. Hacon's Saga occupies leaf 64*b*—leaf 120, where the MS. ends defective *in calce* (p. 306); it is in two columns, about 38 to 44 lines in a column, the lines closer towards end. Arne Magnusson characterises this MS. thus:—"This "book is in folio, badly written, and not correct; some- "what is missing at the end; it has formerly belonged "to the Cathedral of Scalholt."[1] It often skips words or sets of words—seldom whole sentences—these are supplied in *brackets*, to save footnotes, from D. There is a paper transcript (AM. 91 fol.) of the middle of the seventeenth century, taken from the MS. when it was but as it is now, and therefore of no critical value. The old vellum is in two handwritings.

B, *Stockholm Book*, or *Codex Holmensis*. No. 20, fascic. 3, Royal Library, Stockholm, is a transcript from a lost MS. of Hacon's Saga which has left no other traces, taken about the latter part of the sixteenth century in order to *fill up* the *lost* part of the poor and abridged fourteenth century H. The vellum composed of these two pieces, has suffered, four leaves of the latter part, B, having been clean cut off by a sharp knife or razor. Of the earlier part H, many leaves (more than the half) are also gone, some I myself found among the

[1] "Bókin er in folio, illa skrifuð "og ekki rétt; vantar nockuð sí- "darst; hefur fyrrum til heyrt "Skálholtz kirkju." MSS. Catalogue, No. 435a.

fragments in AM. 325, viz., three leaves, H.*[1] We cannot trace the important MS. from which H was in the sixteenth century supplemented. It was not the Scalholt Book when complete, as I ascertained from the pieces where the two overlap, nor its original, as may be seen by comparison of the texts: nor was it C when complete, for the two overlap and differ, C being a little abridged in places. It is therefore a wholly separate and important authority. The last leaf of B is very black and dark; by the kindness of my friend Dr. Klemming I was able to read it in water,[2] and for the first time supply the full text. Two or three words, however, which have baffled my best efforts, have been marked with dots.

C. In the Arna Magnæan Capses of fragments marked 325 (now gathered into fasc. 10), I found eleven bits, which I could, by comparison of handwriting, vellum, binding marks, line rules, &c., identify as parts of a big lost 14th century MS. that must have comprised the lives of Swerre, Hacon, and Magnus. On one of these leaves Arne Magnusson has written the memorandum, "In Reekholt 1707," on another, "Out of Eastfirths, 1711," and "This "leaf was the cover to a little book which Hannes "Thorlafsson owned [the Antiquary, drowned 1682]; it "is out of the History of King Magnus, the law-mender."[3] Such memoranda show the way the débris of MSS. were gathered from east to west of Iceland, and testify to Arne Magnusson's care and method in collecting.

There remain respectively—of *Swerre Saga* four leaves, of *Hacon Saga* five, of *Magnus Saga* two. Here we are especially concerned with Hacon, in particular the fourth

---

[1] To these H* leaves Arne Magnusson has remarked, "Ur sogu "Hakonar konungs Hákonar sonar, "fengið 1728 in Febr. frá Log-"manninum Oddi Sigurðs syne."

[2] See Corpus Poeticum Boreale, i. 543 footnote.

[3] "Í Reykja-holti, 1707," and "Úr Austfiorðum, 1711," "Þetta "blað var utan-um kver er átt "hafði Hannes Þorleifsson; er úr "sogu Magnús konungs lagabætis," is written on the begrimed vellum leaves.

and fifth leaves. The first leaf begins p. 131, footnote 3, and ends p. 135, footnote 7. Second leaf, p. 142, footnote 4, ends p. 147, footnote 1. Third leaf, p. 291, footnote 1, ends p. 297, footnote 2. Fourth and fifth leaves, p. 337, footnote 1, end p. 347, footnote 2 (mutilated). When whole, the vellum cannot have fallen far short of 200 leaves. It was abridged in parts, as seen from p. 294, yet it contained clauses found neither in Fl. nor Fr. Thus in p. 378 the "æyngum" is the last word of a clause now lost. We have pp. 375–380 printed of leaves 4–5 such as was *not* used in the main text.

D, *Codex Flateyensis*, has been described in the introduction to Vol. I. Orkneyinga Saga. Hacon's Life extends from column 659 to column 750, and is all in Magnus Thorhallson's handwriting. There is a paper transcript in AM. 90 folio. In the edition published at Christiania 1860–68, pp. 1–233 of Vol. III. comprise Hacon's Life, then first copied from this MS. by me.

Cod. Fris., the well-known AM. 45, published by Unger at Christiania in 1871, pp. 387–583 covering Hacon's Life. The earlier editions of Hacon's Life are all founded on this MS., *e.g.* Johnstone's Norwegian Account of Haco's Expedition, 1782, the best known edition here, and the folio edition of 1818 (5th vol. of *Heimskringla*), the old *Fornmanna Sögur* edition (vols. ix–x), 1835. The real value of this MS. to us lies in the fact that the scribe copied all the verses, and carefully too, a point in which he markedly contrasts with the Flatey Book scribes. The verses in the present edition are based on *Frisianus*. It is noteable that one dramatic episode, p. 190, lines 5–21, is found only in Fr., a homoioteleuton it appears to be.

Eirspennil, i.e. Brass-clasp, AM. 47, a beautifully written text, contains an abridgment of the Kings' Lives from King Magnus the Good downward, of no special value and still unprinted; but also, what is of high value, the Lives of Kings Swerre, Hacon, Swerresson and Hacon, all of which were printed by

Unger in 1873, under the title "*Konunga Sögur, Sagaer "om Sverre og haus Efterfölgere.*" Hacon's Life is on pp. 239–456 (the end is supplied from Fris-book). This MS. must have been written within a very few years of Hacon's death, yet it is abridged. A paper transcript is in AM. 88 folio.

Of *Gullinskinna*, or Gold-skin, AM. 42 chart., the vellum was destroyed in the fire of October 1728, only one small fragment still remaining, detached before that date from this MS., which was defective while in Arne Magnusson's possession. One bright vellum leaf, still extant, I conclude, from notes of Arne Magnusson, to have once formed part of the burnt vellum; it fits in with a lacuna in the paper copy taken from Gullinskinna, which luckily preserves to us, no doubt faithfully enough, the lost MS. The paper copy (AM. 42) is in the hand of the good and famous scribe Asgeir Jonsson, and was taken about 1690 for the use of Torfæus, for whom he worked.

While the text was based on A *plus* B and D, the abridgments, especially Esp., have not been wholly useless, for they have often checked or confirmed a reading. It would be quite useless, even if possible, to mark every petty scribal divergency of each different abridgment, especially as the state of the MSS. obviously made it imperative to lean on the main authorities A and B.

As to *Magnus Saga* there is unluckily less to tell, for the greater part of the work has perished. Till the present edition, the two leaves of C were the only fragments known to exist. But in 1858, when Munch was staying part of the winter in Copenhagen on his way to Rome, I called one evening at his house, and in the course of talk he took down from his shelf the compilation known as *Annales Islandici*, published at Copenhagen 1847, and turning to p. 148, under the year 1276, he told me of the long passage found in AM. 410, 4°, and in AM. 412, 4° (marked in the edition as F I),

one of which is written by one of the scribes of Bishop Thorlac). "These are (he said) no annals, but part of "the Life of King Magnus." He further pointed out several gross mistakes in names of persons and places, which I afterwards corrected in the margin of my own copy. Many years later, in 1874, in Stockholm I found an older text than I (F is copied from I) in a vellum of 1570, which may have been copied from the original MS.(C) [1] at a time when it was more perfect than it was later; for I believe vellum C to be the architype of the whole. The margin of the two remaining leaves show traces of its having been in the hands of a 16th century compiler of annals, the year being noted in the margin. In obedience to Munch's hint, I scoured the Annals carefully, and I got one or two small entries (which will be found printed p. 373) evidently derived from the same source (C). One discrepancy between one of these entries and the statement in the Saga (ch. 5 beginning) is owing to the slovenly workmanship of the compiler of the annals.[2] As said above, no bit of Magnus' Life touches a later date than 1276, and it may even have been left unfinished by Sturla. C must have been seriously damaged rather early, as it is "barren," *i.e.*, it has given birth to no paper copies, whereas if it had been at all complete in the "copying age," as I would call the years from 1630–50, doubtless a copy would have been taken. Magnus, the lawgiver King, was long an interesting personage to the Icelanders. Finally I may add, that I believe the fragment *sk.* (pp. 322–327) to be owing to a lost leaf of this very vellum.

§ 7. The LIFE OF S. DUNSTAN, printed pp. 385–408, exists in one MS. only, AM. 180 fol., in a coarse hand of the 15th century. This MS. is black and in part difficult to read, but complete save one leaf out of which a strip

[1] From the footnote, p. 373, it is manifest that the vellum of 1570 cannot be the mother to the paper copies AM. 410, 412.

[2] The extract says that Bp. Ascatín gave the last uńction to the sick king. The text (p. 364) does not say so, but names the bishop in the clause just above; hence the mistake.

Biorn of Scardsá, about 1640, and John Gizorson, who died in 1648, compiled Annals from the scraps of legendary information they could glean of the 15th century.[1] Pieces of these I have printed here (p. 427-432). How deep the influence of English trade and fishery in the North Sea was upon Iceland is shown by the large additions they have made to the Icelandic vocabulary. Iceland had next to nothing to do with Denmark and Norway in the 15th century, and she might easily have become an English dependency if Henry VIII. had chosen to buy her sovereignty. That Columbus sailed to Iceland in a Bristol ship is known from his Spanish life, and there are anecdotes of the trade between Iceland and Bristol in the days of Henry VII. and Henry VIII., and Elizabeth.

There are a few corrections in the text here given, such as the putting right of a date (1413, 1414), two years being lumped into one. The dates of these Annals are fixed by the dominical or Sunday letters, and the curious Icelandic verses subjoined give the rule for the 28 years of the solar cycle. They may be compared with the Latin jingles (Grandia Frendet Equus Dum Cernit Belliger Arma) used for the same purpose.

Bestar Astir	Greiðir Friðar Engill.
Dáins Cáins	Bræði Arfar Guldu.
Felur Elur	Drottinn Cristni Blíða.
Andar Grandið	Forðumst, Eymdir Dvína.
Canna Bannið	Argir Glæpa Floccar.
Ecka Drecka	Cristi Bornin Allopt.
Góðir Fróðir	Erfa Dýrðar Crónu.

[1] For notices of their lives, see Prolegomena, § 27.

The letter to King Eiric, 1413 (p. 433), refer to the foreign trade, and the Beda scrap (p. 433) is the Icelandic version of the well-known tradition.

§ 9. Since the text of this volume went through the press, I have hit upon some fresh emendation in the verses (see p. xxiii.) I also owe to my late revered friend Captain Thomas of the Scotch Survey some important corrections, two of which I note here. In a letter of his, April 1879, he says, "*Hattar-skot* [Ch. 166], which I take "to be a mis-reading, *Abercross* the modern *Apple-cross*." And in another letter he corrects the "*firir bareyiar*" of Ch. 318 into "*friþareyiar*" (a suggestion I believe of Munch's also), the palæographic probability of which is very high apart from its historic certainty, as may be seen thus :—

f'þareyjar f.
f'bareyjar f.

To these corrections I would add the "*scot-ueldi*" and "*scot bygðum*," which I take to be certain corrections for the "*stor-ueldi*" and "*stor-bygðum*" of the text of the poems in Fris-book and Flatey Book, the confusion between "c" and "t," "t" and "r," being notoriously common.

Finally, as to my bewilderment in p. 217, footnote, about the setting in of the summer in 1240, I have now ascertained that Norwegians, unlike the Icelanders, began their summer on Saturday. Bishop Finn Johnson in Hist. Eccles. Island. IV., p. 144, says: Sumar, primus æstatis terminus, quam antiqui, non ut nos, die Iovis, sed die Saturni inchoabant, qui ab 8 ad 15 April incidebat."

P. 432. The name of the Englishman was "Hobert," [Hubert] not Robert.

The letters in the margin refer to the pages of the old *Fornmanna Sogur* edition, vols. ix. and x., and are inserted because that text was necessarily cited in my Oxford Dictionary. G. V.

Metaphors, Names, and Epithets that occur in the Songs.

Of the poems in this volume, ranging from 1219–1264, two strophes only are entered in Corpus Poeticum Boreale, viz., ch. 177, see vol. i., p. 400, and ch. 208, see Bk. v., No. 56.

They are here classified and sorted into poems, and these are cited by their numbers, running from 1–10; thus—

1. *Epic, four-stressed;* strophes 1–3, ch. 3; 4–6, ch. 25; 7, ch. 70; 8–9, ch. 114; 10–11, ch. 201; 12–13, ch. 219; 14–15, ch. 227; 16, ch. 228; 17–19, ch. 232; 20, ch. 233; 21, ch. 235; 22–25, ch. 236; 26–27, ch. 241; 28–33, ch. 255; 34–37, ch. 258; 38–40, ch. 266; 41–42, ch. 267.
2. *Six-stressed, court metre;* strophes 1, ch. 66; 2, ch. 69; 3, ch. 104; 4, ch. 117; 5, ch. 130; 6, ch. 146; 7, ch. 150; 8, ch. 280; 9, ch. 293; 10, ch. 326; 11, ch. 331.
3. *Eight-stressed;* strophes 1, ch. 254; 2, ch. 274; 3–4, ch. 278; 5–6, ch. 285; 7–11, ch. 286; 12, ch. 289; 13, ch. 290; 14–15, ch. 291; 16–18, ch. 293; 18, ch. 294; 19, ch. 311; 20, ch. 313.
4. *Four-stressed court line* (C. P. B., i. 449); strophes 1–3, ch. 318; 4–6, ch. 319; 7–8, ch. 320; 9–11, ch. 321; 12–14, ch. 323; 15–17, ch. 324; 18–20, ch. 326.
5. *Six-stressed, on King Magnus;* strophes 1–2, ch. 310.
6. *Eight-stressed;* strophes 1, ch. 25; 2, ch. 176; 3, ch. 177; 4, ch. 182; 5, ch. 190; 6–7, ch. 199; 8, ch. 219; 9, ch. 228; 10, ch. 232; 11–12, ch. 234.
7. *Six-stressed;* strophe 1, ch. 114; 2, ch. 195; 3, ch. 221.
8. Strophes 1–2, ch. 74; 3, ch. 75; 4, ch. 194.
9. Strophe 1, ch. 293.
10. *Stray verse,* strophes 1, ch. 59; 2, ch. 70; 3, ch. 83; 4, ch. 177, see C. P. B., i. 400; 5, ch. 182; 6, ch. 208, see C. P. B., Bk. v., No. 56.

Poems 1–5 are by Lawman Sturla, composed in 1263–64.

6–7 are by Olaf the White Poet, composed in 1240.

8 is by Snorre Sturlason, composed in 1222 and 1238.

9 is by Earl Gizur, composed in 1257.

10 is by several poets, composed in 1219, 1221, 1222, 1235.

I.—*Metaphors, Complex.*

(The first numeral refers to the number of the poem given in the foregoing table, the second to the strophe.)

King, Earl, Prince:

Giver of gold, hring-skati, 1, 34; hring-þverrir, 4, 18; bauga lestir, 4, 15; bauga rennir, 1, 19; bauga briótr, 1, 36; baug-sendir, 2, 4;

King, Earl, Prince—cont.

malma skerðir, 3, 2; hringa skerðir, 8, 1; seima stiklir, 3, 5; hringa Baldr, 3, 5; auðar fram-stiklir, 4, 15; auðar lundr, 3, 14; gull-

King, Earl, Prince—cont.
stríðir, 2, 8; gull-sviptir, 2, 9; hafs hyr-sveigir, 10, 1; hringa fríð-skerðir, 4, 4; dal-reyðar ítr-bóla eyðir, 4, 7; ver-báls hötuðr, 3, 1; fley-vangs fúra lestir, 2, 8; Rín-fúra rýrir, 2, 1; Rínar logs sviptilundr, 3, 15; veg-mæta gætir, 4, 9; orm-vengis ótti, 4, 2.

Adversary, iöfra bági, 1, 11; iöfra hneitir, 3, 5; sig-deilir, 4, 3.

Victor, sigr-magnaðr, 4, 12; sigr-gæðir, 2, 2.

Enthroned King, hásæta gætir, 4, 1; ríkis-vandar (sceptre's) reiði-valdr, 3, 1; grundar hilmir, 6, 8.

Ward of the land, grundar vörðr, 1, 38; 3, 16; landa stýrandi, 4, 4.

Over-king, iofra þengill, 5, 1; iofra oddviti, 2, 7.

Ruler, aldar gramr, 3, 1; lofða stýrir, 1, 21; iofra stýrir, 1, 35; seggja dróttinn, 1, 34; virða dróttinn, 2, 9; lýða gramr, 2, 11; aldar gramr, 3, 1; fyrða gramr, 3, 17.

Justice, lóm-blekkir, 4, 2; rán-dróttar (robbers') ótti, 4, 8; hlenna hneykir, 2, 5; dolg-stríðir, 2, 6.

Mariner, brim-dýra [emend.] stýrir, 4, 8; unn-viggs skipoðr, 3, 3; viggj-alfr, 1, 13.

The famous, frægða frömuðr, 6, 3; veg-rækjandi, 8, 2; mærðar tínir, 3, 21.

Master of battle, rómu stýrir, 1, 18; ör-þingaðr, 2, 1; her-stefnir, 6, 11; her-stefnandi, 8 4; styrjar valdi, 8, 1; víg-storma valdr, 7, 1; hior-éls (battles) frömuðr, 7, 1; ógnar lundr, 3, 12; sókn-gæðir, 5, 1; fríð-skerðir, 4, 10; fleina-flug-stærir, 4, 2; böð-gerðar herðir, 4, 6.

Fighter, stála litoðr, 6, 3; sverða blik (shield's) skerðir, 4, 17; Skögl-lar serks (coat of arms) skerðir, 8, 2; biórs (wall's) blik (shield's)

King, Earl, Prince— cont.
rýrir, 4, 12; geira glygg (battle) stærir, 4, 1; randa týnir, 2, 8; rand-alfr, 1, 21; þróttar Woden's þing-hlynr, 2, 11; geir-brúar-krapta gronduðr, 2, 10.

Norse King, Norrænnar aldar valdr, 2, 7; Hörða valdr, 2, 2; Rauma hilmir, 2, 9; Þrænda ræsir, 8, 2; Þrænda lof-ðungr, 2, 8; Egða stillir, 2, 10; 3, 17; Sygna dróttinn, 3, 17; Hringa við-þingoðr, 4, 7; Norðmæra kærir, 4, 19; Noregs dróttinn, 3, 4; Norðmanna gramr, 3, 4; Noregs gætir, 6, 5; Norð-sætra gætir, 4, 6.

Danish King, Skánunga iofurr, 2, 9; Ióta þengill, 3, 5.

Swedish King, Gauta stýrir, 3, 2.

Scottish King, óþióða (sic) Ingi, 4, 15.

Cardinal, Cristni fyrir-maðr, 1, 28; Cristni stýrir, 3, 1.

Denmark, iormun-grund, 3, 16; (cp. the Ôland Runic stone).

Greenland, Norð-sætr, 4, 6.

Caithnesians, Nes-þióðir, 4, 16.

Scotland, Vestr-garðar, 4, 8; Scot-veldi [emend.], 4, 6; Scot-bygðir [emend.], 4, 13.

Argyle men, Scots of Dalriada, Dal-Gautar, 4, 17.

Coast-dwellers, út-verjar, 4, 12.

Coast lands, Scottish, haf-sætr, 4, 11.

The Birch-bones, Lauf-víkingar, 2, 5.

King's man, Warrior:

Money giver, baug-niorðr, 4, 15; auð-stefnir, 4, 18; vers (sea's) elda boði, 1, 27; malma fergir, 2, 11; baug-niótar, 4, 10, 13; svan-teigar fúr- [emend.] þollar, 4, 11; naðrs gló-strætis niótar, 9, 1.

Fighter, stála meiðr, 2, 3; róg-sækir, 2, 11; rand-viðr, 10, 2; malma þollr, 3, 8; malma lundr, 3, 9; iárn-sveins (battle's) hyr (sword's) gildandi, 2, 3; Gondlar veðr-boði, 2, 11; ófs (sword's) dyn (battle) viðr, ibd.; fiornis (helmet's)

King's man, Warrior—cont.
alfr, 3, 19; sárs log (sword's) runnar, 4, 9; egg-hríðar ský (shield's) þundar, 4, 20; vápn-glyms funa virðendr, 7, 2; stála stockkvi-lundar, 8, 2.
Feeder of wolf, varg-fæðir, 4, 14; gunn-spellir, 4, 14.
Sailor, ára blakks yppi-þollar, 3, 13.

Woman, wearer of gems, dverg-rannz (stones) dís, 10, 3.

Gold, Treasure:
Fire of the water, haf-roðull, 1, 40; haf-leygr, 1, 37; vík-eldr, 2, 9; ver-bál 3, 1; unnar-fasti, 3, 15; varrar eldr, 3, 18; ægis eldr, 4, 3; brims veg-liómi, 4, 4; ál foldar eldr, 4, 5; fley-vangs fúr, 2, 8; auðar [unnar] glóð, 4, 5.
Fire of the hand, arm-sól, 1, 35; mundar dagr, 1, 35; lið-bál, 2, 8; ifla foldar (hand's) elding, 1, 40.
Light of the ship, brim-reiðar [emend.] sól, 4, 8.
Snow of crucible, sióð-mioll, 1, 36; dígul-skafl, 1, 36.
Serpent's lair, dal-reyðar (snakes) ítr-ból, 4, 7; storðar aurriða hiall-drif, 10, 3; naðrs gló-sæti, 9, 1.

Battle:
Storm of arms, branda byrr, 1, 22; 4, 9; brímis vindr, 1, 22; fleina drífa, 4, 8; bryn-hríð, 4, 17; brodda hríð, 6, 9; egg-hríð, 4, 20; stála hregg, 6, 6; geir-netz hyrjar (sword's) hregg, 10, 1; ógnar skýs (shield's) hríð, 2, 5; darra dynr, 4, 13; geir-þeyr, 4, 13; Hlakkar skúr, 8, 2; vápna þryma, 1, 13; hior-goll, 1, 24; iárn-sveimr, 2, 3; þróttar (Woden's) þrymr, 8, 4; herfanga hialdr, 8, 4; *charm*, sverða seiðr, 1, 12; *play*, hiarar leikr, 1, 21.
Moot of Arms, vápna mót, 3, 9; bryn-mót, 4, 20; bryn-þing, 4, 18; gunnar

Battle—cont.
logs (sword's) geigor-þing, 3, 19; vápna gagn-för, 1, 18; *song*, gunn vers, 4, 18.

Shield:
from myths, durniss spialla (Giant Rungne's) il-flet, 1, 19; Orva áss (Wuldor's) knörr, 1, 23; Ullar (Wuldor's) far, 3, 15; Hogna mans (Hilda's) hlýrnir, 1, 25; Göndlar himin, 6, 11; valdrosar liós, 4, 4; Gautz (Woden's) himinn, 1, 20.
physical, böðvar ský, 1, 20; ógnar ský, 2, 5; hildar tungl, 6, 10; hiarar borð, 1, 22; hildar borð, 6, 8; geir-brú, 2, 10: *from the ring*, baug-segl, 1, 22; baug-tungl, 1, 39: *from the bulwark lined with shields*, brim reiðar sól, 4, 3: *from walls being hung with shields*, biórs blik, 4, 12.

Spears, missiles:
from myths, Boðvar Týss (Woden's) eldar, 1, 19; Svolniss (Woden's) gandar (wands), 1, 23.
as lightning, blóðs eldingar, 1, 20 hræ-leiptr, 1, 20; sára elding, 6, 11; egg-fars (wound's) eisur, 1, 19; *as snake*, blóð-ormr, 1, 21.

Axes, as *ogresses*, soknar-gífr, 3, 8.
Coat of mail, as *awnings*, gunn-tiold, 4, 20; as *net*, geir-net, 10, 1; as *coat*, hildar serkr, 6, 11.
Sword, as *leek*, blóð-laukr, 1, 23; as *tongue*, hialta tunga, 6, 10; as *oar*, ogn-sveipr [conj.], 6, 12; as *rainbow*, Hnikars (Woden's) regn-boði, 6, 11.
Helmet of terror, ygis-hialmr, 1, 17; holm-reyðar (serpent's) hialmr, 1, 22; ægis-hialmr, 3, 8.
Blood, hræ-lögr, 1, 22; hofuð-sára megin-bára, 3, 9.
Death, líf-dvalar feller, 4, 14; *violent*, bauga bliks (sword's) riðu-sótt, 1, 27.
Ships, as deer, steeds, birds, haf-rökn, 1, 16; brim-dýr [emend.], 4, 8; ára blakkr, 4, 2; sunda vigg, 6, 4; unn-

Ships—cont.
vigg, 3, 3; víka fákr, 7, 2; Gestils skeið-hestr, 4, 3; stinga (spar's) valr, 6, 8: as *chariot, snow shoes*, brim-reið, 4, 3; stafna skíð, 6, 9; brim-skíð, 4, 16; hríða her-skíð, 4, 2; Randvés (Seakings) remmi-skíð, 1, 38; leygs [i.e. lægis] lang-skíð [emend.], 4, 7; unnar-meiðr, 3, 12.

Sail, as *scroll, curtain*, hún-skrift, 1, 14 (borrowed from Snorri); dýrðar skrift, 3, 15; vinda ript [var. lect.], 6, 9.

Sea, iarð-belti, 4, 1; grundar grand, 4, 16; lunda (puffin's) völlr, 3, 6; svan-teigr, 4, 11.

Waves, blá-dúfur, 4, 5.

Wind, storðar gandr, 3, 14.

Fire, as *hound*, elris garmr, 1, 8; 3, 11; viðar hundr, 1, 9; selju rakki ibd.; storðar gandr, 3, 11; hallar gandr, 3, 10; as *plague of the wood*, birki-sótt, 3, 10; hallar líf-galli, 4, 11; markar böl, 2, 4.

Wine, ale, heili-vágr allra meina, 1, 32; hunangs bára, 1, 33.

Goblet, vín-far, 1, 33.

Hawk, gagl-fár, 1, 36.

Carrion bird, val-gammr, 3, 9; 4, 18; sárs svanr, 10, 1.

Raven, sóknar brókr [emend., cp. Dan. brock-fugl], sóknar bróka dunn (bevy of), 4, 9.

Talons of, kleyfðr hiörr, 4, 10.

Snake, as *fish*, holm-reyðr, 2, 22; dal-reyðr, 4, 7; lyng-hængr [conject.], 10, 3; storðar aurriði, 10, 3.

Teeth, góm-sker, 1, 33.

Breast, as *soul's abode*, geð-knörr, 1, 33; eljun-strönd, 8, 1.

Heart, geð-steinn, 1, 42.

Head, heila-grund, 8, 1; hiarna klettr, 8, 2.

Arms, hands, from *hawking*, vala grund, 1, 35; hauka ferjor, 1, 37; ifla fold, 1, 40; gagl-fars andrar, 1, 36: from *bow*, boga fioll, 1, 36: from *marrow*, mergs himinn, 1, 35.

Sky, hrein-vers (earth's) ræfr, 1, 31.

Summer, lyng-hængs líkn [emend.], 10, 3.

Sun, himna-eldr, 3, 16.

Stone (*gem*), dverg-rann, 10, 3.

Earth, vind-kers botn (borrowed), 1, 6; hrein-ver, 1, 31; Geir-týs mála, 1, 21.

Woden, ein-sköpudr galdra, 8, 4; rómu völundr, 8, 4; Geir-týr, 1, 21.

Hel, Fenris nipt, 1, 24; Giallar man, ibd.

Ullr (Wuldor), orva-áss, 1, 23.

Hilda, Högna man, 1, 25.

Giant Hrungni, aurnis spialli, 1, 19.

Walkyries, Högna mans hlýrna (shield) dísir, 1, 25; val-drós, 4, 4.

Bridge of the Dead, Giallar brú, 1, 27.

Bale-fire, leyg-for, 1, 26.

Hearse, bier, ná-reið, 1, 26.

II. *Simple Denominations.*

King, Earl, Prince: afar-menni, 1, 12, 27; allvalldr, 1, 3, 5, 8, 14, 17, 28, 31, 37; 2, 1; 3, 11; 3, 6, 12, 19, 20; 4, 3, 6, 4; bragningr, 6, 5; dróttinn, 1, 34; 3, 4, 17; folk-vörðr, 1, 1; fylkir, 1, 6, 24; 3, 6; gætir, 4, 6; gofug-menni, 1, 15; gramr, 1, 28, 30, 39, 42; 2, 6, 11; 3, 1, 5; hilmir. 1, 14, 33; 2, 9; 3, 4, 11, 16; 6, 3, 8; harri, 6, 2, 6; hertogi, 1, 26; hofuðs-maðr, 1, 16; Ingi, 4, 15; iofurr, 1, 5, 35; 2, 7, 9; 3, 1, 5; 6, 2–4;

King, &c.—cont.
konungs emni, 1, 3; kærir, 4, 19; lofðungr, 1, 2; 2, 8; odd-viti, 2, 7; oðlingr, 1, 1, 7; 3, 18; 6, 4; ræsir, 1, 18, 27; 2, 1, 7; 3, 16; 6, 3; siklingr, 1, 42; 6, 4, 5; stillir, 2, 2, 10; 3, 17; 4, 10; 6, 2, 7; stýrir, 3, 2; þengill, 3, 4, 16; 5, 1; 6, 7; þióð-konungr, 5, 1; valdr, 2, 2, 7; við-þinguðr, 4, 7; volsungr, 2, 2, 7; vörðr, 3, 16; yngvi, 2, 10.

King's men, aldir, 3, 2; 4, 20; öld, 4, 16; bragnar, 3, 18; 4, 9, 10; 6, 7; drengir, 3, 6, 8; drótt, 3, 9; 4, 17; ferð, 3, 2, 4, 7; 4, 10; flotnar, 3, 5; fyrðar, 3, 17, 19; 6, 2; herði-menn, 1, 37; hersar, 4, 19; hirð, 1, 18; hirð-menn, 1, 37; 3, 5, 10; höldar, 3, 8, 11; inn-drótt, 1, 19, 32; lofðar, 1, 21; rekkar, 6, 3; seggir, 1, 34; skatnar, 2, 9; sveit, 3, 6; 4, 17; þegnar, 2, 4; 3, 3; 4, 12; þióð, 3, 6, 8; virðar, 2, 9; 3, 6; 4, 14, 18; yr-þióð, 1, 34; ýtar [A. S. witas ?], 3, 3.

Robbers, rán-drótt, 4, 8; hlennar, 2, 5; dolgar, 2, 6.

Woman, svarri, 3, 13.

Battle, róma, 1, 18; 8, 4.

Sword, brímir, 1, 22.

Shield, 1, 27; rond, 2, 1.

Helmet, fiornir, 3, 19.

Wave, dúfa, 3, 14.

Ship, flaust, 4, 1, 15.

Fish, reyðr, 2, 22.

Sea, geimi, 3, 13; lægir, 3, 13; leygr = lægir, 4, 7; ægir, 3, 12; 4, 3; unnr, 3, 12; ver, 1, 27.

Fire, hyrr, 2, 3, 4; funi [emend.], 2, 3; fúrr, 2, 8; leygr, 1, 37.

Hawk, ifli, 1, 40.

Sun, röðull, 1, 40.

Woden, Gautr, 8, 4; 1, 20; Hnikarr, 6, 11.

Sea King, Gestill, 4, 3.

Historical Heroes, Hringr, 8, 4; Hilditannr, *ibd.*

Giant, Aurnir, 1, 19.

Walkyrie, Gondul, 2, 10; Hildr, 6, 8; Hlokk, 8, 2.

Ogress, gifr, 3, 8.

III. *Epithets.*

King, chief, captain, afrendr, 6, 2; afli stærðr, 6, 11; al-keppinn, 4, 7, 16; al-þroskinn, 4, 20; auð-mildr, 2, 2; blíðr, 6, 5; böð-hraustr, 7, 3; böð-fróðr, 4, 12; böðvar-fliótr, 6, 5; dáð-finginn, 2, 6; dáðum-rakkr, 1, 37; dýrr, 6, 3; eið-vandr, 2, 4; errinn, 3, 13; 6, 2; folk-prúdr, 6, 2; folk-rakkr, 4, 14; framr, 6, 2; fram-ráðr, 1, 1, fróðr, 4, 6; frægr, 3, 1, 12, 17; frægðar-, 1, 3; geð-stórr, 1, 29; gegn, 7, 1; 10, 1; grið-mildr, 4, 6; göfug-látr, 1, 6; göfugr, 2, 7, 9; gulli grimmr, 1, 34; háleitr, 4, 1; hauk-sniallr, 6, 7; her-valdr, 4, 19; hervígs mildr, 2, 5; hodd-grimmr, 8, 3; hrað-mæltr, 4, 7; hraustr, 2, 6; 5, 2; hyggju-gegn, 6, 8; ítr, 8, 3; kapp-snúinn, 1, 29; kyn-prýddr, 3, 1; lof-sæll, 1, 41; marg-fréttinn, 4, 15; megin-mildr, 1, 17; mildr, 6, 10; minnigr, 6, 4; mærðar-fróðr, 3, 4; mætr, 6, 4; nafn-frægr, 4, 3; nafn-kunnr, 6, 9; nýtr, 7, 2; niðjum prýddr, 6, 5; ógnar-bráðr, 3, 7; ógn-fallinn, 4, 6; ógn-fúss, 2, 7; ógn-mildr, 2, 6; ógn-stórr, 1, 42; *King, &c.*—cont. ólágr, 1, 11; osvifr, 4, 8; prúðr, 2, 11; 6, 7; reiðr, 2, 1; 8, 3; reyndr, 6, 7; ríkilátr, 3, 16; ríkr, 1, 26; 2, 5, 9; róg-stríðr, 2, 8; sigr-mætr, 4, 17; sigri sæmðr, 1, 38; snarr, 6, 9; snar-fengr, 3, 6; sniall-mæltr, 5, 1; sniallr, 5, 2; 9, 1; snildar-skýrr, 6, 3; snotr, 4, 3; sóknar-strangr, 3, 7; stór-ráðr, 4, 8; sæmðar-fúss, 3, 18; tírar-giarn, 1, 4; þing-frækn, 6, 8; veg-rækjandi, 8, 2; veg-stórr, 1, 16; víða frægr, 3, 17; víða lendr, 6, 2; vitr, 2, 7; voldugr, 3, 2; ýgr, 2, 3; ægr, 5, 1.

King's men, warriors, böð-fúss, 4, 16; flug-skiarr, 4, 13; geð-bráðr, 2, 6; geð-stirðr, 4, 14; geð-strangr, 4, 9; gunn-rakkr, 4, 19; harðr, 3, 5; hildar-fúss, 1, 18; hraustr, 6, 12; hug-prúðr, 4, 18; hvatr, 2, 9; iarn-faldit, 6, 10; kapp-studdr, 4, 19; mildr, 3, 11; prúðr, 3, 7; snar-lyndr, 4, 17; snarpr, 3, 8; snarr, 6, 5; sókn-hvattr, 4, 1; snæfr, 6, 4; veg-stór, 4, 18.

Enemies, criminals, dasinn, 10, 3; dul-mikill, 4, 17; fior-seldr, 4, 18; friðlauss [cp. Dan. *fredlös*], 4, 8; goð-leiðr, 4, 10; heimskr, 2, 5; hlækinn, 10, 3; óstiltr, 2, 1; skial-þrunginn, 10, 2; údyggr, 4, 11.

Gold, glóð-rauðr, 4, 5.

Shield, grænn, 1, 23; hall-geislat, 6, 10; lið-fastr, 4, 4; lióss, 6, 8; steind, 2, 1.

Shaft, beinn, 1, 21; iarni slunginn, 1, 23.

Battle, hiör-stærðr, 4, 19; stinnr, 6, 8.

Coat of Mail, hamri ofinn, 6, 11.

Arms, greyp, 1, 18; geigorleg, 1, 20.

Brand, brún, 4, 20; gyldr, 6, 11; skarpr, 6, 8.

Ship, gialfr-tamðr, 4, 3; heldr, 4, 5; her-byggðr, 4, 16; skaut-fögr, 4, 15; skaut-vanr, 4, 3; steindr, 3, 13; unnar-tamr, 3, 12.

Board, þunnr, 3, 3, 5; gyldr, 3, 15; roðinn, 8, 1.

Sail, hreggi blásin, 1, 14.

Sea waves, drifnar, 3, 13; gialfr-undinn, 4, 16; lá-brostinn, 4, 15; saltr, 3, 11; þrútin, 3, 12; veðr-sollit, 7, 2; vlá, 4, 5.

Coast lands, úr-þvegin, 4, 8.

Moorings, frón-læstar, 4, 15.

Raven, blár, 2, 2; svart-klæddr, 4, 9.

Fire, eski mettr, 1, 8; kapps-hárr, 7, 1; ógnar stríðr, 3, 11; skæri-legr, 3, 10; svip-gárr, 1, 9.

Sun, loflig, 1, 40.

Head, hiálm-hirðr, 4, 8.

Earth, græn, 1, 21.

Sky, hvítr, 1, 31.

Fortune, hvar-brigð, 1, 10.

Later emendations to verses.

1, 3, *for* inni full unna *read* víni full vina.

2, 2, *for* und faldi *read* um falldinn.

2, 3, *read* hríð-þrungit.

3, 13, *for* dróttins *read* dóttor.

3, 14, *for* sandi *read* sundi.

4, 5, *for* leysti *read* lysti.

4, 1, *for* af sæskíðum *read* of sæ Skíði (*i.e.*, Isle of Skye).

4, 12, *for* optar spiót skoptum *read* ótta s. skottum.

4, 20, *for* rauð túnum *read* Haug túnum (or the like).

6, 6, *for* helldr flóði *read* helldz floði.

GENEALOGIES.

I. Kings of Norway.

The House of Harald Fairhair (say from 890–1134).

A.—Harald Hárfagri (Fairhair),
of whose many sons five became kings or ancestors to kings of Norway.

By a concubine. | In wedlock.

Hákon Aðalsteins-fóstri
(king between Erik blóðöx and his sons).

Eirik blóðöx, deposed, died 954,
m. Gunnhild, kings' mother.

Harald grayfell, and his brothers,
died about 976.

B.
Olaf Tryggva son, the great missionary king,
a grandson of Harald Fairhair's son Olaf Farman (Sailor);
king 995–100; *m.* Þyri Haraldz d.

Harald,
died as infant.

C.—The House of St. Olaf.

Ólaf Haraldz son, the national saint of Norway, during his lifetime called
Digri, the *Stout,* and after his death **helgi,** *St. Olaf;* king 1015–1030; died July 29, 1030.

By Alfhild, an English mistress. | By the queen Astrid, dtr. of Olaf, k. of Sweden.

Magnús Ólafs-son, the Good;
born 1224; king, 1036–1047.

Ragnhild, *m.* earl Hacon Ivarsson.

Ulfhild,
m. a duke of Saxland,
whence the House of Brunswick and
Royal Houses of modern Europe.

D.—The House of Harald Hardrada.

Sigurð sýr, kinglet of Ringaríki,
m. Ásta, widow of Harald grænski and mother of St. Olaf.

- Harald Sigurðarson, harðráði, a great grandson of Harald Fairhair's son Sigurð hrísi (*i. e.* the bastard), *m.* 1. Ellisif of Russia; 2. Thora Þorbergs d. Of the 1st marriage.
  - Ingirid, *m.* Olaf, king of Denmark.
  - **Olaf the Quiet,** 1066–1093.
    - **Magnús Ólafs son Bareleg** (bastard), died 1103.
      - By concubines.
        - **Sigurð Jórsala fari,** the Crusader, died 1130.
          - **Magnús Sigurðar son,** (a bastard) deposed and maimed 1134; slain 1139, with whom the male line of Harald Fairhair became extinct.
        - Eystein, joint-king, the lawyer, died 1122.
        - Ólaf, joint-king, died 1116.
    - Magnús, of the 2nd marriage, joint-king, died 1069.
      - Hákon, joint-king, died 1094.
- Guthorm.
- Ingiríð, a half-sister to St. Olaf, *m.* Nefstein.
  - Guðrún, *m.* Skúli Tosta son. (See IV.) Of the 2nd marriage.
- Halfdan.
  - Bergljot, *m.* earl Finn. See 1st vol. IV. B.
- Gunnhild, *m.* Ketil af Ringanes.
  - Guthorm.
  - Sigrid, *m.* Eindriði Einars s.

E.—The distaff side.

Christina, d. of king Sigurð Jorsalafari,
m. Erling earl skakki.

Magnus Erlings son, king 1162–1184, died 1184.

II. The Gaelic House of Gilchrist (A.D. 1130–1162).

Harald Gilli (*Gilchrist*), of Gaelic extraction, impostor and pretended son of Magnus Bareleg.

By concubines.

- **Ingi,** slain 1161.
- Eysteinn, joint-king, slain 1155.
- Sigurð muðr (mouth), joint-king, slain 1157.

By concubines.

- Cecilia, *m.* (1) earl Folkvið of Sweden.
- (2) Bárð of Rein.
- **Hákon herðibreid,** pretended son, slain 1163.

- **Hákon galin,** earl, died 1214, *m.* Frú Christina.
  - Knút, earl, died 1261.
- **Ingi Bárðar s.,** king, died 1217.

III. The House of Sverri and Hákon.

A.—Sverri.

Sverri, in fact the son of Unas kambari, and nephew to bishop Hroi, of Faroe; but as pretender, a son of Sigurð mouth, son of Harald gilli (died March 1202).

- **Hakon Sverris son,** died Jan. 1, 1204.
  - Hakon (a posthumous illegitimate son). See B.
- Sigurð lávarð, born in the Faroes, where his proper name was Unas; died 1200.
  - **Guthorm,** died as boy, 1204.

B.—The House of King Hakon (1217–1319).

Hakon (pretended posthumous illegitimate son of Hakon Sverrisson),
m. Margaret, d. of earl Skúli ; king 1217–1263.

- Ólaf, died young.
- Hákon ungi, died 1258, *m.* a d. of earl Birgi ; no issue.
- **Magnús** (born 1238), the law mender, *m.* Ingibjörg, St. Eric's daughter, of Denmark ; king 1264–1280.
  - **Eirik Magnús son,** king 1280–1299. *m.* 1281 Margaret dtr. of Alex. III. K. of Scots.
    - Margrét, the Maid of Norway, died 1290.
    - A daughter, *m.* duke Valdimar of Sweden.
  - **Hákon (V.) highleg,** first duke, afterwards king, 1299–1319, with whom the male line became extinct.
    - Ingibjörg, *m.* duke Eirik.
- Christina, *m.* into Spain.

C.—**The distaff line.**

Eirik, duke of Sweden, died 1318, *m.* Ingibjörg, d. of Hakon highleg.

Magnús Eiriksson (Smeck) king of united Sweden and Norway, deposed, died 1372, *m.* Blanche.

Hákon Magnús son, (VI.) died 1380, *m.* Margaret, queen of Denmark.

Olaf Hákonar son, the last scion, died 1387, whereupon Norway became united with Denmark.

IV. **The lineage of duke Skuli,** born 1189, died 1240.
(Fms. ix. 93–95 ; Fagrsk. ch. 214.)

Tosti son of Godwine, English earl.

Skuli, king's fosterer,
m. Guðrún, a daughter of Ingirid, a half-sister of Harald hardrada and St. Olaf.
(See I. D.)

Ásolf, of Rein, the elder
m. Þóra Skopta d., of the family of Arnmæðlingar (see vol. i. tab. IV. B.), and also of Erling Skjalgs son of Sóli.

Guthorm, of Rein.

Bárð Guthorms son, of Rein,
m. 1, Cecilia, d. of Sigurd mouth, and 2, Ragnfrid, daughter of Erling, a lenderman of Kvidne ; had four sons and two ? daughters.

Ragnhild,
m. Kyrpinga-Orm.

Erling Skakki, earl.
(See I. E.)

Ingi Bárðar son,
king 1204–1217.

Guthorm,
died 1204.

Skúli Bárðar son,
earl and duke, *m.* Frú Ragnhild.

Margaret, queen,
m. king Hakon.
(See III. B.)

Ingibjorg Bárðar d.,
m. Alf of Þornberg.

Ingiríð,
m. earl Knút (See II.), son of Hakon galin.

Sigríð Bárðar d.
m. John of Austrátt ;
died as abbess.

V. Kings of Denmark.

The House of Gorm (Knytl. S., the old Danish Annals, Saxo, cp. the Saxon Chronicle).

A.—The male line.

Gorm the English (Guthrum Athelstan?).

Harald.

Gorm **gamli**,
m. Þyri Danmarkar-bót.

Harald Gorms s. blátonn,
died about 985,
m. Tofa Mistivis d.

Knút Dana-ást.

Earl Gull-Harald.

Sveinn tjúgu-skegg,
born c. 958, died 1014,
m. 1, Gunnhild, d. of Burizlaf
2, Sigríð stórráða.

Þyri,
m. 1, Styrbjörn Sviákappi;
2. Burizlaf of Wenden;
3. King Olaf Tryggvason.

Gunnhild, died 1002,
m. Palni [Pallig].

[male child,
slain 1002.]

By 1st wife.

By 2nd wife.

Gyða,
m. earl Erik of
Norway.
See 1st vol. IV. F.

Knut ríki,
born c. 990. died 1035,
m. Emma, widow of King Ethelred.

Ástríð,
m. Ulf earl.

Harald,
died 1040.

Hörða-Knút,
died 1042; with whom the male
line became extinct.

Gunnhild,
died 1037,
m. German emperor Heinrich III.

B.—The distaff line or the House of Svein Ulfsson or **Astríðarson**, 1047–1375. See 1st vol. IV. G.
(Knýtl. S. ch. 23, 78, 127.)

Sveinn Ulfsson, son of Ástríð, the dr. of Svein tjúgu-skegg, *m.* Gunnhild, dr. of Earl Svein (see vol 1, IV. F.) ; king 1047–1076 ; had two daughters, and 14 sons, of whom five were afterwards kings in succession, all but one bastard sons.

Harald hein, king 1076–1080.

Knút helgi, the Danish national saint, king 1080–1086.
Ingigerd, *m.* Folki, a Swedish noble.

Olaf hungr, king 1086–1094 ; *m.* Ingirid, d. of king Harald Sigurdsson (I. D.).

Eirik góði, died 1103.

Nikulas, king 1103–1134.
Magnús, joint-king, slain, 1134, *m.* Richiza, d. of Burizlaf.

Ragnhild, *m.* Hákon noræni.
Eirik spaki, or lamb, joint-king, 1139–1147.

Harald kesja.
Björn jarnsíða.
Katrín, *m.* St. Erik of Sweden.

Knút lávard, duke, slain 1130, *m.* Ingiborg of Russia, had three daughters and one son.

Eirik eimuni, king, 1134–39.

Knút joint-k. slain 1155.

Sveinn svíðandi, joint-king, 1147–1156.

Valdimar (I.) Knutz son, born 1130, died 1182 ; joint-king 1147–56 ; sole king 1156–1182 ; *m.* Sophia, d. of Walodir, king of Poland.

Kristín, *m.* Magnus Blindi, of Norway.

Margrét, *m.* Stíg hvítaleðr.

Knút, born 1162 ; king 1182–1202.

Valdimarr gamli (II.), king 1202–1241, *m.* 1, Dagmar (Téchoméra), of Bohemia ; 2, Berengaria of Portugal.

Ingiborg, *m.* Philip Augustus, king of France.

Richiza, *m.* Eric, king of Sweden.

Kristín, *m.* Karl Sverkis s., king of Sweden.

By 1st queen. By 2nd queen. By 2nd queen.

Valdimar ungi, nominal king, died 1231.

Eirik helgi, king 1241–1250, *m.* Judith of Saxony.

Abel, king 1250–1252, *m.* Mechthild of Holstein.
(issue.)

Christophorus, king 1252–1259.

Eirik glipping, king 1259–1286.

Eirik menved, died 1319.

Christophorus (II.), 1319–1336.

Valdimar (III.) **atter dag,** 1340–1375.

Sophia, *m.* king Valdemar Birgisson of Sweden.

Ingibjorg, *m.* king Magnus of Norway. (III. B.)

Queen Margaret, *m.* Hakon VI. of Norway ; died 1412 ; the first queen of united Scandinavia.

VI. Kings of Sweden.

A.—The Ynglings, or the Old House of Upsala (St. Olafs Saga; Knytl. S. ch. 88).

Björn, of Haugi,

Eirik Sigrsæli (the Conqueror),
m. Sigrid Stórraða, daughter of Skoglar-Tosti.

Ólaf Skaut-konung, died 1022.

Ástrid,
m. St. Olaf of Norway.

Önund, the first baptized king,
his *Christian* name was Jacob,
died about 1050,
m. Gunnild, d. of earl Svein
Hakon's son of Norway.
(vol. i. IV. F.)

Ólaf, joint-king.

Styrbjörn sterki, who fell at Upsala (Fyrisvalla),
m. Þyri d. of Harald Gormsson (V. A.).

Eymund,
died about 1154, with whom
the male line became extinct.

A daughter,
m. Steinkel.
(See B.)

Ingigerd,
m. king Jarizlaf
of Russia.

Valdimar,
m. Gyða d. of
king Harald God-
wine son of England.

Harald, king of Holmgard,
m. Kristín d. of king Ingi of Sweden.

Ingiborg, *m.* Knut lavard.
(See V. B.)

B.—The House of Steinkel (Fagrsk. ch. 213, Hervar. S. fine).

Rögnvald gamli,
m. Astrið Njáls d., Finnz s. of Hálogaland,

Steinkell, an earl in Sweden,
and afterwards king, died about 1066, *m.* a daughter of king Eymund.

Ingi Steinkels son, missionary king,
m. a sister of Blót-Svein.

Rögnvald.

Ingirid,
m. Harald gilli.
(See II.)

Kristín,
m. Harald Valdemarsson,
(See VI. A.).

Margrét,
m. Nicholas,
king of Denmark.
(V. B.)

Hallsteinn, joint-king.

Philippus, died 1118,
m. Ingigerd, d. of
king Harald hardrada.

Ingi,
m. Ulfhild, a great
grand-d. of Harek
of Þiótta.

C.—The House of Sverki (or Sörkvi), a grandson of Blot-Svein (?), comes partly before and partly in the middle of the next following house.

Sverkir Kols son,
m. Ulfhild, the widow of king Ingi. (VI. B.)

Karl Sverkis son, 1162–1170,
m. Kristin, a grand d. of Knút lávard. (V. B.)

Sverkir Karls son, 1199–1211,
m. Ingigerd d. of earl Birgir brosa.

Jóan Sverkis son, died 1222.

D.—The House of St. Eirik (the national Saint of Sweden).

Eirik Helgi Játvarðar s. (St. Erik),
died 1160, *m.* Christina, d. of Björn járnsíða.
(See V. B.)

Knút Eiriks son, king,
died 1195.

Eirik Knútz son,
died 1216, *m.* Richiza, d. of
king Valdemar I. of Denmark.

Eirik Eiriks son, the lisping;
king 1222–1249;
with whom the male line
became extinct.

Margret,
m. king Swerri.
(III. A.)

Ingibjörg,
m. earl Birgi.
(See VI. E.)

Katrín,
m. Nicholas blaka.

Frú Christina,
m. 1, Hakon galin, Norse earl.
(See II.)
2, Askel lagman.
(See VI. E.)

E.—The Folkungs, or the House of earl Birgi.

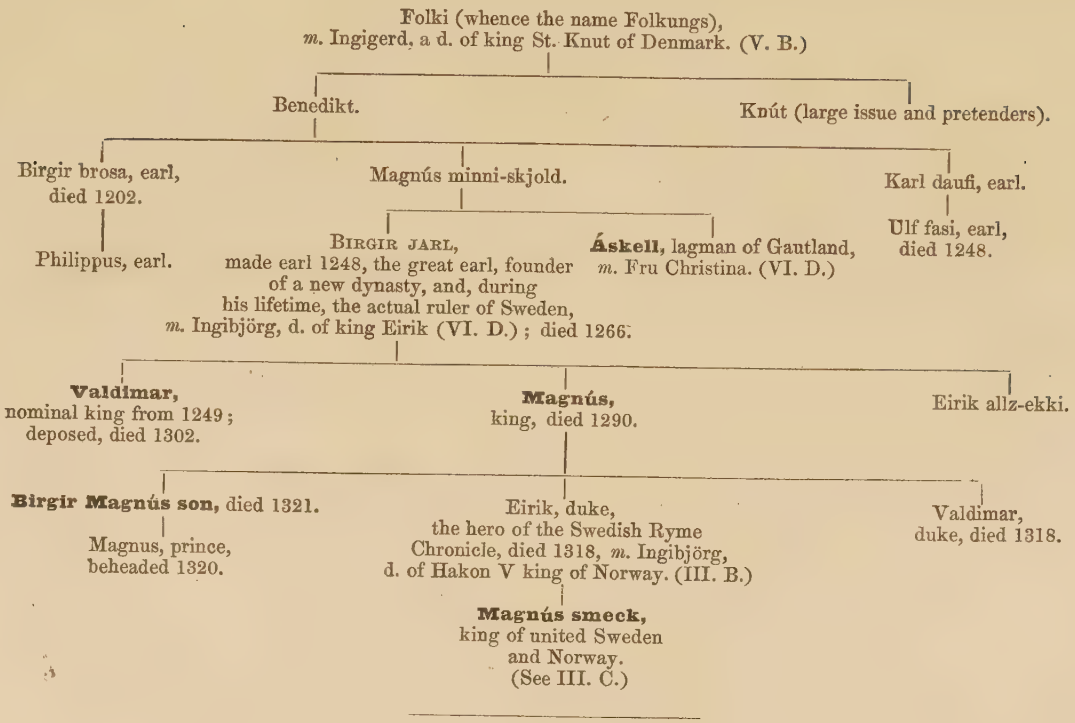

VII.—The House of Earl Hunda-Steinar, and Vikinga-kári, or the family of Olaf Tryggvason and St. Olaf and Harald harðrada on the mother side.

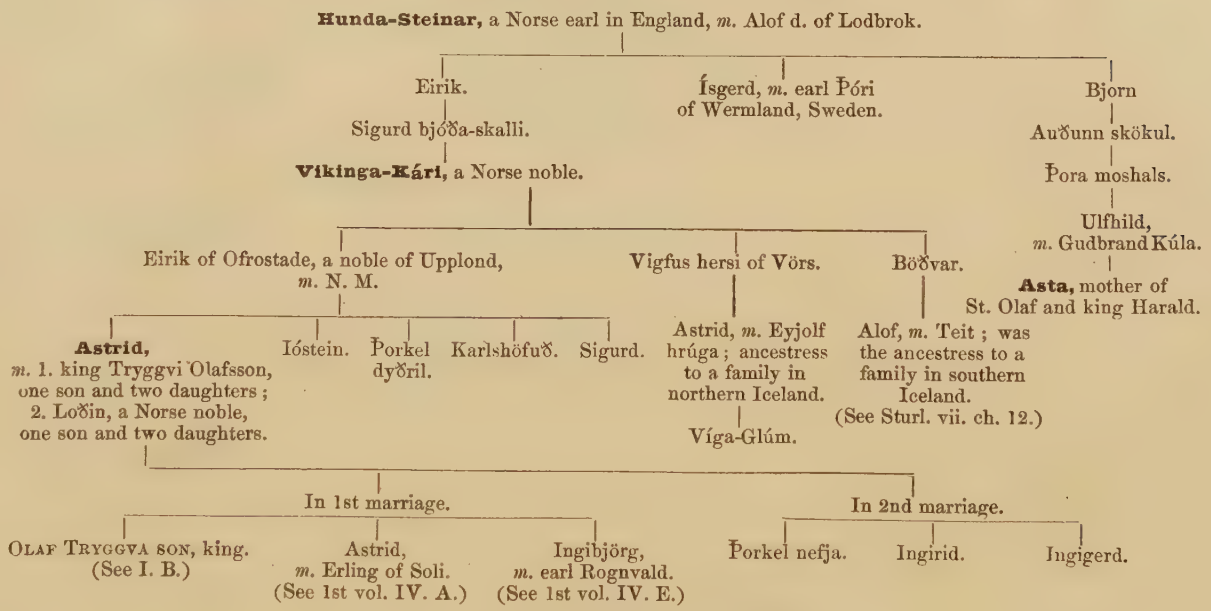

VIII.—The House of Gudbrand kula, or the family of St. Olaf and king Harald on the mother's side.

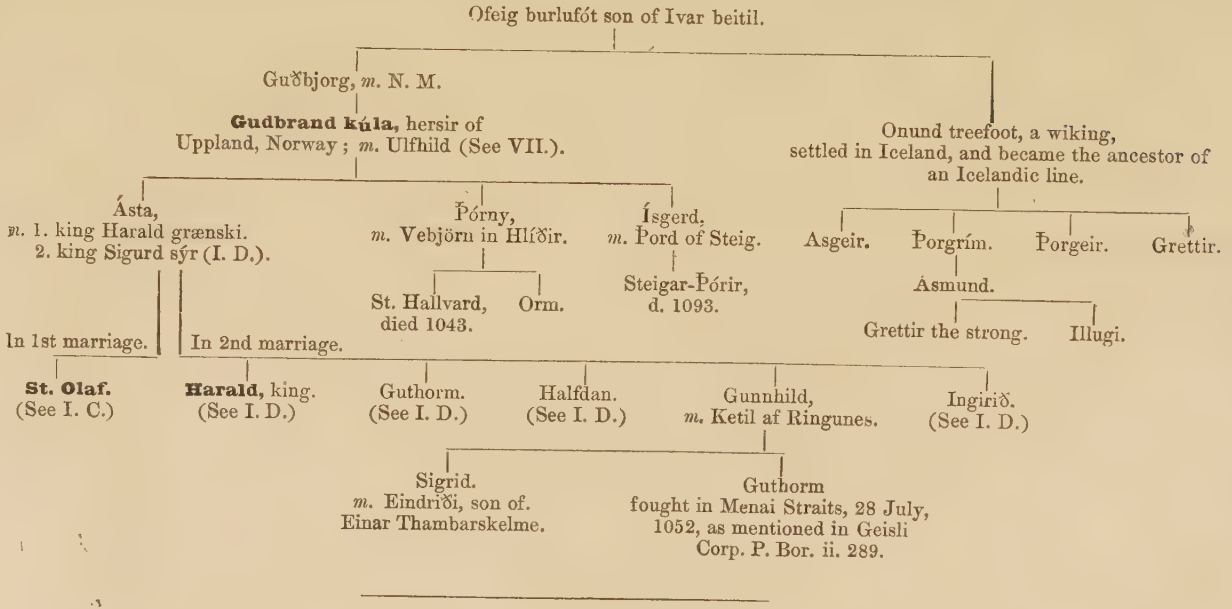

HÁKONAR SAGA HÁKONARSONAR.

Fms. ix. 229.

Á DÖGUM Innocentii páfa þess er inn þriði var með A.D. 1203.
því nafni í postulligu sæti, görðusk þau tíðendi í Norðrlöndum, er saman eru sett í þessi bók[1] um æfi Hákonar konungs, sonar Hákonar konungs Sverrissonar. Þá var liðit frá holdgan vars Herra Jesu Christi M.CC. ok þrír vetr. Þá vóru keisarar yfir Rómaborgar-ríki, Philipus af Sváfa út á Púli, en Otto son Heinriks hertuga af Brúnsvik fyrir norðan Fjall. Þeir stríddu sín í milli, þar til er Philipus af Sváfa[2] var veginn af Philipo hertuga, sínum þjónustu-manni. Þá var konungr yfir Danmörk Valdimarr Valdimarsson,[3] en Sörkvir Karlsson í Svíþjóð, Jón Heinreksson í Englandi, er kallaðr var Sine-terra, en Hákon Sverrisson var konungr í Noregi. Þat var einum vetri eptir andlát Sverris konungs. Þann vetr hafði Hákon konungr setið norðr í Þróndheimi, ok fór um várit suðr til Björgynjar; hann dvalðisk þar litla hríð. Fór
230. þaðan suðr með landi ok allt austr til Landsenda. Þar vóru þá með hónum margir ágætir menn; Hákon galinn systur-son Sverris konungs ok Pétr steypir annarr systur-son hans, Sigurðr konungs-frændi, Hróarr konungs-frændi, Eyvindr prest-mágr, Dagfinnr bóndi, Einarr konungs-mágr, ok margir aðrir lendir menn ok sveitar-höfðingjar. Þá er Hákon konungr fór austan frá Elfinni, dvalðisk hann mjök lengi í Borg um

[1] *í þessi bók*] add. H., Fl.
[2] *af Sváfa*] H.; hertogi, Sk.
[3] Valdimarr gamli son Valldimars Knútssonar, H.

haustið. Þar [var] þá hjá hónum kona sú er Inga hét, góð kona ok trúlynd; hón var góðra manna, frændkona Auðunnar í Borg; ok marga átti hon góða frændr í Borgar-sýslu er kallaðir voru Varteigingar eðr Varteigs-menn. Inga var í herbergjum Hákonar konungs, ok samrekti konungr[1] henni svá at þat vissi Hákon galinn ok fleiri trúnaðar-menn hans.[2] Hákon konungr fór ór Borg ok inn til Oslóar, ok eptir þat norðr í land. Or Osló fór með hónum Margrét dróttning er átt hafði Sverrir konungr ok frú[3] Kristín dóttir þeirra. Hákon konungr kom til Björgynjar fyrir Jóla-fóstu ok efnaði þar til mikillar Jóla-veizlu. Þann vetr í Jólum tók Hákon konungr sótt þá er hann leiddi til bana. Hann andaðisk átta dag Jóla.

A.D. 1204. 1st Jan.

2. Níunda dag Jóla tóku Birkibeinar sér konung, Guttorm son Sigurðar lávarðar. Tíunda dag Jóla gaf konungr jarls-nafn Hákoni galni frænda sínum, ok bazt hann þá fyrir her-stjórninni.[4] Um várit fara Birki- 231.
beinar norðr til Þróndheims. Var Guttormr þar til konungs tekinn á Eyra-þingi yfir allt landit sem lög stóðu til. Þat sama sumar andaðisk Guttormr konungr í Níðarósi. Eptir andlát Guttorms konungs höfðu Birkibeinar Eyra-þing. Var þar þá talat um konungs-tekju; vildu liðs-menn taka til konungs Hákon jarl, en Þrændir mæltu í móti, ok vildu taka til konungs Inga, Bárðarson, Guttormssonar ok Ceciliu konungs-dóttur, bróður jarlsins sam-mæðra.[5] Sögðu þeir, at hann var eigi firr konungdóminum í móðurætt, [enn Hákon] jarl bróðir hans, ok létu at jarl væri útlendr[6] at föðurkyni, en Ingi Norænn ok þar óðalborinn í Þróndheimi, ok kominn af inum beztum

---

[1] hjá, add. Sk.

[2] *hans*] konungs, H.

[3] *frú*] jungfrú, H.

[4] *herstjórninni*] thus Sk., H.; hirðstjórninni, Fr.

[5] *Inga . . mæðra*] Inga son Bárðar Guthorms sonar ok Ceceliu dóttur Sigurðar konungs Haraldssonar. Ingi var bróðir Hákonar jarls sammæddr, H.

[6] konungr, add. Sk.

kynkvíslum er í vóru Noregi. Liðsinnaði [Eirikr] A.D. 1204.
erkibiskup Þrændum at þessu máli. Kom þar ekki öðru við, enn þeir vildu ráða hvern þeir skyldu[1] konung hafa. Lauk svá því þingi at Ingi var þar til konungs tekinn. En þeir bræðr görðu þá skipan með sér, at Ingi gaf Hákoni bróður sínum jarls-nafn; en hálft ríkit skyldi hafa hvárr þeirra við annan; en Hákon skyldi bindask [fyrir] flokkinum, þvíat hann var vanari hirðstjórninni, ok reyndr at harðfengi.

3. Um sumarit eptir var Ingi til konungs tekinn, sem fyrr var ritað, ok þeir hófu[2] Bagla-flokk í Vík-
232. inni, Dana-konungr ok Nichulas biskup. Þá var Inga,[3] er fyrr var getið, austr í Borgar-sýslu í bygð þeirri er Heggin heitir á bæ þeim er Folkinsberg heitir. Þar söng prestr sá er Þróndr hét. Þar fékk Inga sótt, ok fæddi sveinbarn. En Þróndr prestr vissi at Hákon konungr Sverrisson var faðir sveinsins. Hann skírði sveininn, ok lét heita Hákon,[4] ok fór með leyniliga, svá at hann trúði [öngum] til at halda [á] nema sonum sínum tveimr eðr konu sinni. Þróndr prestr fóstraði sveininn leyniliga. Erlendr hét maðr á Húsabæ,[5] hann var frændi Sverris konungs af ætt Guttorms grábarða. Þróndr prestr fann Erlend, ok görðu þeir þá ráð um mál sveinsins, at þat skyldi fara sem leyniligast. Þá tólf mánaðr ina næstu[6] var sveininn með Þróndi presti. En á öðrum vetri fyrir Jól byrjaðu þeir ferð sína austan ór Borgar-sýslu, Erlendr ok Þróndr prestr. Þeir höfdu með sér konungs-son ok móður hans, ok fóru sem leyniligast til Upplanda. Þeir kómu Jóla-aptan í Hamar-kaupang á Heiðmörk. Þar

[1] *skyldu*] vildu, Sk.

[2] *hófu*] Fl., H.; höfðu, Sk.

[3] *Um sumarit . . . Inga*] Þetta sumar er nú var frá sagt er Ingi var til konungs tekinn í Þrándheimi at þeir hófu Bagla flokk í Víkinni Valdimarr Dana-konungr ok Nicholas biskup af Oslo, ok þeir tóku þar til konungs Erling steinvegg, er þeir sögðu vera son Magnúss konungs Erlingssonar: þá var Inga . ., H.

[4] *ok lét heita Hákon*] add. H.

[5] *Husabæ*] húsabæ þessum, Cd. (badly).

[6] *ina næstu*] add. H.

A.D. 1205. (Dec.) vóru fyrir sýslumenn Birkibeina tveir; hét [annarr] Friðrekr slafsi en annarr Gjafvaldr gauti; þeir höfðu miklar sveitir ok fjölmennar, ok sátu með myklum ótta, þvíat þá vóru Baglar um öll Upplönd. Ívarr biskup var þá í Hamri; hann var þá sem jafnan mikill óvin ætt*ar* Sverris konungs ok allra Birkibeina. Nú þó at [þeir] færi leyniliga með sveininn þá varð biskup varr við [er] konungs son var kominn; Bauð þá biskup sveininum til sín um Jólin ok móður hans, 233.
ok talði frændsemi við sveininn, sem var. En Birkibeinum var eingi trúnaðr á því, ok sögðu sveininn skyldu fara til hans eptir Jólin; ok fundu þat til, at hann var farmóðr ok svá móðir hans, svá at þau máttu ekki í fjölmenni vera. En jafn-skjótt sem Ólafadaginn leið, létu sýslumenn taka þrjá hesta ok fluttu í brott sveininn ok móður hans, ok hvíldusk eigi fyrr enn norðr við Litla-hamar. Þau vóru um Jólin á einum litlum bæ mjök leyniliga. En meðan Jólin vóru, görðu Birkibeinar orð yfir á Þótn, ok í allar þær bygðir er í nánd vóru, ok stefndu til sín öllum Birkibeinum, þeim er í nánd vóru, þegar eptir Jólin.
A.D. 1206. (Jan.) At liðnum Jólum lyptu þeir ferð sinni ór Hamarkaupangi ok fóru þangat sem sveinninn var til Litla-hamars, ok höfðu þau mæðgin brott með sér, ok viku þá í Eystri-dali ok ætluðu þaðan norðr til Þróndheims. Í þessari ferð fengu [þau] mikit vás af íllviðrum ok frostum ok snjóvum. Þeir[1] vóru stundum úti um nætr á skógum ok óbygðum. Eitt kveld görði svá íllt veðr, at þeir[1] vissu [eigi] hvar þeir[1] fóru.[2] Þá tóku þeir tvá menn þá er bezt vóru skíðfærir at fara með sveininum; hét annarr Þorsteinn skeifla en annarr Skærvaldr skrukka. Þeir fengu tvá bændr til leiðsagnar með þeim, þá er kunnigt var. Þeir fara sem ákafligast, ok hittu þó eigi til bygðarinnar, ok kómu 234.

[1] *þeir*] þau, Fl.

[2] *fóru*] at þeir vissu eigi hvar þau (*sic*) vóru komin, H.

þar sem vóru úthlöður nökkurar, ok slógu þar eld, ok A.D. 1206.
bjoggu um sveininn. Síðan fóru leiðsögu-menn aptr á móti liðinu, ok kvómu um miðnætti til hlöðunnar aptr. Var þar hörð búð,[1] þvíat öll hlaðan draup þegar snjórinn bráðnaði af eldinum. Þótti þá flestum vildara úti enn inni. Eingi var önnur fæða sveinsins enn þeir bræddu snjó í munn hónum. En þat heitir Nafardalr er þeir vóru þá í. Þeir kómu í svá miklar ófærðir, at þeir fengu varla brotið snjóinn öðruvís enn þeir stöppuðu með spjót-sköptum sínum hversu sem hverr mátti brjóta. En hvar sem þeir kómu í Eystridali, þá görðu bændr þeim enn bezta beina ok léðu þeim reiðskjóta ok vísuðu þeim veg.

Svá hafa vitrir menn sagt, at þat hafi líkast verit, vás þat ok erviði er Birkibeinar höfðu í þessari ferð, með ótta þeim er þeir höfðu af sínum óvinum áðr enn þeir kómu[2] með konungs son norðr í Þróndheim, því vási [ok erviði] er Oláfr Tryggvason ok Ástríðr móðir hans fengu í sínum ferðum þá er þau flýðu ór Noregi austr til Svíþjóðar fyrir ríki Gunnhildar konungamóður ok sona hennar. Svá sem segir í Hákonar-kviðu er Sturla Þórðarson orti:

" Þá hefir í ætt öðlingr drepit
" Tryggva niðs tírar-höfði:
" er fram-ráðs flýja þurfti
235. " ynglings barn fyrir ófriði."

Erlingr steinveggr ok Philippus jarl ok höfðingjar Bagla þeir er í Túnsbergi sátu, fengu njósn af Nikulasi biskupi, er þeir Erlendr af Húsabæ ok Þrándr prestr höfðu farit or Borgar-sýslu til Upplanda. Þeim var ok sagt, at í ferð var með þeim son Hákonar konungs sonar Sverris. Sem þeir spurðu þessi tíðendi, þá sendu þeir átta sveitar-höfðingja til Upplanda með miklu liði at leita eptir sveininum, ok báðu þá allan hug á leggja at þeir fengi náð hónum. Ok er [þeir] kómu upp á Heiðmörk, vóru Birkibeinar, þeir er sveininn

[1] *búð*] H.; bygð, Sk.; vist, Fl. | [2] *kómu*] kæmi, H.

A.D. 1206. höfðu, í brottu, ok í Eystridölum, ok sóttu norðr at fjalli. Spurðu Baglar at mikit lið[1] dreif til þeirra. Ok með því at þá var veðrátta hörð en færðir þungar, báru Baglar eigi traust á at halda eptir þeim. Sneru þeir aptr á Heiðmörk. Sem Sturla segir:

" En lofðungs leita fóru
" á Upplönd átta sveitir
" Bagla liðs búnar rómu,
" ef fólkvörð finna mætti."

Ok enn:—

" Hafði Christr of konungs-efni
" huliz-hjálm[2] heilli góðu, 236.
" Þá er allvallds ór ófriði
" frægðar-son fagnandi kom."

Birkibeinar sóttu norðr eptir dalnum[3] með sveininn. En þó at hart væri um færðina, þá kom þó mart manna til þeirra af öllum bygðum, Birkibeinar ok bónda-synir ór Guðbrandz-dölum þeir sem sveininum vildu fylgja. Tveir sýslumenn kómu í Eystri-dali, hét annarr Semingr en annarr Þorbrandr svarti; vóru þeir nú fjórtán [tigir] manna ok um fram sveinar. Þeir kómu nú norðr af fjallinu í bygð þá er Ál heitir í ofanverðum Gaulardal. Þóttusk þeir komnir ór öllum mannháska at sinni. Eigi megu menn undrask þó at alls-valdandi Guð hafi framarr[4] veitt sína miskunn þessum konunga-sonum, Óláfi Tryggva-syni ok Hákoni, er hér er nú af sagt, ok frelsta þá af valdi sínna óvina, til svá mikillar frægðar sem hann hafði hváru-tveggja skipat, annan til þess at hefja at [upp]hafi Kristnina í Noregs-konungs ríki, en annan til þess at styrkja hana framarr enn engi[5] annarr Noregs-konungr með inum

[1] *lið*] liðit, Cd.
[2] *huliz-hjalm*] hulins-, Cd.
[3] *dalnum*] So also Fl., Fr.; döl-unum, H.
[4] *framarr*] framarla, Fl.
[5] *engi*] H., Fl.; nokkurr, Sk.

helga Óláfi í kirkna-gerðum ok laga-skipan ok mörgu A.D. 1206.
öðru uppheldi Guðs Kristni, sem þeim [mönnum] var kunnigt [1] er samtíða vóru við hann, ok görla vissu hans háttu ok atferðir.

237. 4. Ingi konungr var í Níðarósi með miklu liði. Hann fékk njósn af því, at lið var komit austan um fjall; en þat fékk hann seint með sannindum spurt, því at Birkibeinar fóru tómliga ofan eptir bygðinni, er [þeir] vóru mjök farmóðir. Sá kvittr fló [2] í bygðinni at konungs-son væri í ferðinni; en þat kunnu öngvir segja hvers konungs son hann var. Hugðu margir at ófriðr mundi vera, því at í þann tíma [höfðu] margir óaldar-flokkar hafizk bæði í Danmörk ok austr á Mörkum. Inga konungi var ok sagt at mikit lið var komit austan [um] fjall; ok meiri ván, at þeir hefði konungs-son með sér. En fyrir því at [Ingi] konungr hafði önga sanna [3] njósn af þeirra ferð, þá lét hann blása liðinu út til Litlu-borgar, ok sendi síðan tvá hirðmenn upp á ásinn, Gunnar tind ok Eyvind Sámsson. Riðu þeir sem mátti skjótast. Ok sem þeir kómu á ásinn mættu þeir mönnum er sýslumenn höfðu sent fyrir sér á konungs fund; ok snerusk þá allir [saman] aptr til konungs; ok sögðu allt um ferðir sínar, at þeir höfðu konungs-son með sér, son Hákonar konungs frænda hans. Konungrinn þakkaði Guði ok allir [þeir] er heyrðu. Síðan vísaði hann öllu liðinu aptr til bæjarins; en [hann] sjálfr ok hirðin öll beið til þess er þeir kómu með sveininn. Konungr tók sveininn ok kysti, ok bað frænda sínn [Guði] vel
238. kominn með sér ok allri hirðinni. Viku þeir þá allir saman heim til bæjarins. Sveinninn var með konungi í góðu yfirlæti ok móðir hans. Allir fornir Birkibeinar urðu mjök fegnir sveininum, ok gengu hvers-

[1] *var kunnigt*] thus Sk., Fl., Esp.; er k., Fl.
[2] *fló*] Fl., Fr., Esp.; flaug, Sk.
[3] *sanna*] add. H.; engi sannindi, Fl.

A.D. 1206. dagliga at finna sveininn fyrir ástar sakir við föðurinn, ok eigi síðr föður-föðurinn. Um várit eptir veittu Baglar slagit í Þróndheimi; en um sumarit eptir var ófriðr mikill í landi með Birkibeinum ok Böglum. Þá gaf Hákon jarl slagit í Björgyn. En um haustið fóru þeir norðr til Þróndheims. Ingi konungr ok Hákon [jarl] ok sátu þar um vetrinn. Þá tók jarl konungs-son til sín ok móður hans, því at þá var með hónum frú Christín. Jarl lagði svá mikla stund á sveininn, at hann virði hann at öllu sem [hann] veri hans son; ok lýsti því optliga fyrir sínum mönnum, at þeir Ingi konungr báðir sátu í föður-arfi þessa sveins. Þenna vetr andaðisk Erlingr steinveggr. En Baglar tóku til konungs Philipum jarl sínn. Um vetrinn eptir er konungs son var þré-vetr, fóru þeir Ingi konungr ok Hákon jarl norðan or Þróndheimi með miklu liði ok suðr til Björgynjar, ok þaðan suðr í Vík. Þá lét Hákon jarl eptir í borginni[1] frú Christinu konu sína ok Hákon konungs-son ok móður hans. Þar var ok frú Christin dóttir Sverris kon-
A.D. 1207. ungs. Þau vóru í borginni um sumarit þar til er Baglar kómu til Björgynjar, ok Birkibeinar gáfu upp borgina fyrir Böglum með ráði Þóris erchibiskups er þá var í Björgyn. En er borgin var upp gefin, þá tók Philipus, höfðingi Bagla, konungs-son til sín, ok 239.
var hann þrjár nætr[2] með Böglum. Þat var einn dag, at Baglar báru sveininn í lopt-svalir[3] nökkurar yfir bryggjum þar sem langskip lágu fyrir. Þeir mæltu til sveinsins: "Sé langskip, konungs-son!" "Sé ek," sagði hann. "Hverr á?" sögðu þeir. "Herra "mínn," kvað sveinninn. "Herra þínn er Filipus "konungr," sögðu þeir. "Ekki er [hann mínn] "herra," sagði sveinninn, "Hákon jarl er mínn herra.

[1] *borginni*] Fl.; bergi, Sk.; Björgvin í borginni, H.

[2] *þrjár nætr*] thus H. (netr); and perhaps, Sk. (uetr = netr); má nuðr, Fl., evidently wrongly. See Munch. iii. 522, foot note.

[3] *lopt svalir*] lopt rið eitt, Fr.

" ok hann á skipin." Þeir hlógu at ok mæltu, "eigi A.D. 1207.
" man þessi sveinn oss tryggr vera, Böglum." Hreið-
arr sendimaðr var þá einn inn mesti höfðingi með
Böglum ok ráðsmaðr með flokkinum. Hann kallaði
til tals við sik nökkura sveitar-höfðingja af ráðgjöfum
Bagla ok mælti: "Ef vér skyldim stórræði með hönd-
" um hafa, þá væri þat nú eitt efni í váru máli, er
" aldri var fyrr, ok vér mættim allan styrk hafa un-
" dan Birkibeinum, ok allt landit mundi með oss
" vera." Þeir spurðu hvert efni þat var. Hann
svarar: "Vér höfum hér í vóru valdi son[1] Hákonar
" konungs Sverrissonar, þess höfðingja er allt fólk
" elskaði; veit ek ok, at allir fornir Birkibeinar unnu
" svá mikit feðr hans, at þeir munu gjarna vilja
" þjóna hans afspringi, ok þar líf sítt við leggja. Nú
" ef vér tökum hann til konungs yfir várn flokk, en
" gefum þeim jarls-nafn er áðr heitir várr konungr;
" eru vér ok svá viti bornir, er nú erum hér á stef-
" nunni, at vér vitum lög ins helga Óláfs konungs á
240. " þessu, at sá er réttr konungr; er konungs-son er[2]
" en eigi dóttur-son eðr systur-son konunga, sem vér
" þjónum nú hvárir-tveggju, Birkibeinar ok Baglar;
" þætti mér sem þat væri várum höfðingja mest
" sæmð, at hann hefði sína gæzlu yfir hváru-tveggja,
" ríkinu ok konunginum;[3] þætti mér sem hann væri
" þá bæði konungr ok jarl yfir Noregi;"—Ráðgjafar
Bagla þeir sem a stefnunni vóru, sögðu [sumir] at þat
var höfuð-ráð; en sumir kölluðu sér ófallit at taka
konungs ráð af þeim höfðingja er með þeirra styrk ok
trausti hafði áðr konungs-nafn fengit. En þat var þó
mest efni í, at Baglar þorðu eigi upp at kveða; fyrir
því at þeir hugðu, at konungr þeirra mundi verða
þeim stórliga reiðr. Þenna tíma fengu Baglar njósn

---

[1] Here is a blank in H. until ch. 36.
[2] *er*] er hann er konungsson er, Sk.
[3] *konunginum*] thus Fl., Fr.; konungdóminum, Sk.

A.D. 1207. af því, at Hákon jarl var sunnan á leið, ok hann mundi skjótt koma til bæjarins. En Baglar vildu fyrir öngan mun bíða hans; ok bjoggusk í brott af skyndingu. Þá gékk Þórir erkibiskup til herra Filipus ok bað hann fá sér konungs-son. Ok hann görði eptir bæn erkibiskups. Fékk erkibiskup konungs-son í sína gæzlu, ok var hann með hónum þar til er jarl kom austan. Hákon jarl tók glaðliga við sveininum; þakkaði Guði er hann var kominn ór valdi Bagla heill; ok sagði hann[1] skyldu eigi við hann skilja síðan. Fór þá sveinninn til jarls, ok móðir hans; ok var með hónum jafnan síðan hvárt sem hann [var] í kaupstöðum eðr á skipum.

A.D. 1208. Þenna vetr enn næsta eptir sem sveinninn var á fjórða vetr, ok kölluðu menn inn ílla vetr, en Birkibeinar kölluðu Seleyja-vetr, því at þeir lágu í Seleyjum um haustið lengi: Þá var konungs-son með jarlinum; hann hafði Óláfs-súðina, hón var eitt rúm ok 241.
þrír tigir.[2] Þá vóru mikil frost, svá at fraus allan drykkinn; ok svá var smjörit hart, at eigi mátti klína á brauðit fyrir konungs-son. En hann vildi jafnan frammi vera með hirðinni, því at allir vóru vel við hann, þeir bezt er fornastir [vóru]. Jarl gaf konungssyni flúr-brauð bakat, þykkt ok blautt svá at vefja mátti saman. Konungs-son stóð fyrir hirðinni, ok var mjök kallt. Hann [sá] at sumir bitu annan bitann af brauði en annan af smjöri. Hann tók smjörit ok vafði í brauðinu ok mælti: "Bindu vér nú smjörit, Birki-" beinar." En allir hlógu at hónum, er heyrðu. Varð þat orð svá frægt, at allir í herinum höfðu þat orðtak: " Bindu vér nú smjörit, Birkibeinar, svá býðr konungs-" son." Sveinninn var mjök sprækr, þó at lítill væri vöxtrinn ok aldrinn; var hann mjök roskinn í orðum ok hlægi-málugr, svá at jarl ok allir aðrir þeir sem

[1] Better would be, ok sagðisk. | [2] *tigir*] xxx., Cd.

heyrðu, höfðu gaman af[1] orðum sveinsins. Optliga tóku Birkibeinar hann tveir í senn, ok toguðu hann, héllt annarr í höfuð en annarr í fætr, fyrir gamans sakir; ok kvóðusk draga hann til munar. Mæltu því svá, at þeim þótti hann of lítið vaxa. A.D. 1208–1217.

5. Þá er Hákon konungs-son var sjau[2] vetra gamall, lét jarl setja hann til bókar. En er hann hafði at námi verit um stund, spurði jarl: "Hvat nemr þú, "Hákon?" sagði hann. "Ek nem söng, mínn herra," sagði hann. Jarl svarar: "Ekki skaltú söng nema, 242. "þú skalt hvárki vera prestr né biskup." Mikla elsku hafði jarl á konungs-syni ok svá frú Kristín; en þó var svá hennar skaplyndi, sem flestra er kvenna, at stundum mælti hon mjúkt til hans, en stundum harðliga[3] er hon var reið; ok lézk eigi vita hvers son hann var. Ok er jarl heyrði svör hennar [mælti hann]: "eigi skaltú svá tala; þat vitu allir menn, at vér sit-"jum í ættleifð hans ok föður-arfi, ok bróðir [mínn]." Þetta mælti hann opt öllum mönnum áheyrandum. A.D. 1211.

Birkibeinar ok Baglar sættusk í Hvítings-eyjum eptir Seleyja-vetr um sumarit. En þá er þeir vóru sáttir ok friðr var orðinn í landi öllu, hafði Hákon jarl þá umleitan við vini sína, at hann vildi láta taka sik til konungs yfir þriðjung lands. En Ingi konungr setti þar fyrir þvert nei. Eptir þetta hóf jarlinn annan útveg. Hann átti skilgetinn son, er hét jungherra Knútr; en konungrinn átti frillu-son er Guttormr hét. Jarl bað, at þeir konungrinn görði þau einka-mál sín í milli, at sá þeirra er lengr lifði, skyldi [taka] allt ríkit eptir annan, ef hann ætti eigi skilfenginn son. En sá skilfenginn arfi þeirra, er lengr lifði eptir þá báða, skyldi hann eiga allan Noreg ok allan arf annan. Þessum einka-málum var lýst á Eyra-þingi svá at við vóru A.D. 1208.

[1] *af*] at, Fl.

[2] *sjau*] thus Sk., Fr., Esp.; viij., Fl.

[3] *mjúkt . . harðliga*] emended according to Fl.; at stundum mælti hon til mjög harðliga til hans, Sk.

A.D. 1208-1217. Þórir erkibiskup ok Eirekr erkibiskup, Nikulás biskup, Marteinn biskup ok mikill fjölði annarra manna. Þessi einka-mál vóru staðfest með innsiglum konungs ok jarls ok biskupanna.

6. Hákon konungs-son var með jarli þá sem jafnan. En [dag] þann er þingit var, fékk sveinninn leyfi at 243.
fara yfir til Bakka til Ástríðar sifkonu sínnar. Hann kom heim um kveldit eptir mat. Sá maðr var í hirð jarls er hét Helgi hvassi, forn Birkibeinn; hann hafði verit hirðmaðr Sverris konungs. Helgi elskaði mjök sveininn, ok vanðisk hann jafnan at vera [hjá] hónum. Hann gékk enn til Helga at skemta sér. Helgi hratt sveininum frá sér, ok bað hann í brott fara. Sveinninn svarar: "hví ertú reiðr, Helgi mínn?" Hann hratt hónum í annat sinn frá sér. Sveinninn svarar með sama hætti sem fyrr. Helgi var nökkut stirðlyndr ok mælti: "Brutt nú"[1] sagði hann, "því at í dag var dæmðr af þér föður-arfr þínn; ok því hirði "ek ekki um þik." Sveinninn svarar: "hvar var þat "gört, eðr hverir görðu þat?" "Þat var gört á "Eyra-þingi," segir Helgi, "en þat görðu þeir bræðr, "Ingi konungr ok Hákon jarl." Sveinninn svarar sem vitr ok vaxinn maðr: "Ver eigi mér reiðr, Helgi" sagði hann, "ok gef eigi gaum at þessu, því at vant "er at sjá, at sjá,[2] dómr haldisk eðr eigi, því at þar "var eingi mínn umboðs-maðr at svara af mínni "hendi." Helgi sá til sveinsins ok mælti: "hverr er "þínn umboðs-maðr?" Hann svarar: "Guð ok inn "helgi Óláfr konungr, þeim hefir ek fengit mítt mál "í hendr, ok þeir skulu sjá hlut til handa mér um "landa skipti ok hamingju." Þetta heyrðu allir þeir er hjá vóru, ok fannsk öllum mikit um. Helgi tók sveininn til sín, ok kysti blíðliga ok mælti: "Tala 244.
"heill, konungs-son; betr er slíkt talat enn eigi."[3] Þetta var skjótt [sagt] jarlinum, ok hafði hann fátt

[1] *Brutt nú*] brauttu, Fr.
[2] *sjá*] Fl.; sá, Cd.
[3] *talat enn eigi*] F., Fr.; talat en eigi ótalat, Cd.

um; en frú Kristin var mjök reið ok mælti hart við sveininn. Jarl fór braut eptir þingit suðr til Björgynjar ok konungs-son með hónum. Allir fornir Birkibeinar elskuðu því meirr sveininn sem þeir sá at hónum óx meirr vit ok afl; ok af því var frú Kristín nokkuru stirðari til sveinsins enn áðr hafði hon verit. A.D. 1208–1217.

7. Híði hét maðr; hann var bróðir Sigurðar skjálga; þeir þjónuðu báðir Sverri konungi lengi. En þá er Filipus Bagla-konungr fékk frú Kristinar, dóttur Sverris konungs, þá fór Híði norðr með henni, ok var þar meðan hón lifði. En eptir andlát hennar fór hann aptr til Hákonar jarls. Hann var þenna tíma með jarlinum. [Híði varð varr við] at frú Kristín var nökkut móti skapi til konungs-sonar, ok hugði hann at jarl hefði slíkt skaplyndi. Híði hóf upp ræðu sína einhvern dag fyrir jarli með þeim hætti: "Hér er sveinn með yðr, er kallaðr er son Hákonar "konungs; ok kann þat vera, at hann vaxi hér upp,[1] "at margir menn elski hann, bæði fyrir sakir föður "ok föður-föður; ok man yðrum syni eigi auðvellt at "stíga til ríkis eptir yðr, ef hann stendr í móti. "Nú veit ek, ef svá væri útan-lands við vaxit, þá "mundi þar ráð fyrir gört, at eigi þyrfti lands-höfð-"ingi at óttask um sítt afspringi; ok mundi þessi
245. "vera sendr í önnur lönd til þeirra höfðingja er önga "vináttu ætti hónum at gjalda; ok mundi hann þá "vera annat-hvárt [meiddr] eðr inn settr, at eigi "þyrfti hræðask hann optarr. Ok ef þér vilit, þá "bjóðumsk[2] ek til þessarar ferðar; ok mun ek svá "sýst fá at yðr líki." Jarl hafði fyrst fátt um;[3] en frú Kristin svarar nökkurum orðum. En síðan er jarl hafði þagat nökkura stund tók hann svá til orðs. "Vili [eigi] Guð þat," sagði hann, "at ek kaupa[4] "með því móti ríki mínum syni, at ek fyrir koma

[1] *at hann . . upp*] ef hann vex hér upp, Fl.
[2] *bjóðumsk*] biodunzt, Cd.
[3] *um*] F.; við, Cod.
[4] eigi, add. Cd.

" þess manns syni eðr sonar-syni er ek ætta bezt at " gjalda."[1] Þessa ræðu sagði jarl fám mönnum. En aldri var hónum jafn-vel við Híða sem áðr.

A.D. 1214. 8. Þá var Hákon konungs-son tíu [vetra] er Hákon jarl fékk sótt þá sem hann leiddi til bana. Lét hann sveininn jafnan vera hjá sér. Ok þeim sinnum er hann sat upp, þá lét jarl hann matask með sér; ok fá menn kenndi jarl síðarr í sótt sinni enn sveininn. Jarl andaðisk, ok var gör virðulig útleizla hans.[2] En um várit eptir andlát jarls kom Ingi konungr suðr til Björgynjar ór Þróndheimi. Ok er hann kom til bæjarins, fór Hákon konungs-son til Inga konungs ok var með hónum jafnan síðan í góðu yfirlæti. Þeir vóru í skóla saman, Hákon konungs-son ok Guttormr son Inga konungs, ok urðu þar margir ok ymissir atburðir um þeirra athæfi ok bernsku, þeir er minniligir mundu þykkja ef ritaðir væri. Guttormr var jafnan bráðari ok ákafari í sínu skaplyndi, en Hákon var fálátari ok 246.
eigi mjök óspakr, ok þokka-sælli af flestum mönnum. Konungrinn hélt jafnt báða[3] at klæðum ok öðrum hlutum.

9. Þat var eitt sinn at Ingi konungr var sjúkr. Var þá nær hónum staddr Skúli bróðir [hans] ok margir aðrir hirðstjórnar-menn; vóru menn[4] mjök hræddir um sóttar-far konungsins hversu skipask mundi. En fyrir því, at öll stjórn hirðarinnar var þar sem Skúli bróðir konungs var, næst konunginum,[5] þá kallaði hann til sín þá menn sem göfgastir vóru þar við staddir, Gregorius Jónsson, Eyvind prestz-mág[6] ok Ívar bodda, Dagfinn bónda. Skúli hóf tal sítt á þessa leið: "Þér hafit heyrt," sagði hann, "sóttar-far konungs-" ins bróður míns, at megn hans er minna enn várr

[1] *gjalda*] Fl.; göra, Cd.; launa, Fr.

[2] *ok var . . hans*] add. Fr.

[3] *báða*] Fr.; bæði, Cd.

[4] *vóru menn*] add. Fr.

[5] *sem Skúli . . konunginum*] thus emended according to Fl., Fr.; sem öll stjórn hirðarinnar var næst konunginum, Cd., repeating the preceding words.

[6] *Eyvind . . mág*] Eyvindr prestz mágr, Sk.

" vili væri til; ok ef Guð kallar hann frá oss, várn ást- A.D. 1214-
" vin, þá þurfu vér heilla ráða, hvern vér skulum til 1217.
" konungs taka eptir hann." Þá svarar Dagfinnr bóndi:
" hver efni eru til?" Skúli svarar, " Þér vituð þat
" sjálfir," sagði hann, " at hér er fyrst son Inga kon-
" ungs er vel er til fallinn eptir föður sínn; þá eru
" vit sam-feðra bræðr ok báðir skilfengnir; ok viti
" þér hversu lög mæla þar um. Þá er Hákon, son
" Hákonar konungs Sverrissonar; en í Gautlandi
" austr er Knútr, sonr Hákonar jarls; ok er hann
" lögliga til kominn eptir sínn föður. En þó vænti ek
" þess, at flestir þeir sem þjónat hafa Inga konungi
" föður hans, at helzt vili þeir þjóna hans syni."
Þeir töluðu þetta um hríð, ok lagði hverr til þat er
líkaði. Eyvindr hafði fæst um. Þeir [spurðu] hví
247. hann var svá fátalaðr. Hann svarar: " Því talaða ek
" fátt um, at ek var eigi fyrr spurðr; en lízk mér
" undarligt er [ér] vitrir menn efisk í svá mjök um
" þetta mál, er svá ljóst liggr fyrir augum öllum
" mönnum, þeim er rétt vitu ok satt vilja segja, at
" son Hákonar konungs Sverris sonar er einn[1] rétt
" kominn til alls ríkis í Noregi, ok eigi þú, Skúli, né
" bróðir þinn, ok eigi son Hákonar jarls eptir föður
" sínn. Ok ef báðir þeir bræðr lifðu, Hákon jarl ok
" Ingi konungr, þann dag er Hákon son Hákonar
" konungs væri fulltíða, þá mætti hann ganga til ok
" krefja [þá] arfs síns ok ór hásæti, en setjask sjálfr í
" staðinn." Ok er Eyvindr hafði veittan þenna or-
skurð, þá urðu öngvir til mótmæla þeir sem inni vóru;
ok féll þessi ræða þar niðr. Konunginum batnaði af
sóttinni; ok varð hann heill sem áðr.

10. Ingi konungr var missáttr við Þrændi fyrir
þat er þeir héldu leiðangrum fyrir hónum ok öðrum út-
vinnum. Konungr barðisk við þá á Rauma-þingi, sem A.D. 1213.
ritað er í sögu hans. En it næsta sumar eptir andlát

[1] *einn*] add. Fl.

A.D. 1214. Hákonar jarls, fór Ingi konungr suðr til Björgynjar, ok tók undir sik ríki þat er jarl hafði fyrir ráðit. Konungr stefndi þá til sín öllum lendum mönnum sunnan or landi, ok fór norðr til Þróndheims með miklu liði. Þar vóru þá með konungi allir sveitar-höfðingjar Birkibeina. Sem konungr kom norðr til Þróndheims hélt hann her þessum öllum á hendr Inn-Þrændum ok fann þá inn við Vágsbrú. Þar sættusk þeir. Þetta var 248.

A.D. 1214. kallat Vágsbrúar-sumar. En er þeir kómu út aptr til Níðaróss, þá gengu frændr Hákonar konungs-sonar til Inga konungs; ok beiddu, at konungr skyldi fá Hákoni konungs-syni lén nökkut at halda sik við ok frændr sína. Konungrinn spurði hvers þeir beiddisk. Þeir svara, at þeir beiddusk Jamtalands; "þvíat þat vann " Sverrir konungr, föður-faðir hans, með sínu sverði " undir Noregs konungs-ríki." Konungrinn sá til þeirra reiðuliga ok mælti: " Svá lízk mér Noregr stórum " brytjaðr áðr austan af Böglum, at eigi munu vér fá " hónum svá stór lén; ok ekki fæ ek skipt landi víð- " ara enn nú er." Þeir báðu þá konunginn fá hónum eina skipreiðu eðr tvær. Konungr svarar svá: " ekki " lén fæ ek hónum, þvíat hann er svá vel [haldinn] með " [oss] at hann skortir ekki." Gengu brott við svá búit, ok unðu lítt við sínn hlut. Fám dögum síðarr leiddu þeir konungs son, frændr hans, á tal við sik fyrir sunnan Kross-kirkju í Kaupangi. Þeir hófu svá sína ræðu: " Lítt þykkir oss, konungs son, sem Ingi konungr " vili [miðla] yðr af Noregi, ok sitr hann nú í öllu " því ríki sem þínn faðir vann. Svimma[1] þeir nú margir " í fullsælu ok í þínum föður-arfi, er til einkis eru kom- " nir; en frændr þínir fara sem útlagar af öllu góðu því " sem þér ættið. Nú er þat várt ráð, at vér hlaupimk[2] " á brott með yðr ok safnim[2] liði, því at vér heyrum " nú marga Birkibeina forna um ræða, at minna gótt

[1] *Svimma*] sveima, Cd.; svima, Fl., Fr.

[2] *hlaupimk . . safnim*] hlaupumzt . . söfnum, Cd.

" þykkjask upp taka enn til hafa þjónat spyrjum vér A.D. 1214.
249. " ok slíkt [it], sama austan frá Böglum, at þeir mundi
" skjótt undir snúask ef þeir fengi nökkurn þann er
" fyrir vildi bindask." En konungs-son hlýddi á ok svaraði öngu. Andrés skjaldarband tók þá til orðs ok mælti svá: " Nú vilju vér, frændr þínir, konungs-son,
" hafa þik í brott með oss frá konunginum; ok mun
" eigi langt líða áðr aðrir manu biðja þik sæmðarinnar
" eigi síðr enn þú þarft at biðja aðra." Slíkt sama mælti hverr at öðrum til sveinsins þeirra frænda. Konungs-son svarar: " Mjök em ek bernskr undir slík
" stórræði at ganga; væri þat ok eigi sannligt, at ek
" berðimst í móti Birkibeinum; því at þat veit ek
" sannliga, at þat er mikill fjölði af Birkibeinum, at
" eigi skilsk frá Inga konungi; ok er þat óráðligt
" at etja þeim saman er allir ætti eins skjaldar at vera.
" Vil ek heldr þess biðja, at Guð gefi mér slíkt af
" mínum föður-arfi sem hans er mildi til, hvern tíma
" sem þat kemr fram; ok er þess engi ván, at ek reisa
" nökkurn herflokk í Noregi at svá skipuðu sem nú er." Þessi ræða var eigi lengr at sinni.

11. Þá er liðnir vóru tveir vetr frá andláti Hákonar jarls, ok inn þriði var kominn, ok á þann leið, fékk A.D. 1217
Ingi konungr sótt, ok fór eigi skjótt mjök í fyrstunni. Lét konungr jafnan vera með sér Hákon konungs-son, þvíat hann hafði jafnan skemtan af hans orðum. Sveinninn var mjök gamansamr ok hlægi-málugr. Níkulás hét maðr, dróttseti konungs; hann var kátr maðr ok gamansamr. Konungr hafði þá hjá sér um daga, ok lét þá við talask konungs-son ok Nikulás,
250. ok hendi sér gaman at orðum þeirra; ok þótti þá léttari sótt sín. Konungrinn lá lengi; ok svá sem á leið sóttina minnkaði stórum megn hans. Skúli bróðir hans sat yfir hónum. Vinir konungs ok hirðin töluðu milli sín, at konungr skyldi fá þeim hirðstjóra þann

[1] *eigi*] add. Fl.; Sk. and Fr. om.

A.D. 1217. er þeim væri styrkr í; ok kom þat ásamt með þeim, at Skúli konungs-bróðir væri [bezt] til fallinn. Ok er konungrinn þóttisk finna at megin hans görðisk svá lítið, at hann mundi eigi fá stjórnat ríkinu, þá görði hann eptir vilja frænda sinna ok vina, ok leiddi Skúla frænda sinn til sætis ok gaf hónum jarls-nafn. Tók jarl þá [við] allri hirðstjórn. En litlu síðarr andaðisk Ingi konungr. Var þat inn ix. kal. Maii.

12. Þá var Hákon konungs-son þrettán vetra er Ingi konungr andaðisk, en Guttormr son Inga konungs ellefu vetra. Þá vóru áttar hirðstefnur, ok talat um konungs-tekju, ok sýndisk þat misjafnt.[1] Snerusk þeir menn [þá saman] er þjónat höfðu fyrr Sverri konungi ok þar með mestr hluti hirðarinnar. Kom þat ásamt með þeim, at þeir vildu taka til konungs Hákon, son Hákonar konungs; en Skúli jarl vildi, at hans frændi væri til konungs tekinn, Guttormr son Inga konungs. Þeir vóru enn sumir vinir jarls er því fylgðu, at Skúli væri nær-komnastr konungdóminum; þar sem hann var skilfenginn bróðir konungsins ok átti arf at taka eptir hann, bæði land ok lausa-fé. En þó at þetta væri eigi hátt talat í fyrstu, þá fór þó hæra ok hæra, ok kom í fjölmæli um síðir; ok þar næst [vóru] at áttar þing-stefnur ok gesta-stefnur, ok görðisk hér af sveitar-dráttr. En jarl vildi eigi vera við stefnur, 251.
því at hann vissi vilja Birkibeina. Þá kómu þeir bændr Út-þrændir ok Inn-þrændir, ok sögðu flestir ellri menn fyrir sik ok sína sonu þá er heima sátu, at þeir vildu þann til konungs er konungborinn var at faðerni allt til heiðni, svá at ekki kven-kné hefði milli komit. Þeir vóru ok margir af bóndum er fylgðu Skúla jarli ok Guttormi konungs-syni. En Guttormr erki-biskup var farinn norðr á Hálogaland. Skúli jarl hafði þat í sínu málefni, at hann vildi bíða erkibiskups er hann kæmi norðan; ok höfðu Birkibeinar þat fyrir

[1] *ok . . misjafnt*] add. Fl.

satt, at hann vildi at erkibiskup yrði berr at því er A.D. 1217.
jarl vildi at væri. Þeir vóru ok sumir Kórsbræðr ok
nökkurir lærðir menn, er gjarna vildu fyrir-koma ætt
Sverris konungs, ef þeir mætti, ok þjóna heldr öðrum
konungum. En þá er jarl kom á hirðstefnur, þá lézk
hann göra vilja ráð með hirðinni; en þó drósk þat
undan svá þat varð at öngu. Sem hirðin sá þetta, at
svá mjök var undan dregit, þá létu þeir einn dag
blása til hirðstefnu í höllina. Gengu síðan til jarls,
ok báðu hann ganga á stefnuna. Ok er jarl kom, þá
stóð upp Végarðr veradalr [1] ok mælti, eptir því sem
öll hirðin hafði áðr ráð fyrir gört: "Herra jarl," sagði
hann, "vér viljum eigi lengr hafa drátt í þessu máli
" um konungs-tekjuna; vilju vér hafa þenna morgin
252. " þing í konungs-garði, ok þér, jarl, takit við Hákoni
" konungs-syni, ok setið hann í hásæti hjá yðr, ok
" kalli hann konungs-efni þar til er Eyra-þing er átt.
" En ef [þér] vilit eigi þetta, þá drögu vér út skip
" vár á morgin ok förum til Björgynjar suðr til
" þeirrar hirðar er þar er, ok stefnum þar þing um
" öll Gulaþings-lög, ok tökum [2] [hann] þar til konungs.
" Leggjum v r hans mál ok várt á Guðs vald ok ins
" helga Óláfs konungs." En er hirðin var svá fast-
ráðin í þessu ok þeir létu þetta öngan veg [draga] fyrir
sér, þá sagði jarl at svá skyldi vera sem þeim líkaði.
Eptir þessa hirðstefnu kallar jarl á tal við sik alla
sína vini, lærða menn ok leikmenn; ok vóru þeir allan
dag á tali ok nóttina með um þetta mál. En ekki
urðu menn vísir um ráða-görð þeirra. Um morguninn
eptir þá létu hirðstjórar blása til þings öllu fólkinu
upp í konungs-garð; ok lét jarl göra hásæti fyrir
sunnan Níkulás-kirkju. Stóð þá Végarðr upp, ok mælti
af því sama efni sem talat var [inn] fyrra dag á hirð-
stefnu.[3] Eptir þat stóð upp Gregorius Jónsson, lendr

[1] *veradalr*] Esp., Fr.; í verdal, Cd.
[2] *tökum*] Fl.; taka, Cod.
[3] *hirðstefnu*] þingstefnu, Fl.

A.D. 1217. maðr, ok mælti: "Vér hugðum þat," sagði hann, "at
" þetta skyldi eigi göra með áhlaupum; væri ráð-
" ligra at beðit væri erkibiskups, ok svá væri hingat
" stefnt öðrum, biskupum ok öllum inum vitrustum
" mönnum í landinu, ok væri þeirra ráð við slík stór-
" mæli." Þá mælti Önundr merkismaðr: "Eigi man
" oss Birkibeinum hæfa at bíða langræðu biskupanna
" at þessu máli; þvíat munu þeir lítið fylgja lögum
" ins [helga] Óláfs konungs eðr landsins þurft um
" þetta mál, þegar nokkurr á hlut í af ætt Sverris
" konungs. Þá er sá annarr í þessu máli, er öllum er 253.
" kunnigt, at Baglar sitja í Vík austr með her
" mikinn, ok kallask hafa konung yfir sér. Ok ef þeir
" verða þess varir, at [vér] sitjum með höfuðlausan
" her, ok þó eigi sáttir vár í millum, þá man þeirra
" eigi langt at bíða, ok munu margir leikinn[1] styrkja
" með þeim á hendr oss; en lærðir menn eru litlir
" várir vinir; ok höfu vér öngvan annan til, er fylgja
" viljum[2] konunga-ættinni, enn fylgja oss sjálfir
" meðan Guð vill fylgja oss."

13. Eptir þetta nefndu þeir tólf menn á þinginu at ganga þangat sem konungs-son var, en hann var þá [í skóla] upp við Krist-kirkju; gengu þeir inn í skólann. Sá er fyrir þeim var mælti þessum orðum til konungs-sonar: "Allir fornir Birkibeinar ok bæjar-
" menn ok bændr, þeir sem hér eru staddir, senda
" yðr, konungs-son, kveðju Guðs ok sína. Sitja nú í
" konungs-garði Birkibeinar ok bíða yðar." Þeir tóku í hönd konungs-syni, ok höfðu hann með sér. Ok er þeir kómu þangat [á þingit] sem jarl var ok sat á stóli fyrir, ok lézk eigi mega svá bráðliga setja hann í hásæti, "þvíat þeir eru margir, er eigi þykkjask
" sann-fróðir hvárt hann er son Hákonar konungs
" eðr eigi." Þá var svarat af hendi konungs-sonar:

[1] *leikinn*] thus Sk., Fl., not leik-menn.

[2] *viljum*] add. Fr.

" Þann fyrsta vetr er hann kom til Inga konungs A.D. 1217.
" tók hann við hónum sem sönnum sínum frænda, ok
" hann hafði aldri ef á, at hann var son Hákonar
" konungs Sverris-sonar; slíkt sama görði ok Hákon
" jarl, jafnan meðan þeir lifðu báðir, konungrinn ok
254. " jarlinn, þá sýndu þeir þat í sínu yfirlæti ok viðr-
" væri, at hann var sannr þeirra frændi. Man þetta
" vera komit af rótum ok ráðum þeim sem nú hafa
" verit um hríð, ok af fornum fjándskap þeirra er
" fyrir-koma vildu konunga-ættinni hér í Noregi, en
" fram draga þá sem ekki eru til komnir." Eptir þetta stóðu upp frændr konungs-sonar ok aðrir þeir er hér var mest kunnigt um, ok sögðu at þeir vildu glaðliga ganga til skírslu fyrir sveininn heldr enn hann misti sínnar föður-leifðar.

14. Þeir gengu nú af þinginu; en Inga móðir konungs-sonar til Pétrs-kirkju ok fastaði hon þar til járns, sem siðr er til. En meðan þetta var, vóru nógar náttsetur með jarli af nokkurum Kórsbræðrum ok enn fleirum lærðum mönnum, þeir [er] í móti vóru konungs-syni. En þá er járnit skyldi bera, var því brott skotið, ok vissi eingi[1] hvar þat var komit. Sumir Kórsbræðr sögðu, at þeir þorðu eigi at járn veri borit fyrr enn erkibiskup kæmi til. Sem hirðstjórar ok Birkibeinar sá hversu fór, þá héldu þeir fram eigi at síðr sínu máli; ok sendu mönnum orð um öll Þrænda-lög; ok stefndu Eyra-þing, at vera skyldi á mánaðar-fresti.[2] Þeir nefndu ok menn til, at fylgja skyldi konungs-syni hvern dag, ok kölluðu æ konungs-efni sítt; ok létu hann sitja í hásæti hjá jarli, þó at hónum væri þat eigi mjök at skapi.

15. Þá er þetta var tíðenda er nú [var] frá sagt, kom sunnan ór landi Dagfinnr lögmaðr ok stallari
255. konungs. Hann hafði bréf frá Hávarði, er þá var

[1] *eingi*] Fl.; ei, Cd.
[2] *mánaðar-fresti*] so Sk., Fr., Esp.; hálfs mánaðar, Fl.

A.D. 1217. biskups-efni í Björgyn ok frá lendum [mönnum] ór Gulaþings-lögum. Þá er Dagfinnr var nýkominn til bæjarins var blásit til hirðstefnu, ok vóru þar bréf upp lesin þau er þetta stóð á:—"Vér höfum spurt fráfall " Inga konungs várs; var þat miklum mun fyrr enn " várr vili stóð til ef vér mættim ráða. Svá höfum [1] " vér [ok] heyrt, at nökkut leikr á tveim tungum hverr " í konungs stað vill [2] koma, ok er þat undarligt, at " vitrir [menn] sem þér erut, skolu vera tvídrægir um " þat er vér hugðum at öllum skyldi auðsýnt vera. " Segju vér því svá, at öngvan vitu vér til fallinn " konungs-nafn at bera nema Hákon son Hákonar " konungs; þvíat hans ætt hefir jafnan fyrir Noregi " ráðit, maðr eptir mann. Nú vilju vér, at þér vitið " sannliga várn vilja um þetta, at vér munum öngum " konungi þjóna nema hónum; ok sjálfa oss, ok allt " þat er vér eigum, fram leggja fyrir hans sakir [ok " hann verja] ok hans föður-leifð. En hvern annan " sem ér takit til konungs, þá skulu vér í mót vera, " bæði liðs-menn, ok allir aðrir þeir sem Gulaþings-lög " byggja. En ef þér Þrændir vilit nökkut fram draga " þá menn er yðrir frændr eru eðr fóstbræðr, þótt " þeir eigi nökkura frændsemi eðr ættar[tölu] til kon- " unga, ok skulu svá hvárir sínum frændum ok fóst- " bræðrum fylgja, þá kann verða at margir verði brátt " nes-konungarnir. En vér hugðum þat, þó at nök- " kurir væri aðrir tvídrægir um konungs-tekjuna, þá " skyldu þeir þó vera einarðir, Þrændir; ok svá væntu 256
" vér at sé hvat sem hverrgi segir. Dagfinnr bóndi ok " Hróarr konungs-frændi kunnu at segja yðr allan várn " vilja um þetta mál ok þeir aðrir er bréfum várum " vilja fylgja."

16. Sem bréfit var lesit, þá stóð upp Dagfinnr bóndi, ok talaði mörgum orðum, ok lauk svá sínu eyrendi: " Ef eigi verðr," sagði hann, " Hákon skjótt til konungs

[1] *höfum*] Fl.; mættum, Cd. | [2] *vill*] Sk.; skal, Fl.

" tekinn, þá viljum vér Birkibeinar fylgja hónum suðr A.D. 1217.
" til Björgynjar, ok höfum þetta eyrendi af hendi allra
" Gulaþings-manna." Þá varð rómr mikill sem fyrr af hendi allra Birkibeina; ok sögðu eigi skyldu annat fram ganga enn þetta, hvat sem hverrgi legði til. Ok lauk svá þeirri stefnu. Ok er þetta var tíðenda, þá fór þingboð um héruðin; ok svá ráð fyrir gört, at sem flestir skyldi þingit sækja.

17. Dag þann er Eyra-þing var stefnt, kom til bæjarins fjölði bónda af héruðum, svá sem siðr er til þá er konungr er tekin. Var blásit eptir fornum sið ok skipan út á Eyrar öllu fólki. Þá vóru menn görvir til Kórsbræðra, at út skyldi vera borit skrín ins helga Óláfs konungs. Ok er menn kómu til kirkjunnar þá var hón í lási, en klukkarar sögðu, at Kórsbræðr lögðu hverjum manni bann fyrir at bryti upp kirkju ok út tæki skrínit. Ok er þetta spurðisk á þingit, þá var
257. þat tekit ráðs, at Hákoni var gefit konungs-nafn eptir réttum siðum, ok görði þat sá maðr er Skervaldr hét or Gaulardal; ok var hónum þá dæmt land ok þegnar; ok játuðu allir Þrændir hónum allri réttri hlýðni ok lýðskyldu svá fullkomlega sem bæði hefði hann svarit þeim eið ok þeir hónum eið. Ok því þingi sleit svá. Annan dag eptir var blásit til hirðstefnu; kómu þangat lendir menn ok hirðin öll, ok sóru þeim þá eiða báðum, Hákoni konungi ok Skúla jarli, ok görðusk sverðtakarar, hverr með slíkum nafnbótum sem áðr hafði haft með Inga konungi.

18. Brátt eptir þetta bjoggusk þeir Hákon konungr ok Skúli jarl suðr til Björgynjar ok höfðu eina tvítug-sessu, en Eilífr kapalin stýrði gesta-skútunni. Ásólfr frændi jarls hafði it þriðja skip, þat var átján-sessa. En þá er ór var lagt bænum, þá var jarl eptir, en konungrinn fór með skipinu. Veðr var á lítið, ok lögðu þeir at við Hattarhamar. Þá deildu þeir um lægi, Eilifr ok Ásólfr; hann hafði marga menn með sér; en gestir vildu þröngva Ásólfi ór læginu. En hann

A.D. 1217. hafði áðr komit nökkuru fyrri. Ok gengu þá fyrst árar ok forkar. Síðan fóru hvárir til vápna sínna; ok var hörð svipan um hríð, þvíat skipin lágu jafnfram. En er konungs-skipit rendi at, þá sá þeir at sverðum var brugðit á hinum skipunum. Konungr kallaði á þann er stýrði; bað hann stefna beint milli 258. skipanna ok róa sem mest mátti, lét svá skjótast skilja mundu mega með þeim. En er konungs-skipit rendi milli skipanna, þá skilðusk þau, ok máttu hvárigir öðrum mein göra. Þar urðu margir menn sárir á hváru-tveggja skipinu. Síðan kallar konungr þá alla á land upp ok sætti þá. Kom jarl nú ok innan ór bænum ok sigldu eptir þat út ór firði. Þeim byrjaði vel suðr til Björgynjar; þeir lögðu at um kveldit við Hegranes. Um morguninn í dagan kom til þeirra Dagfinnr bóndi or bænum ok sagði at bréf hafði komit frá Kórsbræðrum norðan til biskups-efnis ok Kórsbræðra, at þeir skyldi öngva tign veita Hákoni konungi. Sagði Dagfinnr, at þeir þóttusk við vanda um komnir; því at þeir óttuðusk reiði erkibiskups ok Kórsbræðra, en annarri hendi létusk þeir gjarna vilja veita konungi hlýðni ok alla sæmð þá er þeir mætti. Jarl svarar hér fá um, ok sagði þat litlu mundu varða hvárt þeir görðu heldr. Dagfinnr svarar: "Ef þeir fara með slíku[1] " hér fram sem þeir görðu í Þróndheimi, þá mun " brátt af þvásk öll sú sæmð er konunginum heyrir " til." Þá mælti konungrinn: "Dagfinnr bóndi, far " inn til bæjar, ok seg svá Kórsbræðrum, at ek vænti " af þeim einna manna bezt þeirra manna sem í eru " landinu. En ef þeir göra öðruvís, þá skal eigi langt " til, at þeir skulu vita hvárt oss líkar vel eðr ílla." Dagfinnr röri þá inn til bæjar ok sagði Kórsbræðrum orð konungs, ok svá hvat jarl mælti.

19. Kórsbræðr svara svá, at þeir vildu gjarna göra 259. konungi alla sæmð; kvóðusk eigi skyldu svá kaupa

[1] *slíku*] Fl.; slíkan, Cd.

vingan erkibiskups eðr Kórsbræðra í Þróndheimi, at A.D. 1217.
týna þar í mót vingan konungs. Síðan röri konungr inn til bæjar, ok var hringt um bæinn allan; en lærðir menn gengu sem sæmiligast í mót hónum. Þangat var þá stefnt öllum lendum [mönnum] ok hirðstjórum þeim er í Gulaþings-lögum vóru ok nefndir menn til or héruðum[1] fjölmennt, ok settr stefnu-dagr á Seljumanna-vöku-dag, at allir skyldu koma til Björgynjar. En meðan þessa varð beðit,[2] voru þeir í bænum, konungrinn ok jarl. Konungrinn var ungr; ok fyrir bernsku sakir sínnar gáði hann meirr leiks síns enn landráða. En allar þessar stundir var jarl í ráðagörðum við sína vini, ok sendi bréf bæði[3] suðr ok norðr í landit; var flestum þat ókunnigt hvat á þeim var, ok fá vóru konunginum sýnd. Þá vóru menn sendir austr í Vík til Filipus Bagla-konungs; ok leitaði jarl þangat vináttu ok félagskapar. En er vinir konungs kærðu slíkt fyrir konungi, at slík umleitan væri grunsamlig, at þangat væri leitað vináttu sem hefði jafnan fjándskapr verit; þá svarar konungr, at Skúli jarl var svá vitr maðr, at hann mundi sjá kunna sér vini til handa; "ætla ek mér þat meinlaust,
260. " þó at hann eigi sér marga vini, þvíat hann mun vel " halda vár einka-mál af sínni hendi; ætla ek ok eigi " fyrri at bregða."

20. Skúli jarl [lét] göra bréf vestr um haf til Jóns jarls í Orkneyjum, ok var þar fyrir innsigli konungs, ok vissi konungr ekki til þess, ok eigi hvat á var bréfunum.[4] Sá maðr fór með bréfunum er Jósteinn hét, ok var kallaðr þömb; hann var gestr. Ok þá er [bréfin] kóm[u út] til hafs, urðu menn við [varir á skipum konungs] ok görðu orð inn til Ivars bodda ok Dagfinns bónda, ráðgjafa konungsins; ok sögðu, at konungs-

[1] *héruðum*] hieruðum, Cd.
[2] *meðan . . beðit*] meðan þessi biðvangr væri, Esp.
[3] *bæði*] í Svíaveldi ok, add. Fl., but no doubt badly; om. Cd., Fr., Esp.
[4] *bréfunum*] Fl.; brefinu, Cd.

A.D. 1217. innsigli var fyrir bréfum þeim er send vóru með Jósteini. Ívarr gékk þá til konungs, ok spurði ef hann vissi nökkut til þessarra bréfa. Konungr létzk eigi vita. Ívarr sagði betr vera, at hann sæi þau bréf er með konungs innsigli vóru send í önnur lönd. Konungr görði þá menn til Herðlu-vers eptir bréfunum. Jarl varð þessa varr, ok sendi þegar menn sína á öðru skipi, urðu þeir skjótari; náðu bréfunum áðr enn konungs-[menn] kæmi til. Ok þegar sem þeir kómu inn til bæjar, þá lét jarl blása til hirðstefnu, ok hafði miklar kærslur á Ivar bodda ok aðra konungs ráðgjafa; sagði, at þeir vildu koma sundrþykki milli hans [ok sín], en mistryggja jarl í sínum ráðum. Þá stóð upp Gregorius Jónsson, frændi jarls, ok þá enn lítill vinr konungs. Hann mælti ákafliga til Ívars bodda með þessum orðum:

"Ek var fyrst í tali með þeim mönnum er sóru eiða
" konungi ok jarli til trúnaðar, ok hugðu vér at allt
" skyldi eitt[1] vera. En nú vill einn prestr spilla váru 261.
" samþykki allra Birkibeina; ok skal þat aldri hlýða.
" Tökum hann ok refsum hónum[2] fyrst svá at allir sé
" við." Síðan eptir þetta hljóp upp mikill fjölði frænda Skúla jarls ok vina, ok sögðusk skyldu rífa í sundr Ívar kvikan. Ivarr stóð upp ok beiddi sér hljóðs, ok fékk [eigi]. Þá hljópu fram fyrir hann vinir konungs ok vörðu hann svá at hann sakaði ekki; ok var þá kurr mikill á hirðinni. Síðan stóð[3] konungrinn upp ok mælti:—"Ek kann fátt tala; en þó vi lek þess biðja at
" þér hlýðit Ívari fóstr-feðr mínum, ok svarit síðan
" sem [yðr] líkar." Hróarr konungs-frændi segir svá skyldu víst vera.

21. Eptir þetta stóð Ivarr upp ok mælti svá: "Þat
" er fornum Birkibeinum kunnigt," sagði hann, "at ek
" kom þat vár til Sverris konungs áðr enn barizk var á

[1] *eitt*] Fl., Fr.; eins, Cd.
[2] *hónum*] Here begins the first leaf of H*.
[3] *stóð*] Fl.; stökk, Cd.

" Strindsjó, hafða ek af konungi gótt yfirlæti meðan A.D. 1217.
" hann lifði; ok ek þjónaða hónum svá, at um síðir
" vissa ek flest öll leyndar-mál [með hónum]; ok þó at
" hann hefði hjá sér ráðgjafa sína ina hæstu, þá var[1] ek
" eigi úti byrgðr; ok mundi hann eigi svá hafa gört, ef
" hann hefði mik reynt at nökkurum falsara eðr ódygð-
" ar-manni. Slíkt sama görði ok Hákon konungr son
" hans; ok[2] inn sama hátt hafði Guttormr konungr.
262. " En síðan þeir tóku ríki, Ingi konungr ok Hákon jarl,
" þá[3] görðu þeir enn með sama hætti; ok þat framarr
" er mér var mjök móti skapi, at þeir hlíttu mér til
" bréfa-görðar; ok var [ek] jafnan um þat hræddr, at
" mínir óvinir mætti þat nökkut til finna, er mér stæði
" háski af; því at þá varð sem nú, at eigi skorti
" öfundar-menn þá er mér vildu fyrir koma; ok því
" vil ek skjóta til allra manna vitnis er nú eru hér,
" at aldri varð enn því á mik sannat er til fals eðr
" flærðar væri við mínn höfðingja. En ek veit sjálfr
" sök mína, at þessi inn ungi konungr várr er bernskr
" ok þarf í helldra lagi [heilla] ráðgjafa [ok] tryggra
" návistar-manna, þvíat þeir sitja ýrit[4] nærri er þá
" vildu frá hónum spenja[5] sem hónum væri hollir ok
" heilráðir[6] ok mætti jarl í sjálfræði um leika at skipa
" konungs máli sem þeim líkaði. Nú með því at þessi
" mín sök er svá mikil, at ek sé þess verðr at vera
" rifinn í sundr kvikr, sem þú sagðir, Gregorius Jónsson,
" ok þú Páll fliða, fyrir þat [er] ek bað konung sjá
" bréf [sín] þau er send vóru í önnur lönd með hans
" innsigli, þá skal eigi optarr þess þurfa, þvíat ek
" skal mik ór konungs-garði skilja, ok eigi spilla þeirra
" samþykki, konungs ok jarls. Gefi Guð, at þeir einir
" sé eptir er báðum þeim sé hollir ok heilráðir, ok
" þat ráði, at [þá] sæmð hafi hvárr er til er borinn."

[1] *var*] Fl.; er, Cd.
[2] *ok*] Fl.; er, Cd.
[3] *þá*] ok, H*.
[4] *ýrit*] yfrit, Cd.; ærit, Fl.
[5] *spenja*] Fl.; spenna, Cd.
[6] *hollir ok heilráðir*] F.; heilir ok hollráðir, Cd., H*.

A.D. 1217. Svá lauk [þessi stefnu], at konungs-menn vóru óglaðir en öfundar-menn kátir.

22. Hákon konungr kom svá til ríkis at hann fékk 263. eigi meira af föður-arfi enn eina sylgju, ok fingr-gull af lausa-fé. En Skúli jarl hafði komisk at öllu því fé er átt hafði Ingi konungr, ok hann hafði tekit eptir Hákon konung ok svá Sverri konung. Sem at leið þingstefnu þeirri er Gulaþings-menn höfðu sett á Seljumanna-vöku-dag, kómu fyrst til Björgynjar lendir menn ok hirðstjórar, ok inir beztu menn ór landinu um öll Gulaþings-lög. Ok einum degi fyrir þingit hittask þeir[1] konungr ok jarl ok ráðgjafar þeirra. Sögðu svá konungs-ráðgjafar, at þeir vildu, [at] jarl sværi konungi trúnaðar-eiða eptir fornri siðvenju. En jarl sagði, at hann vildi þat eigi fyrr enn hann vissi hvat hann ætti í móti taka; ok beiddisk þegar hálfs Noregs ok allra hálfra skattlanda; en ráðgjafar konungs buðu þriðjung af Noregi, en ekki [af] skattlöndum. Gregorius Jónsson ok Páll fliða svara af jarls hendi, at hann skyldi minnsta hafa þriðjung af skattlöndum ok Noregi, elligar skyldi hann þangat snúa með sínum styrk sem hann fengi þat hónum líkaði. Nú sá ráðgjafar konungs, at hónum var ofrefli at standa móti Skúla jarli ok Filipo Bagla-konungi, er þá hafði Víkina ok Upplönd með miklum styrk; ok var þat ráðs tekit af konungs hendi ok hans ráðgjafa, 264. at Skúla jarli var játaðr þriðjungr af Noregi ok öllum skattlöndum. Lauk með því þessari stefnu.

23. Annan [dag] eptir var blásit til þings út í Kristkirkju-garði; var þingit skipat norðan at kirkju; ok síðan var út borit skrín [innar] helgu Sunnifu ok margir aðrir helgir dómar. Þá stóð upp Sigurðr af Ónarheimi at hendi allra Gulaþings-manna ok fagnaði konungi [ok] jarli; ok fór þar um mörgum fögrum orðum. Ok þar eptir talaði Dagfinnr bóndi; ok hafði

[1] fyrir þingit, add. Cd.

þat í sínni ræðu, at þó at þeir [1] í Þróndheimi læsti A.D. 1217.
inni skrín ins helga Óláfs konungs, þá var þat eigi
ráð bónda eðr vili. Skulu Gula-menn göra glaðliga
alla þá sæmd er þeir megu Hákoni konungi, bæði
lærðir ok leikmenn.

24. Eptir þetta stóð upp sá maðr er Steingrímr hét
stryllr, snjallr maðr ok vitr. Hann gaf Hákoni konungs-
nafn; ok þokkuðu flestir allir hans verk. Síðan sór
konungrinn at halda lands-rétt; en jarl hafði skipat
eiðinum áðr sem hónum líkaði; ok var svá eiðrinn, at
konungr skyldi halda öll einka-mál við jarl, þau er
milli þeirra vóru gör; en jarl sór, at hann skyldi halda
lög við landsfólkit; ok fylgði hans eiði, at hann skyldi
vera hollr ok þeir Hákoni konungi svá lengi sem
hann héldi þau einka-mál er milli þeirra vóru mælt.[2]
265. Síðan stóðu upp lendir menn, Gregorius Jónsson, Páll
fliða, Brynjólfr Knútsson, Gautr Jónsson, Arni sturla [3]
ok aðrir hirðstjórar, ok sóru konungi eiða; eptir þat
sóru bændr; ok lauk svá því þingi.

25. Þá er Hákon var til konungs tekinn, var ár
mikit í landinu. Sumar þat var svá gótt, at þat var
víða um landit at aldin-viðrinn bar tvenan ávöxt,
ok úti-fuglar urpu tysvar. Svá kvað Ólafr hvíta-
skald:—

" Mærir glöddusk miklu ári
menn báru þá ávöxt tvennan
" (veglig sýndisk) viðr ok fuglar
(vísa grein) á sumri einn."

Svá kvað Sturla í Hákonar-kviðu:—

" Bar tállaust tvinnan blóma
" aldin-viðr einu sumri:
" ok ókalt úti-fuglar
" öndvert [4] ár urpu tysvar."

---

[1] menn, add. Cd.

[2] *mælt*] en jarl sór at hann skyldi vel göra til konungs, add. H*.

[3] *Sturla*] so Sk., H.*, Fl.; storka, Fr.

[4] *öndvert*] öndurt, H*.

A.D. 1217.

" Þá er allvaldr við jöfurs[1] nafni
" tírar-gjarn of tekit hafði:
" ok hans gipt hæstrar tírar[2] 266.
" vegi-valit vaxa knáði.[3]

" Sá hverr maðr, at höfuð-skepnur
" fylkis tígn fagna vildu
" göfuglátz gjálfri kringðum
" á vindkers[4] víðum botni."

26. Litlu eptir þingit kómu austan menn ór Víkinni frá Filipo Bagla-konungi með bréfum til Skúla jarls,[5] ok var þat í, at Filipus beiddisk helmings-skiptis á Noregi við Skúla jarl ok Birkibeina; en at öðrum kosti mundi hann reisa ófriðar-flokk móti þeim. Ekki [var] konungs getið [í] þessu bréfi; en þess var getið, at fleiri bréf ok orðsendingar höfðu austr farit. Jarl gaf þau andsvör þessum mönnum með ráði hirðstjóra, at herra Filipus skyldi hafa þann hluta lands þá tólf mánuðr;[6] sem hann hélt áðr; en þeir skyldu finnask at sumri, ok skyldi þá vera stefna milli allra biskupa [ok] inna vitrustu manna í landinu. Ok nú fóru sendimenn með þessum bréfum austr aptr.

27. Sigurðr konungs-frændi var settr til gæzlu í Vík- 267.
inni af hendi Birkibeina. Fór hann þetta sumar til Jórsala. En þessir vóru sveitar-höfðingjar eptir í Víkinni af Birkibeinum: Loðinn Pálsson, Hallvarðr bratti, Bárðr bristeinn, Karl svangi. Þeir sátu við mikinn ótta, þvíat Baglar hétu þeim hvesdagliga dauða ok afarkostum. En áðr sendimenn Bagla kómu austr með bréfin jarls fékk Filipus sótt í Túnsbergi, ok var hann fluttr inn til Laufeyja.[7] Hann lá litla hríð áðr hann andaðisk. En Baglar leyndu andláti hans sem mest; en Loðinn Pálsson varð varr við, ok sendi sem skyndi-

[1] *jöfurs*] Fr., H.*; konungs, Sk.

[2] *tírar*] So also H*.

[3] *knáði*] næði, H*., where the leaf ends.

[4] *vindkers*] vinkers, Cd., Fl., according to pronunciation.

[5] *jarls*] frá, Sk.; jarli, Cd.

[6] *mánuðr*] mánuðu, Cd.

[7] *Laufeyja*] Laufeyjar, Cd.

ligast skútu norðr, ok stýrði sá maðr er Gunnarr bana- A.D. 1217.
maðr hét. Hann var eigi lengr á leið enn þrjár nætr til Björgynjar. Hann hafði bréf til konungs ok jarls þau er sögðu andlát Filipus, ok at[1] Birkibeinar þeir er í Víkinni vóru báðu konunginn ok jarl skunda austr þangat þvíat Baglar leituðu sér hvervitna um konungs-efni. "Þeir görðu ok menn til Danmerkr, ok " kallask hafa spurt at þar sé sá maðr er Sigurðr heitir " son Erlings steinveggs. Nú ef þér komit skjótt austr " hingat, þá munu þér slitið fá flokk Bagla; en verðr " meira fyrir ef þér komit síðarr."

28. Þegar sem konungr ok jarl höfðu lesit bréfin[2] bjoggu þeir ferð sína sem skyndiligast, ok höfðu vel
268. fjóra tigi skipa ok flest öll stór. Þeir höfðu báðir eitt skip er kallat var Ógnarbrandrinn hálf-þrítugt at rúma-tali. Þeir fóru austr eptir Máríu-messu [ina] fyrri ok byrjaði vel. Baglar vóru allir austan-fjarðar þá er Birkibeinar kómu í Víkina. Þessir vóru sveitar-höfðingjar Bagla, herra Andrés bróðir Filipus konungs, Rögnvaldr Hallkelsson [systur-son Magnúss konungs], Arnbjörn Jonsson. Margir vóru aðrir góðir menn með Böglum. Níkulas biskup hafði lagt allt norðr í Lúasund ok nökkurir sveitar-höfðingjar með hónum; en Hákon konungr ok Skúli jarl sigldu austr í Víkina. Þá röri í móti þeim Níkulas biskup, ok hittusk þeir inn við Hrossanes. Vóru þá sett grið milli Bagla ok Birkibeina. Síðan kómu Baglar austan um fjörðinn, Herra Andrés, Rögnvaldr, Arnbjörn, ok margir aðrir. Þeir lögðu skipum sínum við Gunnarsbæ, ok gengu svá til bæjar. Var fundr þeirra í Máríu-kirkju í Túnsbergi. Þar vóru margir hlutir talaðir milli þeirra Hákonar konungs ok jarls; ok buðu Baglar at görask handgenguir Skúla jarli, ok hafa slíkar sæmdir sem þeir höfðu áðr. En Baglar beiddusk þess hluta af landi sem þeir höfðu áðr, ok köllusk varla trúa

[1] *at*] er, Cd. | [2] *bréfin*] Fl., Fr.; brefit, Sk.

A.D. 1217. Birkibeinum fyrir sakir forna[1] vandræða. En þessar urðu mála-lyktir þeirra í millum, at Baglar skyldu hafa þann vetr allar þær sýslur hálfar er Filipus hafði áðr; en hvárir-tveggju skyldu senda menn norðr til 269.
erkibiskups, ok skyldi hann staðfesta þetta, ok setja frið milli þeirra um sumarit eptir; ok réðusk til ferðar af hendi Birkibeina Gregorius Jónsson ok Dagfinnr bóndi; en af hendi Bagla Eindriði bækill ok Grundi féhirðir. Hákon konungr ok Skúli jarl skipuðu sýslur er til þeirra heyrðu. Síðan var stefnt Hauga-þing, ok var Hákoni gefit konungs-nafn. Eptir þetta vísuðu þeir konungr ok jarl flestu liðinu norðr aptr; en þeir fóru austr aptr yfir Foldina ok áttu Borgar-þing, ok þaðan í Vettar-hérað til Stofna ok áttu þar þing, ok þaðan til Hornboru-þings ok austr til Elfar-bakka. Var Hákoni þar gefit konungs-nafn á öllum þessum þingum; ok görðu menn út allan almenning með góðum vilja; ok enn gjafir á ofan um alla Víkina. Þeir sátu langa hríð í Konungahellu um haustið.

29. [2]Frú Kristín, er átt hafði Hákon galinn, var gipt austr í Gautland; fékk hennar Áskell lögmaðr son Magnúss minniskjaldar bróður-son Birgis jarls brossu.[3] Þar fæddisk upp með þeim jungherra Knútr son Hákonar jarls ok frú Kristínar. Um haustið er þeir sátu í Konungahellu Hákon konungr ok Skúli jarl, sendu þeir bréf upp í Gautland til Lögmannsins, at hann skyldi senda þeim jungherra Knút, ok létusk þeir til hans skyldu sæmiliga göra; ok var fundr 270.
lagðr milli þeirra; ok kom jarl at stefnu-degi en Lögmaðr eigi, því at hann trúði varla Birkibeinum. Eptir þetta fóru þeir konungr ok jarl norðr til Túnsbergs ok þaðan norðr í land.

---

[1] *forna*] fornra, Fl., Fr.

[2] Sumar þat er þeir vóru í Víkinni var frú Kristín . . . gipt etc., Fr., Esp., but om. Sk., Fl.; it may be simply a repetition from the following chapter.

[3] *brossu*] thus Cd.; brosu, Fl.

30. Sumar þat er þeir vóru í Víkinni fór Hróarr konungs-frændi út í Jórsala-heim; hann hafði mikit skip ok frítt. Erlendr Þorbergsson hét maðr er fór með hónum; hann stýrði öðru skipi; þat höfðu bæjarmenn göra látið af sínum kosti. Þat skip er Hróarr átti kom til Akrs, en bæjar-manna skip kómu til Damiatar,[1] ok sýsluðu hvárir-tveggju vel í þeirri ferð. A.D. 1217.

31. Áðr Hákon konungr ok Skúli jarl fóru ór Túnsbergi stefndu þeir til sín öllum lendum mönnum þeim er í Víkinni vóru. Var þeim varúð mikil á boðin at þeir skyldu varir vera um, at Baglar hefði öngvan óróa[2] uppi; svá ok at gæta sjálfra sín vel, at [öngum svikum] verði at þeim komit. Eptir þetta siglðu þeir til Björgynjar konungr ok jarl, ok kómu sjau nóttum fyrir Jól til bæjarins, ok sátu þar um Jólin ok um vetrinn. Um Jól görðu þeir tvá [lenda menn], Jón stál ok Ívar nef. Þótti þá flestum mönnum líkt til, atvelmundi fara milli konungs ok jarls.

32. Baglar skiptu sýslum með sér þeim er þeir höfðu
271. hlotið á Upplöndum ok í Víkinni. Rögnvaldr hlaut sýslu á Fold ok um Osló; en hann hafði áðr haft sýslu uppi á Raumaríki. Raumar kölluðu hann heldr harðan í sýslunni; þurfti hann ok mikils við, þvíat hann hafði sveit mikla. En er Foldungar spurðu þetta, þá kurruðu þeir ílla, ok sögðu at eigi mundi hann þeim góðr, er[3] hann var hinum íllr. Rögnvaldr fór út í Haugsvík, ok stefndi Foldungum þing, sem siðvenja er til sýslumanna. En er þingboð kom til bygðanna, þá sneru bændr því í herör, ok stefndu saman hverjum manni er vápn mátti bera, ok sóttu þingit með alvæpni. Rögnvaldr fór með fá menn til þingsins. Hann bað bændr setja þingit. En þegar hann vildi nökkut tala, æptu bændr í mót, ok báðu hann þegja; sumir brugðu sverðum ok veittu honum atgöngu.

[1] *til Damiatar*] thus, or 'Darmatar,' Cd., Fl.

[2] *öngvan óróa*] enga úró, Fl.

[3] *er*] Fl.; ef, Cd.

A.D. 1218. Rögnvaldr vildi þá undan leita; en bœndr sóttu eptir ok drápu hann, ok særðu nökkura menn aðra. En allir hans menn leituðu undan til skipa ok fóru í brott. Foldungar fóru heim. En bœndr fluttu lík Rögnvalds til Oslóar ok jarða þar.

33. Um sumarit þá er Hákon konungr ok Skúli jarl vóru í Víkinni, þá var prestr sá með Rögnvaldi er Benedikt hét; hann var kallaðr Beni, ættaðr austan af Mörkum; hann fór með leika [ok] var maðr kátr. 272. Hann lét þat orð yfir fara, at hann væri son Magnúss konungs Erlingssonar. En Rögnvaldr hafði hann með sér, ok virði hann meirr fyrir dára enn frænda. En þá er Rögnvaldr var fallinn, fór Beni austr á Markir ok safnaði sér þar liði. Hann sneri svá nafni, ok létz [Magnús] heita eptir föður sínum.[1] Dreif þá lið mikit til hans. Sá maðr styrkti hann mest í öndverðu, er Haraldr prestr hét á Rakkastöðum. Beni hafði verit leigu-prestr hans. Þat fólk er Bena fylgði, var mjök fátækt; þeir vóru bæði lítt klæddir ok vápnaðir. Þeir vóru kallaðir Slittungar.[2] Þeir hljópu um Markir ok óbygðir en sjaldan um héruð. Mjök vóru þeir óspakir í ránum ok laun-stuldum. Um vetrinn réðusk þeir í lið með þeim Slittungum, Þorbjörn af Lumalöndum ok Helgi bróðir hans; þeir [vóru] bæði ættstórir ok fériki ok sjálfir vel menntir. Rézk þá mart í flokkinn af bóndum með þeim ok bónda-synir; hugðu þeir allir at Beni höfðingi þeirra væri sannr son Magnúss konungs, sem hann sagði. Fóru þeir þá víða um bygðir með rán ok stuldi ok marga óspekt aðra. Baglar vóru í Víkinni um vetrinn ok gættu bæjarins. Vóru þeir fyrir [þeim], herra Andrés ok Arnbjörn Jónsson, ok enn fleiri.

34. Á Föstu fengu Baglar njósn af því, at Slittungar vóru á skip komnir ok ætluðu til bæjarins. Baglar

[1] *lètz . . sínum*] thus according to Fl. Fr.; litz heita eptir föður sínum Magnús, Cd.

[2] *ok vápnaðir . . Slittungar*] ok fyrir því vóru þeir kallaðir Slittungar, Fl.

bjoggusk at verja bæinn. Ok litlu síðarr héldu Slit- A.D. 1218.
273. tungar skipum sínum austan um Foldina til Túnsbergs ok lögðu inn at Skeljasteins-grunni, ok gengu upp við Gunnarsbæ. Baglar fengu hér njósn af, ok létu blása liðinu upp á Hauga um kveldit með vápnum. En er myrkva tók, þá fór mart liðit fyrir ofan Thomas-kirkju ok svaf þar um nóttina. Beni sendi menn á fund Arnbjarnar Jónssonar; ok sagði svá, at hann mundi eigi þess vænta, at hann mundi berjask móti bróður Erlings konungs Steinveggs, er hann hafði fyrr þjónat. Arnbjörn svarar svá: "Rétt segir Beni þat, " at mér samir ílla at berjask í móti bróður Erlings; " þat mun ek eigi göra ef ek spyrr með sannindum " at hans bróðir [er]; en ek hygg at Beni sé í an- " narri ættar-tölu. Skulu þér svá segja Slittungum, ef " þér leitið hingat til bæjarins, at vér Baglar munum " koma í móti yðr ok halda upp orrostu við yðr." Fóru sendimenn aptr með þessum eyrendum. Nökkuru fyrir dag urðu Baglar varir við at Slittungar vóru á Gunnarsbæ ok höfðu nær fimm hundruð manna. Þá létu Baglar blása; ok gengu upp á Hauga ok höfðu nær þrjú hundruð manna. Þeir mættusk við Gunnarsbæ; þar varð hörð orrosta; féllu hvárir-tveggju, ok miklu fleiri af Slittungum. Beni var á hesti ok eigi í orrostu. Arnbjörn fékk sár; var hann lagðr í hálsinn fyrir neðan eyra. Herra Andrés varð ok sárr á kinninni. En er [hann] fékk sárit, kastaði hann skildinum; hann var manna sterkastr; hann [tók] vinstri hendi í skjölduna, ok dró af þeim skjölduna, en hjó
274. inni hægri hendi hvern þeirra [til] bana með sverði því er Skarði hét, allra sverða bitrast. Arnbjörn gékk þá hart fram ok sótti at merki Slittunga. Þar féll Þorbjörn af Lumalöndum ok Helgi bróðir hans. Þar féllu meir en fjórtán tigir manna; en allir flýðu aðrir þeir sem eptir vóru af Slittungum. Beni komsk undan með lítinn orðstír. Lík Þorbjarnar ok Helga vóru flutt til kirkju; en öll önnur lík af liði þeirra vóru þar

A.D. 1218. grafin sem þeir féllu. Eptir ósigr þenna sneri Beni aptr austr á Markir, ok dró þá lið at sér á nýja leik. Herra Andrés ok Arnbjörn rituðu til Hákonar konungs ok Skúla jarls; báðu þá skunda í Víkina; sögðu at lið dreif hversdagliga til Bena ok hann styrktisk mjök at liði.

35. Um várit eptir Páska kómu Slittungar ofan af landi til Oslóar. Ivarr útvík[1] hafði þá Oslóar-sýslu af hendi konungsins ok jarls. Ívarr ok Birkibeinar ok bæjar-menn ok biskups-menn fóru í mót Slittungum, ok hittusk þeir við Frysju,[2] ok skutusk á yfir ána. Þar féll meistari Stefnir af biskups-mönnum, en fáir menn aðrir. Mart varð sárt, ok flýðu bæjar-menn í bæinn. Slittungar hljópu í bæinn ok ræntu mörgu. Þeir tóku langskip er biskup átti ok nökkur skip önnur, ok fóru síðan út eptir firði, ok svá suðr í Víkina, ok ræntu hvar sem þeir fóru ok máttu. En er[3] þeir kómu suðr fyrir Elfar-kvíslir, þá lögðu þeir í ina eystri kvíslina. Áskell 275.
lögmaðr var þá í Ljóðhúsum; hann hafði fengit kvitt nokkurn um ferð Slittunga, ok þeir ræntu víða. Hann skipaði skútu eina[4] ok reri út ór ánni; ætlaði hann at banna þeim ránin; vissi hann at eigi mundi lið skorta af héruðum ef hann þyrfti við. Þar var með hónum jungherra Knútr. Þeir lágu við land út í ánni. Þeim var sagt at meiri ván væri at langskip nökkur færi út eptir ánni. Hét lögmaðr þá jungherra Knút á land, ok rann hann í skóg. Litlu síðar renndu at þeim skútur Slittunga; hljóp lögmaðr á land upp undan, en Slittungar tóku þar skip hans ok gótt landtjald ok messu-föt ok marga aðra góða gripi, ok fóru síðan leiðar sinnar. En menn lögmanns leituðu lengi sveinsins Knúts áðr þeir fundu hann. En Slittungar fóru út til sjófar, ok svá suðr [á Halland], ok fóru heldr óspakliga.

---

[1] *útvík*] í Vík, Cd. Fl.
[2] *Frysju*] Fsio, Cd.
[3] *er*] hvar, Cd.
[4] *skútu eina*] skútur, Fl. Fr.

36. [1] Birkibeinar þeir er í Víkinni vóru, spurðu hvat A.D. 1218.
Slittungar höfðusk at. Stigu þeir þá á skip, ok fara
suðr at leita þeirra. Þar vóru þessir sveitar-höfðingjar:
Guttormr Gunnason, Loðinn Pálsson, Loðinn Gunnason,
Hallvarðr bratti, Ívarr útvík, Karl svangi. Þar vóru
ok Baglar: [herra] Andrés ok Arnbjörn. Ok er þeir
kómu suðr í Víkina, spurðu þeir at Slittungar höfðu
farit suðr til Hallands; héldu þeir þá suðr eptir, ok
hittu þá þar sem heitir Barðafjörðr. Fundu Slittungar
276. eigi fyrr en skipin renndu fyrir höfnina; tóku þegar
upp á land ok flýðu undan; en Birkibeinar ok Baglar
tóku skip þeirra ok allt [þat er] á var, en fengu ekki
af mönnum.

37. Herra Andrés lagðisk sjúkr lítlu síðarr, ok op-
naðisk sár þat er hann hafði fengit á Gunnarsbæ; tók
þá at svella ok þrútna. Sem hann kenndi at mjök
leið at hónum, þá lét hann göra bréf til Skúla jarls,
ok vóru á vinsamlig orð sem þeir [höfðu] áðr við
mælzk. Hann sendi jarli sverðit Skarðann [2] ok skjöld
einn gull-lagðan. Litlu síðarr andaðisk herra Andrés.
Lík hans var flutt til Oslóar ok jarðat at Hallvarðs-
kirkju-garði. Hann var mjök harmdauði.

38. Vetr þann er Slittungar vóru í Víkinni sat
Hákon konungs í Björgyn. Þessi var inn fyrsti vetr 1217–18.
konungdóms hans. Áðr um sumarit var þat tíðinda
á Íslandi, at Sæmundr í Odda Jónsson görði Norrænum
mönnum ófrið á Eyrum. Hann fór at þeim með
nökkur fimm hundruð manna, ok tók fyrir þeim þrjú
hundruð hundraða vaðmála. En hann fann þat til
saka, at Páll son hans hafði týnzk áðr um vetrinn fyrir
Staði. Þá týndisk Áslákr Hauksson ok nökkur sex
skip eðr sjau. En Sæmundr þóttisk þat spurt hafa, at
277. Björgynjar-menn höfðu gört hónum ónáðir nökkurar,
ok hefði hann því norðr farit; en eigi at frýsi sínni.

---

[1] Here Cd. H. begins again. | [2] *Skarðann*] skjöldinn, Cd.

A.D. 1218. Margan ófrið görðu Oddaverjar Norðmönnum annan en þenna.

39. Hákon konungr ok Skúli jarl bjoggu ferð sína er vára tók[1] norðr í Þróndheim, ok kómu til bæjarins hálfum mánaði fyrir Páskir.[2] Ekki var hringt í móti þeim, ok öngva processionem vildi erkibiskup göra móti konungi; þóat þeir mættisk þá veitti [erki]biskup konungi öngva blíðu. En jarl ok erkibiskup fundusk hversdagliga, ok var þar inn mesti blíðskapr. Þann dag er jarl var einn í Krists-kirkju, var hónum veitt höfðinglig tign. Pálm-Sunnudag vóru þeir báðir í Krists-kirkju, konungr ok jarl, ok sátu í hásæti; ok var konungi eingi tign veitt, ok hvárigum þeirra. Ok er þeir vóru leiddir til altaris at offra, þá vildi erkibiskup eigi snúask í móti konungi né við hans offri taka. Konungrinn lagði offrit á altarit, ok gékk útar aptr til sætis síns. Síðan vóru Birkibeinar fjölorðari um en áðr, at þeim þótti sín svívirðing mikil alls kostar. Litlu síðarr höfðu þeir stefnu í erkibiskups-garði; ok spurði konungr erkibiskup hverja sök hann gaf hónum er hann vildi eigi veita hónum konungliga tign. Erkibiskup svarar svá: "Þetta er " eigi mítt eins ráð; allir vér biskupar erum í þessu " ráði, ok þeir sumir er innan-hirðar eru með yðr; ok " fundu vér þat til, at vér höfum heyrt ymt á nökkurn[3] 278. " hvárt þú ert sonr Hákonar konungs eðr eigi." Konungr svarar: "Eigi er þetta öllum biskupum at " kenna, ok[4] fám mönnum innan-hirðar. Af þeim " mönnum er þetta komit, er mér vill niðra, ok " sjálfan[5] sik til míns föður-arfs draga." Erkibiskup svarar: "Þegar vér erum sann-fróðir um þetta sem

[1] *er vára tók*] ór Björgvin á Föstu, H.

[2] *Páskir*] Esp. Fl. Fr.; Palm-Sunnudag, Sk.

[3] *ymt á nökkurn*] H.; ympt nökkurn á, Fl.; þat nökkut talat, Sk.

[4] *ok*] heldr, H.

[5] *vill . . sjálfan*] H.; vildu . . . sjálfa, Sk.

" vér efumst nú í, þá skulu vér veita þér alla tign A.D. 1218.
" er vér megum." Jarl þagði, ok lagði með hvárigum til. En þessari stefnu lauk svá, at eptir um sumarit skyldi þeir koma til Björgynjar, Hákon konungr ok Skúli jarl, ok erkibiskup ok allir ljóðbiskupar, lendir menn ok lögmenn, ok allt it mesta mannval, ok skyldi þá taka af þessu máli þat er líkast þætti. Dagfinnr bóndi var þá næst konungi um allar ráðagörðir. Erkibiskup lét göra Dagfinni bónda orð leyniliga eptir stefnuna, ok sagði hónum svá: "Guði er þat kunnigt,
" at ek vil gjarna vera vin konungs, ok eigi væri
" þessir hlutir [sumir] talaðir er nú eru, ef ek réða.
" En þó skulu þér þat ráða konungi at hann taki
" þessu vel, ok beri með þolinmæði fyrir Guðs sakir;
" því at svá segir [mér] um hugr, at þetta skal hónum
" verða mest til sæmðar en þeim til vanvirðu er
" hyggjask [hónum] niðra skulu í þessu."

40. Hákon konungr ok Skúli jarl dvölðusk um várit í Þróndheimi. En er sumra tók, bjoggusk þeir norðan
279. ok fóru til Björgynjar, sem ætlað var. En er þeir kómu til bæjarins urðu margar greinir milli þeirra; ok gengu Birkibeinar þá mjök sveitum. En er lendir menn kómu, þá vóru þeir flestir er at snerusk öðrum hvárum, konunginum eðr jarli. En [þá] var sem fyrr, at sá hafði fólkit fleira er féit hafði meira. Konungsmenn gættu hans af mikilli varygð, svá at þeir fóru út í konungs-garð með sveitum sínum at sofa. Andrés skjaldarband ok Végarðr veradalr létu hvern dag fylgja konunginum tólf menn alvápnaða um fram þá er fylgð héldu. Sem á leið sumarit, kómu allir biskupar til bæjarins. Guttormr erkibiskup kom síðast. Þar kom[1] Nikulas biskup af Oslo,[2] Heinrekr biskup af Stafangri, Ívarr biskup af Hamri, Bjarni biskup af Orkneyjum, ok margir aðrir lærðir menn ok lögmenn, ok inir beztu bændr er þangat vóru nefndir. Konungr

[1] *kom síðast. Þar kom*] add. H. | [2] *af Oslo*] add. H.

A.D. 1218. ok biskupar vóru sjaldan á tali milli sín, en þeir optliga jarl ok biskupar.

41. Einn dag er konungr var á tali við lenda menn sína ok ráðgjafa, þá kómu sendimenn frá erkibiskupi ok jarli. Vóru þar þeir Hávarðr biskup af Björgyn ok meistari Bjarni ór Þróndheimi. Bar biskup fram örendi með þessum orðum: "Herra," sagði hann, "erkibiskup ok jarl báðu þess yðr, herra, at járnburðr "sá er boðinn var af yðarri hendi þat vár er þér "vórut kosnir til ríkis, at hann skyldi nú fram koma, "til þess at þeirra manna sögn sé ónýtt er áðr hafa "nökkurn efa[1] á um yðart faðerni. Nú ef þér vilit "svá gört hafa, [ok] beri Guð yðr gótt vitni um 280.
"þetta mál, þá vilja þeir yðr tigna sem sínn sannan "herra, ok veita yðr alla konungliga tign." Konungrinn svarar svá: "Ek [veit] eigi hvárt mér[2] þykkir "því kaupandi tign yður, at ganga undir slíka afar-"kosti." Þá ræddu lendir menn ok ráðgjafar mjök misjafnt um þetta mál. En þær lyktir féllu á, at um morguninn eptir skyldu þeir finnask í skrúðhúsi, konungr ok erkibyskup, jarl ok ljóðbiskupar. Ok er þeir fundusk, talaði erkibiskup þat sama sem áðr var sagt. Síðan talaði Dagfinnr bóndi svá: "Varla "munu dæmi til finnask, at bónda synir ok kot-"karla skulu göra einvalds-konungi [ok konungs-"syni] afar-kosti slíka ófriðarlaust ok þreyngva hónum "til járnburðar, síðan hann var konungr görr yfir allt "landit ok allir menn hafa hónum eiða svarit; ok "ætla ek oss þykkja litlu verra vera at bera ekki "járn, nema þeim kalt er hans óvinir eru, ok láta "allsvaldanda Guð skipta í millum hans ok óvina "hans, sem hann skipti í milli Sverris konungs ok "hans mótstöðu-manna."

42. Eptir þetta svarar konungr sjálfr með þessum orðum: "Þat [er] víst satt, Dagfinnr bóndi, at þetta

---

[1] *nökkurn efa*] nökkvat ef, H. | [2] *mér*] H. Fl.; mm, Cd.

" mundi þykkja mikill afar-kostr mörgum konungi at A.D. 1218.
" taka nú járnburð á hendr sér eptir staðfest ríki.
" En þá er ek bauð þetta af minni hendi ok móðir
" mín,—var ek ok eigi fastliga þá til konungs tekinn,—
" en [þá] var því öllu niðr drepit, ok vóru inir sömu
281. " þá er því ollu[1] ok nú þessu. Kunnigt er öllum mön-
" num ok, þeim er þá voru með Inga konungi er
" ek ok móðir mín kómum fyrsta sinn norðr til
" Þróndheims til Inga konungs, ok svá þá er hón fann
" Hákon jarl: bauð hón[2] af sínni hendi, at þessar
" [inar] sömu skírslur skyldu fram fara, ef þeim væri
" [nökkut] mistrúnaðr á mínu máli. En þeir vildu
" þat með öngu móti heyra. Ok Hakon jarl sagði
" svá, at[3] hónum var allt kunnigt ok þurfti ekki
" skírslu[4] við. Optliga mælti hann þat mörgum mön-
" num áheyröndum[5] síðan, at hann ok þeir bræðr
" sátu í mínum föðurarfi. Nú skulu vér þó þetta eigi
" til afar-kosta virða; þvíat þenna járnburð vil ek
" gjarna láta fram fara þegnum mínum til sæmðar.
" Sá hlutr gengr ok annarr til, at margir menn munu
" þat hyggja, at þetta sé því undan dregit, at vér
" sjálfir hafim nökkurn efa[6] á um várt faðerni. En
" þessi er inn þriði hlutr er mest dregr til, at ek
" em öruggr um þann dómarann er þetta mál er undir
" skotið er aldri brásk nökkurum manni til réttinda
" sínna; ok hann óttask öngan at satt at segja. Ok
" geng ek því svá glaðliga undir hans réttdæmi."
Þetta eyrendi váttuðu allir vel er við vóru.

43. Eptir þessa stefnu gékk konungs-móðir til kirkju[7] at fasta til járns. Þessir menn föstuðu með henni: Sigurðr konungs-frændi, Dagfinnr bóndi, Andrés skjaldarbarð, ok enn fleiri bæði lærðir ok ólærðir.
282. En tólf menn vóru fengnir til at gæta útan kirkju, bæði nætr ok daga, at öngir spillendr kæmi til. Jarl

[1] *ollu*] volldu, H. Fl.
[2] *bauð hón*] hónum, add. H.
[3] *svá at*] H.; þá, Sk.
[4] *skírslu*] H. (skíslu); slíks, Sk.
[5] *áheyröndum*] H.; áheyranda, Sk.
[6] *nökkurn efa*] nökvat ef, H.
[7] *kirkju*] Kristkirkju, H.

A.D. 1218. var miklu blíðari til konungsins en fyrr, þessa daga; en eigi vissu menn hvat þessu ölli.[1]

44. Sá maðr var með jarli er Sigarr hét; hann var ættaðr af Brabant, ok var vel hagr ok marga hluti kunnandi, ok vitr til ráðagörðar. Sigarr lézk vera vin konungs mikill; Hann gékk um morguninn til Dagfinns bónda, ok kallar hann á einmæli. Þat var Óðinsdag[2] áðr en bera skyldi járnit. Hann mælti svá: "Veit ek, at þér erut hugsjúkir mjök um yðart "mál. En fyrir því at ek vil konunginum gótt, þá "vil ek fá til eina list[3] þá [er] ekki skal til saka. "Ek hefir þat eitt gras, ef ek ríð því á hönd konungs-"móður, at ekki skal til saka, ok hón skal örugg bera "mega þetta járn, ok skír verða." Dagfinnr svarar: "Guð þakki þér sannan góðvilja, þú ert vitr ok skyn-"samr;[4] seg mér hvar þetta gras vex, er svá mikinn "krapt hefir með sér." Sigarr svarar: "Þetta vex "á þínum húsum ok hvers annars manns [hér], í "Björgyn." Dagfinnr svarar: "Engin lyf eðr lækningar "skulu vér til þessa hafa, nema þær einar[5] er Jesús "Christus vill göra með sínni miskunn ok árnaðar-"orði innar helgu mey[jar] Márie, ok ins helga Óláfs "konungs, ok innar helgu Sunnifu, ok allra Guðs "heilagra manna. En þú far brott með skrum þítt; "ok vit þat sannliga, at þú skalt fara [nökkura], "vánda ferð ef þú mælir þetta optarr." Síðan gékk Dagfinnr bóndi til konungs-móður ok þeirra manna 283.
er næstir henni vóru, ok mælti til hennar leyniliga: "ef Sigarr kemr hér eðr annarr maðr, at bjóða yðr "[nokkur] lyf eðr aðrar vélar, þá varizk[6] sem inn "versta andskota; þvíat ek veit sannliga at fals ok "flærð er undir þessu máli ok opinber svik."

45. Um daginn eptir príma-mál bar konungs-móðir járn eptir réttum tíma. Görðisk þat it bezta [af]

---

[1] *ölli*] volldi, H. Fl.
[2] *Óðinsdag*] Miðviku daginn, H.
[3] *list*] lyst, Cd.
[4] *skynsamr*] skynjungr, H.
[5] *þær einar*] þau, H.
[6] *varizk*] þat, add. Fl.; þar, H.

hennar hendi. Þar var við konungr ok erkibyskup, A.D. 1218.
jarl ok aðrir lands-höfðingjar. Þar var ok Jón[1] jarl af Orkneyjum. En þann dag er höndina skyldi leysa, var konungi sagt, at jarls-vinir höfðu kurr nökkurn á at bera vápn um daginn leyniliga. Ok af því bauð konungr Jóni stál, Guttormi Gunnasyni, Végarði veradal, Bárði bristeini, at þeir léti vápnask sveitir sínar allar; ok göra orð gestum, at þeir vápnaði sik, ok væri út við Krist-kirkju meðan höndin væri leyst. Um daginn at réttum tíma þá kom konungr ok erkibiskup, jarl ok allir biskupar ok höfðingjar, með öðru fólki út til Krist-kirkju. Ok sem leyst var hönd konungs-móður, þá görði Guð þar miklar jartegnir með sínni miskunn, at hón var vel skír; ok sögðu þat allir þeir er sá, at miklu var þá fegri höndin en áðr hón tók undir járnit. Sönnuðu [þat] bæði vinir ok óvinir.

284. 46. Eptir þetta vóru á nýja-leik görvar sættir millum þeirra Hákonar konungs ok Skúla jarls, ok var þing átt í Kristkirkju-garði Dróttinsdag eptir; vóru þar allir höfðingjar. Lýsti þá erkibiskup skírslu konungs-[móður]; ok lagði þar bann við hverjum manni, ef nökkurn mistrúnað legði þar á. Þá lýsti hann ok endr-nýjaðum sáttmálum[2] milli konungs [ok] jarls. Hér eptir bjoggu þeir ferð sína konungr ok jarl með miklu fjölmenni [austr í Vík];[3] þvíat þá kómu bréf til þeirra austan fra Birkibeinum ok Böglum, at Beni ok Slittungar styrktisk mjög, ok drógu saman mikit íllþýði ok görðu mikinn ófrið. Þeim byrjaði vel[4] austr. Sem þeir kómu til Túnsbergs, var þeim sagt, at Beni ok Slittungar vóru í Osló, ok öngvar njósnir fóru fyrir konungi. Þeir vildu þá þegar sigla inn til Oslóar, þvíat byrr var á góðr. Var þá blásit öllu liðinu til brottlögu, ok sum skipin lögðu út. Jófreyr hét pró-

[1] *ok Jón*] add. H.
[2] *endr-nýjaðum sáttmálum*] H.; endr-nýjaði sáttina, Sk. Fl.
[3] *austr í Vík*] add. H.
[4] *vel*] Sk. Fr.; seint, Fl.

A.D. 1218. fastr sá er þá var í Túnsbergi. Hann gékk þegar til konungs ok jarls; ok hafði með sér svein einn, ok kvað vera mjök móðan;[1] sagði, at Nikulás biskup hefði sent hann út til Túnsbergs til prófasts ok bæjar-manna, ok göra þá vara við at Slittungar vildu fara út til bæjarins; kvazk sveinninn hafa skilizk við þá, þá er þeir fóru ór Osló. Sumir Birkibeinar sögðu þetta mundu vera prett Nikuláss biskups, at hepta svá ferð þeirra. En prófastr ok bæjar-menn báðu konunginn eigi fara ór bænum. Ok þeir dvölðusk þann dag. Ok 285.
var hleypt mönnum it efra á hestum; ok mættu þeir mönnum er rakleiðis[2] höfðu farit ór bænum, ok sögðu at þetta var hégómi ok uppslátta biskups.

47. Ívarr útvík ok Ásbjörn koppr lágu þá við Höfuðey. Þeir höfðu Oslóar-sýslu af konungs hendi. Þeir höfðu gört út létti-skútu at vita um ferð konungs ok jarls. En er þeir fundu konunginn, sögðu þeir at Slittungar vóru í Osló, ok höfðu ekki frétt til ferðar konungs. Þeir skunduðu ferð sínni sem mest; en byrr var inn bezti. Ok er þeir kómu til Höfuðeyjar, kom þar til þeirra Ívarr útvík ok þeir félagar með þrimr skipum, ok sögðu at Slittungar vóru í Osló, ok létu sem kyrrast. Síðan var heflat[3] á konungs-skipinu; ok var sagt á önnur skipin, at öll skyldi sigla jamn-fram, ok leggja svá at bænum. Síðan siglðu þeir sem mest. En þau skipin er þungfærri vóru, görðu bæði, siglðu ok réru. Slittungar höfðu vörð uppi í Hallvarðs-kirkju-stöpli, ok sá þeir skipin þegar útan fóru fyrir nes-oddann. Skundaði Beni þá sem mest ór bænum. En [er] Birkibeinar kómu inn um Höfuðey, þá sá þeir görla at sumir Slittungar fóru inn á leið. Þá var lagt at bryggjum sem ákafast bæði norðr ok suðr, ok hljópu menn upp í bæinn, ok vóru þá allir Slittungar ór bænum. Sumar sveitir

---

[1] *kvað . . móðan*] Fl.; ok lizt vera miök móðr, Sk.

[2] *rakleiðis*] rakleitt, H. Fl.

[3] *heflat*] Fl.; áflat, Cod.

Birkibeina sóttu eptir þeim allt norðr til Frysjo ok fengu ekki af þeim í því sinni. A.D. 1218.

286. 48. Baglar sátu margir í kastala biskups, ok gættu sín; en hvárki vóru [þeir] með Slittungum né í móti þeim; þvíat þeir vóru þá enn eigi[1] handgengnir Birkibeinum. En þegar Hákon konungr kom jam-fram kastalanum, þá gengu þeir ofan ok buðu hónum sína þjónostu. Nikulás biskup var í bænum; hann görði bát til konungs-skips, ok lét fara Ingu konungs-móður til garðsins, ok héllt hana sæmiliga. Við Birkibeina var hann inn blíðasti. En um morgininn eptir görði hann processionem móti konungi með allri sæmð. Eptir þetta vóru bréf gör til Arnbjarnar Jónssonar ok allra Bagla. Kómu þeir þá til Oslóar, ok görðusk handgengnir Hákoni konungi ok Skúla jarli, ok gáfu upp nafn flokks þess er þeir höfðu með farit. En [þessir] vóru þá sveitar-höfðingjar með Böglum er til handa géngu—Arnbjörn Jónsson, Gunnbjörn Jóns-bróðir, Símon kýr, Eysteinn Hróason, Guðólfr af Blakkastöðum, Einriði bækill, Finnr Kálfsson, Bótólfr Æfuson,[2] Finnr Bergþórsson, Guðleikr skreiðungr, Sigurðr sêpill,[3] Gunnarr Ásuson, Eilífr kembir, Þórir Ámundason.

49. Nú spurði Hákon konungr at Slittungar vóru uppi í Eyja-vatni. Lét þá konungr draga fjórtán skip upp í vatnið, ok fékk þar til mikit lið, ok þessa sveitar-
287. höfðingja: Guttorm [Gunnason], Óláf mók, Gunnbjörn, Harald stanga-fylju, ok enn nökkura aðra. Slittungar fengu njósn af um ferð þeirra, ok flýðu þegar upp á Markir. En Birkibeinar skipuðu skip sín þegar sem[4] þeir kómu til vatzins, en sumir sneru aptr til konungs í Osló. Vóru þá drykkjur miklar í bænum, ok görðusk mörg tíðendi.

---

[1] *enn eigi*] add. H.; þá vóru þeir handgengnir Birkibeinaum, Sk. Fl.

[2] *Æfuson*] thus (ęfus.) Cod. as it seems; evo . son H.; Fl. reads Aufurssun; Tr. and Esp. om.

[3] *sêpill*] Esp.; sæfill, Cd.

[4] *sem*] add. H.

A.D. 1218. 50. Hákon konungr átti móður-bróður er Gunnólfr hét; hann var ekki vitr maðr við drykk. Hann mætti eitt kveld góðum manni er sira Eilífr hét, kurteiss maðr ok vel siðaðr; hann var inn mesti höfuð-vin jarls ok ráðgjafi. Gunnólfr brá sverði, ok hjó til Eilífs, ok mjög svá af hónum höndina hægri. Þetta var skjótt sagt jarli; en [þeir] höfðu báðir eitt skip konungr ok jarl. Jarl hét þegar á sína menn ok bað þá vápnask; en Gunnólfr komsk miðskipa til hirðmanna, ok skutu þeir yfir hann skjaldborg ok vörðu hann. Skipit lá við konungs-bryggju, ok mörg skip umhverfis. Ok þegar er þeir heyrðu brak á konungs-skipit, tóku þeir til vápna. Jarl vildi ganga fram at Gunnólfi, en hirðin gætti hans. Ok er hann sá [at] hann kom því eigi fram, þá sneri hann aptr til fyrirrúms með sína menn. Sem hirðin sá, at hann fór svá ákafliga þangat alvápnaðr, þá óttuðusk þeir at hann mundi vilja at konunginum, ok hljópu þeir upp allir ok aptr til konungs. En jarl sneri þá upp eptir skutbryggjunni ok þeir menn sem hónum fylgðu. En þar lágu næst skip þeirra Óláfs jarls-frænda[1] ok 288.
Þórðar drafla ok Þorfinns ílla. Fleiri manna skip lágu þar nær þeirra, er allir vóru viljaðir jarli. Ok er þeir kómu upp á bryggjurnar til jarls, þá spurði hann hvat til ráðs væri; kvezk hefna vilja Eilífs. Maðr hèt Reiðúlfr Barða-bróðir. Sá holp[2] Inga konungi þá er hann svamm yfir ána Níð, þá er slagit var í Þróndheimi. Hann var eingi vin konungs. Hann mælti til jarls: "Vér munum fara slíkar[3] fleiri, ok "því næst þér, herra; ok er þat ráð, at vér verðim "fyrri at bragði, ok drögum upp skip undir þeim, ok "drepum konunginn ok alla þá er fyrir hónum standa." Óláfr jarls-frændi svarar: "Of hefnt man þá einnar "handar." Margir svara, at með öngu móti vildu þeir

[1] *jarls-frænda*] H.; konungs-frænda, Sk.

[2] *holp* (i.e. halp)] hafði holpit, H.

[3] *slíkar*] H. Fl.; svá, Sk.

níðask á konunginum, "Því at hann er um þetta A.D. 1218.
" sannliga saklauss."

51. En er þetta tíðenda, þá kómu þeir upp á bryggjurnar, Dagfinnr bóndi ok Guttormr Gunnason, Végarðr veradalr, Andrés skjaldarband, með sveitum sínum mjök fjölmennum; ok viku þeir þegar at konungsskipinu. Sem jarl sá þat, snéri hann í mót Végarði, ok lagði til hans sverði; þat lag kom í kinnina. Végarðr bar af sér, ok skar út ór kinninni. Eptir þetta gékk jarl af bryggjum ok þangat sem Eilífr lá, ok var þar[1] um stund. Nú vissu þetta, Arnbjörn Jónsson, Loðinn Pálsson ok mestr þori liðs haus; tóku nú til vápna sínna, þvíat allir höfðu skjöldu fyrir stöfnum[2] fyrir ófriðar sakir. Þeir görðu menn á bátum til konungs, ok sögðu[sk] hónum allir vilja fylgja. Dagfinnr bóndi ok Guttormr með sínum félögum gengu út á skip til konungs, enn létu sveitir [einar] með vópnum.
289. Þá kom jarl út á skipit reiðr mjök. Konungr stóð upp í móti hónum, ok bauð boð fyrir Gunnólf frænda sínn, bæði jarli ok svá Eilífi. Jarl æmti[3] því lítt. Þá mælti Dagfinnr bóndi: "Ef þér, herra jarl, vilit eigi " láta vera grið á þessu máli í nótt til allra manna. " Þá megu[4] þit eigi vera báðir á þessu skipi, konungr " ok þér; ok skal konungr oss fylgja." Konungr svarar þegar: "Fyrir öngvan mun flý ek mítt skip í " nótt né sveitunga mína." Þá mælti hirðin, at þeir vildu þar vera sem konungr var. Jarl svarar þá með mjúkum orðum; sagði allt þat skyldu standa með griðum til morgins. En vörðu höfðu hvárir-tveggju um nóttina sem sterkasta.

52. Um morguninn eptir, er sungnar vóru formessur, gékk konungr til Eilífs, ok bauð hónum boð af hendi Gunnólfs. Eilífr svarar vel, ok seldi grið til þess er menn sæi hversu mál hans skipaðisk. Konungr lét þá

[1] *var þar*] talaði við hann, H.
[2] *því at . . . stöfnum*] ok höfðu allir skjöldu við stafna, H.
[3] æmpti, Cd.; anzadi, H.
[4] *megu*] megi, Fl. Sk.

A.D. 1219. blása til hirðstefnu, ok sagði þá Dagfinni bónda hvat um hafði liðit. Lögðu menn mjök misjafnt til. Végarðr veradalr stóð þá upp, ok birti fyrir hirðinni hverja vanvirðing hann hafði saklauss fengit. Þat lét hann ok fylgja, at hann mundi þetta fyrir öngum kæra, ef hónum væri nökkur sæmð fyrir boðin. Lendir menn ok hirðmenn sögðu, at þeir vildu með öngu móti at svá búit væri. Kom þá svá, at jarl festi [1] 290. góðra manna dóm. Var Végarði dæmt bæði fé ok eiðar eptir þat til bókar, en Végarðr gaf upp bæði fé ok eiða. Ok unði þó jarl verr sínum hlut, ok lagði mikinn fjándskap á Végarð, sem síðan man sagt verða.

53. Hákon konungr ok Skúli jarl skipuðu sýslur allar á Upplöndum. En af því at ófriðar-vænt var mjök, þá völðu þeir menn mjök til. Var þeim skipat yfir Haðaland, Gunnbirni Jóns-bróður ok Þorgeiri biskups-manni; en yfir Raumaríki, Haraldi stanga-fylju ok Þóralla Ögurssyni; [2] yfir Heiðmörk, Óláfi mók ok Friðreki slafsa; en í Guðbrandsdölum, Eindriði bækill ok Bárðr hali. Hákon konungr ok Skúli jarl fóru til Túnsbergs, en sendu menn til Björgynjar at segja at [þeir] ætluðu at sitja at Túnsbergi um vetrinn. Skipaði konungr þar Dagfinn bónda at búa til Jólaveizlu af sínni hendi; en jarl Grunda féhirði fyrir sik. En þeir fóru í Víkina austr til Elfar, ok rann-sökuðu eptir fornum málum ok nýjum konungdómsins. Síðan fóru þeir norðr til Túnsbergs, ok sátu þar um Jólin. Þat sama haust varð Gautr Jónsson aptr-reka ór Jórsala-ferð. Konungr görði vel til hans, ok fékk hónum Elfar-sýslu hálfa, ok var hann með konungi um vetrinn.

1218–19. 54. Þessi var annarr vetr ríkis Hákonar konungs. 291. Þá görði hann lenda menn, Guttorm Gunnason, Pál vaga-skálm. Gregorius Jónsson var þann vetr fyrir Þrænda-lögum af konungs hendi. Hann ritaði til

[1] *festi*] thus Sk. Fl. Tr.; undir, add. H.

[2] *Þóralla Ögurssyni*] Þórallda Egilssyni, H. (badly).

konungs ok jarls um vetrinn eptir Jól, ok sagði at A.D. 1219.
upp hafði brunnit bærinn í Níðarosi. Þessir vóru þá ráðgjafar konungs, Marteinn konungs-frændi, Gunni Loðinsson, Guthormr son hans, Dagfinnr bóndi, Bárðr bristeinn. Konungrinn var þá fimtán vetra. Þessir ráðgjafar konungs gerðu orð Arnbirni Jónssyni ok Gunnbirni bróður hans, [Páli vagar-skalm]. Þeir töluðu á þessa lund: "Oss þykkir mál konungs vera mjök " hættligt svá búit, þvíat jarl hefir forsjá bæði fyrir " ríkinu ok hónum sjálfum, ok þeir eru margir er " þeirra ganga verr í millum enn vera skyldi; ok " stundum verða þeir eigi við staddir, er konunginum " eru öruggir; ok [fyrir] því vildu vér gjarna fá svá " saman komit þeirra vináttu, at þeir þyrfti öngvan " mistrúnað á [at] bera." Sögðu þeir þat líkast [efni] til þess at konungrinn bæði dóttur jarls, frú Margrétar; sögðu at þá mundi allt öruggt vera, ok jarl mundi þá unna konunginum sem sínum syni. Þeir töluðu þetta fyrir konunginum, ok hafði hann fátt um í fyrstu;
292. en hann létzk þetta vilja, ef þá væri allt trútt ok traust um alla hluti. "En um þat em ek hræddr," sagði hann, "at allt komi til eins; en þat líkar mér " vel, sem þér vilit fyrir sjá." Síðan gengu þeir til jarls ok fluttu þetta fyrir hónum. Jarl tók þessu vel, ok skaut þó til móður hennar ok til hennar sjálfrar ok annarra þeirra frænda. En þær féllu lyktir á, at konungr festi sér jungfrú Margrétu. Sögðu þá bæði vinir ok svá aðrir,[1] at ekki mundi mega skilja þeirra vináttu, ef þessar tengðir tækisk.

55. Um haustið áðr kom útan af Íslandi Snorri 1218.
Sturluson. Þá kom útan Sörli ok Grímarr með knörr þann inn mikla er þeir höfðu haft í Vestmanna-eyjar; ok sögðu þau tíðendi, at þeir höfðu tekit af lífi göfgan mann, [Orm] Jónsson, bróður Sæmundar í Odda, ok Jón son hans, ok Skeggja prest;[2] ok mest fyrir þann

[1] *svá aðrir*] Fl.; óvinir, Cd.; ok öll alþýða, H.

[2] *Jón . . ok Skeggja prest*] add. H.

A.D. 1219. ójafnað er Sæmundr hafði gört Austmönnum. Ok var þó Ormr þess eigi valdr;[1] því at hann hafði jafnan bætt um með þeim.

56. Hákon konungr ok Skúli jarl fóru um várit ór Túnsbergi til Björgynjar ok sátu þar um sumarit. Þá kom Jón stál til Björgynjar með skip þat er hann hafði göra látið konunginum, hálf-þrítugt at rúma-tali. Þat skip hafði konungrinn lengi [síðan], allra skipa bezt. Um Máríu-messo-skeið fór konungr ok jarl norðr 293.
í land ok höfðu fjölmennt ok góðmennt or Gula-þingslögum. En Mikjals-messu-dag var jungfrú Margrét púsut konunginum; ok var veitt í höllinni sæmiliga.[2] Sátu þeir þann vetr í Þróndheimi konungr ok jarl, ok fóru allir hlutir vel ok líkliga með þeim. Þessi var
1219–20. inn þriði vetr ríkis Hákonar konungs. Þá var þeim skipuð sýsla í neyrðztu[3] þingá Vegarði veradal ok Andrési skjaldar-band. Var þeim fyrir því þessi sýsla fengin at þeir vóru mestir höfuðvinir konungs.

57. Eptir þat er Baglar höfðu gengit til sættar við Hákon konung, sem fyrr er ritað, var eingi sýsla fengin Guðólfi á Blakkastöðum, þvíat hann var mjök illa kenndr af bóndum þar sem hann héllt sýslu. Ok er Guðólfr [sá] at hann fékk öngar sæmðir af Birkibeinum, þá mislíkaði hónum ok settisk um kyrt. En vetr þann er nú var frá sagt, ok þeir sátu í Þróndheimi Hákon konungr ok Skúli jarl, sendi Guðólfr son sinn Eilíf krúnu suðr á Halland, ok með hónum Eirik para,[4] ok inn þriðja Jón rödd,[5] at leita sveins þess er Sigurðr hét; hann var kallaðr son Erlings steinveggs. Þeir fundu hann, ok tóku hann sæmiliga;

---

[1] *eigi valdr*] óvaldr, H.

[2] *En Mikjals-messu-dag . . . . . sæmiliga*] instead of this H. (better): —En Mikjals-messu-dag veitti Hákon konungr sæmiliga festar-öl sítt í höllinni í Níðarósi. Þetta haust sóru þeir konungr ok jarl lög ok réttyndi at Ólafs-skríni á Eyraþingi í Kaupangi.

[3] *neyrðztu*] næstu, Cd.; nerðstu, H.

[4] *para*] panna, Sk.; pari, H.; farri, Fl.

[5] *rödd*] redda, H.

ok dreif þegar lið til hans. Guðólfr var höfuð- A.D. 1219
ráðgjafi hans, en Erlingr rúmstafr merkismaðr hans.
En þessir kómu fyrstir sveitar-höfðingjar til þeirra,
294. Söndúlfr Hauksson, Þorleifr brúðr, Erlingr hringr,[1] Helgi
á Sólbjörgum, Gauti gótt-smjör, Gassi undan Fjallinu,
Grímarr svangi. Þeir höfðu mikit lið ok frítt, ok vóru
kallaðir Ribbungar. Þá var Sigurðr sjautján vetra.[2]

58. Nökkuru áðr höfðu þeir görzk eiðbræðr, Ívarr útvík ok Guðólfr á Blakkastöðum,[3] ok vóru góðir félagar. Ívarr hafði inn vestra hlut Oslóar-sýslu; ok sat í sýslunni ok varði einskis nema góðs. Guðólfr safnaði liði á laun ok fór at Ívari til Höfuðeyjar um nótt, ok kom á óvart ok elti Ívar af skipi sínu. Þar féllu margir vaskir menn ok fornir Birkibeinar, Smiðr sleppa,[4] Hallvarðr kurt. Ívarr komsk í brott á báti einum, en sveitungar hans kómusk í kirkjur. Guðólfr tók skipit ok öll vápn ok mörg önnur föng.

59. Þenna vetr sátu þeir í Þróndheimi, sem fyrr er ritað, Hákon konungr ok Skúli jarl. En er váraði, fóru þeir suðr [til Björgynjar] ok sátu þar[5] lengi um sumarit. Þá gerði jarl orð á því, at hann mundi göra her til Íslands. Þá hafði Björn, son Þorvalds Gizurarsonar, dregit mann Norrænan ór kirkju í Miðfirði ok látið drepa hann. Þóttisk hann þat láta göra í hefnd Orms Jónssonar; þvíat hann átti Hallveigu dóttur hans. Jarl ætlaði mörg skip til ferðarinnar. En menn vóru mjök ófúsir til ferðarinnar. Þá kvað Guðmundr Oddsson skáld þessa vísu:—

" Hvat skal ek fyrir mik hyrjar
hregg-mildr jöfurr leggja
" (gram fregn at því gegnan)
295 geir-netz sumar þetta:

---

[1] *hringr*] hiringr, H.
[2] *þá var . . vetra*] add. H.
[3] *á Blakkastöðum*] emend.; blakkr, Fl. H.; smjörtik, Sk.
[4] *sleppa*] skeppa, H.; kippa, Fl.
[5] *þar*] þeir, Cd.

A.D. 1220.

" Byrjar hafs at herja
hyr-sveigir mér eigi
" (sárs vinnr jarl) á órar
ætt-leifðir (svan reifðan).

Snorri Sturluson ok þeir Íslenzkir menn sem þar vóru, báðu Dagfinn bónda flytja við konung at þessi ætlan félli niðr. Kom svá, at stefna var til lögð; ok talaði konungr á stefnunni, ok hóf svá: "Herra " jarl," segir hann, "ætlan sjá[1] er hér hefir verit " i sumar, sýnisk ráðinu ekki vitrlig,[2] at herr sé görr " til Íslands, þvíat sú ferð[3] þykkir torsóttlig ef landit " er herjat. En land þat hefir héðan byggzt, ok várir " frændr ok forelldrar hafa kristnað landit, ok veitt " lands-mönnum [mikil] hlunnendi. Eru þar ok flestir " menn saklausir fyrir oss, þó at sumir hafi ílla gört " til várra þegna. En þat man allra skaði ef á lan- " dit er herjat. Nú vil ek biðja yðr, herra, at þér " látið niðr falla þessa ætlan fyrir sakir flutnings " þessa." Sem konungr hafði þetta mælt, þá fluttu margir með hónum. Gaf þá jarl upp þessa ráða-görð. Var þat ráð gört, at Snorri Sturluson var út sendr at friða fyrir Austmönnum. Gaf Hákon konungr hónum lends manns nafn. Töluðu þeir jarl mart um mál Íslendinga. Var þá fyrsta sinni rætt um þat af jarli, at Snorri skyldi koma landi undir konung. En um haustið er Snorri kom út, urðu þeir ósáttir sjálfir Sunnlendingar. Ok um várit eptir drap Loptr í Skarði 296.
Björn Þorvalldsson frá Breiðabólstað. Þat sumar sendi Snorri útan Jón son sinn jarli, sem mælt var með þeim. En öngu kom Snorri við landsmenn áleiðis; flutti hann ok lítt. En frið höfðu kaupmenn góðan þann tíma á Íslandi.

60. Um sumarit er þeir sátu í Björgyn, Hákon konungr ok Skúli jarl, kom bréf austan ór Vík frá

[1] *sjá*] H.; sú, Sk.; þessi, Fl.
[2] *synisk . . vitrlig*] H. Fr.; sýnist ráðin sumt ekki vitrliga, Sk.
[3] *ferð*] H. Fl.; ætlan, Sk.

lendum mönnum, at þeir konungr ok jarl skundaði A.D. 1220.
austr þangat; þvíat Ribbungar styrktusk mjök. Bjoggusk þeir skjótt, ok urðu búnir at Mikkjals-messu. Þeir höfðu þrjá tigi skipa. Þessir vóru þar lendir menn, Páll vaga-skálm, Jón stál, Ivarr nef. Þeir fengu harðan byr fyrir Jaðri. Síðan lágu þeir hálfan mánuð í Lykri. Gékk þá upp drykkr þeirra mjök ok svá vist. Var þá höggvit bú fyrir mörgum mönnum í bygðinni. Gördisk þá íllr kurr í hernum; leiddisk mörgum lang-legan. Var þá þat ráðs[1] tekit at þeir skiptu liðinu. Snöri konungr norðr til Björgynjar með stór-skipum; en jarl fór austr í Víkina með in smæri skipin, ok hafði hann meira lið. Svá [var] skilt með þeim, at jarl skyldi [taka] lands-skyldir ok leiðangr um alla Víkina ok flytja norðr til [Björgynjar til] Jóla-veizlu ok mála-gipta. Þá er Hákon konungr kom norðr í Eikunda-sund fann hann Heinrek biskup ór Stafangri;[2] ok töluðu þeir marga hluti sín í milli ok
297. staðfestu sína vináttu. Var Heinrekr biskup staðfastr síðan ok öruggr vin konungs. Hann mælti þat í skilnaði þeirra: "Þat vil ek at þér vitið, herra, at "öngvan áttu þér meira óvin í litlum manni fyrir sér "enn mik; en héðan af skal yðr eingi traustari vin enn "ek af oss biskupum, þó þat megi lítið." Konungi byrjaði vel síðan[3] til Björgynjar. Hann hafði lítið fé með sér á skipunum þat er hann mátti halda sik við; en með öllu var ekki fyrir. Þá kallaði konungr til sín Dagfinn bónda, ok tók hann við féhirzlu at búa til Jóla-veizlu. Vóru þá tekin stór-lán bæði til borðz-halds ok Jóla-búnaðar. Þá var ok útboða-bréf gört til allra sýslumanna; ok varð þat at litlum skilum, þvíat sýslumenn hræddusk lítt konunginn; ok hverju sinni er hann talði[4] á þá, var því þegar svarat, at þeir skyldu annars-staðar til stunda.

[1] *ráðs*] til ráðs, Cod.

[2] *ór Stafangri*] add. H.

[3] *Konungi . . . síðan*] H. Fl.; Konungr byrjaði ferð sína, Sk.

[4] *talði*] talaði, Sk.

A.D. 1220. 61. Nú er at segja frá Skúla jarli, at hónum byrjaði heldr seinliga í Víkina. Ok er hann kom fram, bauð hann út leiðangr [ok landskyldir konungs] um alla, Víkina. Hann tók af slíkt er hann fékk, ok snöri norðr aftr, ok fór fimm nóttum fyrir Jól ór Túnsbergi. Hónum byrjaði vel, ok kom it fjórða kveld Jóla til Björgvinar. Hann görði menn [fyrir] til konungs; en konungr görði menn í móti hónum, ok bauð hónum
1220-21. með sér alla kosti. Sátu þeir báðir saman um Jólin, ok fór allt sem blíðast með þeim. Þessi var inn fjórði vetr ríkis Hákonar konungs. En er á tók líða vetrinn, kómu þau orð austan ór Víkinni, at Ribbungar styrktusk mjök ok görðu margar óspektir. Var þá 298.
Beni kominn ok Slittungar til Ribbunga; var Beni sveitar-höfðingi í hernum; en ekki vildi Sigurðr hann meirr tigna.

62. Þá er vára tók, görðu þeir þat ráð, Hákon ok Skúli jarl, at jarl skyldi fara norðr til Þróndheims, ok eflask þaðan at liði, ok fara it efra í Víkina til móts við Ribbunga; en konungr skyldi fara austr með skipa-liði, ok skyldi [þeir] þar finnask. Þegar sem jarl kom í Þróndheim, stefndi hann til sín lendum mönnum: Gregorius Jónssyni, Páli vaga-skalm, Pétri Pálssyni. Fóru þeir síðan á land upp sem ætlað var. Jarl hafði frítt lið ok mikit. Þá fór hann it beinsta þar til er hann kom suðr á Heiðmörk til Hamars. Þá kómu í móti hónum allir sýslumenn Birkibeina, þeir er á Upplöndum vóru; ok hafði hann þá fréttir austan ór Víkinni, at Ribbungar vóru þar, ok styrktusk mjök. Hafði Sigurðr litlu áðr verit í Osló ok tekit þar tvau skip er biskup átti. Ok hvervitna drógu þeir skip at sér, ok ætluðu at fara til Túnsbergs at Arnbirni Jónssyni ok þeim lendum [mönnum] er þar vóru. Þeir Arnbjörn gættu sín á berginu. Sem jarl spurði þessi tíðindi, skundaði hann sínni ferð ór Hamri, ok allir sýslumenn [með hónum], fyrst til Oslóar.

63. Nú er at segja frá Hákoni konungi :—at hann A.D. 1221.
299. fór um sumarit austr til Víkr,[1] sem ráð var fyrir
gört. Konungr hafði mikit lið. Þar var Gautr Jóns-
son, Jón stál, Dagfinnr bóndi. Ok er ekki sagt af hans
ferð, fyrr enn hann kom austr, ok sigldi inn eptir
Víkinni ok lagði at í Grindhólma-sundi. Þá var þat
tíðinda í Víkinni, at Ribbungar lágu austan-fjarðar
við Vörnu[2] ok höfðu [mörg skip ok] mikit lið. En
Arnbjörn Jónsson, ok þeir lendir menn er í Túnsbergi
vóru, höfðu dregit lið at sér [ok skip], ok ætluðu at
þeim, ok vóru albúnir at halda út. En er þeir
kómu út um Skeljasteins-grunn, sigldi byrðingr einn
móti þeim.[3] Arnbjörn reri til á báti ok spurði tíð-
inda. Þeir segja, at Hákon konungr var norðan
kominn, ok lá í Grindhólma-sundi með mörgum skipum.
Arnbjörn varð þessu mjök feginn, ok sneri þegar liði
sínu inn um Smjörbjörg til konungs, ok sagði hónum
tíðindi um ferð Ribbunga.

64. Hákon konungr, þá er hann spurði til Ribbunga,
lét hann blása. Vóru látin tjöld af skipum; ok röru
þegar suðr eptir sundinu. Ok þá vildu þeir Gautr ok
Dagfinnr bóndi láta þegar róa á fjörðinn suðr um
nóttina. En Arnbjörn, ok þeir Víkverjar, sögðu at þá
var mjök liðit degi, ok kvóðu ráðligra at taka út í
móti degi á fjörðinn. Röru þeir þá þar inn til Jarls-
eyjar, ok lágu þar um nóttina. Öndverða nótt kom
skúta austan um fjörðinn,[4] ok vóru á sveitungar
Hallvarðs bratta; ok sögðu, at Ribbungar höfðu elta
300. þá, "Ok röru þeir þá austan at Rugey er vér skild-
" um; ætluðu þeir hingat at lendum mönnum; því at
" þeir hafa spurt, at lendir menn hafa skip fá ok smá;
" en þeir hafa meirr enn fimm tigi[5] skipa; ok líkt
" þikkir oss at þeir muni hingat róa á fjörðinn í

[1] *austr til Víkr*] add. H.
[2] *við Vörnu*] thus H. Fl.; með Vorn, Sk.
[3] *móti þeim*] norðan, H. Fl.
[4] *um fjörðinn*] add. H.
[5] *fimm tigi*] xl., H.

A.D. 1221. " nótt; en ekki vita þeir at konungrinn er norðan
" kominn." Þá var kallat upp liðit af skipum.[1] Dag-
finnr bóndi talaði fyrir hernum; ok sagði ætlun kon-
ungs, at menn skuli liggja tjaldlausir í nótt ok í
öllum herklæðum, " Þvíat oss þikkir þess vón at Rib-
" bungar komi hér í nótt með öllum her sínum."

65. Loðinn Gunnason fór á njósn um nóttina með þrimr skútum. Menn vöknuðu snemma fyrir dag, þvíat nökkut var kallt, ok bjoggusk þegar. Þá kom Loðinn aptr er lýsa tók, ok hafði tekit skútu af Rib-bungum ok flutti til konungs. Þeir sögðu mart af ætlun Ribbunga, at þeir höfðu spurt, at Skúli jarl var kominn af landi ofan [með] mikinn her, ok var þá í Osló; " Ok því þora þeir ekki þangat at halda.
" Spurt [hafa] þeir ok, at lendir menn eru í Túns-
" bergi með smá-skipum, ok ætla þeir fyrst at þeim. 301.
" En ef þeir vinna þá, ætla þeir at fara í mót jarli."

66. Konungrinn kallaði til sín ráðgjafa sína. Ok var ráð fyrir gört, at smá-skipin skyldu fara fyrir en langskipin eptir, ok skyldi standa tré á þeim. Mundi Ribbungar þá hyggja at allt væri byrðingar eðr smá-skip. Ok svá var gört. Röru menn þá á fjörðinn sem ákafligast. Ok er þeir kómu skamt suðr um eyjarnar, sá þeir at Ribbungar röru sunnan ok stefndu [it] beinsta í móti þeim. Þótti þá Birkibeinum líkt at saman mundi bera með þeim. Logn var á veðrs ok sólskin fagrt. Á stór-skipunum spenntu[2] tveir eina ár, ok gengu skúturnar lítt[3] undan. Konungs-skipit var mest; vóru þó mörg skipin seinni enn þat. Konungr bað Sigurð skjálga stíga á bát, [ok] róa fram til smá-skipanna, ok segja svá, at sjaldan röri fornir Birkibeinar svá slæliga, þá er slíkt lá við. Síðan gengu skútunar betr fram. Ribbungar hugðu at byrð-

[1] *af skipum*] á skipunum, H.
[2] *spenntu*] spendu, H.
[3] *lítt*] Fl. Fr.; seint, Sk.

ingar væri í ferðinni, ok röru sem beinast í móti. Ok A.D. 1221.
er þeir tóku á smá-skútunum at skjóta á þá er næstir
vóru, sá Ribbungar at veðr-vitar glitruðu í sólskininu
á stór-skipum. Þóttusk þeir þá vita, at fleira var í
ferðinni með Birkibeinum enn lendir menn einir. Viku
þeir þá stöfnum, ok vildu snúa inn eptir firðinum.
Sem konungr sá þat, stefndi hann fyrir þá á stór-
skipum, svá at þeir áttu eigi þess kost. Viku þeir þá
aptr [til] lands þangat [sem] skemst var. Gengu þeir
þar af skipum sem Jólund heitir, ok hjoggu af brand-
ana. Birkibeinar hljópu eptir þeim þeir sem næstir
vóru. En brú var fyrir þeim. Tóku Ribbungar hana
302. af; ok kómusk svá undan. Féllu nökkurir menn af
þeim; en sumir urðu sárir. Svá kvað Sturla Þórðar-
son:

" Ern lét austr til Vörnu [1]
allvaldr skipum haldit;
" Rín-fúra vann rýrir
Ribbunga hlut þungan:
" Ok óstiltan elti
örþingaðr víkinga
" (rönd klauf ræsir steinda)
reiðr á land af skeiðum."

67. Skúli jarl var í Osló sem fyrr var ritað. Hann bað Nikulas biskup ljá sér Skeggjann, skip sítt; en biskup vildi þat eigi, ok hét þeim stórmælum ef tæki [skip] ins helga Hallvarðs.[2] Þá svarar jarl: " Eigi er " löng stund síðan liðin er Sigurðr Ribbungr tók skip " þín tvau, ok bannsettir þú hann ekki fyrir þat; ok " munu vér[3] fyrir því djarfliga taka til þessa skipa. " En ef þú bannsetr oss fyrir þat er vér tökum skip " þín til land-hreinsunar, en hinum þoldir þú er áðr " vóru bannsettir fyrir sín íllvirki, þá verðr þér [þat] " bann alkeypt, ok svá þeim er þér þjóna." Eptir þetta léði biskup skipit með höfðum ok öllum reiða.

[1] *Vörnu*] Vænis, Cd.
[2] *Hallvarðs*] Hallvarðar, H.
[3] *munu vér*] H. Fl., má mér, Cd.

A.D. 1221. Gregorius tók þat[1] skip er Stokka-buzan hét, Páll vaga-skalm Hasauga-buzuna. Síðan tóku aðrir sveitar- 303.
höfðingjar þau hin stærstu skip er vóru í bænum, ok víggyrðluðu[2] stafna í milli. Fóru síðan sem ákafast út eptir firði. Ok er þeir kómu til Jólundar, hljóp bóndi einn á nesit ok kallaði á þá; sagði, at lendir menn ok Birkibeinar fóru ór Túnsbergi ok ætluðu til móts við jarl; "En þá kómu Ribbungar í móti, ok " lögðusk at; berjask þeir nú sem harðast; vænti ek " at Birkibeinar þurfi liðs, þviat þeir hafa bæði færi " skip ok smæri." Bóndinn sagði því svá, at hann vissi eigi at konungrinn væri [norðan kominn ok þar][3] í ferð með þeim. Ekki hafði jarl þá enn[4] spurt til konungs. Síðan spenntu tveir hverja ár, ok röru sem ákafast. Var þá allt senn, at þeir röru fyrir Stallinn,[5] svá at konungr sá ferð jarls, ok Ribbungar gengu af skipum. Görði konungr þá skútu í mót jarli at segja hvat fram fór; ok [þeir] þurfti eigi at róa meira enn þeim væri hægast. Sem jarl varð þessa varr, röru þeir af tómi. Konungs-menn tóku skip Ribbunga ok mikit annat herfang, ok settu menn til at gæta þar til er skipt var. Síðan fundusk þeir konungr ok jarl, ok fagnaði hvárr öðrum blíðliga.

68. Síðan er Ribbungar vóru eltir, snerusk [þeir] austr it efra á Markir. En er konungr ok jarl urðu þess varir, þá sneru [þeir] inn eptir Oslóar-firði, ok sigldu um kveldit til Haugsvíkr, en um morgininn inn til Höfuðeyjar. Lagði konungr þar at, ok flestr 304.
allr herrinn; en sum skipin lögðu þegar til bæjar ok þessir sveitar höfðingjar. Páll vaga-skálm, Ásólfr konungs-frændi, Kolbeinn kettu-hryggr, Hákon kaviss,[6] ok flestir allir sýslumenn af Upplöndum. Um [kveldit] kom njósn til konungs ok jarls at Ribbungar mundu

---

[1] *þat*] Fl.; þeim, Cd.

[2] *víggyrðluðu*] Fl.; viggyrðlar lágu, Cd.

[3] *norðan . . þar*] add. H.

[4] *þá enn*] add. H.

[5] *Stallinn*] Fl.; Staðinn, Cd.

[6] *kaviss*] kaafvis, Fl.

leita á bæinn um nóttina. Konungr gördi lúðr-svein A.D. 1221.
sínn til bæjarins, ok lét blása öllum mönnum ór bænum. En þeir gáfu lítinn gaum at því, ok dvölðusk eigi at síðr; en sumir lögðu út um akkeri. Um morgininn í dagan kom Sigurðr Ribbungr hlaupandi í bæinn ok allr hans herr. Þeir hljópu niðr strætið, ok á bryggjur;[1] ráku nökkura menn á kaf ok særðu. En Birkibeinar kómu út skipum frá bryggjum, ok urðu menn sárir af skotum. Hákon kavis var genginn upp í bæinn, ok hljóp hann á kaf skotinn í fótinn, ok dreginn við þat í skip. Fjórir menn vóru drepnir af Birkibeinum. En þeir Birkibeinar er á skipum vóru, herklæddusk ok lögðu at bryggjum. En er Ribbungar sá þat, viku þeir undan upp til strætis, ok svá norðr ór bænum, en Birkibeinar eptir þeim.

69. Hákon konungr ok Skúli jarl lágu undir Höfuðey. Ok er þeir heyrðu at blés í bænum, herklæddisk allr herrinn, ok röru til bæjarins. Urðu þau skipin sein-búnust sem stærst vóru, konungs-skipit ok buzurnar. Þá mælti Ögmundr merkismaðr til konungs: " Herra, nú má sjá hvar Ribbungar hlaupa norðr ór
305. " bænum, ok sýslu vér þar ekki at sinni. Er þat nú " betra ráð, at vér snúim yfir [í] Gyljanda[2] ok " gangim þar upp, ok svá austr yfir Akrs-haga í móti " Frysjo, ok mættim þeim þar við brúna; ok fám vér " þá meira sýslat, ef[3] Guð vill." Konungr lézt þat gjarna vilja; ok kallaði á þau skipin er næst vóru; bað þá vestr snúa. En Barna-Pétr, ok þeir er þung-færastir vóru, kvóðusk eigi til þess færir at eltask eptir Ribbungum[4] um skóga; ok fylgðu hónum margir at því. Ok snöru öll skipin [inn][5] at bryggjum. En þær

[1] *niðr . . bryggjur*] niðr í stræti ok á bryggjur, H.; niðri um stræti ok um bryggjur, Fl.

[2] *Gyljanda*] Gyljandi, H.

[3] *þá meira sýslat ef*] Fl.; eigi meira enn, Cd.

[4] *Ribbungum*] Fl. H.; víkingum, Sk.

[5] *inn*] add. H.

A.D. 1221. skútur er fyrst höfðu róit[1] undan eynni, kómu fyrst á bryggjur; ok hljópu þegar upp. En í því bili kómu þrjár sveitir Ribbunga í bæinn. Ok er þeir mættusk ok skútna-menninnir, hugðu Ribbungar at þat væri þeirra menn, ok spurðu hvar Sigurðr konungr þeirra var. Kenndu þá Birkibeinar at þetta vóru Ribbungar. Kom þá skjótt högg í liðit; viku Ribbungar þá undan norðr eptir strætinu, en sumir á Akrana. Þar féllu átta tigir manna af Ribbungum. En þeir Birkibeinar er fyrst höfðu hlaupit eptir Ribbungum, fylgðu þeim norðr til ár þeirrar er Fad[2] heitir, ok skutusk þeir [þar] á um hríð. Tóku Ribbungar undan; en Birkibeinar snöru aptr til Oslóar. Svá[3] kvað Sturla:

" Lögðu til litlu síðarr
" öðlings menn Osló bæjar: 306.
" Ok þar stökk fyrir stál-hvötuð
" á glap-stig grýtlinga lið.

Okk enn kvað hann þetta:

" Hólm-reyðar gékk hjálmi
Hörða-valdr und faldi
" enn sá er úthlaups-mönnum
auðmildr sakar gildi:
" Féllu fjándmenn stillis;
fékksk tafn blám hrafni;
" en sigr-gæði síðan
sumir skunduðu undan.

70. Hákon konungr ok Skúli jarl bjoggu síðan ferð sína út ór bænum, ok skipuðu áðr sýslumönnum öll Upplönd. Þeir sigldu út til Haugsvíkr, ok höfðu þar hirðmanna-stefnu. Sagði jarl, [at] hann vill fara upp á Follu[4] at hefna Rögnvalds Hallkelssonar[5] er Follungar[6] drápu saklausan, ok brenna bygðir þeirra. Konungrinn svarar: " Öngar hefndir á ek at göra " eptir Rögnvald, þvíat heldr hafa hans frændr niðrat

[1] *róit*] H.; komit, Sk.
[2] *Fað*] so also H.
[3] *Svá*] Þá, Cd.
[4] *á Follu*] H.; á Upplönd, Cd.
[5] *Hallkelssonar*] add. H.
[6] *Follungar*] H.; þeir, Sk.

" minni ætt. En fyrir því at Follungar[1] drápu hann A.D. 1221.
" saklausan, þá mæli ek eigi á mót því, at þér farit
" með liði ok hefnit þeim." Fór þá jarl upp á Follu[2]
307. ok Gregorius Jónsson, föður-bróðir Rögnvalds, ok margir Birkibeinar, ok þeir flestir er Baglar höfðu verit. Þeir brenndu mikinn hluta[3] af bygðinni; en bændr tóku ekki í móti. Síðan fóru Birkibeinar til skipa sinna. Ok kómu Follungar; ok festu bændr gjald, tvær merkr gulls af liða hverjum um alla Folldina.[4] Þá var þetta kveðit:—

" Rekit var Rögnvaldz dauða
þá er rand-viðir brendu
" (þurru hús fyrir harra)
harða austan fjarðar:
" Vara tál at skaut Skúli
skjal-þrungnum Follungum[5]
" (eldr lék hús fyrir höldum)
hingat skelk í bringu."

71. Síðan sigldu þeir konungr ok jarl út til Jarlseyjar, ok bjoggusk þaðan norðr til Björgynjar. Loðinn Pálsson var eptir á berginu. En Guttormr Gunnason á Grenlandi, ok sýslumenn austr við Elfina. Arnbjörn Jónsson ok Loðinn Gunnason fóru norðr með konungi. Þeir lágu nokkurar nætr í Hornboru-sundi, ok tóku þaðan út eitt kveld ok vóru mjök drukknir. Um nóttina görði mjök hvasst ok regn í móti þeim. Þeir sigldu inn til hafna ok vissu þá eigi hvar þeir fóru. Um morgininn í dagan siglðu þeir inn um Tregðasund. Þeir kómu við sker ok brutu stýri sítt. Síðan
308. greiddisk þeim vel norðr til Björgynjar.[6] Síðan kómu þeir til bæjarins. Þá vóru þær norðan komnar, jungfrú Margrét, ok frú Ragnhildr móðir hennar, ok Sigríð

[1] *Follungar*] H.; bændr, Sk.
[2] *á Follu*] add. H.
[3] *hluta*] þora, H.
[4] *Ok kómu . . Folldina*] add. H.
[5] *Follungum*] Foldungum, Cd.
[6] *Björgynjar*] thus H.; Þróndheims, Sk. Fl.

A.D. 1221. jarls-systir er síðan var abbadís á Reini. Þær fóru því[1] norðan, at þá fékk Loðinn Gunnason Ingibjargar Erlingsdóttur,[2] systur jarls. Var þá gört brúðlaup í konungs-garði.

72. Í þenna tíma kómu norðan af Hálogalandi sveitungar Végarðs veradals, ok sögðu konungi þau tíðindi, at Andrés skjaldar-band frændi konungs hafði látið drepa Végarð inn mesta höfuðvin konungs ok mág. Konungr spurði hvat til saka var. Þeir segja, at hann gaf hónum öngar sakir, ok at þeir [sátu] norðr í Hinn, Andrés þar sem Höfn heitir, en Végarðr litlu ofarr í bygðinni. Végarðr kóm þá[3] til Hafnar ok bauð Andrési til borðs, en Andrés játaði. Þá sendi Végarðr heim suma sveina sína at setja borðit. Andrés bað Végarð ganga til húss þess er Finn-skattr var í, ok bað hann at hyggja at eigi spilltisk. Végarðr gékk at húsinu. Þar var fjöl ein sigin ofan yfir durunum. Végarðr[4] tók ofan stálhúfuna ok sá inn. Þá hljópu fram tveir sveinar Andréss, Bótólfr limr ok annarr Özurr gnit,[5] ok særðu hann bana-sárum. Þetta líkaði konungi stór-illa;[6] ok þóttisk í þessu verki hafa tvá menn látið þá er hónum vóru hollastir; en vita þóttisk hann af hverjum rótum þetta hafði risit. Konungr gékk þá til [jarls] ok sagði þessi tíðendi; ok fannsk hónum svá í orðum jarls, at hónum þótti eigi 309.
verr þó þessa væri hefnt á Andrési.

73. Konungr kallar nú til sín vini sína, ok spurði ráðs um þetta mál. Hann fékk þat ráð af þeim, at Andrés missti sæmð sína af konunginum; en eigi léti hann lífit, þótt þess væri vert; þvíat þeir fundu, at þess völd gengu til eigi minnr, er báða vildi þá

---

[1] *því*] H. Fl.; síðan, Sk.
[2] *Erlings dóttur*] add. H.
[3] *þá*] einn dag, H. Fl.
[4] *yfir durunum Végarðr*] add. H.; hann tók, Sk. Fl.
[5] *Özurr gnit*] add. Esp.; the name is left out in Sk. Fr. Fl. and H.
[6] *stór-illa*] stórum illa, H.

dauða.[1] Litlu [seinna] kom Andrés til bæjarins ok A.D. 1221
hafði tvítug-sessu vel skipaða nýja. Andrés iðraðisk þessa verks, ok þóttisk sjá hverjar snörur fyrir hann vóru lagðar. Konungr tók af hónum sýsluna, en gaf hónum sætt. Konungr [fékk] Ívari útvík sýsluna; en jarl fékk Andrési sýslu um vetrinn af sínni hendi.

74. Þá er á leið haustið, gengu þeir [til] konungs, Arnbjörn Jónsson, Hallvarðr bratti, Loðinn Gunnason, ok aðrir Víkverjar, ok sögðu,[2] at þeir höfðu spurt at Ribbungar styrktusk mjök í Víkinni. Sem konungr ok jarl heyrðu þetta, þá bjoggu þeir ferð sína skyndiliga. Tók konungr tvítug-sessu er Ívarr nef hafði göra látið; en jarl tók biskups skip. Þeir fóru þar til er þeir kómu austr fyrir Agðir. Þá spurðu þeir at nökkurar sveitir af Ribbungum vóru austan komnar þar í nánd. Þá tóku þeir menn af skipum sínum ok létu fara at þeim á létti-skipum. Þar féllu nökkurir menn af Ribbungum, en aðrir flýðu undan. Bú [mikit] var tekit fyrir þeim; ok létu þeir í[3] byrðing einn, ok vildu svá sigla með[4] út til skipa. Þeir fengu veðr hvasst ok sigldu í boða, ok lézt þar byrðingrinn ok margir góðir menn. Slítandi hét forn Birkibeinn er þar lézt, Hjaltlendzkr maðr. En þeir er af kómusk, hulpuz[5] með því, at þeir lögðusk á nauta-búkana dauða. Fluttusk svá til lands. Hákon
310. konungr ok Skúli jarl siglðu þann dag á Grenmar ok inn fyrir Nesjar, ok fengu all-mikinn storm; var veðrit bæði stórt ok þvert; var ausit bæði aptr ok fram, ok var búit við váða sjálfum. Konungs-skipit ok jarls-[skipit] ok Arnbjarnar skip, þau ein[6] drógu fram; en öll önnur skipin viku inn af leið til hafnar. Þeir lögðu at við Áreyjar, ok spurðu at Sigurðr Ribbungr ok Beni vóru á Raumaríki með miklu liði, en sumar svei-

[1] *dauða*] feiga, H.
[2] *sögðu*] sagði, Cd.
[3] *þeir í*] H.; þar, Sk.
[4] *sigla með*] add. H.
[5] *hulpuz*] H.; hjálpuðuz, Sk.
[6] *ein*] add. H.

A.D. 1221. tir Ribbunga vóru suðr í Víkinni. En er lið kom til konungs, görðu þeir þat ráð, at jarl skyldi fara suðr í Víkina ok leita Ribbunga, en konungr var eptir í Túnsbergi með sínu liði. Gunnarr Ásuson hét maðr; hann hafði verit forn Beglingr ok mikill óvin Birkibeina; hann görðisk handgenginn Hákoni konungi, þá er Baglar gáfusk upp. En því at hann fékk öngva sæmð af konungi sem hann vildi, þá hljóp hann til Ribbunga, ok tók þegar lén af þeim; ok fékk hann mikla sveit; ok görði [eingi] maðr einn[1] verr enn hann. Jarl sigldi austr ok spurði at Gunnarr var í Vettar-héraði. Hann fékk njósn af hvar hann var, ok tvær sveitir aðrar af Ribbungum. Ok þá er myrkvast var nætr, kómu þeir 1311.
at Gunnari þar sem heitir Apaldrs-setr. Birkibeinar kringðu bæinn ok húsin, ok kómusk fáir menn út, [ok] vóru þegar drepnir. En Gunnarr ok þeir sem með hónum vóru bjoggusk [við] sem bezt; hann hafði mikla sveit. Ámundi ákafr hét merkis-maðr jarls; hann var lostinn öru í óstinn[2] ok fékk þegar bana. Þar varð hörð svipan, þvíat Ribbungar vörðusk drengiliga. Þar [fèll] Gunnarr Ásuson ok níu [tigir] manna með hónum. Svá kvað Snorri Sturluson í Háttatali.[3]

" Stála kenndi stökkvi-lundum
styrjar-valdi rauðu falda;
" (rekkar stýrðu rétt til jarðar
roðnu barði) austan fjarðar:
" Oddum renndi eljun-strandir
ýta ferðar hrínga-skerðir;
" hilmir stærði hvössu sverði
heila-grundar megin-undir."

Enn kvað hann:—

" Vafði lítt er virðum mætti
veg-rækjandi fram at sækja;

[1] *eingi maðr einn*] eingi einnhverr, Fr.; eigi einn maðr, Fl.
[2] *óstinn*] H.; hóstit, Sk.
[3] *Háttatali*] er hann orti um Skúla jarl, add. H.

" skerðir gékk í skúrum Hlakkar A.D. 1221.
Sköglar serks fyrir roðnum merkjum :
" Ruddisk land, enn ræsir Þrænda
Ribbungum skóp bana þungan ;
" Gunnarr skaut und gera fótar
grimm-setta il hjarna-kletti."

75. Eptir þetta snöri jarl norðr aptr til Túnsbergs, ok hitti þar konunginn. Var þá þat ráð gört at jarl [1] 312. var eptir í Víkinni ; en konungr fór norðr aptr til Björgynjar, ok kom þar fyrir Jól ok sat þar um vetrinn. Þessi var inn fimti vetr ríkis Hákonar 1221–22. konungs. Vónu bráðara er þeir höfðu skilizt, konungr ok jarl, þá spurði jarl at Guðólfr blakkr var í Oslóarhéraði með mikla sveit manna. Hann var í bænum um daga, en um nætr í héraði á ýmsum bæjum. Jarl tók skútur nökkurar ok sigldi inn til Höfuðeyjar. Hann spurði þá at Guðólfr var at Fossi at munka-búi skamt frá bænum. Kom jarl í dagan at Guðólfi, ok kringðu bæinn, ok skipaði til atgöngu. Þar féllu sjau tigir manna af Ribbungum, en Guðólfr, komsk undan. Optliga gördi [2] jarl til Ribbunga um vetrinn 1221–22. ok drap menn af þeim. Svá kvað Snorri Sturluson :

" Eyddi úthlaups-mönnum
ítr hertogi spjótum ; [3]
" sungu stál um stillis
(stóð ylgr í val) dólgum : [4]
" Hal margan lét höfði
hodd-grimmr jöfurr skemra ;
" svá kann [5] rán at refsa
reiðr oddviti þjóðum."

Haðar ok Heinir höfðu haft samnað móti Ribbungum síðan þeir hófusk, ok varit svá drengiliga hvárt-tveggja fylkit, at Ribbungar þrifusk þar ekki. Þeir Gunnbjörn

[1] *jarl*] Here is a blank in H.
gördi] gordiz, Cd.
[3] *spjótum*] sveitum, Sk.
[4] *dólgum*] Edda ; dylgjum, Fr., Sk., Fl.
[5] *kann*] kannt, Fr.

A.D. 1221. ok Þorbjörn biskups-maðr höfðu þá sýslu á Haðalandi ok um Þótn. Sigurðr Ribbungr hafði fengit Bergþóri 313. lokk ok[1] Eysteini ring sýslu á [Haða]landi af sínni hendi. Ribbungar drógu skip ór Dramni ok upp í Týri ok svá upp í Rönd. En er þat spurðu sýslumenn Birkibeina, fóru þeir í móti þeim ok bændr; ok mættusk þeir við strönd þá er Leina heitir, ok ortusk þeir þegar til. Gékk Ribbungum betr í fyrstu; en síðan snöri mannfallinu á hendr þeim; ok féllu vel tvau hundruð af Ribbungum; en Sigurðr flýði, ok tóku Birkibeinar öll skip þeirra. Eptir þetta slag dreifðusk bændr mjök ok höfðu öngvar gæzlur á bygðum sínum. Ok er Sigurðr spurði þetta, fór hann upp á Haðaland ok kom á óvart at Jóni kút á bæ þeim er Hlunnar heitir, ok drápu hann þar. Eptir þat sættusk þeir bændr við Sigurð ok guldu stór gjöld. Sigurðr lét þá búa[2] fyrir sér í eynni Fróðung í Týri, ok tók gísla af bóndum, ok skipaði sýslu um Haðaland. Þilir gengu þá mjök til handa Sigurði ok svá Verdælir. Þá er Heinir spurðu þetta slag sem Haðar höfðu fengit, þá gættu þeir því betr sínna bygða, svá at Ribbungar kómu þar ekki fram; heldr riðu bændr eptir Ribbungum upp á Raumaríki ok gáfu þeim mörg slög. Hér eptir urðu margir þeir hlutir milli Birkibeina ok Rib-
1222. bunga at ymsir urðu brögðum fegnir. Um várit eptir Kyndil-messu spurði jarl at Ribbungar vóru í vestra 314. hlut Oslóar-sýslu með nökkurar s[veitir]. Skúli jarl görði Eirek cirizo með sveitungum sínum, ok görði orð til Oslóar Haraldi stangar-fylju ok þeim sveitarhöfðingjum er þar sátu, at þeir færi at Ribbungum. Þeir Eirekr ok Haraldr fóru at leita þeirra, ok mættusk þar sem Svans heitir, ok börðusk þar. Þeir gengusk at svá fast, at merkis-menninir mættusk, ok fengu Birkibeinar tekit merkis-mann Ribbunga er Herbjörn hét; en þar féll Ásti er verit hafði merkis-

[1] *ok*] en, Cd. | [2] *búa*] búask, Cd.

maðr Sigurðar, ok nökkur sveit manna af Ribbungum. A.D. 1222.
Eptir þetta flýðu Ribbungar; en Birkibeinar fóru út til jarls, ok höfðu Herbjörn með sér; var hann síðan hirðmaðr Skúla jarls.

76. Um várit í Föstu bjósk Hákon konungr norðr til Þróndheims; fóru með hónum Dagfinnr bóndi, Bárðr bristeinn, Hákon kavis. Konungr hafði sjau skip. Um Páskir lá hann í Leirgula, ok sigldi þaðan fjórða dag Páska fyrir Stað mikit ofviðri. Þrim nóttum síðarr sigldi hann inn um Agðanes, svá mikinn storm, at allt tók seglit frá þeim, ok skipin snöru hér ok hvar undir nesit. Konungr fékk öngu öðru við komit en halda inn at ánni. Þá var flóð er hann kom í ár-minnit, ok mátti öngum festum við
315. koma fyrir stormi. Rak þá upp á sandinn fyrir Bakka. Fór þá allt fólkit til ór bænum, ok báru strengi á skipit, ok var nauðuliga upp dregit.

77. Guttormr erkibiskup var þá í bænum. Hann fagnaði konungi í öllum hlutum sem sæmiligast. Þeir höfðu opt tal í milli sín. Konungr spurði erkibiskup eitt sinni, hví hann snöri svá mikilli óvináttu til hans meðan hann var í bernsku sinni. Erkibiskup segir, at annarra manna völd gengu eigi miðr til þess en sjálfs hans íllvili. Kom þá allt upp it sanna fyrir konungi. Hét erkibiskup þá því, at hann skyldi koma annat sumar til Björgynjar; ok göra þá sæmð hans því öllu meiri sem hónum þótti áðr á fátt. Hákon konungr skipaði Gregorium [1] Jónsson at gæta allra Þrænda-laga fyrir sakir mikils ófriðar er þá var á Upplöndum. Konungr bjósk norðan er á leið várit, ok sigldi til Björgynjar; ok sat þar um sumarit.

78. Skúli jarl sat í Túnsbergi, en Arnbjörn Jónsson var austan-fjarðar ok varði þar landit. Ribbungar vóru á landi uppi ok höfðu mikinn styrk. Þeir höfðu

[1] *Gregorium*] thus Fl. and Peder Clausen; Gunnbirni Jonssyni, Sk., Fr., see Munch. iii. 640, footnote.

A.D. 1222. komit mörgum skipum upp í vatn Eyja. Sýslumenn Birkibeina lágu þá í Mjörs, ok höfðu mikit lið; var fyrir þeim Haraldr stangar-fylja ok Ólafr mókr, Friðrekr slafsi, Þorgeirr biskups-maðr. Ribbungar kómu upp í Mjörs skipum sínum, ok leituðu Birkibeina um vatnit. Sigurðr, konungr þeirra, var fyrir þeim ok margir sveitar-höfðingjar með hónum. Þeir fundu Birkibeina þar sem heita Íkorna-hólmar,[1] ok varð þar bardagi. Höfðu Ribbungar meira lið ok vóru mjök ákafir; en Birkibeinar tóku við drengiliga. Ok lauk svá at Birkibeinar fengu sigr en Ribbungar flýðu. Þar féll framarla á öðru hundraði af Ribbungum; ok þessir sveitar-höfðingjar: Styrr prestr, Örnólfr af Folavelli, Auðunn austan-sjór, Þorbjörn rígr. Af Birkibunum féll fátt. Sigurðr flýði upp á Þótn, ok stefndi þaðan til fjalls. Þetta sumar spurði Arnbjörn Jónsson, at Beni skinnknífr var upp á Raumaríki með sveit mikla, ok görði þar miklar óspektir. Arnbjörn sendi menn til hans, Helga fleskhun,[2] ok þá er honum þóttu fræknastir. Þeir fundu hann upp við vatnit Eyja. Hljóp Beni á skip. Þeir fengu haldit skipinu,[3] ok drápu flesta alla menn. Beni hljóp á kaf ok leyndisk hér ok hvar undir skipum. Lengi var áðr enn þeir gátu fundit hann; en þó varð hann fundinn. Ok létz Beni þar við lítinn orðs-tír. 316.

79. Hákon konungr sat í Björgyn um sumarit ok hafði alla lenda menn norðan ór landi ór Gula-þingslögum. Ok er hann spurði ófrið af Upplöndum, þá bjó hann ferð sína austr í Vík. En um Máríumessu-skeið kómu menn norðan ór Þróndheimi frá Gregorius Jónssyni, ok segja at Ribbungar vóru komnir norðr yfir fjall ok ætluðu í Þróndheim. Báðu þessir menn konung skunda norðr. Konungr lét 317.

[1] *Íkorna-hólmar*] thus Fl.; Kornaholmar, Cd.; now called Ekornholmen.

[2] *fleskhun*] Fl., Tr.; Flenzon, Sk.

[3] *skipinu*] skipum, Cd.

þegar til hirðstefnu blása, ok segir þessi tíðíndi; ok A.D. 1222.
lýsti því, at hann mundi norðr snúa; en [allir] létusk hónum fylgja vilja. Konungr sendi menn ok bréf eptir Gregorius Jónssyni[1] ok Ívari nef; ok bjoggusk þeir sem ákafast eptir hónum. Þórsdaginn sigldi konungr norðr með hálfan fjórða tög skipa.[2] Ok er hann sigldi norðr um Sogn-sæ mætti hann þar knerri einum er kominn var af Íslandi. Þar var á Guðmundr biskup, ok sagði hann konungi mörg tíðindi af Íslandi: Þat vár höfðu þeir barizk í Grímsey, Sighvatr Sturluson ok biskups-menn; en áðr um vetrinn varð Tumi drepinn á Hólum af biskups-mönnum. Konungr ætlaði
318. at sigla norðrum Áleyjar-sund. Þá kómu þar sendimenn Gregorii Jónssonar á hleypi-skútu, ok sögðu at Ribbungar hefði komit norðr um fjall með mikinn her ok gört mart íllt þar er þeir kómu. Þeir fóru norðr allt í Sóknadal til bús þess er átti Ívarr í Berudal, ok gerðu þar marga ferliga hluti. En er bændr í Gaulardal spurðu þetta, skáru þeir upp herör, ok hver-vitna var samnaðr fyrir þeim. Sem Ribbungar spurðu þetta, þá hurfu þeir austr um fjall, ok sögðu sendimenn konungi, at eigi væri minni ván at þeir kæmi ofan í Raumsdal, eðr á Mæri. Konungr sigldi norðr til Leirgula, þvíat hann vissi eigi nema Ribbungar kæmi ofan á Mæri. Beið hann þar til þess er hann spurði sannliga at Ribbungar hefði snúit í Eystri-dali.

80. Hákon konungr snöri suðr aptr. Hann kom eptir Mikkaels-messu til Björgynjar. Gaf konungr þá lendum [mönnum] heimleyfi; en hann efnaði þar til vetr-setu. Konungr hafði látið út bjóða leiðangri um sumarit áðr í hvárum-tveggja Egða-fylkis-helmingi; en Skúli jarl hafði látið taka drjúgum allan leiðangrinn. Fékk konungr ór nörðra helmingi nökkut,

[1] *Gregorius Jónssyni*] thus Cd.; see Munch. III., 648, footnote.

[2] *hálfan . . . . . skipa*] halfan xxxv. skipa, Cd.

A.D. 1222. en ekki ór inum syðra. Konungr kallaði til sín ráðgjafa sína, ok segir þetta. Ok virðisk svá öllum sem jarl vildi þá göra sinn þriðjung mikinn[1] af Noregi, er hann vildi hafa alla Víkina ok öll Upplönd ok allt norðr til Rygja-fylkis; en Eirekr jarl, bróðir Sverris konungs, ok Filipus Bagla konungr, hlutu þann þriðjung, at hafa millum Svína-sunds ok Rygja-bitz; ok svá 319. höfðu inir fyrri höfðingjar skipt milli sín. Hákon konungr görði þá orð til jarls með bréfum; ok sagði svá, at honum mislíkaði þetta landa-skipti lengr; ok jarl mundi eigi við Ribbunga eina eiga ófrið ef hann héldi þessu fram lengr.

81. Sumar þetta fóru þeir herferð til Bjarmalands, Andrés skjaldar-band ok Ívarr útvík. Þeir höfðu fjogur skip. En sú sök var til ferðar þeirrar, at [þeir] höfðu farit kaupferð til Bjarmalands nökkurum vetrum áðr, Andrés af Sjaumelingum,[2] ok Sveinn Sigurðarson, Ögmundr af Spánheimi,[3] ok margir aðrir. Þeir höfðu tvau skip. Ok fóru aptr um haustið, Andrés ok Sveinn; en þeir sátu eptir með annat skipit, Helgi Bograns son ok skipverjar hans. Ögmundr af Spánheimi var ok eptir; ok fór um haustið aptr í Suðrdalaríki[4] með sveinum sínum ok varnaði. En Háleygar vóru missáttir við Bjarma-konung. En um vetrinn fara Bjarmar at þeim ok drápu alla skips-höfnina. En er Ögmundr spurði þat, fór hann austr í Hólmgarða, ok þaðan it eystra út til hafs; ok létti eigi fyrr enn hann kom til Jórsala. Fór hann þaðan aptr til Noregs, ok varð hans ferð all-fræg. Þeir Andrés ok Ívarr fóru til Bjarmalands, ok görðu þar it mesta hervirki í manndrápum ok ránum, ok fengu stór-fé í 320. grávöru ok brenndu silfri. Ok er þeir fóru norðan,

[1] *þá . . . mikinn*] Fl.; þat göra sem þriðjung mikit, Cd.

[2] *Sjaumelingum*] Fr.; Saūm., Cd. and Fl.; see Munch. 87.

[3] *Spánheimi*] Spanaheimi, Cd.

[4] *i.e.* Susdal in Russia.

siglðu þeir í röst norðr fyrir Straumnes-kinnum;[1] ok A.D. 1222.
bar ór þrjú skipin; en á því skipi er Ívarr var á, bar sjóinn í seglit, ok hallaði svá skipinu, at inn féll sjórinn, ok[2] því næst vellti. Jógrímr hét maðr er Ívari kom á kjöl, ok inn þriði maðr komst á kjölinn. Þeir skutu til báti af skipi Þorbergs; ok gékk ór stafninn ór bátnum, ok kom Jógrímr þeim í bátinn. Ok þá létz Jógrímr eigi sjá Þorstein, félagsmann sinn; ok hljóp þá enn á sund í röstina. Ok þar létz hann,[3] ok þeir allir er á vóru skipinu, nema þeir Ívarr tveir einir. Þar týndisk stór fé. Andrés fór um haustið til Hálogalands. Ok hefir ekki verit síðan [farit] af Noregi til Bjarmalands.

82. Nú er at segja frá Skúla jarli; at hann sat í Víkinni, ok hafði þar mikit lið ok kostnað mikinn. Arnbjörn var austan-fjarðar, ok varði þar landit, svá at Ribbungar héldusk eigi við. Sýslumenn vóru þá enn uppi í Mjörs með mikinn styrk; en Ribbungar fóru þá mjök sundrlaust, ok kómu fram hér ok hvar. Þeir fóru út á Hadaland; ok settisk Sigurðr í eyna
321. Fróðung í Tyri.[4] Þá er Skúli jarl spurði þetta, þá bjó hann ferð sína inn í Drömn. Hann hafði mikit skip, sex rúm [ok] tuttugu, ok mörg smá skip. [Hann] hafði ætlat at draga skipin upp í Týri ok þaðan upp í Rönd. En er jarl kom í Drömn, skyldi þeir leiða upp skipit[5] inn ytra strauminn. Þá kómu Ribbungar, ok skutu á þá um hríð. Varð þá laust skipit. Svá lauk þar, at Ribbungar flýðu allt austr á Markir; en jarl fór til Túnsbergs, ok lítlu síðarr austr í Vík at leita Ribbunga. Þeir Tobbu-synir höfðu Elfar-sýslu af hendi Ribbunga. Jarl görði til þeirra Símon kú ok Þórð drafla ok Þorfinn ílla; ok fundu þeir Tobbu-sonu

[1] *Straumnes-kinnum*] Straumnes kinu, Cd.
[2] *ok*] at, Cd.
[3] *hann*] við mikinn hraustleik, add. F.
[4] *Týri*] emend.; Rönd. Cd., Fl., Fr.
[5] *skipit*] skipin, Cd.

A.D. 1222. við Hléssey, ok drápu þá þar. Mikinn afla höfðu Ribbungar austan-fjarðar, svá at þat var eigi minna en fjórtán hundruð manna er Sigurði var handgengit. Þessir vóru í [Borgar]-sýslu af Ribbungum: Herjólfr dyntill, Eirekr dregill. Þeir áttusk mörg skipti við ok Arnbjörn Jónsson, ok veitti Ribbungum jafnan þyngra. Jarl dvalðisk þrjár vikur[1] í Víkinni; ok áttusk þeir mörg slög við, Birkibeinar ok Ribbungar, sem eigi er hér ritað.

83. Skúli jarl sat lengstum í Túnsbergi. Lítlu síðarr spurði [hann] til Ribbunga; ok sendi þá enn menn til þeirra; ok segir, at þar sem húðfats-félagar tveir væri, skyldi þeir hluta með sér hvárr fara skyldi. Þeir vóru rekkju-félagar, Þórir flík ok Játgeirr skáld; ok hlaut Játgeirr at fara. Þeir fundu Ribbunga þar sem Kýrfjall heitir, ok börðusk þar. Þar féllu enn 322.
nökkurir Ribbungar, en sumir flýðu; en Birkibeinar fóru aptr til jarls. Þórir spurði Játgeir, félaga sinn, hversu tekisk hefði. Hann kvað vísu:

" Rjóðr sá ek hlækinn héðna
hjaldr-drifs á Kúrfjalli
" stirð-aurriða storðar
stór-fjarri mér Þóri:
" Þat frá ek líkn þá er lékum
lung-torgs við Ribbunga
" dasinn lá at[2] við dísi
dverg-rannz í Túnsbergi."

Jarl lagði mikla stund á at eyða flokki Ribbunga; ok sendi æ menn at þeim, hvar [sem] hann frétti til þeirra. Um haustið sendi jarl orð Nichulasi biskupi, at hann legði ráð til at eyða flokki Ribbunga; en biskup fékk til konu þá er Ása blokk hét, frilla Guðólfs, at eggja Ribbunga til at sættask við jarl.

84. Um sumarit fékk Sigurðr Ribbungr menn til at

---

[1] *vikur*] nætr, Fl., Fr. (badly).

[2] *lá at*] thus, Fl., Esp.; read " látt," or " láttu;" lá, Fr.

leita við jarl hverra sætta hann mundi vilja unna A.D. 1222.
hónum, ef hann gæfi upp alla mótstöðu við hann ok
Birkibeina. Sem þetta var flutt fyrir jarli, tók hann
ekki ólíkliga á sættinni, ok lét forvitnask hvers hann
beiddisk; ok hófusk þá upp bréf-sendingar ok meðal-
ferðir. Lýsti þá Sigurðr sínum áhuga, beiddisk þrið-
jungs af Noregi, ok at jarl skyldi gipta hónum dóttur
323. sína. En er jarl heyrði þetta, svarar hann svá:
" Hákon konungr á vald á því hvat hann vill miðla
" Sigurði af landi; en ekki væntir mik, at ek gipta
" dóttur mína út í skóga eðr markir; ok ekki mun
" ek miðla mínn þriðjung af landi. En hinu vil ek
" heita Sigurði, ef hann ferr á mítt vald, at hann
" skal hafa grið ok allir hans menn. Ek skal ok því
" valda, at hann skal finna Hákon konung í griðum;
" má hann þá[1] flytja sítt mál, með þeirra manna full-
" tingi sem hans mál vilja flytja, um landa-skipti eðr
" aðrar sæmðir; en eigi skal ek þá móti hónum;
" heldr hitt, at konungrinn sæmi hann. Nú skal hann
" um kjósa, hvárt hann vill þenna kost eðr halda
" stríð við oss Birkibeina." En er þessi kostr kom
til Ribbunga, þá gördu þeir ráð sín, ok þóttu þessir
kostir harðari [er] jarl hafði gört þeim, en þeir hugðu.
En með því at þá var þröngt þeirra kosti, [svá] at þeir
áttu hvergi vist né veru í Víkinni né Upplöndum;
þótti þeim ok eigi hægt norðr í land at sækja þar
[sem] konungrinn var fyrir: Tóku þeir því þat ráð,
at Sigurðr reið á vald Skúla jarls, ok gaf upp kon-
ungs-nafn, en flokkinn í vald jarls; ok skilði sér í
mót vináttu jarls ok flutning við konunginn sér til
sæmðar. Jarl tók vel við hónum, ok var til hans
sæmiliga. En sá orðrómr lék á í Víkinni, at þessi
væri inn fegrsti sigr, er jarl hafði unnit; þar sem
hann hafði orrostu-laust eytt svá miklum flokki ok
sterkum sem Ribbungar vóru; ok komit því áleiðis,

[1] þá] finna jarl ok, add. Cd.

A.D. 1223. at þá var friðr orðinn um allan Noreg. Þetta vár, er Sigurðr var með Skúla jarli, fór Skúli [jarl] til Danmerkr ok hafði þrettán skip. Ok er hann kom til Kaupmanna-hafnar, þá hafði greifi Heinrekr fangit 324. Valdimar konung. Fór jarl þá aptr í Noreg er hann spurði þessi tíðindi.

85. Hákon konungr sat í Björgyn þá er þessi tíð-
1222-23. indi urðu. Þessi var inn sétti vetr konungdóms hans. Um várit fóru menn í millum þeirra jarls; ok var mælt, at höfðingja-fundr mundi verða um sumarit eptir í Björgyn, ok skyldi þar til koma allir inir beztu menn er í væri landinu, þviat þá var friðr orðinn í öllu landinu.[1] En þó var mikit ákall á ríki konungs ok föðurleifð af þeirra manna hendi, er sik vildu fram draga til ríkisins. En með því at konungr var ungr, ok aðrir höfðu áðr lengi setið í hans föðurleifð, þá var þat mikill fjölði manna er mjök vóru tvídrægir hvárum þjóna vildi. Vóru þeir sumir er giarna vildu fyrir-koma ætt ok afsprengi Sverris konungs, fyrir fornan fjándskap er þeir höfðu haft til hans; ok var því mjök tvídrægt um allt landit, ok mest af stórmenni. Flestr allr múgr var vel viljaðr Hákoni konungi, bæði norðr í land ok suðr.

29th July. 86. Þessi stefna hófsk Óláfs-vöku. Var konungr fyrir í Björgyn, ok Hávarðr biskup, Heinrekr biskup af Stafangri, Sörkvir biskup af Færeyjum. Ok þessir lærðir[2] menn: Nikulás erkidjákn, Sigurðr ábóti. Ok þessir lendir menn: Páll fliða, Pétr son hans, Bryn-
jólfr Knútsson, Jón Stál, Gautr af Meli, Ívarr nef. Þar 325. var ok kominn Jón jarl af Orkneyjum, Bjarni biskup; Gregorius kíkr af Hjaltlandi. Þar vóru lögmenn ór Gula-þings-lögum: Dagfinnr bóndi, Ámundi remba. Nefndir vóru ór hverju fylki enir vildustu bændr ok

---

[1] *landinu*] Gsk. here adds, "ok "skyldi þar koma þeir er nökkut "tilkall þóttusk eiga til Noregs."

[2] *lærðir*] Fr.; lendir, Fl., Sk.

enir beztu. Ábótar kómu þar allir ok sýslumenn. En A.D. 1223.
ór Þrænda-lögum kómu þessir: Guttormr erkibiskup, Sveinn prior af Elgi-setri, Ásgautr ábóti af Hólmi, Sigurðr ábóti af Tautru; Meistari Bjarni, Pétr af Húsastöðum, Eysteinn ræðismaðr. Þessir lendir menn: Gregoríus Jónsson, Páll vaga-skalm, Ásólfr af Austrætt. Þessir voru lögmenn: Gunnar grjónbakr, Bjarni, Marðarson, Þorsteinn Ásmundarson. Ór Víkinni austan kom: Skúli jarl, Arnbjörn Jónsson, Loðinn Gunnason, Loðinn Pálsson,[1] Símon kýr, Eysteinn lögmaðr, Þórðr skolli. Af Upplöndum vóru þessir lögmenn: Saxi[2] af Haugi, Þórðr Guðmundarsson. Ok sýslumenn: Hallvarðr bratti, Gunnbjörn Jóns-bróðir, Kolbjörn rauði, Haraldr véseti. Þessir flestir höfðu þat tjáð ok ráðit Skúla jarli, at hann væri rétt kominn til Noregs eptir Inga konung. Þar kom Nikulás biskup af Osló, Askatín ábóti af Höfuðey, Ormr ábóti ór Túnsbergi. Þessir prófastar: Ívarr geslíngr af Osló, Jófreyr af Túnsbergi, Ámundi af Grenlandi, Óláfr af Konungahellu, Þorgeirr erkidjákn. Af Upplöndum: meistari Þorleifr, Bárðr prófastr. Ok þessir sýslumenn: Óláfr
326. mókr, Haraldr stangar-fylja, Áslákr, Þorgeirr biskupsmaðr, Hávarðr í Sandbúi,[3] Friðrekr slafsi, Einriði bækill, Eilifr keikr.

Svá hafa vitrir menn mælt, þeir er þá vóru í Björgyn, at eigi hafi á þeirra dögum betra mannval komit saman í Noregs-konungs-ríki. Höfðingjar finnask iðuliga, en stundum áttu þeir stefnur sín í milli, hverr við sína ráðgjafa. Þessir vóru ráðgjafar konungsins með lendum mönnum hans: Marteinn í Kinnzarvík, Sigurðr af Ónarheimi, Áskell Jónsson[4] kapalín hans er síðan varð biskup í Stafangri, bróðir þeirra Arnbjarnar ok Gautz á Meli, ok Ivarr boddi. Þessir báru

---

[1] *Pálsson*] Petrsson, Cd.

[2] Here begins the second leaf of H*.

[3] *Sandbúi*] Sundbú, Cd., H*. (Munch, 137).

[4] *Jónsson*] add H*.

A.D. 1223. boð [1] af konungs-hendi til erkibiskups, at þeir skyldi finnask í tré-höllinni, ok allir aðrir höfðingjar, lendir menn ok lögmenn. Þessi stefna skyldi vera Sunnu-
20th Aug. daginn eptir Máriu-messu ina fyrri.

Sem þeir kómu í höllina, ok höfðu setið um hríð, þá hóf Hákon konungr fyrst ræðu með þessum hætti: " Herra erkibiskup! yðr er kunnigt ok svá öðrum bis- " kupum ok flestum góðum mönnum þeim er hér eru " komnir: þeir eru sumir hér er þræta vilja til " Noregs-ríkis; en ek hugða at þat væri mínu föður- " arfr, ok ek væra sannr óðals-maðr at fornu ok nýju " til Noregs. En með því at þessi stefna er hingat " lögð af öllum inum vitrustum mönnum er í eru land- " inu, þá berr yðr vel, herra erkibiskup, at hafa " nökkura órferð [2] á málinu, þá er bæði væri til " skunda ok þó með sannindum til skynsemðar; því " at þér erut skipaðr bæði af Guðs álfu ok manna 327. " höfðingi. Jafnaðar-menn [3] eigu þér at vera allra " manna í milli; ok óttask öngan at því, at segja sem " þér vitið satt er, hvárt sem er ljúft eðr leitt. Þér " vitið ok mjök allra manna tilkall þeirra sem til " ríkis þessa kalla."

87. Erkibiskup svarar á þessa lund:—" Þat er víst " satt, herra, at vér erum skyldir millum allra manna " rétt at göra, ef vér kynnim; ok [svá] vili Guð at " sé. Vér höfum heyrt margra manna tilmæli, er sik " telja til Noregs, ok eru oss kunnig flestra þeirra " málefni; ok þó vilju vér enn gjarna til hlýða, ok " þat til leggja sem Guð kennir oss, með góðra " manna ráði, er hér eru við staddir. Þess biðjum " vér ok bjóðum af Guðs hálfu, at allir menn segi " þat sem þeir vitu sannast fyrir Guði hér um. Þér

[1] *í Stafangri . . . . . boð*] H*; þessir báru boð ok Ivarr boddi af konungs hendi, Sk.

[2] *órferð*] órfd, Cd.; orðfærð, Fl., perhaps better; orskarð, H*.

[3] *Jafnaðar-menn*] hofðingiar ok jafnaðar menn, Cd.; better would be: "jafnaðar-maðr" eigu þér at vera, but all the MSS. have here the plural.

" sitið nú, Hákon konungr, í ríkinu, ok segit svá, A.D. 1223.
" ok allir yðrir vinir, at þér erut erfingi til Noregs
" eptir föður yðvarn; ok allt yðart forellri hefir áðr
" þessu ríki ráðit, maðr eptir mann, svá at aldri hefir
" kven-kné í milli komit; ok væntir mik, at flestir
" menn fylgi því,[1] at þat sé satt er þér segit. Skúli
" jarl er austan kominn[2] ok margir góðir drengir með
" hónum, ok kallask hann erfingi Inga konungs.[3]
" Marga höfum vér heyrt hans vini sanna þat með
" hónum. Hér er ok Guttormr, sonr Inga konungs,
" ok kallar til Noregs eptir föður sínn. Hèr er ok
" Sigurðr Ribbungr með jarli, son Erlings steinveggs, er
328. " Víkverjar héldu konung sínn;[4] ok kallask til kominn
" Noregs eptir Magnús konung [Erlingsson] er hann
" kallar föður-föður sínn. Menn eru hér komnir
" austan ór Gautlandi frá jungherra Knúti, syni
" Hákonar jarls; ok flytja svá af hans [hendi], sem
" menn vitu at satt er, at hann kallask skilgetinn
" arfi jarls[5] ok svá Inga konungs, eptir einka-málum
" þeim er gör vóru milli þeirra[6] á Eyra-þingi. Eru
" hér nú bréf þau ok innsigli þeirra bræðra, ok Þóris
" erkibiskups ok annarra biskupa, er þat vátta, at sá
" þeirra er skilgetinn erfingja ætti eptir, þá skyldi
" sá taka arf eptir þá báða. Nú er þat at mæla til
" allra manna þeirra, sem hér eru nú, lærðra ok leik-
" manna, at þeir leggi hverr til sem hann veit sannast
" fyrir Guði til þessa máls. En þó at vér vitim
" hverjum [vér] viljum fylgja um þetta mál, þá viljum
" [vér] þó heyra fleiri manna tillögur."

88. Skúli jarl tók þá til orða:—" Þat er víst,[7] herra
" erkibiskup, at ek em bróðir Inga konungs [samfeðri
" ok skilgetinn] ok sannr hans erfingi, at lögum ins

---

[1] *því*] norðr í landit, add. H*.
[2] *kominn*] ór Vík, add. H*.
[3] *konungs*] bróður síns, add. H*.
[4] *er Vikv. . . . sínn*] add. H*.
[5] *jarls*] jarlsins föður síns, H*.
[6] *þeirra*] Inga kgs. ok H. jarls, add. H*.
[7] *víst*] satt, add. H*.

A.D. 1223. " [helga] Oláfs konungs." Hákon konungr svarar þessum orðum jarls:—"Þú ert víst arfi Inga konungs til " alls þess, er þit tókut réttliga eptir föður ykkarn, en " eigi til Noregs ríkis; þvíat Ingi konungr [var " settr][1] til at gæta mér til handa minnar föður- " leifðar."—Jarl svarar: "Ek köllumst víst erfingi " hans til alls þess réttar er hann hafði."[2] Þá svarar konungr: "Þat skalt þú nú vita,[3] hvárt hann erfði 329. " Noreg eptir [Hákon konung] föður minn, eðr var " hann settr til at gæta með góðra manna skipan."[4] Sem erkibiskup heyrði at [í] nökkurar styttingar fór í með þeim, þá bað hann þá af þess kyns orðum létta. Eptir þat lögðu til hvárs-tveggja vinir slíkt sem hverjum líkaði.

89. Síðan stóð upp Jón stál ok mælti:—"Þat " hugðu vér fornir Birkibeinar þá er vér þoldum mest " erviði með Sverri konungi, ok helldum[5] flestum " sveita út, at eigi mundi þurfa þessa tals at sinni; " þvíat allir börðusk til þess at frelsa hónum sína " föður-leifð ok hans afkvæmi. En er þat eigi un- " darligt sums-kostar þó at Skúli jarl fylgi[6] þessu " máli; þvíat vér höfum heyrt, at þeir lögmenn eru " hér nú inni, er tjáðu jarli,[7] at hann væri rétt-kominn " til ríkis eptir Inga konung;[8] ok er þetta mælt til " yðar, Ámundi remba, ok Eysteinn Róason,[9] þar " sem þit sitið á pallinum." Ámundi hljóp upp ok svarar: "Hvar var þú þá, Jón stál, er ek mælta þetta " fyrir þér? eðr seg mér mann þann, er mik heyrði " þetta mæla." Eysteinn stóð þá upp, ok duldi þessa orða fyrir sik. Arnbjörn Jónsson mælti þá: "Vera

---

[1] *settr*] í ríkit, add. H*.

[2] *réttar er hann hafði*] er hann tók réttliga, H*.

[3] *vita*] rannsaka fyrir góðum mönnum, H*.

[4] *settr . . . skipan*] settr í ríkit með góðra m. skipan til gæzlu, H*.

[5] *helldum*] Cd.; helltum, Fl., Esp., Fr.

[6] *fylgi*] Fl., H*.; fylgði, Cd.

[7] *jarli*] optliga, add. H*.

[8] *konung*] bróður sínn, add. H*.

[9] *Eysteinn Róason*] Eysteins Hróasonar, Cd.

" kann, at lögmenn várir hafi þetta mælt, ok meira A.D. 1223.
" verit í þeim af mjaðar-legi en lögum ins Helga
" Óláfs konungs. Má ok vera at fylgt hafi mútu-
" gjafir."

330. 90. Hákon konungr stóð þá upp, ok mælti:—
" Ekki skulu vér svá at fara um rannsakit þessa
" máls.[1] Vér skulum fyrst taka þann lögmann er
" fyrstr á at [vera, ór] Þrænda-lögum, þar sem konungs-
" setr er með réttu; hann er ok ellztr lögmanna í
" landinu, þvíat hann tók við lögsögn[2] um daga
" Sverris konungs ok Eysteins erkibiskups. Eigi
" hafa menn ok hér til fundit með hónum fals eðr
" rangindi; ok því hafa allir þat fyrir satt, at hann
" sé [inn] vitrasti [maðr] í landinu. Ok með því,
" Gunnarr bóndi, at til þín er skotið, þá seg nú
" öllum áheyrandis[3] þat er þú veizt sannast fyrir
" Guði um várt mál."

91. Gunnarr tók seint til orða:—" Þér ánefnit
" mik til þessa, herra konungr, at ek skula segja í
" milli yðar höfðingja, hverr yðar Noreg á. En þat
" er mikil byrðr einu kotkarls-barni, at skipta svá
" miklum ríkdóm, at segja af einhverjum ok til
" annars; ok kenni ek á mik, þat sem [ek] vænti at
" fleirum fylgi, at skjálfandi ok hræddr mun ek þat
" göra; þvíat þá er Sverrir konungr fékk mér þetta
" starf, bauð hann mér at skipa málum milli kotkarla,
" en eigi milli höfðingja; allra hellzt, er þeir heyra
" á sjalfir, er varðar. Ek heyrða nú um hríð, at
" lögmenn dulðu þess er þeim [var] kennt. Ok með
331. " því at flestir eru hræddir fyrir valdinu, þá vil ek
" [eigi] þessa byrði á mik binda, at leysa um þetta
" mál. En því at flestir kotkarla-synir kunnu lítla
" skynsemð til þess, at skipa svá stórum málum,
" sakir kunnáttu-leysis—má ok vera, at sumir sé

---

[1] *rannsakit þessa máls*] Fl.; þetta mál, Cd.

[2] *lögsögn*] lögbókinni, H*.

[3] *-andis*] -ondum, H*.

A.D. 1223. " nökkut vin-hallir—þá látum þann fram segja, er
" veit hvat satt er; ok satt segir, hvárt sem á heyrir
" ríkr eðr óríkr, en öngvan óttask þó at einhverjum
" mislíki: en þat er lögbók ins Helga Óláfs konungs,
" er eptir hans skipan [var] gör um allan Noreg, ok
" allir Noregs-konungar hafa síðan haldit, þeir er
" réttu vilja fylgja. En ef ek skal fyrir fram segja,
" hvat hón skýrir mér, sem framast hefi ek skyn til;
" þá segi ek svá: at Hákon konungr er einn rétt-
" kominn til Noregs af öllum þeim mönnum er nú
" kalla til í dag. Ok þó at þeir sæti báðir í ríki í dag,
" Ingi konungr ok Hákon jarl, þá segi ek svá, at
" Hákon konungr[1] ætti at stíga til föður-leifðar sín-
" nar, ok krefja þá[2] ór ríkinu, ef hann skyldi lögum[3]
" ná. Ok því segi ek svá, at hvárki Skúli jarl eptir
" Inga konung bróður sínn, ok eigi jungherra Knútr
" eptir Hákon [jarl] föður sínn, né Guttormr eptir
" föður sínn Inga konung, á at kalla til Noregs
" meðan Hákon konungr lifir. En syni Erlings stein-
" veggs segi ek eingi lög, ok eigi kann ek; segi
" Víkverjar hónum lög; þeir hófu hann ok hans
" föður; munu þeir vita hvert hann skal síns föður-
" arfs leita. Mun ek nú hér fella mína ræðu[4] at
" sinni."

92. Þá orti konungr á Dagfinn bónda, er næst 332.
hafði lögsögn í Gula-þings-lögum, ok bað hann segja þeim [hvat] hann vissi sannast fyrir Guði. Dagfinnr hóf svá sína ræðu: " Ek kom ungr til Sverris kon-
" ungs; ok var ek í tveimr bardögum með hónum,
" þeim öðrum[5] er hann barðisk í Flóruvágum við
" Eyjar-skeggja, ok annan[6] á Jónsvöllum við Bagla;
" ok skilði hann svá fyrir áðr hann barðisk: 'Guð

[1] *Hakon konungr*] H*.; hann, Cd.
[2] *þá*] Fl.; hann, Cd.
[3] *lögum*] af, add. H*.
[4] *ræðu*] tölu, H*.
[5] *tveimr . . . . öðrum*] thus according to H*.; nökkurum bardögum, ok þeim tveimr öðrum, Sk.
[6] *annan*] öðrum, H*.

" 'gæti vár, ok heilög María ok inn helgi Óláfr konungr; A.D. 1223
" 'gefi Guð mér svá sigr í dag, sem ek hefir rétt at
" 'mæla, ok at verja mína föður-leifð, en þeir rangt
" 'er móti mér eru.'—Ok því [veit ek][1] at hann ok
" hans afspringi eru rétt komnir til konungdóms;[2] ok
" þat segi ek lög, ok því vil ek Guði svara, at Hákon
" konungr er[3] rétt kominn [til] Nóregs, en eingi
" annarr, sá er hér kallar nú til; ok þat legg ek til
" þessarar lögsögu, at ek vil með hónum berjask, ok
" með hónum lífit láta, ef þörf görisk."—Þetta rómuðu flestir vel.

93. Hákon konungr mælti þá til Ámunda rembu, lögmanns af Rygja-fylki:—" Með því, Ámundi bóndi," segir hann, " at svá er sagt, at þú hafir nökkut orðum
" til hallat, at ek væra rètt kominn til ríkis í Noregi,
" þá seg nú þat [er] þú veizt sannast fyrir Guði."
333. Ámundi svarar: " Margar fagrar [gjafir] á ek at launa
" Skúla jarli; ok svá opt hefi ek verit vel haldinn
" með hónum, at eigi fæ ek tölu á komit. En eigi
" hefi ek drukkit frá mér[4] vit né einorð, at ek hafa
" fyrir því látið manndóminn eðr sannyndi; þvíat
" þat veit ek fyrir Guði, at Hákon konungr er rétt
" kominn erfingi [í Noregi] eptir [Hákon konung]
" föður sínn, ok borinn til alls Noregs eptir[5] sítt
" forellri. En þat hefi ek opt mælt, at Skúli jarl er
" réttr lögarfi eptir Inga konung bróður sínn til allra
" þeirra arfa er hann fékk réttliga. En til yðar bis-
" kupanna sumra at mæla, ok sumra lendra manna;
" gangit nú við þeim bermælum er þér hafit mælt, þá
" er vér höfum allir setið hjá jarli, ok verit vel
" haldnir, ok þegit af hónum fagrar gjafir. Þér hafit
" ok nafnbætr með miklu valdi; ok skyldu þér nú
" eigi undan smeykjask[6] sannindunum, þvíat þér hafit[7]

[1] *veit ek*] segir Dagfinnr, add. H*.
[2] *konungdoms*] í Noregi, add. H*.
[3] *er*] einn, add. H*.
[4] *frá mér*] add. Fr.
[5] *eptir*] hann ok annat, add. H*.
[6] *smeykjask*] thus Sk., Fl., H*.
[7] *hafit*] Here is a blank in H*.

A.D. 1223. " optarr ok með fleirum fortölum eggjat Skúla jarl,
" at halda til Noregs, en lögsögn Ámunda; ok löngu
" mundi hann ófrið upp hafa hafit, ef þér hefðit ráðit.
" En Guð gefi þeim góða sætt, konungi ok jarli. Ok
" eigi kann ek fleira at leggja til þessa máls at sinni.
" En þess vil ek Guð biðja, at hverr sá, sem verra
" hefir til þessa máls lagt, en Ámundi remba, hafi
" nú horn i höfði, ok eigi sem biskups-mítr." Arnbjörn svarar, ok mælti þá til Eysteins Róasonar: "Eysteinn,
" fóstbróðir ok lögunautr! vit erum fornir Beglingar,
" ok höfum lengi í búð saman verit; látum nú þat
" uppi er vit höfum jafnan mælt fyrir jarli." Eysteinn svarar: " Ek vænti, at margir vér hafim þau orð
" mælt fyrir jarli, at eigi gangi nú allir við; en þat 334
" veit ek sannliga, at eigi mælta ek þat fyrir þér né
" hónum, at eigi væri Hákon konungr rétt kominn til
" Noregs eptir feðr sinn ok forellri."

94. Þá bað konungrinn Þórð skolla segja lög um mál þeirra jarls. Hann hafði lögsögn austr frá Svínasundi. Hann hóf svá sítt örendi: "Ekki em
" [ek] því lögmaðr, at ek kunna nökkut í lögum; en
" opt hefi ek skipat málum milli kotkarla; en fátt
" kann ek um konunga at tala; ok ekki ætlaða ek,
" at þat væri mín yfirseta at dæma milli þeirra. En
" Þórðr faðir minn hét lögmaðr; ok sagði hann svá,
" at hans faðir sagði hónum svá, ok aðrir forellris-
" menn várir, at æ skyldu allir Noregs-menn fylgja
" konungs-syni meðan hann væri til. Þat létu þeir ok
" fylgja, at þeir mundi aldri þrífask[1] er móti þeim
" væri."

95. Eptir þetta bað konungrinn Saxa á Haugi at segja lög. Hann var af Heiðmörk. Saxi tók svá til orðs: "Ek var með Hákoni konungi, föður þessa
" konungs; ok heyrða ek þat alla segja, bæði biskupa
" ok alla alþýðu, þá er konungr var frá fallinn, at

[1] *þrífask*] Fl., Tr.; í þ' faz, Cd.

335. " gjarna vildu hans syni þjóna, ef til væri. Ok eigi A.D. 1223.
" segi ek önnur lög, en hann er rétt kominn til Noregs
" eptir föður sínn."

96. Þá bað konungr Þóri lögmann af inum syðra hlut Upplanda birta sína sögu. Hann segir svá: " Þó at ek væra svá vitlauss eðr íllviljaðr, at ek vilda " annat segja en þessir lögmenn hafa áðr sagt, þá " mundu mín orð einkis [virð]. En nú veit ek þat " fyrir Guði, at aldri hefi ek annat mælt hér til; ok " þat segi ek enn til, at Hákon konungr á allan " Noreg með réttum erfðum; ok þat legg ek til, at " vér allir Noregs-menn fylgim konungs-syni meðan " til berr,[1] þvíat þá ferr Nóregs-ríki vel, hversu sem " síðarr ferr."

97. Guttormr erkibiskup tók þá til orða, er lögmenn höfðu lukt örendum sínum: " Nú höfum vér " heyrt á," segir hann, " hvat lögmenn várir hafa " talat; þótt sína leið hafi hverr þeirra greint, þá hafa " þeir þó allir eitt sagt, sem vér vissum áðr at satt " var. Ok játu vér gjarna, at Hákon konungr er einn " rétt kominn til alls Noregs eptir föður sínn ok " forellri af þeim öllum mönnum er lifa. En þó vil- " jum vér, at sú skipan standi öll ok sættar-görð, " milli Hákonar konungs ok Skúla jarls, sem áðr var " mælt um landa-skipti; þvíat [þat] er líkast til
336. " friðar, at þeir sé sem bezt sáttir sín í milli. Ok " þess biðjum [vér] konung, at hann göri [sem] bezt " til Guttorms frænda síns. En um Sigurð Ribbung " kunnu vér færra at tala." Eptir þetta talaði sítt örendi hvárr þeirra, Gunnars grjónbaks ok Dagfinns bónda; ok um þat mest, at fýsa sætta ok samþykkis með konungi ok jarli. Ok lauk svá þessi stefnu.

98. Eptir þetta finnask þeir [hversdagliga], konungr ok jarl, ok töluðu um ráða-görðir sínar. Ok þá er um þriðjunga-skipti skyldi tala, vildi jarl inn synnsta[2]

[1] *berr*] með an til er, Fl. | [2] *synnsta*] hlutz, add. Cd.

A.D. 1223. þriðjung allt norðr til Sallt-síru.[1] En konungr segir, at hann var þó meiri en fyrr væri dæmi til, þó at hann væri frá Rygjar-biti ok austr til Landsenda; en kvazk þó þat vilja fyrir sakir félagsskapar ok friðar. Ok skilðusk at því sinni. Hér eptir gengu til lendir menn, Andrés Jónsson, Loðinn Gunnason, ok sýslumenn ór Víkinni; ok báðu konung, at hann skyldi sjálfr hafa austr þangat, en skipa jarli norðr [um] Þrænda-lög. Nikulás biskup bað ok þessa; ok hét konunginum, at hann skyldi í öllum hlutum honum trúr vera, bæði opinberliga ok leyniliga.

Eptir þetta finnask þeir konungr ok jarl; ok segir konungrinn, at hann vildi þá fara austr í land; en hann vildi at jarl færi norðr í Þróndheim. Ok þá er þessi kostr kom upp, ok um þriðjunga-skipti var talat, þá orðaði konungr þat, at hér skyldi laga-skipti á vera, ok skyldi inn nörðri þriðjungr vera norðan til Sunnmæris; en jarl vildi at hann [væri] allt suðr til Sogn-sæs. Ok þá er skynsamir menn hugðu[2] at, þá skilði eigi meira en tíu skipreiður, at Hákon konungr hefði meirr en hálft. Konungr mælti þessu í mót; ok sagði, at eigi mætti svá vera. Þá bað erkibiskup 337.
með jarl, at þat [skipti] skyldi standa með þeim, sem skilr erkibiskups ríki ok Björgynjar-biskups. Ok með hans ráði var svá staðfest með þeim. Ok eptir þessari skipan voru bréf gör, ok sett fyrir innsigli konungs ok erkibiskups, jarls ok ljóð-biskupa, at þessi skipan skyldi standa þeirra milli. Ok ef ófriðr gengi á ríki konungs, þá skyldi jarl skyldr at fara [svá] austr í land sem norðr, þegar konungr þyrfti. Ok at þessum hlutum skipaðum, bjoggusk heim biskupar ok lendir menn. Tók konungr menn norðan ór landi, þá er hónum þóttu traustastir, ok setti þá austr í Víkina, en jarl tók sína vini, ok hafði þá með sér. Konungr

[1] *Sallt-síru*] Sallt-sýru, Cd.; cp. Sir-elven.

[2] *hugðu*] Fl.; sáu, Cd.

tók Gullbringuna, er hann átti mest skipa, ok sendi A.D. 1223
austr fyrir sér, ok stýrði Björn móður-bróðir hans ok Óláfr Inguson. En hann bjósk nökkuru seinna.

99. Sigurðr, er verit hafði Ribbunga konungr, bað konung, at hann skyldi fylgja hónum í Vík austr. Konungr játaði hónum því. Ok [er] jarl vissi þat, taldi hann þat fyrir Sigurði, at eigi mundi allt tryggt vera. Ok síðan fór Sigurðr með jarli norðr í land. Hákon konungr mælti svá til jarls, áðr þeir skilðu: " Meðr því at [þér] vilit Sigurð með yðr hafa, þá " haldit hann sæmiliga, ok sét svá fyrir,[1] at hann göri " oss öngva afar-kosti." Jarl létz þat fullkomliga
338. varða skyldu. Ferr nú jarl norðr í land með lendum mönnum sínum ok liði. En konungrinn fór austr í Víkina, ok kom þann Sunnudag til Túnsbergs er upp hóf *Adventus Domini*. Þar tóku allir menn vel við hónum. Nikulás biskup var þá í Túnsbergi fyrir kominn, ok fagnaði konungi sæmiliga, ok gaf hónum margar gjafir. En konungr veitti hónum inn nyrðra hlut Oslóar-sýslu, ok gaf hónum áttján-sessu með öllum reiða. Fór biskup eigi fyrr ór Túnsbergi en þrimr nóttum fyrir Jól; ok lá í Laufeyjum Jóladaginn. Þá sendi konungr til hans Jófrey prófast ok Dagfinn bónda, at bjóða hónum aptr til konungs um Jólin. Biskup létz þann kost gjarna taka mundu, ef hónum byrjar eigi fyrir þriðja dag. En biskupi gaf þá byr inn til Oslóar. Biskup sendi þá Ivar prófast með mörgum fögrum sendingum til konungs. Hákon konungr görði þessa lenda menn um Jólin: Hallvarð bratta, Símon kýr. Þessi var inn sjaundi[2] vetr 1223-24.
konungdóms hans.

100. Hákon konungr fór í móti Páskum inn til Óslóar; ok var þar mjök lengi um várit í garði Þorleiks spaka; því at konungs-garðr var þá eigi upp smíðaðr, síðan brunnit hafði. Þá kómu menn norðan

[1] *fyrir*] hann, add. Cd. | [2] *sjaundi*] sjöundi, Cd.

A.D. 1224. frá Kórs-bræðrum ok jarli með bréfum, ok sögðu andlát Guttorms erkibiskups; ok þat með, at þeir hefði kosit í stað hans Sigurð, er verit hafði ábóti í Tautru; hann var þá útan-lands. Þeir báðu konung 339.
leggja þar til sítt samþykki, ok rita með hónum til páfans. Konungr talaði þetta mál fyrir Nikulási biskupi. Ok fannsk þeim svá í, at með því at Sigurðr var appellaðr því, er áðr hafði hann, þótti þeim hann eigi til svá stórra hluta fallinn. Bar þat ok til, at hann var lítill vin konungs. Konungr ok biskup rituðu bréf til páfans, þau er í mót stóðu Sigurði. En þeir báðu at Pétr á Húsa-stöðum skyldi vera erkibiskup, er þá fór með bréfum jarls ok Kórs-bræðra til páfa at flytja mál Sigurðar. Svá varð með Guðs miskunn.

101. Austr í Vermalandi hafði Sigurðr Ribbungr löngum verit þá er hann stríddi við Birkibeina, ok gört þaðan óspekt á ríki Hákonar konungs. [Hákon konungr] sendi bréf austr um várit, ok stefndi til betr en tuttugu mönnum, þeim er beztir vóru þar, til umbóta þessa máls. Þeir kómu til konungs á Túnsbergi. Þá kómu þar ok margir af bóndum, ok kærðu á þá afarkostu[1] ok rán er þeir höfðu fengit af Vermum. Vermar lögðu á konungs vald allt. En konungr lagði á þá mikit gjald, en gaf þeim upp fyrir myskunnar sakir; en eiða sóru þeir konungi, at þeir skyldi hónum jafnan tryggvir vera, ok láta hans óvini aldri þrífask í sínu landi. Konungr görði menn austr með bréfum. Ok var þessum sættum lýst á öllum þingum ok játað.

Hákon konungr bjósk um várit ór Osló ok til 340.
Túnsbergs. Ok Trinitatis-dag, er hann veitti sveitungum sínum, görðisk hark mikit í bænum með hirðinni ok gestum ok húskörlum. Féllu þar fimm menn, en margir urðu sárir. Konungr kom þar í mikinn háska, áðr hann fengi skilit þá. Eptir þat

[1] *-kostu*] -kostum, Cd.

fór konungr til Björgynjar. Þar kom til mótz við A.D. 1224.
hann vestan um haf Gilli-christr ok Óttarr Snækollsson, ok margir Suðreyingar; ok höfðu mörg bréf um nauðsyn þeirra landa. Þá kom Jón jarl af Orkneyjum; ok sættisk við konunginn um þau mál er þeirra vóru í millum, ok setti Harald son sinn í gisling; ok var hann um sumarit með konungi.

102. Þetta sumar fór Skúli jarl norðr á Hálogaland, ok kom at stefnu í Vága. Með hónum var Sigurðr Ribbungr. Ívarr útvík var á skipi jarls í stafni. Hann lagði at í Kirkju-vógum. Um morguninn er jarl vaknaði, þá vóru í brott allir menn af skipi hans fyrir framan austr-rúm. Hann spurði hvar þeir vóru. Hónum var sagt, at þeir höfðu stefnur í Vógum[1] ok vóru flestir með vópnum. Jarl hljóp [upp] með sverði í lín-klæðum. Þeir fóru með hónum er eptir vóru á skipinu. Sem hann kom út í Vága, var þat þar tíðenda, at Bárðr flekkr ok Þórðr prestr, son Eireks
341. bága,[2] höfðu vegit Árna, systur-son Páls vaga-skálms, ok hirðmann, fyrir þat er hann hafði vegit Auðgrím agðanes, lögunaut þeirra, saklausan. Jarl varð ílla við þetta. En Ívarr útvík hafði til farit með þeim, ok hélt upp svörum af hendi hirðarinnar. Páll bóndi hafði komit út um nóttina, [ok] líkaði stór-ílla. Um morguninn er þingit var, bauð Ívarr boð fyrir vígit. En Páll bóndi svarar; kvað Ívari meiri nauðsyn at hafa betr gætt siglingar sinnar, er hann fór af Bjarmalandi, ok hafa eigi þar týnt inum beztum bónda-sonum, en görask fyrir-maðr at þessu, at drepa hirð konungs ok jarls, en lögu-nauta sína; ok kvað eigi boð mundu þegin af hónum. Ok sleit svá þessu þingi.

103. Þá er Skúli jarl hafði lukt örendum sínum á Háloga-landi, hélt hann norðan. Ok er hann kom til Níðaróss, þá vóru komin leyndar-bréf austan af

[1] *Vógum*] Fl.; Vóga, Cd. | [2] *bága*] baaga, Fl.

A.D. 1224. (July.) Vermalandi til Sigurðar Ribbungs frá þeim sumum Vermum er áðr höfðu svarit Hákoni konungi trúnaðareiða, ok þeim sumum er Sigurði höfðu fyrr þjónat: at hann skyldi leita í brott ór valdi jarls ok austr til þeirra. Erlingr rúm-stafr var þá ráðgjafi hans, er fyrr hafði verit merkis-maðr hans. Þeir görðu þat ráð, at um morguninn snemma fyrir Óláfs-vöku-aptan fengu þeir sér kórkápur af klerkum, ok gengu svá út um akra, ok út um Steinbjörg, ok upp á Gaularás, ok leyndusk þar um hríð. Þá [er] sungnar vóru tíðir í 342.
bænum, var jarli sagt, at Sigurðr var í brottu. Jarl[1] lét menn fara á alla vega, bæði á skipum ok hestum; ok fannst hann eigi. Jarl lét taka einn Íslenzkan mann, er verit hafði með Sigurði, Andrés Þorsteins son, bróður-son Sæmundar í Odda, ok sagði at hann mundi nökkut vita hvar hann var. En hann vildi ekki frá segja. Ok lét jarl hengja hann. Hann gaf ok sök klerk þeim er Bárðr hét, [er] kápurnar[2] hafði léð. Guðmundr biskup var þá þar í bænum; ok gaf hann mörg hörð orð jarli fyrir aftöku Andrés, þvíat hann hafði jafnan verit með biskupi. Jarl görði nú bréf til konungs, ok sagði at Sigurðr var með því móti brott hlaupinn; at hann hafði áðr jafnan kyrrliga ok spakliga með sér verit; ok kvazk hann hyggja[3] at hann vildi ófrið hefja. Konungr lét þá göra bréf bæði it efra ok it ytra austr í Víkina, ok bað menn gæta sín.

104. Sigurðr Ribbungr fór austr yfir fjall, ok kom í Eystri-dali. Þá kom í mót hónum mart hans manna eptir því sem þeir höfðu áðr ráð fyrir gört; ok hóf hann þá flokk ok reisti merki, ok fór svá austr á Vermaland. Dreif þá mikit lið til hans. Þessir sveitarhöfðingjar kómu til hans í Vermalandi: Þórðr austmaðr, Eirekr lati, Oddr son hans, ok Hallvarðr svaði, Þorbjörn rígr[4] ok Þorgeirr rígr. Þeir vóru alls tólf 343.

[1] *jarl*] ok, Cd.

[2] *kápurnar*] kapunna, Cd.

[3] *at hann . . . hyggja*] add. Fl.; om. Cd.

[4] *rígr*] ringr, Fl.

sveitar-höfðingjar ok höfðu allir marga menn. Þá A.D. 1224.
kómu þeir ok mót [hónum], Haraldr af Skotun,[1] Álfr Styrsson, ok Gjarðarr bróðir hans, Ámundi á Folavelli, [með] myklu liði. Vermar tóku við öllum þeim er þangat kómu, ok görðu hónum sjálfir mikinn styrk ok alla liðveizlu, svá [sem] þeir máttu framast.

Síðan lyptu þeir ferð sinni í Noreg, ok kómu fram á Raumaríki. Þeir kómu á óvart Óláfi mók, frænda konungs, í bygð þeirri er Skaun heitir. Hann var at brúðlaupi á bæ þeim er Leorin heitir. Þeir tóku hús yfir hónum, ok byrgðu hann inni. Óláfr hafði mikla sveit ok góða, hirðmenn konungs ok gesti, ok marga aðra góða menn. Ribbungar buðu Óláfi grið, en öngum öðrum; en hann kvazt eigi með því móti grið þiggja, nema allir hefði þeir grið. Þeir játuðu hónum því. Síðan, er Óláfr gékk út, þá tóku þeir hann, ok héldu hónum; en drápu hvern hans mann sem út gékk. Þar féllu sex tigir manna, ok tuttugu hirðmenn. Svá kvað Sturla:—

"Hljóp sá er hersum steypa
hyr-gildandi vildi
"ýgr frá all-valdz mági
járn-sveims ór Þróndheimi:
"Endr lét Erlings frændi
Upplönd farit bröndum;
344. "stríð hlutu stála meiðar
stór-þung af Ribbungum."

Ribbungar báðu Óláf sverja sér eið, at hann skyldi aldri móti þeim vera, ella dræpi þeir hann. Hann sór eiðinn; ok sagði þó, at eigi mundi vel særr vera. Þegar sem Óláfr komst í brott sömnuðusk menn til hans; fékk hann sér í annat sinn mikla sveit ok góða, ok fór at Ribbungum, ok drap af þeim nökkura menn. En fyrir því at Ribbungar áttu frændr í

[1] *Skotun*] thus, Skotun or Skotyn, all the vellums; read Lautyn? See Munch. iii. 677, foot note.

A.D. 1224. hverju húsi á Raumaríki, þá urðu þeir skjótt varir við hvar hann var, ok kómu þeir á óvart Óláfi. Óláfr komsk út, ok féll þar skamt frá húsunum. Þeir drápu flesta alla sveitunga hans, er hann hafði þá ný-fengit.

105. Þessir menn höfðu sýslu á Heiðmörk af hendi Hákonar konungs: Ívarr af Skeðju-hofi,[1] Friðrekr slafsi. Heinir lýstu þá mikinn drengskap, skáru upp herör, ok nefndu menn ór þriðjungum, ok héldu vörðu á sér nótt ok dag, ok tóku samheldi sítt um alla Heiðmarka-sýslu, at sá skyldi vera landráða-maðr við konung er eigi var þegar uppi, er nauðsyn krafði. Þeir höfðu hundrað manna ór hverjum þriðjungi at gæta bygðanna. Kómusk Ribbungar þar aldri fram; heldr reistu þeir ferð ór bygðum sínum at Ribbungum austr í Vermaland ok út á Raumaríki, ok görðu þeim marga bakelda.

106. Hákon konungr ok Skúli jarl höfðu svá mælt 345.
sín í milli, at þann sama vetr skyldi konungr göra brúðlaup í Björgyn; ok skyldu þeir finnask. Konungr görði svá ráð fyrir sem þeir höfðu talat áðr, fyrst um Jóla-veizlu ok síðan um brúðlaups-veizluna. En konungrinn fór um haustið austr í Vík, ok fékk hörð veðr þá er hann sigldi ór Rotti fyrir Jaðar. Konungr kom í dagsetr í Seleyjar. Þeir höfðu storm veðrs; en þó hélt konungrinn heilu skipi sínu. Hann hafði Sætta-spill[inn]. Þegar sem konungrinn kom til hafnar, þá röri hann út í móti skipunum á eptir-báti. Hákon kávis kom fyrst eptir, ok vísaði konungrinn hónum til hafnar; hann hafði látið flesta skjöldu sína, þá er við fram-stafn vóru, ok mjök lekit[2] skipit af siglingu. Konungrinn beið til þess í sundinu er öll kvómu skipin. Um morgininn sigldi hann inn um nesit. Ok

[1] *Skeðju-hofi*] Skeiðahofi, Fl.; Skerju hofi, Cd. See Munch. 197. Now Skee-kirke.

[2] *lekit*] thus Cd.; lekat, Fl.

er hann kom í Hornboru-sund lágu þar fyrir hónum A.D. 1224.
byrðingar; ok sögðu menn konungi, at Ribbungar
vóru komnir austan af Vermalandi með mikit lið, ok
höfðu drepit Óláf mók. Þat þótti konunginum skaði
mikill; þvíat Óláfr var góðr drengr, ok þó frændi
konungsins, svá at föður-móðir hans var dóttir Haralds
konungs gilla. Óli vargr hafði heitið föður-faðir hans,
lendr maðr á Raumaríki. Konungr fór til Túnsbergs,
ok kom þar til hans Arnbjörn Jónsson, ok Símon
kýr, ok aðrir lendir menn ok sýslumenn ór Víkinni.
Konungr sagði þeim ætlan sína, at þegar sem hann
hefir sýst örendum sínum, þá vill hann norðr til
Björgynjar at göra brúðlaup sítt eptir einka-málum
346. þeirra jarls. En þeir sögðu, at svá mikill ófriðr var í
Víkinni, at þeir vildu með öngu móti at hann færi
þaðan, ok sögðusk þegar brott skyldu fara ef hann
færi. Þá görðu þeir þat ráð, at konungr sendi norðr
Dagfinn bónda ok Hákon kavis, at segja, hvat tálmaði
ferð konungsins.[1] Þá görði Hákon konungr annat
sinni bréf til Svía-konungs; ok minnti á, hvern skaða
hann hafði fengit af Vermum, ok bað hann eigi láta
óvini sína styrkjask í hans ríki; talði þau einka-mál
verit hafa inna fyrri konunga at hverr skyldi reka
annars óvini ór sínu ríki.

107. Hákon konungr sigldi austr til Konunga-hellu.
En allir Ribbungar, er þá vóru í Víkinni, stukku
undan upp á Markir. Var þá kyrrt í Víkinni meðan
konungr var þar. Þá kom til hans Áskell lögmaðr,
er átti Frú Kristínu, móður jungherra Knúts. Konung-
rinn bauð þá Knúti frænda sínum til sín, ok lézt
hans sæmðir myklar göra skyldu, ef hann væri með
hónum. Lögmaðr tók því vel, en beiddisk þó þeirra
kosta, er konungr mátti varla játa. Þeir töluðu mart
um ófrið, er Vermar ok Marka-menn görðu í Noregi
með Ribbungum. Hér vóru ok við lendir menn

[1] *konungsins*] d°, add. Cd., drottningu?

A.D. 1224. konungs, ok kærðu fast, hvern skaða þeir höfðu fengit af Vermum ok Gautum; sögðu þeir ván, at Noregsmenn máttu með öngu móti þenna skaða lengr þola. Lögmaðr svarar svá: "Þat er ekki mítt ríki eðr vald; " en þó vil ek, at þér ritið austr til Eireks konungs " með mér, at hann segi sínum umboðs-mönnum, at " þeir reki her þenna ór landi, ok leggi þeim við afar- " kosti." Hákon konungr svarar: "Vér höfum ritað " tveim sinnum til Eireks konungs, ok hafa sömu " svör móti komit, at hann skyldi um bæta; en þó " hefir þat ekki orðit; þvíat æ er verr ok verr, ok " þeirra afli vex hversdagliga í vórum skiptum; en vér " höfum látið marga góða menn af þeirra völdum." Lögmaðr bað göra it þriðja bréf til Svía-konungs; ok 347. lézt hjá vilja vera er lesit væri, ok leggja til þat er bæri. Hákon konungr görði þá bréf, með því móti, at Eirekr konungr skyldi fyrir Átta dag Jóla hafa rekit óvini hans ór sínu ríki; ella segir hann efunarlaust, at hann mundi sjálfr hefna síns skaða. Lögmaðr hét at hann skyldi sönn tíðindi hafa til konungs fyrir inn Átta dag. Hann var tvá daga [með konungi] í sæmiligri veizlu. Síðan skilðusk þeir; ok fór konungr norðr til Túnsbergs; ok kom þar sjau nóttum fyrir Jól, ok stefndi til sín sýslu-mönnum af Rauma-ríki ok Haðalandi, ok öðrum þeim er vóru á Upplöndum; ok kom þar mikit fjölmenni.

1224. (Dec.) 108. Hákon konungr hafði mikla rausn um Jólin, ok þessa ráðgjafa hversdagliga á tali með sèr: Eystein lögmann, Símon í Vervíkum. Jafnliga kómu þeir menn til konungs, er kærðu rán ok stuldi er fengit höfðu af Ribbungum, Vermum ok Marka-mönnum. Í Jólunum kómu austan bréf frá Svía-konungi; ok fannsk konunginum svá í hans bréfum, sem hann mundi lítlar bætr á ráða um þat sem konungr talði at. Ok eptir þetta lýsti konungr því, at þegar eptir Jólin mundi hann ríða austr at Vermum ok Ribbungum, ok hefna 348. þess skaða er þeir höfðu hónum gört. Görði hann

þá orð Arnbirni Jónssyni, at hann kæmi í mót hónum við Eiða-skóg; en Símon kýr, ok Bárðr bristeinn, ok Hallvarðr bratti, skyldu koma til móts við hann á Mörkum, ok allir Víkverir.[1] Hann stefndi til sín öllum sýslu-mönnum er á Upplöndum vóru. Hann átti hversdagliga stefnur við sína menn, ok bað þá búa sik ok vápn sín. Konungr sendi menn ok boð um alla Foldina, at þeir skyldu búa hónum reiðskjóta. En Vestfyldir görðu svá menniliga, at þeir fluttu tvau hundruð hesta, ok gáfu hónum alla fyrir góðvilja sakir. A.D. 1225. (January.)

109. Hákon konungr byrjaði ferð sína ór Túnsbergi þrimr nóttum eptir Jól. Þeir vóru þar formenn: Nikulás Pálsson, Gunnbjörn bóndi, Haraldr stangar-fylja. En konungr skipaði eptir á Berginu: Óláf Inguson, Eystein Róason, Önund Brynjólfsson, ok tvau hundruð vaskra manna, þeirra er þungfærastir vóru. Hákon konungr fór it ytra ór bænum á skútu. Þessi var inn átti vetr konungdóms hans. Hann var þrjár nætr á leið inn til Haugsvíkr. Þar kómu reiðskjótar móti hónum; ok reið þar upp með öllu liði sínu, ok svá inn í fjörðinn Skialldr. Sem hann kom undir Eikabergs-skor, kvómu þeir í mót hónum, er it efra höfðu farit, ok mart bæjar-manna ór Osló. Þá átti konungr þing við lið sitt, ok setti grið, ok lýsti því, at hann mundi eigi lengr dveljask í Osló en tvær nætr. Það menn svá við búask. Nikulás biskup var í bænum; hann hafði spurt at konungr ætlaði austr á Vermaland eptir Jólin. Prestr einn var kominn austan af Vermalandi er Jón hét. Biskup lét kalla hann til sín, ok segir hónum svá, at Hákon konungr ætlaði at fara austr með allan Noregs-her, ok brenna bæði konur ok börn, en presta skyldi leggja á stiga ok hýða. Prestrinn ferr nú skjótt í brott, ok segir þessi tíðindi hvar sem hann kom. Hann fór tvá daga ór Noregi í Verma- 9th Jan. 1224–25. 349.

[1] *Víkverir*] Víkverjar, Fl.

A.D. 1225. (January.) land; ok fór þessi njósn fyrir konunginum. Hákon konungr sendi Harald stangar-fylju fyrir sér til biskups; ok bað konungr, at hann skyldi í hans garði hafa kostnað þær tvær nætr er hann væri í bænum. Biskup sagði, at ekki mátti vera allt samt, úlfar ok kálfar. En þó reið biskup í móti konungi, ok bauð hónum alla sæmiliga hluti af sínni hendi; en konungr fór í garð Haralds sýslu-manns síns; en hversdagliga sendi biskup hónum vist af sínum garði. Dagfinnr bjósk skyndiliga; ok fór Jóla-aptan ór Björgyn ok Haugsvík; ok fór með hónum inn til Oslóar, ok bauð hónum fylgð sína í Vermaland. En konungr vildi þat eigi, en þakkaði hónum margfaldan góðvilja er hann hafði þá birt hónum með miklu erviði sem jafnan. Konungrinn talaði þá marga hluti, ok svá hvat ráði hann görði fyrir Sigurði syni sínum, ef hónum yrði eigi auðit aptr-kvámu í Noreg. Hann átti þá öngan son annan. Þau vóru börn Köngu ungu,[1] ok Cecilia konungs-dóttir.

Dagfinnr bóndi snörisk þá aptr. Ok er hann kom austr fyrir Nesjar, rak at hónum ísa, ok varð hann at snúa til megin-lands; en þar vóru Ribbungar fyrir í flestum bygðum með stórum sveitum. En Suðrmenn lágu fjölmennt á kuggum í Sandasundi.[2] Ok er þeir spurðu til Dagfinns, létu þeir hann fara til sín, ok héldu hann vel, en lögðu skip hans milli kugganna. Ísakr í Bæ hafði sýslu í Sogni; hann hafði verit með konungi um Jólin, ok hafði fengit orlof til norðr-ferðar; hann kom í þenna ís-reka inn sama. En fyrir sakir Ribbunga átti hann öngvan kost annan en snúa til Suðrmanna; ok tóku þeir við hónum sem bezt; ok setti hann þar upp skip sítt, ok fór inn til Túnsbergs. En Dagfinnr beið til þess er rýmkaði ísana, ok fói síðan norðr til Björgynjar.

[1] *Köngu ungu*] thus Fl. and Fr.; ks. (=konungs), Cd.

[2] *Sandasundi*] Esp.; Sandafirði, Sk., Fl., Fr.

110. Hákon konungr fór ór Osló Mánadaginn.[1] A.D. 1225. (20–22 January.) Hann fór upp á Raumaríki, ok var um nóttina at Gunnars á Bergi; en liðit var um-hverfis [í] bygðinni. Konungr var aðra nótt uppi at Elvi, at þess manns er Kolbeinn á Fyri hét. Ok um miðnættis-skeið kvómu menn af hest-verði til konungs, ok sögðu at ófriðr fór. Konungr klæddisk skjótt, ok hljópu menn
351. út. En tunglskin var á bjart, ok máttu menn víða sjá. Vildi konungr því eigi blása láta, at mönnum sýndisk ekki ófriðligt; en þó görði hann menn á alla vega á hestum. En nökkurir menn höfðu riðit af Haðalandi, ok hugði því hest-vörðrinn ófrið. Um morgininn reið konungrinn við herinn austr með ánni til þess bæjar er Nes heitir, mikill kirkju-bær. Þar kvómu í mót hónum sýslumenn af Heiðmörk, Friðrekr slafsi, ok Ívarr á Skeðjuhofi, með hálft þriðja hundrað manna vel búit. Um daginn eptir[2] fóru þeir austr með konungi til Elvar;[3] ok var konungrinn á þeim bæ er Straumr heitir, en herrinn um-hverfis. Þá var konunginum sagt, at Vermar höfðu samnað mikinn, ok höfðu sann-spurt um ferð hans. Þá kallaði konungr til sín alla sveitar-höfðingja; ok vóru þá skipaðir verðir ok njósnir í brott. Klemet í Hólmi fór á fyrstan vörð með átta tigi manna, alla riddara. Hann hélt hálfa röst frá konunginum. Annarr vörðr var nærri, ok vóru þrír tigir manna á þeim; en þar næst vóru sjau [menn], svá at sjá mátti til bæjarins. Um morgininn eptir fór konungrinn austr í bygð þá er Vingr heitir; ok eru þat skammar tvær rastir. [Konungr] dvalðisk því þar um nótt, at hann vænti, at nökkurir menn mundi koma mót hónum at bjóða boð af hendi Verma. Þat sama kveld hljópu Ribbungar á nökkurar sveitir konungs, ok drápu nökkura menn fyrir konunginum.

---

[1] *Mánadaginn*] Manodaginn, Cd.

[2] *eptir*] So Cd.; better would be, eptir um daginn, see Munch, iii., 683, footnote.

[3] *til Elvar*] við Elvi, Cd.

A.D. 1225. (January.) 111. Hákon konungr kallaði til sín alla sveitar- 352.
höfðingja sína, ok skipaði með hverju móti herrinn skyldi ríða í Vermaland; þvíat þau fóru tíðindi, at bæði mundi í móti standa land-herrinn ok svá Ribbungar. Þeir menn vóru, er af eggjuðu, at hann skyldi ríða í annars konungs ríki; ok sögðu, at mikill herr væri í Vermalandi. En ef Svía-konungr sjálfr stæði í móti, sögðu þeir standa til meira háska. Hákon konungr talði þá fyrir hernum: "Engi ofkæti " dregr oss til þessar ferðar. En þó at Ribbungar ok " Vermar standi í móti oss, þá óttumst ek ekki þeirra " mótstöðu; þvíat vér mælum eptir vóru fé ok frelsi. " Kemr ok[1] sjálfr Svía-konungr í móti oss, þá verðr " annat-hvárt, at vér sættumsk skjótt, ella skulu vár " skipti fara sem Guð vill. En at vissu skulu vér " hefna þeirra skaða er oss hafa görvir verit ór Svía- " veldi útan várrar tilgörðar." Þessi skipan var á gör ferðinni: at konungs-merkit skyldi fyrst fara, ok þar með átta tigir manna,[2] skutil sveinar ok hirðmenn, vel vápnaðir, ok allir ríðandi; ok fylg[d]i hverjum hesti hlaupandi sveinn. Njósnar-menn [fóru] fyrstir, ok hafði hverr þeirra tvá hesta. Hér næst fóru tvau hundruð manna. En eptir þat sleða-menn af Upplöndum, ok vóru þat sex hundruð manna. En þar næst reið Nikulás Pálsson ok Haraldr stangar-fylja, ok höfðu þrjú hundruð ríðandi-manna. Þar næst fóru allir sleða-menn útan frá sjó, meirr en átta hundruð manna. Síðast reið Loðinn Gunnason, ok Erlingr 353.
ljóðhorn, Haraldr Vesetason,[3] Gunnólfr hvíti, Guttormr Erlendsson, ok höfðu fimm hundruð manna. Þá var þessi skipan á gör, at ríðandi-menn fóru fyrst, ok þá sleða-menn. Ef ófriðr kæmi móti þeim, þá skyldi ríðandi-menn verjask meðan sleða-menn tæki vápn sín; skyldu hvárir-tveggju sleða-menn hjálpa, ef á aðra

[1] *ok*] Fl.; oss, Cd.
[2] *manna*] ok, add. Cod.
[3] *Vesetason*] Fl.; Vesetils s., Cd.; veseti, Fr.

yrði hlaupit, þeir sem fyrir færi ok eptir. Hákon konungr hafði í Vermaland fimm hundruð ok tuttugu [1] vildis-liðs, ok vel fimm hundruð vápnaðra manna. Þar var ok fjöldi reiðskjóta-manna, þvíat þat var mikill þori [2] liðsins er tveir höfðu þrjá hesta; ok fylgði hverjum hesti reiðskjóta-maðr. Liðit sýndisk þó miklu meira en var, fyrir sleðanna sakir. En þó at íss væri tveggja rasta langr á einhverju vatni, þá var fyrri annarr endir hersins af ísinum en annarr kom á. A.D. 1225. (23rd and 24th January.)

112. Um kveldit, er sveitar-höfðingjar skilðusk við konung, þá var svá fyrir sagt, at allir skyldu mettir at miðri nótt. Þá lét konungr blása; ok þá fluttisk herrinn eptir því [sem] áðr var ætlan á gör. Veðr var vindligt [3] ok mjök kallt. Í mót degi görði konungrinn fram á skóginn miðjan [menn]. Þar var mikil sælu-húss-stofa við kirkjuna. Hann bað þar göra elda stóra í garðinum. Þat var allt senn, at dagr rann upp, ok konungr kom til eldanna, ok
354. verməu menn sik þar um hríð; þvíat flestir vóru nökkut frosnir á höndum eðr fótum eðr andliti. Hákon konungr reið þaðan fyrr en al-ljóst var með allan herinn. Eiða-skógr er tólf rasta langr, ok er kirkja á miðjum skóginum. Þat er góðr vegr ok sléttr, þá er ísar liggja. Sem konungr kom af skóginum í Vermaland, þá kómu njósnir hans í móti hónum; ok segja, at eingi samnaðr var fyrir í landinu, ok allt fólk hafði flýit fyrir hónum á merkr út ór bygðinni. Svá vóru Ribbungar allir brottu. Þá fluttisk herrinn til bæja þeirra er Morastir heita—þat er norðast [4] í landinu—þar var allt fólk heima. Þar beið konungr til þess er allr herrinn kom saman; ok var þat um nón-skeið. Þá talaði konungr við sveitar-höfðingja.

[1] *tuttugu*] Fl. v. c. z. xx., Cd.
[2] *mikill þori*] Fl.; fjoldi, Cd.
[3] *vindligt*] vinnligt, Cd.
[4] *norðast*] neyrðzt, Fl.; hingat næst, Fr.

A.D. 1225. (24th and 25th January.) Ok síðan var blásit til þings; ok lýsti konungr ráðagörð sinni fyrir hernum, at hann vildi með friði fara til allra bónda í landinu, ef þeir vildu á hans vald koma, ok til miskunnar festa sítt mál. "Ok með "því," segir hann, "at várir óvinir eru hvergi fyrir "oss, þá viljum vér hvergi ákafliga fara; ok vita ef "lands-fólkit vili[1] ganga til yfirbóta við oss."

113. Konungrinn dvalðisk þar lítla hríð, ok gaf þar grið öllum mönnum. En andvirki gékk upp fyrir hestum. Hann reið um kveldit til bygðar þeirrar er Eiðar heita; ok var um nóttina á bæ þeim er Meðalbær heitir, er átti Oddr Eireksson. Þetta var Frjádag fyrir Níu-vikna-föstu. Konungr hafði marga sveitar-höfðingja í boði sínu um kveldit, þvíat hann hafði haft vel vín[2] norðan með sér, ok var ekki lengra flutt fyrir frosta sakir. Þá gerðisk sá atburðr 355.
um nóttina, at öllum verplunum vor kastað út í garðinn, ok var drjúgum þriðjungr frosinn af hverjum. Reiðskjóta-menn tóku verplana til sín, ok brutu í sundr. Síðan tóku [þeir] jöklana ok bræddu, en suma átu þeir. Af þessu urðu þeir druknir, svá at þeir börðusk um nóttina; ok [urðu] þar fjórtán menn sárir, en margir lamðir. Ok var þat fyrst gört um morguninn, at konungrinn fékk menn til, at setja þetta niðr milli þeirra. Sýslu-menn vildu gefa þeim sakir á; en konungr gaf þeim upp.

114. Laugardag kómu allir sveitar-höfðingjar til konungs. Ok var herrinn þá mjök ákafr, ok vildu brenna bygðina; en konungr frestaði, ok hugði at bændr mundi koma til hans, ok biðja miskunnar, ok bjóða yfirbætr. Ok er hónum þótti sú ván þrotin, þá tóku menn ok brenndu allar bygðir þar sem þeir fóru. En svá vendiliga[3] fóru allir menn ór bygðinni,

---

[1] *vili*] Fl.; vill, Cd.
[2] *vel vín*] Fl.; átta, Cd.
[3] *vendiliga*] endiliga, Cd.; vandlega, Fr., Esp.

at á öngum bæ fannsk nökkurr maðr. Svá kvað Sturla:— A.D. 1225. (25th January.)

" Var-at landráð lítlu goldit
" við allvald austan markar:
356. " þá er lofðungr leystan hafði
" elris-garm eski-mettan."

" Svalg hvert hús heitum munni
" viðar hundr[1] Verma bygðar:
" ok svip-gár selju rakki
" um garðs-hlið grenjandi fór."

Svá segir Óláfr hvíta-skáld:—

" Víg-storma namt Vermum
valdr flárræði gjalda;
" léztú, ræsir, gim geisa;
gékk eldr um sjót rekka:
" Bændr hlutu kvöl þá er kyndisk
kapps-hár logi sára;
" gegn, létuð hyr hegna,
hjör-éls-frömuðr! vélar."

Nær vatni nökkuru hljóp út kerling ein gömol, ok spurði: "Hvar er konungr Norðmanna?" Henni var sagt. Hón gékk fyrir konunginn djarfliga; ok bað, at hann skyldi eigi láta brenna bæ dóttur hennar, fyrir þat [er] hón þorði ein heima at vera. Konungr kvað svá vera skyldu. Ok kallaði til sín gest þann
357. er Jón ómagi hét, ok þrjá aðra, ok bað þá þar vera til þess er allir væri um farnir; ok segir, at allt skyldi þar í friði vera, fyrir þat er þessi ein kona vildi biðja hann miskunnar af öllum Vermum; ok bað hana fara eptir hjúm sínum, ok hafa þau heima hjá sér; ok segj[a] svá, at fleiri bygðir mundu óbrendar, ef nökkurir menn hefði á hans fund komit miskunnar at biðja.

115. Eptir þetta kómu menn til konungs; ok segja, at Vermar höfðu fellt mörk fyrir hann skamt frá

[1] *hundr*] Fl.; lundr, Cd.

A.D. 1225. (25th and 26th January.) kirkju þeirra er Nýja-kirkja heitir. Þá sendi konungr fram hundruð manna ríðandi ok bogmenn. Ok er þeir kómu til brotans, vóru þar fáir menn fyrir, ok stukku þegar í brott. Var þá brotinn höggvinn með bolöxum; en konungrinn lét gæta meðan, at öngvar væri görvar bak-slettur. En þeir flestir, er fyrstir riðu með konunginum, kómu skjótt yfir brotann. En síðan leiddu menn tómliga hesta sína þar yfir sem þynnstr var brotinn. Þat var sagt herinum [1] þeim er síðarr fór, at konungr var [fyrir] framan brotann ok barðisk við Verma. Geystisk þá múgrinn fram at brotanum, ok var[ð] af því mikill gnýr [2] er sleðar brotnuðu. En er konungr heyrði til harksins, þá hugðu þeir at ófriðr væri, ok snéru þeir aptr sem ákafast, ok hafði þar nær miklum váða áðr menn kenndusk. Þeir fóru þá í þá bygð er Arvíkr [3] heita út í landit.

116. Konungr kom þar snimma um kveldit, ok þat 358.
fólk er hónum fylgði. Ok er hann var af klæddr, var blásinn her-blástr; ok var sagt, at Vermar væri komnir, ok börðusk við liðit á skóginum. Konungrinn hljóp upp, ok sá herrinn er hónum fylgði, ok riðu aptr. Kom þá allr herrinn í mót þeim, ok höfðu ekki heyrt ófriðligt. En þeim var búit við dauða er þessu höfðu upp slegit. Fóru menn þá til búða sem ætlað var. Fyrir dag kómu menn til [konungs] sex af bygð þeirri er Strönd heitir. Sá hét Geirr er fyrir þeim var. Þeir báðu konunginn miskunnar, ok lögðu allt á hans vald. Konungr játaði þeim griðum. Ok gaf þeim þat mark yfir alla þá bæi er í þeirri bygð vóru, at þeir skyldu taka eina stöng vel mikla, ok binda við hvíta blæju, ok reisa á þat hús er hæst væri í bænum, ok skyldu allir af því kenna þá bæi er grið væri gefin. En í þeirri bygð vóru eigi meirr

[1] *herinum*] emend.; k[m], Cd.; hverjum, Fl.

[2] *gnýr*] nyr, Cd.

[3] *Arvíkr*] Fl., Esp.; auuikr, Cd. = Arvika in Wermland.

en fjórtán bæir. En þó görðu fleiri bændr slíkt sama mark, ok fengu allir grið. A.D. 1225. (January.)

117. Síðan reið Hákon konungr með allan herinn út í Vermaland; ok var brennt hvar sem þeir fóru. En menn vóru hvergi heima í bygðum. Þeir fóru allt
359. í þá bygð er Glaða-fors[1] heitir, ok brenndu. Sem konungr var á þeim bæ er Knollr heitir, þá kómu bændr móti hónum, ok beiddu miskunnar af hendi landsmanna, ok buðu allt á konungs vald. En með því at Ribbungar höfðu ekki lengra verit út í landit en þar, þá tók [Hákon konungr] sættir af þeim; ok settu [þeir] hónum átta gísla þá er konungi fylgðu heim í Noreg. Hákon konungr snéri heim aptr ferð sínni; ok var um nóttina á Strönd at Gils bónda, þar sem óbrennt var. Svá segja Vermar, at þar hvíli heilagr maðr, er Þorgeirr hét. Konungr fór þaðan um morguninn. Ok var þá brennt hvar sem þeir fóru, þvíat þar kómu öngir menn miskunnar at biðja. Um nóttina eptir var konungr þar sem Saurvíkr heita við Kjölinn; ok fór um morguninn í þá bygð er Hólmadalr heitir. Ok áðr þeir kómu þar, var görr samnaðr í móti þeim þar sem helzt vóru kleifar ok skógar þröngvastir, ok skutusk menn þar á um hríð. Þá hljópu Norðmenn af hestum sínum ok í skóginn at þeim. En Vermar tóku undan, ok varð af [því] þeirra hlutr harðari en hinna er ekki höfðu í móti tekit. Ok þar var svá vandliga brennt, at þar stóð ekki kot eptir. Í þeirri bygð var skipað mjök Ribbungum, ok flestir bændr vóru handgengnir Sigurði. Svá kvað Sturla:—

" Eim lék hyrr með himni;
hljóp eldr í sal felldan;
" vítt hykk ek þegnum þóttu
360. þeim markar böl sveima:
" Óðusk allar þjóðir
(eið-vandr) konungs reiði
" (baug-sendir rauð brýndan
brand) í Verma-landi."

[1] *Glaða-fors*] thus Esp.; Glaða þorp, Cd.; Glaða þros, Fl., Fr.

A.D. 1225. (29th January.) Þá er Hákon konungr reið á Vestri-hólma-dali; þá kómu þar í mót hónum bæði prestar ok bændr, ok báðu miskunnar. Konungr lét þá blása öllu liðinu á vatz-ís einn. Þá lýsti konungr því, at menn skyldi hætta at brenna, ok lagði við líf-lát ok lima hverjum er hans boð bryti. Um nóttina var konungr í Vestra-hólma-dali at prestz eins í góðum fagnaði. En ekki var at drekka nema blanda; ok hvergi fengu þeir mungát í Vermalandi; en slátr-vist skorti þar eigi, þvíat búit var hvergi undan rekit. Um morguninn fór konungr vestr á skóginn; ok kom at miðjum degi í sítt ríki, ok var um nóttina í bygð þeirri er heitir á Ánsmörk [1] í Borgar-sýslu á bæ þeim er Folki[n]s-berg heitir; hafði hann þar alla hluti [g]nóga með góðvilja.

118. Arnbjörn Jónsson hafði fjogur hundruð manna, ok ætlaði at mæta konungi við Eiða-skóg, sem ráð var fyrir gört. Ok er hann fór austr af skóginum; 361.
kom hann á farveg Ribbunga, ok snérisk hann þegar eptir þeim; en þeir fóru inn beinsta veg út til Oslóar. Ok er þeir kómu þar, vóru öngir Birkibeinar í bænum; ok því dvölðusk þeir þar ekki, ok snéru út it vestra til Túnsbergs. Arnbjörn kom um kveldit til Óslóar, en Ribbungar höfðu áðr [um] morguninn í brott farit. Þar kom til móts við hann Arnbjörn með hundrað manna, vel búit; en hann sendi aptr annat hundrað af sínu liði þat sem lakast [2] var.

Nikulás biskup var fóstr-faðir Arnbjarnar ok kærr vin. Biskup dvalði Arnbjörn lengi um daginn, ok lézk kenna hónum mörg heil ráð. En þat segja flestir, at því görði hann svá, at hann vildi, at Ribbunga drægi sem lengst undan. Arnbjörn varð síð-búinn ór bænum, ok var lið hans mjök drukkit; ok því fór hann skamt um nóttina. En Ribbungar skunduðu ferð sinni sem mest. Ok er þeir kómu út í Hlíðir, var þar fyrir bóndi einn ór Túnsbergi er Reiðúlfr gull-kroppr hét. Ok er hann spurði til Ribbunga, þá

[1] *Ánsmörk*] Aansmark, Fl. | [2] *lakast*] léttast, Fl.

skundaði hann sínni ferð sem mest aptr, ok kom at miðjum degi til Túnsbergs. Var þá þegar blásit, ok sagt ván ófriðar. Þeir Óláfr höfðu hálft þriðja hundrað manna á berginu. Varla var trúat orðum Reiðúlfs, ok var því minnstr gaumr at gefinn. Páls-messuaptan at kveldi kómu Ribbungar í bæinn. Eysteinn Róason komsk nauðuliga upp á bergit. Ok er hann kom upp í kleifina, þá felldu þeir skutil-svein konungs
362. er Rúnólfr hét. Þar féll ok Grímr hvíti; ok enn fleiri konungs-menn vóru drepnir hér ok hvar í bænum. Fjórtán menn féllu. Ketill staurr hét hirðmaðr, ok Eilífr dvergr; hann var gestr. Þeir vóru í lopt-stofu. Þeir vörðusk vel ok drengiliga alla nóttina, svá at varla finnask dæmi til, at tveir menn hafi betr varizk. En þeir Ribbungar rufu húsin yfir þeim, ok lögðu þar inn spjótum; ok féllu þeir þar með drengskup. A.D. 1225. (The winter.)

119. Um nóttina, er Ribbungar höfðu rannsakat bæinn, fóru þeir norðr undir Berg, ok brenndu þar konungs-skip, tvítog-sessu góða, ok Sætta-spillinn; ok alls brenndu þeir sextán skip. Þeir drápu tvá kaupmenn saklausa. Þegar sem dagr kom, fóru þeir í brott ok vestr á Foldina. Þeir tóku leiðangr konungs, hvar sem hann var, ok ræntu bændr ok kaupmenn, hvar sem þeir kómu. Um daginn at miðjum degi kom Arnbjörn í bæinn; var hónum þá sagt, at hann mundi ekki fá af Ribbungum at sinni. Snéri hann þá [austr] aptr til Valdis-hólma með öllu liði sínu.

120. Símon kýr ok Hallvarðr bratti höfðu farit upp á Markir með sex hundruð manna eptir boði konungs.
363. Ok er þeir kómu þar, var konungrinn farinn norðr. Snéru þeir þá aptr. Hákon konungr snéri inn beinsta[1] veg af Folki[n]s-bergi til Oslóar. Ok síðla um kveldit kómu menn ór Túnsbergi, ok segja þau tíðindi, er þar höfðu görzk. Konungr var um nóttina í bygð þeirri er Leirheims-skógr heitir. En um morguninn

[1] *beinsta*] Fl.; bezta, Cd.

A.D. 1225. (The winter.)

eptir fór hann út til Óslóar, ok átti þar stefnu við sveitar-höfðingja; ok sagði svá: "Ek hefi spurt, at "Ribbungar ætla at snúa upp á Heiðmörk í móti "samnaði þeim er bændr hafa þar. Nú vil ek skipta "hernum í þriðjunga. Skal Loðinn Gunnason, ok "Gunnbjörn, ok Upplendingar, hafa einn þriðjung, ok "snúa upp á Raumaríki eptir Ribbungum, ef þeir hafa "stefnt á Heiðmörk eðr þaðan austr. En ef [þeir] "hafa eigi komit á Haðaland, þá skulu þér snúa "vestr á Ása-skóg[1] móti þeim ok út eptir Haðalandi; "en ek mun fara [með] annan þriðjung upp í Haka-"dal ok it beinsta upp á Haðaland. Þessir sveitar-"höfðingjar skulu mér fylgja: Nikulás Pálsson, Har-"aldr stangar-fylja, Friðrekr slafsi; en Eirekr ljóð-"horn, ok Klemet af Hólmi, ok Haraldr Vésetason, "ok nefndar-menn af Foldinni, skulu fara sem skjót-"ast til Túnsbergs; ok eigi lengra, nema þeir spyri "nökkut til Ribbunga."

121. Lendir menn[2] þeir er [upp] fóru á landit, spurðu at Ribbungar vóru ekki upp um farnir; ok 364.
því snéru þeir vestr Ása-skóg, ok fengu harðan veg, ok lágu úti um nóttina, þvíat skógrinn var ekki brotinn. Ok er þeir kómu af skóginum, snéru sýslumenn upp á Heiðmörk; en lögmenn[3] ok Gunnbjörn it beinsta út eptir konungi. Þá er konungr kom út í Hakadal, kómu þar njósnir í móti hónum; ok segja at Ribbungar höfðu farit af Vestfold ok upp á Ringaríki; en síðan vissu þeir eigi hvert þeir snéru. Konungr lét segja öllum sveitar-höfðingjum, at þeir væri búnir í óttu. Ok svá var. Konungrinn kom snimma í Uppdal. Ok er hann kom í Haðaland, spurði hann, at Ribbungar höfðu ekki upp farit. Snéri hann þá aptr út eptir bygðinni. Hann var um

[1] *Ásaskóg*] Aasa-skóg, Fl.; now Asak-skog.

[2] *Lendir menn*] Sendi menn, Fr.

[3] *lögmenn*] thus Sk., Fl., Fr.; read Loðinn?

nóttina þar sem Gratta-gref[1] heitir. Hann sendi Ögmund Ölmóðsson út í bygðina á njósn við tólfta mann, ok höfðu þeir góða hesta. Um kveldit er maðr bjósk, sagði sá er við ljórann var, ok vörð hélt, at njósnar-menn hleyptu aptr í garðinn; ok segja, at ófriðr var. Þeir er fyrst hljópu til vápna, höfðu hleypt í lás hurðunni, ok var því sein útgangan. Snjór var mikill; ok bað konungrinn menn snúa á hæð nökkura ok troða sér gadd, þar til er sveitir kæmi[2] til hans, er umhverfis væri í bygðinni. Þá kom Ögmundr til konungs, ok kvazk hafa mætt Ribbungum er þeir fóru útan; en eigi vissi hann hversu fjölmennir þeir vóru. Konungr mælti styggliga til njósnar-manna sinna, at þeir hefði fyrr flýit en þeir þurftu; er [þeir] vissu eigi sönn tíðindi at segja. Ok voru görvar aðrar njósnir sterkari með Ögmundi. Hann mælti þetta er hann skildi við konung: "Guð "láti mik svá aptr koma, at ek kenna einhvern "Ribbung, ella kenni hann mik." A.D. 1225. (The winter.)

122. Þá er Ribbungar fóru af Vestfold, stefndu þeir it beinsta á Upplönd, ok kómu útan at Ringaríki, ok stefndu it beinsta móti Birkibeinum; en hvárigir höfðu sannar njósnir af öðrum, áðr en þessir njósnarmenn höfðu farit, er nú var frá sagt. Ribbunga njósn snéri ok aptr; ok segja, at þeir höfðu sét vápnaða menn; en [eigi] vissu þeir hversu margir vóru. Sigurðr sendi þá Erling rúm-staf á njósn við sex menn. Hann reið upp í bygðina; ok spurði, at Birkibeinar vóru komnir á Haðaland mjök margir; en Erlingr snéri þá út aptr til Sigurðar. Hann var á bæ þeim er Sótrangr heitir. Sagði hann Ribbungum, at Hákon konungr var í Haðalandi, "ok því hefir njósnin svá "djarfliga farit í nótt, at hann hefir verit nær."

---

[1] *Gratta-gref*] Gutta grf, Cd., now called *Greftegrev*; Gratta berg, Esp.; Bratta gröf, Fl.

[2] *kæmi*] Fl.; hómu, Cod.

A.D. 1225. (The winter.) Sigurðr lét þá göra orð í bygðina, ok lét saman kalla lið sítt. Vóru þeir um nóttina á haugi einum, ok höfðu ílla búð. Hann görði menn fimm, þá er kunnastir vóru, á njósn; ok mættu þeir Ögmundi ok hans 366. félögum á bæ þeim er Jafnakr heitir. Þat var í öndverða dagan. Féllu allir njósnar-menn Ribbunga við kirkju-garðinn.

123. Hákon konungr reið í óttu af bænum með allt liðit; þá mætti hann Ögmundi; var hann þá við annan mann. Konungr spurði, ef hann vissi nökkut til Ribbunga. Hann segir, at hann hefði sét njósnir þeirra við kirkju-garðinn. "Ok munu þér nú skjótt "finna þá, ef þér ríðit mikinn." Vegrinn lá beint með garðinum[1] ok lágu Ribbungar þar drepnir. Ögmundr mælti til konungs: "Hér bíðr njósn Ribbunga "yðar nú." Konungr segir hann hafa vel sýst. Birkibeinar hugðu þá gótt til, at þeir mundu finna Ribbunga; þvíat þeir vissu glöggt hvar þeir höfðu verit um nóttina. Ok fóru þá ákafliga. Ribbungar höfðu staðit [upp] um nóttina, ok snúit ofan til vatzins Týri; ok vóru þeir í brottu er konungr kom þar sem þeir höfðu verit. Snéru Birkibeinar þá eptir farveg þeirra; ok fara mikinn.[2] Ok er þeir kómu at vatninu, fóru Ribbungar af ísinum ok stefndu vestr á Dali. Konungr reið þá sem mest eptir þeim, þvíat þá var eigi langt milli þeirra. Snjór var mikill, ok [vegrinn] svá mjór, at eigi máttu meir ríða en tveir jafn-fram. Þeir Ribbungar, er seinstir vóru, höfðu bæði kastað klæðum ok vópnum. Þeim var kunnigt upp á Dalina; ok snéru þangat fyrst er mestar vóru ófærðir, ok þröngvastir vegir. Ok er þeir kómu á brekku nökkura háfa, svá at þeir máttu sjá Birkibeina á ísinum, þá görðu þeir ráð sítt, hvárt þeir skyldu upp á Þela-mörk, eðr upp í Haddingja-dal, ok svá upp

[1] *Ok munu . . garðinum*] om. Sk.; add. Fl.
[2] *mikinn*] Fl.; mikit, Cd.

á Valdres. Ok þat tóku þeir af; þvíat þá þóttusk þeir mega snúa norðr í Sogn til sjóvar, eðr austr í Eystri-dali. Þeir fóru sem mest máttu þeir. A.D. 1225. (The winter.)

367. 124. Hákon konungr stöðvaði lið sítt þá er hann kom í vatz-botninn. Var rannsakat liðit, ok var eigi meirr en tvau hundruð [fyrir] útan sveina. Konungr átti þá tal við menn [sína], ok af löttu flestir at fara lengra, þvíat reiðskjótar þeirra vóru mjök farnir. Konungr snéri út um Móðheim it beinsta til Túnsbergs. Dreif þá enn lið til hans. Fýstu Upplendingar, at hann skyldi fara upp á Heiðmörk, ok gæta þess styrks er þar var; þvíat Heinir höfðu svá drengiliga saman haldit, at Ribbungar kómu þar aldri sínum metum við. Sumir fýstu, at konungr færi út í Víkina, ok réði þar til skipa. En þeir er konungi höfðu norðan fylgt, báðu hann fara út til Túnsbergs, ok bæta at þeim skipum er brennd vóru; ok fara síðan norðr [ok] taka sér þar skipa-styrk. Þá kómu ok menn ór Túnsbergi, ok segja, at bréf væri komin norðan frá Skúla jarli. Ok því snéri konungr út þangat.

Bréf jarls váttuðu svá, þau er hann sendi norðan til konungs, at hónum þótti eigi öllum einka-málum haldit við sik, er konungr sat eigi í Björgyn um Jólin; en hann fór norðan, eptir því sem mælt var,
368. at konungr skyldi göra brullaup sítt eptir Jólin. Þat lét jarl ok fylgja, at hann mundi bíða konungs til Páska. En ef hann kæmi þá eigi, þótti hónum ekki haldinn trúnaðr við sik; mundi hann þá göra sem hónum líkaði, hvárt hann héldi nökkurn trúnað eðr öngvan. Allir konungs-vinir báðu hann halda af sínni hendi allt. Ok því af lattisk ferð hans á land upp. Ís-lög vóru svá mikil, at eingi maðr mundi slík. Ok þó at menn gengi á hin hæstu fjöll, þá sá þeir hvergi til vaka; en skip sá þeir mörg frosin í ísum, bæði kugga ok önnur skip. Ok gengu menn af skipum suðr í Víkinni; ok vóru á leiðinni tvau dægr eðr hálft annat,

A.D. 1225. (The winter.) ok vissu ekki til vaka út frá skipum sínum. Mörg skip hurfu um várit, svá at ekki spurðisk til.

125. Hákon konungr sendi Gauta prest austr í Vetta-hérað at taka leiðangr sínn; ok reið hann austr yfir Foldina it beinsta með boðunum. Ok innan [fára nátta] kom hann aptr ríðandi með þrjú hundruð hesta, ok var þat sjau nóttum eptir Mið-föstu; ok vóru þá enn öruggir ísar um alla Foldina. Konungr lét ráða til at bæta skip þau er brennd vóru, Sætta-spillinn, ok fleiri þau er bætandi vóru. Þat skip er Uxinn hèt, stóð uppi í því uppsátri er norðast[1] er undir berginu við Dana-kleifina. Þat höfðu Birki-beinar varit, svá at eigi var brennt; ok svá vel er sú uppsát komin, at þat skip fær vart eldi af berginu.

126. Þá er Sigurðr Ribbungr spurði at konungr 369.
hafði sezt á berginu, stefndi [hann] til sín öllu liði sínu. En bændr á Heiðmörk lágu í samnaði ok gættu sín vel ok drengiliga; en Ribbungar sátu þess meirr um. En eptir þat er Hákon konungr hafði ellta Ribbunga af Ringaríki, var þat nökkura hríð, at ekki spurðisk til þeirra; ok þá slitu bændr samnaðinn, ok höfðu þó vörðu um bygðirnar. Er sagt, at þeir vóru nökkurir menn, at svá vóru ótryggir bóndum, ok lítlir vinir konungs, at þá sendu orð Ribbungum leyniliga. Ok fóru þeir þá af Raumaríki með öllum her sínum, ok kómu upp á Heiðmörk í bygð þá er Skaun heitir [eptir miðja nótt]. En sú bygð var skipuð af kirkjum ok bæjum góðum. En jafn-skjótt sem varð-menn urðu varir við, þá hringðu þeir her-klukkunni at höfuð-kirkjunni á Stöngum. En fyrir því at Ribbungar vóru kómnir í miðja bygðina, þá var íllt at samna liðinu; þvíat þeir drapu hvern er til vildi hlaupa samnaðarins. Þeir brenndu tvá bæi mikla, Óttastaði,[2] ok Hverfin; ok bjoggu þar tveir konungs-menn þeir er

[1] *norðast*] nerðst, Fl.

[2] *Ottastaði*] thus Fl.; Kastadi, Cd. See Munch, 142.

mestu réðu með bóndum. En [er] bændr sá brennuna, A.D. 1225.
þá snéru þangat sumir, en sumir til samnaðarins. En
Ribbungar riðu um bygðina, ok drápu hvern er þeir
náðu. En þar sem sýslu-menn vóru, ok helzt var
370. nökkurr samnaðrinn, þá riðu þeir þangat sem þeir
sá flesta Ribbunga fyrir. En sá maðr bar merki bónda
er Jónn sandhafri[1] hét, vaskr maðr; hann reið svá
ákafliga [at] hann féll áðr en liðit kom saman, ok
fleiri menn með hónum. En er bændr sá fall sínna
manna, leituðu þeir undan, ok sá hverr fyrir sèr.
Ribbungar ráku flóttann, ok drápu hvern er þeir máttu.
En þegar sýslu-menn kómu lengra norðr í bygðina, þá
skáru þeir upp herör á nýja-leik. En þá fór sem
mælt er, at "illt er flýjanda at hepta." Nökkurum
tveim sinnum eðr þrim kómu bændr í samnaðinn; en
þegar þeir sá fjölmenni Ribbunga þá lètu þeir undan.
Ribbungar vóru því djarfari sem þeir sá at bændr vóru
hræddari. Eptir þetta leitaðu Birkibeinar fyrir sèr.
En Hallvarðr biskup fór þá til Ribbunga, ok tók grið
af þeim til handa bóndum. En konungs-menn fóru
vestr yfir vatnið, ok út um Þótn, ok svá til Túnsbergs.
Ívarr á Skeðju-hofi ok Þorgeirr biskups-maðr sögðu
konungi þau tíðindi er görzk höfðu. Konungi líkaði
þetta stór-illa. Þeir báðu konunginn fara upp á
Heiðmörk at Ribbungum. En þá var sem fyrr, at inir
sömu af töldu fyrir konungi, ok báðu hann norðr
fara eptir einka-málum þeirra jarls.

371. 127. Ribbungar tóku fé þeirra manna er fallit höfðu;
en lögðu stór gjöld á bændr; ok sættusk með því
móti. Ribbungar fóru þá út í Víkina heldr mjök
djarfliga. Nökkurar sveitir fóru svá nær bænum, at
eigi [var] meirr en ein röst milli. Sem konungr
spurði þetta, þá nefndi hann níu sveitir ór bænum at
fara at Ribbungum; ok vóru þessir formenn fyrir:
Gunnbjörn, Haraldr stangar-fylja, Ivarr af Skeðju-hofi,

[1] *sandhafri*] Fr.; landhafri, Cd.; landhafr, Fl.

A.D. 1225. (The spring.) Guttormr Erlingsson, Ísakr í Bæ. Þeir fundu Ribbunga inn í Oslóar-héraði á bæ þeim er Angleysa[1] heitir. Þar varð bardagi, ok fengu Birkibeinar sigr. En þar fèll Nikulás Reiðars-bróðir, inn mesti maðr af Ribbungum, ok tíu tigir manna með hónum. Eptir þetta þorðu Ribbungar ekki at fara svá nær bænum í Túnsbergi sem þeir höfðu áðr farit.

128. Þórsdag í Páska-viku lét konungr draga skip sín um þvert nesit fyrir útan Skelja-stein, ok síðan út í Hundsund. Var þar þá enn öruggr íss; en hafísar vóru leystir, ok öll sund fyrir útan. Eptir Páska-viku sigldi Hákon konungr norðr til Björgynjar, ok var fimm nætr á leiðinni. Skúli jarl var í Björgyn fyrir, ok fagnaði vel konunginum. Var þá ráðit til brul- 372.
laups-gerðar Hákonar konungs ok jungfrú Margrétar, ok boðit lendum mönnum ok inum beztum bóndum um öll Gula-þings-lög; þar kómu ok lærðir menn margir. Brullaupit var sett Þrenningar-messu-dag, ok stóð fimm nætr með sæmiligri veizlu, sem til var ætlat. Konungr veitti öllum karlmönnum í Jóla-höllinni; en dróttningin var uppi í sumar-höllinni, ok konur með henni; en klaustra-menn vóru sér allir í stofu einni, ok vóru fimm ábótar fyrir þeirri sveit.

129. Fyrir brullaupit sendi konungr átta tigi manna upp á Valldres; ok vóru þessir formenn: Álfr standveykr,[2] Gunnarr samr, Klemet langi. Þetta var fyrir þá skyld gört, at þeir skyldi halda vörð meðan brullaupit væri, svá Ribbungar gerði þeim ekki hark. En er þeir kómu á Valdrés, vóru þar fyrir nökkurar sveitir Ribbunga; ok fóru Birkibeinar þegar at þeim, ok börðusk við þá. Þar fèllu margir Ribbungar, ok tveir formenn þeirra; hét annarr Ulfr skygnir, en

[1] *Angleysa*] Ag̃nleysa, Cd.; Agnlausa, Fl.; cp. Munch, 173, nu *Löse*, in the parish Angr, *i.e.* Anglöysa.

[2] *standveykr*] standreykr, Fl. (false); cp. Dipl. Norv. ii. 207.

annarr Þórir pæla.[1] Eptir þat snéru Birkibeinar norðr A.D. 1225.
í Guðbrands-dali. Urðu þá enn árásir með þeim ok Ribbungum, ok höfðu Birkibeinar optast betr. En þeir misstu einn formann sínn, Gunnar sám.

373. 130. Hákon konungr ok Skúli jarl vóru lengi um sumarit í Björgyn. Þá lét konungr göra út leiðangr, bæði at liði ok vistum, um öll Gula-þings-lög. Síðan bjósk hann austr í Vík, ok hafði fimm tigi[2] skipa, en Skúli jarl snéri norðr til Þróndheims. Svá var [ráð] fyrir gört, at jarl skyldi þegar [er] hann kæmi norðr, fara á land upp ok finna konung uppi við Mjörs. En sá þeirra sem fyrr kæmi, skyldi ráða til skipa-görðar. Þá er konungr sigldi fyrir Jaðar, kom þar buza ein af Englandi, er á var Jón stál; hann hafði farit til vöku til ins helga Thomas erkibiskups. Þeir sigldu nær konungs-skipinu. Konungr spurði eptir erkibiskupi; en þeir sögðu hann í Englandi, ok búinn til Noregs. Konungr spurði hverr erkibiskup var. Jón svarar: "Sá, er þèr vilit, herra, Pétr á Húsa-stöðum." Konungr þakkaði þat Guði. Um kveldit, er konungr kom til Hafnar, görði hann bréf aptr í móti erkibiskupi hvar sem hann kæmi at, ok hann skyldi vera Guði vel kominn [ok svá hónum]. Þá er konungr sigldi inn fyrir Líðandisnes, kom þar móti hónum Friðrekr slafsi; ok sagði hónum, at Ribbungar vóru þar víða í bygðum, ok görðu mart illt, bæði konungi ok bóndum. Konungr veik þá til inn-sunda, ok görði létti-skip inn í Marna-dal at Ribbungum. Þeir drápu nökkura menn af þeim. Síðan fóru þeir austr lengra, ok fengu hér ok hvar menn af Ribbungum. En er
374. konungr sótti inn í Víkina, var hónum sagt, at Ribbungar vóru austr á Nesjum, ok í Skíðunni. Þá görði sá maðr brullaup sítt, er Grímarr svangi hét. En er konungr spurði þat, þá steig hann á skip, ok fór í Skíðu at Ribbungum. En þeir fengu njósn, ok fóru

[1] *en . . pæla*] add. Esp. | [2] *fimm tigi*] l., Cd.; xxxv., Fl.

A.D. 1225 ór bænum um nóttina; en konungr kom í dagan. Ok er hann missti þeirra þar, þá snéri hann út eptir firðinum, ok sigldi inn í Víkina, ok austr eptir Grindhólma-sundi, ok þaðan inn til Oslóar. Krossmessu-aptan kom hann inn til Nes-odda með sextán[1] skútum. Þar skipti hann liðinu; röru sjau skútur inn undir Prælaberg; var þar fyrir Ívarr á Skeðju-hofi. Þeir gengu upp, ok lágu um nóttina í Elvinar-egg. En í dagan um morguninn röri konungrinn inn til bæjarins. Ribbungar[2] vóru í bænum, ok hljópu upp þegar þeir urðu varir at skúturnar kómu at bryggjum. Þeir stefndu upp ór bænum. Þeir [Ívarr] kómu þar í móti þeim. Hljópu Ribbungar þá aptr í bæinn; varð þá lítil móttakan. Ribbungar féllu þar betr en tuttugu menn, en allir aðrir kómusk í kirkjur. Gaf konungr þeim grið um morguninn. Svá segir Sturla í Hákonar-kviðu:—

" Ríkr gaf hlenna-hneykir
her-þrungit Ribbungum
" ógnar-skýs í Óslo
eitt kveld megin-sveitum: 375.
" Mildr kom heimskum[3] höldum
hervígt á glap-stigu;
" kenndi langs í landi
Lauf-víkinga ríkis."[4]

Þegar um kveldit fór konungr ór bænum, ok út til Túnsbergs it beinsta.

131. Þá er Pétr biskup kom í land, sendi hann bréf til konungsins þau er pávinn hafði ritað með hónum, at konungr væri vin erkibiskups. Erkibiskupinn bað ok konunginn vináttu í sínum bréfum, [ok] hét í mót sínni vingan með föstum trúleik. Í þenna tíma kómu

[1] *sextán*] Fl., Fr.; xiij., Cd.

[2] *röri . . Ribbungar*] réru þeir at bryggjunum; þeir stefndu upp til bæjarins. Ribbungar, Fl.

[3] *heimskum*] add. Fl.; om Sk.

[4] *kenndi . . . ríkis*] thus Fl.; kenndu langt . . . víkingar, Cd.; Fr. and Esp. om. the latter half of the verse. (Lauf-víkinga = Birkibeina.)

til konungs bréf frá jarli ok Kórs-bræðrum í Níðarósi; ok A.D. 1225.
sögðu þeir svá í sínum bréfum, at Pétr svikarinn var kominn í land, er keypt hafði erkibiskups-nafn með fé ins helga Óláfs konungs, ok báðu konunginn taka hann sem annan svikara heilagrar kirkju. Þessi sömu bréf sendi konungr til erkibiskups, ok þar með sín bréf, ok bað erkibiskup bíða sín í konungs-garði, eðr fara austr til sín. Bauð konungr sjálfan[1] sik til at fylgja hónum norðr til staðarins. Þá er konungr kom norðr til Túnsbergs, kómu til [hans] stór-skip þau er hann hafði af gengit; var þar á dróttning ok konungs-
376. móðir. Þá kómu ok til hans lendir menn ok sýslumenn ór Víkinni. Bjósk hann sem skjótast inn til Oslóar. Þá kom prestr einn Danskr til konungs frá Sigurði Ribbung með bréfum. Hann bauð konunginum bardaga-stefnu við vatn þat er Drafn heitir. En mönnum þótti konungr eigi þangat mega fara stór-skipum fyrir straumum. Þá segir prestr: "Bauð hann "yðr ok þann kost, at þér skylduð fara inn til Oslóar, "ok ganga norðr á Leir[u], ok mun hann þar koma at "berjask við yðr; þá fara allir jafn-langt[2] til." Konungrinn játaði þessu glaðliga. Þá dró prestr málit; [sagði] at Ribbungum þætti jafnt, at konungr riði upp til Eiðs, en þeir kæmi þar til móts, ok berðisk á Eiðs-velli. Konungr svarar: "Lengra sækjum vér þá "til Birkibeinar, er farit höfum norðan ór Björgyn á "skipum, en ríðum nú átta rastir á landi til móts "við þá, en þeir fara þrjár vikur skammar eptir vatni. "En ef Sigurðr vill þar finna oss heldr en í öðrum "stöðum, þá far nú sem skjótast, prestr, ok seg Rib-"bungum, at þeir skulu mega sjá merki Hákonar "konungs á Eiðs-velli, þegar sem Guð gefr tíma til." Eptir þetta fóru Birkibeinar sem skyndiligast inn til Oslóar.

[1] *sjálfan*] Fl.; sjálfr, Cd.
[2] *jafn-langt*] Fl., Fr.; jafnliga, Cd.

A.D. 1225. 132. Skúli jarl gördi sem þeir konungr höfðu rætt sín í millum, at hann fór á land upp; ok með hónum Gregorius Jónsson ok Páll vaga-skálm, Nikulás son 377.
hans, Petr í Gizka. Jarl hafði mikit lið ok frítt. Hann hafði látið slá skipa-saum margan, ok var fluttr í klyfjum; hann hafði ok marga skip-smiðu með sér; ok fór mjök ákafliga, ok kom í sunnan-verða Guðbrands-dali. Sendi hann fyrir sér hálft annat hundrað manna. Var þar fyrir Kolbeinn kettu-hryggr ok Ívarr útvík. Þeir kómu til Hamars at miðjum degi. Þar var þá Sigurðr Ribbungr í baði, ok komsk nauðuliga undan[1] á skip sítt; en þar féllu nökkurir menn af þeim. Hann röri þá út á vatnit, ok kallar á Birkibeina, ok spurði hverr fyrir liði því væri er norðan var komit. Jarl svarar: "Skúli er fyrir því liði," segir hann. Eptir þetta rær Sigurðr út til eyjarinnar þar sem lið hans var fyrir, ok sendi Erling Rúm-staf á fund jarls; ok var hann þar vel tekinn. Ok síðan fundusk þeir Sigurðr ok jarl við fá menn, ok töluðusk við um hríð. Eptir þat tók jarl skip biskups til sín ok öll önnur þau er hann fékk. Þá lét hann ok reisa fimm skip, þau er svá vóru stór, at slík hafa eigi gör verit fyrr á Upplöndum; ok urðu þau mjök gör af hrapaði.

133. Þá er Skúli jarl fór ór Þróndheimi,[2] sendi hann grá-munk einn með bréfum til Hákonar konungs; ok mætti [hann] konunginum á firðinum þá er hann fór inn til Oslóar. Hann segir, at jarl var farinn á Upplönd, ok bað konung hvata til móts við hann; ok segir, at jarl mundi ráð fyrir göra, at skip skyldi eigi 378.
skorta; bað þó konung hafa saum með sér ef til þyrfti at taka. Nikulás biskup var fyrir í Osló; ok gördi orð, at hann vildi leita um sættir með Ribbungum ok Birkibeinum. Þá fundusk ok bréf þau, er konungi

[1] *undan*] Fl. v̄ dag̃, Cd.
[2] *Þróndheimi*] Fl., Esp.; Tunsbergi, Sk., Fr.

þótti eigi allr trúnaðr haldinn við sik af biskupi, A.D. 1225.
eptir því sem hónum þótti hann hafa játað sér. En biskup bað konung vægja sér um þessi mál. Síðan fór konungrinn á land upp, ok allir lendir menn með hónum ok allt it léttasta fólk; en Hallvarðr bratti, ok nökkurir aðrir sveitar-höfðingjar, vóru eptir at gæta skipanna, ok lögðu þeir öllum skipunum út í Elgjar-nes. Þar vóru á konungs-skipi, dróttning ok konungs-móðir. Konungr var ina fyrstu nótt at Gunnars á Bergi, en aðra at Ámunda lögmanns, í góðum fagnaði. Um morguninn fóru Birkibeinar upp til Eiðs. Kómu þá njósnar-menn móti þeim; ok segja, at Ribbungar mundu vera fyrir þeim á Eiðs-velli.

134. Hákon konungr átti tal við lið sítt hjá brú einni. Lýsti því, er hónum var sagt, at Sigurðr Ribbungr ætlaði at halda orrostu við hann um daginn. Því fögnuðu allir Birkibeinar, at sá fundr yrði sem fyrst. Var þá farit sem ákafligast. Ok er þeir kómu upp at kirkju, þá hleypði allr herrinn ofan eptir brekkunni til árinnar; þvíat þeir hugðu at þar mundi herr Ribbunga fyrir vera, eptir því sem þeir höfðu sjálfir boðit Hákoni konungi. En þeir héldu þenna stefnu-stað sem þeir höfðu áðr aðra haldit, at eingi þeirra var þar kominn í móti Birkibeinum. Snöri konungr þá aptr til bæjarins, ok skipti þar hernum í garða; hann var í prests-húsum. Hann sendi þá njósnar-menn bóndum upp um vatnit, at segja jarli, at konungr var kominn, ok bað hann senda skip í móti sér sem skyndiligast. Lítlu síðarr kómu sendi-menn frá jarli, Nikulás kartr. Þeir segja konungi, at þar vóru með þeim hirðmenn Sigurðar Ribbungs, Erlingr Rúm-stafr ok Alfr Styrsson, ok vildu hafa grið af Birkibeinum til viðtals. Konungr lézt ekki eiga van-talat við Ribbunga. Nikulás kvað þetta vera ráð jarls, at dvelja svá stundina fyrir Ribbungum til ráða-görðar; þvíat skipin vóru eigi fyrr búin en eptir fjóra daga liðna—þá mundi öll á floti, ok búin at öllu. Konungr játtaði [þá at] sendimenn

A.D. 1225. Ribbunga kæmi í friði til tals við hann. Þeir kómu, ok báru upp örendi sín; ok segja, at Sigurðr byði sættir ok beiddisk skiptis á landi.

Hákon konungr svaraði svá: "Meira kostaði Sverri " konung, föður-föður minn, ok fleiri vásbúð hafði " hann en vér höfum enn haft, áðr hann fengi undir " sik Noreg af sínum óvinum; ok leituðu þó margir á " hann síðan er hann fékk ein-valdit; ok lét hann ekki " skipti á ganga annat, en það Guð skipta eptir því " sem hans miskunn er til. Nú megi þér ok svá segja " höfðingjum yðrum, at ekki landa-[skipti] mun ganga 380. " með oss annat en Guð skipti. Vitu vér ok eigi, hvárt " Sigurðr er son Erlings, eðr eigi. En þat vitu vér til " víss, at hann er eigi son Magnúss konungs; ok þat " var fals eitt, er hann fór með, sem þeim er kunnigt " er nú sitja hér hjá, þér, Arnbjörn Jónsson, ok þér, " Gunnbjörn, ok þer, Símon kýr." Arnbjörn hafði þar fátt um; en Simon kýr sagði svá: "Þat er öngum " manni jamn-kunnigt sem mér, at ekki þjónuðu " vér þeim Erlingi sem ek sá á steinvegginum í " Vissinsey; en þó þótti mér þessi góðr meðan ek var " með hónum." Eptir þetta skutusk þeir á nökkurum orðum, Simon kýr ok Ribbungar. Þar næst báðu Ribbungar, at friðr skyldi vera um vetrinn, ok hefði þeir Upplönd til varnar. Konungr neitaði því. Þá beiddusk þeir at hafa Heiðmörk ok Raumaríki til várs. Konungr svarar: "Ef þér sitið í friði í vetr, þá " dragi [þér] at yðr margan þjóf ok vándan dreng, " sem þér erut vanir; man [þá] þyngra at hrinda yðr " í brott en nú." Þá fóru Ribbungar ofan til skips; en konungr sendi þá menn með Nikulási,[1] ok sögðu þeir jarli viðræður konungs ok Ribbunga. Þeir sögðu jarli, at konungr mátti með öngu móti dveljask lengr á Eiðs-velli en átta nætr, en á níunda degi varð hann brott at fara; ok var sá næstr eptir Allra-heilagra-messu.

[1] *i.e.* Nicholas kart.

135. Þá sendi jarl Nikulás Pálsson til konungs; ok A.D. 1225.
sagði, at skip vóru búin; en ekki segir hann sýnask
mönnum þau mjök þéttlig. Jarl bað, at konungr skyldi
senda til hans nökkut lið. Konungr sendi til hans
átta sveitir, ok þessa formenn: Ívar af Skeðju-hofi, ok
Saxa blaðspjót. Konungr görði ok menn með Niku-
381. lási til jarls, ok bað hann koma til sín með skipum
eðr senda hónum þau skip er fær væri. Sem Nikulás
kom til jarls, hafði hann flotað skipum, ok vóru þau
svá lek, at varla varð flotað eðr upp ausit, ok með
öngu móti herfær. Þá höfðu Ribbungar farit ór Eynni
með skipum sínum ok hingat [ok þangat] í ár-minnin
eðr fjörðu. Ok er jarl spurði þat, fór hann norðr á
Ringis-akr á skipum sínum, ok vóru þar sum brennd,
én sum upp höggin. En jarl snöri norðr til Þróndheims
með her sínn; ok kómu öngar orðsendingar at
því sinni til konungs af jarls hendi.

136. Hákon konungr beið á Eiðs-velli svá sem þeir
jarl höfðu við mælzk. Hann fór síðan í brott með
öllum sínum her, ok ætlaði út til skipa sinna. Ok er
hann kom á Raumaríki var hónum sagt, at Ribbungar
höfðu farit út um Þótn með skipum sínum ok
svá út á Haðaland,[1] ok ætluðu at draga skip sín í
vatn þat er Týri heitir á Ringaríki. Nú snöri konungr
ferð sinni, ok fór út um Hakadal ok svá á
Haðaland. Mestr þori liðsins snöri út til skipanna;
vóru þeir sumir er eigi vissu at konungr hafði aptr
snúit, en sumir höfðu eigi dreng í serk sér at fylgja
hónum. Konungr var ina fyrstu nótt i Hakadal. En
um morguninn at miðjum degi mataðisk hann á Gullyn; þat er á Haðalandi. Þá var konunginum sagt, at
nökkurar sveitir af Ribbungum drógu her saman ok
382. skip sín út um bygðina. Konungr sendi þá Ívar nef
fyrir ok lið með hónum; en konungr fór seinna. Ok
er hann kom í bygð þá er Branda-bú heitir, kómu menn

[1] *út á Haðaland*] thus Cd.

A.D. 1225. í mót hónum, ok segja at Ívarr var elltr á skóginum Kjölveg, ok margir menn drepnir af hónum. Lítlu síðarr kom Ívarr, ok sagðisk hafa [riðit] austr á skóginn um hríð; "Ok þá kómu menn af Ribbungum; ok " vissa ek eigi hversu margir vóru," sagði hann, "ok " fóru þeir sam-fleytt; en vér sundr-slita; þvíat oss " varði eigi, at svá skjótt mundi at bera með oss. Ok " er vér fundumst, fengu vér varla vápnum fyrir oss " komit; þvíat skógrinn var þykkr; ok því næst " hljópu mínir menn á skóginn ok hlífðu sér með " því; en ek fékk snúit mínum hesti ok nökkurir " menn með mér; ok riðu vér aptr eptir veginum."[1]

137. Hákon konungr hélt liðinu á haugi einum um daginn, ok lét skora liðit, ok var þá eigi meirr en þrjú hundrað manna af þeim fimtán er hónum fylgðu á land upp. Svá sem á leið daginn, kómu þeir af skóginum er elltir vóru, ok þeir hugðu fallna; ok því beið konungrinn um daginn. Þá var hónum sagt, at Sigurðr Ribbungr mundi koma þar með her sínn; ok því hélt konungrinn saman liðinu um nóttina. Þorbjörn grómr, hirðmaðr konungs, kom um dagsetrs-skeið, 383. ok nökkurir menn með hónum; ok vóru sumir flettir klæðum, en sumir særðir af Ribbungum. Um morguninn í lýsing görði konungr frá sér hálft hundrað manna með hestum á njósn við Ribbunga; ok kómu þeir aptr at miðjum degi, ok sögðu Sigurð hafa snúit út aptr á Haðaland,[2] ok ætlaði upp til Eyjarinnar[3] með skipum sínum ok liði. Konungr þóttisk skilja at ekki mundi tjóa at rekask eptir þeim upp til vatzins, þar sem hann hafði eingi skip; ok því snöri hann upp aptr á Haðaland, ok var um daginn at Bárðar prófasts á Grön í góðri veizlu.

138. Nikulás biskup var þá mjök sjúkr. Hann görði

---

[1] *veginum*] Fl.; yðr, Cd.; eptir þat, Fr.

[2] *út á Haðaland*] thus Cd., see Munch iii. 709, footnote.

[3] *i.e.* the island in the lake Miörs; see Munch, iii. 709, footnote.

orð konunginum, at hann kæmi til hans. Konungr hafði fundit bréf nokkur [1] í þessarri ferð, þau er hónum þótti eigi allr trúnaðr á vera af biskupi til sín; ok bar hann þat á hann. En biskup gékk við, ok bað konung fyrir-gefa sér. Hann kvezk þat gjarna vilja fyrir Guðs sakir. Konungrinn þóttisk skilja hvar þá var komit mætti biskups. Ok fyrir því dvalði hann ferð sína þar til er Guð kallaði hann af heiminum. Hákon konungr fylgði líki hans til graftrar, ok gerði vel ok virðuliga sem vera átti; þvíat Nikulás biskup var inn mesti ágætis-maðr ok stórræða um fram alla
384. lærða menn í Noregi. Hann var ok kominn af inum stærstum ættum í Svía-veldi ok Danmörk, en þó vel ættaðr innan-lands. En þótt hann væri eigi vin Birkibeina, þá sagði Hákon konungr svá, at varla hefði slíkr maðr verit sem Nikulás biskup til veraldar vits ok sæmðar. A.D. 1225. (November.)

139. Hákon konungr fór ór Túnsbergi, ok gaf heimleyfi Dagfinni bónda ok Gauti á Meli ok öðrum mönnum norðan ór landi; en hann bjósk austr til Elfar. Dróttning ok konungs-móðir fóru upp á Bergit, ok hafði Gunnbjörn þar forsjá fyrir meðan konungrinn var austr. Sem konungr var í Konunga-hellu kom þar móti hónum Áskell Lögmaðr, ok Frú Kristín. Lögmaðrinn segir svá, at Eirekr konungr ok allir Gautar höfðu stórar átölur við Noregs-konung um ferð þá er hann fór í Vermaland. En konungrinn segir, at þat var Lögmanni kunnigt, [hversu] opt hann hafði beðit, at Svía-konungr skyldi brott reka þá þjófa ór sínu ríki, er hversdagliga stálu ok ræntu í ríki Noregskonungs. Lögmaðrinn kvazk þat görla vita; en sagði svá, at Svía-konungr var mjök bernskr, "En hefir þá " fá ráðgjafa er hónum eru fullkomliga trúir; hefði " þeir hónum verit heilráðir, þá mundi þeir hreinsat " hafa sítt land af þessu íllþýðis-fólki." Lögmaðrinn

[1] *Konungr . . nokkur*] Fl.; "hann" hafði bréf fundit nokkut, Cd.

A.D. 1225. (November.) var í boði konungs; ok fóru allir hlutir vingjarnliga með þeim at þessu sinni. Þá vóru margir fornir Beglingar með Hákoni konungi: Loðinn Gunnason, Símon kýr, Hallvarðr bratti. Konungr hafði þat til 385.
gamans, at hann gabbaði þá um þat, at þeir hefði eigi þjónat réttum konungs-syni þá er þeir vóru með Erlingi Steinvegg; ok áttu margir menn hlut í þessu tali. En Lögmaðrinn hlýddi til, ok mælti til konungsins síðan: "Vili þér, herra, lofa oss Gautum at eiga "hlut í gabbi yðru Norðmanna?" En því játuðu allir. Þá mælti hann: "Eigi skiptir mik miklu um "gabb yðart, eða [hvat] ferr í Noregi fram; en eigi "vilda ek ósatt segja þat er ek vissa. Er mér ó-"kunnigt um þat hvárt Erlingr þessi var son Magnúss "konungs, er Baglar þjónuðu; en þat vissa ek sann-"liga, at eigi var hann sá Erlingrinn er sat í stein-"vegginum með oss í Vissinsey; en svá segju vér, at "sá var son Magnúss konungs. Ok hygg ek [af því] "at þér hafit[1] rangt þjónat, at þessi hafi gefit sér "nafn hans ok viðrnefni. En þú munt þetta vita, "Simon kýr, þvíat þú vart inni byrgðr[2] með hónum." Konungr mælti þá til Símonar: "Seg nú, Símon, þat "er þú veizt sannast fyrir Guði um þetta mál." Símon segir: "Þat veit ek fyrir Guði, at mér er "þetta kunnigt, þvíat ek sat í steinvegginum með "Erlingi, ok var ekki þessi sá Erlingr. En því "þjónuðu vér þessum, at vér vildum fá einhvern "þann er móti stæði Birkibeinum." Konungr skírskotaði þá undir þá menn er hjá vóru, at Símon gékk við með hverju falsi þeir höfðu farit, ok þeir allir er síðan þjónuðu afkvæmi þessa Erlings.

140. Hákon konungr ok Áskell Lögmaðr skildusk 386.
með myklum kærleikum, ok gaf hvárr öðrum sæmiligar gjafir. Þá bauð konungrinn herra Knúti frænda sínum at fara með sér í Noreg, ok hét hónum þar myklum

[1] *hafit*] þm, add. Cd. | [2] *byrgðr*] byrðr, Cd.

sæmðum fyrir sakir föður hans ok frændsemi þeirra. A.D. 1225.
En móðir hans réð er hann fór eigi. Eptir þat fór konungrinn norðr til Túnsbergs, ok kom þar Jóla-aptan, ok sat um Jólin á Berginu. Þessi var inn níundi vetr konungdóms hans. Eptir Jólin fór kon- 1225–6.
ungrinn ór Túnsbergi norðr til Björgynjar at afla sér liðs, þvíat Ribbungar styrktusk þá mjök í Víkinni ok á Upplöndum. Konungr setti eptir Gunnbjörn á Berginu með hundrað manna. Konungrinn hélt út [it] eystra, þvíat öll sund vóru ísuð. Hann lá sjau nætr í Hvölum. Þá kom Gunnbjörn til konungs, ok sagði at menn vildu eigi sitja á Berginu, þeir sem hann hafði til nefnt. Konungr fór þá aptr it efra til bæjarins; ok átti tal við sína menn, ok lagði þeim við stóra afar-kosti ef þeir gæfi upp Bergit. Síðan fór hann aptr til skipa sinna. Sá atburðr varð í Túnsbergi, at reisa skyldi tré á konungs-skipinu. Ok þá er reist var, tók tréit at falla fram at stafni eptir stokkinum. Konungrinn stóð undir er tréit reið; ok tók maðr í belti hónum ok kipði hónum út at borðinu. Gerði Guð þar myklar jartegnir, þvíat öngvan mann sakaði, en margir urðu undir. En þat olli,[1] at íss var í stallinum.

387. 141. Þá er konungrinn siglði í gegnum Eikundasund, vildi hann at leggja; en menn mæltu í móti, ok sögðu at eigi skorti dag fyrir Jaðar. Konungr lézt ekki vera fúss at sigla; kvazk svá dreymt hafa, sem þeim mundi á berask áðr en þeir kæmi heim til Björgynjar. En þó siglðu þeir góðan byr fyrir Jaðar, ok kómu í Rótt um kveldit. Um morgininn var land-synningr[2] hvass er þeir tóku til segls. Þeir höfðu sjau langskip. Ok er þeir liðu Frekeyjar-sund,[3] þá hvessti svá, at varla var váð-hæft á konungs-skipinu; kastaði fram seglinu á akkeris-fleininn, ok reif

[1] *olli*] volld, Fl.
[2] *land-synningr*] landnyrðingr, Fl.
[3] *Frekeyjar-sund*] thus F.; Feeyjarsund, Cd.

A.D. 1226. seglit, svá at þat féll allt niðr í skipit. En skipit rak at boða. Hétu menn þá stór-heitum þeir er á vóru; en eingi vænti sér undan-k[v]ómu; ok þat hugðu þeir er hjá sátu, at hver-vettna mundi látask. En þá sýndi Guð stórar jarteignir; þvíat meðan at leið boðanum, þá rak skipit ákafliga,[1] ok svá síðan boðann leið; en meðan skipit fór jafn-fram boðanum, þá rak með öllu ekki. Konungr lagði til hafnar í eyjunum Aumum með mikilli nauð.[2] Bátrinn var brotinn en rifit seglit; ok at flestu öllu hafði nökkut bilat. Konungr sigldi þá norðr til Björgynjar, ok stefndi þá til sín lendum mönnum sínum ór Gula-þings-lögum, ok sagði þeim, [at] hann vildi búa ferð sína austr aptr í Víkina. En þeir segja, at bændr 388.
máttu eigi skjótliga göra leiðangr, bæði at vistum ok liði. Ok því beið konungrinn fram á várit.

142. Sigurðr Ribbungr sat á Upplöndum með miklum styrk. Hann sendi bréf norðr til Skúla jarls ok Pétrs erkibiskups, ok bað þá leita um sættir við Hákon konung. Beiddisk hann landa-skiptis, ok svá þess, at sættar-stefna væri lögð með Ribbungum ok Birki-beinum. Ok er hann hafði norðr sent bréf, þá stefndi hann til sín öllum her sínum ok fór út í Víkina með miklum styrk. Ok er Birkibeinar spurðu þat, þeir sem í Víkinni vóru, þá treystusk þeir eigi at haldask í Víkinni fyrir Sigurði, ok bjoggusk at halda norðr til konungs, ok fóru í brott flestir allir. Konungrinn fagnaði þeim vel. Þeir segja hónum slík tíð-endi sem þar vóru. Konungrinn fékk átta skip vel skipuð. Snöru þeir þá austr aptr með sínu liði. Þá er bréf Sigurðar kómu norðr, þá gördu þeir [bréf] austr it efra, erkibiskup ok jarl, þvíat þeir hugðu, at konungr væri í Víkinni. Var þat á þessum bréfum,

---

[1] *ákafliga*] at boðanum, add. Cd., a repetition from the preceding line.

[2] *nauð*] neyd, Cd.

at Hákon konungr skyldi taka sætt af Sigurði Rib- A.D. 1226.
bung; ok lagði erkibiskup bann við hverjum manni,
er nökkurn ófrið görði áðr en sættar-stefna væri
reynd. Þessi bréf kómu í móti lendum mönnum austr
389. fyrir Ögðum, ok [fór með] kórs-bróðir einn af Níðarósi, ok annarr af Osló, ok nökkurir jarls-menn. Þá er lendir menn höfðu heyrt bréfin, fóru sendimenn norðr til konungs, en lendir menn austr í Víkina. Ok er þeir kómu til Jarlseyjar, var inn bezti byrr inn til Oslóar; en Ribbungar vóru fyrir í Osló. Hefði Birkibeinar unnit inn fegrsta sigr ef þeir hefði inn siglt; en þeir kvóðusk eigi vildu verða fyrir banni erkibiskups ok reiði jarls. En þeir sem fyrir þeim átta skipum vóru, er konungrinn hafði norðr sent, vildu fara inn at Ribbungum þó at þeir færi einir saman. En lendir menn heptu þá, ok vildu með öngu móti þeir færi. Ok varð því ekki af þeirra sameign.

143. Þá er bréf kómu til Hákonar konungs, þá mislíkaði hónum ok svaraði svá: "Eigi mun ek játa "þessu landa-skipti svá ákafliga." Síðan sendi hann norðr með bréfum til jarls ok erkibiskups, þeim sem svá mæltu: "Þér rituðut til vár, ok hétuð oss nökk-"urum afar-kostum, ef vér vildim eigi sættask við "Sigurð Ribbung ok játa hónum várri föður-leifð. "En oss þykkir þat harðr kostr, at játa þeim mön-"num landa-skipti er ekki er til Noregs borinn. Mun "nú at því koma er þér rituðut til vár í haust, er "þér kómut til, [herra] erkibiskup, at hvárigir vóru "annarra vinir, Kórs-bræðr ok þeir allir samt: at "'Sækjask sér um líkir, ok saman skríða níðingar.'
390. "Þetta tal megu þér nú fylla, félagar. En svá sem "þat er, þá skal Guð skipta með oss Sigurði, en eigi "biskupar." Erlingr ljóðhorn var þá með konungi; hann var nökkut í ætt við Pétr erkibiskup. Ok er hann heyrði þetta, þá svaraði hann konunginum svá, at allir ráðgjafar heyrðu á: "Þat er ekki undarligt,

A.D. 1226. (The spring.)

" at erkibiskup, frændi minn, bregði nökkut á ótrún-
" aðinn, þvíat þat fylgir oss öllum er af Standala-ætt
" eru[m] komnir, at vera eigi alls-kostar tryggvir."

144. Sem á leið várit, bauð konungr út leiðangri, ok bjó ferð sína í Vík austr. Í þenna tíma kómu menn norðan frá jarli með bréfum; ok segja, at jarl hefði fengit harða sótt ok tekit alla Kristiliga þjónostu, ok kölluðu hættligan mátt hans. En Guð bætti hónum þó af þeirri sótt. Þá er Hákon konungr bjósk ór Björgyn, reið hann upp til Alreks-staða einn Sunnudag sem vanði hans var til. Þá kom þar móti hónum einn hlaupandi maðr mjök ákafliga ofan ór fjallinu. Konunginum þótti undarliga, er hann fór svá ákafliga, þvíat konungr kenndi manninn, at hann var einn af Ribbungum. Hann hafði rúna-kefli þat sem einn Ribbungr sendi konungi,[1] ok s[agði] svá, at Sigurðr Ribbungr, konungr, var andaðr; ok bað konunginn göra nökkut skjótt ráð fyrir sér, at eigi kæmi jungherra Knútr, frændi hans, at styrkja Ribbunga í annat sinn. Konungr lét þegar göra bréf austr til Knútz frænda síns, ok bauð hónum góða kosti þá sem fyrr. Hann skundaði þá sínni ferð austr í land, 391.
ok kom eptir Seljumanna-vöku í Víkina.

145. Sigurðr Ribbungr andaðisk í Osló. En menn hans leyndu andláti hans ok fluttu lík hans upp á land, ok segja hann sjúkan. Ok í þessu bili görðu þeir menn austr í Gautland: Harald af Lautyn, Álf Styrsson, Erling Rúm-staf, til Áskels Lögmanns ok Frú Kristínar, ok báðu þau, at jungherra Knútr skyldi bindask fyrir flokkinn, ok segja landit mundu liggja laust fyrir, ef hann kæmi til. Frú Kristín trúði þessum fortölum; ok fengu jungherra Knút í hendr Ribbungum; ok fylgðu hónum margar sveitir af Gautum [ok Vermum] ok Marka-mönnum.

[1] *konungi*] Fl.; ħm, Cd.

146. Þá er Knútr kom á Raumaríki lét hann taka sik til konungs. Ok dreif þá stór-mikit lið til hans, sem Sturla segir: A.D. 1226. (The summer.)

" Flokk tók enn sá er ekki
ógn-mildr friðask vildi
" eptir dólg-stríði dauðan
dáð-finginn höfðingja:
" Knútr réð bág at brjóta
böð-traustr við gram hraustan
" geystr, þvíat Gautar fýstu
geð-bráðir landráða.

Lendir menn ok Birkibeinar þeir sem í Víkinni vóru, hugðu eptir andlát Sigurðar, at eingi mundi nýr
392. ófriðr uppi. En er þeir spurðu þessi tíðendi, efldusk þeir at liði, hverr í sínni sýslu. Allir bændr í Víkinni vildu eigi ganga undir útlenzkan höfðingja. Knútr fór út til Oslóar, ok lét þar gefa sér konungs-nafn. Þeir höfðu þá Oslóar-sýslu, Guttormr Erlendsson ok Clemet af Hólmi; þeir vóru vestr í Hlíðum í sýslum sínum. Sem þeir[2] spurðu þessi tíðendi, sömnuðu [þeir] at sér öllum Birkibeinum þeim sem vóru í nánd. Bændr stefndu þing, ok nefndu menn ór bygðum at fara at Ribbungum til Oslóar. Þessir menn vóru fyrir bóndum: Steinröðr prestr, Þorbjörn slóði, Eirekr ignar-bakki; hann bar merki bónda. Þeir fóru ferðar sínnar, Birkibeinar ok bændr. En er Ribbungar spurðu þetta, fóru þeir móti þeim, ok mættusk fyrir vestan Akr á engjum nökkurum. Ok varð þar inn fyrsti bardagi með Gautum ok Norðmönnum. Staðr [varð] á bóndum er þeir fundusk, ok vildu varla fram. Sem Birkibeinar sá þat, þá hljópu þeir af hestum sínum ok gengu djarfliga fram. Ribbungar sóttu mjök at þeim, þvíat þeir höfðu höfðingja vaskan. Þeir sóttu svá fast í fyrstu, at þeir felldu Eirik ignar-bakka merkis-mann bónda. Nú er bændr sá Birkibeina berjask

[1] *höfðingja*] her, Cd. | [2] *Sem þeir*] Þeir sem, Cd.

A.D. 1226. djarfliga, hljópu þeir af hestum sínum ok fylgðu þeim sem bezt. Ok vánu bráðara héldu Ribbungar undan, ok féll þar mikill hluti vildar-liðs þeirra. Þar féllu flestir allir sveitar-höfðingjar Gauta. En Knútr komsk hest ok þrír Ribbungar með hónum ok flýði. Hann hleypti yfir brú nökkura, ok féll þar hestr hans; en hann dró sem nauðuligast undan, ok fór upp á land; 393.
þvíat Ribbungar höfðu þá mestan hlut Upplanda ok skip öll í vötnum, bæði í Mjörs ok öðrum. Skipuðu Ribbungar þar allar sýslur; þvíat Birkibeinar vóru öngvir á Upplöndum.

147. Hákon konungr siglði suðr til Víkrinnar; hann hafði skip þat er Drekinn hét. Hann siglði frá öllum skipum sínum. Ok er hann kom til Áreyja, lagði hann þar at. Ok er skip kom í lægi, gékk hann í bát, ok fór yfir til bæjarins, ok spurði tíðinda. Bóndi [1] svaraði: "Segjum vér tíðindi þau er yðr "munu góð þykkja; ek átta mér tvá sonu með Rib-"bungum, ok eru nú báðir fallnir; en mér þykkja "þau stórum hörð." Síðan sagði hann Hákoni konungi allan atburðinn frá bardaga á Akri. Konungrinn beið þar skipa sinna, ok siglði síðan inn til Oslóar.

Eptir þat stefndi Hákon konungr til sín lendum mönnum ok sýslu-mönnum ór Víkinni, ok fór upp á land, ok lét draga þrjá tigi ok fjogur [2] skip ór bænum. Eptir þat er Knútr hafði flýið, lágu bændr í samnaði um alla Oslóar-sýslu, ok gættu sin drengiliga, ok biðu svá konungsins. Arnbjörn Jónsson ok Símon kýr drógu þrettán skip upp um Elfi. Hákon konungr var tvær nætr á leiðinni áðr hann kom yfir it fyrsta eiðit upp til Stafs-bjarga. Þat eru langar tvær rastir at draga, mýrar ok skóga, áðr hann kæmi í vatnið. Kom 394
þar í mót hónum Arnbjörn ok Símon kýr ok Loðinn Gunnason. Síðan drógu þeir vel rastar-langt [eið]

---

[1] *Bóndi*] Fl.; Bændr, Cd. | [2] xxxiv. Cd.; xxx. ok. fjogur, Fl.

áðr þeir kómu upp í Elfina. Birkibeinar fóru heldr A.D. 1226.
óspakliga, ok hafði konungr af því nökkut ámæli[1] at
hann refsaði lítt. Hann lét þá drepa gest einn þann
er óspakastr hafði verit. Eptir þetta gat eingi maðr,
at óspekt væri gör. Um morguninn er konungrinn
kom til Eiðs, görði hann fyrir nökkur létti-skip, ok
tóku þeir þar njósnar-menn Ribbunga uppi í Mynni,[2]
ok drápu þar sjau menn. Um kveldit fór hann til
vatzins[3] með allan herinn. Hann hafði eigi sanna
njósn af hvar Ribbungar vóru, ok skipaði hann svá, at
hann röri sjálfr með vestr-landinu. Þeir á konungs-
skipinu sá hvar röri eitt skip. Ribbungar lögðu þá
at landi, en konungr tók skip þeirra. Síðan átti
konungr tal við lið sítt, ok bauð öllum mönnum, at
þeir skyldi eigi drepa Knút frænda hans, þóat þeir
ætti kost, fyrir sakir Hákonar jarls föður[4] hans. Þá
er ljóst var um morguninn, sá Birkibeinar skip Rib-
bungar róa í móti sèr sem ákafligast, ok hugðu at
þeir vildu berjask; þvíat þeir höfðu skip myklu stærri
en Birkibeinar. En þegar sem Ribbungar sá ferð kon-
ungsins snöru þeir at landi ok flýðu upp í bygðina
þá er Hun[5] heitir. En konungr tók öll skip þeirra ok
vistir ok mikit herfang. Eptir þetta fór konungr
austr til Hamars, ok lágu þar margir Ribbungar í
395. sárum, þeir sem barisk höfðu á Akri. Konungr gaf
þeim öllum grið. Eptir þat stefndi hann bóndum til
sín, ok áttu þeir þá allir samheldi við konung móti
Ribbungum. Knútr hafði flýið upp á Haðaland.
Konungr sendi til hans Guðleik af Aski, frænda hans
ok stallara sínn, ok þann mann er Arnþórr hét. Bauð
[hann þá enn] Knúti sættir ok góða kosti, ef hann
vildi á hans vald ganga. Ok þá er sendimenn fundu
Knút, ok Ribbungar urðu varir at Knúti vóru sættir

[1] *ámæli*] Here H. begins again.
[2] *Mynni*] So also H.
[3] *vatzins*] vatz-mynnis, H., better.
[4] *föður*] H.; frænda, Sk.
[5] *Hun*] Him, Cd.; Hvn, H., now Huns-herred.

A.D. 1226. boðnar, þá gættu þeir hans svá, at hann mátti eigi frá þeim komask. Fóru þeir þá aptr sem þeir kómu, ok sögðu konungi.

Hákon konungr skipaði eptir þat [Upplönd], ok lét öll skipin vera í Mjörs, ok setti menn til at gæta. En hann bjósk þá norðr til Björgynjar til stefnu þeirrar er hann hafði gört við erkibiskup ok jarl. Konungr hafði spurt at þeir vóru komnir báðir til Björgynjar,[1] þá sendi hann Þorstein heimnes, merkis-mann sínn, norðr fyrir, at segja, at þeir skyldu bíða hans. Þorsteinn var átta nætr á leið. Ok er hann kom norðr, þá þóttusk þeir jarl ok erkibiskup hafa frétt af [at] konungr mundi bera upp bréf nökkur þau er eigi mundi hónum þykkja allr trúnaðr á vera til sín af þeirra hendi; ok görðu þeir þat ráð, at erkibiskup fór norðr heim, en jarl beið konungs. Hákon konungr átti þing í Osló ok í Túnsbergi, ok gengu allir bændr í samheldi við konung móti Ribbungum. Síðan fór hann norðr. Ok er hann kom í Portyrju, þá kom Þorsteinn heimnes móti hónum, ok hafði verit þrjár nætr á leið norðan, en tvær í bænum; ok segir, at erkibiskup hafði heitið at bíða konungs áðr þeir jarl 396.
töluðusk við; en síðan var þat allt annars,[2] ok bjó sína ferð, sem ákafast. Þorsteinn sagði svá, at þá vóru margir komnir vestan um haf at finna konung; ok bað hann skynda. Þá er konungr kom til Björgynjar, var þar fyrir Skúli jarl, ok Jón jarl af Orkneyjum, Símon biskup af Suðreyjum, ok ábóti af Eynni Helgu. Skipaði konungr fyrst þeirra málum er vestan vóru komnir, ok öllum með jarls ráði.

148. Herra Knútr flýði vestr í Dala[3] þá er hann hljóp af skipum í Mjörs. En þá er hann spurði at samnaðr var fyrir hónum á Heiðmörk ok Haðalandi, snöri hann norðr í Guðbrands-dali, ok svá í Eystri-

[1] *báðir til Björgynjar*] add. H.
[2] *annors*] om. H.; allt úti, Fl.
[3] *Dala*] H.; Dali, Sk.

dali ok þaðan á Vermaland. Efldisk[1] þá af nýju at liði ok fór síðan norðr til Noregs; kom fram í sýslu Arnbjarnar Jónssonar þar sem Skaun heitir ok Heggin, ok görði þar hervirki. En er bændr vildu verja sínn kost, þá féllu þar margir góðir drengir af bóndum. [Arnbjörn] sendi þá bréf til konungs, ok bað hann skynda í Víkina; ok sagði, at Ribbungar styrktisk mjök. Sem konungr spyrr þessi tíðindi, fór hann austr í land, en jarl fór til Þróndheims norðr. Þá er konungr kom til Túnsbergs, setti hann eptir á berginu Erling ljóðhorn at búa til Jóla-veizlu; en konungr fór inn til Oslóar, ok lá um nóttina við Jarlsey. A.D. 1226. (Dec.)

Þar kom móti konungi Þorgeirr biskups-maðr ok Friðrekr slafsi; þeir höfðu sýslu á Haðalandi; ok
397. sögðu þau tíðindi, at Ribbungar höfðu dregit skipin austan[2] um Eiða-skóg ok komit þeim í Mjörs. En þar í eyjunni vóru fyrir sýslumenn Birkibeina, Guttormr pjónkr[3] frændi konungs, ok Árni á Hóli, at gæta skipa í vatninu. Þeir höfðu fjölmennar sveitir. Ribbungar kómu at þeim óvörum, ok felldu Guttorm inni, en [Árni] komst út, ok féll á Akrinum. Þar féll öll sveit þeirra. Síðan tóku Ribbungar skip öll, bæði í Mjörs ok öðrum vötnum. En er bændr spurðu þat, gáfu þeir upp bygðina, ok tóku sèr grið af Ribbungum. Tóku nú Ribbungar öll Upplönd. Hákon konungr sigldi um daginn inn til Óslóar frá Jarlsey.[4] Þar var þá fjölði bónda í bænum meirr en tólf hundruð með bæjar-mönnum. Konungr átti tal við þá; ok segja bændr svá, at þeir hefði haldit samnaðinum síðan þeir börðusk á Akrinum við Ribbunga, "En nú heita "þeir oss afar-kostum ok brenna bygðir várar; ef[5] "þeir ná eigi sjálfum oss. Nú viljum vér biðja yðr, "herra, at þér sitið hèr í vetr, at gæta bygða várra;

---

[1] *efldisk*] elfdiz, Cd.
[2] *austan*] H.; austr, Sk.
[3] *pjónkr*] H.; fjonkr, Sk.
[4] *frá Jarlsey*] add. H.
[5] *ef*] H.; en, Sk.

A.D. 1226. (Dec.) " en vér viljum göra yðr allan almenning, ok annan á
" bak Jólum. Ok ef yðr þykkir nökkut á bresta, þá
" viljum vèr gefa yðr hálf bú vár ok hálfar allar vistir.[1]
" En ef þèr vilit eigi hér dveljask, þá töku vér oss
" grið af Ribbungum ok sættumst við þá." Konungr þakkaði þeim boð sítt, en kvezk skyldu gefa þeim órskurð þá er hann hefði átt tal við hirð sína. Sem konungr ræddi þetta fyrir ráðinu, þá löttu allir at 398.
hann sæti í Osló undir trúnaði bónda; ok segja, at Sverri konungi gafzk þat eigi vel þá er bændr fóru at hónum til Oslóar. Konungr segir bóndum, at hann vill sitja á berginu [um vetrinn], " En setja eptir
" lenda menn í Osló[2] [at gæta] yðars varnaðar." Bændr áttu tal sín í milli, ok buðu at nefna konungi gísla ór kirkju-[sóknum], ina beztu bændr, ef hann hefði nökkurn mistrúnað. Átti konungr þá enn tal við sína menn, ok báðu allir, at hann trýði eigi bóndum. Konungr gaf þá órskurð; ok segir, at hann mundi þar einskis manns ráð um taka nema sjálfs síns, ok kvazk at vísu skyldu sitja hjá bóndum, er þeir buðu hónum svá góða kosti, ok vildu sítt fjör ok fé leggja við hans líf. Ok eptir þat sendi hann norðr til Björgynjar eptir föngum, ok svá til Túnsbergs. Konungr sat í garði Hákonar gríss;[3] en Jólin hélt hann í
1226–27. biskups-garði. Þessi var inn tíundi vetr konungdóms hans. Arnbjörn Jónsson sat um vetrinn í Valdishólma til njósnar ok land-gæzlu.

149. Herra Knútr fór austr í Gautland, ok sat þar á meðan hæst var vetrar, en setti eptir í Mjörs nökkurar sveitir af Ribbungum, ok drógu þeir skip at sér um öll Upplönd. Hákon konungr sendi um vetrinn bréf leyniliga í lið Ribbunga til sveitarhöfðingja ok margra annarra, ok bauð þeim grið, ef

---

[1] *vistir*] eignir ok vistir, H.

[2] *En . . . . Oslo*] H.; en setja þar eptir lenda menn, Sk.

[3] *gríss*] add. Fl.

þeir kæmi til hans. En þessi grið tók fyrst Erlingr A.D. 1227.
Rúm-stafr; hann var vaskr maðr ok vel siðaðr.
399. Ok er hann kom á konungs-fund, fékk hann góð grið ok sættir. Konungr görði nökkurar sveitir [austr] í Soleyjar[1] at leita Ribbunga, ok var Erlingr í þeirri ferð. Þar felldu þeir fjóra tigi manna af Ribbungum. Eptir þetta hélt konungrinn Erling fyrir tryggvan mann, ok kvað hann hafa höggvit sik í lendan [mann]. Þá var gör önnur för austr í Víkina it efra á hestum. Var þar fyrir Símon kýr, ok hafði þrjú hundruð manna; ok kómu austr í Befju;[2] ok vóru þar fyrir margir Ribbungar; ok fengu njósn af Birkibeinum ok flýðu þegar undan, en þó fengu Birkibeinar hér ok hvar menn af [þeim]. Fór Símon aptr til konungs.

Um sumarit eptir andlát Sigurðar Ribbungs skildi Guðólfr af Blakkastöðum sik frá flokkinum Ribbunga, ok fór heim til bús síns ok gætti sín í kirkju nær bænum; þar var gótt vígi; Guðólfr hafði gört margar óspektir þar í bygðinni þá er hann var með Ribbungum. Ótryggr hét bóndi, sá er hann hafði bart mjök, ok tekit hest góðan af hónum; hann átti tvá sonu; hét annarr Ásólfr, en annarr Guðleifr. Þeir fengu sér sveit manna, ok fóru at Guðólfi. Þeir tóku stiga, ok settu við kirkjuna, ok hjoggu ræfrit yfir hónum, ok hljópu þar inn, ok drápu hann. Guðólfr var lítt harmdauði af mönnum fyrir sínn ójafnað.

400. 150. Um haustið, er Hákon konungr settisk í Osló, görði Skúli jarl sendi-menn til Valdimars [Dana-]konungs: Kolbein[3] kettu-hrygg ok Grunda féhirði. En er þeir fóru heim um vetrinn, þá lágu þeir í Máströndum fyrir ísa sakir. [Herra] Knútr var þá í Ljóðhúsum. Ok er hann spurði til þeirra, þá tóku Ribbungar létti-

---

[1] *Soleyjar*] Fl.; Seleyjar, Cd.

[2] *Befju*] H.; Beuiu, Cd.; now called Bæve-sogn.

[3] *Kolbein*] Here the fragment *b* begins.

A.D. 1227. skip ok fóru at þeim ok kómu á þá óvara. Þar lágu margir kaupmenn í höfninni, ok vildu eigi hjálpa þeim. En þeir vörðusk vel ok drengiliga; ok féllu þar báðir, ok flest allt föruneyti þeirra, með drengskap ok miklum hraustleik.

Þá er Hákon konungr spurði þessi tíðindi, lét hann höggva ísinn ór Osló ok allt um Slíðhólma; ok var þat sýst á tveimr dögum. Síðan skipaði hann mörg létti-skip austr til Ljóðhúsa, [ok setti] þessa menn fyrir liðit: Loðin ok Símon kú,[1] Hallvarð bratta, Gunnbjörn, Óláf Ínguson. Ok er þeir kómu fram, var Knútr í brottu, ok allr megin-herrinn, nema fáir menn vóru eptir. Sá hét Björn packi[2] er fyrir þeim var. Þeir sátu í kastalanum norðr frá bænum. Birkibeinar settusk um kastalann, ok var hann skjótt upp gefinn þegar þeir fengu grið er í sátu. Þá tóku Birkibeinar mikit herfang, en brutu ok brenndu kastalann. Þeir lögðu gjald á bændr, ok tóku stór-fé fyrir þeim mönnum er verit höfðu með Knúti. Eptir þetta fóru þeir aptr til konungs. Svá kvað Sturla:

" Vitr lét virki brjóta
valdr Norrænnar aldar
" austr þar er jöfrar treystusk 401.
ógn-fúsir Ljóðhúsa:
" Þat veit ek, at galt Gautum
göfugr oddviti jöfra
" (þjóð fékk ræsis reiði)
rán; gékk slíkt at vánum."

151. Ribbungar sömnuðusk saman á Upplönd ok vóru fjölmennir í Mjörs. Þá lét Hákon konungr draga skip ór Osló ok upp í Elfi, ok vóru þessir menn fyrir: Ívarr af Skeðju-hofi ok Saxi blað-spjót. En er þeir kómu í Elfina, þá skipuðu þeir skipin sem bezt, ok gættu sín þar.[3] Ribbungar létu þá eptir öll skip í Mjörs; ok vóru flestir farnir ór vatninu ok austr á

[1] *kú*] H.; kýr, Sk.
[2] *packi*] Fl., *b.*; þacki, Cd.
[3] *sín þar*] síðan, Fl., *b.*

Markir til móts við Knút. Konungr fór ór Osló upp til A.D. 1227.
Eiðs-vallar ok átti þing við bændr. Gengu þeir þá í samheldi við konung á nýja-leik. Konungr snöri þá þaðan út á Raumaríki ok austr yfir Elfi; þvíat hónum var sagt, at Knútr léti draga skip ór Hellisfirði, ok ætlaði upp á Markir ok þaðan í Elfina. Ok er konungr kom í bygðina þá er Heggin heitir, var hónum sagt, at þat væri lygð. Snöri konungr þá aptr, ok fór út á Follu,[1] ok síðan inn til Oslóar. Þat var hálfum mánaði eptir Páskir. Þá er Knútr spurði at konungr var aptr horfinn, lét hann draga skip ór
402. Hellisfirði, þar sem aldri höfðu skip dregin verit, ok kom þeim upp á Markir[2] ok síðan norðr í Elfi; ok kom á óvart at þeim Ívari, ok eltu þá af skipum; ok fóru þeir síðan út til Oslóar á fund Hákonar konungs.[3]

152. Sem konungrinn spurði þetta, lét hann draga hálfan fjórða tog[4] skipa ór Osló, ok fylgði sjálfr. Hann görði ok orð Arnbirni Jónssyni ok öðrum lendum mönnum, at þeir drægi skip upp í Elfina, ok mætti þeir konunginum í Eyja-vatni. Þá spurðu þeir til Haralds af Lautyn ok margra Ribbunga er[5] vóru í bygð þeirri er Skaun heitir. Konungr görði þá til þeirra nökkurar sveitir. Þeir mættusk á skógi nökkurum. Varð þar bardagi, ok flýðu Ribbungar, ok létu fimm tigi manna, en Birkibeinar fóru aptr til konungs. Konungr lét þá draga skipin í á þá er Kinna[6] heitir, ok þaðan rastar-langt eið áðr hann kom í Elfi. Þá var þeim sagt at Ribbungar höfðu snúit austr ór Elfinni; héldu Birkibeinar þá eptir þeim, ok drógu skipit um eið þat er Fundu-eið heitir, ok kómu til þess bæjar er Fála heitir; þá var þeim þegar sagt,

---

[1] *Follu*] Cd.; om. Fl., *b.* qs. Fold-ló, modern Follou, Munch, 161.

[2] *Markir*] Hámarkir, Fl., *b.*

[3] *af skipum . . konungs*] add. Fl., H., *b.*

[4] *hálfan fjórða tog*] H., Fl.; xxxv., Sk.

[5] Here is a blank in H.

[6] *Kinna*] K̃ma, *b.*, now Kiœnsmo-elven.

A.D. 1227. at Ribbungar vóru austr á Vingri.[1] Gékk konungrinn þá af skipum, ok flest-allt liðit, ok setti eptir Gunnbjörn 403.
bónda ok Saxa blað-spjót at[2] gæta skipa; ok bað þá vera þeim-megin vatzins sem hann fór. Var þetta Sunnunótt. Ok um morguninn í lýsing kómu þeir jamnfram kirkjunni á Vingri; þar var bóndi sá er Gunnarr hét, vinr konungs. Hann segir konunginum, at Ribbungar lágu þar öðrum-megin gegnt; en þeir röru hvern dag yfir[3] vatnit at spyrja tíðinda. Þá bað konungr sína menn leynask í skóginum upp í frá bænum. En er sólin tók at skína, þá sá Ribbungar hvar liðit lá í skóginum, ok snöru þegar út aptr skipum þeim-megin sem þeir vóru. Birkibeinar skunduðu þá ferð sinni; þvíat þá óttaði, at Ribbungar tæki skip þeirra. Þá er konungrinn gékk af skipum, sendi hann nökkurar sveitir þangat sem hann spurði til Ámunda af Folavelli, ok kómu Birkibeinar at þeim óvörum. Vóru sumir drepnir, en sumir á kaf eltir, en flestir allir létu vápnin. Um morgininn er Birkibeinar hljópu fram ór skóginum, sýndisk Ribbungum meira liðit en var. Þá hljóp Haraldr af Lautyn[4] út á ár-bakkann, ok spurði hverr fyrir liði réði. Haraldr stangar-fylja svaraði: "Kennask munu
"vér frændr; en vér erum hér kuslungar, ok sýslu-
"menn af Upplöndum." Hinn svarar: "Sjaldan hafi
"þér svá mikit lið [eða] jafn-vel búit; eðr hvar er
"Hákon konungr?" "Hér er hann," segir Haraldr.
Hinn svarar: "Hví vildi hann taka á sik svá mikla 404.
"vesuld at láni, at rekask allt á Markir austr at oss
"Ribbungum?" "Meirr ætla ek nauðsyn til þess en
"ofkeski,"[5] segir Haraldr, "at stökkva slíkum óaldar-
"flokki ór landinu sem þér hafit." Fóru þá hvárir-tveggju sem mest máttu þeir; skutusk þeir á þar sem

---

[1] *Vingri*] Esp.; Vig[7], Cd.; Vigrin, *b*.
[2] *at*] ok at, Cd.
[3] *yfir*] um þvert, *b*.
[4] *Lautyn*] Latyn, *b*. now Löften.
[5] *ofkeski*] ofkæti, *b*.

in var mjóst. Þa gördi Guð, sem jafnan, mikla A.D. 1227.
miskunn við Hákon konung, þvíat þeir sem á skipum
vóru, gengu þar[1] upp sem konungr hafði ráð fyrir gört,
ok fundu [þar] sveit af Ribbungum, ok drápu þá alla.
Þá urðu þeir varir við, at megin-herrinn Ribbunga
var þeim-megin árinnar. Snöru þeir þá yfir ána ok
mættu konunginum; urðu þá hvárir öðrum fegnir.
En þegar Ribbungar sá, at konungr hafði náð skipum
sínum þá snöru þeir austr aptr sínni ferð. En þar
var svá mikill straumr, ok há-steint í ánni, er konungr
náði skipum, ok þar sem Ribbungar vóru komnir, at[2]
hvárir-tveggju gengu á land, ok leiddu skip sín, en
sumir stýrðu með forkum; ok ef nökkut reip bilaði á
ein-hverju[3] skipi, var þat þegar í foraði, ok þeir sem á
vóru. Ok er þeir kómu þar sem mjóst[4] var áin, hvíl-
dusk hvárir-tveggju; ok ætlaði konungr at snæða; en
Ribbungar skutu á þá, ok varð því ekki af snæðingu.[5]
Fóru þá hvárir-tveggju sem mest, þar til er Ribbungar
kómu til kirkju-bæjarins þar sem þeir höfðu áðr verit.
Gékk þá enn fram Haraldr af Lautyn ok fleiri Rib-
405. bungar, ok mæltu mörg að ferlig til Birkibeina. En
konungr kallaði til sín Óláf sundram,[6] sveitung Arn-
bjarnar Jónssonar, ok bað hann segja Ribbungum at
þeir hætti fólsku-orðum, ok bað þá bíða þar[7] til þess
er skip hans kæmi, ok mætti þeir þá fleira við eigask
en orð ein. Ribbungar kvóðusk þat gjarna vilja.

153. Þat er [er nú því næst, at] fjórtan skip kómu til konungs; skipaði hann þau sem bezt. Ok meðan konungr gördi þetta, lögðu Ribbungar austr með kirkjunni; ok upp um þver-á eina lítla, í vatn þat er Vingr-sjór heitir; þat gengr allt at Eiða-skógi. Birkibeinar röru yfir ána. Ok er þeir kómu á miðja, þá sá þeir

[1] *þar* þeir þar, Cd.
[2] *at*] ok, Cd.
[3] *ein hverju*] eins hverju, *b*.
[4] *mjóst*] mest, (*i.e.*=mæst?) *b*.
[5] *snæðingu*] snæðinginum, *b*.
[6] *sundram*] Fl., *b*.; sundfara, Sk.
[7] *bíða þar*] Here ends the first leaf of *b*.

A.D. 1227. at Ribbungar höfðu fylkt fyrir þeim, ok skutu á þá í ákafa; ok hugðu Birkibeinar, at þeir mundu bíða vilja, ok þótti flestum háskasamligt at þeim at ganga; þviat ár-bakkinn var þriggja spjót-skapta hár sá er þeir stóðu á; en leiran svá blaut, at annarr fótr stóð fastr þar til er annarr var niðr settr; en Birkibeinar röru þó at sem djarfligast. En er skipin renndu at landi, þá flýðu Ribbungar; en Birkibeinar gengu upp, ok hugðu 406. at þeir mundu bíða ofarr meirr. Ok er þeir kómu upp á bakkann, vóru Ribbungar hvergi nær. Snöri Hákon konungr þá aptr til skipa sínna, ok fór austr eptir vatninu þar sem skip Ribbunga fóru undan. Röru hvárir-tveggju sem mest. Knútr fór it efra um skóga austr með vatninu. En er Ribbungar kómu til vatz-endans, hljópu þeir af skipum. Konungrinn kom þá eptir, ok felldi af þeim nökkura menn, ok tók öll skip, ok snöri aptr. Kom hann um morguninn í dagan þangat sem hann hafði á skip gengit. Þetta var Mánadag í Gagndögum. Konungr bað menn snæða, þviat þeir höfðu ekki etið síðan Laugardaginn. Þar kómu til konungs njósnir þær er hann hafði sent eptir Ribbungum; ok sögðu, at Knútr hafði snúit it beinsta út á Markir. Snöri konungr þá norðr, ok svá upp á Heiðmörk, ok drógu skipit um Fundu-eið, ok svá í Mjörs. Hallvarðr biskup var þá í Hamri; ok var konungr með hónum Helga-Þórsdag í góðum fagnaði. Skipaði Hákon konungr öll Upplönd, ok setti menn til skipa-gæzlu. Eptir þat fór hann til Eiðs-vallar, ok þaðan til Oslóar. Hann var þar hálfan mánuð áðr hann bjósk austr[1] til Elfar.

154. Þá er Hákon konungr var búinn at fara austr til Landz-enda, kómu bréf frá Knúti ok Frú Kristínu 407. ok Lögmanni, ok leituðu þau Knúti griða til konungs; ok sögðu, at hann vildi á hans vald koma þegar sem hann kæmi austr. Þau báðu þetta fara leyniliga svá

[1] *austr*] Fl., Fr.; aptr, Cd.

at eigi yrði Ribbungar varir við; þvíat þeir vildu A.D. 1227.
hafa Knút at dauða-manni ef hann færi frá þeim. Konungr fagnar þessu vel, ok görði bréf í mót; hét Knúti, frænda sínum, bæði griðum ok sæmðum, ef hann kæmi á hans vald. Ok er Hákon konungr kom austr í Elfina, var hónum sagt at Ribbungar vóru upp í Væni. Görði konungr þá njósn til Frú Kristínar, at vita hvárt nökkut skyldi haldask af því sem Knútr hafði mælt. En Frú Kristín segir svá, at hón mundi sjálf koma at frið-helga Knút, son sínn, við konung. Þar var þá Ormr biskup með konungi [ok] margir lendir menn er konungr ætlaði við þessa sættar-stefnu at hafa. Ok sat hann hálfan mánuð í Konunga-hellu; ok kómu hversdagliga menn Frú Kristínar, ok segja þá ok þá at Knútr mundi koma á hans vald.

155. Herra Knútr hafði þá ráð með höndum þat er aldri slíkt hafði Hákon jarl faðir hans, ok mikil svik fylgðu. Hann lét draga austan[1] yfir Eiða-skóg skip þar sem aldri vóru fyrr dregin, ok kom á óvart mönnum konungs í á þeirri er Varma[2] heitir, ja[mn-]
408. fram Eiðs-velli; ok mundi hann hafa þar fyrir komit miklum styrk konungsins á Upplöndum, ef eigi væri miskunn Guðs meiri en trúleikar Ribbunga. Þar var fyrir konungs-mönnum Ívarr af Skeðju-hofi, Jón ketlingr, Erlingr Rúm-stafr, Þorgeirr biskups-maðr, Andrés hvíti. Þeir vóru á skipum; en bændr heldu samnaði á Eiðs-velli. Þá er Birkibeinar fengu njósn af Ribbungum, görðu þeir orð bóndum; ok fóru þeir sem fræknastir vóru ór samnaðinum út á skip til Birkibeina. Ribbungar höfðu stór-skip. Þeir höfðu dregit fjórtan-sessu austan[3] ok tólf skip. Birkibeinar höfðu smæri skip. Ok er þeir fundusk, tóksk bardagi með þeim; ok veitti Birkibeinum þyngra í enni fyrstu atlögu, ok svá, at næsta vóru þeir á flótta komnir. Þá

[1] *austan*] emend.; austr, Sk., Fl., Fr.

[2] Varma] or Varm-á; thus all the vellums, not Verma (Varmaa, Fl.)

[3] *austan*] Fl.; austr, Cd.

A.D. 1227. kom til Jón ketlingr ok Erlingr Rúm-stafr á karfa einum, ok réttu Birkibeinar þá við. Snöri mann-fallinu í lið Ribbunga; ok vánu bráðara tóku þeir undan. Knútr hljóp á kaf, ok fékk nauðuliga forðat sér. Þar féll mart vildar-lið af Ribbungum; en Birkibeinar urðu margir sárir. Ívarr bóndi fékk fótar-sár, ok gékk jafnan haltr síðan. Birkibeinar tóku þar öll skip Ribbunga. Eptir þetta dirfðusk bændr mjök móti Ribbungum, svá at þeir fóru jafnan at þeim, ok drápu mart manna fyrir þeim.

156. Nú er Ribbungar sá, at alla vega þröngði kosti þeirra, þá sendu þeir menn til Birkibeina, þeirra 409. sem á Upplöndum vóru, ok beiddusk sættar. En Birkibeinar tóku því vel, ok seldusk þeir gísla milli. En Birkibeinar sendu gíslana, þá er þeir tóku af Ribbungum, austr í mót konungi. En þeir fóru með þeim: Clemetr af Hólmi, Guttormr Erlendsson; ok fundu konunginn í Hornboru-sundi, ok sögðu, at allt var á hans valdi ok miskunn, hversu hann vildi fara með gislunum. Konungrinn tók þeim vel; ok sigldi austr um daginn til Úsviks-eyja;[1] ok sendi menn á nýjaleik til Knúts; ok hét öllum Ribbungum griðum, ef þeir vildi á hans miskunn koma. Eptir þat fór konungrinn til Oslóar. Ok er hann hafði ar lítla hríð dvalizk, kom til hans Haraldr af Lautin, sendr af Knúti; ok beiddisk þá öruggra gísla til fastra sætta við Birkibeina. Hákon konungr hafði þá hirð-stefnur ok sagði svá: "Flestum mönnum er þat kunnigt, hvern " rekstr ok vás vér höfum haft til Ribbunga, ok " margfaldan skaða í láti góðra drengja, þóat þeir " hafi fleiri fyrir oss látið, er betr er. Nú biðja þeir " oss griða, ok vilja gjarna koma á várt vald. En ef " vér viljum grið gefa þeim, þá skulu vér þat með " því móti göra, at þeir skulu vera klanda-lausir um " alla hluti, þá er þeir hafa við oss misgört, svá sem

[1] *Úsviks-eyja*] -eyi^{r}, Cd.

" siðr er góðra höfðingja til; ella játum þeim öngum A.D. 1227.
" griðum, ok fylgjum þeim nú sem ríkast. Er nú
" minnkaðr styrkr þeirra. Ok em ek þess ekki
" ófúsari. En þó skulu þér ráða." Birkibeinar kvóð-
410. usk gjarna vilja fyrir-gefa Ribbungum fjár-tjón ok frænda-lát heldr en rekask eptir þeim lengr. Sendi konungr [nú] eptir Knúti ok Ribbungum: Eystein Róason, Guttorm Erlendsson, Friðrek slafsa. Þeir fundu þá uppi í Eyja-vatui, ok fór hann með þeim til Osló́ar á vald Hákonar konungs, ok fjölði vildar-liðs með hónum. Eptir þetta skipaði konungrinn ríki sítt um öll Upplönd. En þeir Ribbungar, er sèr væntu öngra griða, stukku ór Noregi [austr] á Markir. Sá maðr hét Magnús blaðstakkr er þá batz fyrir þeim, ok kallaðisk konungr. En er Hákon konungr spurði þetta, sendi hann austr Harald af Lautin, at vita ef hann næði Magnúsi. En er Magnús spurði til Haralds, hafði hann grun af, at hann mundi hónum eigi trúr, ok fór til ok drap hann. Konungrinn hafði ok sent bréf austr í Vermaland, at bændr skyldu göra annathvárt, at reka óflokk þenna ór bygðum sínum, ella mundi hann fara til at göra þeim bakeld öngum mun minna en fyrr. Sem bændr sá bréf þetta, sömnuðusk þeir saman; ok fóru at Magnúsi, ok tóku hann, ok festu hann upp ok nökkura menn með hónum.—Ok lýkr þar æfi Ribbunga.

157. Hákon konungr bjósk ór Osló til Björgynjar; hann gaf Knúti frænda sínum tvau skip; var annat tvau rúm ok tuttugu,[1] ok fékk honum alla hluti þá er hann þurfti at hafa. Síðan fór konungr norðr í
411. land. Ok er hann kom í Seleyjar, kom í móti hónum Skúli jarl með mörgum skipum ok stórum. Hann hafði ætlat suðr til Danmerkr. Ok er þeir fundusk, rézk þat af, at jarl snöri norðr með konunginum til-

[1] *tuttugu*] Fl.; xxii., Cd.

A.D. 1227. Björgynjar. Þeir vóru báðir í konungs-garði, ok höfðu mikit fjölmenni. Þá var blíðligt með þeim, ok gékk sínn dag hvárr til annars til skemtunar. Þá vóru drykkjur miklar í bænum. Lendir menn höfðu stórar sveitir. Páll vagar-skálm átti son, er Ívarr grettir hét; hónum varð eigi betra verk fyrir, en hann drap einn fornan Birkibein um kveldit eptir aptan-söng; ok fann þat til saka, at son hans hafði verit at vígi Árna heljar-dals; en þessi hét Eirekr baggi. En hitt víg varð norðr í Vágum, sem fyrr var ritað. En þegar sem hirðin varð vör við, her-klæddusk allir handgengnir menn. Þessi tíðendi kómu til Páls ok þeirra Nikulás, feðganna, ok létu þeir illa yfir verkinu, er sá varð fyrir er sáklauss var. Þeir feðgar fóru inn í Nikulás-kirkju-stöpul, ok bjoggusk þar við. Hirðin gékk at kirkjunni, ok vildu upp brjóta. Þá var sagt konunginum. Jarl var þá í boði konungs; ok gengu þegar til Nikulás-kirkju. En er þeir kómu þar, þá hafði hirðin tekit Ívar nef,—hann var frændi Nikuláss Pálssonar,—ok ætluðu at drepa hann; ok horfði þar til mikilla vandræða áðr konungr kom til. Konungr tók þegar Ívar á sítt vald, ok bað hirðina hætta at ganga at kirkjunni. En um morgininn lét konungr blása til hirð-stefnu, [ok] sagði hirðinni, at hann vildi með öngu móti, at Nikulás gyldi þessa verks, þar sem hann var hvárki vitandi né valdandi. 412.
Gékk þá Nikulás ór kirkju ok á vald konungs; en Ívari, bróður hans, lét hann skjóta yfir til Munk-lífis, ok var þar til þess er hann fór ór landi. Mart hark varð þar annat um sumarit fyrir ofdrykkju sakir; en allir hlutir fóru þá blíðliga milli konungs ok jarls.

158. Skúli jarl bað konunginn, at hann skyldi gefa hónum orlof at fara til Danmerkr á fund Valdimars konungs, ok lézt hann vilja ríða ór Þróndheimi um várit austr í Vík. Konungr lagði þar leyfi til. Bjósk þá jarl at fara norðr í land. Herra Knútr var þá þar í góðu yfirlæti af konunginum. Hann lét

flytja bónorð sítt við jarl, ok bað jungfrú Ingiríðar dóttur hans með ráði konungsins. Festi hann hana, ok rézk til ferðar með jarli at göra brullaup sítt. Áðr þeir skildisk, konungr ok jarl, var fæddr Óláfr son Hákonar konungs. Jarl fór norðr til Þróndheims; ok skildusk þeir með miklum kærleikum, konungr ok hann,[1] at því sinni. A.D. 1227 (Autumn.)

159. Pétr erkibiskup hafði andask annat haust áðr, Dionisius-messu, ok var kosinn í stað hans sira Þórir inn Þrænzki, ok út farinn. Á þessu ári andaðisk Honorius páfi, en Gregorius kom í stað hans. Hákon konungr sat þenna vetr í Björgyn. Ok var þessi inn
413. ellefti vetr konungdóms hans. Um várit í Föstu fór 1227-28.
konungr austr í Vík, ok kom til Túnsbergs eptir Páskir. Ok fór þaðan inn til Oslóar. Ok er hann kom, var jarl þar fyrir, ok herra Knútr, Gregorius Jónsson, Ásólfr jarls-frændi, ok margir aðrir göfgir drengir, er norðan höfðu farit með jarli.

160. Þá er þeir höfðu fár nætr verit í bænum, konungr ok jarl, kom Þórir erkibiskup þar frá Róma [ný-vígðr]; ok sendi konungr menn í móti hónum út til Höfuðeyjar, ok fór erkibiskup í konungs-garð. En með því at konungr hafði gnóg föng flutt með sèr af skipum, en jarl hafði lítið flutt, þá var jarl með konunginum optast á kveldum. Konungr var í garði þeim er Digri-skytningr heitir, en jarl var í Skarthelinum. Sá atburðr görðisk, at sá maðr, er Rói Hallkelsson hét, sveitungr jarls, drap eitt kveld handgenginn mann konungs, þann er Óláfr hét hvíti. Ok er Rói hafði gört þetta verk, hljóp hann í þann garð er þeir vóru báðir, konungr ok jarl, ok kallaði at durunum. Konungr bað upp láta. Ok er Rói kom inn, gaf hann sik á vald konungs, ok sagði hvat hann hafði gört. Konungr svarar svá: "Með því móti, at "þú komt á várt vald, þá máttú ná griðum af oss;"

[1] *konungr ok hann*] Fl.; við konunginn, Sk.

A.D. 1228. " en þess er eigi [minni] ván, at þeir gjaldi þessa " verks, sem einskis eru af valdir." Lítlu síðarr kvað við konungs-lúðr, ok hljópu saman lendir menn konungs ok handgengnir er í vóru bænum, ok hljópu at garði 414. þeim er sveit jarls var í. Þessir vóru lendir menn fyrir: Arnbjörn Jónsson, Símon kýr, Loðinn Gunnason, Gunnbjörn bóndi. Þá er konungr ok jarl spurði þetta, þá bað jarl konung, at hann skyldi nökkut ráð til leggja, at betr færi en til var stofnat. Konungr stóð upp þegar, ok bað hann jarl bíða sín til þess hann kæmi aptr. En er konungrinn kom til garðs-hliðsins, var svá mikil þröngin af vápnuðu fólki, at hann komsk þar ekki fram. Þá fór hann á höfuð mönnum, ok komsk svá fram til jarls-manna. Ok af hans tilkvámu lægðisk harkit, ok stefndi konungr öllum mönnum til tals norðr til Hallvarðs-kirkju. En sá maðr, er Sigurðr hét, varð til at mæla þessi orð: "Þá hefðim vér " nökkut fyrir hark ok ónáðir, er oss eru görvar, at " vér drepim[1] fyrst konunginn, ok mundi eigi mikit " fyrir verða." En þeir félagar hans bönnuðu hónum, ok mæltu: "[2] Vildir þú, vesall maðr, níðask á konung- " inum ok drepa hann, fyrir þat er hann kom til " hjálpar við oss!" Síðan gékk konungrinn ór garðinum, ok fylgði hónum norðr allt liðit til fjala;[3] ok fékk seint stöðvat, þvíat allir Birkibeinar vildu ganga á jarls-menn. En erkibiskup sendi eptir þetta menn til konungs, ok bað hann sjá svá fyrir, at eigi stæði vandræði af þessu máli. Konungr kvað svá vera skyldu. Síðan kom hann á griðum, ok skyldi standa málit um nóttina til rannsaks um morguninn. Gékk[4] konungr þá heim, ok var jarl þar fyrir, ok sátu þá ok skemtu sér. Ok þá er konungrinn gékk út, tók hann í hönd[5] Hróa, ok leiddi hann upp til Hall- 415.

[1] *drepim*] Fl.; drepum, Cd.
[2] *aumr ertú máls*] add. Esp.
[3] *fjala*] Fl., *i.e.* mót-fjala?; fjalla, Cd.
[4] Here fragm. *b.* begins again.
[5] *ok var jarl . . hönd*] Fl., *b.*; Gékk konungr þa heim ok tók í hönd Hróa, Sk.

varðs-kirkju;[1] ok bað hann sjálfan gæta sín þaðan af. A.D. 1228.
Ok var þessum máli sett um myrgininn.[2]

161. Skúli jarl var því norðan kominn, at hann ætlaði at fara suðr til Danmerkr[3] á fund Dana-konungs, á skipi kaupmanna,[4] því at hann hafði engi skip þar í Víkinni.[5] Þá léði konungr hónum sín skip, ok gaf hónum leiðangr ór tólf skipreiðum. Síðan fór jarl leið sína, ok með hónum herra Knútr, ok Gregorius Jónsson, Ásólfr frændi jarls. Þeir hittu Dana-konung í Kaupmanna-höfn; ok tók konungr vel við jarli, ok töluðu þeir marga hluti þá er ekki vóru í annarra manna vitand. Dvaldisk jarl um hríð með Dana-konungi í góðu yfirlæti. Ok er þeir skildusk, gaf konungr hónum stórar gjafir, en fékk jarli at léni hálft Halland. Fór jarl síðan norðr í Noreg. Ok er hann kom til Túnsbergs var konungr norðr farinn til Björgynjar.[6] Herra Knútr, ok Gregorius Jónsson fýstusk at fara skipleiði[7] norðr til konungs; ok er þeir fengu orlof [af jarli] stigu þeir á eitt skip báðir. Ok er þeir kómu norðr fyrir Hvarfsness-enda, ok sigldu þeir í boða, ok týndisk þar Gregorius [Jónsson], ok nökkurir menn með hónum. Hann þótti þá göfgastr lendra manna í Noregi, ok kominn af inum beztum ættum í Noregi.
416. Ok varð nú mjök endir á þeirri lendra-manna-ætt, er göfgust hafði verit á Sunnmæri, er Blindheims-menn vóru kallaðir. Herra Knútr komsk nauðuliga af, ok týndi þar mörgum ágætum gripum. Fluttisk síðan norðr til Björgynjar. Tók konungr við hónum sæmiliga. Skúli jarl dvaldisk um haustið í Víkinni, ok fór, [er] á leið, norðr til Þróndheims; ok sat þar um vetrinn. 1228–29.

---

[1] *Hallvarðs-kirkju*] Here H. begins again.

[2] *ok var . . myrgininn*] add. H.; om. *b*.

[3] *at fara . . . Danmerkr*] add. H.

[4] *á skipi kaupmanna*] Fl., H.; en með því, Sk.

[5] *í Víkinni*] add. H.

[6] *til Björgynjar*] add. H., *b*.

[7] *skipleiði*] add. H.

A.D. 1228. 162. Petta sumar kómu vestan um haf sendi-menn Jóns jarls af Orkneyjum með mörgum göðum fórnum,[1] er jarl sendi Hákoni konungi. En um haustið sendi Hákon konungr jarli langskip gótt ok margar gjafir
1228–29. aðrar. Hákon konungr sat þenna [vetr] í Björgyn. Ok var sjá inn tólfti konungdóms hans. Þá var friðr góðr í landinu, ok milli konungs ok jarls gótt samþykki. Um vetrinn sendi Þórir erkibiskup öllum biskupum í Noregi orð, at þeir skyldi koma til hans norðr um sumarit.—Þetta[2] sumar var mikill ófriðr sagðr vestan um haf ór Suðreyjum.

163. Aleinn hét jarl einn í Skotlandi, son Rollantz jarls af Galvei. Hann var inn mesti hermaðr í[3] þann tíma. Hann hafði[4] mikinn her ok fjölda skipa, ok herjaði um Suðreyjar ok Írland, ok gerði mikinn skaða[5] víða um Vestr-lönd. Þá var Óláfr Guðröðar- 417.
son konungr í Mön, ok hélt hann drengiliga þat ríki fyrir jarli ok með miklum trúleika við Hákon konung. En Suðreyja-konungar, þeir sem af Sumarliða-ætt vóru komnir, vóru [mjök] ótrúir Hákoni konungi. Þeir vóru konungr í Suðreyjum, Duggall skrækr,[6] ok Dungaðr bróðir hans, faðir Jóns er síðan var konungr. Þeir vóru synir Duggals Sumarliða-sonar. Óspakr hét maðr, er lengi hafði verit með Birkibeinum. Þat kom upp, at hann var son Duggals, ok bróðir þeirra.[7] Sumarliði hét enn frændi þeirra, er þá var enn konungr í Suðreyjum.

164. Hákon konungr fór um haustið ór Björgyn austr til Víkr, ok dvaldisk um hríð í Túnsbergi ok fór þaðan inn til Oslóar. Andrés skjaldar-band, frændi konungs, var þar, ok bjó þann vetr ferð sína af landi

[1] *fórnum*] sendingum, *b*.

[2] *Þetta*] H. begins the new chapter in this word, but all the other vellums in 'Aleinn hét,' etc.

[3] *í*] om. Fl.

[4] Hann hafði] Fl.; hafði hann, Sk.; it is not quite certain whether the words "í þann tíma" are part of the preceding or of the following sentence: — "Í þann tíma hafði hann," etc.

[5] *skaða*] hernað, *b*, Fl.

[6] *skrækr*] Sk., Fr.; skröggr, Fl., *b*.

[7] *þeirra*] þessarra, Fl., *b*.

brott til Jórsala. Andrés reið um vetrinn suðr á A.D. 1229
Halland, ok þaðan í Sjóland, ok til Hvítsanz,[1] ok 1230.
þaðan pálmara-veg út til hafs, ok gékk þar á einn drómund. Ok hefir síðan aldri til hans spurzt. Ok ritaði Hákon konungr til Friðreks keisara, ok annarra vina sínna, út í lönd, at þeir skyldu fréttum til
418. halda hvat af Andrési var orðit. Ok hefir aldri til hans frétzt. Ingibjörg, kona Andrés, var eptir, ok Pétr, er kallaðr var son þeirra. Ok er Andrés var allr,[2] kom þat upp af Ingibjörgu, at Skúli jarl væri faðir Pétrs; ok tók jarl við frændsemi hans, ok tók Pétr til sín, ok lagði á hann mikla ást.

165. Hákon konungr sat í Osló um vetrinn. Ok var þessi inn þrettándi konungdóms hans. Um vetrinn 1229-30.
eptir, er á leið, hafði konungr þing í bænum. Á því þingi gaf hann Óspaki konungs-nafn,—en hann var kallaðr Óspakr [inn] Suðreyski;—þar með gaf hann hónum Hákonar-nafn. Görði konungr þá ok bert, at hann mundi fá hónum lið um sumarit vestr um haf. Þann dag, er þingit var, kom til bæjarins austan ór Svía-veldi Magnús broki,[3] son Knútz jarls, Birgis sonar brossu,[4] frændi konungsins. Hann [átti] Sigríði, dóttur Knútz Svía konungs, ok hét Knútr son þeirra. Hákon konungr tók sæmiliga við Magnúsi; ok dvaldisk hann um hríð með hónum; ok skilðusk með miklum kærleikum. Um várit urðu þau tíðendi í Þróndheimi, at Þórir erkibiskup andaðisk; þat var Páska-dag. En í stað hans kom Sigurðr, son Einriða peina;[5] ok fór þat sumar ór landi.

166. Hákon konungr fór um várit norðr til Björg-
419. ynjar. En er hann kom þar, lét hann búa her vestr um haf, þann er fylgja skyldi Óspaki. Til þessarar ferðar fékk Skúli jarl sumt lið it; ok vóru þessir skip-

[1] *Hvítsanz*] Hvítz sandz, Fl., *b.*
[2] *allr*] H.; látinn, Sk.
[3] *broki*] brockr, *b.*
[4] *brossu*] thus Sk.; brosu, *b.*; H. here reads, "Magnus brosi son "Birgis jarls Knútz-sonar."
[5] *peina*] penna, *b.*

A.D. 1230. stjórnar-menn af hans hendi: Sigurðr sepill, Sigurðr smiðr, Páll Bálkason. En af konungs hendi: Óspakr konungr, Þórmóðr þing-skaun,[1] Sörkvir[2] Sygna-kjúka, Ölver íllt-eitt, Sveinungr svarti, Páll gás. Ellifu skip höfðu þeir af Noregi. Sem þeir vóru búnir, kom vestan af Suðreyjum Óláfr svarti, Manar-konungr. Hann sagði mikinn ófrið vestan af Eyjunum. Hann kvazt því stökkva af Eyjunum ok ór Mön, at Aleinn jarl hafði dregit saman mikinn her, ok ætlaði á hendr Manar-mönnum.[3] Hann hermdi mörg stór-yrði jarls til Noregs-manna. Hann sagði, at [jarl] kallaði eigi tor-sóttara hafit til Noregs, en af Noregi til Skotlands, ok þar eigi verra til hafna, þeim er herja vildi. En þat var mælt, [en] eigi gört.[4] Óláfr konungr dvaldisk fjórar nætr[5] í bænum áðr þeir færi vestr. Óláfr fór á skip með Páli Bálka-syni til Orkneyja. En þá fékk Jón jarl hónum skip er Oxinn hét. Þá er þeir fóru af Orkneyjum, höfðu þeir tuttugu skip. Ok er þeir spurðu, Bálki ungi ok Óttarr snækollr, þá fóru þeir fyrir norðr í Skíð, ok fundu þá í[6] Vestr-firði, ok fundu Þorkel Þormóðar son ok börðusk við hann. Féll þar 420.
Þorkell, ok synir hans tveir; en Þormóðr son hans komsk undan; með því móti, at hann hljóp í ker eitt er [þar] flaut við skip eitt; ok rak þat með hann at Skotlandi fyrir norðan Hattar-skot. Eptir þetta fóru þeir Óttarr ok Bálki til móts við þá Óspak konung.

167. Eptir þat kómu þeir saman öllum hernum suðr í Íla-sund. Þá vóru þar bræðr Óspaks tveir, Duggall ok Dungaðr, ok sá höfðingi inn þriði er Sumarliði hét, frændi þeirra; ok höfðu þeir mikit lið. Þeir buðu Norðmönnum til veizlu, ok höfðu vín sterkt. Norð-

[1] *þing-skaun*] Fr.; þing skom, Sk.; þingskõn, H.; faded in *b.*; þing-skorin, Fl.

[2] *Sörkvir*] Fl., *b.*; Serkr, Sk.

[3] *Manar-mönnum*] Fl.; Noregs-mönnum, Fr.; mm., Sk.

[4] *En . . . gört*] Þetta mæltu Skotar en gerðu eigi, *b.*

[5] *nætr*] here is a blank in H.

[6] *fyrir norðr . . þá í*] Fl.; þá fóru þeir með liði sínu um Vest-firði, Cd.

mönnum var sagt, at eigi mundi allt vera svika-laust; A.D. 1230.
ok því vildu þeir[1] eigi fara til veizlunnar. Drógu þá hvárir-tveggju saman lið, þvíat hvárigir trúðu öðrum. Dungaðr svaf á skipi Óspaks bróður síns. Lítlu síðarr veittu Norðmenn Suðreyingum atgöngu ok drápu Sumarliða, ok mart manna með hónum. Þeir tóku Duggal höndum, ok settu í fjötra.[2] Fátt féll af Norðmönnum. Ekki var Óspakr konungr við þetta. Ok er hann varð varr, skaut hann á brott Dungaði bróður sínum, en Duggal bróður sínn tók hann í sína gæzlu. Þeir sömnuðu nú liði um Eyjarnar, ok fengu með öllu saman átta tigi skipa; ok siglðu síðan suðr fyrir
421. Satiris-múla, ok svá inn til Bótar. Ok þar sátu Skotar í kastölum; ok var stívarðr fyrir, einn af Skotum. Norðmenn lögðu til borgarinnar, ok veittu þar harða atgöngu. En Skotar vörðusk vel, ok steypðu á þá biki vellanda ok blýi. Þá féll mart af Norðmönnum, ok mart sárt. Þeir bundu yfir sik fleka af viði, ok hjoggu síðan múrinn, þvíat steinninn var blautr; ok hrapaði veggrinn eptir þeim. Þeir hjoggu við jörðina.[3] Sá kertis-sveinn, er Skagi skitrað hét, skaut stivarðinn til bana í því er hann hljóp á borgar-vegginn. Þrjá daga börðusk þeir við borgar-mennina, áðr þeir fengi unnit borgina. Þeir tóku þar mikit fé, ok Riddara einn Skotzkan, er sik leysti út fyrir þrjú hundruð marka brendra. Þar féllu, Sveinungr svarti, ok nökkur þrjú hundruð manna af Norðmönnum, allt saman, ok af Suðrey[ing]um. Þeir fengu mikinn storm, ok týndu þar þremr skipum með mönnum ok öllu því er á var. Þeir spurðu þá, at Aleinn jarl var suðr á Nesjum, ok hafði dregit [saman] hálft annat hundrað skipa, ok ætlaði at þeim. Þeir siglðu þá norðr undir Satiri, ok lágu [þar] um hríð, ok görðu margar upp-

[1] Here ends the second vellum leaf *b*.

[2] *settu f*] Fl.; létu, Sk.

[3] *við jörðina*] ör við jörðina, Sk.; upp v. j., Fl.

A.D. 1230. rásir. Þá fékk Óspakr konungr sótt, ok lítla hríð; ok andaðisk; ok var hann mjök harmdauði af sínum mönnum. Þeir fluttu lík hans til graftrar. Eptir þetta görðisk Óláfr konungr höfðingi yfir öllum hernum. Síðan siglðu þeir yfir undir Kaupmanna-eyjar, ok 422.
lágu þar lengi vetrar. Þeir fóru suðr til Manar, ok var þar samnaðr fyrir. Sá maðr var fyrir liði því, er Þorkell Njálsson hét. Manar-byggjar vildu eigi berjask móti Óláfi konungi, ok rufu þeir samnaðinn fyrir Þorkatli; ok tóku Norðmenn hann höndum, ok höfðu hann um hríð í fjötrum. Þeir lögðu gjald á Manverja, þrjá penninga Enska af hverri kú, ok fæða allan herinn um vetrinn.[1] Sigurðr sepill ok Sigurðr smiðr hleypðu Þorkatli í brott, ok líkaði sumum þat illa. Sem vára tók, fóru Norðmenn í brott ór Mön; en Óláfr konungr var eptir. Þeir siglðu norðr undir Satiri, ok gengu þar á land; en Skotar kómu þar móti þeim, ok börðusk við þá, ok vóru mjök lausir við bardagann; hljópu til ok frá. Þar féllu margir menn af hvárumtveggjum. Ok er Norðmenn kómu til skipa sinna, þá höfðu Skotar drepit alla sveina þeira,[2] er á landi vóru at búa vistir, ok allir mat-katlar vóru í brottu. Þeir veittu margar upprásir á Satiri, ok fóru þaðan norðr í Eyjar. Ok er þeir kómu í Ljóðhús, var þar fyrir Þormóðr Þorkelsson. Þeir eltu hann ór Eyjum, ok drápu þar nökkura menn af hónum, ok tóku öll föng hans, ok hertóku konu hans. Síðan siglðu þeir norðr til Orkneyja. En Páll Bálkason var eptir í Suðreyjum, ok féll hann fám vikum síðarr fyrir Guðröði svarta, syni Rögnvalds konungs. Flestir Norðmenn siglðu þegar austr til Noregs; ok höfðu í þessari ferð 423.
helzt verit unnar konungsins sæmðir fyrir vestan haf. Ok er þeir kómu á fund Hákonar konungs, þakkaði hann þeim vel sína ferð.

---

[1] *þeir lögðu . . vetrinn*] om. Cd.; add. Fl.

[2] *alla sveina þeira*] Fl.; alla sveitina, Sk.

168. Hákon konungr hafði þenna vetr setið í Björgyn. Ok var þessi inn fjórtándi konungdóms hans. Þetta sama haust kom Sigurðr erkibiskup heim frá vígslu ok fór norðr til stólsins. Í Orkneyjum dvalðisk eptir sá maðr[1] er Ölver illt-eitt hét; hann var hirðmaðr konungs ok mikill ójafnaðar-maðr. Hann fór til Hánefs unga, er þá hafði sýslu af konungs hendi. Hánefr var skutil-sveinn konungs. Þeir vóru þrír bræðr, Hánefr ungi, ok Kolbeinn, ok Andrés. Hánefr hafði mikla sveit. A.D. 1231. 1230–31.

169. Maðr hét Snækollr þar í Eyjunum, ok var Gunnason; móðir hans hèt Ragnhildr; hón var dóttir Eireks stagbrellz,[2] ok Ingigerðar, dóttur Rögnvalldz jarls ins helga. Snækollr kallaði á bú nökkur þar í Eyjunum, þau er þeir frændr höfðu átt, er af Rögnvalldz-ætt[3] vóru komnir, en Jón jarl hafði at halda; ok hafði jarl undan-drátt at láta laus búin. En Snækollr kærði þetta opt fyrir hónum. Jarl tók þá at svara stuggliga; ok spurði, hvárt hann vildi göra
424. eptir Haraldi móður-bróður sínum, ok kalla til Orkneyja í hendr hónum. "En at vísu ætla ek at verja þér "ríki mítt, svá sem faðir mínn görði við móður-bróður "þinn." Snækollr svarar: "Ván er mér þess, at "lítils unnir þú mér af Orkneyjum, er þu vill eigi "unna mér eigna þeirra, er ek á at réttum erfðum." Jarl lagði fæð mikla á Snækoll. Tók hann svá upp, ut hónum mundi eigi óhætt fyrir jarli. Fór hann þá til þeirra Hánefs, ok gékk þar í sveit ok fèlags-skap með þeim.

170. Þeir fóru um haustið hvárir-tveggju yfir á Katanes í Þórsá. Höfðu sín herbergi hvárir, jarl ok þeir Hánefr. Hvárir-tveggju höfðu mikla sveit. En optliga skilði sveitunga þeirra á, er þeir fundusk drukknir á kveldum. Þat var eitt kveld, er þeir

[1] *maðr*] skip stjornar-maðr, Fl.
[2] *stagbrellz*] so all the vellums.
[3] *Rögnvalldz-ætt*] Fl.; hans ætt, Cd.

A.D. 1231. (Autumn.) Hánefr sátu ok drukku ok vóru mjök kátir, at hljóp inn maðr fyrir Hánef ok mælti: "Hugsa svá ráð þítt, "Hánefr ok þér félagar, at jarl ætlar at láta veita "yðr atgöngu í [nótt], ok láta nú skipta um með yðr; "þvíat hann trúir yðr ekki, ef þér búit lengr saman.[1]"

171. Sem Hánefr heyrði þetta, sagði hann Kolbeini bróður sínum ok Snækolli. Taka nú þetta fyrir sannleik; ok göra ráð sín, at þeir skulu verða fyrri at bragði. Biðja nú sveitina vápna sik. En ofdrykkjan bjó svá um, at öllum þeim þótti þetta gótt ráð, er þeir tóku upp. Sem þeir vóru vápnaðir, gengu þeir 425. at þeim herbergjum, sem jarl lá í, með ófriði ok eldi, ok báru þegar vápn á þá sem fyrir vóru. En er jarl varð varr við ófriðinn, þá leitaði hann undan í undirklefa nökkurn, ok ætlaði at fela sik þar. En þeir fengu njósn [af] hvar [hann var]. Hljópu þeir þangat [í klefann] Snækollr, Sumarliði Hrólfsson, ok Ölvir íllt-eitt,[2] Þorkell ok Rafn, ok enn fleiri. Snækollr fann jarl við tunnu eina; ok veittu [þeir] hónum þar bana-sár. Þar létusk með jarli nökkurir menn fyrir þeim Hánefi. Jarl hafði níu sár. Eptir þetta verk fóru þeir Hánefr brott af Katanesi ok út í Orkneyjar. Þeir fóru í Vigr; ok settusk í kastalann, er Kolbeinn hrúga hafði göra látið. Þeir drógu at sér nóg föng ok fjölða nauta, ok varð-veittu í út-kastalanum. En er þetta spurðu vinir jarls í Orkneyjar, sömnuðu þeir miklu liði, ok fóru út í Vigr, ok settusk um kastalann. En þar var óhægt atsókn við at koma. Þá sömnuðusk ok saman frændr Hánefs, Kolbeinn í Rennadali,[3] ok margir aðrir, ok leituðu um sættir með þeim. Ok svá kom, at þeim vóru grið gefin. Skyldu vera um vetrinn í Orkneyjum, ok fara um sumarit í Noreg á fund Hákonar konungs; ok skyldi hann skipa þessu

[1] *ef . . saman*] ef þér erusk svá nær, sem nú hefir verit um hríð, Esp.

[2] *íllt-eitt*] illt iarn, Cd. (here).

[3] *Rennadali*] Reinadali, Cd. and Fr.

máli. Raufsk þá samnaðrinn; ok stóð þetta mál A.D. 1232.
vandræða-laust um vetrinn. Um [várit] eptir fóru
426. þeir til Noregs, Hánefr ok hans félagar; en á öðru
skipi fóru frændr jarls ok vinir, ok nær allir enir
beztu menn ór Orkneyjum.

172. Þenna vetr sat konungr í Björgyn. Ok var
þessi inn fimtándi hans konungdóms. Um várit hafði 1231-32.
konungr farit austr í Vík at örendum sínum, ok var
hann eigi austan kominn þá er þeir Hánefr kómu til
Björgynjar. Þeir fóru í garð Aura-Páls. Ok er þeir
höfðu lítla hríð dvalizk í bænum, kom Skúli jarl
norðan or Þróndheimi; hann átti fátt við þá Hánef.
Nökkuru síðarr kom konungr austan. Þar var ok
herra Knútr. Ok er hann hafði lítla hríð dvalizk í
bænum, lét hann blása til hirð-stefnu öllum hand-
gengnum mönnum. Ok er þeir kómu á stefnuna,
Hánefr ok hans félagar, tóku skutil-sveinar þá bræðr,
Hánef ok Kolbein, ok sonu Rólfs ketlings, Sumarliða
ok Andrés, ok leiddu upp til borgar; ok vóru [þar]
inn settir. En þeir Ölver íllt-eitt, ok þeir sem vóru
at víginu, vóru fluttir út í Tölu-hólm. Björn hét
gestr einn, er enn hafði verit at víginu með þeim.
Hann var þá kominn gegnt Máríu-kirkju, er þar
hóf messu, ok ætlaði at ganga á hirð-stefnuna. Hann
mælti: "Skyldra ætli ek mér, at ganga til messunnar
" en stefnunnar;" Snýr inn í kirkju. Ok fyrr en
lokit var messunni, var hónum sagt, at þeir
Ölver vóru teknir. Ok gaf hónum þat líf er hann
427. fór í kirkjuna. Sigvaldi Skjálgsson gékk fastast eptir-
þessu máli.[1] Hann tók Þorkel inn svarta inn í Svarta-
búðum,[2] ok færðu hann út eptir stræti. Ok er þeir
kómu fyrir garð þann er Skúli jarl var í, þá stóð
hann í svala-glugg einum, ok kallaði á Sigvalda; bað
eigi drepa [hann] Þorkel, "Nema hann sé of mjök
" sakaðr." Sigvaldi svarar: "Hann er því meirr sakaðr
" en aðrir, at hann vann á dauðum manni, þar jarl

[1] *eptir þessu máli*] at eptir máli um víg jarls, Fr.

[2] *inn í Svartabúðum*] add. Fl.

A.D. 1232. (Autumn.) " var." Fór Þorkell út í Hólm með Ölve. Vóru þeir þar háls-höggnir fimm menn, Rafn ok Ölver ok Þorkell,[1] ok tveir menn aðrir, þeir er at vígi jarls vóru.[2]

173. Þetta sama haust fóru Orkneyingar vestr, ok gengu allir á eitt skip, inir beztu menn af Eyjunum. Þetta skip týndisk, ok allir þeir er á vóru. Ok hafa margir menn þess seint bætr beðit. Skúli jarl fór norðr til Þróndheims um haustið, ok þeir með hónum, Hánefr, ok Kolbeinn, ok Snækollr. Var [Hánefr] um vetrinn, ok þeir bræðr, með Páli vaga-skálm norðr á Dynjar-nesi. Fór Hánefr til konungs um várit, ok fékk þá heim-leyfi. Hann varð aptr-reka í Hernar, ok fékk þar sótt ok andaðisk; en Kolbeinn, bróðir hans, andaðisk í Þróndheimi lítlu síðarr. Snækollr var lengi síðan með Skúla jarli ok Hákoni.[3]

174. Um haustið, er þeir höfðu skilizk í Björgyn, 428.
Hákon konungr ok Skúli jarl, þá var fæddr, Marteins-
messu-nótt, Hákon son Hákonar konungs; ok þann
1232–33. vetr eptir sat konungr í Björgyn. Ok var þessi inn sextándi konungdóms hans. Þenna vetr kómu upp margar greinir ok sundr-þykki milli Hákonar konungs ok Skúla jarls. Ok er flestra manna [sögn], at þat hæfisk mjök af orðum lendra manna, þeir[4] er menn vissu, at meirr höfðu jafnan sundr dregit þeirra [vináttu] en vera ætti. Jarl hafði þenna vetr [skipa]-görðir miklar, ok mörg þau tiltæki, er hans óvinir drógu mjök grun á, ok virðu til ótrúleika við konung. Þá var önduð frú Ingiríð dóttir Skúla jarls, er átt hafði herra Knútr; ok var þá öll þeirra vinátta, jarls ok hans. Herra Knútr hafði þá hálft Rygja-fylki ok Sogn hálfan, ok þótti hónum þat lén minna en hugr hans stóð til. Hann kærði þat, ok lendir menn með hónum, at landa-skipti þat væri eigi jafnt,[5] sem verit

[1] *ok Ölver ok Þorkell*] om. Cd. and Fl.; add. Fr.
[2] *þeir er . . vóru*] add. Fr.
[3] *ok Hákoni*] om. Fl.
[4] *þeir*] þeira, Fl.
[5] *jafnt*] Fl., *i.e.* equitable; jafn mikit, Cd.

hafði í Björgyn, ok þat væri nær helmingi en þriðjungi í Noregi er jarl hafði. Þenna vetr görði Sigurðr erkibiskup orð öllum biskupum, ok stefndi þeim til móts við sik í Björgyn um sumarit eptir. A.D. 1233.

175. Hákon konungr fór um várit austr til Víkr. Hann sendi menn norðr til Þróndheims með þeim orðum, at Skúli jarl skyldi koma um sumarit suðr til Björgynjar, ok skyldi þar ræða um greinir þær, er þá fóru milli þeirra. En er konungr kom til Víkr,
429. stefndi hann til sín öllum lendum mönnum ok sýslumönnum þeim er í Víkinni vóru, ok skyldaði þá til alla, at fara með sér til Björgynjar. Hann hafði þá stór útboð í Víkinni, ok dró saman mikinn her, ok fór síðan til Björgynjar. Þessir vóru lendir menn: Arnbjörn Jónsson, Símon kýr, Loðinn Gunnason, Gunnbjörn bóndi. Konungr hafði ór Víkinni mikit lið ok frítt. En er hann kom [norðr] í Gula-þingslög, þá stefndi hann öllum lendum mönnum til sín með stórum sveitum. Þá er konungr kom til Björgynjar, lagði hann sínu skipi fyrir [konungs-lægi]. Síðan lögðu lang-skip allt með endi-löngum bryggjum í innan-verðan bæinn.

176. Skúli jarl var í Þróndheimi um sumarit. Hann hafði látið reisa skip mikit um várit út á Eyrum. Þat hét Langi-Frjádagr. Þat var meira en önnur skip miklu, ok því varð lítið at gört um sumarit. Jarl bjósk norðan er á leið, ok varð síð-búinn. Hann hafði á þriðja tigi skipa,[1] ok flest stór. Þessir vóru lendir menn með hónum: Álfr mágr hans, ok Ásólfr frændi hans, Páll vaga-skálm, Nikulas son hans, Bárðr bratti, Eilífr af Velli; þar vóru ok margir sýslu-menn. Þá var mjök á liðit haustið er jarl kom suðr. Sendi [hann] fyrir sér Pál vaga-skálm á fund konungs. Ok er hann kom í Björgyn, veittu lendir menn hónum stórar átölur; ok segja, at þat var undarligt er hann

[1] *á þriðja tigi skipa*] Fl.; a xxx. skpipa (*sic*), Cd.

A.D. 1233. (Autumn.) var með jarli en í móti konungi, ok aðrir lendir menn þeir sem norðr vóru komnir; ok báðu þá skilja við jarl ok fara til konungs. Páll svarar: "Ekki hefi " ek verit í móti konungi, þó at ek færa norðan með " jarli, þar sem konungr sendi hónum orð. En svá " ætla ek flestum lendum mönnum gefit, þeim er " norðan eru komnir, at ekki munu þeir skiljask við " Skúla jarl fyrir sakir ákefðar yðarrar." Síðan fann Páll konung; ok fóru allar ræður vel þeim. Fór Páll í 430. mót jarli, ok sagði átekjur þær sem vóru í bænum, ok skip lágu svá þykt fyrir bryggjum, at eingi ván var, at þeir mætti þar at leggja.

Skúli jarl skipaði svá atlögu til bæjarins: at hann lét fyrst fara sítt skip; þar næst þau tvau er mest vóru; þa þrjú þá fimm, sex, ok sjau.[1] Þá fór svá í vöxt æ meðan til vansk; ok var fagrt at sjá til þessarar skipanar. Jarl lagði at við Norðnes út frá Munklífi við Hákarla-strönd; ok höfðu þar vánt lægi, svá at þar braut nökkur skip fyrir jarli áðr en létti. Svá kvað Óláfr hvíta-skáld:

" Orð sendi þá jöfri Þrænda
afrendr konungr víða lendum;
" fólk-prúðr keyrði flota breiðan
(flugu borð um haf) stillir norðan:
" Fyrðar mæltu á hendr sem harðast
(hófsk önn af því lendum mönnum,)
" (errinn bjó með herskip harri
Hákarla-strönd) frömum jarli."

177. Þá er jarl hafði lítla stund verit í bænum, áttu þeir þar, konungrinn, fund í skrúðhúsinu í Kristz-kirkju, ok gaf konungr hónum nökkurar sakir; ok veitti þar með harðar átölur. Eptir þat var þing sett í Kristskirkju-garði. Var þá stóll settr undir konung, ok sat hann þar á, ok [um-hverfis] lendir menn hans ok ráðgjafar. Gunnarr konungs-frændi stóð á baki

[1] *þá fim, sex, ok sjau*] add. Fl.

konungs við stólinn. Herra Knútr var á þinginu, ok A.D. 1233.
431. Sigurðr erkibiskup, ok allir hljóðbiskupar þeir er í vóru (Autumn.)
landinu. Síðan kom Skúli jarl á þingit með öllum sínum mönnum. Þeir sá, at jarli var ekki rúm ætlat á þeim stóli sem konungr sat. Ok gengu hans menn at setja hónum annan stól, ok settu undir hann. Eptir þat stóð upp Dagfinnr bóndi, ok fagnaði konunginum, sem siðvenja er til, ok talaði langt[1] örendi; ok lauk svá sínu máli, at hann eggjaði friðar ok sætta með þeim mágum. Þá stóð upp konungr, ok talaði snjallt örendi; ok lauk því svá, at hann[2] bar á jarl sakir þær er óvinir hans höfðu tjáð fyrir hónum. Ok er hann hafði lukt sínni ræðu, stóðu upp lendir menn, ok báru sakir á jarl, hverr eptir annan, ok veittu hónum stórar átölur. Ok er því létti, stóð jarl upp, ok hóf á þessa leið ræðu sína:—

"Eina kann ek vísu:

'Ari sat á steini,'[3]

" ok ina aðra:

'Ari sat á steini,'[3]

" öll er sem ein sé:

'Ari sat á steini.'[4]

"Hér er svá í dag," segir hann, "at á sína leið hefr " hverr örendi; en lúka einn veg, at bera sakir á " mik." Eptir þat talaði hann langt örendi ok snjallt, ok bar af sér allar sakir þær sem hónum vóru kenndar. Hann veik svá til í ræðunni, at hann væri skyldr at vægja til við konung. En þess kvað hann vísa-ván,[5]
432. at hann kunni lendum mönnum fulla óþökk fyrir sítt róg ok vánda meðal-göngu milli konungs ok hans. Ok er hann lauk sínni ræðu, talaði Gunnarr konungs-

---

[1] *langt*] snjallt, Fl.

[2] *ok lauk . . hann*] Fl.; ok Sk. Here begins vellum fragm. *a*.

[3] *steini*] Fl.; hellu, Cd.

[4] *öll . . . steini*] Fl.; om. Cd.; Tr. transposes the lines, "ok ina " aðra" and "öll er sem ein sé."

[5] *En þess . . vísa-ván*] En þess kvez hann vera sannr, Fl.

A.D. 1233. (Autumn.) frændi: "Oss þykkir þú því at eins skyldugliga hlýðni
" veita konunginum, at þú[1] leggir af þér yfir-klæðin,
" ok fallir til fóta konungi, ok gefir þik ok allt þítt
" mál í konungs vald ok miskunn." Þá svarar jarl:
" Þá kunna ek höfðingjum þjóna, [Gunnarr], er þú
" vannt annat."

Eptir þat stóð konungr upp, ok bað þá alla [menn] með sér ganga inn í kirkju, er hónum vildu þjóna. Gékk hann þá af þinginu ok allr múgrinn með hónum. En jarl stóð eptir, ok þat lið er norðan hafði farit. Fór hann þá til skipa sinna. Síðan fór erkibiskup millum, ok aðrir biskupar; ok fengu sætta þá eptir því sem konunginum líkaði; ok seldi jarl þar festu til. Sem kvað Óláfr hvíta-skáld:

" Þing stofnuðu jöfrar ungir
(jarl veitti svör ræsi) snarla;
" hersar báru á hilmi dýran
(hjaldrs fýstu þeir) sakar kaldar:
" Allt lagði þá frömuðr frægða
(fékk sætt af því) stilli rekka
" snildar-skýrr, ok seldi várar,
sítt mál í kné (lituðr stála)." 433.

Erkibiskup kom svá sínni meðal-göngu, at þá fór enn blíðara með þeim mágum at yfir-sýn, ok hvárr var í annars boði. En þat hafa þeir menn sagt, er vita þóttusk hvárra-tveggju skaplyndi, at aldri hafi síðan orðit fullr trúnaðr milli þeirra.

178. Skúli jarl fór um haustið norðr til Þróndheims, en konungr var eptir í Björgyn, ok sat þar um vetrinn
1233–34. fram um Jól. Ok var þessi inn sjautjándi konungdóms hans. Þenna vetr var fædd Frú Kristín, konungs-dóttir. Eptir Jól móti Föstu fór Hákon konungr norðr í Sogn ok þaðan á land upp. Ok er hann kom á Upplönd, hófsk sundr-þykki með þeim Páli

[1] *því at . . at* þú] Fl.; skyldugr til hlýðni við konunginn ok leggir, Sk.

biskupi í Hamri. Var þat fyrst til, at konungr veitti A.D. 1234,
ákall til eyjar þeirrar er liggr í Mjörs, ok heitir Eyin-Helga. Þessa ey hafði Ingi, er Baglar kölluðu konung sínn,[1] gefit til staðarins í Hamri, en Birkibeinar kölluðu hann fals-konung; ok sögðu, at hann hét Þorgils þúfu-skítr, ok væri Danskr. Nú þótti Hákoni konungi hann ekki eiga at gefa föður-leifð sína. En biskup synjaði þverliga at láta lausa eyna. Hákon konungr fór austr til Túnsbergs, ok var þar um várit. Páll biskup ritaði norðr til erkibiskups ok Skúla jarls um ákall þetta, er konungr hafði haft við hann, ok leitaði ráðs til um þetta mál. Ok af þessum
434. orðsendingum rézk þat af, at Páll biskup byggi,[2] ferð sína ór landi; ok fór fyrst austr í Gautland ok þaðan í Danmörk, ok svá suðr í Saxland; ok létti eigi sínni ferð fyrr en hann kom á páfa-fund.

179. Þá er Hákon konungr sat í Túnsbergi um várit, lét hann efla mjök stein-veggiun um Bergit; ok þar lét hann húsa konungs-garð.[3] Ok lét hann reisa skip mikit er hann kallaði Óláfs-súðina. Hákon konungr dvalðisk í Víkinni nökkura hríð; ok fór um sumarit norðr til Björgynjar. Þá kom jarl norðan; ok vóru þeir báðir samt um sumarit, ok fór allt vel með þeim, sem jafnan er þeir vóru báðir saman. En þó at þeir væri með blíðu, þá gengu þó svá óvinir þeirra milli, at hélt við váða sjálfan, þegar skamt leið frá; sem síðan bar raun á. Frú Inga, móðir Hákonar konungs, var með hónum; ok var konungr [ágæta-] vel til hennar, sem vera átti. Hón hafði sjúkleika mikinn; ok tók sóttar-far hennar mjök at þyngja[sk]; ok andaðisk hón fyrir Jóla-föstu um vetrinn. Skúli jarl fór um haustið norðr til Þróndheims; en konungr fór austr til Víkr, ok sat um vetrinn í Osló. Þessi var inn áttjándi vetr konungdóms hans. 1234–35.

---

[1] *sínn*] hana, add. Cd.

[2] *byggi*] thus, indic. = bjoggi, = bjó.

[3] *ok þar . . . garð*] add. Fr.

A.D. 1233. 180. Hákarla-haustið kom útan af Íslandi Sturla 435.
1233–34. Sighvatsson; ok fór þegar af landi brott um vetrinn
1234. út til páva. Hann kom aptr þetta sama haust, ok fann Hákon konung í Túnsbergi. Konungr hafði Sturlu í boði með sér, ok talaði við hann marga hluti. Lét konungr ílla yfir er Sturla sagði hónum mikinn ófrið af Íslandi. Konungr spurði, hversu mikit mundi verða fyrir at koma ein-valdi á landit; ok lét þá mundu verða frið [betra] ef einn réði mestu. Sturla tók léttliga þessu; ok kallaði lítið mundu fyrir verða, ef sá væri harð-yrkr ok ráðugr, er við tæki. Konungr spurði, ef hann vildi taka þat ráð. Hann kvezk til mundu hætta með konungs ráði ok forsjá, ok eiga slíkra sæmða ván af konunginum sem hónum þætti verðugt, ef hann fengi þessu á leið komit. Konungr sagði svá, at eigi skyldi [hann] með mann-drápum vinna landit; ok bað hann taka menn ok[1] senda útan, eðr fá ríki þeirra með öðru móti, ef hann
1234-35. mætti. Sturla var optliga fyrir konunginum um vet-
1235. rinn; ok töluðu um þetta mál. En um sumarit eptir, er Hákon konungr hafði setið í Osló um vetrinn, fór Sturla til Íslands, ok var á Grund með föður sínum um vettrinn. En Orækja Snorrason, bræðrungr hans, hafði gört mikinn ófrið í ríki hans meðan hann var
1236. útan. Ok um várit, er Sturla hafði verit einn vetr á Íslandi, þá fóru þeir Sighvatr, feðgar, at Snorra með 436.
fjölmenni, ok vildu at hann bætti fyrir íll-virki [þau] sem Órækja, son hans, hafði gört. Snorri vildi eigi samna mönnum móti bróður sínum. En Þórðr, bróðir þeirra, fór milli þeirra, ok fékk ekki samit með þeim. Stökk Snorri þá í brott. En Sturla settisk í Reykjaholt, ok tók undir sik alla kosti Snorra. Eptir þetta fór Sturla[2] í Vestfjörðu at Órækju, ok sættusk þeir þá at kalla; ok hélzk þat lítla hríð. Ok þarf þeirra skipti eigi hér at telja.[3] En sá varð endir á, at Órækja fór útan þat sumar með ráði Magnúss biskups af Skála-

[1] *ok*] Fl., Fr.; at, Sk.
[2] *Sturla*] Fl.; hann, Cd.
[3] *telja*] skrifa, Fl.

holti. Eptir þat fór [Sturla] at Þorleifi í Görðum, ok barðisk við hann í Bæ í Borgarfirði. Fékk hann þá 1237.
vald yfir Þorleifi; ok fór hann útan sumri síðar en
Órækja. Þá fór ok útan Snorri Sturluson, ok Þórðr 1238.
kakali, ok Óláfr hvíta-skáld, son Þórðar Sturlusonar.
En Sturla snöri þá ófriði á hendr Gizuri Þorvaldssyni,
ok Kolbeini unga Arnórsyni, frændum sínum; ok fóru
þeirra skipti sem enn man getið verða síðarr.

181. Hákon konungr sat um vetrinn í Oslo, sem A.D. 1235.
fyrr var sagt. Þá kómu enn upp margar greinir með
þeim jarli; ok varð þat enn af sömu manna meðal-
437. göngu, er jafnan vóru vanir at spilla þeirra vináttu.
Hákon konungr ritaði norðr um várit til jarls, ok
lagði hónum stefnu við sik um sumarit í Björgyn,
til tals um greinir þær er milli vóru. Ok er þessar
orðsendingar kómu til jarls, átti hann ráð við vini
sína, hvárt hann skyldi stefndan fund sækja, eðr eigi;
ok tjáði þat fyrir þeim, at hónum þótti fast at sér
lagt Hákarla-haustið af eggjan lendra manna: "En
" mér er sagt, at þeir munu nú ekki óákafari en þá
" vóru þeir. Eru nú þeir hlutir í orðnir, er þér vituð,[1]
" at ek em ófúsari at vera í valdi þeirra en fyrr.
" Þvíat Hákarla-haustið er vér fundumst í Björgyn,
" vóru austan með oss, Arnbjörn Jónsson, Gregorius
" son[2] herra Andrés; ok görðusk [þeir] þá hand-gengnir
" konunginum, ok sóru hirðmannz-eið einum saman
" konunginum. Ok skildi þann eiðstaf mikit, þar[3] sem
" allir höfðu áðr svarit báðum okkr. Svá görði ok
" Brynjólfr son Jóns stáls; ok margir menn aðrir hafa
" þann eið svarit; ok trúi ek þeim mönnum verr en
" þeim sem eru beggja okkar eiðsvarar. Hafa þeir
" báðir stórar sveitir, Gregorius ok Brynjólfr." Fleiri
hluti fann jarl til þess, at hann af talði ferðina fyrir
sér. En þó vóru þeir fleiri vinir hans er fýstu; ok
þat var af ráðit. Bjó jarl þá ferð sína. Sendi hann
þá orð lendum mönnum þeim er norðr þar vóru; ok

[1] *vituð*] Fl.; vitið, Sk.
[2] *son*] emend.; ok, Sk., Fl.
[3] *mikit þar*] add. Fl.; om. Sk.

A.D. 1235. (Autumn.) varð hann mjök síð-búinn. Hann hafði nær tuttugu skip. Hann sigldi suðr á Mæri, ok lá lengi um haustið í Steina-vági.

Hákon konungr bjósk ór Víkinni; ok dró saman lið mikit. Hann hafði með sér marga lenda menn þá er þar vóru. Hann lèt þá fram setja Óláfs-súðina, er hann hafði göra látið í Túnsbergi. Þat var níu[1] rúm 438. ok tuttugu, all-frítt skip. Sem konungr kom í Gula-þings-lög, bauð hann liði út um öll fylki, ok stefndi [til Björgynjar til] móts við sik. Þá sendi hann norðr til Þróndheims Clemet af Hólmi; ok skyldi hann fara til Frostu-þings, ok segja, at Hákon konungr ætlaði sér norðr til Þróndheims um haustið, ef jarl kæmi eigi til móts við hann. Þá er á leið haustið, fór Hákon konungr ór Björgyn, ok hafði nær fjóra tigi skipa, ok öll stór. Þessir vóru lendir menn með konungi: Arnbjörn Jónsson, Loðinn Gunnason, Símon kýr, Hallvarðr bratti, Eirekr stilkr, Ívarr nef, Gautr á Meli, Nikulás Pálsson, Pétr í Gizka, ok margir aðrir göfgir menn; hafði konungr bæði mikit lið ok frítt. Skúli jarl lá í Steina-vági, sem fyrr er ritað. Þar kom til móts við hann Páll vaga-skálm norðan af Hálogalandi. Tók jarl þá þær fréttir, at Hákon konungr hafði dregit saman lið mikit, ok ætlaði at fara norðr til Þróndheims. Jarl átti þá stefnur við sína menn, hvárt hann skyldi fara suðr í mót konungi, eðr snúa norðr aptr til Þróndheims. En Páll, ok enn fleiri, fýstu þess, at fara móti[2] konungi; sögðu þá mundu bezt fara, ef þeir fyndisk. En þeir vóru sumir trúnaðar-menn jarls er þessa löttu, ok sögðu ráðligra, at snúa norðr til fóstbræðra sinna, "Ok bíða þar " konungs, ef sýnisk." Þetta var af ráðit, at jarl snöri norðr aptr sínni ferð til Níðaróss. Jarl stefndi þá til sín hestum, ok bjó ferð sína á land upp. En Páll 439. vaga-skálm, ok fleiri aðrir, löttu þessar ferðar, ok báðu

[1] *níu*] ellifu, Fl.

[2] Here ends the first leaf of fragm. *a*.

hann bíða konungs. Var þat ráðit, at Páll fór suðr A.D. 1235.
í mót konungi á Mæri, ok mætti flota konungs við Solskel; ok fékk eigi þar fundit konung, þvíat konungr var þá segl-búinn, ok sigldu þeir þá allir saman norðr til Þróndheims. Ok er þeir kómu í Leirangra, fann Páll konung, ok tók konungr hans orðum vel, ok lézt ætla at vel mundi fara ef þeir fyndisk konungr ok jarl.

182. Þá nótt er konungr lá í Leirangrum var Skúli jarl at Meðalhúsum, ok reið þaðan út til Orkadals ok ætlaði suðr um Fjall. Hann hafði þá mikit lið ok frítt. Þá er hann kom upp at Orknar-brú, skilðusk við hann margir vinir hans, ok hand-gengnir menn, bæði [hirðmenn ok] skutil-sveinar; en sumir á Uppdals-skógi. Þessir skilðusk við hann: Öndóttr skaka-lokkr, ok Eliu-Bjarni,[1] Reiðarr dyn, ok margir aðrir, þeir er áðr kölluðusk kempur jarls. Þá var þetta kveðit:—

" Hóli gæddusk hirðmenn Skúla;
hrukku lítt meðan full var skukka;
" drukku þeir af Danmörk rekkar;
drógusk lítt um fjöll ok skóga:
" Síðan varð er slósk í ferðir
sangvan[2] íll ok þunnt um stangir;
440. " eiðar rufusk við Inga bróður;
eingi vildi fylgja lengra."

Óláfr hvíta-skáld segir svá:—

" Snæfrir drógu enn meðal jöfra
(alldir kvóðu varla haldask
" öðlings heit við allvald mætan)
ár-skapðan grun vinir hvárskis;
" Minnigr bjoggi[3] siklingr sunnan
sunda-vigg; en jarl stökk undan
" (ýtar brugðusk jöfri mætum)
austr um fjall með drengi snjalla."

---

[1] *Eliu-Bjarni*] or, Elui-Bjarni?; Ælu-B., Fl.

[2] *sangvan*] thus Fr.; sanᵘan, Sk.; saungvan, Fl.

[3] *bjoggi*] Fr.; bio, Sk.

A.D. 1235. 183. Hákon konungr kom í Níðarós. Var hónum þá sagt, at jarl var í brott riðinn. Hann sendi eptir jarli með ráði vina sínna, Pál vaga-skálm, ok Ívar nef; ok fundu hann í Uppdal; ok sögðu, at konungr vildi, at hann hyrfi aptr; ok semði þeir sín í milli, ok sæti báðir saman í Þróndheimi um vetrinn. Jarl átti þá tal við sína menn; ok fýstu flestir at hann snöri aptr; en þeir vóru sumir, er þat kölluðu ómerkiligt, at skipta svá skjótt ráða-görð sínni. Jarl svarar: "Sé ek, at "ráðligra væri at snúa aptr; en þeir munu ráða er "þess eggja at ek fara suðr." Eptir þetta snöri hann upp til fjalls, ok svá suðr um fjallit. Þá er sýslumenn Hákonar, þeir sem á Upplöndum vóru, spurðu at jarl var norðan kominn, þá tóku þeir skip öll er vóru 441.
í Mjörs, ok gengu þar á ellifu sveitir höfðíngja. En þessir vóru fyrir þeim: Gregorius Jónsson, herra Andrés, Hávarðr af Sundbúi, Áslákr smjör-stakkr, Jón ketlingr, Ámundi af Folavelli, Dagr af Gróvo,[1] Oddr Eireksson, Saxi blaðspjót; ok höfðu þeir fjölmennar sveitir. Skúli jarl fór til þess er hann kom á Heiðmörk í Hamar-kaupang, ok dvalðisk þar um hríð með öllum sínum mönnum.

184. Sem Páll vaga-skálm ok Ívarr nef kómu aptr til konungs, ok sögðu um ferð jarls; átti konungr þá tal við Sigurð erkibiskup ok ráðgjafa sína, ok leitaði ráðs við þá hversu með skyldi fara. Þótti mönnum þá í óvænt efni komit, er jarl var farinn suðr um fjall með miklu [liði] á ríki þat er konungr átti einn saman. Erkibiskup bað konung gefa til ráð nökkut at friðr mætti standa um vetrinn. Konungr tók þá, með ráði erkibiskups ok annarra vina sínna, [þat ráð], at hann sendi þá suðr eptir jarli Björn ábóta af Hólmi ok Ívar af Skeðju-hofi, Vilmund pilt, ok menn með þeim; ok bað konungr svá segja jarli; at hann skyldi um vetrinn hafa þriðjung af öllum sýslum um öll

[1] *Gróvo*] Grouo, Cd.; mod. Gruo, Munch, 153.

Upplönd ok Víkina, ok mætti með því móti friðr A.D. 1235.
standa þar til er beggja vinir færi milli. Þeir ábóti
kómu á Heiðmörk; ok görðu menn til sýslu-manna,
ok sögðu þeim boð konungs; ok báðu þá eigi fyrri
brigða friðinum, en vitað væri hversu jarl tæki þeirra
örendum. En er þeir ábóti kómu í Hamar, þá hafði
442. jarl sent Nikulás af Mói,[1] skutil-svein sinn, upp á
Heiðmörk at taka þar allar konungs-skyldir. Sýslu-
menn höfðu fengit njósn af þessu, ok ætluðu til móts
við Nikulás. Ok ef þeir ábóti hefði komit tveim nót-
tum seinna, þá mundi brugðit hafa verit friðinum með
jarli ok konungs-mönnum. Ábóti fann jarl í Hamri;
ok sagði hónum konungs boð. Ok jarl tók þá vitr-
ligt ráð, at hann játaði þessum kostum, sem konungr
hafði gört, ok hèt þar til friði til þess er enn færi
vinir þeirra milli. Eptir þetta snöru þeir ábóti norðr
aptr, en sumir þeirra félagar fóru út í Víkina at kon-
ungs-örendum. Skúli jarl skipaði allar sýslur at þrið-
jungi á Upplöndum, ok svá í Víkinni. Hann setti
í Borgar-sýslu Árna rofu ok Finn knött. Síðan fór
jarl út í Osló, ok þaðan til Túnsbergs; ok vóru kon-
ungs-menn þar fyrir hónum þeir sem norðan höfðu
farit með ábóta.

185. Þá er Hákon konungr sendi Björn ábóta af
Níðarósi á fund jarls, lét hann heim fara Arnbjörn
Jónsson ok alla lenda menn þá sem ór Víkinni vóru,
ok bauð þeim svá, at þeir skyldi verja ríki hans, ef
jarl görði nökkurn ófrið í Víkinni; ok skyldi Arn-
björn vera fyrir þeim; ok bað þá fylgja hónum sem
bezt, ef nökkurs þyrfti við. Þeim byrjaði vel, ok
kómu í Víkina lítlu síðarr en jarl; ok lögðu þá í
443. Grindhólma-sund er hann var í Túnsbergi. Skúli jarl
vildi þá senda til þeirra þá menn [sem] konungr hafði
norðan sent með ábóta, ok bað þá stefna til sín len-
dum mönnum ok til Túnsbergs; en þeir sögðu, at
konungr hafði svá fyrir mælt, at Eirekr stilkr skyldi

[1] *Mói*] thus fragm. *a*; mors, Cd.; nior, Fl.

A.D. 1235. finna jarl, ok hann fór með konungs-bréfum, en ekki aðrir lendir menn. Sem lendir menn spurðu, at jarl fór með friði, þá skilðusk þeir í Grindhólma-sundi, ok fór hverr í sína sýslu; en Eirekr fór með bréfum til jarls. Ok er Arnbjörn kom heim í Valdis-hólma, sendi hann orð sýslu-mönnum er jarl hafði sett þar, ok bað þá brott fara; ok sagði, at hann mundi við öngan mann miðla Borgar-sýslu, fyrr en hann heyrði konungs-orð, at hann skyldi laust láta. Jarls-menn fóru á hans fund, ok sögðu orð Arnbjarnar. Sendimenn konungs, þeir sem í Túnsbergi vóru, tóku mikit fé ór Lafranz-kirkju þat sem konungr átti, svá at jarl vissi ekki til, ok fluttu þat norðr til konungs. Þeir kómu Jóla-aptan til [Níðar]óss, og sögðu konungi slík tíðendi sem þeir vissu ór Víkinni. Höfðu svá sagt vinir konungs, þeir sem austan fóru, at þeir væri margir með jarli er hann eggjuðu ófriðar móti konungi, ok at hann rækisk eigi lengr af eignum sínum ok óðölum;[1] ok eigi þóttusk þeir vita, hvárt friðrinn mundi haldask eðr eigi. Skúli jarl fór eptir Jólin suðr til Elfar, ok dvalðisk þar mjök lengi í Konunga-hellu. Þar kómu til hans margir menn, ok görðusk hand-gengnir. Þar kom til hans Álfr af Leifa-stöðum með nökkura sveit manna, ok Þorgils slyðra, ok görðusk flestir hand-gengnir. Veseti ungi, ok Algauti bróðir hans, kómu fyrri til jarls. Þessa menn, er þá görðusk hand-gengnir, 444.
kölluðu Birkibeinar Várbelgi. Álfr hafði áðr verit húskarl Arnbjarnar. Þessir fýstu mjök jarl, at hann skyldi hefja ófrið, ok láta eigi Hákon konung yfir sínum bróður-arfi sitja. Jarl veikzk of mjök eptir þeirra fortölum, sem [síðarr] bar raunir á.

Hákon konungr sat um Jólin í Þróndheimi. Ok
1235–36. var þessi inn nítjandi vettr konungdóms hans. Sigurðr erkibiskup bað enn konung, at hann skyldi göra nökkurar orðsendingar til jarls, at friðrinn mætti standa; þvíat erkibiskup þóttisk þá spurt hafa, at

[1] *óðölum*] óðulum, Fl.

mjök [var] at komit ófriðinum í Víkinni. Eptir þetta A.D. 1236. (Spring.)
vóru þeir sendir á fund jarls, Björn ábóti ok Vilmundr piltr, með sáttar-boðum. Hákon konungr görði orð til Munans biskups-[sonar] ok sýslu-manna á Upplönd, at þeir skyldu allir fara til Arnbjarnar Jónssonar, ok skyldu saman haldask, til þess er vitað væri hver örendi ábóta yrði til jarls. Ábóti fann jarl austr í Konunga-hellu um várit í Föstu; ok báru upp sín örendi; ok þetta fluttu margir beggja þeirra vinir fyrir jarli. Ok þá tók at sveigjask hugr jarls; en áðr þeir kómu var búit við berum váða, at jarl mundi ófrið hefja.

186. Skúli jarl fór austan[1] or Konunga-hellu at liðinni Föstu. Hann görði [orð] fyrir sér til Arnbjarnar Jónssonar, at hann skyldi koma til móts við hann, ok skyldu þeir eiga þing þar sem Eiðsberg heitir. Arnbjörn sótti þingit, ok með hónum Eirekr stilkr, Munann biskupsson, ok margir aðrir sýslu-menn af Upplöndum. Þeir höfðu vel þrjú hundruð manna,
445. ok alt vel búit; ok kómu þeir fyrri til Eiðsbergs en jarl, ok settusk útan undir kirkju-garðinn. Sagði Arnbjörn svá, at fyrri skyldu þeir berjask við jarl, en játa þeim hlutum sem þeim væri ósæmð í. Skúli jarl kom á þingit, ok hafði hálft fjórða hundrað manna, ok var þat lið eigi jamn-vel búit sem hitt er fyrir var. Jarl hafði hvítan þófa-hatt á höfði, ok sat á fríðum hesti. Arnbjörn hafði svá mælt við sína menn, at hann skyldi einn svara öllum áköllum jarls. Þá er þingit hafði skamma stund staðit, tók jarl til orða: "Hví raktú, Arnbjörn, sýslu-menn mína ór "Borgar-sýslu, þá er ek hafða setta í þann þriðjung "sem konungr skipaði mér at hafa í vetr?" "Því," sagði Arnbjörn, "at ek em öruggr í, at láta fyrir "öngum laust þat lén sem konungr hefir mér fengit, "[fyrr] en ek vissa með sannleik at konungr vildi af "mér taka." Þá svarar jarl: "Tóktu eigi af mér í

[1] *austan*] Fl.; austr, Cd.

A.D. 1236. " fyrstu Borgar-sýslu, ok þátt[1] hálfa? Ok hétzú mér
" þá góðu í mót, hvernig sem þú hefir ent." "Satt
" var þat," segir Arnbjörn. Jarl mælti: "Eigi var
" Hákon þá síðr konungr en nú, þótt hann sé nú
" meirr þroskaðr; ok virði ek því nú eigi minna orð
" hans, en þá um þau lén,[2] er hann skipar mér. En þó
" at þú sért fyrir öðrum mönnum í Noregi, þá þykkir
" öllum þat of-rausn at halda því fyrir mér sem kon-
" ungr játar at ek skula hafa." Arnbjörn svarar:
" Satt er þat; ek ætla [at] engi lendr maðr skal taka
" þat af mér er Hákon konungr fær mér. Ok fyrir
" öngum manni ætla ek háls at beygja, nema fyrir 446.
" Hákoni konungi; ok eigi fyrir[3] þeim inum hvíta
" hettinum er nú er hér á þinginu." Þá mælti Björn ábóti; ok sagði, at hann hafði þar bréf þat, er Hákon konungr mælti svá fyrir, at þeir skyldu tveir einir heyra er upp væri lesit, jarl ok Arnbjörn; ok bað at þeir gengi inn í kirkjuna, ok talaðisk þar við. Ok er þeir kómu í kirkjuna, innti ábóti upp orðsendingar þær sem konungr hafði með hónum gört, bæði til Arnbjarnar ok annarra formanna; sagði hann, at konungr vildi, at allir ætti í því hlut at draga saman sætt með þeim mágum. Sagði hann sannliga hafa konunginn upp gefit þriðjung af sýslum[4] á Upplöndum ok í Víkinni jarli til kostnaðar um vetrinn. Eptir þat tók Arnbjörn at snúask í ræðunni; ok fór þaðan af allt álitliga með þeim; þvíat Skúli jarl tók undir sik þriðjung Borgar-sýslu. Fór jarl þá norðr í Víkina. Þeir Björn ábóti fara þá norðr til konungs með sættarboðum. Var þat þá mælt, at þeir skyldu finnask um sumarit í Björgyn, ok skyldi hvárr selja öðrum gísla til þess fundar.

187. Skúli jarl var í Víkinni um sumarit; ok görðusk hónum þá margir menn handgengnir. Dró hann

---

[1] *þátt*] Fl.; þá, Cd.

[2] *þá um þau lén*] Fl.; en þau, Cd.

[3] *ok eigi fyrir*] thus Fl., *a*; eða, Cd.

[4] *sýslum*] here ends fragm. *a*.

þá mikit lið at sér. Hann réð þá til skipa, ok tók skip ólofuð fyrir bóndum, ok lét búa norðr. Hann hafði Borgar-þing um sumarit Margrétar-messu. Þá 447. lét hann taka skip Arnbjarnar Jónssonar, ok ætlaði norðr at hafa; en Arnbjörn hafði látið bora skipit,[1] ok höggva inn-viðuna; ok fylldi þegar sem flotað var. Ok var síðan upp sett. A.D. 1236. (Summer.)

Þenna tíma kómu norðan frá konungi, Sigurðr son hans ok Ingimundr puss, gíslaðir jarli. En áðr hafði farit til konungs Ásólfr jarls-frændi ok Játgeirr skáld í gísling. Ok er jarl var búinn, fór hann norðr til Björgynjar. Ok lagði í konungs-höfn. Fóru menn þá í milli þeirra. Ok sagði jarl, at [hann] mundi eigi leggja til bæjarins, nema þat væri skilt um þann hlut sem hónum væri skiptr af landi, at Pétr son hans skyldi taka eptir hans dag. En er þetta var flutt konungi, þá neitaði hann því berliga; ok sagði svá, at aldri skyldi hans afspringr erfa[2] Noreg, nema sá er kominn væri af Margrétu dróttning. Eptir þetta fóru menn milli þeirra. Þá var Sigurðr erkibiskup, ok átti hann mestan hlut í at sætta þá. Lagði jarl þá til bæjarins; ok vóru þá stefnur at áttar; ok gékk þá enn saman sættin með ráði erkibiskups ok bæn annarra góðra manna. Þá var þat ráðit, at þeir skyldu sitja um vetrinn báðir í Björgyn, ok halda eitt borð, með því móti, at jarl skyldi leggja fram kostinn þriðja hvern dag. Fóru þann vetr öll skipti vel milli þeirra, sem jafnan er þeir vóru báðir saman, þvíat þá vóru færi lygðir milli bornar, er[3] svá skamt var at reka, at þeir máttu þegar prófa sjálfir.—Þetta 448. sumar kom Örækja Snorrason af Íslandi, ok sagði þaðan mikinn ófrið af Sturlu frænda sínum; ok virði konungr svá, sem Sturla hefði harðara at farit, en hann hafði hónum ráð gefit.

188. Þessi var inn tuttugti[4] vetr ríkis hans er þeir 1236-37.

---

[1] *skipit*] Fl.; skipin, Sk.
[2] *erfa*] Fl.; nema, Cd.
[3] *er*] Fl.; ok, Sk.
[4] *tuttugti*] xx., Cd., Fl., Fr.

A.D. 1237. jarl sátu báðir saman í Björgyn. Þeir bjoggu ferð sína um várit í Föstu norðr til Þróndheims, ok siglði konungr fyrir Staði, Kæru-sunnu-aptan,[1] ok bægði hónum veðr svá at hann varð at leggja at í Angri. En jarl sigldi Sunnudaginn ór Síld, ok fékk [svá] mikit hrað-byri, at hann lagði at norðr við Söndólfsstaði. Hann sat á Reini um Páskir. Konunginum byrjaði seint; hann kom í Níðarós um Páskir, ok fundusk þeir jarl þar eptir Páskir,[2] ok vóru báðir samt í Kaupangi um várit. Þá vóru orð gör Páli biskupi í Hamri, með ráði Sigurðar erkibiskups, at hann skyldi norðr [koma] til sættar-stefnu við Hákon konung. Ok er biskup kom norðr, vóru stefnur [at] áttar at málum þeirra konungs, ok gékk seint saman sættin. Var biskup jafnan harðari á þeim stefnum sem jarl var við. En þó kom þar, at þeir sættusk, með því móti, at konungr tók við eynni, ok lagði aðrar eignir í móti til staðarins þær sem konungi líkaði, ok biskup játaði at hafa.

Um várit varð einn lítill hlutr í Þróndheimi, er sjá mátti, hve nær um-spillendr stóðu um þeirra skipti, 449.
konungs ok jarls. En þat varð með því móti, at þá var Gunnarr konungs-frændi með konungi. Hann hafði skilt á við gesti jarls, ok þóttusk þeir hafa fengit harð-leikit af hónum. En lítlu síðarr fór Gunnarr út á Nes, ok ætlaði í sýslu þá er konungr hafði fengit hónum. Ok um nóttina er Gunnarr hafði í brott farit, var konungi sagt, at Gunnarr veri drepinn, ok jarl hefði sent hónum gesti ok látið drepa hann. Konungr lét þegar kalla lúðr-sveininn, ok klæddisk sjálfr; hljópu allir til vápna. Konungs-menn gengu út í garðinn ok settu upp merki. Jarl svaf í öðru húsi skamt í frá. Hann vaknaði við gnýinn, ok hljóp upp, ok gékk út í svalirnar. Hann sá at dróttning stóð þar út í garðinum. Jarl spurði hana hverju gegndi

---

[1] *Kæru-sunnu-aptan*] Fl., *i.e.* Judica; Kerlingar-sunnu-aptan, Sk.

[2] *konunginum . . . Páskir*] Fl.; om. Sk., an homoteleuton.

þetta. Hón segir hónum hvat títt var. Jarl bað A.D. 1237.
hana vera káta, ok sagði at ekki mundi saka. Jarl klæddisk þá. Þar kom Sigurðr konungs-son í herbergi til hans, ok gengu þeir þá báðir út. Var þá ok víst orðit, at þetta var ekki nema lygð ok upplost[1] vándra manna.

190. Þetta sama vár hafði Hákon konungr þing á Eyrum; ok kom þar mikit fjölmenni; ok á því þingi jók hann nafn-bætr Skúla jarls, ok gaf hónum hertuga-
450. nafn. Þat tignar-nafn hafði eingi fengit fyrri í Noregi. Um þetta kvað Óláfr hvíta-skáld:

" Snjallir fóru mága í milli
menn; seldusk þar gísla tvenna;
" sýnni tók þá sætt er funnusk
snarir bragningar her at magna:
" Nafnbætr jók sá er Noregs gætir
niðjum prýddr, ok sikling skrýddi
" björtu heiti böðvar fljótan
blíðs hertoga, gjöfum fríðum."

Með þessari nafnbót gaf konungr hertoganum margar sæmiligar gjafir. Ok hófsk þá af nýju blíða með þeim mágum.

191. Þá er þeir réðu Noregi, Hákon konungr ok Skúli hertogi, þá var keisari yfir Rómaborgar-ríki Friðrekr, sonar-son[2] Friðreks keisara; hann var mikill höfðingi ok ágætr. Þyddusk í þann tíma til hans margir höfðingjar ágætir af öðrum löndum. Keisari sendi menn norðr til Noregs á fund Hákonar konungs ok Skúla hertoga. Þetta var langri stundu fyrr en þat er nú var frá sagt áðr. Sá hét Vilhjálmr er fyrir þeim var. Þeir fórnuðu konungi ok hertuga margar presentur; en þeir sendu móti þá hluti er með keisara vóru toru-gætir, ok þar þóttu gersimar. Síðan hófusk upp sendi-ferðir milli keisara ok [Hákonar konungs.

[1] *upplost*] upplostning, Fl.
[2] *sonar-son*] thus emend.; 'son,' all the vellums.

A.D. 1237. Fór fyrstr af] konungs hendi Guðleikr af Aski, ok 451.
fann keisarann í Sikiley; ok tók keisari hónum vel. Síðan fór Nikulás Pálsson; ok var lengi í keisaragarði, ok þá af hónum stórar sæmdir; ok eingi maðr var jafn vel tekinn af Norðmönnum sem hann í þann tíma. Nökkuru síðarr en þetta var fóru þeir út, Rói konungs-frændi ok Bárðr bróðir Ísaks í Bæ; var Bárðr af jarls hendi; ok þótti Róa hann eigi flytja af skynsemi eðr sannendum um skipti þeirra Hákonar konungs ok Skúla hertoga. Eptir þetta fór sá maðr mest í milli keisara ok Hákonar konungs er Heinrekr hét; hann var fæddr upp í Noregi, en Þýðeskr at ætt; hann var kallaðr Heinrekr sendimaðr. Hann fór margar sendifarir í milli með ágætum sendingum. Af þessu varð in mesta vinátta með keisara ok Hákoni konungi.

192. Um várit er þeir sátu í Þróndheimi, Hákon konungr ok Skúli hertogi, þá höfðu þeir sýslu uppi á Heiðmörk af hertogans hendi, Bárðr Ísaks-bróðir ok Hákon dúfa; þvíat svá var þá skipt landinu, at hertoginn hafði þriðjung af öllum sýslum um allan Noreg. Þar varð íllr atburðr, með því móti, at Bárðr tók konu nauðga; en hón [var] eigin-kona Þórðar sonar Friðreks slafsa, er alla æfi hafði verit höfuð-vin Hákonar konungs. En í ráði ok vitand með Bárði hafði verit 452.
Hákon dúfa. Þetta fréttu þeir Hákon konungr ok Skúli hertogi norðr í Þróndheim, ok létu ílla yfir, sem ván var at; ok hafði hertogi eigi færi orð um opinberliga en konungr.

193. Hákon konungr ok Skúli hertogi bjoggu ferð sína um sumarit suðr til Björgynjar. Ok áðr þeir fóru, sendi konungr Jón prófastz-son á land upp, ok nökkura menn með hónum, ok skyldi hann fara it efra austr. Ok er þeir vóru búnir, konungrinn ok hertoginn, fóru þeir suðr til Björgynjar. En áðr þeir kómu suðr höfðu bæjar-menn getit Suðr-mönnum mikit slag, ok drepit suma, en rekit suma á kaf, ok

margir vóru særðir. Þat hafði til orðit, at Suðr-menn A.D. 1237-
hofðu lagt kuggum sínum at bryggjum þar sem bæjar- 38.
mönnum líkaði eigi, ok brotið skip nökkur, þau sem
lágu fyrir bryggjum. Ok er Hákon konungr kom til
bæjarins, setti hann þetta vandræði niðr. Jón prófasts-
son fór á land upp. Ok er hann kom á Heiðmörk,
þá mætti hann í Mjörs Bárði Ísaks-bróður þar sem
hann lá á skipi. Tóku þeir hann þar höndum ok
drápu, ok fóru síðan í Vík austr. Þetta sama sumar
drap Þórðr Friðreksson Hákon dúfu í Túnsbergi, fyrir
þær sakir sem þeir Bárðr höfðu gört. Þessi tíðendi
kómu til konungs ok hertoga; lèt hertogi sér fátt um
453. finnask; ok þat höfðu menn fyrir satt, at hónum væri
mjök í móti skapi aftaka þessara manna.

194. Um sumarit, er á leið, bjoggu þeir konungr ok
hertogi ferð sína ór Björgyn austr í Víkina. Ok er
þeir kómu til Oslóar, efnuðu þeir þar til vetr-setu.
Þeir héldu báðir saman Jól um vetrinn. Ok var þessi[1] 1237-38.
vetr ens þriðja tigar ríkis Hákonar konungs. En eptir
Jólin hélt sínn hjúkólf hvárr þeirra, ok drukku þó
jafnan báðir saman á kveldum. Þetta sumar áðr,
hafði komit útan af Íslandi Snorri Sturluson, Þórðr
kakali, Þorleifr ór Görðum, Óláfr hvíta-skáld, ok vóru
í Þróndheimi. Skúli hertogi bjósk norðr til Þrónd-
heims um várit, ok fór norðr í Föstunni. Fór þá allt
vel með þeim mágum er þeir skilðusk; ok var mælt
til þess, at þeir skyldi finnask um sumarit í Björgyn,
þvíat þeir fengu þat skilt, at þá fór jafnan betr með
þeim er þeir vóru báðir saman. Hertogi kom norðr
fyrir Páskir, ok sat í Þróndheimi um várit, ok önd-
vert sumar. Þeir frændr, Skúli hertogi ok Ásólfr á
Austr-átt, urðu mis-sáttir; ok skildi þá um eignina[2]
Austr-átt; þvíat frú Sigríð abbadís, systir hertogans,
er átt hafði Jón á Austr-átt, kallaði þat til-gjöf sína,
en Ásólfr kallaði þat föður-arf konu sínnar Baugeiðar,
dóttur Jóns. Hér vóru at áttar margar stefnur;

[1] *þessi*] thus Sk.; inn fyrsti, add. Fl.

[2] *eignina*] here H. begins again.

A.D. 1238. ok urðu þeir ekki ásáttir. Bauð Ásólfr at leggja 454.
fram aðrar [eignir] til staðarins a Reini; ok því neitaði hertoginn eigi. En þó skilði at þessu þeirra vináttu, ok snörisk Ásólfr eptir þetta til Hákonar konungs í sínum trúnaði. Hákon konungr sat um várit í Túnsbergi. Þá var fæddr Magnús, son hans, ok skírðr Kross-messu. Síðan fór konungr norðr til Björgynjar, ok sat þar um sumarit. Ok um haustið kom norðan Skúli hertogi, ok vóru báðir samt í Björgyn, ok fór allt álitliga með þeim, ok eigi þó um þá er blíðast var. Hertogi lá jafnan á skipum sínum. Hann bjósk norðr at öndverðum vetri, ok varð eigi fyrr búinn en at Marteins-messu. Róaldr hét maðr, bróðir Ásólfs strycks; hann hafði fyrir konungs-reiði orðit [sakir] óspektar sinnar; vildi konungr ekki at hann væri í landinu. Hann var þá í Björgyn, ok lá jafnan í kirkju. Annarr maðr hét Sigurðr kerrir; hann hafði vegit víg á Hálogalandi, ok enn gört fleiri ospektir. Hann sat í Krists-kirkju, þvíat hann þorði eigi úti at vera fyrir konungi ok hans mönnum. Hertogi gékk út um Krists-kirkju áðr hann lagði ór bænum. Þá gékk Sigurðr ór kirkjunni ok út á skip hertoga með hónum. Þá var ok Róaldr þar kominn; ok fóru þeir báðir brott með hónum, ok vóru báðir síðan með hertoga. Sem hertogi kom norðr [til] Þróndheims, görðu menn mikit orð á því, at lendir menn Hákonar konungs hafi þá verit miklir umspillendr með þeim hertoga; ok eignuðu þeir þat mest 455.
Gauti Jónssyni. Hertoginn spurði einn dag Snorra Sturluson í skemtan: "Hvárt er þat satt," kvað hann, " at þér segit, at Óðinn, sá er atti forn-konungum " saman,[1] héti Gautr öðru nafni?" "Satt er þat, herra," segir Snorri. "Yrk nú vísu at því," segir hertogi, "ok " seg hversu mjök þessi líkisk þeim." Þá kvað Snorri þetta:

---

[1] *sá er atti . . saman*] thus Fr., H., Esp.; sá er átti at stýra forn-konungum, Sk.; sá er var fyrir forn-konungum, Fl.

" Herfanga bauð Hringi A.D.1238–
hjaldr[1] einsköpoðr galdra 39.
" (Gautr hvatti þrym Þróttar[2]
þann) ok Hildi-tanni:[3]
" Of-lengi veldr Yngva
ósætt (en vel mætti
" her-stefnandi[4] hafna
hjör-dóm)[5] Völundr rómu."

Mart var þat þá mælt af mönnum hertogans er auðsét var, at í annat efni var komit, en vera átti; ok mest til vina konungs.

195. Hákon konungr sat þenna vetr í Björgyn. Var þessi annarr vetr ok tuttugti[6] konungdóms hans. 1238–39.
Hann sendi orð um vetrinn norðr til hertoga, at þeir skyldi finnask um sumarit í Björgyn; ok bað hann fara norðan með létti-skipum, ok óhægja ekki bóndum
456. til þessarar ferðar. Íslenzka menn, þá[7] sem með hertoga vóru, bað konungr ekki út fara, fyrr en þeir hefði ráð fyrir gört með hverjum örendum þeir skyldu fara;[8] því at áðr um haustið hafði spurzt, at þeir höfðu barizt í Skagafirði, Kolbeinn ungi ok Gizurr, við Sturlunga, ok Sturlungar höfðu fallit. Hákon konungr fór um várit austr í Vík, ok dvalðisk lengi 1238.
í Túnsbergi. Kómu þar til hans vinir hans, bæði ór (Spring.)
Víkinni ok [af] Upplöndum. Konungr tók þar fréttir norðan ór landi ok sunnan. Hann frétti at hertogi hafði gefit Snorra orlof, ok Órækju syni hans, ok Þorleifi, til Íslands, ok fengit [þeim] skip þat er hann átti hálft, en hálft Guðleikr af Skarta-stöðum. Þegar sem konungr varð þessa varr, þá gerði hann norðr bréf, ok bannaði at þeir færi. Þessi bréf kómu til þeirra er þeir lágu við haf. Ok fóru þeir eigi at síðr í banni konungs.

---

[1] *hjaldr*], thus Skálda, where this verse is cited; hialldrs, Fr.

[2] *þróttar*] þreyta, Skálda.

[3] *-tanni*] Sk., Fl., Skálda; tannar, Fr.

[4] *-stefnandi*], -stofnandi, Skálda.

[5] *hjör-dóm*] hans dóm, Sk., Fl., Skálda.

[6] *tuttugti*] xx., Cd., Fl.

[7] *þá*] H.; þr, Sk.

[8] *bað konungr . . . fara*] bað hann aunga út fara fyrr en þeir fyndiz, ok við hverjum errindum sem þeir færi (!) H.

A.D. 1239. (Summer.) Þá er Hákon konungr sat í Túnsbergi, kom norðan frá hertoga Björn ábóti, sendr af hónum. Spurði konungr þá eptir, hvárt hertoginn mundi koma norðan til móts við hann. Ábóti sagði hann koma mundu at vísu sem konungr hafði orð til sent. Þá [var] spurt 457. hversu fjölmennr hann mundi fara. Hann lét þat mundu eptir því sem konungr hafði mælt. Ábóti dvalðisk lengi með konungi meðan bréf þau vóru búin sem konungr sendi [norðr]. Ok er ábóti var búinn, kom norðan ór Þróndheimi Ásólfr bóndi af Austr-átt á skipi með húskarla sína; ok sagði þau tíðendi, at hertogi hafði flotað stór-skipum sínum, Langa-Frjádag, ok Hólm-buzunni, ok Strinda-kollunni, ok mörgum stór-skipum. Sagði Ásólfr, at hertogi hafði mikil útboð; ok var þat orð á, at hann mundi ætla til Björgynjar, ok eiga eigi allt undir öðrum, hvat sem í yrði. Dvalðisk nú ferð ábóta; þvíat hónum vóru gör önnur bréf en þau sem áðr vóru búin.

Hákon konungr görði þá orð Arnbirni Jónssyni ok öðrum lendum mönnum, ok lét segja þeim, at hertogi dró saman mikit lið í Þróndheimi. Jók konungr þá stórum útboðit; stefndi til sín lendum mönnum öllum ok sýslu-mönnum; drósk þá saman mikill herr. Bjó konungr þá ferð sína norðr. Skúli hertogi bjó ferð sína norðan ór Þróndheimi, ok hafði norðan tuttugu skip, ok flest öll stór. Hann hafði sjálfr Langa-Frjádag, ok var hann sex rúm ok þrír tigir,[1] ok allra skipa fríðast. Hertogi hafði mikit lið ok frítt ok vel búit. Svá kvað Óláfr hvíta-skáld:—

> " Nú er þat er flaust ór festum
> flýtr hertoga ins nýta;
> " né fákr á ver víka
> veðr-sollit kom betri."[2]

Hann kom til Björgynjar um sumarit, ok lá í Flóruvágum með hernum. Þá spurði hann þau tíðendi, at Hákon konungr bjósk ór Víkinni með miklu fjölmenni,

---

[1] *sex rúm . . tigir*] sex rúm xxx., Cd., Fl.

[2] Only Fr. has preserved this half verse.

458. ok hafði hann með sér alla lenda menn sína; ok svá var hónum sagt, at konungr mundi hafa fjóra tigi skipa. Átti hertogi stefnur við sína menn, hvárt hann skyldi bíða konungs, eðr skyldi þeir fara norðr undan; þvíat þeir höfðu grun af, at konungi mundi eigi líka þeirra meðferðir. Var þat ráð upp tekit, at þeir biðu eigi konungs, ok snöru norðr með öllum hernum. A.D. 1239. (Summer.)

196. Hákon konungr kom til Björgynjar lítlu síðarr en hertogi var norðr farinn, ok fann þar Sigurð erkibiskup, ok sendi-menn[1] hertoga, Björn ábóta, ok Játgeir skáld. Sagði erkibiskup svá, at mönnum þótti í óvænt efni komit, nema konungr legði nökkut gótt ráð til. Var þat þá af ráðit, at erkibiskup setti grið í milli þeirra um vetrinn. Fóru sendi-menn við þat norðr. Tók þá erkibiskup umboð konungs til þessa máls; ok ritaði biskup þegar til hertoga, ok bað hann eigi brjóta friðinn þar til er þeir fyndisk,[2] hvat sem síðarr görisk at. Erkibiskup fór í sýslu sína um haustið suðr á Mæri. Þá er Hákon konungr hafði dvalizk um hríð í Björgyn, gaf hann heim-leyfi lendum mönnum ok sýslu-mönnum, bæði þeim sem austr vóru ok norðr.[3] Þessir fóru norðr í sýslur sínar: Sigurðr son Pétrs erkibiskups, Ásólfr á Austr-átt, Pétr ór Gizka, Þórir ábóti, Ögmundr kræki-danz, Árni blakkr; ok man enn verða sagt þá þeim síðarr.

459. 197. Hertogi fór norðr til Níðaróss,[4] ok lá nökkurar þrjár vikur á leiðinni. Ok er hann kom norðr, lét hann upp setja öll stór-skipin; kom þá vánu bráðara lið mikit til hans ofan af landi ok austan ór Vík, eptir því sem hann hafði orð til sent. En fyrir því at hann hélt mikinn kost sakir fjölmennis, þá lét hann göra útboðabréf inn í Þróndheim,[5] ok bauð [út] almenning allan. En bændr þóttusk eigi vera við látnir at ganga undir

[1] *sendi-menn*] sendi menn til, Cd.
[2] *fyndisk*] Fl.; fundusk, Cd.
[3] *austr . . norðr*] austan . . . . norðan, Fl.
[4] *til Níðaróss*] add. Fr.
[5] *Þróndheim*] at matr ok drykr (!), add. H.

A.D. 1239. (Autumn.) svá miklar álögur. Hákon konungr hafði ok gört bréf til Inn-þrænda, at þeir skyldi eigiganga undir meiri útboð en hann tæki af þeim er undir hónum væri. Ok með því, at hertogans menn fengu ekki af þessum útboðum, þá bjó hertogi ferð sína í Þróndheim; fór hann á skipum, en margir sveitar-höfðingjar fóru it efra með mikit lið. Þessir vóru fyrir þeim: Álfr af Leifastöðum, Véseti litli, Algauti bróðir hans. Hertoginn lagði sínum skipum við Vágs-brú, ok guldu bændr hónum mikit fé, sumir mörk gulls, sumir tvær, sumir aleigu.

198 Skúli hertogi fór eptir þetta inn til bæjar, ok átti optliga tal við sína menn ok ráðgjafa. Þessir vóru lendir [menn] með hónum: Álfr af Þornbergi, Ívarr af Sundbúi, Bárðr bratti, Bárðr vargr, Óláfr af Vígdeild, Erlingr ljóðhorn, Véseti litli, Clemet faðir,[1] Guttormr af Suðr-heimi. Hertoginn átti jafnliga tal við þá um þat sem síðan kom fram, at hann vildi láta gefa sér konungs-nafn. Stundum lét hann þá 460.
hafa tal sítt eina saman, ok vildi svá verða víss hvers þeirra tillögu. En þar vóru hvárir-tveggju: Sumir eggjuðu hann til ranginda, ok sögðu hann ræntan bróður-arfi sínum, ok hann átti at bera konungs-nafn eptir Inga konung; en sumir mæltu nökkut í móti. Hann átti ok optliga tal við Kórs-bræðr, ok leitaði ráðs við þá. Ok vóru þeir sumir er eggjuðu hann, ok kölluðu hann til kominn, þó at annarr bæri konungsnafn; ok lásu bækr fyrir hónum, þær er hann átti eigi síðr at taka konungs-nafn í erfð, en eignir ok óðul. Hertoginn hafði jafnan nökkurn af Kórs-bræðrum hjá sér. Höfðu menn nú pata af, at hann mundi nökkura nýja ráða-görð með höndum hafa. Hugr hans sjálfs samþyktisk of mjök þessum mönnum, sem ónýtt[2] töldu fyrir hónum. Ok með ágirnd hans, en fortölum ráðgjafa hans, lét hann stefna Eyra-þing; ok sendi orð

[1] *faðir*] hans, add. Fl. (badly). | [2] *ónýtt*] skrök ok hégóma, H.

inum [beztum] bóndum, bæði innan ór Þróndheimi ok útan. A.D. 1239. (Autumn.)

Sunnudaginn eptir Allra-heilagra-messu, þat var Leonardus-messu-dag, þá er hringt var til messu, gékk fólk upp til Krists-kirkju[1] eptir siðvenju; ok þá er upp hóf messuna, kom meistari Bergr í kirkjuna, klerkr hertoga, ok skygndisk um sem skyldi hann at nökkuru njósna. Ok þá er lesit var guðspjall[2] kom 461. hertogi í kirkjuna, ok mart lið með hónum. Hann gékk þegar upp á kór, ok lét kalla sín Kórs-bræðr. Varð þá staðr á messunni meðan þeir töluðusk við, ok urðu þeir eigi á eitt sáttir. Í þenna tíma heyrðu þeir blásit í bænum bóndum ok kaupmönnum ok allri alþýðu, til Eyra-þings. Eysteinn sýri[3] hét sá kórsbróðir, er fyrir var skipaðr at svara þeim málum er mestr vandi þótti á vera af hendi erkibiskups. Nú beiddi hertogi, at Kórs-bræðr gæfi leyfi til, at út væri borit skrín ins helga Óláfs konungs. Þeim varð staðr á um andsvörin; ok þóttusk sjá til hvers ætlat var. Hertogi spurði, hví þeir veitti svá sein svör máli hans. Þeir sögðu, at þeim þótti mikill vandi til sín horfa, ok létusk vilja tala einir saman sín í milli. Gengu þeir þá suðr í kórinn; ok kom þeim varla á samt. Kunnu vér ok fátt frá þeirra tali at segja [annat] en þeir báðu syngja messuna. Hertogi spurði, hví þeir gæfi svá sein andsvör til þessa máls. Sira Eysteinn bað, at þetta mál biði erkibiskups. En sumir af bræðrum vildu, at út væri borit skrínit. Hertoginn spurði Eystein: "Hví viltú jafnan standa í móti mínum "málum ok várri sæmd, ok vilja annarra Kórs-bræðra "þínna?" Eptir þetta gengu þeir af kórnum[4] ok innar til altaris; en hertoginn gékk út ór kirkju ok í konungs-garð; en eptir í kirkju var Pétr son hans, 6th Nov.

[1] *Krists-kirkju*] Fr.; kirkju, Sk., Fl., H.

[2] *guðspjall*] add. H.; om. Fl., Sk.

[3] *sýri*] súri, H. Fl.

[4] *kórnum*] kórinum, Fl.

A.D. 1239. (6th Nov.) ok Arnfinnr Þjófsson, ok mart annarra manna. Þeir gengu til, ok vildu ofan taka skrínit. Ok er sira [Eysteinn] sá þetta, gékk hann fyrir há-altarit ok mælti: "Þat viljum vér, at allir menn viti, at vér köllum " alla þá menn í banni, er út bera skrínit útan vára " samþykt, bræðra." Pétr svarar: "Svá þykkir oss " sem þú bjóðir oss til mjaðar-drykkju; ok mæl heill! " Takit nú ofan skrínit, ok berit út." Þeir tóku til; ok var fast. Pétr hljóp upp á altarit, ok skaut á knjám, ok færði svá skrínit ór stað. Síðan tóku þeir umbúnaðinn, ok bjoggu um eptir siðvenju. Þá var ok út borinn kross sá er í var *lignum Domini*, ok öx ok spjót ins helga Óláfs konungs; ok vóru at þessu fremstir Pétr hertoga-son, ok Arnfinnr Þjófsson. En flestir aðrir vóru í nökkurum kúrhuga.[1] 462.

199. Nú vóru þessir helgir dómar út bornir, ok ofan á strætið til konungs-garðs; kom þar hertogi í mót með alla hirðina alvápnaða; ok fóru svá út á Eyraþing. Sá maðr stóð fyrst upp, er Ámundi remba hét. Hann fagnaði hertoganum ok hirðinni, ok talaði langt örendi. Síðan talaði Arnfinnr Þjófsson örendi, ok þótti mönnum ekki mjök sannligt þat er hann sagði. Eptir þat stóð upp Erlingr ljóðhorn, ok mælti mjök í orða-stað Arnfinnz; ok höfðu þat efni, at þeir töldu ætt hertogans til ins helga Óláfs konungs, ok þat at hann var [í] annarri erfð eptir Inga konung bróður sínn, en Hákon í enni elliftu;[2] ok þar eptir fóru fleiri ræður þeirra; ok þótti[3] fám sannligar nema hertogans mönnum. Því næst stóð upp sjálfr hertoginn, ok sagði hversu mikla skömm ok svívirðu hann hafði haft fyrir sínn góðvilja af Hákoni; ok hann hafði bæði léð hónum lönd ok þegna; en konungr ömbunaði hónum nú svá, at hann vildi taka af hónum þann þriðjung sem hónum hafði ætlaðr verit. Mar- 463.

[1] *kúrhuga*] k²huga, Cd.; kurhuga, H.

[2] *elliftu*] ix. Fr.

[3] þótti] so also Fl., H.

gar sakir aðrar gaf hann konunginum. Þá er her- A.D. 1239.
toginn lyktaði sínni tölu, stóð upp Ívarr lögmaðr, ok (6th Nov.)
talði fyrst ætt hertoguns. Síðan lauk hann svá sínu máli, at hann einn væri rétt-kominn til Noregs; ok þar með gaf hann hónum konungs-nafn, ok lönd ok þegna, með öllum skattlöndum, þeim sem undir Noregs konung liggja. Ok því orði lauk hann á, er hónum [var] lítið gagn í, at þat görði hann svá, at hónum kvazk [bezt] líka. Síðan stóð upp Skúli, er þá var kallaðr konungr, ok talaði nökkur orð. Síðan gékk hann til skrínsins, ok lagði á hönd sína, ok sór [1] eið, at hann skyldi lög ins helga Óláfs halda ok réttindi, sem góðr konungr, við sína þegna. Síðan nefndi hann fram lenda menn sína; ok lét sverja sér trúnaðareiða; þar næst skutil-sveina ok hirðmenn. Síðast bændr ór öllum fylkjum. Ok þó at hér sé fáir hlutir sagðir, þá vóru þó margir þeir sem frásagnar væri verðir. Síðan er lokit [2] var þinginu, fylgði Skúli heim skríninu. Eingi processia var móti gör, ok ekki hringt. Tveir kórsbræðr kómu í mót skríninu jafn-
464. gengt Óláfs-kirkju, ok leiddu þeir Skúla. Minna óþokka þóttusk þeir finna á Kórs-bræðum en ván þótti á vera. Ok er þessu starfi var lokit, fór hverr heim til sín. En Skúli veitti þann dag sveitungum sínum. Svá segir Óláfr hvíta-skáld:—

" Fláræði kom fram um síðir;
frið-bann hófz þá ríkra manna;
" eigi má við örlög bægjask
jöfra sveit, þótt ráðug heiti:
" Stórr var harmr þá er stríddu harrar
stála-hregg; þvíat æ man beggja
" rausnar-kapp ok ríki uppi
ramri þjóð, meðan jörð heldr flóði.

Ok enn þetta:—

" Hauk-snjallr tók þá hersa stillir
hæra nafn en mundang væri;

[1] *sór*] svór, H. | [2] *lokit*] lukt, H.

A.D. 1239. (Nov.)

" Prændir efldu þengil reyndan;
þungr magnaðisk agi bragna.

Sturla segir svá:—

" Þat er skrök-laust at Skúli var
" frægðar-maðr í frömu lífi,
" þó at hvar-brigð á hann sneri
" aldar-gipt auðnu-hveli.

Ok enn:—

" Þá er of-rausn öfgu heilli,
" randa-rjóðr reisa knátti; 465.
" ok ólágr jöfra bági
" öðlings-nafn á Eyrum tók.

200. Fáir hirðmenn Hákonar konungs vóru innanbæjar er þingit var, en færi síðan. Grímr keikan hét hirðmaðr Hákonar konungs, er þá var í bænum er lokit var þinginu. Ok er hann þóttisk sanna njósn af hafa um tiltæki hertogans, fékk hann sér hest, ok reið sem skyndiligast út í Gaulardal, þar sem hann átti bú; ok fann þar lögu-naut sínn, er í því hafði bundisk, ef þeir yrði við nökkur ný tíðendi varir, at [þeir] skyldu þegar fara á fund Hákonar konungs, ok ber[a] hónum njósn um þá hluti er þeir yrði vísir af tiltekjum hertogans. Ok nú vill sá eigi fara. En Grímr fór eigi at síðr, ok kom fram suðr í Súrnadal, ok fór svá til Þingvallar, ok fann þar Ásólf bónda, ok sagði hónum þessi[1] tíðendi, ok bað hann fara með sér eðr vara sik. Síðan fór hann til Arna blakks, ok bar hónum njósn, ok þaðan til Petrs í Gizka, ok sagði hónum.

201. Eptir þetta, er Skúli hertogi hafði látið gefa sér konungs-nafn, þá kallaði hann til [sín] lenda menn sína ok ráðgjafa; ok spurði, hvat líkast væri til ráðs at taka. Sumir gáfu þat ráð, at hann skyldi þá þegar fara suðr at konunginum með öllum styrk

[1] *þessi*] þessor, H.

sínum, svá at eingi njósn fœri fyrir; þvíat allra vega A.D. 1239.
var[1] gætt, bæði á sjá ok landi. Sumir gáfu þat ráð, (Nov.)
at hann skyldi fara á land upp með öllu liði sínu,
ok vera þar meðan sem hæst væri vetrar. Sumir
eggjuðu, at hann skyldi vera í Þróndheimi, ok búask
þar um sem bezt þar til er vára tæki. Þeir vóru
466. enn sumir, er þat ráð gáfu, at hann skyldi skipta liði
sínu, ok senda alla vega frá sér, ok láta drepa alla
konungs-menn þá sem þeir fengi náð, hvar sem staddir
væri. Ok þetta var upp tekit; þvíat þessa var hann
fúsastr. Þessir sveitar-höfðingjar fóru norðr á Háloga-
land: Algauti, Páll pottr, Sigurðr pakki.[2] Þessir fóru
á Upplönd: Ivarr í Sundbúi, Álfr af Leifastöðum,
Véseti lítli, Guðini geigr,[3] Sigurðr Tólason, Sigurðr
hít, Úlfr fasi, Eirekr gullveggr, ok höfðu fimm hun-
druð manna. Þessa görði hann suðr at konunginum:
Óláf af Vígdeild, ok Guttorm af Suðr-heimi,[4] ok með
þeim hirðmenn ok gesti ok kertis-sveina, ok mestan
þora ins bezta liðsins; ok munu vér frá þeim síðarr
segja.

202. Hákon konungr hafði gört áðr um haustið
hirðmenn sína [tvá] norðr til hertoga með bréfum,
hét annarr Ívarr korni, en annarr Gunnarr mirman.
Þeir vóru beggja þeirra þjónostu-menn, ok höfðu opt-
liga farit milli þeirra. En er þeir höfðu fengit hertoga
bréfin, dvölðusk [þeir] nökkurar nætr í góðu yfir-læti.
En jafn-skjótt sem þeir fengu andsvör af hertoga,
bjoggusk þeir í brott, ok vóru í boði hertogans um
467. daginn, ok gaf hann þeim orlof, ok hundrað vaðmála
til vás-klæða. Síðan fóru þeir leiðar sinnar út til
Fólksnar,[5] ok dvölðusk þar um hríð at konungs-búi,[6]
ok vissu sér einskis ótta ván.

[1] *var*] Fl.; væri, Cd.
[2] *pakki*] fattiñ, Fl.
[3] *geigr*] Fl., H.; gengr, Sk.
[4] *-heimi*] -heimum, H., Fl.
[5] *Fólksnar*] so also Fr.; Folsk-nar, Esp.; Folknar, Fl.
[6] *at konungs-búi*] Fl., Esp., H.; í kirkjunni, Sk.

A.D. 1239. (Nov.) Þann dag sem hertogi lét gafa sér konungs-nafn, sendi hann bréfa-sveina sína á skútu[1] út at þeim Ívari; var þar fyrir Gautr várbelgr ok Sigurðr saltz-sáð. Þeir kómu á óvart til Fólksnar[2] ok felldu þegar Gunnar inni í stofunni; [þar féllu ok fleiri menn]. Ívarr [korni] var úti í lopti, ok komz út um glugg einn í skyrtu ok lín-brókum, ok ætlaði í kirkju, ok var hon læst. Stigi stóð við kirkjuna, ok hljóp hann í stigann, ok upp á kirkjuna, ok var þar um nóttina; en þeir hljópu um-hverfis ok gættu. Um morguninn er d[agat] var, var Ivárr drjúgum[3] dauðr af kulða. Hann bað griða ok fékk eigi. Síðan gékk maðr upp í stigann at hónum ok lagði hann með spjóti. Hrapaði Ívarr þá ofan, ok var dauðr; en blóð hans ok innilfi[4] lágu eptir á kirkjunni. Þetta var it þriðja sumar síðan Hákon konungr hafði vígja látið kirkjuna. Eptir þetta fóru þeir suðr til Ljoxnu.[5] Þar vóru fyrir bræðr tveir, hirðmenn konungs ok hertoga; þeir vóru kallaðir Ljoxno-sveinar. Þeir vóru inni í stofu, er Várbelgir kómu. Þeir sóttu stofuna; en hinir vörðusk vel ok drengiliga. Várbelgir fóru upp á stofuna, ok skutu á þá staurum. Þeir bræðr særðu nökkura 468.
menn af Várbelgjum, ok einn dó af þeim. Þar féllu þeir bræðr við góðan orðz-tír. Várbelgir ræntu þar hver-vitna, svá at hvárki var eptir matr, né [drykkr, né] klæði. Síðan fóru þeir inn til bæjar, ok sögðu hertoga slík örendi sem orðit höfðu.

203. Skúli hertogi hafði fengit njósn af, at Þórir af Borri, bróðir Végarðs veradals, hafði farit sunnan frá konungi; en hertogi hafði fengit þeim sýslu suðr á Mæri, Sigurði pertli ok Eysteini á Aurum.[6] Hann bað þá taka af lífi Þóri, hvar sem þeir fyndi[7] hann. Ok þá er þeir fóru ór Níðarósi, spurðu þeir til Þóris

[1] *bréfa-sveina sína á skútu*] Fl., H.; bréfa sveina skutu, Sk.
[2] *til Fólksnar*] í Folsn, Fr.
[3] *drjúgum*] ónum nær, H.
[4] *innilfi*] innylfli (!) H.
[5] *Ljoxnu*] Losno, Cd.
[6] *Aurum*] Fl., Esp.; Eyrum, Cd.
[7] *fyndi*] staði, Fl.

er þeir kómu út til Flaðka, þá var Þórir sunnan kominn;[1] ok skipuðu svá sínni ferð, at Eysteinn fór með suðr-landi, en Sigurðr snéri út til Rauða-bjarga. Þórir hafði farit með norðr-landinu, ok ætlaði heim it beinsta, ok ætlaði ekki at koma til bæjarins. Sigurðr mætti hónum við Rauða-björg. Þóri þótti þat líkt, at ekki mundi þurfa griða at biðja, ok greip þegar til vápna; en fyrir því, at vópnin vóru öll bundin, þá varð ekki af vörn hans. Féll Þórir þar, ok annarr hirðmaðr er Héðinn hét. Þeir börðu menn mjök þá er á skipinu vóru, ok tóku síðan skipit ok allt þat er á var, ok Þorberg son Þóris, ok fóru síðan inn til bæjar; ok fékk Þorbergr grið með margra manna bæn, ok [var hann] síðan með Skúla hertoga. Sigurðr erkibiskup sigldi inn eptir Þróndheimi, ok spurði eingi [tíðendi af] þinginu fyrr en hann kom í
469. Leirangra; ok þótti hónum í verra efni komit [en hann hugði]. Görði hann þegar bréf til Hákonar konungs, at segja hónum þessi tíðendi. En hann fór inn til bæjarins. A.D. 1239 (Nov.)

Skúli hertogi görði menn frá sér, sem fyrr var ritað; ok fóru þessir á Hálogaland:[2] Algauti fór it iðra[3] umEldu-eið; en Páll fótr ok Sigurðr pattin fóru it ytra á skipi, ok drápu þessa menn: fyrst þann mann er Jón hét, annan Jón svarta í Björey.[4] Þaðan fóru þeir í Torgar, ok tóku upp fyrir þeim manni er Ingjaldr hét, ok [tóku] skútu hans. Þaðan fóru þeir í Brunneyjar, ok tóku þar aðra skútu. Þaðan til Tjólgar-heims, ok tóku upp allt fyrir Jóni silki. En húspreyja hans görði hónum orð út í Veigu.[5] En þegar sem hann spurði þetta, fór hann til Guttorms í Bjarkey; en hann hafði þá sýslu af konungs hendi í

[1] *þá var . . kominn*] add. H.
[2] *á Hálogaland*] af Hallandi, Cd.
[3] *iðra*] H.; innra, Sk.
[4] *Björey*] Fl.; Björg-ey, Cd., now Björöen.
[5] *Veigu*] emend.; see Munch. iii. 939, footnote; Vága, Cd. in the vellums.

A.D. 1239. Nov.) syðra hluta Hálogalands, ok fundusk þeir í Hereyjum. Jón sagði hónum slík tíðendi sem hann hafði spurt; en Guttormr trúði varla; ok fóru þeir báðir á eitt skip, ok röru þeir til þess bæjar er Sandnes heitir. Ok er þeir sátu í stofu um kveldit, kom þar inn njósnar-maðr Várbelgja; en þeir höfðu grun af, ok sló Guttormr hann öxar-hamars-högg; ok komst hann þaðan í brott. Síðan fóru þeir í kirkju, ok ætluðu þar at vera um nóttina. En um dagsetrs-skeið kvómu Várbelgir, ok kringðu þá um kirkjuna, ok báðu þá út ganga. Þeir vildu eigi út ganga. Þá sögðu Várbelgir, at þeir mundu brenna kirkjuna. Guttormr kvað eigi þess [skyldu] við þurfa. Þeir hétu hónum griðum slíkum sem inn helgi Óálfr konungr hafði sett 470.
Heilagri kirkju. Ok við þat gékk hann út. Páll fótr tók þegar í hönd hónum. Ok er hann kom ór kirkjudurunum var hann þegar drepinn. Jón silki komsk út um sönghúss-dyrnar, ok hljóp út á akrinn fyrir austan kirkjuna,[1] ok var þar felldr. Þeir tóku þar mikit fé, ok þrettán-sessu er Guttormr hafði átt. Síðan fóru þeir út í Sanda,[2] ok drápu þar sonu Páls dálks, Óláf dálk ok Jón sylgju, hirðmenn konungs, ok tóku þar allt þat er þeir áttu. Þaðan fóru þeir út í Arneyjar, ok drápu þar Ásbjörn nebba í Meðalbúi, skutilsvein konungs, ok rændu fé öllu. Þaðan fóru þeir norðr í Salpta; þar bjó sá maðr er Einarr prestr hét; hann var [hirðmaðr, ok var][3] eigi heima; en þeir rántu þar fé miklu. Þaðan fóru þeir norðr til Leifnes; þar bjoggu þeir menn er Bolla-synir vóru kallaðir; ok gaf þeim þat líf, at þeir höfðu farit út í Skrofar þann dag. Þetta sama kveld kvómu þar sveitungar Ívars Pétrssonar, Eirekr hvíti, ok Þórðr tönn.[4] Þeir vóru

[1] *fyrir austan kirkjuna*] add. H.
[2] *Sanda*] thus, emend. according to Munthe in his notes to All's Translation of Snorri iii. 294; see Munch, iii. 939, footnote; Salpta, Cd.; Salreyrar, H.
[3] *hirðmaðr ok var*] add. H.
[4] *tönn*] add. Fr.

báðir drepnir. Þar var ok særðr kaupmaðr sá er Jón A.D. 1239
smæðra hét. Sva bjoggu þeir búum[1] Bolla-sona, at (Nov.)
þeir settu út byrðing þeirra, ok hlóðu öllu því gózi
er þeir áttu, nema búinu. Þar tóku þeir bæði lérept
ok klæði, brennt silfr smíðat ok ósmíðat, ok mikit
gang-silfr. Annan dag fóru þeir í Hamarey, ok ætluðu
at drepa Hákon rauð.[2] Þeir mættu ferju einni, ok
sögðu [þeir] at Hákoni hefði komit njósn um ófrið-
471. inn. Síðan fóru þeir aptr til Leirness, ok vóru þar
um nóttina. En þegar Hákoni hafði njósn komit, þá
skar hann upp herör, ok stefndi saman liði, ok höfðu
þeir sjau skútur vel skipaðar. En svá var þeim sagt,
at ráns-menn nökkurir hefði komit til Leirness, ok
hefði tekit upp fyrir þeim bræðrum. Um morgininn
í dagan kvómu þeir til Leirness. Várbelgir höfðu
hlaðit eina skútu með vápnum sínum. Hákon bað
þá róa at sem mannligast. En er Várbelgir heyrðu
þetta, mælti Páll fótr:[3] "Flýju vér undan! hér eru
" komnir Salptverir,[4] ok vilja hefna Guttorms." Al-
gauti var [þá] til kominn, ok lá hann öðrum-megin
nessins á þrettán-sessu, ok þar lá byrðingr Bolla-sona.
Páll hljóp yfir nesit, ok bað þá höggva festarnar;
sagði at drepnir vóru allir hans félagar. Þeir tóku
Pál á skip til sín, ok röru til Leirness; ok vóru þeir
Hákon á brottu. Þá fóru orð í millum Várbelgja ok
Bolla-sona; ok tóku þeir sér grið; ok skyldi Ívarr
Bollason fylgja þeim suðr til Níðaróss; ok kómu þar
fyrir Jólin. Hertoginn lét sér mislíka, er þeir höfðu
drepit Guttorm bónda ok Jón silki ór heilagri kirkju;
ok lét þá setja í járn. Hertogi tók undir sik mestan
hluta fjár þess er þeir höfðu norðan haft. Ívarr Bolla-
son sættisk við hertogunn, með því móti at hann skyldi

[1] *búum*] Fl.; búm, H.; bunir Bolla-synir, Cd.
[2] *rauð*] Fl., Esp.; rönd, Cd.
[3] *fótr*] pottr, H.
[4] *Salptverir*] thus; but Sandnes in Bjarkey was the place where Guthorm was slain.

A.D. 1239. (Nov.) gjalda tólf merkr gulls um þat fram sem hann hafði rætr verit áðr; ok leysti hann svá líf þeirra bræðra.

204. Álfr af Leifastöðum ok þeir félagar fóru á land upp sem ætlað var, ok höfðu fimm hundruð manna. Ok er [þeir] kómu austr um Fjall, drápu þeir Óláf Fríðuson, ok son hans, ok þann mann er Ívar hét. En flestum konungs-mönnum hafði þá njósn komit, ok gættu þeir sín í kirkjum eðr í skógum. Ok er þeir kómu austr í Dali,[1] skildisk við Sigurðr Tólason, ok veik hann í Eystri-Dali, ok drap þar þá menn er Leifs-synir vóru kallaðir; en aðrir sveitar-höfðingjar fóru út til Oslóar;[2] ok var fyrir þeim Bárðr bratti, lendr maðr hertoga. Þar var fátt konungs-manna. Várbelgir görðu Bárði orð, at sem flestir væri drepnir konungs-menn. En Bárði fór þat vel; ok sagði hvat hann hafði spurt; ok bað þá gæta sín. Fóru flestir allir í kirkju, ok gættu sín svá. Várbelgir kómu í bæinn um nóttina á óvart, ok drápu þessa menn: Sigurð pattinn,[3] Grím magna, Ásólf, ok sex menn aðra. Eptir þat dvölðusk Várbelgir í bænum. En [Véseti] fór austr í Vík ok hafðisk þar við um hríð; en því drap hann öngva menn, at hann óttaðisk at samnaðr mundi görr í móti hónum. Hertogi hafði gört norðan með Véseta prest einn Íslenzkan, til herra Knútz, með innsigli því sem átt hafði Hákon jarl faðir hans, ok þar með merki, ok bauð [hónum], at hann skyldi vera jarl hans, sem hónum þóttu þeir hafa áðr orðat nökkut. En herra Knútr vildi ekki á þat hlýða, ok bað prest fara brott. Þá er Símon kýr spurði til Véseta, ok herra Knútr sagði hónum at hertogi hafði reist ófrið móti Hákoni konungi, þá samnaði Símon mönnum, ok Véseti at Helli, ok fóru at Véseta með fimm tigi manna, ok fundu hann á bæ þeim er Sólbjargir heita, ok drápu af hónum 472. 473.

austr í Dali] í Eystridali, H.
Oslóar] Oslu, H.
[3] *pattinn*] paktinn, H.

sjau menn ok tuttugu. En Véseti komst undan, ok fór austr á Markir, ok var [þar] til þess er hertogi kom austr um vetrinn. A.D. 1239. (Nov.)

205. Nú er at segja frá þeim er suðr vóru sendir at konunginum, Óláfi af Vígdeild ok Guttormi af Suðr-heimum. Þeim byrjaði seint, ok kom víða njósn fyrir þá; ok fengu þeir ekki mönnum náð; en víða drápu þeir bú, ok gördu margar óspektir. Ok er þeir sá, at þeir máttu eigi sigla rakleiðis, þá dreifðusk þeir, ok fóru inn í fjördu þar sem þeir [vissu] at konungs-menn vóru fyrir. Þeir kómu fyrst at Drómunesi, þar bjoggu þeir Árni leðrungr ok Eindriði, ok hjoggu þeir allt búit. Síðan snöru þeir inn um nesit, ok suðr eptir sundum,[1] ok kómu til Árna blakks, ok tóku þar allt þat er þeir kómu höndum á; ok svá fyrir Ógmundi rostung, ok Andrési á[2] Sjaumælingum. Þaðan fóru þeir suðr í Raumsdal, ok hjoggu hver-vitna bú konungs-manna. En hvergi náðu þeir mönnum, þvíat allir vóru suðr farnir undan.

Nú skal hér standa um athæfi Várbelgja. En nú skal tala um konunginn:—Þá er þeir hittusk um haustið, Hákon konungr ok Sigurðr erkibiskup, þá vóru þar komnir sendimenn hertogans, Björn ábóti ok Játgeirr skáld, ok Sóni síkr. Gördisk þá þat ráð fyrir, at grið vóru sett milli konungs ok hertoga þann [vetr]. Setti erkibiskup þá grið, ok lagði þeim við bann er
474. eigi héldi. Ritaði konungr þá bréf til hertogans með ábóta, ok bað hann halda [grið] þessi; ok göra konungi orð, ef hann vildi öðruvís göra. En konungr gaf heimleyfi lendum [mönnum]; ok bað konungr þá fara varliga þar til er þeir vissi at haldin [væri] griðin. Þeir fóru norðr it ytra, ok væntu sér [einkis] ófriðar. Urðu þeir eigi varir við fyrr, Birkibeinar, en Várbelgir vóru fyrir sunnan þá; ok var þá eingi kostr aptr at

[1] *sundum*] su²dueri = sverðveri, H. (badly?).

[2] *á*] Fl., H.; ok, Sk.

A.D. 1239. Nov. snúa. Ögmundr kræki-danz skyldi hafa sýslu í Orkadal, ok snöri hann inn í Súrnadal, ok sökði þar niðr skútu [sínni]. Árni blakkr skyldi hafa sýslu í Raumsdal, ok snöri hann suðr til konungs. En þeir konungs-menn, Sigurðr biskupsson ok hans menn, mættu Várbelgjum á Lyngvers-flóa, ok komst hann nauðuliga undan, ok fór hann suðr til konungs. En þeir konungs-menn, sem fóru á byrðingum með kaupeyri sínn, vóru drepnir þar sem staddir vóru. Pétr Pálsson kom til Borgundar, er hann spurði at Várbelgir vóru fyrir sunnan á þrimr skútum, en sumir fóru norðan[1] at hónum. Pétr hafði lofat heim-[ferð] flestum sveitungum sínum; hann hafði mikla tvítog-sessu ok skútu með; snöri hann þá sur sem skjótast. Ok er hann kom norðan[2] at Hereyjum, var hónum sagt, at Várbelgir lágu þar fyrir í höfninni á þrimr skútum. Ok er þeir Pétr kómu fyrir höfnina, lét hann blása í lúðr. Ok þegar sem Várbelgir heyrðu þat, ráku þeir af sér tjöldin, ok röru í brott. Var þetta mis-jafnt virt fyrir Pétri. Sumir sögðu, at því léti hann blása, at hann vildi göra njósn Várbegjum, ok vildi öngan ófrið hefja við hertoga. Sögðu þat sumir, at þar fyrir héldi hann heilum híbýlum sínum í Gizka. Pétr ok Ásólfr, ok Árni blakkr, ok Sigurðr biskupsson, fóru tómliga síðan er þeir kómu suðr um Staði.

206. Hákon konungr sat í Björgyn mjök fámennr.[3] 475. Hann hafði ekki ráðit um ferð sína, hvárt hann skyldi austr eðr eigi; þvíat hann vænti hversdagliga orðsendinga norðan um þá hluti er hann hafði ritað til hertoga. Þótti hónum mjök undarligt er eingi orð kómu; ok því var hónum grunr á, at eigi mundi allt tryggt. Kallaði hann þá til sín ráðgjafa sína, ok átti tal við þá; ok réðu þeir þat, at hann skyldi hafa varygð á sér. Síðan görði hann skútu norðr í Sognsæ, en aðra lét hann fljóta við Folld-hellu hverja nótt,

[1] *norðan*] Fr.; norðr, Cd.
[2] *norðan*] Fl.; norðr, Cd.
[3] *fámennr*] fámeðr, H.

er Vættan hét, allra skipa skjótast; vóru þar á ker- A.D. 1239.
tis-sveinar, ok aðrir konungs-menn. Röru þeir hvern (Nov.)
dag til bæjarins, ok út um kveldum. Eina nótt, er þeir vóru á þessum verði, urðu þeir varir við, at áttæringr einn röri norðan með landi ákafliga. Þeir stefndu fyrir þá, ok hugðu at þat væri njósnar-skúta. En þar var á Grímr keikan. Hann bað þá fylgja sér til konungs, ok lézk hafa mikil tíðendi at segja konungi. Þar röru at konungs-bryggjum, [ok] gengu þar upp. Þá mundi vera eptir þriðjungr nætr. Þeir köll-uðu at herberginu, ok létusk vilja finna konung.
476. Stóð hann upp þegar, ok klæddisk, ok gékk inn í málstofuna til þeirra. Var þar Grímr fyrir, ok heilsaði konungi. Konungr bað hann vel kominn, ok spurði tíðenda. "Tíðendi eru mikil, [herra,] at segja;—Skúli " hertogi, mágr yðarr, hefir látið gefa sér konungs-" nafn, ok sagt í sundr öllum griðum milli yðvar." Konungr mælti í móti.[1] Grímr mælti: "Hann hefir ok " gört lið á alla vega frá sér, bæði norðr ok suðr, " ok á land upp, at láta drepa menn yðra, hvar sem " staddir væri. Hann hefir ok sent at yðr fjórtán " skútur, ok þar á lenda menn sína ok hirðmenn. " Ok görit skjótt ráð fyrir; þvíat hér koma þeir " brátt. Segisk þetta með öngu móti aptr; þvíat ek " reið þá út um [Gaular]-ás er þeir vóru á Eyra-" þingi; en síðan dvöldumk ek í skógum í Gaulardal " þar til ek vissa sannliga þessi tíðendi. Nú hefi ek " verit níu nætr[2] á leið norðan." Konungr spurði at sýslu-mönnum sínum, er norðr höfðu farit. En Grímr lézk fundit hafa alla, útan Þóri; "Ok vóru " þeir heilir, ef þeir gæta sín héðan í frá; en Þórir " var um farinn, ok þikki mér mjök hættligt hans " mál."

---

[1] *Konungr mælti í móti*] thus, Sk.; Konungr kvez eigi trúa vilja, Fr.; Konungr mælti "nioti hann " sem hann fékk," Fl., so also H. and Esp.

[2] *nætr*] dægr, H. (better ?).

A.D. 1239. (Nov.) 207. Fátt var manna hjá konungi er hann spurði þessi tíðendi. Hann þagði nökkura stund, ok mælti síðan: "Guð sé lofaðr, er ek [veit] hvat ek skal at "hafask héðan af; þvíat þetta var fyrir löngu ætlat "sem nú er fram komit." Síðan[1] gékk hann til herbergis dróttningar, ok bað upp láta. Var svá gört; gékk konungr í herbergit; brann þar ljós. Þar sváfu 477. sveinar nökkurir, ok þjónustu-meyjar dróttningar. Konungr gékk at rekkjunni; en dróttning stóð í silki-serk, ok kastaði yfir sik tugla-mötli rauðum. Hón fagnaði konunginum. Hann tók því blíðliga. Hón tók einn silki-kodda, ok bað konunginn sitja. Hann kvezk þat eigi vilja. Hón spurði, ef konungrinn hefði frétt nökkur ný tíðendi. "Smá eru "tíðendin," segir hann, "tveir eru konungar í Noregi "i senn." Hón sagði: "Einn mun vera réttr konungr, "ok erut þér þar; ok svá láti Guð vera ok inn helgi "Óláfr konungr." Þá sagði konungr, at faðir hennar hefði látið gefa sér konungs-nafn á Eyra-þingi. "Betr "mun vera," segir hon, "ok görit fyrir Guðs sakir, "trúit þessu eigi, meðan þér megit við dyljask." Kemr þá upp grátr fyrir henni, ok mátti hón ekki fleira um tala. Konungrinn bað hana vera káta; sagði, at hón skyldi ekki gjalda frá hónum tiltækja föður síns. Lítlu síðarr gékk konungr í brott.[1] En þegar sem dagr var, fór konungr til tíða. Síðan kallaði hann til sín ráðgjafa sína; var þar Grímr við [staddr], ok sagði þau tíðendi, sem hann fór með. Varð þat ráð gört, at skorin var upp herör norðr ok suðr frá Björgyn, ok þangat stefnt almenningi. Konungr görði orð lendum mönnum sínum: Gauti Jónssyni, Gunnari frænda sínum, Nikulás Pálssyni, Brynjólfi Jónssyni, Ísaki í Bæ.

[1] The episode, "Síðan gékk hann "til herbergis dróttningar . . . . . "Lítlu síðarr gékk konungr í "brott," is only found in Fr.; being omitted in all the other vellums; it is, however, probably but an homoteleuton, "Síðan," "Lítlu "síðarr" being repeated.

Þann sama dag átti konungr þing í Krists-kirkju-garði, A.D. 1239. (Nov. Dec.)
ok [sagði] öllum mönnum þar tíðendi sem hann hafði
478. spurt, ok bað menn eigi vera í kúrhuga fyrir þetta; þvíat hónum kvazk svá hugr um segja, at af þessu mundi nökkurr góðr útvegr görask. Um morguninn eptir átti konungr vápna-þing; ok kannaði konungr lið sítt; ok sagði at sú skipan skyldi á vera, at kaupmenn skyldi vera, hverr í sínni skytnings-stofu með alvæpni; en konungs-menn skyldu liggja í konungs-garði; en hann létzt svá skyldu ráð fyrir göra með Guðs miskunn, at eingi ófriðr skyldi þeim at óvörum koma. Síðan lét hann fram setja skip sín þau en stærri: Hugróna, Óláfs-súðina, Fitja-brandinn, Gull-bringuna, Rygja-brandinn. Ok þá er Hugróin var fram sett, gengu undan henni [undir-]hlutirnir, ok var þat skip þegar upp sett, ok bætt at tómi; en öllum öðrum var flotað, ok búin sem bezt. Lágu skip konungs fyrir endilöngum bryggjum inn eptir bæ. Eptir þetta kómu hvers-dagliga lendir [menn] ok sýslumenu með stórar sveitir. Versir kómu einn dag með sjau skipum. Þá er þeir kómu norðan Pétr ok Ásólfr, ok Sigurðr biskupsson,[1] sögðu þeir, at hertoginn hafði skipat allar sýslur fyrir norðan Staði.

208. Hákon konungr görði þá sveitar-höfðingja norðr at þeim Várbelgjum: Pétr ór Gizka, Ásólf bónda, Gunnar frænda sínn, með fimm skip ok tuttugu. En áðr þeir fóru ór bænum, talaði hann við þá, ok bað þá fara svá langt norðr sem [þeim] væri vel fært.
479. Hann bauð þeim at halda kirkju-grið ok kvenna-grið, svá sem allt hans forellri hafði gört fyrir hónum. Síðan fóru þeir. Ok er þeir kómu til Borgundar, þá vóru þar fyrir sýslu-menn Várbelgja: Óláfr kábeinn, Snækollr, ok Andrés skæla. Þar féllu nökkurir menn af Várbelgjum áðr þeir kómusk í kirkju. Birkibeinar tóku leiðangr þann er þeir höfðu saman-dregit. En þeim

[1] ok, add. Cd.

A.D. 1239. (Yule.) vóru gefin grið til konungs-fundar. Þá kvað Snækollr þetta:

"Skal ek alldri þótt ek æ lifa
sýslu biðja á Sunn-mæri:
"þvíat fluttu mik fjándmenn þaðan
Björgynjar til at boði hilmis."

Þeir Pétr spurðu, at öngvir [Várbelgir] vóru norðan á leið; en hertuginn sat fjölmennr í Níðarósi, svá at þeim var ófæra þangat at fara. Snöru þeir þá suðr aptr til Björgynjar með fé ok mönnum þeim sem þeir höfðu tekit. Hákon konungr gaf öllum grið, þeim sem á hans vald kómu. Konungr gerði Klemet af Hólmi suðr á Agðir at þeim Várbelgjum sem þar vóru. Hann drap Óláf Þóruson, fornan Begling. Bórðr í Hestbæ hafði sýslu í Rygja-fylki af hendi hertogans; ok þegar sem hann spurði þau tíðendi, at hertoginn hafði látið gefa sér konungs-nafn, þá fór hann þegar til Hákonar konungs, ok gafsk á hans vald; en konungr gaf hónum góð grið.

209. Hákon konungr átti hversdagliga tal við sína 480.
lenda menn, hvat til ráðs skyldi taka. Fýstu þeir, er norðr vóru komnir, at hann héldi norðr með allan herinn; þvíat þeir höfðu látið fyrir Várbelgjum, bæði frændr ok vini, ok fé. En allir þeir, er fyrir sunnan Stað vóru, fýstu þess, at hann væri kyrr, meðan hæst væri vetrar. Ok var þat ráð[s] tekit, at konungr sat í Björgyn með öllu liði sínu. Nikulás Pálsson var með konungi. Hann var yngstr allra lendra manna, ok þótti manna vænstr til vits ok fremdar. Hann lagðisk sjúkr; ok af þeim sama sjúkleik andaðisk hann um daginn fyrir Jóla-aptan. Var lík hans nátt[-sett]. Um morguninn var Hugróin bætt, ok vildi konungr at hón væri út sett fyrir Jólin. Ok meðan sungnar vóru tíðir, lét konungr búa skipit. Var þá blásit. Ok er fólkit var til komit skipsins, þá [hafði] konungr allt í einni ræðu, at hann sagði fyrir skipinu, ok setti

grið[1] milli manna. Var þá skipit fram sett, ok tóksk þat sem bezt. Eptir þat gékk konungr móti líki Nikulás, ok þakkaði sjálfr söng á grafar-bakka. En meðan líkit var niðr-sett, var reipat tréit á skipinu ok borinn reiði á skipit. Eptir þetta átti konungr hirð-stefnu, ok fagnaði sjálfr hirð sínni. Hafði konungr mikit starf þann dag. A.D. 1239, 1240.

481. 210. Ögmundr kræki-danz kom til Björgynjar fyrir Jólin, ok dvalðisk með konungi til ens níunda dags. Hákon konungr fékk hónum þá lið, hirð-menn sína ok gesti, hundrað manna. Síðan fór Ögmundr inn í Sogn, ok svá upp um fjall. Var þá kyrt; öngir Várbelgir vóru þá í Dölum. Munan biskups-son hafði þá sýslu á Heiðmörk. Hann hafði farit af Heiðmörk fyrir Várbelgjum ok út á Valdres, ok var þar um Jólin. Þeir fundusk, Ögmundr ok Munan, ok fóru síðan út til Oslóar. Þar vóru fyrir margir konungs-menn, ok sögðu þeir, at Ögmundr færi því ofan af landi, at hann þorði eigi at vera á Upplöndum fyrir Várbelgjum. Ögmundr sagði, at hann þóttisk lið-fár, ef hertoginn kæmi norðan. Síðan fóru þeir Munan á land upp, ok dvölðusk um hríð norðr í Dölum. 1240 (9th January).

Árni biskup hafði sent klerk einn norðr til erki-biskups um haustið, áðr ófriðr hófsk, með bréfum. Ok er hann kom norðr, þá lét hertoginn taka öll bréfin. En síðan [er hann] bjósk suðr aptr, bað hertoginn hann taka við sínum bréfum, ok var lesit fyrir hónum, ok var þar ekki á nema skulda-ferði[2] til manna í Björgyn. Ok er innsigla skyldi bréfit, lét hertoginn skipta; hafði klerkrinn önnur suðr. Hákon konungr komst at þessum bréfum, ok varð [viss] alls fals þess sem á var [til hans] ok hans manna.

Hákon konungr lét búa til virðuligrar Jóla-veizlu í Björgyn þvíat þá þurfti miklu meira við en vanði var til. Sat hann um Jólin með miklum kostnaði, ok var 239-40.

[1] *grið*] *i.e.* Jóla-grið.

[2] *skulda-ferði*] skuldafer i, Fl

A.D. 1240. (Feb.) Þessi vetr inn þriði ok tuttugti[1] konungdóms hans. Hann hafði sent austr í Vík eptir land-skyldum ok 482. leiðangri til mála-gjafar; en ekki kom sunnan. Ok [at] inum Átta degi lét konungr brjóta í sundr gersemar sínar, silfr-ker ok silfr-diska, ok görði hirðinni eigi síðr góð skil. Þat var níu nóttum eptir Jól [at] konungr gékk um kveldit út, ok var heiðviðri á. Hann sá undarliga stjörnu, miklu meiri ok ógurligri en aðrar, ok út af sem skapt væri. Konungr lét kalla til sín meistara Vilhjálm. Ok er hann kom ok sá stjörnuna, mælti hann: "Guð gæti "vár! Þetta er mikil sýn! Þessi stjarna heitir *kometa;* "ok sésk hon fyrir fráfalli ágætra höfðingja, ella fyrir "stórum bardögum." Þessi stjarna var sén á mörgum löndum um vetrinn.

211. Sem frá leið Jólum, tóku lendir menn at óróask, ok vildu gjarna norðr fara. Konungr lét sér ekki um finnask. Heyrði hann þá mikit ámæli af mörgum, ok hann mundi þat sanna, er Várbelgir kölluðu hann Hákon svefn. Gaf konungr öngvan gaum hér at. En þegar at Kyndil-messu [dró], þá bjó konungr ferð sína, ok stefndi til [sín] öllu liðinu. Hann hafði fjóra tigi[2] skipa, ok öll stór ok vel búin. Þessir lendir menn vóru með konunginum: Gautr Jónsson, Pétr Pálsson, Ásólfr jarls-frændi, Gunnarr konungs-frændi, Ísakr í Bæ. Áðr konungr fór ór bænum lét hann dróttningina fara upp í borgina ok junkæra[3] Magnús; ok var þar forsjá-maðr Guðleikr af Aski, ok fjórir tigir hirðmanna, ok mart fólk annat. Hákon kon- 483. ungr hafði gört um vetrinn bréf austr í Vík til herra Knúts ok Arnbjarnar Jónssonar; ok var þat á, at Arnbjörn skyldi láta gefa Knúti jarls-nafn. Síðan skyldu þeir verja Víkina fyrir Várbelgjum ok hertoga, ef hann bæri þar at eðr hans menn.

---

[1] *tuttugti*] xx., Cd., Fl.
[2] *fjóra tigi*] lx., Fl.
[3] *junkæra*] junkherra, H.; jungherra, Fl.

212. Þá er Hákon konungr fór ór Björgyn, var hónum sagt, at hertoginn hafði sent menn í sýslur á Sunn-mæri ok í Raumsdal. Ok er konungrinn kom til Keili-straums,[1] lét hann kalla menn til tals við sik, ok nefndi nökkur skip til at fara norðr. Vóru þessir stýri-menn: Gunnarr konungs-frændi, Ásólfr, Sigurðr biskups-son, Árni blakkr. Síðan fóru þeir sem skyndiligast. [Ok] er þeir kómu norðr fyrir Raumsdals-minni,[2] spurðu þeir at Finnr knöttr var inn i Vé-eyju með sveit sína. [Hann] hafði þar sýslu yfir af hertogans hendi. Snöru þeir þegar inn, ok kómu á óvart, ok drápu Finn ok nökkura menn með hónum. Hákoni konungi hafði eingi njósn komit norðan um vetrinn, þvíat svá [var] gætt allra vega, at eingi komsk norðr, þótt vildi. En þá er konungr fór norðr, fór sá kurr af, at hertoginn byggisk á land upp, ok vildi eigi bíða konungs. Ok er konungrinn fór norðr um Knarrar-skeið, þá var hvasst veðr ok snjó-fok,[3] ok lagði hann at við Söndúlfs-staði. Var þá konungi sagt til sanns, 484. at hertogi mundi hafa snúit á land upp. Ok var þá ráðs tekit, at gör vóru fyrir fimtán skip; ok vóru þeir þar fyrir, Ásólfr af Austr-átt ok Gunnarr, ok sigldu þeir rakleitt norðr til bæjarins um nóttina. Bergþórr tanni hét maðr hertoga; hann sigldi fyrir þeim á léttiskútu ok bar njósn til bæjarins. Ok er þeir sigldu at bænum, lagði Gunnarr konungs-frændi í Ils-vík, ok gengu þar upp; en Ásólfr ok sumt liðit reri it beinsta upp í ána, ok gékk þar upp. En með því, at njósn hafði komit fyrir, þá kómusk menn í kirkjur. Þeir drápu þar nökkura menn af Várbelgjum, en sumir urðu sárir. A.D. 1240. (Lent.)

213. Skúli hertogi hafði farit ór bænum á Laugardegi í Níu-vikna-föstu, ok var hann um nóttina at Meðalhúsum, ok fór þaðan út til Orkadals; ok hafði

[1] *Keili-straums*] Keli-straums, H.
[2] *-minni*] -mynni, H.
[3] *snjó-fok*] snæfok, H.

A.D. 1240. (Feb.) sett eptir í bænum at gæta skipa sínna ok allra Þrænda-laga, Clemet föður, ok Guttorm af Suðr-heimum, ok höfðu þeir tvau hundruð manna. Hertoginn fór suðr um fjall með fimm hundruð manna, ok et fríðasta lið, ok vel búit at vápnum ok hestum. Álfr af Leifa-stöðum hafði[1] fyrr austr farit, sem áðr segir. Þá vóru þeir í Guðbrands-dölum, Munan biskups-son ok Ögmundr kræki-danz. [Ok] er þeir spurðu at hertoginn var norðan [kominn], þá snöru þeir út á Heiðmörk. Ok er þeir kómu til Ringis-akrs þá var 485.
þar fyrir Álfr af Leifa-stöðum, ok varð hónum sva [nær] þröngt, at hann hleypti inn í kirkju ok allir hans menn; en þeir Munan ok Ögmundr settusk um kirkjuna ok sátu þar lengi um daginn. En með því, at hertogans var eptir ván, þá snöru þeir undan ok út til Oslóar til þeirra konungs-manna sem þar vóru. Görðu þeir þá njósnir Knúti jarli ok Arnbirni Jónssyni, ok öðrum lendum mönnum í Víkinni, ok drógu saman mikinn her.

214. Hákon konungr sigldi inn eptir Þróndheimi, ok lagði at við Hólm. Þá var hónum sagt, at Várbelgir vóru þar fyrir fjölmennir, Clemet faðir, ok Guttormr. Þeir höfðu þangat flýit þegar þeir vissu at konungs var þangat ván, ok sátu trúfastliga í kirkju. Hákon konungr vildi fyrir því eigi upp ganga. En Várbelgir görðu menn til hans ok beiddu griða; en eingi kómu annsvör móti frá konungi. Konungr átti ráð við menn sína, ok röri síðan inn til bæjar. Gékk í mót konungi Sigurðr erkibiskup ok Kórsbræðr, ok fögnuðu hónum vel. En finna þóttisk hann, at sumir töluðu annat en í hug var. Þeir töluðu optliga, konungr ok erkibiskup, um þau stórmæli er stóðu um allt landit. Þeir vóru nökkurir vinir hertogans, er þat töldu, at þeir skyldu sættask, konungrinn ok hertogi, með því, at hálft ríki hefði hvárr þeirra, ok báðir

[1] *haf ði*] ok þeir höfðu, Cd.

486. konungs-nafn. Konungr sagði, at hónum gætisk eigi at þeirri sætt svá búit. Hertoginn [harði] sent upp til Elgi-setrs í kirkju frú Ragnild, ok frú Ragnfríði, ok margan annan sínn varnað. Erkibiskup bað þeim griða af konungi. En hann svarar svá, at þó mundi hann gefa grið at aðrir menn væri komnir í kirkju en þær; ok sagði, at því heldr skyldi þær hafa grið, at allir þeir skyldu hafa grið, er í sátu kirkju í Hólmi. Ok gengu þeir til griða. Fóru sumir til konungs, en sumir til búa sinna. Hertoginn hafði svá farit ór Þróndheimi, at bú þeirra manna, er hónum fylgðu, [stóðu] kyrr; ok því kómu menn ór öllum fylkjum or Þróndheimi, þeir er gættu búa Várbelgja, ok báðu miskunnar, at konungr léti eigi upp taka búin. Konungr lét þá blása til þings, ok lýsti því fyrir öllum mönnum at bú Várbelgja skyldu standa til sumar-mála, ok freista ef þeir vildi ganga til sættar við konung ok miskunnar. A.D. 1240. (Winter.)

215. Sigurðr erkibiskup varð reiðr Birni ábóta í Hólmi um haustið þá er hertoginn hafði látið gefa sér konungs-nafn; ok bæði fyrir þær sakir er hann hafði sjálfr gört; ok svá fyrir þat, er hann var í ráði með hertoga um hans tiltæki. Ok fyrir þetta allt saman bannsetti erkibiskup ábóta. Hónum líkaði þetta stór-illa; ok fyrir því appellaði hann erkibiskup
487. til pávans. Þeir báru saman ráð sín, hertoginn ok ábótinn. Tók ábóti fé af hertoga, ok setti staðinn Hólm í veði. Tók ábóti við örendum hertogans ok bréfum til annarra landa, Danmerkr ok Þýðeska-ríkis, ok þau lönd er þar eru nær, ok svá út til *Curiam*. Fór ábóti ór Níðarósi um vetrinn fyrir Jól. Ok er hann kom upp um fjall, þá fór hann sem tómligast, sem hann hefði öngva þá hluti með at fara er varðaði. Ok er hann kom í Hamar-kaupang, var þar fyrir Munan biskups-son. Lét ábóti all-blítt við hann, ok görði öngvan grun á sér. En Munan hafði spurt áðr um ferð hans; ok fyrir því tók hann ábóta ok allt

A.D. 1240. (Feb.) Þat er hann fór með, ok fékk til fjóra hirðmenn, ok fjóra aðra menn at fara með ábóta ofan í Sogn, ok til Björgynjar. Ok var hann uppi í Borg með dróttninginni þar til er Hákon konungr kom norðan.

216. Skúli hertogi hafði gört austr í Jamtaland með bréfum Játgeir skáld, ok svá í Helsingjaland, ok þaðan í Svíþjóð. Ok þegar konungr spurði þetta, görði hann Gunnar frænda sinn eptir hónum. Ok fór hann sem ákafligast, ok hafði mikla nauð í þessari ferð. Gunnarr hafði eigi meira [lið] en fimtán menn. Hann drap þann mann í Jamtalandi er Þórir hrís-bítr hét; hann hafði haft þar sýslu af hertoga hendi. Síðan fór hann austr eptir Játgeiri; ok stóð hann í Helsingjalandi; ok tók þar öll brèf þau er hann hafði af hertoga hendi, ok gersimar þær, er hann hafði sent vinum sínum. Játgeirr komst undan sem nauðuligast. Fékk 488.
Gunnarr í þessari ferð all-mikinn heiðr.[1] Kom hann ok fyrr aptr til Níðaróss en konungr væri brott búinn.

Þá er Hákon konungr var í Níðarósi, kómu þar sveinar nökkurir austan um fjall; ok sögðu, at Knútr jarl ok lendir menn konungs höfðu saman samnask í Osló, ok höfðu fimm hundruð ok tuttugu manna;[2] ok létu all-vænliga, at eir mundu vinna sigr á hertoganum, þó at þeir hefði minna lið en þá höfðu þeir. Sögðu þeir, at hertogi var með liði sínu á Heiðmörk er þeir fóru þar um. Sögðu allt it efniligasta um tiltæki Birkibeina.

217. Þá er Skúli hertogi var á Heiðmörk, kom til hans Véseti lítli austan af Mörkum. Hertoginn fór ór Hamri ok út til Eiðs-vallar. Þat var í annarri viku Langa-föstu. Hann görði fram fyrir sik Álf af Leifastöðum á njósn. Hann mætti um nóttina njósnarmönnum Knúts jarls. Fóru þeirra skipti svá, at Knúts-menn fengu tekit svein einn af Álfs-mönnum,

[1] *all-mikinn heiðr*] allmikla æru, H.

[2] *i.e.* twenty-five hundreds; hálfan þriðja tög hundraða manna, H.

ok færðu hann jarli. En þar var sá maðr fyrir, er sakir átti við hann, ok görði hann háls-höggvinn. Þá er hertogi fór af Eiðs-velli, kom í móti hónum prestr einn Danskr, ok fáir menn með hónum. Prestr sagði, at hann lézk vera sendr af Knúti jarli til hertoga, at jarl vildi at þeir fyndisk þar sem Leir- A.D. 1240. (Feb.)
489. vellir heita, ok héldi orrostu. Bjoggisk hvárir-tveggju við sem bezt, ok træði sèr gadd; en hvárigir stælisk á aðra þar til er þessi fundr væri reyndr. Hertogi bað svá segja jarli ok öðrum Birkibeinum, at þenna kost vill hann; ok létz öngan ófrið göra skyldu áðr þessi fundr lyktask. Annan dag eptir kom þessi prestr til hertogans; ok sagði þá svá, at jarl vildi at þeir skipaðisk um fylkingar sínar, hverjar sveitir mót skyldu gangask. Bað hertogann láta sítt [merki móti] jarls merki; en hann sagði kertis-sveina, ok þær sveitir er með þeim væri, mundu hafa gult[1] merki, ok skyldi þar í mót kertis-sveinar hertogans. Hann sagði, at gestir konungs mundu hafa svart merki, ok skyldi þar gesta-merki hertogans móti. Prestr bað hertogann senda mann með sér á fund jarls, ok heyra [þessi] orð af hans munni. Hann sendi þann mann, er Kári einhendi hét. Hertoginn hafði verit um nóttina á Raumaríki á þeim bæ er á Láku heitir. En prestr ok [Kári] kómu skamt brott frá hertoganum yfir einn lítinn skóg. Þá sá þeir merki Birkibeina fara móti sér. Prestr sagði þá, at jarl var hvatlátari en hónum var sagt; bað Kára þá aptr snúa, ok segja hertoga hvat títt var; ok svá görði hann. En lið hertoga fór þá fram af skóginum á ána Leiru. Fóru þá hvárir móti öðrum eptir ár-ísinum. Nes eitt hátt gékk milli þeirra, er Leirnes heitir. Þeir riðu fyrstir af hertogans mönnum, Bárðr vargr lendr maðr hans, ok Bárðr af Guðreksstöðum son Þorsteins kúgaðs. Ok er þeir kómu mjök fyrir nesit, kómu Birkibeinar mót þeim;

[1] *gult*] Cd., H.; gyllt, Fl.

A.D. 1240 (March). Arnbjörn posi ok sveit manna með honum. Vildu þá Várbelgir undan snúa ok aptr mót sínum félögum. Ok er Bárðr snöri um hestinum, féll hann undir hónum, ok fékk Arnbjörn tekit hann. En Bárðr af Guðreks-stöðum komst undan, ok fékk mikit spjót-lag milli herðanna; ok hlífði hónum góð brynja,[1] er hann varð eigi sárr. Hertoginn sneri af ánni ok upp á nesit, ok bjósk þar um, en Birkibeinar annan veg af 490.
ánni gegnt. Þeir skutusk á um hríð um kveldit; fékk af því bana Jón paris af hertogans mönnum.

Bárðr [vargr] fór til Eireks stilks, mágs síns, ok kærði þat fyrir hónum, at hann hefði eigi þar klæði sín; ok bað Eirek fá menn til at fylgja sér út á ísinn, ok kvazk vilja kasta rúna-kefli á ísinn til félaga sinna. Eirekr görði svá. Ok er þeir kómu á ísinn, fór Bárðr þeirra skjótast. Sveitungar hans vóru öðrum-megin árinnar, ok kenndu hann, ok gengu móti hónum. Hefr Bárðr þá á rás frá Birkibeinum til sveitunga sinna. Skúli hertogi var þrjár nætr á Leirnesi, ok mátti þá eigi lengr fæða þar herinn, ok fór snemma Frjádags-morguninn. Þat var í annari viku Langa-
9th March. Föstu. Þat var inn sjaunda *idus* dag *Martii* mánaðar; ok sneru þá aptr til Láku. Ok er Birkibeinar urðu varir við þetta fóru þeir þegar eptir hónum Þá er Várbelgir kómu á Láku, tráðu þeir sér gadd á brekkunni hjá húsunum. Var þar fyrir niðri dalr einn, ok hæð nökkur öðrum-megin. Sá þeir þá, at Birkibeinar fóru eptir þeim. Þóttusk þeir skilja at fundr mundi verða. Tóku þeir þá at fylkja liðinu á brekkunni, hertoginn ok hans menn.

218. Birkibeinar fóru til þess er þeir kómu á Láku, ok fylktu þeir öðrum-megin á [2] dalverpinu.[3] Knútr jarl ok Arnbjörn fengu til marga sveitar-höfðingja, at veita Várbelgjum bak-slettur.[4] Var fyrir þeim Loðinn Gun- 491.

[1] *brynja*] nýgör, add. H.
[2] *á*] thus, not *í*, Sk., Fl.
[3] *dalverpinu*] brekkunni, H.
[4] *bakslettur*] thus Fl.; bakföll, H.; áhlaup, Sk.

nason, ok Hákon gríss, ok Jón prófasts-son; hann var A.D. 1240.
fyrir kertis-sveina-liði; ok bar Þórir knapr[1] merki þeirra. (9th March.)
Margir vóru þar aðrir sveitar-höfðingjar. Gengu þeir á bak fylking hertoga; var þá bærinn milli þeirra. Ok er hertoginn sá þetta, skipaði hann sínum mönnum mót bakfallinu. Ok vóru þessir sveitar-höfðingjar þar fyrir: Álfr af Þornsbergi, Óláfr af Vígdeild, Álfr af Leifa-stöðum, Véseti lítli, ok Algauti bróðir hans, ok enn fleiri sveitar-höfðingjar. Ok þá er þeir mættusk, varð þar harðr bardagi. Var Birkibeinum óhæg atgangan, því at snjór var mikill, ok íllt at fara, en Várbelgir tóku harðfengiliga við. Þá er þeir þóttusk vita, jarl ok Arnbjörn, at bak-föllin vóru saman komin, þá létu þeir fram bera merki sín, ok gengu í dalinn, ok svá upp í brekkuna undir fylking hertogans. Hertogi bað sína menn eigi vera of veiði-bráða, ok láta þá ganga langt upp áðr þeir réði í mót. En þat var at öngu haft; ok gengu Várbelgir skjótt í móti. Birkibeinar máttu ekki fram komask fyrir snjónum, ok viku skjótt aptr þangat sem þeir höfðu staðit í fyrstunni; ok létz þar einn maðr af þeim.

219. Nú er at segja frá bakföllunum:—Hákon gríss gékk í fyrra lagi. Ok er þeir kómu saman, sneri þegar mann-fallinu í lið Birkibeina. Þar féll Hákon
492. gríss, ok Jón prófasts-son, Guttormr heggr,[2] ok margir aðrir ágætir menn. Flýðu þá Birkibeinar. Féll mart í flóttanum. Loðinn Gunnason hljóp í skotið kirkjunnar með sveit manna. Várbelgir tóku merkin, ok höfðu þau til hertoga. Þóttusk þeir jarl ok Arnbjörn þá vita[3] [at menn] þeirra höfðu farit ósigr. Görðu þeir þá ráð sítt, ok sendu þann mann er Eilífr kýr hét með nökkurri sætta-umleitan til hertoga. Ok er hann kom aptr, ok þeir menn er hertoginn hafði sent með hónum, þá stóðu þar skildirnir í fönninni

[1] *knapr*] knapi, H.
[2] *heggr*] H.
[3] *þá vita*] add. H.

A.D. 1240. (9th March.) sem þeir höfðu staðit, en menn vóru allir brottu. Flýði Knútr jarl ok Arnbjörn út til Túnsbergs; en sumir til Oslóar, ok út í Höfuðey, ok sátu þar í klaustri. Kolbjörn, bróðir Álfs af Þornsbergi, féll af Várbelgjum, ok fáir menn. Svá kvað Óláfr hvíta-skáld um þessi tíðendi:—

" Hilmir fór með herskap stóran
hildar-borðs á Upplönd norðan;
" merki skárusk ljós á Láku;
lá ferð vegin skörpum sverðum;
" Þunnum reið til Þróndheims sunnan
þing-frækn jöfurr völum stinga;
" herskip brenndi hilmir grundar
hyggju-gegn; en líf gaf þegnum."

Sturla kvað svá:

" Stóð ófriðr af afar-menni
innan-lands öllu fólki, 493.
" þá er Ynglingr austr á Láku
sverða seið um samit hafði.

" Ok viggj-álfr vaxanda lét
úlfa ár ok ara ferðar
" valðan vetr til vápn-þrimu
of víg-skátt vísa ríki."

220. Skúli hertogi gaf grið Loðni Gunnasyni, ok þeim mönnum sem með hónum fóru; ok fór eptir þat út til Oslóar, ok lét sik þar til konungs taka. Gaf hann þeim mönnum grið er í klaustrinu vóru í Höfuðey: Páli gás, Gjarðari Styrkárs-syni, ok enn fleirum sveitar-höfðingjum. Gengu margir Birkibeinar til handa hertoga. Dvaldisk hann þá í Osló um hríð.

221. Hákon konungs sat í Þróndheimi, sem fyrr var sagt. Þat var siðr konungs-manna, at ganga til Elgi-setrs um daga til frú Ragnildar, ok þeirra mæðgna, ok manna hertogans er þar vóru. Ok einn dag, er konungs-menn kómu þar, sá þeir at allt fólk hló at 494.
þeim þat er þar var, sem þeir görði gyss nökkurn, en

vildu engi tíðendi segja. Þeir sögðu konungi,[1] at víst vóru þar tíðendi nökkur þau er þeim hló hugr við. Ok þann sama dag kom austan gestr einn til Hákonar konungs. [Konungr] spurði tíðenda. Hann stóð ok þagði. Konungr bað hann segja slík tíðendi [sem vóru, ok] sem Guð hafði fyrir sett at verða skyldu; "Því at vèr munum spyrja af öðrum, þó at "þú segir eigi." Hann svarar: "Þat er skjótt at "segja, at Knútr jarl, ok lendir menn yðrir í Víkinni, "fundusk, ok hertoginn, á Raumaríki á bæ þeim er á "Láku heitir, ok áttu þar bardaga; ok höfðu yðrir "menn betr enn fyrra daginn; en inn síðara flýðu "þeir; ok féllu þá margir ágætir menn af Birki-"beinum;" ok sagði konungi allt sem farit hafði, þvíat hann var í bardaganum. Konungi þóttu þetta mikil tíðendi.[2] En jafnan síðan skorti eigi gabb, af þeim mönnum er vóru vinir hertogans, til Birkibeina. Ok svá mikit bragð var at þessu, þegar þeir þorðu, at þeir, sem austan kómu til vina hertogans, sögðu, at drjúgum var hirð Hákonar konungs öll látin, sú er í Víkinni var; ok eigi víst at jarl héldisk við í landinu. Öllum konungs-mönnum var mikil hrygð í þessum tíðendum. Þá kvað Óláfr vísu þessa:— A.D. 1240. (March.)

"Tjón höfum Birkibeina,
(böð-hraustr) fregit austan;
"(brátt man bug þann rétta
bragningr, ef vel hagnar):
"Virðendr munu verða
vápn-glyms fima ymsir
"(veit ek, at vart hefir Knúti
vegnat) brögðum fegnir."

222. Hákon konungr gördi eptir þetta orð sínum mönnum öllum, at þeir skyldu búa ferð sína sem ákafast. Eptir þetta kom erkibiskup einn dag í Nik-

[1] *konungi*] Fl.; þetta, Cd.
[2] *Konungi . . tíðendi*] Fl.; Kon-ungi mislíkaði mjok þessi tíðendi, Cd. and H.

A.D. 1240. (March.) ulás-kirkju, ok með hónum Lambi prior af Helgi-setri. Erkibiskup mælti til konungs: "Vit höfum
" spurt, [herra,] at þér hafit fengit mikinn ok marg-
" faldan skaða í láti yðarra manna í Víkinni fyrir
" Skúla hertoga. Er þat nú hræðilikt, ef yðrir óvinir
" skulu ganga svá mjök fram, ef svá ferr nökkura
" hríð sem nú horfisk á: ok því þætti oss þat ráð-
" ligt, at[1] væri leitað um sættir milli yðar[2] ok her-
" togans, bæði fyrir sakir landsins ok allrar alþýðu.
" Vilju vér gjarna mæða oss til þessarar ferðar, ok
" ríða suðr um fjall, ef yðr þykkir nökkur öfusa á.
" Kann vera, at því síðr nái góðum sættum af hónum
" sem nú gengr hónum betr."

Nú svarar Hákon konungr: "Guð þakki yðr, herra,
" yðarn góðvilja er þér birtið í þessu. Má þat ok
" finna, at þér vildut at vel færi með þessu fram-lagi
" yðars starfs. En þó at vèr hafim fengit skaða
" nökkurn um menn vára, þá kann vera, at þar sé
" meira frá sagt en satt er. En þó satt sé, þá segjum
" vér, með Guðs miskunn ok ins helga Óláfs konungs,
" at þat er várr enn mesti styrkr í landinu, sem
" sjálfra vár föru-neyti er. Ok því líkar oss þat varla,
" at svá búnu, at göra nökkura sætt við hertoga
" fyrr en nökkut er meirr reynt af vórum viðskiptum;
" þvíat vit höfum enn ekki fundist sjálfir, né barizk
" undir vórum merkjum. En ef þess er auðit, at vit 496.
" finnimk, ok hafi Guð svá fyrir sét, ok inn helgi
" Óláfr konungr, at ek fá[3] lægra hlut, þá man þess
" kostr at göra sættir okkar í milli. En með öngu móti
" líkar oss svá búit at sættask, [at] óreyndum okkrum
" fundi. Ok sjásk skulu vér áðr, mágar, ok þá við
" talask; ok vita, hvárt betr vili vegna, eðr[4] þá er
" aðrir berjask af várri hendi." Skilðu þeir at svá mæltu konungr ok erkibiskup.

---

[1] *at*] eigi, add. Cd.
[2] *yðar*] yðars, Cd.
[3] *fá*] fae, Cd.
[4] *eðr*] Cd., Fr. = en.

Eptir þetta kómu hversdagliga Várbelgir til kon- A.D. 1240. (April.)
ungs, bæði Jón af Suðrheimum, frændi hans, ok Þorfinnr á Gyrfi, ok margir aðrir, ok tóku grið af konungi. Þá lét hann rannsaka eptir skipum þeim er hertoginn hafði átt, ok tók þau til [sín] sem hónum þóttu sér bezt fallin. En þau in stóru, er uppi stóðu, vóru annathvárt brennd eðr upp höggin.

223. Þá er Hákon konungr var al-búinn, lét hann blása til Eyra-þings eptir því sem áðr var stefnt. Var þá út borit skrín ins helga Óláfs konungs ok kross sá er í er *lignum Domini*. Þat var Sunnu-[dag] 1st April. hálfum mánaði fyrir Páska. Var þá gefit Hákoni unga konungs-nafn. Gaf hónum sá maðr er Einarr smjörbakr hét, er síðan var erkibiskup. Var þar við Sigurðr erkibiskup ok allir inir beztu menn ór Þrændalögum. Konungr inn ungi sór eið at skríni ins helga Óláfs konungs eptir réttri siðvenju. Sóru [1] eptir hónum allir lendir menn ok hirð-stjórar. Svá sóru ok átta [2] bændr ór hverju fylki. Eptir þat talaði Hákon konungr sjálfr, ok sagði svá; at bændr höfðu gört meira styrk í mót hónum en hann lézk vara, ok þeir
497. ætti at göra við sínn konung; en þó kvezk hann eigi þeim þat mest kenna. Gat hann ok þess, at eigi væri örvænt, at öðrum hvórum mislíkaði, konunginum eðr bóndunum. Þann sama dag var erkibiskup í boði konungs; en konungr var Mánadag í boði erkibiskups, ok gaf hvárr öðrum góðar gjafir.

224. Týrsdaginn lagði konungr út til Hólms. En 3rd April. eptir þat gaf hónum hægja byri suðr. Kom hann Týrsdaginn eptir Pálm-Sunnudag til Hegraness í óttu, 10th April. ok svaf þar til þess er ljóst var. Kom þá lið eptir hónum norðan. Lét konungr þá blása öllu liðinu af skipum, ok átti húsþing. Kurr nokkurr hafði verit í herinum síðan slagit varð á Láku, ok mest af leiðangrs-mönnum. Beiddusk þá margir orlofs heim, ok

[1] *sóru*] suóru, Cd. | [2] *átta*] Fl., H., and Sk. as it seems.

A.D. 1240. (April.) var nökkurr ótti á at fara lengra suðr. Hákon konungr talaði þá fyrir hernum ok mælti svá: "Vér "höfum heyrt kurr nökkurn, at mönnum leiðisk rekstr "þessi er vér höfum haft í vetr; svá eru menn ok "nökkut ótta-fullir síðan þeir spurðu atburði þá sem "görzk hafa í Víkinni. Mun þat þó flestum mönnum "kunnigt, at opt hafa menn meira rekstr haft ok "vásbúðir fyrir konungi sínum; allra helzt er eigi "hefir einn maðr skeinu fengit af öllum várum mön-"num, ok öngvan vápna-burð hafi þér sét í móti yðr. "Mundi slíkt þykkja forðum daga[1] lítil þraut, er hér "hefir enn í görzt með oss; ok eigi mundi fornir "Birkibeinar skiljask við sínn konung í þvílíkri "raun sem enn hefir verit. Ok því er sú bón mín "til allra manna, at þér hafizt vel við, ok skilisk eigi 498. "við oss svá búit; þat man ódrengiligt þykkja "yðarrar handar. En þat man ek segja yðr, sem vér "væntum at sannask man: Áðr en héðan sé liðinn "mánaðr, þá skal sumum vera rýmra um hendr [inn-"an-lands ok] innan-hirðar en nú er." Bóndi einn gamall stóð upp, ok svarar máli konungs: "Ek var í "þrimr bardögum með Sverri konungi, föður-föður "þínum; ok ef hann mælti svá, þá mundi mönnum "eigi mikil raun í þykkja at fylgja hónum. Er þat "ok mítt mál, at sá verði allra manna armastr er "við skilzk sínn konung, þó at meiri raun sé en nú "er." Síðan stóð upp Hákon konungr, ok bað menn búa ferð sína sem ákafast til bæjarins. Þegar sem konungr kom til Björgynjar, lagði hann til bæjarins; ok var gör processia í mót hónum; ok urðu allir fegnir hans tilkvómu.

225. Þá er Hákon konungr kom til Björgynjar, lét hann rannsaka bréf þau er Björn ábóti fór með. Var þar bréf til pávans ok keisarans ok margra hofðingja út í löndum af hertogans hendi, er hann ætlaði at fram

[1] *forðum daga*] Fl.; fordaga, Cd.

skyldi hafa dregit hans mál sem mest. Ok svá mikit far A.D. 1240. (April.)
var at því, at varla mundi nökkurr maðr trúa, at slíkr höfðingi skyldi svá mart vilja segja, ósatt ok logit.[1] Þau vóru sum bréf, at ábóti væri verðr líflátz fyrir;
499. en þó gaf konungr hónum grið, þegar hann fékk öll bréfin, ok hann vissi öll örendi hans. Fór ábóti austr með konungi. Þá er konungr var í Björgyn, gengu til hans lendir menn ok ráðgjafar; ok sögðu ráð, at hann sæti þar um Páskana, ok á várit fram, ok gæfi þeim heimleyfi er áðr höfðu verit með hónum; en byði út leiðangri um öll Gula-þings-lög at mönnum ok vistum, ok tæki svá mikinn styrk at [hann] þyrfti ekki at óttask.

Hákon konungr svarar: "Með öllu þykki mér ekki
" þat ráð, at gefa þeim heimleyfi sem nú eru með oss;
" þvíat vér vitum varla, hvárt vér fám meira styrk af
" Gula-þings-lögum, en nú höfum vær. Þykkjumk vér
" þá dýrt kaupa þann styrk, ef vér týnum þeim í Víkinni,
" er várri sæmð vilja fylgja ok sjálfa sik fram leggja
" fyrir oss, ef vér komum bráðliga til þeirra. Man ok
" því minni vera várr styrkr sem vér komum seinna til
" sjálfir. Ok því munu vér fara austr sem skyndili-
" gast með því liði sem vér fám; ok þó man ek austr
" fara, at ek hafa eigi meira en þrjú skip. Ok þó
" munu vér fram halda, at vér farim[2] ein-skipa. En
" þeir sem eigi vilja fylgja oss, þá láti Guð oss verða
" svá langhenda, at vér fáim umbonat þeim svá at þeir
" kenni." Konungr sagði, at hann vildi láta endrnýja
500. konungs-nafn unga konungs; ok líkaði þat öllum vel. Var þá blásit til þings, Skíri-Þórsdag,[3] út í Krists- 12th April.
kirkju-garði, var þá gefit Hákoni unga konungs-nafn. Sór hann þá eið eptir réttri siðvenju ok lendir menn eptir hónum. Svá sóru ok eiða bændr ór öllum Gula-

---

[1] *ósatt ok logit*] Fl.; mart satt ok logit, Sk., H.

[2] *farim*] förum, Cd.

[3] *Skíri-Þórsdag*] H., Fl.; Skírdag, Cd.

A.D. 1240. (April.) þings-lögum ok af Orkneyjum, Hjaltlandi ok Íslandi.[1] Eptir þat talaði Hákon konungr nökkur orð; ok lýsti því fyrir mönnum, at Langa-Frjádag skyldu þeir brott fara skipunum; en lagði þeim við landráð er þá dvel-
13th April. ðisk eptir. Frjádaginn lét hann leggja skipunum í Flóru-vága, ok var þar um nóttina. Hann fór um morguninn út til bæjar, ok heyrði tíðir; ok fór þegar út aptr, ok lagði þá suðr í Græningja-sund, ok hafði
15th April. eigi meira en tíu skip, ok lá þar Páska-daginn. Lét konungr reisa tvau landtjöld ok lét veita tíðir sem sæmiligast. Þar vóru Predikarar, ok görðu ræðu langa um skriptir manna ok nauð-synjar. Sunnan-veðr var á hvasst; ok sögðu flestir menn svá, at eigi mundi vel byrja, með því, at konungr vildi eigi dveljask í kaup-stað þvílíka hátíð. Af þessu var konungr nökkut hryggr, er menn drápu þann veg orði á um hans tiltæki. Ok er messur vóru sungnar, kallaði hann nökkura menn til [sín] ok sýndi sik blíðligan, ok bað menn vera í góðum hug. Sagði, at Guð mundi vel greiða þeirra ferð.

226. Nú er at segja frá Skúla hertoga: Hann sat í Osló sem fyrr var ritað ok dró at sér mikit lið. Hann byrjaði ferð sína ór Osló ór Víkinni fyrir Pálma-dag 501. austr til Valdis-hólma. Hann sendi ok skip nökkur it ytra austr til Borgar; ok vóru þessir formenn þar: Vilhjálmr or Torgum ok Þórir mjóbeinn. Ok þá er þetta spurði Arnbjörn Jónsson, þá skaut hann skipum á vatn, ok fór austr yfir Foldina. Ok er hann kom austr í Borgar-á, mætti hann þar Várbelgjum þeim er á skipum fóru, ok elti þá þar upp. Þar féllu nökkurir menn af Várbelgjum, en Arnbjörn tók skipin. En með því at hann hafði haft erviði mikit, en var mjök á efra aldri, ok þeim öðrum atkvæðum sem til féllu, þá fékk hann sjúkleika; ok lá skamma hríð, áðr hann
6th April. andaðisk; ok þótti þat inn mesti mann-skaði, þvíat

[1] *ok Íslandi*] thus Sk., Fr.; om. Fl.

var ein-mælt, at í þann tíma þótti eingi maðr þvílíkr A.D. 1240.
í Noregi. Skúli hertogi kom í Valdis-hólma; ok sat (April.)
þar skamma hríð, áðr hólmrinn var upp gefinn; ok
tók hertoginn þar alla hluti þá sem hónum líkaði.
Fór eptir þat út aptr til Oslóar fyrir Páskana. Þótti
mönnum þá sem eingi hlutr mundi við hónum standa.
Pétr hertugason var uppi á Heiðmörk um Páskana, ok
hafði þar mikla sveit manna.

227. Hákon konungr lá í Græninga-sundi, sem fyrr
var sagt. Ok Páska-daginn kómu þar menn á skútu 15th April.
austan; var fyrir þeim Guðleikr eiðungr, ok sagði
líflát Arnbjarnar Jónssonar, ok þat með, at menn
502. mundu mjök tví-drægir í Víkinni ef konungr kæmi
eigi. Annan dag Páska gékk konungr á land upp í 16th April.
dagan, ok einn sveinn með hónum. Var þá á lítið
veðr af land-suðri. Þótti hónum vant at vekja menn,
ef veðrit harðnaði, þvíat margir vóru fúsir aptr til
bæjarins; en eigi at síðr, þá bað hann menn klæðask,
ok róa á fjörðinn Harð-sæ. Ok svá var gört. Óx þá
veðrit.[1] Gékk konungr þá á skútu með nökkura menn,
ok reri suðr til Sand-toðru, ok heyrði þar messu. Ok
er lesit var, bað hann menn ganga út, ok sjá hvár[t]
skipin væri komin.[2] [Þeir kómu inn,] ok sögðu [at
menn] tóku til segls á skipunum. Ok er sungit var,
sigldu öll skipin, ok var á góðr byrr. Skundaði
[konungr] þá sem mest; ok fékk eigi tekit skipin
fyrir en í Salbjarnar-sundi; ok var þó heflat á öllum
skipunum áðr hann kom. Þann dag var góðr byrr
ok hægr, ok sigldu í Hvítings-eyjar um kveldit. Svá
segir Sturla:

" Lagði rösk, en risu laukar,
" hilmis hirð hendr at reipum:
" En hún-skriptr hreggi blásnar
" fylkis ferð[3] til frama greiddu.

[1] *Óx þá veðrit*] add. Esp.
[2] *ok sjá . . komin*] ok sjá hvar skipin færi, Fl.
[3] *ferð*] add. Sk., Fl.; om. Fr.

A.D. 1240. (April.)

" Ok ófár austr með landi
" snekkju-brandr svífa[1] knátti,
" gulli glæstr und göfug-menni ; 503.
" var-at auðligr allvalds floti."

Tuesday, the 17th April.

Um morgininn eptir hlýddi konungr messu, ok sigldi þann dag fyrir Jaðar. Ok er þeir kómu fyrir Rifit, var á stórt veðr, ok létu nökkurir menn stýri sín. Ok er þeir kómu á Hvini, þá brast stýri á konungs-skipi, ok gékk af allt blaðit náliga. Vóru þá teknar bryggjur ok árar, ok stýrt þar með suðr um nesit. Ok er þeir liðu nesit, lögðu þeir upp bryggjurnar, ok var stýrt með því er eptir var stýrisins, ok árunum, inn um Skeranda-sund.[2] Ok er þeir kómu til hafnar, var upp lagt þat er eptir var af stýrinu. Ok þótti mönnum miklar jartegnir, er með slíku skyldi stýrt verða á miklu skipi. Óðinsdag sigldu þeir til Esju-ness-eyja; ok lögðu þar at snimma um morguninn, ok kom eptir hónum mestr þori liðsins. Þaðan sigldu þeir inn í Víkina. Ok er þeir kómu á Grænmar fyrir sunnan eyna Aur,[3] þá kom móti þeim land-synningr með miklum stormi ok sjó-myrkri. Sneru þá öll skipin aptr til hafnar þau sem eigi fengu beitt. En konungr lagði inn undir land, ok kom í þá höfn er Sláttu-nes heitir, ok var þat langt af þjóðleið; lá hann þar um nóttina. Þar kómu þau tíðendi til konungs, at Várbelgir vóru allir í Osló, ok búnir til Túnsbergs ok fara at Birkibeinum. En Knútr jarl, ok lendir menn konungs, lágu við Jarlsey ok margir aðrir Birkibeinar, ok vóru albúnir til norðr at fara; en sumir vóru á Berginu eptir. Hákon konungr sendi menn inn á land, 504.
Eindriða Bersason, ok menn með hónum, til Túnsbergs at segja Birkibeinum í hljóði, at konungr var kominn í Víkina. Menn höfðu drukkit fast á konungs-skipinu, ok svófu mikit um morguninn. Konungrinn var snim-

The 18th April.
The 19th April.
The 20th April.

[1] *svífa*] Fl., Fr.; svipa, H.

[2] *Skeranda-sund*] Skerðanda sund, Fl.; Skjarranda sund, Fr.; now called *Skjern-sund*.

[3] *Aur*] Fl.; Or, Cd. here and below, but *Aur* leaf 62, col. 1.; cf. Fms. IX. 39, ch. 16.

ma uppi, ok bað menn klæðask. En menn brugðu A.D. 1240.
seint við. Þá mælti konungr: "Þat ætla ek, at skjótara 20th April.
" klæðisk Várbelgir í dag at fara út til Túnsbergs at
" félögum yðrum, en þér klæðisk nú at fara at þeim."
Birkibeinar hljópu upp sem skjótast, ok sögðu, at þat skyldi alldri vera. Röru þeir þá sem skyndiligast ór höfninni. Ok er þeir kómu jamn-fram eynni Aur,[1] rann á byrr, ok tóku þeir til segls. Hákon konungr hugði þá at öll skipin mundi hafa um siglt. Ok er lýsa tók, sá þeir at vestan sigldu skipin it ytra. Lagði konungr at í Másundum, ok beið þar til þess er allr herrinn kom eptir. Ok hét hann þar heitum sínum fyrir sér ok sínum mönnum, at allir Birkibeinar skyldi vatn-fasta Óláfs-vöku-aptan enn fyrra, en fasta enn síðara, eðr leysask undan fimtán penningum vegnum. Héldu flestir menn þessi heit vel ina fyrstu tólf-mánaðr, en verr síðan.

228. Hákon konungr sigldi þaðan inn til Grind-hólma-sunda. Kom þar í mót hónum Gunnbjörn bóndi, Munan biskups-son, Ívarr af Skeðju-hofi. Sögðu þeir konungi [at] Knútr jarl lá við Jarlsey, ok allr herr Birkibeina, ok báðu hann þar at leggja. Hákon kon-
505. ungr svarar: "Með því at Guð hefir gefit oss þenna
" byr, þá væntu vér at þetta skal vera sigr-byrr ok
" öllum oss til sæmðar; ok munu vér þessa neyta
" með Guðs miskunn. Sigli þeir eptir oss er vilja. Er
" ok vant at sjá, at hverju haldi sá byrr kemr er
" þessum er næstr,[2] ef[3] þessi verðr eigi nýttr." Svá kvað Óláfr hvíta-skáld:

" Norðan renndi, næst þá er spurðisk,
nafn-kunnr jöfurr skíðum stafna
" (bárur léku bröndum hæra)
brodda-hríð fyrir Noregs-síðu:
" Þrútin lágu veðr á vatni
vinda dript,[4] né gramr það svipta—
" snarr Yngvi kvað sigr-byr fenginn—
sínni ferð at hjaldri stinnum."

[1] *Aur*] Fl.; Or, Cd.
[2] *næstr*] so H.; vestr Cd.
[3] *ef*] H.; ok, Sk.
[4] *dript*] ript, Fr.

A.D. 1240. 20th April. Síðan sigldi Hákon konungr inn eptir sundum. Ok þá er þeir kómu gegnt Jarlsey, þá lét hann blása. En þegar sem Birkibeinar heyrðu þat, þeir sem við eyna vóru, ráku þeir af sér tjöldin, ok sigldu inn eptir konunginum sem skjótast. Konungr görði þá menn á skútu inn til Túnsbergs; ok lét segja, hverir gæta skyldi Bergsins, eðr hverir hónum skyldi fylgja. Ok er hann kom inn til Bæðu-sunda,[1] þá lagði hann þar at, ok beið jarls ok hans manna. Síðan sigldu þeir með herinn inn eptir firðinum it beinsta. Sem Sturla kvað:

" Skriðu haf-rökn und höfuðs-manni
" inn í botn Oslo-fjarðar,
" þar er veg-stór fyrir vígliði 506
" Skúla öld um skipat hafði."

Veðrit minnkaði svá sem á leið daginn. Ok er þeir kómu inn til Sigvalda-steina þá var logn. Tók þá at myrkva, ok röru þeir síðan inn til Ness-odda. Þá mættu þeir mönnum nökkurum, ok spurðu þá tíðinda.[2] Sögðu sumir at hertogi mundi vera riðinn ór bænum; en sumir sögðu at Várbelgir vóru at vísu í bænum.

Þá er Hákon konungr kom til Ness-odda, átti hann tal við alla stýri-menn ok sveitar-höfðingia, ok sagði svá fyrir um atlöguna, svá: at Gunnbjörn bóndi, ok Pétr Pálsson, ok nökkurir aðrir sýslumenn fyrir norðan Stað, skyldu róa fyrir vestan Höfuðey, ok leggja at norðr við Gyljanda, ok ganga austr móti Frysju-brú, ok sæta Várbelgjum ef þeir kæmi nökkur fram. Knútr jarl ok þeir Víkverir,[3] Simon kýr ok Eirikr stilkr, skyldu leggja [at] við bryggjur, ok ertask við Várbelgi. Hákon konungr sjálfr, ok mestr þori liðs, skyldi ganga upp við Eikabergs-stöð[4] fyrir sunnan Þræla-berg, ok koma svá sunnan at bænum. Skyldu

[1] *Bæðu-sunda*] Bediu s., Fl.; Beðu-sunda, H.
[2] *Þá mættu . . tíðinda*] add. H.
[3] *-verir*] thus Cd., H.
[4] *stöð*] thus, not stoð?

þó eingi skip róa fyrr frá Höfuðey, en þeir röri allir saman, ok lýsa tæki, ok þeir sæi at Hákon konungr viki ofan af berginu at bænum; skyldi þá róa hverir sem skipat var, ok þeir[1] fyrstir er at bryggjum skyldi leggja. A.D. 1240 20th, 21st April.

Hákon konungr hafði gört áðr um daginn njósnarmenn inn til Höfuðeyjar, at þeir skyldu vísir [verða] sannra tíðenda af Várbelgium. En fyrir því, at konunginum þótti þeir enn seinni en hann ætlaði, þá gékk hann á eptir-bát sínn, ok ætlaði inn til Höfuðeyjar. En er hann kom á miðjan fjörðinn, görði svá mikit sjómyrkr, at varla mátti sjá stafna milli; ok því fór konungr til liðs síns. En í því bili, er hann röri inn á
507. fjörðinn, hafði njósnin um farit ok ekki fundit konunginn; vissu menn þá varla hvar hann mundi vera. Görðisk þá kurr mikill í liðinu. Ok því næst brást sú skipan sem áðr var [sett] um atlöguna, þvíat þeir röru ekki norðr er upp skyldu ganga við Gyljanda. En Hákon konungr snöri þá út aptr til skipa sinna. Hákon konungr ungi, son Hákonar konungs, var þá þar; ok lét Hákon konungr hann fara á skútu þá er skjótust var, er Kúfin-hetta hét, ok með hónum marga góða menn: Vilhjálm kapalín sínn, Ingimund Kolbeinsson, Andrés kept,[2] Pétr músa. Hann lét ok tvær skútur aðrar eptir vera með unga konungi; ok bað þá róa fyrir vestan Höfuðey, ok liggja þar leyniliga, ok hafa þar njósn í höfðanum uppi á eynni, at sjá þaðan þau tíðendi sem görðusk í bænum, "Ok ef Guð hefir "svá fyrir séð," sagði Hákon konungr, "at oss brestr "á borði, ok verði þér þess varir til sanns, at vér fáim "nökkurn ósigr, þá dvelisk þér hér ekki; róit út "ór firðinum, ok stundit ekki á Víkverja. Léttið eigi "fyrr yðvari ferð en þér komit til Björgynjar, hvat "ráða sem Guð leggr þá fyrir yðr." Hákon konungr talaði mörgum fögrum orðum fyrir unga konungi áðr

[1] *þeir*] er, add. Cd. | [2] *kept*] kjöpt, H.

A.D. 1240. 21st April. þeir skilðusk. Eptir þat gékk Hákon konungr á létti-skip, ok þat lið sem hónum fylgði, ok röru fyrir sunnan eyjarnar,[1] ok lagði at við Eikabergs-stöð sem áðr var ætlað. Eptir hónum snöri Knútr jarl. Gekk Hákon konungr upp með því liði sem með hónum var. Ok áðr en þeir kæmi í sýn við bæinn, talaði [Hákon] konungr fyrir liðinu, ok hafði slíkan hátt á ræðu sinni[2] sem Sverrir konungr var vanr at hafa áðr hann berðisk.[3] Hann hóf ræðu sína á þessa lund:

229. " Flestir munu heyrt hafa getið, ok mörgum
" mun kunnigt vera, um skipti vár Skúla hertoga; hafa 508.
" þau verit mörg ok ýmislig, sum all-góð ok mörg til
" meðal-lags. Mun hér þó vera, sem víðast, at ' Sjaldan
" ' veldr einn ef tveir deila.' Nú ofan á alla þá hluti
" sem fram hafa farit okkar í milli, þá lét hann gefa
" sér konungs-nafn at ósögðum griðum [sundr] milli
" vár, sem aldri eru dæmi til at gört hafi verit fyrr
" í Noregi. Síðan sendi hann menn alla vega frá sér,
" bæði suðr ok norðr, ok á land upp, ok lét drepa eið-
" svara ok sverð-takara beggja okkar, hvar sem staddir
" vóru; ok níddisk svá á þeim, er jafn-gjarna vildu
" þjóna hónum trúliga sem oss, ok saklausir vóru, ok
" sér vissu einskis ván nema góðs, svá at eigi héldu
" þeim kirkjur, heldr en fjós. Ok enn ofan á þetta illt,
" görði hann suðr at oss fjórtán skip, at láta drepa
" [oss], eðr inni brenna, ef því kæmi heldr við, oss eðr
" sonu vára, ef Guð hefdi þat lofat. Nú hefir hann
" fengit mikinn framgang síðan, svá at varla finnask
" dæmi til, at nökkurr maðr hafi þvílíkan fengit með
" jamn-miklum rangindum, allra helzt eptir fund þann
" er var á Láku milli hans ok várra manna. Fengu
" vér þar mikinn skaða; því at [þar] féllu margir
" góðir drengir, þeir sem frændr ok vinir munu seint

[1] *eyjarnar*] Fl.; add. H.
[2] *ræðu sinni*] add. H.
[3] *berðisk*] Fl.; bardiz, Cd.

" bætr bíða. Nú vilju vér biðja alla menn þess, þá A.D. 1240.
" sem hér eru komnir, at þér haldit einörð yðarri ok 21st April.
" manndóm við oss; ok minnisk menn á frænda-lát
" ok fjár ok þann skaða er Várbelgir hafa oss gört;
" þvíat svá segir oss hugr um, ok þess væntum vær
509. " af Guði, at nú skal nökkut at skapask[1] viðskiptum
" várum ok Várbelgja. Birtið nú hvárt-tveggja í
" yðrum ræðum ok atferðum, hvers þér eigut at
" hefna, ok hversu rangliga á oss er gengit, ok hversu
" einarðliga vér eigum at verja frelsi várt ok fé.
" Minnisk ok þess, þó at Skúli hertogi hafi góða
" drengi með sér, þá höfu vér it bezta mann-val er
" til er, ok af inum beztum [ættum] er til eru í land-
" inu; ok er því meiri vanvirðing, at várir óvinir
" fái nökkurn bug á oss eðr aptr-hnekking, at vér
" eigum at vera yfir-menn þeirra í öllum stöðum."
Eptir þat hvatti hann lið sítt, ok sagði þeim dæmi-
sögu þá er Sverrir konungr var vanr at segja af
bónda-syni nökkurum, þeim er fara skyldi til liðs-
manna frá feðr sínum:—" Nú spyrr karl son sínn, áðr
" þeir skilisk," sagði konungr: " 'Hversu mun nú,'
" sagði karl, 'ef þú kemr í orrostu, ok veiztú þat víst,
" 'at þar skaltú [deyja]?' Karls-son svarar: 'Hvat
" 'mun þá tjóa[2] annat en berjask sem frænknligast
" 'ok falla með sæmð?' 'Nú mun[3] þat svá,' segir karl,
" 'at þú vissir til víss at þú skyldir brott komask?'
" Hann svarar: 'Mundi[4] þá eigi höfuð-nauðsyn at
" duga sem drengiligast?'—Nú megu vér sjá," segir
konungr, "at þessir tveir eru fyrir hendi, ok engi er
" til enn þriði." Síðan sagði hann þeim hversu þeir
skyldu fara með vópnum sínum þann tíma er þeir
kæmi til orrostu, at þeir gæti sem bezt at eigi berizk
þeir sjálfir vápn á, ok at menn gefi gaum at; "Kennisk[5]

---

[1] *skapask*] Fl., H., Fr.; skipaz, Cd.
[2] *tjóa*] H.; tjá, Sk.
[3] *mun*] veri, H.
[4] *Mundi*] hví er, H.
[5] *Kennisk*] thus, Sk.

A.D. 1240. 21st April. " sem bezt, ok hafi þat ákall sem Birkibeinar vóru 510.
" vanir: 'Framm Kristz-menn ok Kross-menn; ins
" 'helga Óláfs konungs menn!'"

230. Þá er Hákon konungr kom fram á brekkuna í sýn við bæinn, þá tók at lýsa svá at þeir fengu skilt hvat er títt var í bænum. Var allt tvist ok hljótt til at sjá. Þá mælti konungr, svá at þeir heyrðu er næstir vóru,[1] " Þat óttumk ek nú, at Várbelgjum " muni hafa komit njósn um ferðir várar, ok sé þeir " í brottu ór bænum." Því næst renndu skipin undan Höfuðey, þau [er] at byggjunum skyldu leggja.[2] Ok þegar sem varðmenn[3] sá þat, hljópu þeir til her-klokkunnar. En er klokkan kvað við, þóttisk konungr vita, at Várbelgir vóru í bænum. Síðan sá þeir hlaup mikil í bæinn ok hark. Várbelgir sváfu í ymsum stöðum; [ok] er þeir heyrðu herklokkuna, hljópu þeir í ymsa staði, ok flestir í konungs-garð þar sem hertoginn svaf. Ok er hónum var sagt, at ófriðr mundi vera, klæddisk hann skjótt ok vápnaðisk; stemndi síðan upp eptir strætinu. Ok er hann kom upp[4] til Hallvarðs-kirkju-garðs, kom þar til hans mart hans manna. Var þá talat um hvat liði þat mundi vera. Sögðu flestir at vera mundi Knútr jarl ok lendir [menn]. Görðu [þeir] þá ekki annat ráð en stefndu upp á Mörtu-stokka. Kom þar þá allt liðit til þeirra. Ræddu þá um hvat til ráðs væri. Vildi hertogi þar fylkja, ok taka í móti Birkibeinum. Árni rófa bar merki hertogans; hann sagði, at [þat] var skömm at láta Knút jarl taka klæði þeirra ok hesta í bænum. 511.
Skipti þá hertoginn liðinu, ok skipaði Óláfi af Vígdeild, ok nökkurum mönnum með hónum, á it vestra strætið; en hertogi ok hans merki, ok mestr þori liðsins, sneri ofan móti Hallvarðs-kirkju-garði. Hann

[1] *svá . . vóru*] add. H.
[2] *þau . . leggja*] Fl.; en þau . . leggjask, Cd.
[3] *varðmenn*] H.; þeir, Sk.
[4] *Ok er hann kom upp*] add. H.

sendi Hallvarð stutt, frænda Orms biskups, ok marga menn með hónum at taka af Geita-brú, svá at öngir mætti þar yfir komask. A.D. 1240. 21st April.

231. Þá er Hákon konungr var á brekkunni fyrir ofan bæinn, ok Birkibeinar sá at Várbelgir vóru[1] á Mörtu-stokkum, fór þá konungs liðit mikinn.[2] Þorsteinn heimnes bar merki Hákonar konungs, spakr maðr ok vel siðaðr. Hann hafði lengi þjónat Hákoni konungi, ok jafnan vel reynzk. Konungr kallar á Þorstein, ok bað hann eigi fara svá ákafliga; sagði, at þeim eirði þat eigi, er minnr vóru færir í liðinu. Þá var svá fram komit ári, at Páska-aptan var Sumar-dagr inn fyrsti, en þetta var Laugardag í Páska-viku.[3] Var allr þeli ór jörðunni; en svá var vátt ok blaut-lent[4] þar sem Birkibeinar gengu, at leirit[5] tók til knés eðr meir. Var[ð] þeim því þung-gengt, at annarr fótr sökk fyrr en öðrum væri upp kipt. Ok er þeir [kómu] mjök at brekkunni, hljópu menn aptr í mót konungi; ok sögðu, at brottu var brúin. Þorsteinn lét þat ráð, at snúa upp eptir völlunum, ok svá til brúarinnar, er liggr til af Rygina-bergi móti Ósyn.[6] Konungr kallaði þat
512. ekki ráð. Viku þeir þá aptr til Geita-brúar;[7] vóru þá Várbelgir enn at, at[8] taka þær lógar[9] er næstar vóru

---

[1] *Várbelgir vóru*] H.; liðit var, Sk., Fl.

[2] *mikinn*] mikit, Cd.

[3] The wording is here somewhat misgiven. In this year (1240) Easter Sunday fell on the 15th of April, and the first day of the summer on Thursday the 12th. The *first* Sunday in the Summer fell accordingly on Easter Sunday, or, in other words, it was a "Summer-"Easter" (old style), as it is now called in Iceland. There should stand, "þá var svá fram komit ári, "at Páska-dagr var Sunnudag "inn fyrsta í sumri," *or* "at Páska-"aptan var Laugardag inn fyrsta í "sumri," *or* "at Skíri-Þórs-dagr "var Sumar-dagr inn fyrsti."

[4] *blaut-lent*] blautt ok vát-lent, H.

[5] *leirit*] H.; leirinn, Cd.

[6] *Ósyn*] so Sk., H.; the other vellums omit this name.

[7] *Geita-brúar*] Fr.; brúarinnar, Cd.

[8] *en at at*] en af at, Cd.

[9] *þær lógar*] thus emend.; þær brúr er næst vóru bænum, Cd.; þau lög sem eptir vóru brúarinnar, Fr.; þau lög er næst vóru bænum, Fl., Esp.

A.D. 1240. 21st April. bænum, ok stukku þegar í brott er Birkibeinar kómu at; ok máttu vel tíu menn [hafa] varit svá at eingi kæmisk yfir. Lágu þá yfir tveir ásar, ok varð þar yfir at ganga, ef komask mætti. Hákon konungr nefndi fjóra tigi manna at ganga [yfir] fyrir merkinu. Síðan gékk Þorsteinn [yfir] með merkit; ok mátti eigi öðruvís ganga en styðja sik við spjóts-oddi við annan ásinu er hann gékk eptir öðrum. Ok þá er þeir kómu yfir, stóðu þeir milli Eystra Strætisins ok Nikulás-kirkju. Ok þá er Hákon konungr kom yfir, var eigi meira lið yfir komit, en fyllti[1] í móti strætinu. Þorsteinn bað þá at þeir gengi upp sem ákafast, svá at þeir kæmi eigi[2] fyrr í móti Varbelgjum, er af skipunum gengu. Konungr sagði, at hónum þótti ekki ráðligt[3] at ganga upp [eigi] fjölmennari en þá vóru þeir, ok sagðisk bíða vilja til þess er lið kæmi yfir brúna. Kom þá ok vánu bráðara lið eptir þeim. Þegar Hákon konungr sá aukask lið, gengu þeir upp eptir strætinu með fylktu liðinu. Ok er þeir kómu jam-fram garði Guttorms Erlendssonar, þá [kom] Guttormr þar í mót þeim ökul-skúaðr,[4] ok hafði kápu yfir sér, [ok mælti]: " Guð gæti yðar, herra! mjök fari þèr nú háskasam- " liga, ok fá-mennir. Várbelgir eru hèr upp frá yðr " með fylktu liði sínu, ok hafa ein-hugsat móti at taka. 513. " Ok vildi Guð, at ek væra nú jamvel færr sem þá " er ek fylgða yðr í Vermaland." Konungr svarar: " Haf góða þökk fyrir þínn góðvilja; ok gákk inn " aptr; brátt mun koma lið alla vega til mín." Ok er þeir höfðu skamt gengit, þá kom Sigurðr, son Hákonar konungs, móti þeim. Hafði hann farit eptir þeim norðan dagfari ok náttfari. Var konungi mikill þokki á hans kvámu. Fylgði hann þá konungi með sína menn. Síðan gengu þeir fram eptir strætinu.

[1] *fyllti*] H., Fl.; fylkti, Sk.
[2] *eigi*] add. Fl.; heim, add. Sk.
[3] ok sagði, at þá mundi þeir koma til jafns við Várbelgi. Veik Þorsteinn þá upp. Konungr sagði, at þat var með öllu ekki ráð, H.
[4] *ökul-skuaðr*] thus H.; haukul skuaðr, Sk.

232. Uppi við garð Ásbjarnar kóps var Árni rófa með merki hertogans, ok allr þori ins bezta liðs Várbelgja; ok höfðu þar fylkt. Ok áðr en saman kæmi fylkingarnar, bað Hákon konungr lúðr-sveininn blása. Hann blés tveim sinnum ok heldr lágt. Konungr mælti: "Betr blæss bikkju-hválprinn þínn á Björgynjar-" bryggjum er þú tekr[1] silfr af mönnum!" Síðan blés hann, ok var þá miklu betr. Þá hét konungr á menninа at fram skyldi ganga undir merkit. Gékk hann þá sjálfr einna manna fremstr. Sem Sturla kvað:— A.D. 1240. 21st April.

" Gékk allvaldr und ýgis-hjálmi
" megin-mildr merkjum fyrri:
514. " en gull-sett gnæfa knáttu
" vísa vé um vala-fólki.
" En þar fram fylgja knátti
" ræsis hirð rómu stýri
" hildar-fús á hliðar báðar
" í gagn-för greypra vápna."

Várbelgir vóru sumir uppi í kirkju-garðinum, en sumir inni í;[2] skorti þar eigi grjót-hríð, ok létu þeir þá fast ganga; en hvárir-tveggju skutu. Svá segir Óláfr hvíta-skáld:—

" Hall-geislað rauð hvatt í Oslo
hildar-tungl með skata mildum
" (raustir þrungu jöfrar œstum)
járn-faldit lið (saman hjaldri):
" Bröndum skýfðusk blóðgar randir;
bleikir féllu menn at[3] velli;
" hlífar-lauss var gramr með gæfu;
gylltar sungu hjalta-tungur."

Eptir þetta var fram borit merki Hákonar konungs. Brast þá flótti í liði Várbelgja því er fyrir útan stóð kirkju-garðinn. Ok er þeir Várbelgir, er inni vóru í kirkju-garðinum, sá þetta, ok svá it sama þeir er uppi

[1] *blæss . . tekr*] H.; bléss-,tókt, Sk., Fl.
[2] *en sumir inni í*] add. H.
[3] *at*] á, Fr.

A.D. 1240. 21st April. vóru, at þeirra menn flýðu, þá görðu þeir ena snörpustu hríð með grjóti, at svá flaug sem þykkvast mátti. Árni rófa var þar inni fyrir, ok Vilhjálmr ór Torgum lendr maðr, ok mestr þori liðs Várbelgja. En 515. sumir Várbelgir[1] snéru upp fyrir austan kirkju-garðinn.

Þá er Árni rófa, merkis maðr hertogans, sneri inn[2] í kirkju-garðinn, þá sóttu þar at margir Birkibeinar; hljópu sumir inn í kirkju-garðinn,[3] Ívarr hólmr, ok Ívarr dýri, Þorlaugr bósi. En fyrir því at grjót var ærit laust inni fyrir, þá báru Várbelgir svá grjót ok skot á Birkibeina, at þeir hrukku út aptr. Var þá all-hörð orrosta. Sóttu Birkibeinar all-fast at, en Várbelgir vörðusk drengiliga, bæði með grjóti ok skoti. Sem Sturla segir :—

> " Ok inndrótt elda kyndi
> " böðvar-týs við bauga renni,
> " svá at egg-fars eisur stukku
> " of il-flet aurnis-spjalla."

Ok þá er Álfr af Leifa-stöðum sá, at þeir mundi verða inni byrgðir, þá leitaði hann út um garðs-hliðit, ok barðisk all-djarfliga. Hann komsk ofan til árinnar, ok margir hljópu eptir hónum. Álfr féll í ánni. Ok er þat flestra sögn, at sú hafi vörn verit ein drengiligust er hann varðisk áðr hann féll. Hákon konungr sneri þá upp eptir þeim Várbelgjum er flýðu fyrir austan[4] kirkju-garðinn. Ok í því bili féll sá maðr er Eysteinn sundramr hét, ok enn fleiri Várbelgir. Einn maðr féll af Birkibeinum, en nökkurir urðu sárir.

233. Á stræti því er hertoginn hafði skipat Óláfi af 516. Vígdeild, þá kómu þeir Birkibeinar móti hónum er upp gengu af skipunum. Varð þar all-hörð snerra. Vóru margir Várbelgir í kastala biskups, ok báru stór-

[1] *Várbelgir*] add. H.

[2] *inn*] H., Fl.; vt, Cd.

[3] *þá sóttu . . . . kirkju-garðinn*] add. Fl.; a homoteleuton in Sk.

[4] *austan*] H., Fl.; vestan, Cd.

grjót[1] ofan á Birkibeina, var þat mjök mann-hætt at sækja at þeim er á strætinu vóru, en gæta sín þó fyrir þeim er í kastalanum vóru. Ok því varð þar [all-hörð] orrosta. Ok lauk með því móti, at Várbelgir sneru undan ok inn í kirkju-garðinn. En Óláfr af Vígdeild með sveit sínni sneri upp fyrir norðan kirkjugarð; en Arnfinnr Þjófsson, stallari hertoga, veik norðr til Nunnu-setrs ok hljóp þar í kirkju. Hákon konungr sneri upp fyrir austan kirkjugarð með sítt merki. Vóru þar fyrir margir Várbelgir. Þar var sá maðr er Grímr á Sandi hét, ok fjölði manns. Vóru sumir á kirkjugarði, en sumir á smiðju-húsi nökkuru, ok höfðu þar borit at sér grjót, ok báru hvárt-tveggja á þá Birkibeina sem ákafast. Ok var þar sá maðr af Birkibeinum skotinn í knéit með kesju, er Bjarni hestr hét, ok af því sári lézt hann; [hann] var bróðr-son Karls svanga ok Sigurðar skjálga, ok it bezta manns-efni. Þar urðu margir Birkibeinar sárir; ok flestir fengu þar nökkut hark.[2] Sem Sturla segir:— A.D. 1240. 21st April.

" Flugu hræ-leiptr at hjarar-leiki
517. " geigurlig á Gauts himin:
" En rand-álfr ríðandi fór
" böðvar-ský blóðs-eldingum.

234. Þá er Hákon konungr kom jamn-fram Kórsbræðra-görðum í ofan-verðar geilarnar; þar var fyrir hertogi á hesti, ok mjök mart manna með hónum. Ok er þeir mættusk, varð nökkurr staðr á, svá at hvárigir réðu til annarra. Stóðu Birkibeinar í veisu nökkurri, ok þó neðar meirr; en Várbelgir vóru upp á brúnni ok strætinu, ok var þar nökkuru þurrara. Kirkju-garðs-hliðit var á baki þeim Birkibeinum, ok var þat [fullt] af Várbelgjum. Undir merki Hákonar konungs mundu vera nökkurir tuttugu menn. Hann var þá háskasamliga kominn, er hertoginn var fyrir

[1] *stór-grjót*] stórt grjót, Fl.
[2] *hark*] harðkeypt, H.
[3] *ríðandi*] rífandi, Sk., Fl.; Esp.; rýfandi, H.

A.D. 1240. 21st April. ofan með marga menn, en fullt garðs-hliðit á baki þeim af Várbelgjum. Görði Guð þá miskunnsamliga við konunginn, er hvárigir réðu á hann; þvíat ef aðrir-hvárir hefði á ráðit, þá væri hann skjótt í foraði, ok þeir menn sem með hónum vóru. Hákon konungr vísaði sínum mönnum móti [kirkju-]garðs-hliðinu; en hann sjálfr, ok merkit, sneri upp móti hertoganum. Var þar þá mikill vápna-burðr við kirkju-garðs-hliðit af grjóti ok skotum er Birkibeinar báru inn í kirkju-garðinn, en Várbelgir út í móti. Svá kvað Óláfr hvíta-skáld:

" Snörp bitu járn sem ís-möl yrpi; 518.
óða-straumr[1] með heitu blóði;
" her-stefnir rauð hamri ofna
hildar-serki framar merkjum:
" Grimmum stóð á Göndlar-himni
grár regn-bogi[2] Hnikars-þegna;
" harðar lustu fylking fyrða
fár-eldingar megin-sára."

Várbelgir ráku þá aptr kirkju-garðs[3]-hurðina, er þeir þoldu eigi vápna-burðinn.

235. Skúli hertogi var á hesti. Ok er hann sá þessi tíðendi, hét hann á sína menn, at þeir skyldu fram sækja. Sá maðr stóð hjá hónum er Sóni síkr hét; hann mælti til hertogans: " Herra, hér er nú merki " Hákonar konungs, ok hér er sjálfr konungr." Hertogi svarar: " Eigi skal fram at síðr;" ok sló hestinn með sporum. Sóni tók í taumana, ok hèlt aptr hestinum. Birkibeinar skutu þá at hertoga nökkurum spjótum, ok flugu nær hónum. Svá kvað Sturla:—

" Var laus-hendr lofða-stýrir
" á blóð-orms beinu[4] skapti,
" en haldsamr at hjarar-leiki
" á Geir-týs grænni málu." 519.

[1] *straumr*] Fl.; straums, Fr.

[2] *-bogi*] Fl.; -boði, Fr.

[3] *kirkju-garðs*] H.; kirkjuhurðina, Sk., Fl., Fr.

[4] *beinu*] Fl.; benio, Fr.

Ok brátt eptir þetta sneri hertoginn undan ok allir þeir er hónum fylgðu. Svá segir Óláfr hvíta-skáld:— A.D. 1240. 21st April.

" Aldri börðusk afli stærðir[1]
ógn-sveipinna blóðgum greipum
" (hirð sótti þar hraust[2] at garði)
herrar tveir af drengskap meira:
" Undan reið sá er fremstr var fundinn
fyrða gramr at jöfnum burðum;
" Sverris ætt fékk sigr at réttu;
svá vildi Guð, framiðr mildi."

Í því bili samnaðisk lið til konungs. Ok þá bað konungr Þorstein snúa eptir hertoga með merkit, ok flesta alla menn þá er þar vóru; en hann kvazk eigi vilja skiljask við garðs-hliðit fyrr en þar væri svá skipat,[3] at eigi væri þaðan bak-slettu vón. Hertoginn sneri upp eptir götum. Kom þar mart hans manna í mót hónum, ok snerusk á flótta með hónum. Vánu bráðara kom Gunnarr konungs-frændi með sveit sína til konungs, ok skipaðu þeir þá mönnum til at sækja at garðs-hliðinu, ok létu menn fara upp á hús með bogum, at reka þá ofan er báru vápn á Birkibeina. Í
520. því kom Gautr Jónsson með sína sveit [upp undir merkit]. Þá kom ofan frá Þorsteini Ásólfr strykr; ok sagði, at Þorsteinn var mjök fá-mennr [með] merkinu, en lið samnaðisk mjök til hertogans. Konungr sendi Gaut Jónsson með sveit sínni upp undir merkit, ok mart annarra manna; en sjálfr hann skipaði mönnum til atsóknar at garði-hliðinu.

Hertogi hafði snúit upp á Mörtu-stokka; en Þorsteinn heimnes eptir hónum með því liði er fylgði merkinu. Féllu þá menn af Várbelgjum hér ok hvar [í] götunum. Þar féll Algauti; en Véseti bróðir hans varð sárr. Þeir kómu drjúgum báðir senn upp í göturnar, Gautr Jónsson, ok Óláfr af Vígdeild, síðan hann hafði flýit af inu Vestra strætinu. Átti Óláfr

[1] *stærðir*] stærðar, Fr.
[2] *hraust*] huʳss, Sk.; hvörs, H.
[3] *skipat*] frá gengit, H.

A.D. 1240. 21st April. þá öngvan annan til, en hann sneri inn í Lafranz-kirkju ok hans menn; en þó féllu nökkurir fyrir útan kirkju-garðinn. Gautr spurði ef Óláfr vildi grið. Hann lézt gjarna vilja. Gautr bað hann vera í kirkju, ok treystask eigi meirr þeim griðum. Skúli hertogi var á Mörtu-stokkum; ok kom þar mart manna til hans. Ætlaði hann þá til viðrtöku. Ok er hann sá, at Gautr kom undir merkit, ok Þorsteini samnaðisk liðit, þá sneri hann á land upp með því liði er [þá] var með hónum.[1] Þar vóru þá þessir lendir menn hans: Bárðr bratti, Bárðr vargr, Erlingr ljóðhorn, Véseti lítli. Hertogi reið í hríðinni upp til Hofs til Ámunda lögmanns, ok át þar mat.[2]

236. Meðan þeir hertoginn ok Birkibeinar áttusk við á Mörtu-stokkum, þá kom svá lið af skipunum, at Birkibeinar kringðu allan kirkju-garðinn, svá at Várbelgjum var eingi kostr út at komask. En þeir höfðu svá skipat fyrir innan, at hvergi mátti inn 521.
komask. Ok er Hákon konungr hafði skipat mönnum til atsóknar, svá sem hann vildi, við þat garðs-hlið sem hann var sjálfr,[3] þá gékk hann inn í Kórs-bræðra-garð, ok þaðan í Prédikara-garð; en milli Óláfs kirkju ok Kórs-bræðra-garðs[4] var sterkr skíðgarðr, en eingi stein-múrr. Lét konungr þar bera á svörðu ok stór-reip, ok var niðr [felldr] skíðgarðrinn. Ok þá er garðrinn féll, varð óp mikit í liði Birkibeina; en brestr varð hár, ok mikit hark, þá er garðrinn féll. En er Várbelgir heyrðu þat, þá óttuðusk þeir, ok stukku frá öllum garðs-hliðum. Náðu Birkibeinar inngöngu, ok féll þá mestr þori af Várbelgjum. Sem Sturla kvað:—

" Þar baug-segl í brímis-vindi
" branda byrr blása knátti:
" En hræ-lögr af hjarar-borðum
" geigurligr glymjandi féll.

---

[1] *hónum*] haunum, H. (*sic*).
[2] *mat*] um daginn, add. H.
[3] *við . . sjálfr*] add. H.
[4] *Kórs-bræðra-garðs*] thus Fl., Sk., Fr. Esp.; Kórsbræðra-garðs, H.

Þá var mikill vápna-burðr at[1] Várbelgjum. Vóru höggnar mjök hlífarnar af þeim; urðu margir sárir mjök, en fjöldi féll. Sem Sturla kvað:— A.D. 1240. 21st April.

" Reið blóðlaukr á berum knerri
" örva-áss járni slunginn:
" en gandreið grænna skjalda
" Svölnis vegg[2] sleit á lopti.

522. " Ok þar féllt[3] feigum hausi
" Gjallar-mans greypri hendi
" Fenris-nipt[4] fylkis dólga
" í hjör-göll heiptar-blóði.

Vilhjálmr ór Torgum var[ði] suðr-garðs-hliðit; en Ívarr dýri kallaði á hann, ok spurði ef hann vildi grið. Hann svarar: "Ek veit eigi enn, hvárr okkars " þarf annars griða;" ok sló Ívar með steini mikit högg á kinnina. Þá mælti Ívarr: "Með því, at þú " vilt kjósa it verra, þá skaltú þat hafa." Var Vilhjálmr þá felldr. En því vildi hann eigi þiggja grið, at hann var áðr særðr; svá at af hónum var högginn hællinn.[5] Margir Birkibeinar kenndu þar kunningja sína; ok fengu sumir eigi grið þótt bæði; en sumir vildu eigi þiggja, þótt boðin væri. Snerusk þá Várbelgir til suðr-duranna, ok kómu svá margir at senn, at eigi kómusk um hliðit. Féllu þar Várbelgir svá þykkt, at þrír eðr fjórir lágu á þyktina. Var þá unninn sigrinn Sem Sturla kvað:—

" Þar sigr-hljóð syngva knáttu
" harða hvell hvössum munni
" í herför of höfuð manna[6]
523. " Högna mans hlýrna dísir.

Í þenna tíma náðu þeir inngöngu, Knútr jarl ok Birkibeinar, þeir er vóru fyrir vestan kirkju. En er

[1] *at*] emend.; af, Cd.
[2] *vegg*] Sk.; egg, Fr.
[3] *féllt*] Esp.; féll, Fr., Fl., Sk.
[4] *nipt*] Fl.; nipr, Fr.
[5] *hællinn*] so also H.; höndin, Fl.
[6] *of höfuð manna*] emend.; of höfuðs manna, Fr., erroneously, cp. Helga, kv. 2, 33, nema sjálfum þér syngvi um höfði.

A.D. 1240. 21st April. kastala biskups þar sem Várbelgir vóru í, þá vóru göng nokkur upp í kirkju. Báru Birkibeinar þar á svörðu ok felldu þau niðr, ok vóru þar í sumir Várbelgir er vildu hlaupa ór kastalanum ok í kirkjuna. Þar var sá maðr er Hákon laukr hèt, [hirðmaðr hertogans], ok enn fleri, ok létusk allir þá göngin féllu.[1]

237. Þá er Hákon konungr sá, at allir Várbelgir vóru í kirkju komnir, þeir sem upp stóðu ok eigi vóru grið gefin,—Árni rófa komsk eigi í kirkju ok fékk þó grið,—þá snerisk konungr ór kirkju-garðinum, ok hljóp á hest einn svartan. Þeir menn leituðu at hestum er hónum fylgðu, en sumir runnu. Reið konungr ór bænum, ok var gyrðr sverði, en hafði blóðugt sverð í hendi, er Várbelgir höfðu átt. Ok er hann kom í göturnar upp, mundi hann hafa nær þrjú hundruð manna. Síðan riðu þeir nökkura hálfa röst götu, ok urðu öngir hestar á veg þeirra. En menn fengu þeir nökkura; ok vóru öllum gefin grið. Konungr nam staðar ok átti tal við [menn] sína. Hann mælti svá: "Ef Skúli, mágr minn, hefir hér undan 524.
" riðit, þá mun hann svá hafa fyrir hugat, at oss mun
" verða ekki gótt til hesta; en þessir görask mjök
" móðir er vér ríðum; eru þeir ok svá undan bornir,
" at vér fám hvárki af þeim vitond né sýn. En í
" bænum var þat títt, sem þér vissut, at Várbelgir
" vóru komnir í kirkjur; ok em ek hræddr um
" hversu várir menn láta þeim halda kirkjur, er þeir
" þykkjask mestar sakir við eiga; en ek vil fyrir
" öngvan mun kirkju-friðinn brjóta láta. Munu vér
" nú snúa aptr til bæjarins, ok gæta sigrs várs. Fara
" enn skipti okkar mága sem Guð hefir fyrir-ætlat."
Eptir þetta sneri konungr aptr. En Várbelgir höfðu borit við kirkju-hurðina innan, svá at eigi mátti upp

[1] Thus in Gsk.:—ok þá felldu þeir ofan riðit milli kastala biskups ok kirkjunnar. Þar var í riðinu Hákon laukr hirðmaðr hertogans; ok enn létusk þar fleiri Várbelgir þá er riðit féll. Birkibeinar vóru þá móðir mjök.

brjóta; en Birkibeinar báru útan at viðu, svá at eigi mætti út komask. Konungr gékk fyrst til biskups; tók fyrst lausn af hónum ok hans menn. Eptir þat [lét] biskup mat-búa hónum, ok snæddi hann þar um hríð. Þeir sátu þá báðir saman at mat, Þorsteinn heimnes ok Árni rófa. Var þá konungr svá vel til Árna, sem hann hefði hónum jafnan fylgt. Ok svá grimmr sem Hákon konungr hafði verit um daginn at fyrir-koma sínum óvinum, þá var ok eigi hitt miðr frá móti, hversu miskunsamr hann var í griðagjöfum við alla þá sem á hans vald gengu. Um daginn áðr var kannaðr valrinn, ok vóru þat nökkurir sjau tigir manna er lágu fyrir Hallvarðs-kirkjudurum. En þat [var] ávarp manna, at þar mundi fallit hafa aukin þrjú hundruð manna, ok margir góðir drengir ór Þrænda-lögum: Bárðr af Guðreksstöðum son Þorsteins kúgaðs, ok Pétr systur-son Ívars,[1] Vilhjálmr or Torgum, Grímr af Sandi, ok margir aðrir góðir drengir. A.D. 1240. April.

Sunnudaginn átti Hákon konungr þing út í konungsgarði. Lýsti hann þá því, at allir menn af Várbelgjum hefði grið þeir sem í kirkju sátu. Gengu menn þá af þinginu ok til kirkju, ok leitaði hverr þá eptir sínum hugðu-manni. Gengu þá Várbelgir allir[2] til griða, ok var þeim skipt í sveitir eptir því sem konungr sá ráð fyrir. Var eptir þat skipt herfangi því öllu, er átt höfðu Várbelgir, eptir siðvenju liðsmanna. 22nd April.

Hákon[3] konungr dvalðisk í Osló um hríð. Ok nökkurum sjau nóttum eptir bardagann sendi hann lið norðr í land á skútum. Var þar fyrir Ásólfr af Austrátt, Ívarr Pétrsson, Árni blakkr, Clemet af Hólmi, Óláfr kiðlings-múli, Bárðr Gróson. Höfðu þeir fimtán skútur; skyldu þeir fara allt norðr til Þrónd- c. 28th April.

[1] *Ivars*] hans, H.
[2] *Várbelgir allir*] H.; þeir, Sk.
[3] *Hákon*] Fl.; Þá er, Cd.

A.D. 1240. Apr.–May. heims, ok vita hver tíðendi þar væri. En konungr dvalðisk eptir í Víkinni at örindum sínum.

Hákon konungr hafði fengit sýslu á Raumaríki Gregoríus, syni herra Andrés; en tveim vetrum fyrir ófriðinn hafði Gregoríus gefit upp sýsluna, ok fór suðr til Danmerkr ok sveinar hans, ok var með Valdimar konungi vel virðr. Hákoni konungi þótti þessi ferð nökkut undarlig, er Gregorius hafði ekki tekit orlof af hónum. En um vetrinn er ófriðrinn hófsk, ok Skúli hafði látið gefa sér konungs-nafn, þá sendi Hákon konungr til Danmerkr Bjarna Moisesson til móts við Gregorius, ok bað hann fara aptr í Noreg, ok hét hónum sæmdum eptir því sem hann reyndi trúnað hans til. Fór Gregorius þá aptr. Ok þegar 526.
er hann kom í Víkina, aflaði hann sér sveitar, ok kom til Birkibeina fyrir bardagann á Láku; hann var ok í Osló með konunginum. Ok eptir þetta lagði konungr inar mestu mætr á Gregorium, ok fékk hónum Borgar-sýslu. Gregorius var vitr maðr, ok vel menntr í alla staði. Ok er á leið várit fór Hákon konungr ór Víkinni ok kom til Björgvinar[1] viku fyrir Hvít-Sunnudag. Helga Þórsdag[2] lá hann í Salbjarnar-sundi, en um sumarit sat hann í Björgyn.

238. Nú er at segja frá Skúla hertoga, at hann var með Ámunda Lögmanni, sem fyrr var ritað, ok reið þaðan til Eiðs-vallar, ok allt upp til Molga[3] um kveldit. Sunnudaginn fór hann upp á Heiðmörk ok út í Eyna helgu, ok var þar Pétr son hans. Dvalðisk hann þar lítla hríð áðr hann fór til lands. Ok er hann kom til Ullins-hofs hafði hann nær hundrað manna. Átti hann tal við lið sítt, hvert ráð upp skyldi taka. Véseti lítli ok Þorgils slyðra báðu hertoga fara í Eystri-dali, ok þaðan í Vermaland ok austr

[1] *til Björgvinar*] add. H.
[2] *Helga Þórsdag*] Upp-stigningar-dag, Fl.
[3] *Molga*] Mjölga, Fl; Mölga, H.

á Markir í ætthaga þeirra; sögðu at hann mundi eigi þar vera meiri en hálfan mánuð áðr en þeir skyldi til hans hafa komit eigi minna liði en hann hafði til bardagans í Osló. Erlingr [ljóðhorn] ok [Bárðr] bratti, ok þeir menn sem norðan vóru ór landi, sögðu, at þeim var ekki hent at rekask um fjöll ok skóga; ok báðu hann fara norðr til Þróndheims til vina sinna, ok ráða þar til skipa; ok sögðu þat Norðmanna-hátt at fara á skipum, ef þeir skulu ófrið halda. Ok var þat ráð tekit at snúa norðr. Þorgils ok Véseti skildusk í frá, ok fóru austr í ætthaga sína með sveitir sínar. Hertoginn sneri þá norðr í Dala,[1] ok hafði nær níu tigi manna. Fór hann þar til er hann kom í Ringabý. Þá spurðu þeir til at Birkibeinar vóru fyrir þeim. Ögmundr kræki-danz var þar ok Oddr Eireksson, Eirekr toppr. Þeir sátu við brúna.[2] Hertogi dvaldisk á lítlum bæ skamt frá brúnni, en sveitungar hans fóru fyrir hónum til brúarinnar ok létu kveða við lúðra. Ok þegar er blásit var, reið hertoginn at brúnni; en Birkibeinar hugðu at liðit mundi meira en var, ok stóðu þeir eigi all-nær brúnni. Gengu Várbelgir þá yfir brúna. Sóni síkr fór með merkit, ok Guttormr Jóna-dalr, Hávarðr dyntill, Eysteinn orri, Hákon Bárðarson, Hallkell á Rygini, Hávarðr kollr, ok enn fleiri aðrir. Ok er þeir kómu yfir brúna, mættu þair Birkibeinum. Ok féllu þar tveir hirðmenn Hákonar konungs, Ívarr hálmhús[3] ok Björn af Hofi. Hertoginn reið yfir brúna þegar eptir þeim, hvítum hesti er hét Fótr. Hertogi hafði góða brynju ok sterka treyju. Birkibeinar hopuðu upp í fjalls-hlíðina, ok skipaðu til meirr en tuttugu mönnum at skjóta at hertoga; ok var svá sem skúfaðr væri skjöldr hans af örum. Hestrinn hafði sjau broddskot, svá at stóðu uppi á reyr-böndum. Hertogi fékk

A.D. 1240. April.

527.

528.

[1] *Dala*] H.; dali, Cd.
[2] *brúna*] brú eina, H. (better?).
[3] *hálmhús*] hjalmhaus, Fl.

A.D. 1240. April. ok brodd-högg í gegnum fótlegginn við öklat.[1] Eptir þetta sóttu Várbelgir yfir brúna, en Birkibeinar létu hefjask undan í fjalls-hlíðina. Ásvarðr harmr hét sá maðr er fletta vildi Ívar hálmhús. Ok er hann var at, þá kom at Árni lági, er bar merki Pétrs hertoga sonar, ok hugði at Ívarr mundi miðr sárr en hann var, ok hjó til hans; ok kom höggit á höndina Ásvarði, svá at nær tók af; ok fluttu þeir hann norðr með sèr til Steigar, en riðu eptir þetta leið sína. Var hertoga fenginn hestr annarr er Gautstafr hét. Fóru þar til er þeir kómu til Þróndheims. Hertogi sendi fyrir sér af fjallinu Sigurð hít, Brúsa, ok nökkura menn með, ok drápu þeir hirðmann konungs í Uppdal er Halldórr hét. Birkibeinar fóru eptir þeim norðr til fjalls. Þá tóku þeir af lífi Ásvarð, er Várbelgir höfðu eptir látið á Steig. Skúli hertogi var um nótt á Vangi[2] í Uppdal, ok fór þaðan til Níðaróss. Ok er hann kom þar, þóttisk hann finna ok vinir hans, at mjök var snúit skaplyndi til hans. Báru þar til margir hlutir; þat fyrst at þeir þóttusk fengit hafa manna-lát mikit í Osló; hitt annat, at þá stund er Hákon konungr hafði setið í Þróndheimi, þá höfðu þeir heyrt margar gagnstaðligar tölur þeim[3] sem hertoga menn höfðu haft á Eyra-þingi um haustið; ok virðusk þeim þessar sannligri. Þat var enn til, at Þrændir þóttusk öngva sjá uppreist hertoga móti 529.
Hákoni konungi, ok vildu þeir öngvan ófrið halda með hertoga í mót konunginum. Hertogi sat um várit í Níðarósi, ok hélt borð í Breiða-stofu, en var lengstum í herbergjum sínum, ok átti fátt við flesta menn; var þat ok flestra manna skaplyndi at eiga fátt við hann. Hertogi var þrjár nætr í Kross-gildi, ok heldr fá-málugr. Þá kærðu vinir hans, at hann færi óvarliga ok gætti sín lítt. Hertogi segir, at eigi

[1] *öklat*] Fl., Fr., Esp.; öklaū, Cd.

[2] *Vangi*] thus H., Fl.; Vogi, Cd.

[3] *þeim*] Fl., H.; þær, Sk.

mundu Birkibeinar á skamri stundu fara milli Víkr ok Þróndheims. Þá var því svarat, at Hákon konungr hafði skemr farit [um várit] en líkligt þætti, "Ok "má enn at svá sé." Ok eptir þat var send[1] ein skúta til njósnar á fjörðinn. A.D. 1240. May.

239. Mánadags-morguninn í Gagndögum kómu þeir Ásólfr með fimtán skipum til Niðaróss á óvart. Lagði Clemet af Hólmi yfir við Bakka með tvær skútur. En þeir Ásólfr lögðu til bæjar öllu[2] liðinu. Skúli hertogi vaknaði við er hann heyrði herklokkuna. Hljóp [hann] þegar upp, ok klæddisk, ok tók vápn sín, ok þeir menn aðrir er þar vóru í garðinum. Sendi hann þá sveina sína út í bæinn, ok bað at Várbelgir ok annat fólk skyldi sækja upp til hans í konungsgarð, ok þeir þar taka í mót Birkibeinum. En er sveinarnir kómu aptr, höfðu þeir fengit menn öngva. Tveim sinnum görði hann boð út í bæinn,[3] ok fékk ekki af mönnum. Sögðu svá þeir sem sendir vóru, at allir menn hljópu í kirkjur. Hertoginn spurði þá, hvat þá væri til ráðs. Brú var eingi á ánni Níð.[4] Menn sögðu, at til var[5] at flota skútu er stóð í konungsgarði, ok flytjask á henni yfir ána, ok leita síðan at forða sér til skógar, ef hann vildi eigi í Krist-kirkju. Var þá flotað skútunni. Pétr hertogason, ok sveit hans,[6] var fyrir ofan konungs-garð; lét hertogi þá kalla ofan til skútunnar; ok þangat fóru sumir sveitungar Pétrs, ok fluttusk yfir ána með hertoga. En Pétr sneri inn í Krist-kirkju. Bárðr bratti hljóp í Krist-kirkju, þvíat hann þóttisk þungfærr til göngu. Hertogi gékk á land yfir við Skellingar-hellu. Bað hann þá, at þeir skyldu sækja upp [til] Erlends-haugs, ok hyggja þaðan 22nd May.

[1] *var send*] thus H., Sk., Fr.; see Fl., l. c. where the text is thus corrupt,—eptir þetta sá menn skútu eina fara á fjörðinn, ok hugðu menn at vera mundi njósn,—a transcriber having read "var *sén*" for "send," which then in its turn was changed into "sá menn."

[2] *öllu*] öðru, H. (better ?).

[3] *bæinn*] H.; garðinn, Sk.

[4] *Níð*] Fl.; niðri, Cd.

[5] *var*] varð, Cd.

[6] *ok sveit hans*] add. H.

A.D. 1249. 22nd May. at, ef þeir mætti nökkut slag gefa þeim er upp höfðu gengit við Bakka. En menn görðu öngan róm at því; ok var ekki ráð annat tekit, en þeir sóttu upp á brekkurnar, ok létu síðan skóginn gæta sín.

Pétr hertogason var [skamma stund] í Krist-kirkju, ok fór þaðan til Prédikara-kirkju.[1] Prédikarar buðu hónum á náðir sínar, ok sögðusk skyldu gæta hans; en Pétr bar eigi traust á þat, ok fór þaðan á biskups-garð, ok fjórir sveinar með hónum. Þeir fengu þar bát einn, ok fluttusk yfir ána, ok fóru þar til er þeir kómu til efra Elgi-setrs. Fór Pétr þar inn í hús eitt er konur vóru í bakstri, ok fékk sér þar vánd klæði ok dulðisk. Birkibeinar kómu í bæinn, ok rannsökuðu bæinn. Vóru þá Várbelgir flestir komnir í kirkjur þeir sem 531.
innan-bæjar vóru. Bárðr vargr hafði hlaupit í Kross-kirkju. Birkibeinar höfðu njósn af um ferð Pétrs, at hann fluttisk yfir ána til efra Elgi-setrs, ok sendu inn mann í bakstr-húsit,[2] er Jón köttr hét. En er hann kom út, sagði hann at Pétr var þar inni. Eptir þat leiddu þeir hann út, ok drápu hann þegar. Hann hafði verit ekki mikill[3] maðr vexti, ok þykkr; meirr í móður-ætt sína yfir-sýndar. Hann var vel menntr maðr, klerkr góðr, ok trú-maðr; en ekki þótti Várbelgjum hann djarfr til ófriðar, sem hans forellri hafði verit. Lík Pétrs var borit til graptrar. Eptir þetta fóru Birkibeinar aptr til bæjarins. Vóru þá görvar orðsendingar alla vega í héraðit, hvat til hertogans spurðisk eðr hans manna.

240. Skúli var á skóginum, ok hélt þaðan fréttum til Elgi-setrs, ok annan veg. Fékk hann þá þær fréttir,[4] at menn héldi vörðu um-hverfis skóginn, svá at hann skyldi eigi brott komask, svá at Birkibeinar yrði eigi varir við. Tóku þá menn at drífa frá hónum þeir

[1] Fl. om. *kirkju*.
[2] *bakstr-húsit*] bakhúsin, H.
[3] *mikill*] H.; líttill, Sk.
[4] *fékk . . fréttir*] Fl., H.; hélt hann þeim fréttum, Sk.

sem hónum höfðu fylgt; svá ok þeir sem hann sendi í brott, kómu öngir aptr eða fáir. Erlingr ljóðhorn fór inn í Tautru ok tók þar við kufli. Hertogi var tvær nætr á skóginum. En Óðinsdaginn fyrir Helga- A.D. 1240. 22–24th May. 24th May.

532. þórsdag þá er kanokar gengu með krossum, vóru hertoga færðar kórkápur af klaustrinu, ok gékk hann svá inn í klaustrið með bræðrum. Fór hertoginn upp í stöpulinn, ok hans menn. Síðan var þeim búit at snæða ok drekka. Síðan var gör hvíla hans, ok ætlaði hann at leggjask til svefns, því at hann var mjök syfjaðr.

241. Birkibeinar fengu njósn af, at menn höfðu 24th May. gengit í kórkápum af skóginum til Elgi-setrs, ok var þess til getið, at þar mundi verit hafa Skúli hertogi. Hljópu þegar til vápna Birkibeinar, ok fengu sèr skip, ok fluttusk yfir ána. En er þessa varð varr Sigurðr erkibiskup, fór hann út til Elgi-setrs, ok mart kennimanna með hónum, ok bæjar-menn, ok kaupmenn. Þegar sem Birkibeinar sóttu at klaustrinu, skutu hertoga-menn á þá sem ákafast máttu þeir. Ok er erkibiskup kom til, bannaði hann Birkibeinum at ganga at klaustrinu, eðr göra þar nökkurn ófrið. En Birkibeinar sögðu, [at klaustrið var svá skipat], at nauðsyn var til at göra þar ófrið, hvárt sem þætti vel eðr ílla. Erkibiskup bauð þá fé fyrir hertoga, at hann skyldi fara í griðum á fund konungs; en þeir vildu eigi þat, nema hann legði stað ins helga Óláfs konungs at veði,[1] ef þat endisk [eigi] sem hertoginn

533. héti. Sumir vóru svá ákafir, at ekki gáfu gaum at hvat er erkibiskup sagði, ok hljópu til ok lögðu eld í klaustrið; en sumir vildu slökkva. En svá kom at eldrinn tók at magnask. Ok er hertoginn sá, at þeir vildu brenna klaustrið, ræddi hann við sína menn, at þeir skyldu út ganga. Fóru þeir þá til duranna. Gekk hertogi þá út, ok hafði buklara fyrir andliti sér,

[1] *at veði*] Fl.; í veði, Sk.

A.D. 1240. 24th–25th May. Hann mælti þá: "Höggvit eigi í andlit mér, þvíat þat "er eigi siðr at göra við höfðingja!" Eptir þat báru þeir vápn á hertogann ok þá alla er út gengu með hónum: Sóni síkr, Eysteinn orri, Áslákr dyntr, Hallkell á Ryginni, Hávarðr kollr, Brúsi, Árni mariall. Meistari Bergr var særðr til ólífis, ok varð þó græddr: Svá sem Sturla segir:

"Nú man frægt nökkvi síðarr
"í ná-reið á Níðar-bakka
"við leyg-för[1] leggja knátti
"rausnar-líf ríkr hertogi.

"Ok þar gekk á Gjallar-brú
"ræsis-mágr fyrir riðu-sóttum
"bauga-bliks, er boðar féllu
"elda-vers of afar-menni." 534.

þegar sem hertogi var fallinn, fóru menn ok vildu slökkva eldinn; en því varð ekki á leið komit, ok brann upp allt klaustrið.

242. Lík Skúla hertoga var borit ofan á skildi til bæjarins, ok þar [veittr] umbúnaðr. Stóð líkit uppi í Nikulás-kirkju. Um morguninn eptir gengu þeir Ásólfr ok Birkibeinar til erkibiskups, ok beiddusk lausnar af hónum. Gékk þat mál ekki skjótt. En þó kom þar, at þeir vóru leystir, svá at þeir skyldi vera mann-værir þar til er Hákon konungr væri fundinn, ok vitað væri hverju hann vildi sér af skipta um þessi stórvirki. Eptir þetta var búin líkferð hertogans, ok var hón gör in sæmiligasta; ok var hann jarðaðr í Krist-kirkju fyrir sunnan, þar undir niðri sem hann hafði búit um leg Inga konungs, bróður síns, uppi í stein-vegginum. Stóð þar yfir Sigurðr erkibiskup ok allir Kórs-bræðr, ok mart annarra kennimanna, ok bæjar-lýðr, ok margir Birkibeinar. Ártíð hertogans er inn níunda dag kal. Junii. Hann hafði þá vetr ins sétta tigar. Skúli hertogi var mörgum

[1] *leyg-för*] legg fjor, Fr.

manni harmdauði, ok sérliga sínum vinum; þvíat hann A.D. 1240.
Fms. ix. 535. var inn vinsælasti. Hafði hann marga [hluti] til þess; fyrst blíðu, ok góðar viðr-vistir; þar með mildi, ok örleika, svá at hann sparði nær ekki við sína menn. Mörgum mönnum gaf hann nafnbót, eðr fékk góð kván-föng, eðr kom til annars þroska, þeim er [til] hans stunduðu; ok varð hann af slíkum hlutum mjök vinsæll. Skúli hertogi gaf bæinn á Reini, föður-leifð sína, til klaustrs, ok lét reisa þar á-gætt stein-musteri, ok setti þar nunnu-klaustr, ok gaf þar stór-fé til. Margir aðrir hlutir eru at segja af athöfnum hans afbragðligir, þótt hér sé eigi ritaðir. Skúli hertogi var heldr hár maðr, ok grann-vaxinn, ljós-jarpr á hár, ok hærðr manna bezt, rétt-leitr, ok ljóss í andliti; eygðr forkunnar-vel. Allra manna var hann kurteisastr ok hæverskastr; snjallr í máli, ok vel talaðr á þingum. Flesta hluti hafði hann þá með sér er fríða skyldu góðan höfðingja. Ok þat mundi menn hafa mælt, ef eigi hefði þat ógiptu-ár yfir komit, er hann lifði síðast, at eigi hafi sá maðr verit fæddr í Noregi, er betr hafi mannaðr verit, þeirra sem eigi vóru komnir af sjálfri langfeðga-tölu[1] konunganna. Hertogi átti öngvan son eptir, svá menn vissi þat með sannindum. En þess er at vænta, með Guðs miskunn, at lengi mun Noregr prýðask af hans afkvæmi.

Fms. x. 1 243. Eptir þetta stórvirki, er nú var frá sagt um hríð, fóru Birkibeinar brott ór Níðarósi; þeir norðr á Hálogaland er þar áttu heima, en þeir suðr er þaðan vóru. Stefan Tumas-mágr hét sá maðr, er tók við bréfum þeirra Ásólfs,[2] sem konungi vóru send. Ok er Stefan kom til Björgynjar, var konunginum sagt, at maðr var kominn norðan frá þeirra Ásólfs. Lét konungr þá kalla hann [í herbergi] til sín. Ok er hann kom þar, sat konungr í þeirri sömu stofu ok á sömu

[1] *sjálfri langfeðga-tölu*] sjálfu langfeðga-tali, H.

[2] *þeirra Ásólfs*] emend.; Ásólfs ok þeirra, Cd.

A.D.1240–1241. skör, ok um vetrinn er Grímr keikan kom til hans. Stefan bar fram bréfin. Ok er konungr hafði yfir lesit bréfin, þá tók hann til orða: "Á bréfi þessu eru mikil "tíðendi tvenn; ok eru þat íll tíðendi er klaustrið er "brunnit á Elgi-setri; en þau eru önnur er Skúli her-"togi, mágr minn, er dauðr." Eptir þetta var blásit til stefnu, ok sagði konungr sjálfr allri hirðinni tíðendin; ok fannsk mönnum mikit til, ok dróttningunni einna mest.[1]

Hákon konungr sat í Björgyn um sumarit eptir þessi tíðendi, ok efnaði þar til vetr-setu, ok sat þar um
1240–41. vetrinn. Þessi var inn fjórði vetr ok tuttugti konungdóms hans. Um vetrinn eptir á Föstu urðu mikil[2]
1241. tíðendi í Danmörk; þá andaðisk Valdimarr konungr, son Valdimars konungs Knúts-sonar, er þann tíma var einn ágætastr konungr á Norðrlöndum. Hann hafði
1202–1241. þá verit konungr í Danmörk vetri fátt í fjóra tigi.[2] Til ríkis kom eptir hann Eirekr konungr son hans, ok hafði áðr verit fimm vetr konungr með feðr sínum.

Um várit eptir byrjaði Hákon konungr ferð sína austr til Víkr; en hann sendi norðr til Þróndheims Jón tví-skafinn, ok tók hann af lífi Sigurð hít; hann var Várbelgr, ok hafði ekki sætz við konunginn. Þá lét[3] Gautr Jónsson drepa Árnfinn Þjófsson. En annat várit áðr[4] drap Bjarni Moisesson Játgeir skáld í Kaupmanna-hafn; hann var þá kominn ofan ór Svía-veldi, ok hafði farit allt it eystra, sem fyrr var ritað, eptir þat er Gunnarr konungs-frændi hafði tekit bréfin af hónum í Helsingja-landi. Hákon konungr fór austr til Víkr. Ok er hann kom austr í Borg, var þar fyrir hónum Gregorius, son herra Andrés bróður Filipus konungs. Hann vakði þá bónorð sítt, ok bað Ceceliu konungs-dóttur. Hákon konungr tók þessu vel; ok þat ráð varð at framkvæmd nökkuru síðarr,

[1] *ok dróttnin . . mest*] add. H.

[2] *vetri fátt í fjóra tigi*] Esp.; nítjan vetr ok tuttugu, H.; xxxix. vetr, Cd.; xix. vetr ok xx., Fr.

[3] *Þá lét*] um vetrinn lèt, Esp.; Fr. reads Gregorius Jónsson, badly.

[4] *áðr*] Sk., Fl., Fr.; þat sama vár, Esp.; annat várit eptir, H.

sem enn man getið verða síðarr. Hákon konungr fór A.D.1241–
þaðan til Konunga-hellu, ok ætlaði at finna Eirek 1243.
Svía-konung; þvíat Svíar kærðu þá mjök á Hákon
konung er hann hafði brennt Vermaland. En Eirekr
3. konungr [var þá] uppi á Gautlandi, ok vildi eigi finna
Hákon konung; ok sendi til hans [herra] Birgi, mág
sínn, er þá átti Ingibjörgu systur Eireks konungs.
Þá er Hákon konungr kom í Konunga-hellu, kom til
hans sá maðr er Matheus hét, sendr af Friðreki keisara
með mörgum ágætum gjöfum. Með hónum kómu útan
fimm Blámenn. Hákon konungr fór um sumarit norðr
aptr til Björgynjar, ok dvalðisk þar nökkura hríð
um haustið. Á þessu sama ári andaðisk Gregorius
pávi í Róma, ok kom eptir hann Innocentius. Þetta
haust it sama tók Gizurr Þorvaldsson af lífi Snorra
Sturluson í Reykjaholti í Íslandi. Hákon konungr
fór um haustið norðr til Þróndheims, ok sat þar um
vetrinn. Þessi var inn fimti ok tuttugti vetr ríkis 1241–42.
hans.

244. Úm várit kom sunnan um fjall herra Gregorius, 1242.
ok gördi þá brúðlaup, ok fékk frú Ceceliu konungs-
dóttur. Veitti konungr þá sæmiliga veizlu, ok bjósk
síðan suðr til Björgynjar, ok var þar um sumarit.
Þat haust kom af Íslandi Órækja Snorrason; ok höfðu
þeir tekit hann, Kolbeinn ungi ok Gizurr, ok sent
útan. Hann kom á vald Hákonar konungs í Björgyn,
ok gaf hann hónum skjótt upp reiði sína, er hann
hafði á hónum fyrir þat er hann fór út í banni hans.
Ok sagði konungr þó, at hann var betr til fallinn at
deyja fyrir þá sök en faðir hans: "Ok eigi mundi
4. "faðir hans dáit hafa, ef hann hefði komit á mínn
"fund." Fór Órækja til konungs, ok var með hónum
um vetrinn. Var konungr vel til hans. Þenna vetr
sat Hákon konungr í Björgyn. Var þessi vetr inn
sétti ok tuttugti[1] ríkis hans. Þetta sumar var konungr 1242–43.
í Björgyn, ok ætlaði um haustið austr til Víkr ok

[1] *sétti ok tuttugti*] vj. z. xx., Cd.

sitja þar um vetrinn. Var konungi því dval-samt í Björgyn [at hann] átti mörgu at skipa. Kómu ok menn til hans vestan um haf, ok [af] öðrum löndum, þeir sem örendi áttu við hann; ok varð hann mjök síð-búinn um haustið, ok lögðusk á stormar miklir. Ok er hann kom suðr fyrir Roga-land, þá sneri hann inn í Stafangr, ok dvalðisk þar um hríð. En með því, at þá tók at vetra, en veðrátta at versna, görði hann þat ráð, at snúa norðr aptr til Björgynjar; ok
1243–44. sat þar um vetrinn. Ok var þessi inn sjaundi [ok] tuttugti[1] konungdóms hans.

245. Þann tíma er Hákon konungr réð Noregi, var Alexandr konungr í Skotlandi, son Vilhjálms Skota-konungs. Hann var höfðingi mikill, ok mjök ágjarn til þessa heims metorða. Hann sendi menn vestan af Skotlandi til Hákonar konungs, biskupa tvá [í] fyrstu. Þeir höfðu þat örendi, at forvitnask, ef hann vildi gefa upp ríki þat í Suðreyjum, er hann kallaði, at Magnús konungr berfættr hefði[2] sótt[3] með nökkurum ójafnaði 5.
af Melkolmi Skota-konungi, frænda hans. En konungr svaraði því svá; at hann lézt vita, at þeir Magnús konungr ok Melkólmr höfðu þat allt samit með sér, hvat ríki Norðmenn skyldu hafa af Skotlandi eðr þeim smá-eyjum er þar liggja til. En ekki vald kvað hann Skota-konung hafa [þann tíma] á sjálfum Suðr-eyjum, er[4] Magnús konungr vann þær af Guðröði konungi; ok kallaðisk Magnús konungr þó ganga eptir sínum erfða-löndum. Ok er sendimenn heyrðu þenna órskurð, þá sögðu þeir, at Skota-konungr vildi kaupa allar Suðreyjar at Hákoni konungi, ok báðu hann meta við brenndu silfri. Hákon konungr svarar svá, at hann vissi sér eigi svá bráða nauðsyn til silfrs, at hann þyrfti þar til löndin at selja. Fóru sendi-menn við þat í brottu. En leitaði Skota-konungr þessa optarr, ok görði þar um margar orðsendingar;

[1] *sjaundi ok tuttugti*] vij. xx., Cd.
[2] *hefði*] hafði, Fr.
[3] *sótt*] fengit, Fl.
[4] *er*] thus H., Fr., Sk.; en, Fl.

ok fengu Skotar hér öngvan annan órskurð en þann sem nú var sagðr.

246. Þann sama vetr er nú var frá sagt, ok Hákon konungr sat í Björgyn, ok Órækja kom útan af Íslandi, þá kom ok útan Gizurr Þorvaldsson á fund Hákonar konungs. Ok þat sama sumar fékk orlof til Íslands Þórðr kakali; ok átti hann þá miklar deilur við Kolbein Árnórsson þá þrjá vetr er hann sat í Vestfjörðum. Þá er Hákon konungr hafði setið tvá vetr í Björgyn, sem fyrr var ritað, þá fór hann um várit norðr til Þróndheims, ok sat þar nökkura hríð. Þat vár kom Björn ábóti aptr í land. Hann sendi menn fyrir sér til Hákonar konungs, ok bað at hann skyldi í friði fyrir hónum vera, ok létzk hafa góð tíðendi at bera. Konungr játaði hónum þat blíðliga, ok bað hann til sín koma þegar hónum líkaði. Ok er hann fann Hákon konung, bar hann hónum kveðju pávans ok blezan, með bréfum, ok svá fögrum orðsendingum, at varla hefir komit jafn-fagrt bréf í Noreg af pávanum. Ábóti var með konungi um sumarit. En er á leið, bjósk konungr norðr. Fór þa ábóti með hónum. Hákon konungr fór allt í Vík austr um haustið. Ok þá[1] andaðisk Ormr biskup í Osló. Hákon konungr sat um vetrinn í Víkinni; en Björn ábóti fór norðr, ok ætlaði heim í Hólm; en hann komsk eigi lengra en norðr í Selju, ok andaðisk þar. A.D. 1242. 1242–45.

247. Þessi var inn átti vetr ok tuttugti[2] ríkis Hákonar konungs. En er Hákon konungr hugsaði eptir um bréf þat it fagra, er Innocentius pávi hafði ritað til hans, þá sendi hann orð Sigurði erkibiskupi ok öðrum biskupum. En er þeir fundusk, bað konungr biskupana rita með sér til páva, ok biðja orlofs at kóróna konunginn. Biskupar tóku þessu vel.[3] Ok vánu 1244–45.

[1] þá] Fl., H.; þar, Cd.

[2] *átti vetr ok tuttugti*] viii. vetr z. xx., Cd.

[3] *Biskupar . . vel*] Biskuparnir kváðuz vilja göra ráð sítt um þetta, H.

A.D.1245–1246. bráðara gáfu þeir andsvör, ok létusk gjarna vilja rita með hónum, með því, at hann gæfi þeim góðar réttarbætr, ef þetta sýstisk framarr enn aðrir höfðu sýst. 7. Þat létu þeir ok fylgja, at hann skyldi þann sama eiðstaf hafa undir kórónu, er Magnús konungr [Erlingsson] hafði haft þá er hann var kórónaðr. Þá svarar Hákon konungr: "Svá hafa konungar áðr játað yðr "réttar-bótum, at varla veit ek at vær megim á þat "auka; en þó hafi þér enn framar nýttar[1] en gefnar "hafa verit. En ef vér sverjum[2] slíkan eið sem Mag-"nús konungr sór, þá virðisk oss svá sem minnkaðisk "vár sæmð í því heldr en yxi; því at Magnús konungr "hirti ekki hvat hann vann til, ef hann fengi þat er "hann var ekki til kominn. En með Guðs miskunn "þá þikkjumsk vér þat eigi af yðr þurfa at þiggja [eðr "kaupa], er Guð hefir oss réttliga til kosit eptir várn "föður ok forellri. Ok þat skulu þér vita, [at] með "Guðs miskunn skal ek svá frjálsliga at kórónu "komask, ok án allra afar-kosta, at vér síðan megim[3] "hana frjálsliga bera sem góðir konungar, ella skal hón "aldri á várt höfuð koma, ef Guð vill at svá sé." Nökkuru síðarr görði Hákon konungr menn til pávans, ok beiddisk af [hónum, at] hann sendi nökkurn sínn kardinála at göra konungi þá sæmð at vígja [hann] undir kóronu.

1245–46. 1246. 248. Hákon konungr sat í Björgyn um vetrinn eptir biskupa-fundinn, ok [var] þessi inn níundi vetr ok tuttugti[4] konungdóms hans. Þetta [sumar eptir] 8. kómu þeir af Íslandi, Gizurr ok Þórðr, ok höfðu þá sætz [í konungs dóm] á öll sín mál. Þá hafði Þórðr barizk í Skagafirði við Brand Kolbeinsson um várit fyri, ok féll þar mart manna af hvárum-tveggjum, ok

---

[1] *enn framar nýttar*] eigi óframar nýttar, H., Fl.; en þó hafa enn framar nýttar verit, Sk.

[2] *sverjum*] sværim, Fl.

[3] *at . . megim*] ok . . megum, Cd.

[4] *níunndi . . tuttugti*] ix. vetr ok xx., Cd.

gótt mannval. Hákon konungr fór um haustið norðr til Þróndheims, ok efnaði þar til vetr-setu. Ok er á leið vetrinn, kómu orðsendingar útan frá Roma af sendimönnum konungs, ok sögðu, at [á] því sama ári mundi koma einn-hverr af kardinálum í landit, ok göra alla sæmð konungs sem mesta eptir páva boði. Ok þá birti konungr þetta erkibiskupi, ok bað hann senda eptir biskupum öllum ok ábótum, ok inum skynsömustum lærðum mönnum. Konungr sendi ok orð lendum mönnum, ok lögmönnum, [ok] hirð sinni, ok inum beztum bóndum; bað þá búask sem sæmiligast, ok koma til Björgynjar á því sumri. Hákon konungr görði skip vestr til Englands ok til annarra landa um várit, at afla fanga þeirra sem hónum þótti mest skorta í Noregi, at fagna kardinála eptir því sem hann vildi, ok báðum þeim samði. Knútr jarl var í Þróndheimi, ok hafði þar setið nökkura þrjá vetr eðr fjóra, ok hafði jafnan fjogur fylki í Þróndheimi, ok Naumudal, ok Sogn hálfan. A.D. 1246, 1247.

9. 249. Hákon konungr fór um várit ór Þróndheimi, ok Knútr jarl, ok margir aðrir góðir menn ok göfgir, norðan ór landi. Þá hafði Hákon konungr verit þrjá tigi [1] vetra. Ok er hann kom til Björgynjar þá hugleiddi hann með vitra manna ráði, hversu hann skyldi fyrir búask þess er sæmiligast væri.—En um kardinála ferð er þat at tala, at hann kom um várit sunnan í England, ok fagnaði Heinrekr konungr hónum vel. Hónum var ok þat sagt af Enskum mönnum, fyrir sakir öfundar við Noregs-menn, at hann mundi þar öngvar sæmðir fá, ok eigi nær mat, ok öngan drykk, útan blöndu,[2] ok löttu Enskir menn sem mest at hann færi í Noreg, ok ógnuðu hónum bæði hafinu ok grimmleik fólksins, ef hann kæmi fram. Kardináli svarar á 1246–47.

---

[1] *þrjá tigi*] xxx., Cd.; xxx. vettra, Fr.; xxx. vetr, Fl.

[2] *ok eigi . . blöndu*] add. Esp., Gsk.; ok varla vera fæddr, Sk., H., Fl.

A.D. 1247. June. þessa leið. "Þá er ek var firr[1] meirr Noregi, en nú " em ek, þá heyrða ek sagt betr frá því fólki, er þar " byggir, en svá sem þér segit. Er mér sagt, at þar ero " margir góðir Kristnir menn, ok vitr konungr ok skyn- " samr. Erkibiskup þeirra hefi ek séð, ok sýndisk mér " hann líkr til góðs höfðingja; svá hefi ek ok heyrt, " at þar eru skynsamir biskupar; ok vænti ek, at " þessu fylgi mart annat gótt. En hefi ek til þeirra " þau tvenn örendi, er ek vænti at öllum mönnum " man vel at getask. Þat er at birta þeim Jesus " Christ, sannan Guðs son; annat at kóróna konung " þeirra, með Guðs miskunn ok pávans forsjá. En því " kvíði ek eigi, at mik skorti þar mat eðr drykk."— Eptir þat bjó kardináli ferð sína til Noregs, ok gékk á skip.

17th June. Vilhjálmr kardináli kom til Noregs Bótólfs-vöku- dag útan at ey þeirri er Síri heitir, ok görði menn fyrir sèr at segja konunginum kvómu sína. Var þat mjök allt í senn, at sendimenn kómu til konungs, ok kardinálinn kom þegar eptir þeim siglandi á váginn skipi sínu, ok [var] þá mjök síð dags. Konungr görði menn í móti hónum, at[2] bjóða hónum alla hluti sem sæmiligast. En hann svarar svá sendimönnum, at hann vildi konungs ráðum hlíta um ferð sína. En um morguninn, er sungnar vóru tíðir, gékk konungr til skipsins; þat var hálf-þrítögt[3] með gylldum höfðum vel búit. Þat skip var kallat drekinn. Konungr gékk þar á með hirð sína, en allir sýslumenn, þeir er í vóru bænum, lögðu út skipum sínum ok þangat sem kardinálinn lá. Kardinálinn hafði eina snekkju Enska. Konungr kallaði með sér lenda menn ok hirðstjóra, ok fór síðan í skip til kardinála, ok vóru þar allblíðligar kveðjur, ok fóru þeir svá inn at bryggjum. Fögr processia var gör móti kardinála af biskupum, ok

[1] *firr*] fyrr, Cd.
[2] *at*] Fl.; ok, Cd.
[3] *hálf-þrítögt*] Fl.; xxv., Cd.

lærðum mönnum, ok klaustra-fólki. En hér eptir lét A.D. 1247. June.
konungr blása til þings út í Krist-kirkju-garði. Ok er kardinálinn kom á þingit, þá hóf hann örendi sítt á þessa leið:—

250. "Ek vil öllum mönnum kunnigt göra, at með
" Guðs miskunn ok pávans forsjá kom ek í þetta land,
11. " at boða mönnum nafn Jesú Cristz, ok kóróna konung
" yðvarn; eru þessi mín örendi tvenn. Eigi sendi
" hann til þessa örendis prest einn, eðr lærðan mann
" með litlu valdi, ok öngvan nema mik af kardinalibus
" sínum, með [biskups-nafni], ok svá miklu valdi at
" binda ok leysa öll mál sem sjálfr pávi væri hér;
" þvíat hann vildi, at þetta væri svá gört sem kon-
" unginum [væri mest til sæmðar]." Síðan talaði [hann] margfalda trú [fyrir] fólkinu; en síðan gaf hann öllum blezan sína ok gótt heimleyfi. Eptir þat töluðu þeir optliga, konungr ok kardínáli; ok var ekki annat í ræðu kardinála en sem mest sæmð konungsins. Kardináli talaði opt við biskupa þá er þar vóru. Erkibiskup kom síðast allra þeirra; en síðan er þeir höfðu við talask, þá þóttisk konungr finna, at þá var annat fyrir hónum talat en fyrr hafði verit í ætlan hans sjálfs.

251. Einn dag er þeir vóru á tali í Krist-kirkju, konungr ok kardináli, þá hóf kardináli tal sítt á þessa leið. "Með því, herra konungr," [sagði] hann,
" at þér ætlið at taka meiri sæmð af heilagri kirkju,
" en nökkurr[1] konungr tók fyrr í Noregi, þá væntum
" vér, at þér munit játa vilja heilagri kirkju því sem
" aðrir hafa játað fyrir yðr, ok með góðri umbót.
12. " Svá munu þér ok slíkan eið vilja vinna sem vann
" Magnús konungr, er fyrst var kórónaðr í landinu."
Hákon konungr svarar þessu: "Ek finn nú, herra, at
" þessi orð eru eigi minnr af annarra manna orðum en
" sjálfra yðar. En þeim rèttar-bótum vilju vér gjarna

[1] *nökkurr*] eingi, H., Fl.

A.D. 1247. June, July. " játa heilagri kirkju ok hennar þjónostu-mönnum,
" at hón hafi slíkt frelsi hér, sem í [þeim] löndum
" er skipat, er sítt frelsi hefir hvárt, ok sína sæmð,
" heilög kirkja ok konungdómrinn. En þó at nök-
" kurr konungr hafi því játað, er þeir áttu eigi at
" játa framarr en fyrir sjálfa sik, þá [1] vilju vér þó
" eingi mála-spell göra oss eðr þeim sem eptir oss
" koma. Ok skjótt at segja, ef þér vilit oss nökkurs-
" konar kaupmála-kórónu gefa, at fyrr vilju [vér] öngva
" kórónu bera, en nökkut ófrelsi á oss taka. Ok
" þurfi þér eigi optarr við oss at leita þessa." Kardináli svarar: " Herra konungr, látið yðr ekki um
" þetta mislíka, því at svá skal vera sem þér vilit."
Eptir þetta görði kardináli orð erkibiskupi, ok ljóðbiskupum, ok Kórs-bræðrum, ok ræddi við þá þessum orðum: " Ek talaða við konunginn þessum orðum
" sem [ek] var beðinn; ok sýnisk mér sem hann hafi
" sannara í þessu máli en þeir sem annars beiða; [2] ok
" því vil ek at þér vitið, at ek mun einskis annars
" beiðask héðan í frá, en kóróna konunginn svá frjáls- 13.
" liga sem konungligri tign byrjar; en þetta þarf eigi
" optarr at ræða."

252. Margar nauðsynjar ræddi konungr fyrir kardinála af hendi þegna sinna; ok bætti kardináli um, sem hann fékk. Hann vígði Postula-kirkju í Konungsgarði, þá er Hákon konungr hafði göra látið, ok gaf þar mikla aflausn [3] ævinliga. Ok þá er um var rætt, hvern dag at konungr skyldi vera vígðr, þá sagði kardináli, at þat skyldi vera á einhverja Postula-messu. En með því at konungr var í ættar-tölu við inn helga Óláf konung, þá vildi hann helzt á hans hátíðar-degi þá sæmð taka. Síðan var til allra hluta ráðit, sem til þurfti. Þann tíma um sumarit var hörð veðrátta af regnum, svá at [öngan], umbúning

2nd July. (see Magn. S.)

[1] *þá*] Fl., H., Fr.; þ², Sk.
[2] *beiða*] eggjuðu, H.
[3] *aflausn*] afgipt, H.

mátti úti hafa. Eggjuðu menn þess, at konungr skyldi veita í þeim tveimr tré-höllum sem vóru í konungs-garði. Hákon konungr hafði göra látið eitt mikit hús út undir Knörrum, er til naustz var ætlað; þat var nírætt at lengð, en sextögt[1] á breiðann.[2] Einn dag er þeir gengu þangat, konungr ok kardináli, þá mælti konungr: "Með því, herra, at "vér höfum eigi stór hús, sýnisk yðr [nökkut] at "vér gerim hér veizlu vára, til þess at fleira fólk "megi hjá oss vera?" Kardináli svarar: "Þat þykki "mér it bezta, af þessum sem til eru." Síðan lét konungr þat hús búa með þeim beztum efnum sem til heyrðu. A.D. 1247. July.

14. 253. Vígsla þessi var ætluð á Óláfs-vöku-dag. Þar vóru við þessir höfðingjar: Vilhjálmr kardináli, Sigurðr erkibiskup, Heinrekr biskup af Hólum, Árni biskup af Björgyn, Áskell biskup af Stafangri, Þorkell biskup af Osló, Páll biskup af Hamri. Þessir leikmanna-[3] höfðingjar: Hákon konungr, ok Hákon konungr ungi son hans, Knútr jarl, júngherra Magnús, Sigurðr konungsson. Þessir vóru lendir menn: Gautr Jónsson, Loðinn Gunnason, Pétr Pálsson, Gunnarr konungs-frændi, Munan biskupsson, Finnr Gautzson, Bryn-jólfr Jónsson, Jón dróttning, Sigurðr biskupsson. [Þar vóru] tíu abótar, erkidjáknar, ok prófastar, ok flestir Kórs-bræðr, af öllum biskupsstólum í landinu; fimm lögmenn; stallarar konungs ok sýslu-menn; hirðstjórar; ok öll hirðin; ok inir beztu bændr ór hverju fylki. Þar var ok fjölði útlendra manna. Þann tíma vóru vætur svá miklar, at bæði rigndi nætr ok daga; fyrir því var tjaldat með klæðum, bæði grænum ok rauðum, milli konungs-garðs ok Kristkirkju-dura, bæði yfir uppi, ok tveggja vega 29th July.

[1] *sextögt*] Fl.; lx., Cd.

[2] *á breiðann*] Esp.; á breidd, Sk., Fl.; at breidd, H.; lx. alna breitt, Fr.

[3] *leikmanna*] Fl., Esp.; leikmenn ok, Cd.

A.D. 1247. útan at. En í konungs-garði vóru landtjöld, ok mátti svá til herbergja ganga at ekki meinaði vætan.

28th July. 29th July. 254. Óláfs-vöku-aptan var á Sunnudag. En messu-[daginn] sjálfan vóru sungnar tíðir um allan bæinn; ok eptir messur var blásit öllu fólki út í Krist-kirkju- 15. garð. Átta tigir hirðmanna vóru herklæddir öllum búnaði, at ganga ór konungs-garði til[1] Krist-kirkju, at rýma veginn. En þessi var skipan á göngu konungs til kirkju: Fyrst gékk hirðin, sú er veginn ruddi, æ jafn-fram; þar næst gengu tveir merkis-menn með tveim merkjum; þar næst sýslu-menn ok skutil-sveinar í góðum klæðum; þá lendir menn með vel búnum sverðum; þar næst þrír lendir menn, ok höfðu mikit tafl-borð millum sín, ok þar á allt konungsins skrúð ok vígslu-klæði; þá gékk Sigurðr konungsson, ok Munan biskupsson, ok báru tvá ríkis-vöndu af silfri, gull-kross á öðrum, en á öðrum ari af gulli. Þar næst gékk Hákon konungr ungi, ok bar kórónu; ok Knútr jarl, ok bar vígslu-sverð.[2] Sigurðr erkibiskup, ok aðrir biskupar tveir, leiddu konunginn í milli sín. Þar næst við portið í konungs-garði kómu í móti biskupar ok ábótar, ok aðrir lærðir menn, með *processione*, ok hófu upp *Responsorium*: "*Ecce mitto angelum*," ok gengu svá út til kirkju. Kardináli stóð í kirkju-durum, ok með hónum tveir biskupar ok klerkar hans, ok hófu þar upp söng á nýja-leik; ok fylgðu svá konungi til altaris. Eptir þetta var messa sungin, ok fór veizla fram eptir því sem býðr. Ok er messu var lokit, fylgði erkibiskup konungi heim, ok aðrir biskupar, til herbergis, með sama hætti sem fyrr, syngjandi lof 16. Guði. Hér eptir af-klæddisk konungr vígslu-klæðum ok fór í allan konungs-búnað; ok bar kórónu þann dag.

[1] *at ganga ór . . . til*] emend.; at ganga at . . ok, Cd.; um konungs-garð ok Kristz-kirkju, H.

[2] *vígslu-sverð*] thus Esp., Fl.; vígslu gull, Cd. and Fr. (badly).

Eptir þetta gékk Hákon konungr í herbergi þar sem veizlan skyldi vera, með öllu fólki. Við Lítlu-Krist-kirkju mætti hann kardinála, ok gengu þeir báðir saman, ok allt fólk með þeim. Húsit var allt tjaldat með steindum klæðum, ok góðum kultum, með silki, ok pellum gull-skotnum. En svá var skipat sessum í herberginn, at it nörðra[1] megin við inn-stafana sat konungrinn. Kardináli sat á hægri hönd konunginum, þá erkibiskup, þá biskup af Björgyn, ok hverr at öðrum biskupa. Á hægra veg til sjófarins sátu ábótar, priores, ok prófastar, ok aðrir lærðir menn. Í miðri höllinni, jafn-fram[2] hásætinu, var gört annat hásæti, ok sat þar Hákon konungr ungi, ok Knútr jarl, Sigurðr konungsson, ok út í frá þeim lendir menn. Dróttningin sat á vinstri[3] hönd konunginum; ok næst hónum Frú Ragnhildr, móðir hennar; þá frú Kristín; þá frú Cecilia, konungs-dóttir; þá frú Rangríð;[4] þá abbadísar; ok síðan aðrar konur, sem skipan vannzt. Við inn syðra vegginn sat hirð konungs; var þar tví-skipat eptir endi-löngu húsinu. En [út] í frá þeim sátu gestir enn með tví-skipuðu.[5] Allz vóru þar eptir endi-löngu
17. húsinu þrettán skipanir.[6] Mikill fjölði var í tjöldum um-hverfis er eigi höfðu rúm inni. Inn fyrsta rétt báru inn þessir lendir menn: Munan biskupsson, ok Brynjólfr Jónsson, Gunnarr konungs-frændi, Sigurðr biskupsson. It fyrsta ker skenkti Hákon konungr ungi feðr sínum; en Knútr jarl kardinála; Sigurðr biskupsson dróttingunni; Munan erkibiskupi. Ok gengu síðan til sætis.

A.D. 1247. 29th July.

---

[1] *nörðra*] Esp.; neðra, Cd. = nerðra.

[2] *jafn-fram*] gegnt, Fl.

[3] *vinstri*] Fl., Fr., Esp.; hægri, Cd.

[4] *Rangríð*] Fl.; Ragnfrið, Cd.; Ragndíð, H.

[5] *tvískipuðu*] tvískipan, H.; cp. Fl. and Fr.

[6] *Allz . . skipanir*] H.; en allz vóru þessar skipanir þrettán eptir endi-löngu húsinu, Fl.; en allz vóru sessar eptir endi-löngu húsinu þrettán, Sk.

A.D. 1247. 29th July. 255. Þá er menn vóru varla mettir, þá lét kardináli kalla til hljóðs, ok talaði fyrst heilaga trú fyrir mönnum. Síðan mælti hann svá:—" Lofaðr sé Guð, at " ek hefi þat örendi full-gört í dag, sem ek hefir " umboð til af hendi heilagrar Róma-borgar, ok " herra Pávans, ok allra kardinála: ok nú [er] konungr " yðarr kórónaðr, ok fullkomliga sæmðr, svá at eingi " mun slíka sæmð fengit hafa fyrr í Noregi. Þess " sé ok Guð lofaðr, er ek aptraða eigi ferð minni " [hingat] svá sem ek var eggjaðr. Mér var sagt, " at ek munda [hér] fá menn sjá; en þó at ek sæja " nökkura, þá mundu þeir vera líkari í sinni atferð " dýrum en mönnum; en nú sé ek hér ótaligan " [fjölða] af þessa[1] lands fólki; ok sýnisk mér með " góðum atferðum. Svá sé ek hér mikinn her útlenz- " kra manna; ok svá mikinn fjölda skipa, at ek hefi 18. " eigi sét fleiri skip í einni höfn; ok svá trúi ek, at " flest öll hafi hingat komit með góðum hlutum " hlaðin. Ek var mjök hræddr görr, at ek munda " hér lítið brauð fá, ok lítinn mat annan; en þó[2] " vándan þann sem væri; en nú sýnisk mér svá mikil " gnógt af gæzku, at bæði eru full af hús ok skip. " Sagt var mér ok, at ek munda hér fá öngan drykk, " nema blöndu[3] ok vatn. En nú sé Guð lofaðr, at " ek sé hér alla hluti góða, þá sem til eru, ok betra " er at hafa en missa. Nú gæti Guð dróttinn kon- " unga várra, ok dróttningar várrar, ok biskupa, ok " lærðra manna, ok alls fólks; ok gefi mér þat örendi " hingat, at yðr sé til fagnaðar, ok öllum oss, bæði " þessa heims ok annars." Síðan gékk kardináli brott, ok hans fólk. Svá kvað Sturla um þessi tíðendi:—

" Sú kom gipta af Guðs syni
" yfir Hákon heilli góðu:

---

[1] *þessa*] þessu, Cd.
[2] *þó*] add. Fr.
[3] *nema blöndu*] add. Fr., H.

" er allvald öflgrar kristni A.D. 1247.
" fyrir-maðr til friðar vígði. 29–31 July.

" Ok geð-stórr [1] á grams-höfuð,
" konunglikt, kórónu lét:
" Þá kom kapp-snúinn kardináli
19. " í Björgvin at boði páva."

Ok enn segir hann svá:

" Frægan réð þik Vilhjálmr vígja,
ver-báls hötuðr, kardináli;
" engi valðisk jafn-góðr hingat [2]
aldar-gramr af páva valdi:
" Kórónu lèt Kristni stýrir,
kyn-prýddr jöfurr, yðr of skrýdda[n];
" ramri grund hafit, ríkis-vandar
reiði-valdr, með frægðum haldit."

Hákon konungr sat, þá er kardináli [gékk], ok allt fólk með hónum, [til] þess er borð vóru uppi, ok Máríu-minni. Síðan fagnaði konungr fólkinu, ok [3] þakkaði þeim þar-kvámu. Í þessu sama herbergi var veitt þrjá daga með þessum hætti, ok vóru þar [g]nógir allir hlutir meðr inum mesta góðvilja. Sem Sturla segir:—

" En sú rausn ríða knátti
" Hörða-grams með himin-skautum,
" hversu Völsungr veita knátti
" sæmðar-dag sínnar vígslu.
20. " Né allvaldr einu ranni
" frægðar-fólk fleira valði
" austr né vestr at öl-skipan
" und hrein-vers hvítu ræfri."

Eigi skorti þar góðan borð-búnað, ok allt var þar vel fengit. Sem hér segir:—

" Þar gull-ker geisa knáttu
" inni full unna greipum:

---

[1] *stórr*] stórt, Fr.
[2] *hingat*] þangat, Fr.
[3] *fagnaði . . ok*] thus Fl.; síðan þackaði konungr folkinu þar-kvámu, Cd.

A.D. 1247. Aug.

" enn inn-drótt allra meina
" heili-vágr til hjarta féll.
" Skaut vist-fars vísa mönnum
" á góm-sker gyltu borði
" hilmis-hirð, en hunangs-bára
" í geð-knörr glymjandi-féll."

Síðan veitti konungr fimm daga í sjófar-höllinni í konungs-garði. Var þar kardináli ok allir biskupar, 21. ok flest þeirra fólk, lendir menn ok lögmenn, ok allt it bezta mann-val í landinu. Veizlan stóð átta daga. Þeir vóru hvern dag á tali, konungr ok kardináli, biskupar, ok lendir menn, ok lögmenn, ok ræddu um nauðsynjar landsins, ok lærðra manna, ok heilagra kirkna. Biskupar vóru í því ráði með kardinála, at hann bæði konunginn gefa nökkut af leiðangrum sínum heilagri kirkju. Kardináli svarar: " Með því, at " konungr er yfir öllu landinu, ok hans er allt ríkit, " ok sýnisk yðr at hann minnki nökkut af sínum " réttum við fólkit, þá skulu þér [ok] af gefa, hverr " af sínum tekjum eptir sínum ríkdóm, bæði landz- " skyldum ok öðrum tollum, þeim sem þér takit. " En ef þér vilit eigi þetta, þá kann ek eigi biðja " konunginn minnka sínar tekjur." Ok síðan gat engi þessa máls optarr. Þá kærðu bændr mjök um, at biskupar tóku tíundir af kirkjum, ok jóku[1] með veizlur sínar, eðr tóku sjálfir til sín. En kardináli sagði þat vandliga upp, ok kvað kirkjur frjálsliga skyldu halda tíundum sínum ok öðrum tekjum, svá sem biskupar sínum. Þá kærðu ok lærðir menn, at biskupar tóku veizlur eðr lausnir af prestum, þó at þeir kæmi ekki í fylkit. Kardináli sagði, at þat var bæði móti Guðs lögum ok heilagrar kirkju; ok sagði, at þeir skyldu öngvar taka, ef þeir færi eigi; nema því 22. at eins at þeir [væri] sjúkir, eðr færi eptir boði konungs til hans eðr erkibiskups. Þá kærðu ok bændr,

[1] *jóku*] juku, Sk.; aukuðu, H.; eyki, Gsk; yki, Fl.

at þeir gyldi fé fyrir, ef þeir byrgi föngum á helgum dögum, eðr tæki fiska, ef Guð gæfi þeim. Kardináli görði þá skipan á, at menn skyldu bjarga hey[v]i sínu ok korni, ok öllu sínu andvirki,[1] ok fiskja síld, ef Guð gæfi, fyrir útan ina hæstu daga. Þá fyrirbauð ok kardináli járn-burð; ok sagði, at þat bar eigi Kristnum [mönnum] at særa Guð til nökkurs vitnis-burðar um mál manna. Margar skipanir görði kardináli, þær er eigi fær hér allar talt. A.D. 1247. July–Aug.

256. Í þenna tíma réð Eirekr konungr Valdimarsson Danmörk. En eptir andlát Valdimars görðisk sundrþykki með þeim bræðrum, Eireki konungi, ok hertoga Abel, er þá var hertogi yfir Jótlandi. Þá héldu Danir ok stríð við Lybiku-menn; ok var af [því] görr ófriðr mikill kaupmönnum þeim er sigldu gegnum Danmörk. Í Græninga-sundi höfðu Danir tekit Norðmanna-skip nökkur, ok rænt öll; ok víðara vóru Norðmenn rænti, bæði af Dönum ok Lybiku-mönnum. En sumar þetta er
23. Vilhjálmr kardináli var í Björgyn, þá hafði Hákon konungr látið taka öll skip þau, er konin vóru af Danmörk, ok Vindlands-för, ok nökkura kugga Þýðeskra manna, ok var tekit fé þeirra í vald konungsins. En þeir menn sem fé áttu, gengu til kardinála, ok báðu hann miskunnar, at hann skyldi biðja konunginn, at þeir næði fé sínu. Kardináli flutti þetta við konunginn; ok bað hann miskunna þeim fyrir sakir hans; ok lét þess meiri ván, at þeir væri eigi sakaðir um þetta mál, "Þó at ráns-menn í Danmörk eðr Lybiku ræni " menn þá er sigla um [með] varning sínn." Hákon konungr segir svá, at hann mundi fyrir kardinála orð láta þessa menn ná fé sínu; en [þess] kvað hann eigi ván, at hann mundi jafnan [þola] Dönum þann ófrið ok ójafnað, er þeir tóku upp við Norðmenn[2] í ránum, ok þó enn í manndrápum. Ok tóku kaupmenn við

[1] *ok . . andvirki*] add. Gsk.

[2] *við Norðmenn*] Fr.; fyrir Norðmönnum, Sk.

A.D. 1247. fé sínu; ok líkaði þeim vel við konung ok kardinála. Sumar þat er Vilhjálmr kardináli var í Björgyn var vígðr Heinrekr Kársson til biskups til Hóla-staðar á Íslandi.

257. Þá var ok sú skipan [gör] til Islands með ráði kardinála, at sú þjóð, er þar bygði, þjónaði til Hákonar konungs;[1] þvíat hann kallaði þat ósannligt, at land þat þjónaði eigi undir einhvern konung sem öll önnur í veröldunni. Var þá sendr út Þórðr kakali með 24. Heinreki biskupi. Skyldu þeir flytja þat örendi við lands-fólkit, at allir játtaðisk undir ríki Hákonar konungs, ok slíkar skatt-gjafir sem þeim semðisk. Þetta sumar var sendr til Grænalands Óláfr biskup. Óláfr biskup skyldi ok þangat hafa slíkt örendi.[2] Gizurr Þórvaldsson var eptir í Noregi. Þeir kómu til Íslands um haustið, Heinrekr biskup ok Þórðr kakali; ok fór Þórðr[3] til Borgarfjarðar; ok tók Þórðr undir sik ríki þat er átt hafði Sturla Sighvatsson, [ok Snorri Sturluson] föður-bróðir hans, ok it sama féit. Hann tók ok undir sik af konungs-valdi ríki Þorleifs í Görðum, fyrir þat hann hafði farit út í banni konungs, sem fyrr var ritað. Ok er Þórðr kom norðr um
1247–48. vetrinn, þá höfðu þeir menn, er helzt vóru óvinir Þórðar, kært sín mál fyrir biskupi; ok hafði hann tekit þeirra mál á sínn varnað. Ok af þessu tók at spillask vinátta þeirra biskups ok Þórðar, þar til er
1247–49. þeir urðu á öngvan hlut sáttir. Var biskup tvá vetr á Íslandi; ok fór eptir þat útan á fund konungs, ok var inn mesti [óvin] Þórðar jafnan síðan; en þeir slógu[4] þá saman vináttu, Heinrekr biskup ok Gizurr, ok fluttu þat fyrir konungi, at hans mál mundi betr fora á Íslandi ef þeir væri til sendir.

---

[1] *at sú . . konungs*] add. Fr.; om. Sk., H.

[2] *Óláfr . . örendi*] add. H.

[3] *fór Þórðr*] H.; fóru þeir, Cd., H.

[4] *slógu*] *, *i.e.* sér, add. Cd.

258. Nú eru sögð nökkur tíðendi af fundi þeirra Vilhjálms kardinála ok Hákonar konungs; en mörg var sú skipan á fundi þeirra til nytsemdar, er eigi er hér ritað. En öll sú skipan er þeir gördu, þá setti kardináli þar fyrir bréf sítt ok innsigli, ok lagði við bann ok Guðs reiði hverjum er eigi héldi. Ok eptir þetta sagði kardináli at hann vildi hafa orlof ór landinu. Gaf konungr hónum þá gótt orlof, ok flestum mönnum heimleyfi. Síðan lét konungr búa tvítögsessu, ok tvær skútur, ok byrðing einn. Ok fór kardináli með þessum skipum í brott, ok fékk konungr Gunnar frænda [sínn] til skips-stjórnar með hónum. Hákon konungr gaf kardinála stór-gjafir ok hans mönnum; hann gaf ok erkibiskupi, ok öðrum biskupum, góðar gjafir, ok öllum lendum mönnum, ok inu bezta mannvali. [Sem] Sturla kvað:— A.D. 1247. Aug.

" Ok þar sat seggja dróttinn
" gulli grimmr á giaf-stóli:
" þá hverr maðr at hring-skata
" þat er yr-þjóð æskja kunni.

" Þar rann upp allri þjóðu
" mundar-dagr á mergs-himin:
" skein arm-sól jöfra-stýris
" vísa-ferð á vala-grundir.

" Þar sjóð-mjöll svífa knátti
" bauga-brjóts af boga-fjöllum,
" harða hrein hári þjóðu
" of gagl-fárs geigurs-andra.

" Ok haf-leyg hauka-ferjur
" herði-menn hlaðnar fluttu,
" dáðum-rakks, ok dígul-sköflum
" af allvalds óska-fundi."

Hákon konungr fylgði kardinála út í Flóruvága með öllum skipum sínum, ok skilðusk þeir með inum mesta kærleik. Kardinála byrjaði heldr seint austr til Stafangrs, ok dvalðisk þar um hríð. Þaðan fór hann til Túnsbergs, ok síðan til Oslóar. Ok í öllum stöðum,

A.D.1247–1248. þar sem hann kom, skipaði hann málum manna. Ór Osló fór hann til Konunga-hellu. Ok lét hann stemna [þar] almenniligt þing, ok kómu þar margir menn af Gautlandi í móti hónum; ok var in sama ræða hans sem fyrr, at hann þakkaði Guði er hann kom í Noreg. Síðan fór hann austr í Svíaríki. Ok þaðan út til páva; 27. ok var síðan inn mesti vin Norðmanna.[1]

259. Hákon konungr byrjar ferð sína um haustið eptir vígsluna til Víkrinnar, ok ætlaði þar at sitja um vetrinn. Þá kom vestan af Suðreyjum Haraldr Manar-konungr, son Óláfs Guðröðar sonar, ok fór austr með konunginum. Hákon konungr sat um vetrinn í Ósló, 1247–48. ok var þessi einn vetr ins fjórða tigar[2] konungdóms hans. Í þenna tíma var konungr í Svíþjóð Eirekr Eireksson, systurson Valdimars konungs í Danmörk. En Úlfr jarl fasi var mestr landráða-maðr í Svíþjóð með konunginum; hann var sonr Karls jarls daufa, ok var mikill vin Hákonar konungs ok Norðmanna, ok af talði mjök at Eirekr skyldi sér láta um finnask brennu þá er verit hafði á Vermalandi. En vóru margir aðrir Svía-höfðingjar er þess eggjuðu, at hann skyldi þar nökkurar hefndir móti láta koma. Herra Birgir, son Magnúss minni-skjaldar, er átti Ingibjörgu systur Eireks konungs; hann var þá[3] inn þriði mestr ráðs-maðr í Svíþjóð. Þenna vetr er Hákon konungr sat í Osló, kom austan af Svíaríki Ívarr Þorsteinsson af Dali; hann var sendr af Svía-höfðingjum, at spyrja eptir, hvern órskurð konungr vildi gefa Svíum fyrir ófrið þann er hann hafði gört á Vermalandi. Konungr svarar svá: at [hann] kallar sér öngva ofkæti til hafa 28. gengit at brenna Vermaland; ok kallaðisk hann eigi mundu komit hafa yfir Eiða-skóg þess örendis, ef eigi hefði Vermar eflt margan óaldar-flokk í Noreg til rána

[1] *ok var . . . Norðmanna*] add. Fr.; om. Sk., H.

[2] *einn . . tigar*] thus Fr.; hinn xxxj., Cd., H.; xj. vetr ok xx., Fl.

[3] *hann var þá*] Fl.; er þá var, Sk.

ok manndrápa. Sagðisk konungr fyrir þat margan góðan dreng látið hafa. " En með því," sagði Hákon konungr, " at hvárir-tveggju telja nökkut á við aðra, " þá sé ek þann útveg helzt til, at vér finnimsk sjálfir " höfðingjarnir, ok talim um vár mál. Verðr þá annat- " hvárt, at vér sættumk, eðr verðr annarr órskurðr á, " sá er Guð hefir fyrir sett; ok mun ek þenna fund " sækja austr til lands-enda, þar sem mætask ríkin, þó " at nú vili þér [þegar] í sumar er kemr." Fór Ívarr við þenna órskurð aptr. Ok kómu þau svör austan um várit, at Svíar vildu þetta stefnu-lag.—Þá er Hákon konungr sat í Víkinni, flutti Haraldr konungr bónorð sítt, ok það frú Ceciliu konungs dóttur, er átt hafði herra Gregorius. Konungr tók þessu [vel]. Ok með því at þess var auðit, þá festi hann sér Ceciliu konungs dóttur; ok var ætlat, at brúðlaup skyldi vera í Björgyn um sumarit. Um várit býr Hákon konungr ferð sína til Björgynjar; ok er hann kom þar, dvaldisk hann þar um sumarit,[1] ok görði orð þeim mönnum sem hann vildi at færi með hónum í stefnu-leiðangr. Þá kómu þeir vestan um haf, Jón Dungaðar son, ok Duggall son Rudri;[2] ok stunduðu báðir til þess, at Hákon konungr skyldi þeim konungs-nafn gefa yfir nyrðra hlut Suðreyja. Vóru þeir með konungi um sumarit. A.D. 1248.

29. 260. Fjórtán nóttum fyrir[3] Jóns-messu-vöku urðu mikil tíðendi í Björgyn: Þá varð eldr lauss mjök svá í miðjum[4] bænum, í garði þeim er Straumrinn heitir, um nóttina í þann tíma er hringdi yfir; en áðr höfðu verit þurr-viðri, ok lèk eldrinn skjótt. Konungr kom til fyrir innan Pétrs-kirkju, ok fátt manna með hónum. En skjótt kom þó hirðin ok bæjar-menn, ok ætluðu þar at verja eldinum í fyrstunni; en þá var svá mjök leikit, at þeir máttu þar ekki við festask. Fóru þeir þá um Máriu-kirkju ok ætluðu þar at verja. Gékk 10th June.

[1] *Um várit . . um sumarit*] Fl.; om. Cd.: an homoteleuton.
[2] *Rudri*] Ruðra, Fr.
[3] *fyrir*] thus Sk., Fl., Esp., Gsk.; eptir, Fr.
[4] ok, add. Cd.

A.D. 1248. 10th June. þá [eldrinn] svá fast, at Máríu-kirkja tók [at] brenna, ok stöplarnir. Þá varð svá mikill elds-gangr, at hónum kastaði upp í borgina, ok tók hón at loga. Fór þá konungr þangat, ok mart manna með hónum. Brunnu þar margir menn inni áðr út kómusk. En er konungr kom til bæjarins, var þar mikill elds-gangr; varði [fólkit] þar[1] út við Sandbrú.[2] Fór konungr þangat, ok kom þar í mann-háska [mikinn] þá [var] sem jafnan, í mann-raunum, at konungr fór djarfliga ok þó ráðliga at koma því fram sem hann vildi. Þar flutu ferjur ok kuggar nökkurir komnir af Gotlandi.[3] Konungr fór í bát út til kugganna, ok fékk þar stóra katla. Þeir vóru fylldir af sjó ok fluttir svá upp á bryggjur; var síðan sjónum steypt í eldinn, ok varð svá slöktr með Guðs miskunn ok konungs giptu. Þar í Björgyn varð ok fám dögum síðarr undarligr atburdr, at þar gékk reiðar-duna með eldingu, ok laust í þekju þess lopts[4] er juncherra [Magnús] var inni son Hákonar konungs, ok reif ráfit upp um nökkura faðma. Var þat mikil guðs miskunn er eldingunni laust eigi inn; en hón flaug síðan út á váginn ok laust í siglu-tré, á kjól einum er flaut fyrir bænum, ok tók tréit í sundr í smá flísir svá at náliga sá þess öngva staði. Einn hlutr af trénu varð at skaða einum manni er kominn var á kjólinn ór bænum at kaupa glys; en önga skaðaði aðra þá er á kjólnum[5] vóru. Bærinn var allr brunninn fyrir innan[6] Sandbrú, fyrir útan fá garða inn við Vágs-botninn.

Nökkuru eptir bæjar-brunann veitti Hákon konungr ríkuliga veizlu í konungs-garði, ok gipti Ceceliu dóttur sína Haraldi Suðreyja-konungi. Ok eptir þetta kómu til Hákonar konungs þeir menn er hann hafði til sín stefnt, ok fara skyldu með hónum til stefnu-lags

---

[1] *þar*] þá, Fl.
[2] *út við Sandbrú*] út Sandbrú, H.
[3] *Gotlandi*] Gotneskir, H.; Gautlandi, Fl.
[4] *lopt*[*z*], Fl., H.; manns, Cd.
[5] *kjólnum*] Fl.; kilinum, Cd.
[6] *innan*] útan, Fl.

við Svía. Bjó konungr þá ferð sína, ok hafði mikit A.D. 1248.
lið ok mart skipa. Ok þá er hann lá í Salteyjar-
sundi[1] þá gaf Hákon konungr konungs-nafn Jóni
Dungaðar syni, ok fór hann þaðan norðr aptr til
Björgynjar,[2] ok var ætlat at hann skyldi fara vestr
með Haraldi konungi ok þeir Duggall báðir; en þeir
settusk þó aptr báðir, ok sat Jón konungr í Björgyn
um vetrinn; en Duggall fór austr með konungi, ok
var með hónum þann vetr.

261. Haraldr Suðreyja-konungr fór um haustið ór
Björgvin[3] ok frú Cecelia kona hans. Þau höfðu eitt
31. skip [mikit], ok [þar á] mart góðra manna. Þau kómu
ekki til Suðreyja á því hausti, ok týndisk skip þat, ok
allir þeir er á vóru. Ok er þat flestra manna ætlan,
at þau hafi týnzk í Dynröst fyrir sunnan Hjaltland, því
at rekinn kom af skipinu sunnan á Hjaltland. Þótti
mönnum þetta inn mesti skaði. Ok þat var Suðrey-
ingum inn mesti skaði ok ógipta er þeir mistu [svá
bráðliga] þvílíks höfðingja, svá giptusamlig sem hans
ferð hafði orðit til [Noregs] af því kvánfangi sem
hann hafði fengit, ok öðrum sæmðum.

262. Hákon konungr fór um haustið austr til Víkr
eptir því sem fyrr var sagt. Ok er hann kom í
Víkina, sótti til hans mikit lið, ok flest á hestum.
Hann lá mjök lengi í Dyngju, ok beið þar Sigurðar
erkibiskups, ok þeirra manna sem ván var eptir
hónum. Hákon konungr hafði þá meirr en þrjá tigi
skipa, ok flest heldr stór, ok mikit lið, ok heldr frítt.

Eirekr Svía-konungr hafði dregit saman her mikinn
í Svíþjóð, ok fór um sumarit vestr í Gautland. Var
þar með hónum Úlfr jarl, ok herra Birgir jarl mágr
konungs, ok margir aðrir höfðingjar; ok höfðu mikit
lið ok flest á hestum. Þeir kvómu til Ljóðhúsa; ok
var þá eigi Hákon konungr kominn. En með því at

[1] *Salteyjarsundi*] thus Cd., Esp., Fr.; Elldeyjar sundi, H., Fl.

[2] *til Björgynjar*] add. H.

[3] *ór Björgvin*] add. H.

A.D. 1248. Svíar höfðu lítla vist flutt eptir sér, máttu þeir ekki bíða Norðmanna, ok riðu upp aptr í Svíþjóð. Þat 32.
bar ok til, at Úlfr jarl var nökkut sjúkr; ok þat sama haust andaðisk hann; ok þótti þat Svíum inn mesti skaði. Ok skjótt eptir andlát jarls, gaf konungrinn herra Birgi Magnússyni jarls-nafn, ok görðisk hann þá inn mesti höfðingi, ok hafði öll landráð með konunginum. Ok lítlu eptir andlát jarls, létu þeir Eirekr konungr ok Birgir jarl taka af lífi herra Hólmgeir son Knúts konungs langa, frænda Ulfs jarls ok annarra Fólkunga. En þá fór útlægr af Svíþjóð herra Filipus, er áðr hafði verit mestr styrkr herra Hólmgeirs. Hann átti áðr Helenu móður hans,[1] dóttur Pétrs Stranga-sonar. Filipus var dótturson Filipi jarls, er féll á Akri við Osló, ok skyldr frændi Hákonar Noregs-konungs.

263. Hákon konungr kom við Konunga-hellu um haustið nökkuru síðarr en Svíar höfðu brott farit. Lá konungr þar um hríð ok skipaði þeim málum sem hónum bar nauðsyn til. En með því, at eigi hafði vorðit fundr þeirra Svía-konungs, þá görði hann menn upp í Svíþjóð, Einar smjörbak, ok Óláf prófast, á fund Birgis jarls, at forvitnask af hónum, hversu Svíakonungr ætlaði at fara [skyldi] um skipti þeirra Norðmanna. Þeir höfðu ok fleiri örendi til jarls, þau er enn kómu upp síðarr, ok hér mun verða frá sagt.

264. Hákon konungr fór norðr í Víkina til Túns- 33.
bergs ok gaf mönnum heimleyfi. En konungr görði þat bert, at hann mundi þar sitja í Víkinni um vetrinn. Þetta vár áðr hafði andask Þorkell biskup í Osló. En um haustið, er þeir vóru í Víkinni, Hákon konungr ok erkibiskup, var vígðr til biskups Hákon, er þá var skóla-meistari. Þá var ok vígðr Hervir[2] biskup til Orkneyja. Fór eptir þetta erkibiskup heim

[1] *hans*] thus Fl., H., Sk.

[2] *Hervir*] Hervvir, Cd.; Hafvarðr, H., Fr.; Haufir, Fl.

norðr. Þetta sumar hafði hann látið setja grund- A.D. 1248.
völlinn til Kristz-kirkju, svá langt vestr sem nú er hann. Hákon konungr sat um vetrinn í Víkinni, ok var þessi hinn annarr vetr ins fjórða tigar[1] ríkis 1248–49.
hans. Þenna vetr kvómu austan Einarr ok Óláfr; ok sögðu, at jarl hefði vel tekit þeim [ok] þeirra örendum, ok kallaðisk gjarna vilja vera vin Hákonar konungs. Gaf hann [þat] ráð, at þeir skyldi finnask um sumarit eptir í Elfinni, ok binda sætt sína með vináttu ok fast-mælum. Þeir Einarr fluttu ok þat mál fyrir jarli, at mönnum sýndisk þat vænst til friðar, ef tengðir tækisk milli höfðingja, ok gipti jarl dóttur sína, er Rikiza hét, Hákoni konungi unga. Jarl tók þessu vel, ok var síðan í öllum málum linari en áðr; lét þetta vel tala mega þá er þeir fyndisk sjálfir.

Tíðendi þau fréttusk til sanns, sem áðr hafði nökkurr kvittr af farit, at Haraldr konungr, mágr Hákonar konungs, ok Cecelia dóttir hans, höfðu týnzk um haustið, sem fyrr sagði. Hugsaði konungr þá um, at Eyjarnar vóru mjök höfðingja-lausar. Hann sendi
34. orð norðr til Björgynjar, at Jón konungr skyldi fara vestr sem skjótast, ok gæta ríkis í Suðreyjum[2] þar til er Hákon konungr sendi fleiri höfðingja til. Síðan bjósk Jón konungr af Noregi, ok fór vestr um haf.

265. Alexandr Skota-konungr ágirntisk mjök ríki í Suðreyjum, ok sendi jafnan menn til at fala löndin við lausa-fé. Svá hafði hann enn gört þetta sumar. En þó hafði hann annat ráð með höndum, þat er ekki var kynlekt,[3] at hann dró her saman um allt Skotland, ok bjó ferð sína út til Suðreyja, ok ætlaði at vinna löndin undir sik. Hann görði þat bert fyrir mönnum sínum, at hann ætlaði eigi at létta fyrr, en

[1] *annarr . . tigar*] thus Cd. here in full.

[2] *ríkis í Suðreyjum*] Fl.; þar ríkis, Sk.

[3] *kynlekt*] thus Cd.; konungligt, Fl., H. (perhaps better); om. Fr., Esp.

A.D. 1248 hann hefði merki sítt sett austr um Þursa-sker, ok undir sik unnit allt Noregs-konungs ríki, þat er hann átti fyrir vestan Sólundar-haf. Alexandr konungr görði orð Jóni konungi, at hann vildi finna hann. En sá fundr varð eigi fyrr, enn fjórir jarlar af Skotlandi seldu hónum trú sína til þess at hann skyldi fara í griðum af þeim fundi, hvárt sem þeim semði eðr eigi. En er þeir fundusk konungarnir, beiddi Skota-konungr at Jón konungr skyldi gafa upp Kjarnaborg[1] í hans vald, ok þrjá aðra kastala er hann hélt af Hákoni konungi, ok þat ríki annat sem Hákon konungr hafði skipat hónum. En Skota-konungr kvezk mundu 35.
fá hónum miklu meira ríki í Skotlandi, ok þar með sítt traust ok vináttu, ef Jón konungr vildi til hans snúask með fullum trúnaði. Þessa eggjaðu allir Jón konung, bæði frændr hans ok vinir. En hónum fór vel ok einarðliga, at hann kvezk eigi rjúfa vilja eiða sína við Hákon konung. Fór Jón konungr við þetta í brott, ok nam eigi fyrrstaðar, en hann kom norðr í Ljóðhús.

Þá er Alexandr konungr lá í Kjarbareyjarsundi, dreymði hann draum: At hónum þótti koma at sér þrír menn. Þótti hónum einn vera með konungligu skrúði. Sá maðr var mjök óhýrligr, ok rjóðr í annliti, ok heldr digr, [meðal-maðr] vexti. Annarr sýndisk hónum grann-vaxinn ok ungligr, allra manna fríðastr ok tíguliga búinn. Hinn þriði var miklu mestr vexti, ok allra manna ófrýnligastr; sá var mjök fram-snoðinn. Sá varp orðum á konung, ok spurði, hvárt hann ætlaði at herja til Suðreyja. Alexandr þóttisk svara, at hann ætlaði víssliga undir sik at leggja Eyjarnar. Draum-maðrinn bað hann aptr snúa; ok kvað hónum eigi annat hlýða skyldu. Konungr segir draum sínn, er hann vaknaði;[2] ok fýstu flestir at hann skyldi aptr

[1] *Kjarnaborg*] H. = Cairnburgh; Bjarnarborg, Sk.; Bjarnaborg, Fl. (badly).

[2] *er . . vaknaði*] add. H.

snúa. En hann vildi þat eigi. Ok lítlu síðarr tók A.D. 1249.
Alexandr konungr sótt, ok andaðisk. Rufu Skotar þá
36. leiðangrinn, ok fluttu lík konungsins upp í Skotland. Suðreyingar segja, at þessir menn, er konunginum sýndusk í svefni, vóru þeir: inn helgi Óláfr konungr af Noregi, ok inn Helgi Magnús [jarl] af Orkneyjum, ok inn helgi Columba. Skotar tóku til konungs Alexandr, son Alexandrs; ok fékk hann síðan dóttur Heinreks konungs á Englandi, ok görðisk eptir þat mikill höfðingi.

266. Hákon konungr bjó ferð sína um várit ór Osló austr til móts við Svía, [eptir] því sem mælt var. Hann hafði mikit lið ok frítt, ok mjök vandaðan skipa-búnað. Hákon konungr hafði Óláfs-súðina. Hákon konungr ungi hafði þat skip er Drekinn hét, ok var it fríðasta skip. Mörg höfðu þeir önnur stórskip. Hákoni konungi byrjaði seint. Þá var með konungi herra Filipus som Lafranz, frændi konungs; hann var þá land-flótta ór Svíþjóð fyrir Eireki konungi ok jarli. Þá er konungr fór út eptir Elfi lét hann vanda mjök róðr á skipum. Var þá við slegit öllum búnaði, ok farit með öllum prís. Sem Sturla segir:—

" Mjök var frægt þat er fara vildi
" sigri sæmðr til Svía fundar
37. " grundar vörðr góðu heilli
" á Randvers remmi-skíðum.

" Var leiðangr sem logi væri
" gulli glæstr yfir grams flota,
" þar er baug-tungl blíkja knáttu
" yfir há-reið hvert við annat.

" En elding ifla foldar
" langa leið lýsa knátti
" þá er loflig um litu skipti
" himna-sól við haf-röðul.

Þá er Hákon konungr kom til Konunga-hellu, spurði hann til sanns, at Eirekr Svía-konungr hafði

A.D. 1249. austr komit, ok svá Birgir jarl, ok margir aðrir höfðingjar. En [er] þeir spurðu til ferða Noregs konungs, ok sagt var, at hann hafði fjölða skipa, ok mikit lið, þá vildu Svíar eigi bíða; ok reið konungr upp á Gautland; en jarl var eptir um hríð í Ljóð- 38.
húsum. Var Hákoni konungi sagt, at meiri ván væri, at jarl væri í brott riðinn. Þá er Hákon konungr lá í Elfi, kom til hans Matheus,[1] er síðan varð ósáttr við [Birgi] jarl. Matheus kom fyrir konung, ok kvaddi hann; sagði hónum kveðju jarls. Síðan var eptir spurt hvar jarl var. Hann sagði[2] at jarl var riðinn upp í Gautland. Síðan mælti hann til konungs: "Þat hugði jarl, at þetta skyldi verit hafa " friðar-fundr, ok skyldi þér hér hafa talat félagskap " yðvarn ok vináttu. En nú er hann spurði, at þér " höfðut her mikinn, vissi hann eigi hvárt þér vildut " frið." Herra Matheus flutti ekki lengr, ok fór í brott síðan.

267. Eptir þetta kallar konungr til sín ráðgjafa sína, ok leitar við þá hvat ráð taka skyldi. Þótti þeim undarliga er [herra] Matheus hafði svá skjótliga farit. Gunnarr konungs-frændi hafði þá Elfarsýslu, ok var vin mikill jarls. Hann flutti þat, at jarl mundi þegar aptr hverfa, [ef] eptir hónum væri riðit. Var þat ráð tekit, at Gunnarr var sendr á fund jarls, ok Þórlaugr bósi. Mælti Hákon konungr svá, at þeir skyldu eigi lengra tala við jarl, en herra[3] Matheus hafði við hann talat. Síðan fóru þeir, ok fundu jarl í Gautlandi. Jarl var heldr stirðr í sínni ræðu, ok talði at því er konungr hafði svá mikit lið. Gunnarr sagði, at hónum gékk ekki ótrúnaðr til þess, 39.
heldr var þat siðr hans at fara með stór-skipum ok vel búnum. Leitaði Gunnarr þá eptir við jarl blíðliga, ok bað hann aptr venda til tals við konung.

[1] *Matheus*] son, add. Sk.; om. Fl., Esp., Fr.

[2] *síðan . . sagði*] H.; ok, Sk.

[3] *herra*] add. H.

En jarl sagði, at Eirekr konungr var riðinn í Eystra- A.D. 1249.
Gautland, ok hann mátti ekki aptr snúa. Gunnarr sagði, at þar vóru öll landráð sem jarl var, ok [hann] var [bæði] konungr ok jarl yfir landinu. Eireki konungi var þann veg háttað, at hann var mjök kless[1] í málinu, ok lét hann því mjök aðra tala á þingum eðr stefnum. Birgir jarl gerði þann órskurð, at Hákon konungr biði hans um fram annan Sunnudag;—en þetta var Laugardag;—ok hann skyldi fara upp til Ljóðhúsa ok bíða hans þar. Fóru þeir Gunnarr heim, ok Þorlaugr, bósi til konungs. Þá átti Hákon konungr tal við sína menn, ok gerðu þeir þat ráð, at fara til móts við jarl. Síðan býr konungr ferð sína upp til Ljóðhúsa með allan herinn. Sem Sturla segir:—

" Svá var Elfr öll at líta
" glæsilig, sem á gull sæi,
" frægðar-fólk er flota þeysti
" lof-sæll konungr Ljóðhúsa til."

Harðla mikils þótti Gautum um vert, er þeir sá
40. svá mörg stór-[skip], ok vel búin. Ok mjök vóru þeir hræddir um, ef höfuðs-menn sættisk eigi, at konungr mundi göra stór hervirki í þeirra landi. Sem kveðit er:—

" Var geð-steinn Gauzkum manni
" styrjar-stund[2] í stall drepinn
" áðr ógn-stórr játtað hafði
" Svía-gramr siklings boði."

268. Hákon konungr lagði at Þorska-bakka fyrir vestan ána, jafn-gegnt Ljóðhúsum, ok beið þar þess er jarl kom. En síðan fóru menn milli þeirra, ok var þá talat bónorð Hákonar konungs unga, ok margir hlutir aðrir um sættir þeirra. Eptir þat sendusk þeir gísla á millum; ok fundusk sjálfir, með því móti, at

[1] *kless*] kleiss, Fr.; klesstr, Fl.; blestr, H.; kless-mæltr, Esp.

[2] *-stund*] Fl.; lundi, Fr.

A.D. 1249, 1250. jarl fór yfir ána á fund konungs, ok töluðu þeir sín í milli; ok fóru allar ræður vel milli þeirra. Töluðu þá þat fastliga, at friðr skyldi standa milli Noregs ok Svía-[ríkis]; ok hvárigra óvinir skulu þrífask eðr eflask í annarra ríki. Ok hér með festi Hákon konungr ungi frú Rikizu dóttur jarls; ok skyldi sá ráðahagr takask þá er þeim þætti tími til, konungi ok jarli. Ok eptir þetta skilðusk [þeir] með inum mesta kærleik. Fór jarl upp í Svíþjóð, en Hákon konungr 41. til Konunga-hellu; ok fór um haustið norðr til Túnsbergs, ok þaðan til Björgynjar, ok efnaði þar til vetrsetu. Þetta haust kom útan af Íslandi Heinrekr biskup; ok sagði þau tíðendi, at Þórðr kakali lagði lítla stund á konungs mál. Af-flutti biskup mjök mál Þórðar. Konungr tók biskupi vel. Hákon konungr hafði þetta sumar stefnt Þórði til sín. Hákon konungr sat þenna vetr í Björgyn; ok var þessi 1249-50. þriði vetr ins fjórða tigar[1] ríkis hans.

269. Um várit eptir kómu menn austan af Svíaveldi með þau tíðendi, at Eirekr Svía-konungr var andaðr. Var þá grein mikil með fólki um konungstekjuna. Var þat flestra manna ráð,[2] at son Birgis jarls væri næst konungdóminum, systur-son Eireks konungs, þvíat systir hans átti arf allan eptir hann. Filipus, son Knúts konungs langa, þóttisk enn vera til kominn konungs-nafns; þvíat faðir hans hafði verit konungr [með Eireki konungi Knúts syni]. Knútr, son Magnúss brokka, þóttisk enn vera nær kominn konungdóminum; hann var dóttur-son Knútz konungs Eireks sonar, er lengi var konungr í Svía-veldi. En þegar Birgir jarl kom til,—þvíat hann hafði mest landráð,—þá fylgdu því flestir, at hans [son] væri bezt til kominn konungdómsins. Var síðan Valdi- 42. marr til konungs tekinn, son Birgis jarls. En þetta

[1] *þriði . . tigar*] thus in full, Sk., Fl.

[2] *ráð*] áhugi, H.

mislíkaði höfðingjum þeim sem eigi þóttusk verr til komnir ríkisins. A.D. 1250, 1251.

270. Þetta sumar urðu mikil tíðendi í Danmörk; þá tók [hertugi] Abel með vél Eirek konung bróður sínn, ok lét taka af lífi Lafranz-vöku-aptan. Síðan lét hertoginn taka sik til konungs yfir Dana-ríki, ok gerðisk ríkr höfðingi. Hákon konungr fór um haustið[1] norðr til Þróndheims, ok lét þar búa til vetrsetu. Þetta haust kómu þeir útan af Íslandi, Sigvarðr biskup ok Þórðr kakali, ok fundu konung í Þróndheimi. Var þar þá mart Íslenzkra manna: Heinrekr biskup, ok Gizurr Þorvaldsson, Þorgils skarði, Jón Sturluson, Finnbjörn Helgason, Sæmundar-synir Filipus ok Haraldr; ok var þar mikill sveitar-dráttr; þvíat hvárir vildu sítt mál flytja til þess at næði út at fara. En Heinrekr biskup flutti þat mál, at Gizurr skyldi út fara; þvíat hann stóð mest í móti Þórði, ok kallaði þat ónýtt er Þórðr hafði [sýslat] á Íslandi.[2] Sagði biskup, at Þórðr hafði í öllu sínn hlut fram dregit, en ekki sæmð konungs; ok var því meirr trúat at sinni. Þenna vetr kom austan af Svía-ríki herra Knútr, son Magnúss broka, frændi konungs.
43. Var hann um vetrinn í Þróndheimi; ok flutti þat fyrir konunginn, at Birgir jarl vildi engar sæmðir til hans göra, eptir því sem hann þóttisk til kominn vera.

Hákon konungr sat þenna vetr í Þróndheimi, ok lét þar hafa mikinn viðbúnað í mót Jólum, þvíat hann hafði mikit fjölmenni. Hinn Átta dag bar Hákon konungr kórónu sína; ok hafði þá í boði sínu alla ina beztu menn er í vóru bænum, Sigurð erkibyskup, ok ljóðbiskupa, ok Kórs-bræðr af staðnum. Þar var Knútr jarl, ok [herra] Knútr frændi konungs, ok allir inir beztu menn ór Þrænda-lögum. Þessi var inn fjórði 1250–51.

[1] *haustið*] Fl., H.; sumarit, Sk. | [2] *á Íslandi*] add. H.

A.D. 1251. vetr ins fjórða tigar[1] ríkis hans. Um vetrinn fóru orðsendingar milli Abels Dana konungs ok Hákonar konungs. Sendi Hákon konungr suðr Bjarna Moysesson með bréfum; en Abel sendi sunnan aðra menn móti með bréfum sínum. Var þá til mælt, at þeir skyldu finnask konungarnir við landa-mæri, ok semja þá hluti er Hákon konungr taldi á við Dani.

271. Þenna vetr er Hákon konungr sat í Þróndheimi, kómu austan ór Garðaríki sendimenn Alexandrs konungs af Hólmgarði; hèt sá Michjall,[2] ok var riddari, [er fyrir þeim var.] Kærðu þeir um þá hluti, er við áttusk sýslumenn Hákonar konungs norðr í Mörk, ok austan[3] Kirjalar, þeir sem skatt-gildir vóru undir Hólmgarða-konung; þvíat þeir áttu[sk] jafnan við ófrið í ránum ok mann-drápum. Vóru þar stefnur at áttar, ok ráð fyrir gört, hversu þat skyldi niðr setja. Þeir höfðu ok þat örendi, at sjá frú Kristínu dóttur Hákonar konungs; þvíat Hólmgarða-konungr hafði þat[4] boðit þeim, at þeir [skyldu] leita eptir við konung, ef hann vildi gipta frúna syni Alexandrs konungs. 44. Hákon konungr görði þat ráð, at hann sendi [menn] ór Þróndheimi um várit; ok fóru austr til Hólmgarðs með sendimönnum Alexandrs konungs; var fyrir þeirri ferð Vígleikr prestz-son, ok Borgarr. Fóru þeir til Björgynjar ok svá it eystra. Kómu þeir um sumarit í Hólmgarð. Ok tók konungr vel við þeim; ok settu þeir þá frið at sinni milli skattlanda sínna, svá at hvárigir skyldi öðrum ófrið göra, Kirjalar né Finnar; ok hélzt sú sætt ekki lengi síðan. Í þann tíma var ófriðr mikill í Hólmgarði; gengu Tattarar á ríki Hólmgarða-konungs. Ok fyrir þær sakir var ekki litið á bónorðit, þat er Hólmgarðs-konungr hafði flytja látið. Ok er þeir höfðu flutt örendi sín, fóru þeir

[1] *fjórði . . tigar*] thus in full, Sk., Fl.
[2] *Michjall*] H., Fl.
[3] *austan*] Sk., Fr.; austr-Kiria-lar, Fl.
[4] ráð, add. Sk.

austan aptr með sæmiligum gjöfum, er Hólmgarðs- A.D. 1251.
konungr sendi Hákoni konungi. Kómu þeir austan um vetrinn, ok fundu Hákon konung í Víkinni.

272. Hákon konungr fór um várit ór Þróndheimi suðr til Björgynjar, ok sat þar um sumarit. Var þar þá fjölmenni mikit. Herra Knútr, son Magnúss broka, fór norðan með konunginum; en þá kómu austan ór Víkinni til móts við konunginn, herra Filipus son . . .,[1] ok herra Filippus son Knúts [konungs] langa.
45. Beiddu þeir konung, at hann mundi fá þeim styrk til þess, at þeir mætti fá þat ríki er þeir þóttusk vera til komnir. En konungr vildi engan styrk fá þeim; þvíat þat vóru einka-mál þeirra Birgis jarls, at hvárrgi skyldi efla annars óvini. Eptir þetta fóru herrarnir í brott, ok fyrst suðr til Vindlands;[2] ok efldusk þaðan at liði, bæði Vindum ok Þýðeskum mönnum; ok fóru þaðan til Svía-ríkis, ok reistu ófrið móti Birgi jarli.

273. Þetta sumar var mart Íslenzkra manna með konungi, sem fyrr var ritað; ok vóru margar stefnur at áttar, hverja skipan göra skyldi til landsins. En þat var af gört, at þeir vóru út sendir, Heinrekr biskup ok Gizurr, ok Þorgils skarði; ok vóru [þeim skipuð ríki] þau á Íslandi er konungr hafði þá heimildum á tekit; skyldu þeir síðan flytja konungs mál við[3] lands-menn. Sæmundar-synir fóru út á öðru skipi; ok gáfu þeir áðr með handfesti þat manna-forráð konunginum er þeir áttu. Sigvarðr biskup, ok Þórðr, ok Jón Sturluson, vóru þá eptir í Noregi. Skip þat, er Sæmundar-synir vóru á, týndisk, ok kómusk af fjórir menn. En þat skip, er þeir biskup vóru á, ok Gizurr, ok [Þorgils], varð aptr-reka til Noregs um haustið; ok brutu skipit, ok vóru í Þróndheimi um vetrinn.

---

[1] *son* . .] a blank for the name in Sk.; read *son Lafranz?*

[2] Vinnlandz, Cd.

[3] aðra, add. H.

A.D. 1251. Hákon konungr fór um haustið austr til Víkr, ok ætlaði til móts við Abel Dana-konung, svá sem orð 46.
höfðu milli farit, því at þar hafði margr flutningr milli farit. Var þat talat, at þeir mundu göra tengðir sín í milli, Noregs-konungr ok Dana-konungr, með því móti, at jungherra Magnús mundi fá dóttur Abels konungs. Fór Hákon konungr allt austr[1] til Elfar um [haustið], ok spurði þar ekki til Abels konungs. Sigldi Hákon konungr þá allt austr[1] til Mostrar-sunds, ok lá þar um hríð; ok kómu þar til hans margir kuggar, bæði Vindlands-farar, ok aðrir kaupmenn. Varð Hákon konungr þá víss, at Abel konungr ætlaði ekki at halda stefnu við hann. Sneri þá Hákon konungr aptr í sítt ríki; ok fór um haustið inn til Oslóar, ok efnaði þar til vetr-setu.

274. Þetta haust var ófriðr mikill í Svíþjóð með Birgi jarli ok þeim herrum, er áðr var frá sagt. Höfðu þeir þá hvárir-tveggju her mikinn, ok fórusk í móti. En er þeir tímar vóru komnir, er þeir höfðu á kveðit með sér, Hákon konungr ok Birgir jarl, at ungi konungr skyldi göra brúðlaup sítt til jungfrú Rikizu: en með því at jarl hafði mikinn ófrið í Svía-veldi, þóttisk hann eigi mega þessa brúðlaups-stefnu sækja, eptir því sem mælt var. Tók jarl þat ráð, at hann sendi austan dóttur sína með vegligu föru-neyti. Vóru þar með henni tveir biskupar, annarr Lafranz biskup af Skörum, ok Magnús biskup af Svía-ríki; herra Karl son Úlfs jarls, ok margir aðrir 47.
ágætir herrar ok höfðingjar af Svía-ríki. Var þessi ferð in sköruligsta fyrir sakir fjár ok föru-neytis. Þetta fólk fann Hákon konung í Osló; ok tók hann við þeim með inum mestum kærleikum fyrir sakir stór-mennsku hans, ok þess vanda er þá var til fallinn. Sem Sturla segir:—

"Austan sendi gulli glæsta
Gauta-stýrir megin-dýrum

[1] *austr*] suðr, H.

" seima-þollr með sæmðum öllum A.D. 1251.
sína dóttur arfa þínum:
" Voldugr tóktu af mestri mildi
málma-skerðir Svía-ferðar
" (aldir dýrka yðart veldi)
eirar-samt við brúð-för þeiri."

Nú var búit til mikillar veizlu í Osló, ok var veitt brúðlaup unga konungs ok jungfrú Rikizu. Var at þessi veizlu bæði fjölmennt ok góðmennt. En er veizlunni var lokit, fóru Svíar heim, ok leysti hann þá út með sæmiligum gjöfum. Fóru þeir leið sína, ok fundu Birgi jarl. En meðan þeir vóru í Noregi, urðu mikil tíðendi í Svía-ríki. Þá höfðu þeir fundisk við Hervaðz-brú,[1] Birgir jarl ok herrarnir, þeir sem áðr var getið, Filipus hvárr-tveggi ok Knútr Magnússon; ok kómu þeir allir á vald Birgis jarls.[2] En jarl lét háls-höggva þá alla, ok marga menn aðra með þeim, ok mest Þýðeska menn, en flestum Svenskum mönnum gaf hann grið. Ok síðan settisk ófriðr í Svíþjóð. En um þessi [verk] vóru mjök misjafnar ræður til jarls. Skipti mikit, hvárt um ræddu vinir eðr óvinir.

48. 275. Svá er nú at segja, sem fyrr var sagt, at með Hákoni konungi ok Friðreki keisara var inn [mesti] félagsskapr. Fóru jafnan menn milli þeirra með ágætum sendingum. En þá hafði nökkura hríð verit ófriðr milli Norðmanna ok Lybiku-manna, af ránum þeim er fyrr var frá sagt, ok Norðmenn höfðu fengit af þeim ófriði sem [var] milli Dana ok Lybiku-manna. Hákon konungr hafði ritað til keisarans, at Norðmenn höfðu eigi frið at sigla til Lybiku. En keisarinn hafði vald yfir staðnum. En sumar þat er Eirekr konungr var svikinn [í Danmörku], kómu bréf útan frá keisara, þau er þat váttuðu, at hann hafði sent

[1] *Hervaðz*] corrupt in the MSS.: herads-, Sk.; herenaz-, Fl.; heitnaðrs-, Fr.

[2] *Birgis jarls*] Fl.; hans, Cd.

A.D. 1250, [1251. sín bréf til Lybiku,[1] með því efni,[2] at Norðmenn skyldu þar hafa inn bezta frið. Þat stóð ok á bréfum keisarans, at meiri mundi hann göra sæmð Hákonar konungs en annarra höfðingja á Norðr-löndum; ok hann mundi staðinn í Lybiku gefa upp í hans vald, svá at hann væri þar yfir frjálsliga, bæði herra ok höfðingi; ok lézt þar mundu fyrir setja sítt bréf ok innsigli, ef Hákon konungr vildi sækja láta. En er Hákon konungr sá þessi tíðendi ok bréf, görði hann sendimenn, bæði til keisara ok Lybiku-manna, á vit þessarra boða, ok leggja frið við Lybiku-menn. Fór þangat Bjarni Moysesson. En til keisara vóru sendir, sira Askatin, ok Ámundi son Haralds stangar-fylju. Fóru þeir þá um haustið ór Björgyn um vetr-nátta-skeið suðr til Danmerkr. Þeir kómu at inum Þrettánda degi í Fenedi. 49.

1251. 6th Jan.

Ok spurðu þar þau tíðendi, at keisarinn hafði andask fyrir Jólin út á Púli. Hurfu þeir þá aptr, ok ætluðu í Svafa á fund herra Konráðs, sonar Friðreks keisara. Ok í þeirri ferð vóru þeir teknir ok inn settir; ok vóru í þeirri prísund til þess er herra Konráðr spurði, ok hann sendi menn til at frelsa þá. Fóru þeir síðan á fund Konráðs; ok tók hann þeim vel. En eigi fengu þeir þau örendis-lok, sem þeir mundu fengit hafa, ef keisarinn hefði lifat. En þat er mál manna, at Friðrekr keisari hafi einn-hverr verit göfgastr af Rómaborgar-keisurum í enni síðari æfi. Hann var keisari nítján vetr ok tuttugu.[3] En eptir hann féll niðr keisaradómrinn, svá at eingi hefir verit síðan, þar til er þessi bók var saman sett, ok Magnús hafði verit konungr tvá vetr at Noregi, síðan Hákon konungr fór vestr um haf. Eptir þetta fóru þeir [sira] Askatín norðr í Noreg, ok fundu Hákon konung í Björgyn um Jóns-vöku-skeið,

1250. 17th Dec.

A.D. 1265.

---

[1] *til Lybiku*] add. Esp.

[2] *efni*] add. by conjecture: om. Sk., Esp.

[3] *nítján vetr ok tuttugu*] Fl., H.; xxxix. vetr, Sk.

ok sögðu hónum þau tíðendi er þeir höfðu, ok þótti konungi [inn] mesti skaði at keisara. Bjarni Moyses-son kom aptr, ok hafði eptir ráði konungs gört [frið] við Lybiku-menn, svá at hvárir [skyldi] sigla til annarra með friði. Vóru Lybiku-menn síðan miklir vinir Hákonar konungs. A.D. 1251, 1252.

276. Hákon konungs sat um vetrinn í Osló eptir brúðlaups-görðina Hákonar konungs unga. Á þessu sama ári hafði andask áðr um várit Páll biskup í Hamri. Hákon konungr hélt Jólin í Osló um vetrinn, ok var þessi fimti vetr ins fjórða tigar[1] ríkis hans. Um várit í Föstu urðu mikil tíðendi í Þróndheimi, þá andaðisk Sigurðr erkibiskup ij. *Nonas Martii;* en í stað hans var kosinn sira Sörli, er áðr var kórs-bróðir í Hamri. Fór hann þetta sumar ór landi á fund Innocentii páva, ok fékk vígslu af hónum. Sörli erkibiskup vígði tvá biskupa á páva-garði, annan Pétr biskup til Hamars; hann var áðr Prédikari; en annan Rikarð biskup til Suðreyja. 1251–52.

Um várit í Föstu bjó Hákon konungr ferð sína ór Osló, ok fór austr til Elfar, ok fann þar Birgi jarl; ok töluðu þeir þá marga hluti sín í milli. Kærði þá Hákon konungr fyrir jarli, hvert lausmæli Abel konungr hafði sýnt við hann, er hann hafði rofit stefnulag við hann. Jarl sagði, at Danir höfðu gört Svíum inn mesta skaða í ránum ok manndrápum; ok þat mest, at Danir höfðu eflt þá herrana upp á Svíaríki. En með því, at hvárir-tveggju þóttusk eiga mikit á at telja við Dani, þá görðu þeir þat ráð, at þá tólf mánuðr[2] skyldu þeir búa her af hváru-tveggja ríkinu; skyldi Hákon konungr hafa skipa-her af Noregi, en jarl skyldi hafa fimm þúsundir af Svíaríki, ok skyldu þeir finnask um várit eptir við Elfina, ok fara þá suðr í Dana-veldi. Skyldi Hákon konungr sigla skipa-hernum í Eyrar-sund; en Birgir jarl skyldi

[1] *fimti . . tigar*] Fl.; v. vetr ok xxx., Cd.

[2] *mánuðr*] mánaði, Sk., Fl.

A.D. 1252. ríða suðr um Halland ok Skáney, ok göra þar slíkt hervirki sem hónum líkaði; ok finnask síðan í Eyrar- 51.
sundi, ok taka þá þat ráð, er vænst þótti sér til framkvæmðar, ef Danir vildi eigi sæmilig boð bjóða af sínni hendi.

Eptir þessa ráða-görð fór Hákon konungr norðr í Noreg til Túnsbergs; en Birgir jarl upp í Svíaríki. Hákon konungr fór um sumarit til Björgynjar, ok sat þar. Þetta sumar fóru þeir út til Íslands: Heinrekr biskup ok Gizurr, Þorgils ok Finnbjörn; ok tóku þeir þau ríki á Íslandi sem Hákon konungr hafði þeim skipat. En þó görðisk þá brátt mikill ófriðr á Íslandi milli Gizurar ok þeirra annarra er Þórðr hafði í skipat í ríkin. Höfðu þeir ok eigi lengi verit á Íslandi, Heinrekr biskup ok Gizurr, áðr biskupi þótti hann eigi enda þat sem hann hafði konungi heitið. Kom þá svá brátt, at biskup vendi sínni vináttu til þeirra manna er mestir vóru óvinir Gizurar. Sagði biskup svá, at eingi var fullkomnari í en Gizurr, at rjúfa alla þá hluti er konungi vóru til sæmðar, ok hann hafði [heitið]. Þeim kom ok ekki saman, Gizuri ok Þorgilsi; þvíat Þorgilsi þótti hann lítið vilja af halda þeim trúnaði sem konungr hafði hann í bundit. Þat sumar er þeir Gizurr fóru til Íslands, fékk Hákon konungr Þórði sýslu norðr í Gaulardal, ok fór hann þangat. Þorðr kakali sendi til Íslands Kolbein grön, frænda sínn; ok þótti hann ekki mikill manna-sættir er hann kom til Íslands.

277. Þetta sumar, er [nú var] frá sagt, hélt Abel konungr stríð við Frísi, ok vildi leggja stríð[ar] skyldir á þá, meiri en fyrr hafði verit. Frísir höfðu nökkurn 52.
samnað, ok létu mjök skóga gæta sín. Ok er Abel konungr leitaði eptir þeim, var hann lostinn öru, ok
1252. fékk af því bana. Eptir hans andlát tóku Danir til
29th June. konungs Christoforum, bróður Eireks konungs ok Abels. Tók hann þá undir sik allt Dana-veldi.

Hákon konungr lét búa til vetr-setu í Björgyn.

Þessi var inn sétti vetr ins fjórða tigar[1] ríkis hans. A.D. 1252-53. (Spring.)
Ok er vára tók, görði hann útboða-bréf [um] allt land, ok bauð út miklu liði með vistum ok skipa-búnaði ok vápna. Görði hann bert, at hann ætlaði þeim öllum her at halda til Danmerkr. Samnaðisk um sumarit saman í Noregi mikill herr. Hélt konungr þá, þegar hann var búinn, austr til Víkr; ok fór herrinn mjök samfast í fyrstunni, þvíat mjök sigldu hverir sem búnir vóru. Hákon konungr lagði til Túnsbergs, ok lét þar eptir frú Margrétu, ok Rikizu; en hann sigldi austr um Foldina. Sótti þá mikit lið til hans um Víkina ok norðan ór landi. Hákon konungr hafði þá Óláfs-súðina; enn inn ungi konungr Drekann; Knútr jarl Dragmörkina; herra Sigurðr konungsson Rygja-brandinn; Pétr í Gizka Borgundar-bátinn; Ögmundr kræki-danz Gunnars-bátinn; Bárðr ór Hestbæ hafði enn mikit skip; ok mörg höfðu þeir önnur stór-skip. Hákon konungr lagði at í Herviðar-sundi; ok kom þar til hans mestr þori hersins. Konungr fór þaðan inn í Hramns-holt; þar stóð skip
53. þat it mikla, er Gunnarr konungs-frændi hafði göra látið eptir forsögn konungs, er eitt hvert hefir mest gört verit í Noregi. Hákon konungr lét þá framm setja skipit af bakka-stokkum, ok tóksk þat all-giptu-samliga. Ok áðr skipit var sett, talaði konungr snjallt örendi, ok gaf nafn skipinu, ok kallaði Kross-súðina. En er flotað var skipit, setti konungr eptir menn at búa skipit. En hann fór til móts við herinn, ok sigldi suðr í Ekreyjar,[2] ok lét flestan herinn þar liggja. En konungarnir gengu þá á létti-skip ok flestir lendir menn með þeim, ok lögðu inn til Elfarinnar, ok lágu þar sem Lindis-hólmar heita. Spurði Hákon konungr þá, at Birgir jarl var kominn með Svía-her eptir því sem þeir höfðu áðr ráðit.

---

[1] *sétti . . tigar*] thus Sk., Fl., in full.

[2] *Ekreyjar*] Fl.; Eikr-, Cd. here and below; so also H.

A.D. 1253. 278. Hákon konungr sendi norðr eptir Kross-súðinni jungherra Magnús son sínn, ok Gaut á Meli; skyldu þeir sigla henni til Ekreyja til annarra skipa. Ok er þeir kómu norðr, bjoggu þeir skipit at því sem óbúit var. En [áðr] þeir fóru ór Hramns-holti, talaði herra Magnús it fyrsta örendi; ok fannsk mönnum mikit um hversu snjallt örindi þat var, ok óbernsliga fram borit. Ok eptir þat héldu þeir skipinu til Ekreyja. Ok er þeir kómu í höfnina, ok köstuðu akkerum, þá varð svá mikit svif á skipinu, at eldr kom í dokkina,[1] er þeir brugðu um kaðlinum. Hugðu menn þá, at strengrinn mundi brenna; ok töku tjald eitt, ok vættu, ok ætluðu at slökkva eldinn. En jungherra Magnús varð því skjótari ok betri fanga-ráðs, at hann tók byttu 54.
eina fulla af drykk, ok steypði yfir dokkuna, ok kæfði svá eldinn.[2] Þá er Kross-súðinn kom í lægi hjá öðrum skipum, þá bar jamn-hátt borðin á henni ok tjaldásana á hinum skipunum ok Óláfs-súðinni. Borðit var níu álna fyrir ofan sjó á Kross-súðinni. Var þetta skip allra þeirra miklu mest er þar vóru; ok var þó þeirra manna mál, er gamlir vóru, at eigi hefði sét jafn-mörg stór-skip í einum leiðangri. Af þessum leiðangri ok skipa-flota fór mikit ógnar-boð suðr um Halland ok Dana-veldi, ok þótti mönnum sem í móti þessum her mundi eingi rönd reisa. Sem Sturla kvað:—

" Öldum segi ek hvé ófrið guldut,
unn-viggs skipuðr, Dönum sunnan;
" víða settu þínar þjóðir
þunnar skeiðr af fyri-hlunnum:
" Stórir höfðu útboð ærin
yðrir þegnar rán at þegna
" (ýtum þóttið leiðangr lítill)
langa stund fyrir víðri grundu.

---

[1] *dokkina*] dokkuna, H.
[2] *kæfði svá eldinn*] kælði svá strenginn, H., Fl.

" Framla dreif til hverrar hömlu A.D. 1253.
hilmis þjóð ins mærðar-fróða ;
" siðan héldut suðr með láði,
seima-stiklir, flota miklum ;
" Hræddar urðu Hallands ferðir,[1]
hringa-balldr, af þínu valdi ;
55. " eingi maðr var Jóta-þengils
ótta-lauss við Noregs-dróttinn."

279. Hákon konungr hafði í þessum leiðangri marga ágæta menn með sér. Þar vóru þrír konungar aðrir en Hákon konungr: ungi konungr son hans, Jón[2] konungr af Suðreyjum, Dugall konungr; Knútr jarl, jungherra Magnús, herra Sigurðr. Þessir vóru lendir menn göfgastir, Pétr í Gizka, Nikulás son hans, Gautr á Mæli, Brynjólfr Jónsson. Þá er Hákon konungr lá í Ekreyjum,[3] kom þar Sörli erkibiskup útan frá páva, ok hafði hann fyrst komit til Túnsbergs, ok fékk dróttning honum létti-skip suðr eptir konungum. Var með hónum Pétr biskup, en áðr var með hónum Árni biskup af Björgyn, Áskell biskup af Stafangri, Hákon biskup af Osló, ok margir aðrir kennimenn, bæði með konungum ok biskupum.

280. Þá er Hákon konungr lá við Lindis-hólma, var Birgir jarl fyrir austan ána með her sínn við Gullbergs-eið. Jarl hafði fimm þúsundir manna. Þar var mart göfugra manna með hónum: herra Karl bróðir Úlfs, ok herra Karl son Úlfs jarls; herra Hólmgeirr sonr Fólka jarls; ok Karl kveisa, son[4] Jóns Engils; ok margir aðrir ágætir höfðingjar ór Svíþjóð.
56. Þar var ok með jarli Andrés konungr af Sursdölum[5] bróðir Alexandrs konungs af Hólmgarði; hann hafði flýit austan fyrir Tattarum.[6] Hákon konungr ungi fór

[1] *ferðir*] lyddor (!), H.
[2] *Jón*] thus the vellums, perhaps error for ꝏ, *i.e.* Magnus. See Munch, iii. 68, footnote 2, and Chron. Manniæ.
[3] *Ekreyjum*] Hereyjum, Sk.
[4] *kveisa son*] Fl., H.; kveifar son, Sk.
[5] *Sursdölum*] Sördölum, H.
[6] *Tattarum*] Tötturum, Sk.

A.D. 1253. ór Lindis-hólma, ok Pétr or Gizka ók fleiri göfgir menn, ok vóru í boði jarls. En Sunnudaginn fyrir Jóns-vöku fór jarl með Hákoni konungi unga á fund Hákonar konungs ok töluðu þeir marga hluti með sér. Sagði Birgir jarl konunginum, at sendimenn Dana-konungs vóru sunnan komnir, ok lágu uppi í ánni við Gullbergs-eið, biskupar tveir af Danmörk, ok riddarar fimtán, ok mart annarra [manna]. Eru þeir sendir til þess, at sættask á þær sakir er Norðmenn telja at[1] við Dani. Töluðu þeir þar um marga hluti. Jóns-vöku-dag[2] fundusk hvárir-tveggju með viðtali. Þótti mönnum Birgir jarl flytja meirr mál Dana en þeir ætluðu. En þá sætt tóku Danir, er Hákon konungr kvað á, at standa skyldi með inna vitrastu manna ráði. En sú var sætt, at Danir skyldu fá Hákoni konungi svá mikit fé, sem prófaðisk at Norðmenn væri í öngu skaðaðir af þeim ófriði er þeir höfðu fengit af Dönum. Dæmt var ok nökkut fé á hendr Hákoni konungi fyrir þat er Danir tölðu at [við] Norðmenn; ok skyldi þat fé fram koma um haustið, ok svá nökkurr hlutr af því er Danir skyldu lúka. En fyrir því sem eptir stóð skyldi Halland liggja at veði. En ef Christoforus konungr vildi eigi þetta, þá skyldu riddararnir sumir fara með Hákoni kon- 57.
ungi, en sumir með Birgi jarli í Svía-ríki, ok sitja þar til þess er þeir væri út leystir. Ok er þessi sætt var staðfest, vóru þar eptir gör bréf, ok sett fyrir innsigli biskupa ok annarra manna ór hváru-tveggja ríkinu. Sem Sturla sagði:

" Rán galt randa-týnir
róg-stríðr[3] Dönum síðan;
" fyrst kom fúra-lestir
fley-vangs til Ekreyja:

---

[1] *at*] H.; á, Cd.
[2] ok, add. Cd.
[3] *-stríðr*] -stríðz, Fr.

" Öld hét gnógu gjaldi A.D. 1253.
gull-stríði þá síðan;
" lönd tók lofðungr Þrænda
lið-báls at veð-mála."

En er þetta var mælt ok staðfest, tóku þeir ráðagörðir sínar, Hákon konungr ok Birgir jarl. Síðan raufsk leiðangrinn. Sneri Hákon konungr norðr, ok kom til Túnsbergs nær Pétrs-messu. Gaf konungr þá öllum mönnum heimleyfi.

281. Hákon konungr fór ór Túnsbergi þegar hann var búinn til Björgynjar, ok sat þar um sumarit. Ok er á leið, sendi konungr Áslák guss austr til landsenda með þat er hann skyldi gjalda Dönum. Ok er Áslákr kom til Elfarinnar, þá kómu öngir menn af Danmörk, ok öngir til þess at greiða þat fé sem mælt var. Áslákr fann Birgi jarl, ok sagði jarl hónum svá, at Dana-konungr vildi at eingi fé-gjöld færi fram á
58. því hausti; en hann vildi þeir fyndisk sjálfir konungarnir um sumarit, ok semði þá alla hluti sem milli bæri. Jarl var þessa mjök fýsandi. Ok eptir þetta fór Áslákr heim. Hákon konungr bjó ferð sína norðr í land ok sat í Þróndheimi um vetrinn. Þessi var inn sjaundi vetr ins fjórða tigar[1] konungdóms hans. Um 1253–54.
várit í Föstu andaðisk þar í Þróndheimi Pétr[2] í Gizka. Hákon konungr bjósk norðan í Föstunni ok suðr til Björgynjar, ok dvalðisk þar nökkura hríð um várit. Þetta sama vár andaðisk Sörli erkibiskup í Þróndheimi, Tveggja-Postula-messu, Philipi ok Jacobi.

Eptir andlát erkibiskups áttu Kórs-bræðr tal; ok kom ásamt með þeim, at þeir köru til erkibiskups Einar smjörbak son Gunnars grjónbaks; en hann var út í París. Fóru þá út, meistari Hákon, ok meistari Óttarr með bréfum at segja þenna kosning. En ekki höfðu þeir ráð Hákonar konungs við þetta. Hákon

[1] *sjaundi . . tigar*] thus Fl., Sk., in full.

[2] *Petr*] bp., add. Cd. (badly).

A.D. 1254. konungr fór um sumarit austr til Víkr, ok allt til Elfar til móts við Dana-konung, eptir því sem Birgir jarl hafði beitt. Lagði konungr þá austr til Lindishólma; en Birgir jarl var við Gullbergs-eið. Þar kom ok Christoforus Dana-konungr, ok var mjök hans traust þar sem jarl var. En er um sættir var talat, fannsk þat á, at Dana-konungi þótti biskupar it fyrra sumarit hafa miklu frekara tekit en svá sem boðit var; ok urðu konungarnir ekki á-sáttir. En Birgir jarl hélt í öllu til þess, at þeir skyldu semja; ok þótti Norðmönnum[1] hann mjök halla eptir Dönum. En 59.
fundr lyktaðisk með því, at Dana-konungr reið í brott með öngum sættum staðfestum. Hann reið suðr eptir Hallandi, ok lét taka af brúar allar hverri á sem hann kom yfir. Hákon konungr fór norðr aptr í Víkina, ok var þar um sumarit.

282. Þat vár er nú var frá sagt andaðisk herra Sigurðr konungsson, ok Áskell biskup af Stafangri. Þetta sumar sendi Hákon konungr til Íslands Sigvarð biskup, at flytja mál konungs á þingi á Íslandi. Sigurðr silki-auga fór ok út, at skynja hversu einarðliga biskup færi í konungs-málum. Þeir höfðu mörg bréf til Íslands. Vóru þar á útan-stefnur við Gizur Þorvaldsson ok enn fleiri aðra. Ok er þeir kómu til Íslands, spurðu þeir at þar höfðu orðit mikil tíðindi um haustið [áðr], at þeir Eyjólfr Þorsteinsson, ok Hrani Koðransson, ok Kolbeinn grön, höfðu brennt inni sonu Gizurar þrjá ok marga menn aðra á Flugu-mýri. En um várit drap Oddr Þórarinsson Hrana ok þá fjóra í Grímsey; en Gizurr hafði drepit um vetrinn Kolbein grön ok þá sjau.[2] Var þá mikill ófriðr á Íslandi. Sigvarðr biskup fann Gizur fyrir sunnan land, ok var hann í stórmælum af Heinreki biskupi. Ok er Heinrekr biskup spurði skip-kómuna, reið hann suðr um

[1] *Norðmönnum*] Fl.; nockurum, Cd.

[2] *sjau*] sio, Cd.

heiði; ok herðu þeir þá báðir biskuparnir at Gizuri, A.D. 1254.
60. svá [at] hann rézk þegar útan, en skipaði Oddi Þórarinssyni yfir Skagafjörð, ok fékk hónum í hendr allt sítt mál við brennu-menn. En Þóri tott skipaði hann föður-leifð sína, ok skyldi hann vera til styrktar með Oddi móti Eyjólfi ok Hrafni. Gizurr kom til Björgynjar, ok var Þórðr kakali þar fyrir; ok var með þeim eingi vina-fundr. Fór Gizurr þegar austr til Víkr, ok fann Hákon konung þar.

283. Þetta sama haust lét Hákon konungr búa til vetr-setu á Berginu; var þessi inn áttjandi vetr ok 1254-55.
tuttugti[1] ríkis hans. Þá vóru þeir þar báðir Þórðr ok Gizurr; var Þórðr á Berginu, en Gizurr í bænum. Um várit fór Hákon konungr til Björgynjar ok hafði Kross-súðina. Þetta sumar kom í land Einarr erkibiskup af hafi útan at Allda, ok sneri þegar norðr með landi til Þróndheims. Þótti konungi undarligt, er hann vildi eigi finna hann. Um várit er Hákon konungr sat í Björgyn, sendi hann til Íslands Ívar Englason, at flytja sítt eyrendi á Íslandi með atfylgi biskupa; því at konungr trúði þeim báðum vel. En konungr fékk þeim sýslur, Gizuri ok Þórði; hafði Gizurr sýslu norðr í Þróndheimi, en Þórðr austr í Skíðu. Þá er Ívarr kom til Íslands, spurði hann þau tíðendi, at þeir Hrafn ok Eyjólfr höfðu drepit Odd Þórarinsson um vetrinn áðr í Geldinga-holti. En þetta
61. sumar, er Ívarr kom út um haustið, höfðu þeir barizk á Þverár-eyrum, Þorvarðr Þórarinsson;[2] ok þar til veittu þeir hónum, Þorgils Böðvarsson ok Sturla Þórðarson; en þeir vóru til móts, Eyjólfr ok Hrafn. Féll Eyjólfr í þeim bardaga, en Hrafn flýði. Ívarr var um vetrinn í Skálaholti; ok þótti hónum Sigvarðr biskup minna hug á leggja konungs-örendi en hann hafði heitið. Fór Ívarr um várit norðr til Skaga-

[1] *áttjandi . . tuttugti*] xviij. vetr ℔ xx., Sk., Fl.

[2] *Þórarinsson*] Fl.; ok Þorgils skarði, Cd., wrongly in this place.

A.D. 1255. fjarðar, ok fann þar Heinrek biskup ok Þorgils skarða, er þá var fyrir Skagafirði, ok flutti konungs-mál fyrir þeim. Tóku þeir báðir vel undir, ok stefndu saman öllum bóndum í Skagafirði, ok fluttu konungs-mál með Ívari. Kom þá svá, at allir Skagfirðingar [ok Eyfirðingar],[1] ok mestr þori[2] bónda í Norðlendinga-fjórðungi, játuðu at gjalda konungi skatt, þvílíkan sem þeir urðu á sáttir við Ívar. Fór Ívarr útan um sumarit, ok þótti hónum sítt örendi hafa orðit minna en hann ætlaði, ok kenndi hann þat mest vinum Gizurar ok fóst-bræðrum, ok enn sumum frændum Þórðar ok vinum.

284. Einarr erkibiskup kom norðr til Níðaróss til stóls síns. Ok þegar sem skip kom sunnan, þá varð erkibiskup þess víss, at Hákoni konungi hafði mjök mislíkat, er hann hafði eigi farit á hans fund þegar er hann kom í land, svá skamt sem [var] milli þeirra. Erkibiskup býr nú ferð sína suðr til Björgynjar, ok kom á konungs fund. Tók hann hónum vel er þeir 62.
fundusk; ok töluðu marga hluti sín í milli. Fóru allar ræður vel með þeim. Einarr erkibiskup var inn mesti höfuð-vin unga konungs; þvíat hann hafði gefit hónum konungs-nafn, ok lagði til hans síðan [inn] mesta ástar-þokka. Erkibiskup kærði þat fyrir konungi, at hann skyldi nökkut landa-skipti göra milli sona sinna, at sér lifanda, þat er lands fólkit mætti vel við una, ok báðir þeir játuðu at halda. Hákon konungr átti hér um tal við vini sína ok ráðgjafa. Lögðu menn þar mis-jafnt [til]. Mæltu sumir, at Magnús skyldi hafa þriðjung af landi, ok hertoga-nafn. Sumir mæltu, at skipta skyldi landi í helminga, þó at Hákon konungr bæri einn konungs-nafn eptir föður sinn. Þeir vóru sumir, er eigi kvóðusk vera vilja á þeim stefnum er nökkurr hlutr væri mis-jafnaðr með þeim bræðrum; létu þeir bezt gegna mundu, at öllu væri í helminga skipt þeirra millum. Einarr

[1] *ok Eyfirðingar*] add. H., Esp. | [2] *mestr þori*] mikill hluti, H.

erkibiskup, ok vinir unga konungs, báðu konung staðfesta þetta mál með nökkuri skipan, ok setja þar fyrir bréf sítt ok innsigli, ok þar með annarra höfðingja. Konungr tók þessa blíðliga; en mælti svá, at þat mundi bezt gegna at Guð skipti. Ok eyddisk þat svá, at eingi var skipan á gör. Erkibiskup fór norðr til stóls síns, ok skildusk þeir konungr með blíðu ok mikilli vináttu. A.D. 1255.

Hákon konungr ungi hafði þetta sumar gört sendimenn út í Spania til konungsins af Kastel. Var Elis prestr fyrir þeim sendiboðum. Höfðu þeir hauka nökkura at færa hónum, ok fleiri hluti aðra, þá er þar vóru torugætir. Ok er þeir kómu út í Spaniam, ok
63. tók konungr vel við þeim ok svá sendingum þeirra, þær er hónum vóru sendar af Noregi. Ok dvölðusk sendimenn þar um hríð í góðu yfirlæti.

285. Þenna vetr inn næsta sat Hákon konungr í Björgyn, ok var þessi inn nítjandi vetr ok tuttugti[1] ríkis hans. Um várit nær Páskum sendi Hákon konungr Þorlaug bósa ok nökkura menn með hónum suðr til Danmerkr; skyldu þeir fara á fund Jacobs erkibiskups í Lund. Görði konungr bréf til erkibiskups, at hann skyldi senda bréf ok menn til Christoforus konungs, at forvitnask, hvárt hann vildi nökkut halda af sættum þeim er ğörvar vóru milli Dana ok Norðmanna um sumarit er Hákon konungr lá í Ekreyjum. Beiddisk konungr at vita þar af sannan órskurð. En er Þórlaugr kom suðr í Lund, tók erkibiskup vel við hónum, ok lét hann vera með sér. En hann sendi menn í Sjóland til Róiskeldu á fund Dana-konungs. En er hann vissi þeirra örendi, hélt hann þeim með sér, en görði menn upp á Skáney, at taka sendimenn Noregs-konungs ok flytja þá til sín. En erkibiskup fékk njósn af því, ok görði Þorlaug varan við; ok fékk hónum hesta, ok reið hann upp í Svíaríki; en sumir 1255–56. 1256. (Spring.)

[1] *nítjandi . . . tuttugti*] xix. ok xx., Cd.

A.D. 1256. hans félagar vóru eptir með erkibiskupi leyniliga. Þeir fóru it eystra til Víkrinnar ok svá norðr á konungs fund, ok kómu at Hvítasunnu til Björgynjar ok sögðu konungi sín örendi ok orð erkibiskups, at Hákon 64.
konungr mundi ekki til þess þurfa at ætla, at né einn greiðskapr mundi verða á því fé-gjaldi, at Norðmenn áttu skilt af Dönum, eðr öðrum þeim einka-málum sem gör höfðu verit þeirra í millum. Konungr lét sér fátt um finnask. En vónu bráðara lét hann flota skipi sínu Óláfs-súðinni; ok görði þat orð á, at hann ætlaði norðr til Þróndheims. En er skipit var út lagt undir Fenring, sagðisk hann skyldu [sigla] austr til Víkr. Hann görði menn austr fyrir sér með bréfum til sýslumanna í Víkinni, ok kaupmanna þeirra sem vanir vóru at sigla til Danmerkr; ok lagði ríkt við, at eingi Eyrar-floti skyldi sigla lengra með landi en í Ekreyjar, ok bíða þar þess er konungr görði ráð fyrir hvernog hann vildi at þeir færi. Hákon konungr sigldi austr með landi; ok er hann kom í Víkina, hélt hann fyrst til Túnsbergs. Ok er hann kom þar, görði hann útboða-bréf um alla Víkina, ok stemndi til sín öllum lendum mönnum ok sýslu-mönnum þeim sem í Víkinni vóru; ok drósk saman mikill herr ok fjölði skipa. Hélt Hákon konungr öllum þeim her suðr með landi til Ekreyja. Kom þar saman all-mikit lið. Þat var ávarp manna, at eigi mundi vanta þrjú hundrað skipa. Sem Sturla kvað:—

" Eiga sátuð, jöfra hneitir
ættum-góðr, at rofnar sættir
" (stirðan bjoggu hirðmenn harðir
her skips-streng) í kyrðum lengi:
" Mætum hélt fyrir Elfi útan
(auðit lézþú flotnum dauða) 65.
" (nauða vissu nýjar suðir)
Norðmanna-gramr borðum þannig."

Þá er Hákon konungr lá í Eikundar-sundi, sendi hann

mikinn hluta hers síns suðr fyrir Halland; bað þá herja A.D. 1256.
á landit, ok eyða bæði með eldi ok vópnum. Hann sendi nær tveim hlutum liðsins suðr allt til Glaumsteins,[1] vóru þar fyrir: Ögmundr kræki-danz ok Arnbjörn posi, Bárðr í Hestbæ, Áslákr guss, Páll gás, Ámundi Haraldsson. En þriðjungr liðs skyldi ganga upp í Geit-kjörrum. Var þar fyrir Jón dróttning, ok Jón Loðinsson, Þórðr kakali, ok enn fleiri sýslumenn ór Víkinni. Þeir sigldu allir samt til Mostrar-sunds. Sem Sturla segir:—

" Sneiða létu þínar þjóðir
þunnar skeiðr með búnu reiði
" (Gautar spurðu leiðangr ljótan)
lunda-völl at Mostrar-sundi:
" Síðan leit[2] er seglum hlóðu,
snarfengr konungr, yðrir drengir,
" (lýsa tók af herskips-hausum)
hrygðar-fólk í Dana-bygðum."

66. Þá er konungrinn kom í Mostrar-sund, vóru þar fyrir nökkurir Danskir menn, ok vóru flestir drepnir.

286. Bartholomeus-messu-dagr var á Þórsdegi.[3] Þá skipuðusk Norðmenn til uppgöngu á Hallandi eptir því sem Hákon konungr hafði ráð fyrir gört áðr. Gengu þeir ok upp við Glaumstein,[4] en Jón hvárr-tveggi fóru fyrst inn í Barðfjörð, ok brenndu þar eina kirkju-sókn. Síðan héldu þeir suðr til Geit-kjarra, ok gengu þar upp. Þar var fyrir nökkurr samnaðr[5] af lands-mönnum, ok héldusk þeir lítla stund við; ok féll þar mart af Dönum. Síðan tóku Norðmenn at herja á landit. Sem Sturla kvað:—

" Allvaldr réðtú því er ýtar héldu,
ógnar-bráðs at fylkis ráði
" prúðar réðu sveitir síðan
sóknar-strangs á land at ganga:

---

[1] *Glaums-*] Fl.; Glymsteins, Sk.
[2] *leit*] lætr, Fr.
[3] *Þórsdegi*] Fimta-dag, Fl.
[4] *Glaumstein*] thus Sk., Fl.
[5] *samnaðr*] Fl.; sa mr, Cd.

A.D. 1256. " Stórar létu Halland herjat[1]
hirðmenn þínir (Frelsi sínu
" víða týndu virða kindir)
vægðar-laust fyrir Geit-kjörr austan."

Norðmenn gengu yfir landit, ok drápu menn, en brenndu bygðir sem við komst; ok kveðit er:—

" Syngja létu snarpir drengir
sóknar-gífr í fleina drífu;
" brandar hleypðu ört ór undum 67.
ærnu blóði Danskrar þjóðar:
" Víða féllu vegnir þollar,
víga-drótt í reknum flótta
" faldin gékk þar ferð at hildi
frægra málma ægis-hjálmi."

Ok enn kvað hann:—

" Styrkir gengu menn und merkjum
málma-lundz á víðri grundu
" (val-gammr sleit at vápna-móti
varma bráð) af þínu ráði:
" Sjálfri skipti örn við úlfa
ógnar-báru höfuð-sára
" (gylðir stóð yfir grimra hölða)
greyprar þjóðar (megin-blóði)."

Þeir Ögmundr kræki-danz gengu ok á land Bartholomeus-messu-dag við Glaumstein, ok fengu þar öngva við-stoð, en drápu marga menn af Dönum. Þeir brenndu bygðina um kveldit ok Frjádaginn; ok fóru allt suðr til ár þeirrar er Edre[2] heitir, ok brenndu þar upp kaup-þorp eitt. Laugar-daginn sneru þeir aptr, ok brenndu þá allar bygðir þær sem fyrir þeim urðu. Sem Sturla kvað:—

" Hæstan kyndu hirðmenn traustir
heitan eld í Dana-veldi;
" skæriligr gékk húsum hæri
hallar gandr á sviðnu landi;

[1] *Halland herjat*] Hallandz heriar, Fr.

[2] *Edre*] Eidre, Fl.; now called R. Ätran.

" Víða fór um búkarls búðir A.D. 1256.
birki-sótt; en hræddar dróttir
" bragnar margir báli slegnir
68. brunnit land, til skógar runnu."

Um nótt[ina] fyrir Sunnudaginn lágu Norðmenn á skipum sínum. Þá kom á stormr mikill, ok rak nökkur skip frá þeim ór festum; en menn báru áðr af féit, ok gengu sjálfir á þau skipin er fest vóru.

Sunnudaginn kómu Danir ofan með mikinn samnað. Þeir drápu nökkura sveina Norðmanna er þeir fundu á landi; ok nökkura[1] þá menn er slegisk höfðu eptir í bygðinni at óspektum. Síðan tóku þeir skipin þau sem upp höfðu rekit, ok görðu á[2] bál stór, ok ætluðu at þat skyldi reka út at skipum Norðmanna; því at vindrinn hafði gengit á land. Norðmenn röru í móti at landinu, er þeir sá þessa nýlundu, ok kómu á stafn-léam sum skipin, ok drógu at sér; ok varð þeim ekki mein at þessari umbúð. Eptir þat fóru Norðmenn brott frá Glaumsteini, ok brenndu nökkuru síðarr staðinn í Aranesi. Svá sagði Sturla:—

" Gneistum hratt fyrir Elfi austan
Elris-garmr í ráfit varma;
" síðan féllu háfar hallir;
hrygðar-stund í Dana-bygðum:
" Innin tóku öll at brenna,
ógnar-stríð[r] á Hallands-síðu
" ýta rann um stórlig stræti
storðar-úlfr fyrir Glaum-stein[3] norðan."

Hákon konungr lá í Ekreyjum til þess er herrinn kom eptir sunnan til móts við hann; spurði konungr þá glöggliga öll þau tíðendi sem görzk höfðu. Þeir tóku þá herfangit, ok skiptu með konungs ráði. Hákon konungr hugsaði þá eptir, at Norðmenn höfðu gört mikinn ófrið í ríki Dana-konungs. Átti hann þá
69. tal við sína menn, hversu hann skyldi gæta ríkis síns

[1] *sveina . . nökkura*] add. H.; an homoteleuton in Sk. (nökkura).
[2] *á*] H., Fl.; af, Sk.
[3] *Glaum-stein*] Glymstein, Cd.

A.D. 1256. þar [til er] hann spurði tiltæki Dana-konungs. Var þat þá ráð tekit, at senda menn á fund Christoforus konungs, hvert ráð hann vildi göra fyrir þessum málum þar sem komit var, hvárt hann vildi til sætta [snúask] eðr vildi hann halda ófrið við Norðmenn. Með þessum örendum fóru þeir Símon predicari ok bróðir Sigurðr. Þeir kómu á fund Dana-konungs ok tók hann þeirra málum heldr þungliga; lét sér mikit um finnask er Noregs-konungr hafði herjat í ríki hans. En öngan fengu þeir órskurð af Dana-konungi þann er þeim þætti líkligr. Fóru þeir við þat á fund Hákonar konungs, ok sögðu hónum allar ræður Dana-konungs; ok þeim þótti hann ekki líkligr til nökkurra sætta.

287. Hákon konungr fór ór Ekreyjum. Hann setti eptir við Elfina Hákon son sinn, ok lá hann í Straumsundi með tíu stór-skipum. Þessir vóru skip stjórnarmenn með konunginum: Ögmundr kræki-danz, Veseti at[1] Helli, Símon stuttr,[2] Loðinn staurr, Helgi rauði prestr. Gestir höfðu tvau skip mikil. Hákon konungr fór í Vikina, ok hélt fyrst [til] Túnsbergs, ok dvalðisk þar lítla hríð áðr hann fór norðr í land. Ok er hann kom á Austr-Agðir, kom þar til hans Elis prestr, er ungi konungr hafði sent út í Spania. Sagði hann konungi, at í landit vóru komnir sendimenn konungsins af Spania, ok hét sá síra Ferant[3] er fyrir þeim var. Sagði hann at þeir höfðu mörg örindi[4] til Hákonar konungs; ok svá þat, at konungrinn af Spania vildi vera vin hans, ok binda þat með hinum 70.
sterkastum teingðum, ok sendimenninir lægi þar fyrir þeim í höfninni í Rauða-sundi. Ok er konungr kom þar, þá fundu sendimenn hann, ok sögðu hónum sín örendi.[4] Konungr görði þá ráð fyrir þeim, at þeir skyldu sitja í Noregi um vetrinn i Túnsbergi, ok bíða

[1] *at*] H.; af, Sk., Fl.
[2] *stuttr*] H., Fl.; staurr, Sk.
[3] *Ferant*] Ferans, Sk., Fl.
[4] *örindi*] Fl., H.; tíðendi, Sk.

þar til þess er konungr kæmi norðan um várit, ok A.D. 1256.
veitti þann órskurð þeirra örendum, sem hónum sýndisk, með inna beztu manna ráði. Síðan fór Hákon konungr norðr í land; ok kom um haustið til Björgynjar, ok efnaði þar til vetr-setu. Þetta sumar[1] kom Ívarr Englason af Íslandi, ok sagði slík tíðendi sem görzk höfðu í hans ferðum.

288. Hákon konungr ungi lá um haustið í Straumsundi, sem fyrr var ritað, ok stóð Dönum mikil ógn af hónum; þvíat þeir höfðu mjök hræddir orðit um sumarit við þann ófrið er þeir höfðu gört á Hallandi. Konungrinn gördi orðsendingar um haustið suðr á Halland[2] í þau héruð sem eigi vóru brennd, ok lagði á þá mikit fé-gjald; ok kvað á hversu mörg hundruð nauta þeir skyldu gjalda hónum. En at öðrum kosti lézt hann mundu fara til móts við þá, ok göra þeirra kost öngu betra en hinna er brennt var fyrir. Danir gengu undir öll álög þau sem konungr lagði á þá, ok guldu þeir hónum mikinn fjölða nauta; en sumt gjaldit leystu þeir með vaxi, ok léreptum, ok silfri, ok öðrum [góðum] kaupmanna-eyri. Þetta fé var flutt til Hákonar konungs í Straums-sund. Hann lá á skipum allt fram til Marteins-messu. Sjólendingar lágu í samnaði um vetrinn, ok vóru mjök hræddir at[3]
71. konungr mundi herja á þá. Hákon konungr hafði látið búa fyrir sér til Jóla-[veizlu] í Túnsbergi, ok fór hann þangat fyrir Jólin, en setti eptir í Konunga-hellu[4] Ögmund kræki-danz ok þá sem sýslur höfðu austr þar. Konungr sat um Jólin í Túnsbergi, ok kómu þegar orðsendingar frá Ögmundar[5] at konungr skyldi koma austr til styrks við hann, þvíat þeim vóru flutt mörg stóryrði af Dönum. Hákon konungr býr þegar ferð sína, ok fór þegar til Túnsbergs tveim

[1] *sumar*] haust, H.
[2] *suðr á Halland*] add. H.
[3] *at*] ok, Cd.
[4] *í Konunga-hellu*] add. H.
[5] *Ögmundar*] thus Fl.; dat., Cd.

A.D. 1257. nóttum[1] eptir Jólin, ok fékk mikit veðr, ok ákafaþvert; ok varð at slaga til, áðr hann náði höfninni í Spjör[2] fyrir austan Foldina. Síðan gékk konungrinn á skútu, ok lét flytja sik til megin-lands; ok hann fór út it efra at veizlum; en hann lét skipum sigla it ytra austr til Elfarinnar, ok kom hann fyrr til Konunga-hellu en skipin. Hann sat í borginni í hólmanum við Konunga-hellu, var hann þar til Föstunnar. En þá kómu bréf frá Hákoni föður hans, at hann skyldi fara norðr [til Oslóar til Hákonar biskups, ok bíða þar til þess er Hákon konungr kæmi norðan, ok þeir fyndisk, ok görði ráð fyrir, hversu fara skyldi með þessum vanda-málum, er sira Ferant fór með, er konungr af Spania beiddi, ab Hákon konungr skyldi gipta hónum dóttur sína, jungfrú Kristínu, einhverjum af bræðrum sínum. Hákon [ungi] konungr fór ór Konunga-hellu Ösku-Óðinsdag norðr til Oslóar. Ok er hann hafði dvalizk þar um hríð, kvómu til hans bréf austan ór Gautlandi frá B[irgis] jarls, mágs hans, at hann skyldi koma austr sem skjótast til móts við hann. En með því at faðir hans var eigi norðan kominn, þá býr hann ferð sína ór Osló til Túnsbergs, 72.
ok fékk í þeirri ferð nökkurn sjúkleik; ok bætti Guð hónum skjótt. Ok er hann kom til Túnsbergs, gékk hann á skip, ok sigldi austr [til] Elf[ar]innar, ok kom til Konungu-hellu í Dymbil-daga-[viku] öndverðri, ok fór þaðan til Ljóðhúsa, ok var þar fyrir[3] hónum Valdimarr Svía-konungr, mágr hans, [ok fagnaði hann] Hákoni konungi með inni mestu blíðu. Riðu þeir báðir samt upp í Gautland. Ok er Birgir jarl spurði, at Hákon konungr, mágr hans, var í Svía-veldi, þá átti jarl tal við sína menn; ok bað þess, at allir menn skyldu við hónum taka sem sæmiligast ok hans mönnum; ok lagði svá ríkt við, ef nökkurr maðr tæki

[1] *tveim nóttum*] add. H., Fl.
[2] *Spjör*] Spiaur, Cd.; Spjörr, H.
[3] *fyrir*] Fl.; með, Sk.

Norðmönnum með spotti, eða kallaði "bagga" eðr A.D. 1257.
öðrum hæðiligum orðum,[1] at hann skyldi engu fyrir
týna nema sínu háls-beina.[2] Þeir mágar vóru allir
samt um Páskana í Vestra-Gautlandi á þeim bæ, er í
Leinum heitir. Ok Páska-dag inn fyrsta at messu, þá
leiddi Valdimar konungr, ok jarl, Hákon konung til
altaris, ok veittu hónum alla ina mestu sæmð. [3] Fóru
ok allir hlutir sem blíðast með þeim mágum; skipuðu
þeir Hákoni konungi milli sín. Þeir skilðusk ok [4]
með inum mesta kærleik ok blíðu. Reið Hákon kon-
ungr síðan ofan til Konunga-hellu, ok dvalðisk þar
nökkura hríð um várit, ok bjó þaðan ferð sína norðr
í Víkina. Hann reið jafnan ok skemti sér með hau-
kum ok hundum. Ok einn dag er hann fór austr
yfir ána í Gulleyna at skemta sér; ok hann fór [5]
þaðan, ina næstu nótt, fékk hann sótt; var þá búin
ferð hans norðr í Víkina; ok fór hann þá á skip sítt,
73. ok byrjaði [hónum] vel. Ok er hann kom austan at
Foldinni, tók [6] sóttin at herða at hónum. Gékk hann
á skútu eina, ok lét róa með sik yfir Foldina til Túns-
bergs, ok færa sik upp til Munklífis, ok lá þar. Kom
þá til læknir sá er farit hafði [útan] af Spania með
sira Ferant,[7] ok lagði ráð til um sóttar-far hans. En
sóttin [8] þyngði eigi því síðr. Ok andaðisk hann af þeirri
sótt. Ok er ártíð hans tveim nóttum eptir Kross- 5th May.
messu. Þetta þótti öllum inn mesti skaði; þvíat
Hákon konungr var all-vinsæll af sínum mönnum,
ok örr af fé. Hann var heldr hár meðal-maðr, vel
vaxinn, fríðr sýnum, vel hærðr, ok eygðr manna bezt,
vel styrkr maðr, ok manna fimastr, ok um allt inn
léttasti á sér; allra manna bezt hest-færr þeirra sem
þá vóru í Noregi. Lík Hákonar konungs var fært inn

[1] *orðum*] nöfnum, Fl.
[2] *-beina*] thus Fl.
[3] Here begins St.
[4] *ok*] add. St.
[5] *fór*] kom, St.
[6] *ok er hann kom . . . tók*] St.; austr at Folldinni tók þá, Sk.
[7] *Ferant*] Feranz, St.
[8] *sóttin*] sóttinni, St.

A.D. 1257. til Oslóar, ok var hann jarðaðr í Hallvarðs-kirkju, þar sem Sigurðr konungr Jórsala-fari var grafinn.

289. Hákon konungr sat þenna vetr í Björgyn er
1256-57. nú var frá sagt, ok var þessi inn fertugandi[1] vetr ríkis hans. Ok síðan er Predicarar þeir höfðu til hans komit, er hann hafði sent um haustið suðr til Danmerkr, fannsk hónum svá í orðum þeirra sem Danakonungr hefði lítinn hug á at sættask við Norðmenn. Ok er Hákon konungr sá, at ekki mundi at sættum verða,[2] þá görði hann útboða-bréf um allan Noreg. Fóru minnstar nefningar[3] um Hálogaland; en því 74.
meiri sem sunnar var. Hann sendi [orð] Einari erkibiskupi ok öllum ljóðbiskupum, at þeir skyldu sem skjótast til hans koma, ok fylgja hónum í þenna leiðangr. Hákon konungr lét flota skipi því er hann hafði göra látið í Björgyn, ok kallaði Máriu-súðina. Þat var allra skipa fríðast. Eldr hraut ór hlunnunum, er fram gékk. Sem Sturla kvað:—

" Hrinda lét út herskips bröndum
hilmir frægr á saltan ægi;
" eldi hrauð fyrir æsi-köldum
unnar-meið ór dregnum hlunni:
" Almenningr varð út at sinna
ógnar-lundr á þínni grundu;
" mildir höfðu herboð[4] höldar,
harða svelld af Noregs-veldi."

290. Þá er Hákon konungr var búinn ór Björgyn, hélt hann fyrst austr til Víkr. Ok er hann kom austr fyrir Agðir, frétti hann andlát Hákonar konungs unga, sonar síns. Þótti hónum þat, sem var, mikil tíðendi ok þungr skaði. Hélt þá fyrst til Túnsbergs, ok stefndi þangat til sín erkibiskupi, ok öllum inum vitrustum mönnum er í vóru landinu, til ráða-görðar,

---

[1] *fertugandi*] so in full, Sk., St.
[2] *at sættum verða*] á sættirnar at stunda, St.
[3] *nefningar*] St., Fl.; nefndir, Sk.
[4] *útboð*] herboð, Fr.

hversu svara skyldi þeim örendum, er sendimenn A.D. 1257.
konungs af Spania höfðu til Hákonar konungs ok
jungfru Kristínar. En er erkibiskup kom, ok hér var
um talat, þá sýndisk sumum vitrum [mönnum] þetta
75. sæmiligt gjaforð, ef gipta vildi fylgja, eptir því sem
vón þótti til vera. Var þat konungsins atkvæði,
með vina sinna ráði, at játa sendimönnum því, at
hann mundi senda jungfrú Kristínu, dóttur sína, út í
Spaniam, eptir því sem konungrinn hafði orð til sent;
ok hón skyldi koma á hans völd; með því móti, at
jungfrúin skyldi kjósa sér til manns af bræðrum hans,
þann sem henni líkaði, ok þeim beztum mönnum sem
konungrinn fengi [til föruneytis] með henni. Eptir
þat lét konungr búa ferð þeirra, ok ætlaði menn til
ferðar með henni. Var þar fyrir Pétr biskup af
Hamri, Símon prédicari, ok enn fleiri lærðir menn.
Þar var ok fyrir settr Ívarr Englason, Þorlaugr bósi,
Loðinn leppr, Ámundi Haraldsson, ok margir aðrir
ágætir menn. Höfðu þeir meir en hundrað manna;
ok margar ágætar konur vóru í fylgi[1] með henni.
Hákon konungr gerði hana heiman með svá miklu fé
í gulli ok brenndu silfri, ok skinna-vöru hvítri ok
grári, ok öðrum dýrgripum, þeim er eingi vissi dæmi
til at þvílíkt fé hefði greitt verit með nökkurri kon-
ungs-dóttur fyrr[2] af Noregi. Hákon konungr lét búa
þeim eina snekkju mikla, ok vóru þar gör í herbergi,
á annat borð jung-frúnni, en á annat borð sira
Ferant; því at hann mátti ekki vera fyrir sjó-verk
uppi.[3] Þessi ferð var búin með inum mesta kostnaði
ok hævesku. Sem Sturla kvað:—

76. " Errinn sendi ungan svarra
út í lönd á geima þrútinn;
" aldri fréttuð jöfra-dróttins
æðri ferð af heiman-gerðum:

[1] *fylgi*] fylgð, St.
[2] Here begins the third vellum leaf of fragm. *b*.
[3] *uppi*] add. St.

A.D. 1257.

" Allir tóku yppi-þollar
unnar-tams fyrir Lægi sunnan
" ára-blakks sem allvaldr færi
innan-lands við dóttur þinni."

Þegar sem ferð jungfrú var búin, sigldu þau í haf, ok kómu af hafi við Járna-móðu í Englandi. Munu vér þar létta at sinni at segja frá þeirra ferðum.

291. Hákon konungr dvaldisk í Túnsbergi, ok kom til hans mikit lið ok frítt af Noregi. Hann hafði stór-mikit lið ok útboð um alla Víkina. Sem Sturla kvað:[1]—

" Norðan héldu allt um öldur
auðar-lundr við þik til fundar
" (húfar treystu drifnar dúfur)
dygðar-menn ór Finna-bygðum:
" Svífa léztu ór hverju hrófi
hlaðnar skeiðr á vatnið breiða
" (sandi jós um stál in steindu
storðar-gandr) fyri Elfi norðan."

Þá er Hákon konungr var í Túnsbergi kom sunnan af Danmörk Absalon Predicari, er Provincialis var af öllum Predicara-klaustrum í Norænni tungu. Hann 77.
var sendr af Dana-konungi til Hákonar konungs, at Norðmenn skyldu eigi herja í ríki hans. Sagði hann at Dana-konungr vildi heldr eiga stefnu við Noregs-konung, ok sættask við hann eptir góðra manna ráði. Hákon konungr bar þetta upp fyrir vini sína, ok fannsk þeim svá, et eigi mætti fyrir alvöru taka þat er Danir mæltu, með því at Danir hefði eigi efnt fyrr þat sem þeir höfðu við talask. Ok fyrir því gaf Hákon konungr þann órskurð bróður Absaloni, at hann mundi sigla suðr til Danmerkr sem hann hafði ætlat, ok fara með spekt ok friði til þess er reynt væri, hvárt þeir Christoforus konungr yrði sáttir, eðr væri þessi orð ekki nema fals ok hégómi.

[1] *b.* om. the verse.

Fór Absalon við þenna órskurð suðr til Danmerkr, ok með hónum Sigurðr prior er áðr hafði milli farit um vetrinn. A.D. 1257.

Eptir þetta býr Hákon konungr ferð sína af Túnsbergi, ok hafði Máriu-súðina; þat var dreki, ok þrítogr at rúma-tali, ok allra skipa fríðast [þeirra] er gör hafa verit í Noregi. Höfuðin vóru gulli lögð ok svírarnir. Seglit var sett með fögrum skriptum. Mörg hafði Hákon konungr önnur stór-skip ok ágætavel búin; ok þótti mjök líkt at sjá í sólskini sem eldar brynni af höfðunum, ok veðr-vitum, ok gylldum skjöldum, er við vóru stafnana. Sem Sturla kvað:—

78. " Digla-eldr var sénn í segli
svipti-lundr á dýrðar-skriptum,
" rísa tóku roðnir hausar
Rínar-logs yfir dreka þínum:
" Unnar þóttu eisur brenna
Ullar-fars af slegnu gulli,
" fasti rauð yfir flota glæstum
flesta rönd, á skeiða-bröndum."

Þá er Hákon konungr var búinn, sigldi hann af Túnsbergi með öllum herinum austr yfir Foldina. Sótti þá til hans mikill herr austan-fjarðar.[1] Þá er konungr sigldi austr ór Vegginum, sigldu Harðangrir, Þórir Gripsson[2] ok Bárðr Gróson, á skip Einars erkibiskups, ok af stafninn niðri í kinn-vangunum;[3] ok fauk allt senn á sjóinn, stafninn, ok skildirnir þeir sem við vóru; en veðr-vitana festi í seglinu þeirra Þóris, ok sigldu þeir í brott með þá. Erkibiskup lét róa til á báti at taka stafninn ok skjölduna.[4] Síðan lét hann setja stafninn í skipit, ok festa sterkliga, ok skjalda fyrir útan; ok sigldi síðan suðr til Ekreyja, ok fann þar konung. En þegar konungr vissi, at skip

[1] *austan-fjarðar*] austan yfir fjörð, St.
[2] *Gripsson*] *b.*; Greipsson, Cd.
[3] *kinnvangunum*] kinnungunum; *b.*; kinnvanginum, St.
[4] *skjölduna*] St.; skjöldinn, Sk.

A.D. 1257. erkibiskups var brotið, þá fannsk þat á, at hónum mislíkaði mjök; en sumir mæltu svá, at minnr væri brotið en biskups-menn segði Ok er þetta var sagt [erki-]biskupi; þá lét hann taka frá stafninn, ok rak hann þar um strandir. Skipuliga var með þeim konungi ok erkibiskupi; en ekki mart um. En til jungherra Magnúss var erkibiskup margr, en fárra annarra.

Þá er Hákon konungr lá í Ekreyjum, hafði hann 79.
þar stefnur við ráðu-neyti sítt; ok talaði fyrir þeim, ok birti þann skaða sem hann hafði fengit, ok allir Noregs-menn, í fráfalli Hákonar konungs unga. Ok eptir þat sagði hann svá:[1] "Þó at almáttigr Guð " hefði þenna frá þeim tekit," þá var þó gótt efni eptir um konungs-tekjuna, þar sem var jungherra Magnús son hans. Talaði konungr þar um snjallt örendi, ef mönnum sýndisk at taka hann til konungs í stað þess er þá var fallinn frá. En allir menn görðu hér góðan róm at, ok létusk þat gjarna vilja. Lagði erkibiskup flest til. Þá svarar konungr: "Herra " erkibiskup," sagði hann, "þá er vér áttum at tala " um landa-skipti með sonum mínum, vóru þér mjök " fýsandi, at Hákon konungr einn skyldi bera kon- " ungs-nafn eptir mínn dag, [en] jungherra Magnús " skyldi vera hertogi. Þótti yðr, ok öðrum fleirum " mönnum, undarligt er ek vilda eigi opinberliga göra " þá skipan þeirra í milli; [en] mér þótti vant at " misjafna nafn[2] með þeim jafn-bornum sonum mínum. " Skaut ek þá, sem jafnan, mínu máli til Guðs, at " hann skyldi skipta með þeim. En nú er svá til " borit, at sá er frá kallaðr er þá vildu upp hefja allir, " en hinn lifir eptir, er þér vildut, ok enn fleiri aðrir[3] " ráðgjafar várir, minni sæmðar unna en hann var " til kominn." Erkibiskup svarar: "Játa ek því, " herra," sagði hann, "at ek fýsta þess, at einn væri

[1] Fragm. *b*. contracts, reducing to a few lines, the following speeches.

[2] *nafn*] om. St.

[3] *aðrir*] add. St.

" konungr yfir [Noregi] í senn ; unna ek þess öngum A.D. 1257.
" manni betr at njóta[1] en Hákoni konungi, þvíat
" hann var ellri þeirra bræðra; hafða ek hónum kon-
" ungs-nafn gefit. En með því, at Guð hefir hann
" frá kallat, þá ann ek öngum konungs-tignar jamn-
" vel sem jungherra Magnúsi." At þessa gördu allir menn inn mesta róm. Var þat þá ráðit, at konungr mundi þar hafa almenniligt þing, ok mundi Magnúsi þar gefit konungs-nafn. En þótt hitt veri vanði mestr, at konungr væri tekinn í Þróndheimi á Eyra-þingi, þá þótti öllum varligra, at landit væri eigi konungslaust meðan Hákon konungr væri brott ór ríkinu.

80. 292. Jóns-vöku-dag átti Hákon konungr almenniligt 24th June.
þing í Ekreyjum. Þar var til konungs tekinn jungherra Magnús; hónum gaf konungs-nafn Einarr erkibiskup. Eptir þat sór hann lög ok réttindi öllu lands-fólki at *lignum Domini*. Síðan [sór] Knútr jarl Magnúsi konungi, ok þar eptir lendir menn, ok stallarar, ok skutil-sveinar; ok eptir þat tólf bændr ór hverju fylki. Messu-daginn hafði Hákon konungr Magnús konung í boði sínu, ok alla biskupa. Erkibiskup hafði mikit mein í hendi, ok var hann fyrir því eigi þar. Þar vóru allir lendir menn ok hirðstjórar. En um daginn eptir veitti Magnús konungr stórligar gjafir, fyrst Hákoni konungi föður sínum. Erkibiskupi gaf hann langskip meir en tvítögt at rúma-tali, inn bezta grip, ok enn fleiri gjafir. Hann gaf öllum inum beztum mönnum sæmiligar gjafir, þeim sem í boði hans vóru. Varð hann af því þegar stórliga vinsæll. Tók Magnús konungr þá mikla sveit, ok flesta þá er þjónat höfðu Hákoni konungi, bróður hans. Hann skyldi vera eptir til land-gæzlu.

293. Þá er þessir hlutir vóru skipaðir, lagði Hákon konungr herinum brott ór Ekreyjum. Magnús konungr
81. fór norðr í Víkina, ok sat í Túnsbergi um sumarit,

[1] *at njóta*] add. St.

A.D. 1257. Hákon konungr hafði til Danmerkr þrjú hundruð ok fimtán skip. Þessi floti var all-glæsiligr. Sem Sturla kvað:[1]—

" Ærin var sem elding færi
innan borðz á lægi norðan ;
" öldum varp er húfum héldut,
hilmis-kundr ! til Jörmun-grundar :
" Vinda þurðu vísa ferðar
veglig flaust und búnu segli
" (geiga létuð gylltar sýjur,
grundar-vörðr) at Eyrar-sundi."

Hákon konungr hélt herinum suðr til Eyrar-sunds ok til Kaupmanna-hafnar, ok lá þar í Refshala-djúpi. Mikit fannsk Dönum um herinn, þótti vera bæði mikill ok vel búinn. Sögðu, sem satt var, at eingi mundi þvílíkan útlenzkan her hafa fyrr séð kominn í Danmörk. Sem Sturla kvað:—

" Renna þótti upp á unnum
alla leið af flota breiðum
" hilmis frægs þar er herskip lágu
himna-eldr í Dana-veldi :
" Þengill kom þar annarr eingi
innan-lands, svá at dæmi finnisk,
" (ræsir stýrðut rétt til jarðar
ríki-látr) með afla slíkan."

26th June. Hákon konungr kom til Kaupmanna-hafnar Týrsdag ; s2.
en Frjádaginn eptir kom Dana-konungr í staðinn, ok hafði mikinn her, ok marga ágæta herra af Danmörk. Þar var Jacob erkibiskup af Lund, ok aðrir ljóðbiskupar. Þar var Jarmar af Ræ af Vindlandi. Ok er menn fóru um sættir at leita, þá var langt milli máls konunga. Vóru þá margir Norðmenn fýsandi Hákon konung at herja í ríki Dana-konungs. En konungr hafði gefit sex nátta frið til þess at hann mundi eigi

[1] *b.* om. the three following verses.

herja. Sem kvað Gizurr Þorvaldsson er þá var með konunginum : A.D. 1257.

" Snjallr bauð ör-grannt öllum
allvaldr griðum halda
" naðrs gló-strætis njótum
nætr sex ok frið gæta."

Einarr erkibiskup gékk [mest] eptir sætta umleitan, ok margir aðrir með hónum. En þetta var, sem jafnan hefir verit fyrr með Norðmönnum ok Dönum, at hvárum þótti sínn skaði meiri þegar sem í nökkura reiknan fór, hvat hvárir höfðu látið. Leitaði erkibiskup þá eptir með konungs-ráði, at hvárr konungr dæmði sínn skaða ok sínna manna. Ok er þat kom saman, stóð þat í, at Christóforus vildi fyrri dæma. Ok er þat var flutt Hákoni konungi, hugðisk hónum svá at, sem var, at sá réði öllu málinu[1] er síðarr dæmði; ok því játaði hann því. En áðr þessi sætt var samin, hafði Hákon konungr skipat öllu sínu liði, hvar hverir skyldu upp ganga ok herja, ef eigi tækisk[2]
83. sættin. Danir vóru mjök fúsir til sættanna, þvíat þeim sýndisk mikill afli Hákonar konungs ok torsóttligt lið. Sem Sturla kvað :—

" Öllum þótti, Egða-stillir,
ægiligt, inn víða frægi,
" gunnar-logs fyrir græði sunnan
geigur-þing við yðr at eiga :
" Sætta báðu Sygna-dróttinn
snjall-ráðan þik Danir allir
" fyrða gram, þvíat fegnir urðu
ţjándmenn þínir lífi sínu."

Þá er Christoforus konungr hugsaði þetta með sínum ráðgjöfum, þótti hónum stórr vandi í at skipa nökkura sætt við Norðmenn. Tók hann þá vitrligt ráð,

[1] *öllu málinu*] St., Fl.; öllum málum, Sk.

[2] Here ends the third leaf of *b*.

A.D. 1257. með vina sínna ráði, ok gaf upp Hákoni konungi alla þá hluti sem Norðmenn höfðu af gört við Dani. Ok með þessu fundusk konungarnir sjálfir. Ok er Hákon konungr heyrði þenna órskurð, þá görði hann hvergi óframarr af sínni hendi, ok gaf upp Dönum allan ófrið ok mótgang þann er Danir höfðu gört Norðmönnum. Til þessarra mála lögðu allir vel þeir sem við vóru; ok urðu allir fegnir sáttinni, nema Jacob erkibiskup, ok herra Jarmar af Vindlandi. Eptir sættina drakk Hákon konungr með Christoforo konungi í hans landtjaldi. Síðan gékk Dana-konungr á skip Hákonar konungs, ok drakk með hónum. Meðr þessi sætt bundu þeir fullkomliga vináttu sína, svá at Dana-konungr skyldi vera Noregs-konungi í sonarstað, en Hákon konungr hónum í föður-stað; skyldi ok hvárr öðrum veita með sínum styrk þann tíma sem annarr þættisk þurfa liðveizlu. Ok eptir þetta gaf hvárr öðrum góðar gjafir. Þá bauð Hákon konungr Christoforo hvárt hann vildi þiggja af hónum skipit Máriu-súðina, eðr þrjú önnur þau sem hann kjöri ór herinum. En Christoforus konungr játaði gjöfinni; en vildi síðarr kjósa, þá er hann sendi orð til Hákonar konungs, hvár hann vildi heldr skipin eiga. Eptir þetta fóru allir hlutir sem blíðast með þeim, ok skildusk með inum mesta kærleik. 84.

Hákon konungr fór eptir sættina norðr í Noreg í ríki sítt; ok urðu allir fegnir hans heim-kvámu. Sem Sturla segir:—

" Veitti virða dróttinn
vík-elldz giafir ríkjum
" (gull-sviptir hlaut giptu
göfugr) Skánunga-jöfri:
" Heim kom hilmir Rauma
(hvatir fundu þat skatnar)
" ár með öflgum tíri
ólestr ok veg mestum."

Hákon konungr hélt fyrst til Túnsbergs ok fann [þar]

Magnús konung ok frú Margrétu dróttníng. Eptir A.D. 1257.
þat fóru þeir báðir norðr til Björgynjar. Þá veitti Hákon konungr Magnúsi konungi Rygja-fylki. Hann görði ok þat bert fyrir mönnum, at þeir báðir konungarnir skyldu til Þróndheims [norðr] ok sitja þar um vetrinn. Bjoggu þeir ferð sína norðr til Þróndheims. Var dróttning á[1] skipi með konungum ok frú Rikiza.

85. 294. Nú er at segja frá ferð frú Kristínar ok hennar föru-neyti. Var þar frá horfit er þau kómu til Englands. En þaðan fóru þau suðr um sjó í Nordmandí. Ok er þau kómu þar, vildi Ívarr Englason fara it vestra skipleiði; en sira Ferant, ok Þorlaugr bósi, ok þeir sem örendi höfðu til konungs af Franz, vildu þeir fyrst finna hann. Sneru þau þá ferðinni á land upp, ok keyptu meirr en sjau tigi hesta um fram þá sem áðr höfðu þau. Þeir Þorlangr bósi ok [sira] Ferant fóru á fund Frakka-konungs; ok tók hann vel örendum Noregs-konungs. Ok er hann vissi um ferð jungfrúnnar, þá lagði hann þat ráð til, at þau skyldu eigi fara it vestra um Gaskonia; bað þau fara um sítt ríki; ok þar með fékk hann þeim mann[2] með bréfi sínu ok innsigli til alls forbeina þess sem þau þurftu. Ok fór sá með þeim[3] allt út til þess staðar er Narbon heitir, ok liggr við Jórsala-haf. En þegar sem herra sá, er í staðnum var, vissi kvámu jungfrú, lét hann fara á sínn kost þann dag alla hennar menn. Þaðan fóru þau í Kataloniam,—þat er í ríki konungsins af Aragun,—ok var all-vel við þeim tekit. Þaðan fóru þau um stór fjöll ok harðar götur fram með Jórsala-hafi. Jungfrú hafðisk vel við í ferðinni, ok var æ því betr sem þau fóru lengra fram.

86. Þau fóru til þess staðar er Gerun heitir. Ok þegar sem jarl, sá er í staðnum var, frétti til jungfrú, reið

---

[1] *á*] St.; í, Cd.
[2] *ok þar . . mann*] add. St.
[3] *fór sá . . þeim*] St.; ok fóru með þat, Sk.

A.D. 1257. hann móti henni af staðnum, ok einn biskup með hónum, vel tvær mílur með þrjú hundruð manna. Ok er hón kom til staðarins, þá tók [jarl] í beils hennar, ok leiddi hana í staðinn, ok biskup á aðra hönd, til þess sem hón kom þar sem[1] henni var herbergi tekit. Með svá miklum sæmðum var henni fagnað þar sem þau kómu. Þá er jungfrú reið til Barzalon, reið út konungrinn af Aragon í móti henni með þrimr biskupum, ok ótalligum her, meir en þrjár mílur, ok fagnaði henni allsæmiliga, ok tók sjálfr í beisl hennar, ok leiddi hest hennar í staðinn undir henni; ok hélt henni kost tvá daga ok hennar mönnum sæmiliga, en síðan um allt ríki sítt. Hvar sem þau kómu til staða, þá riðu í móti þeim, jungfrúnni ok hennar föru-neyti, riddarar ok barónar, eptir því sem konungrinn af Aragun hafði ráð fyrir gört.

23rd Dec. Jungfrú kom tveim náttum fyrir Jól í Kastel til þess staðar er Sarri heitir; ok riðu þar út í mót henni, Lofuis bróðir konungsins af Kastel, ok biskupinn af Afstorga;[2] ok var þeim vel fagnat. Þau kómu Jóla-

25th Dec. kveldit til Burgs,[3] ok var þar vel við þeim tekit; ok herbergjaði þau at munka-klaustri því sem konungssystir var í, frú Bæringer, ok heyrðu þar messu í

28th Dec. staðnum inn þriðja dag Jóla, ok ofraði jungfrúin einu 87. miklu borðkeri, en öðru hafði hón ofrað áðr í Rothemadun. Ok af slíkum hlutum, ok öðrum þvílíkum, fékk hon svá mikla frægð í þessari ferð, at eingi vissi dæmi til, at né ein jungfrú útlend mundi jafnmikla sæmð fá. Ok svá hugsa menn eptir, at eigi hafi sú ferð verit farin af Noregi, er jafn-virðuliga hafi tekin verit, sem þessi, af útlendum höfðingjum,[4] síðan er Sigurðr konungr Jórsala-fari fór. Inn fjórða dag Jóla riðu þau ór staðnum Burgs með ráði konungsins af Kastel, þvíat hann vildi at jungfrúin kæmi til

---

[1] *sem . . sem*] add. St.
[2] *af Afstorga*] af af storga, Cd.
[3] *Burgs*] St.; Burks, Sk.
[4] ok, add. Sk.; om. St.

hans enn átta dag Jóla. En sama dag at kveldi A.D. 1258.
sendi frú Beringer, konungs-systir, henni sjau kven- 1st Jan.
söðla[1] ok alla vel búna, ok þann með balldrkinn er
sjálf hón skyldi hafa. Ok þann sama dag reið kon-
ungrinn af Kastel ór Valinz í móti jungfrú með
mikinn her, ok fagnar henni, sem hann mundi sínni
[einga-]dóttur; ok tók sjálfr í beisl hennar, ok leiddi
hana í staðinn virðuliga. Hinn tíunda dag reið kon-
ungr með henni til Valledelit; ok kom þá ríðandi í
mót þeim son konungsins með ótalligum her[2] ríðara
ok baróna, erkibiskupa ok ljóðbiskupa ok sendi-manna
bæði heiðinna ok kristinna. Lét konungrinn fá jung-
frú herbergi þar í staðnum, ok virða hana um alla
hluti svá mikils, at eingi útlendr maðr hafði þar
komit, hvárki karl né kona, sá er þar væri jafn-vel
fagnat um alla hluti. Ok hvert sinn er konungr vildi
finna hana, eðr dróttning, þá leiddu þau hana bæði til
88. sætis. Eptir þetta sendi konungr af Aragun bréf til
konungs af Spania, mágs síns, ok til dróttningar,[3] dóttur
sínnar; ok beiddisk þess, at konungrinn[4] skyldi gipta
hónum jungfrúna. Konungr bar þetta fyrir jungfrú
ok Norðmenn, ok lét henni kost á þessu giptingar-
orði; ok sagði at hann var [góðr] drengr ok mikill
höfðingi. En með því at Norðmenn vissu, at kon-
ungrinn var á efra aldri, þá fundu þeir þat til[5] um
gjaforðit. Var þess ok ekki meirr leitað en svá. Ok
hér eptir talði konungr upp bræðr sína alla, ok sagði
hversu hverjum var háttað. Sagði hann at Friðrekr
var ellztr þeirra bræðra; lét hann vera vaskan mann,[6]
ok góðan riddara, ok réttara góðan í sínu landi; veiði-
maðr góðr; ok því[7] hafði hann skarð í vör. En
Heinrek bróður sínn kvað hann vera beztan riddara

---

[1] *kvensöðla*] St., Fl.; kvenstóða, Sk.

[2] *ótalligum her*] St., Fl.; ótal, Sk.

[3] *dróttningar*] om. St.

[4] af Aragun, add. Cd., writing "at konungrinn" twice.

[5] *til*] St.; at, Sk.

[6] Here one leaf is lost in St.

[7] *ok því*] thus?

A.D. 1258. af öllum bræðrum; en ekki kvað [hann] um þat þurfa at tala, þvíat hann hófsk í mót hónum ok föður sínum, ok stríddi á þeirra ríki. En Sci[91] erkibiskup-efni af Tulet sagði hann vera góðan ok vel skapaðan. En Philipus erkibiskups-efni af Sibiliu sagði hann [eigi] vera skapaðan til klerks, heldr at fara með skemtan, haukum ok hundum, ok [kvað] hann vera hinn mesta einvígis-mann at björnum ok villi-svínum; ok jafnliga glaðr ok kátr ok lítilátr, ok inn bezti félagi; "Hann er ok sterkastr af öllum "vórum bræðrum, ok góðr riddari." En af vexti hans 89.
sagði hann ekki eðr fríðleik, þvíat Norðmenn máttu þat jafnliga sjá. Þat fannsk þeim í, at konungi féllsk þessi bezt í geð af öllum bræðrum[2] sínum; ok svá þótti jungfrúnni ok Norðmönnum; ok því kaus hon þenna sér til manns með vina sínna ráði. Svá segir Sturla um ferð jungfrú:—

"Ríða frá ek ór borgum breiðum
bragna fjölð (Af þínu magni
"víða glöddusk Valskar þjóðir
varrar-eld) í móti svarra:
"Síðan kaus um sæmðar-fúsa
snildar-brúðr þann er eiga vildi
"öðlings bræðr af yðru ráði
œztra manna göfugr svanni."

31st Mar. Þat var Ösku-Óðinsdag er herra Filipus festi jungfrú með Guðs miskunn, ok ráði konungsins af Kastel, ok sjálfrar henna vilja. En sú var in fyrsta bæn hennar, at hón bað þess herra Filipus, at hann skyldi láta göra kirkju inum helga Óláfi konungi; ok játar hann þegar með fullkomnum góðvilja. En þar þarf eigi mörg orð um at hafa; hvívitna þat sem hón bað þá var sýst. En svá var á kveðit at brúðlaupit skyldi vera Dróttinsdag eptir Páska-viku. Ok er sú stund

[1] Santius? Cerius, Fl.
[2] ok góðr riddari, add. Cd., repetition from above.

kom, þá var þat veitt með inni mestu sæmð er vera A.D. 1258.
mátti í því landi. En Óðinsdag eptir brúðlaups-
görðina kómu í Spania sveinar Hákonar konungs,
Þóralli ok Bjarni, ok sögðu frá ferðum konungsins.
Ok eptir þetta bjoggusk Norðmenn brott. Ok fóru
90. þeir aptr í Noreg: Pétr biskup, ok Andrés, ok Nikulas
son Ámunda Haraldssonar. En þeir sneru út í Jór-
sala-heim, Ívarr Englason, ok Þorlaugr bósi; ok and-
aðisk Ívarr í þessari ferð.

295. Þann vetr, eptir er Hákon konungr hafði farit til Danmerkr um sumarit, sat hann í Þróndheimi, sem fyrr var ritað. Þaðan bjósk hann um várit, ok Magnús konungr með hónum, á land upp; ok fóru suðr yfir Dofra-fjall. Þá hafði Hákon konungr ráðit fyrir Noregi fjóra tigi[1] vetra ok einn vetr. Frú Margrét 1257–58.
dróttning fór it ytra, ok hafði skip þat er Sauðar-
vömbin hét til Björgynjar. En þar tók hón Máriu-
súðina; ok hélt henni austr til Víkr. Fann hon Há-
kon konung í Túnsbergi. Einarr erkibiskup fór eigi
norðan, þvíat þeir [konungr] höfðu skilizk með nök-
kurri fæð. Hákon konungr býr ferð sína af Túns-
bergi austr til Elfar, ok svá Mágnús konungr, til
móts við Birgi jarl. Þá hafði Dana-konungr sent orð
bæði í Noreg ok Svía-ríki, at Hákon konungr ok
Birgir jarl skyldi koma til liðveizlu; því at þá var
mikill ófriðr í Danmörk af hernaði þeim er Jarmar
görði í Sjólandi. En synir greifans Álfs herjuðu í
Jótland, Jón ok þeir bræðr. Ok var af þessum her-
naði inn mesti ófriðr í Dana-veldi.

296. Hákon konungr, ok Magnús konungr, ok Birgir
91. jarl, fundusk í Elfi; ok töluðu marga hluti sín í milli
um orðsendingar Dana-konungs, ok þá hluti sem
landa-nauðsyn var til. Réðu þeir þá þat með sér,
at þeir skyldu búa her af hváru-tveggja landinu þau
[misseri], ór Svía-ríki ok Noregi, ok fara þá er þeir

[1] *fjóra tigi*] xl., Cd.

A.D. 1258. væri búnir at veita lið Christoforo konungi í móti hans óvinum. Var svá á kveðit með þeim, at fjóra tigi hundraða[1] skyldi hafa hvárr þeirra, Hákon konungr ok jarl, nema annarr-hvárr vildi meira her hafa. Fór þá sem jafnan all-blíðliga með þeim; þviat þeirra vinfengi var æ því meira sem þeir fundusk optarr. Þá var ok þat ráð tekit, at frú Rikiza fór upp í Svía-veldi með föður sínum, ok leysti Hákon konungr hana all-sæmiliga af hendi. Junkeri Sverrir var eptir með Hákoni konungi, ok var konungr all-vel til hans. Var hann ok it bezta manns-efni, ok unni konungr hónum mikit. Hákon konungr sendi þá suðr til Danmerkr skipit Máriu-súðina Dana-konungi. Ok tók hann þessi sending vel, ok svá þeim orðsendingum er til hans kómu, at Hákon konungr ok Birgir jarl mundi koma til liðveizlu við hann þegar sem hann þóttisk þurfa. Hákon konungr fór ór Elfi, þegar er hann var búinn, ok norðr í Víkina, ok dvalðisk hann þar lítla hríð í Túnsbergi, ok fór þaðan norðr í land,
The end of June. ok kom til Björgynjar um Vakna-skeið, ok dvalðisk þar um sumarit, ok skipaði þar mörgum hlutum. Þetta vár áðr brann mestr hluti bæjarins í Túnsbergi, ok fengu þar margir menn mikinn fé-skaða.

Þetta haust kómu þeir heim er fylgt höfðu jung- 92.
frú Kristínu: þeir bróðir Símon, ok Loðinn leppr, ok Ámundi Haraldsson; ok höfðu þeir farit útan skipaleiði af Spáni á einum kugg. En Pétr biskup fór landveg í Flandr, ok kom hann nökkuru síðarr. Andrés Nikulasson var eptir í Franz þá tólf mánuðr. Þá er þeir Pétr biskup fundu Hákon konung, kunnu þeir segja hónum mörg tíðendi útan ór löndum. Þeir sögðu mikit í frá, hversu konungrinn af Spáni hafði fagnat jungfrú Kristínu, dóttur hans, ok öllu hennar föruneyti, ok hversu höfðingliga hann hafði þá af höndum leyst. Þeir sögðu, at þat var eigi minna fé en

[1] *fjóra tigi hundraða*] xl. c., Cd.

átta hundruð marka skírra er hann gaf þeim um fram þat er þeir þurftu til kostnaðar at hafa. Þeir sögðu mikit frá, hversu mikill vin konungrinn var Hákonar konungs; ok við hvern sem Hákon konungr ætti stríð, þá skyldi hónum heimill hans styrkr, þegar er [eigi] væri til mótz konungr af Franz, eðr konungr af Aragun mágr hans, eðr Engla-konungr. Hákon konungr hét ok, at veita þar í mót sínn styrk konunginum af Spania, ef eigi væri í mót Svía-konungr, eðr Dana-konungr, eðr Engla-konungr. Konungr af Spania bjó þá her sínn út í heiðinn dóm; ok fýsti hann mjök Hákon konung at[1] fara með sér, ok leysa svá kross þann er hann hafði tekit; þvíat þar var til páva leyfi, at[1] þar skyldi krossinn leysask sem til 93. Jórsala væri farit. Pétr biskup kom þetta sumar upp í Hamar til staðar síns, ok þá sæmiligar gjafir af Hákoni konungi; ok skilðusk þeir með inni mestu vináttu. A.D. 1258.

297. Hákon konungr sat um sumarit í Björgyn. Þá var með hónum Gizurr Þorvaldsson. Konungrinn görði þá skipan [til] Íslands, at hann sendi Gizur út til Íslands, ok gaf hónum jarls-nafn. Hét Gizurr at friða landit í mót, ok láta alla bændr gjalda skatt konungi, svá sem hann hafði áðr beitt. Bar Gizurr mikil mál á, at hann mundi því auðvelliga[2] á leið koma. Konungrinn gaf hónum með jarls-nafni margar sæmiligar gjafir, ok leysti hann vel ok sæmiliga sér af hendi. Hann sendi út með hónum Þórhalla inn hvíta[3] hirðmann sínn, at skynja hversu jarl færi með konungs trúnaði. Margir trúnaðar-menn konungsins fóru út á öðrum skipum þat sumar at skynja konungs örendi, hvárt jarl færi með þeim eptir því sem hann hafði heitið konungi.[4]

---

[1] *at*] ok, Sk.
[2] *-liga*] -ligar, Cd.
[3] *hvíta*] Here St. begins again.
[4] *eptir . . konungi*] St., Fl.; svá sem konungr hafði beitt, Sk.

A.D. 1258-1259. En er Gizurr kom til Íslands, þá hélt hann því vel upp, sem vera átti, er Hákon konungr hafði gört meiri sæmð hans en nökkurs manns annars á Íslandi, í þeirri nafnbót er hann hafði gefit hónum, með mörgum öðrum sæmðum. Þat lét hann ok fylgja, at Hákon konungr hafði svá gefit hónum þessa nafnbót, at hann skyldi þat öngvan penning kosta, ok eingi skattr skyldi við þat leggjask á landit. Sagði hann ok um þá menn, er hónum görðusk hand-gengnir, hirðmenn eðr skutil-sveinar, at þeir skyldu þvílíkar nafn- 94.
bætr hafa í Noregi með[1] Hákoni konungi. Urðu við þetta margir góðir menn til at görazk hónum hand-gengnir, ok sóru hónum eið, en Hákoni konungi trúnað. Síðan[2] urðu menn þess varir, at þat var fals er hann sagði frá orðum konungsins. En allt at einu héldu menn trúnað við hann ok Hákon konung. Eru frá viðskiptum þeirra jarls ok Íslendinga margar frásagnir, þær sem oss þykkir eigi nauðsynligt at rita í þessa frásögn; en þó mun[3] sumra getið verða síðarr. Um vetrinn áðr Gizurr jarl kæmi til Íslandz, tók Þorvarðr Þórarinsson af lífi Þorgils skarða, fyrir þær sakir er Hákon hafði skipat Þorgilsi Eyja-fjörð ok allar sveitir fyrir norðan Öxnadals-heiði, þar sem konungr kallaði sína eign; en Þorvarðr þóttisk heimilðir til hafa af Steinvöru, mágkonu sínni.

298. Hákon [konungr] efnaði til vetr-setu í Björgyn um haustið, ok sat þar um vetrinn. Þessi var annarr
1258-59. vetr ins fimta tigar ríkis hans. Um várit eptir kómu þau orð frá Danmörk af Christoforo konungi, at Hákon konungr skyldi koma til liðveizlu við hann, sem [þeir] höfðu heitið ok [Birgir] jarl af Svía-ríki. Ok er þessi orð kómu til Hákonar konungs, stefndi hann til sín lendum mönnum sínum ok sýslu-mönnum, ok hafði nefndir ór landi sem hónum líkaði. Lét

---

[1] *með*] af, St.
[2] *Síðan*] Brátt, St.
[3] Here ends Sk.; the text is now taken from St.

hann þá flota skipum þeim sem hann vildi hafa, ok A.D. 1259.
95. bjó ferð sína. En er hann var búinn, sigldi hann austr með landi. Ok er hann kom suðr um Jaðar, kómu í mót hónum tveir ríðarar af Danmörk, ok sögðu þau tíðendi, at Christóforus Dana-konungr var andaðr. Þat með, at dróttning ok aðrir höfðingjar, sendu einkanliga orð Hákoni konungi, at hann skyldi koma til hjálpar við þá, sem hann hafði heitið Christoforo konungi. Þetta bar Hákon konungr fyrir vini sína ok ráðgjafa. En hvat sem hverr lagði til, þá var þat eigi konungs háttr, at halda eigi orð sín. Ok fyrir því hélt Hákon konungr fram ferðinni; lagði fyrst til Túnsbergs. Drózt þá saman mikill herr í Víkinni, ok hélt Hákon konungr til Danmerkr á því sumri, ok hafði bæði mikit lið ok frítt. Ok hélt hann hernum til Kaupmanna-hafnar, ok fann þar dróttning. Birgir jarl kom ekki til Danmerkr á því sumri, ok hafði þó leiðangr úti; ok komzt eigi lengra en austr til Bleikinga. Þá er Hákon konungr kom til Kaupmanna-hafnar, hafði dróttning, ok Dana-höfðingjar, sætzt við sonu greifa Álfs; ok þóttuzt þá ekki þurfa liðveizlu Hákonar konungs ok Norðmanna. En þat fannzt í orðum Hákonar konungs, at hónum þóttu Danir eigi haldit hafa þat sem þeir höfðu ráðit sín
í milli. Hákon konungr gaf dróttningu sæmiligar gjafir, ok svá dróttning hónum í móti. Þá er Hákon konungr lá í Kaupmanna-höfn, lét hann taka kugg einn í Eyrar-sundi yfir við Málm-hauga, er átti herra Jón, bróðir Jacobs erkibiskups af Lund. Þar vóru á þeir menn er verit höfðu með Jarmari. En þeir biskups-bróðir[1] styrktu mest Jarmar af Dana-höfðingjum. Hákon konungr lét þessa menn leiða á mót; ok bað Dani ganga til at kenna þá, hvárt þeir vóru
96. kaupmenn eða ráns-menn. En landz-menn kenndu, at þeir vóru víst ráns-menn. Vóru sumir hálshöggnir, sumum annan veg skriptað. Hákon konungr

[1] *-bróðir*] -bræðr, Fl.

A.D. 1259-1260. hafði kugginn; ok var þat hesta-kuggr hans síðan. En þegar sem Jarmar spurði, at Hákon konungr var kominn til Danmerkr, þá flýði hann í brott, ok sigldi suðr undir Vindland. Ok eptir þetta fór Hákon konungr í brott af Danmörk, ok aptr í ríki sítt. Danir tóku til konungs Eirek, son Christofora konungs; ok var hann þá barn at aldri.

299. Hákon konungr kom aptr um haustið til Noregs, ok fór norðr til Björgynjar, ok sat þar um
1259-60. vetrinn. Ok var þessi inn þriði vetr ins fimta tigar konungsdóms hans. Þenna vetr andaðizt Pétr biskup í Hamri; ok þótti þat öllum mönnum mikill mannskaði. Eptir annlát Pétrs biskups höfðu Kórs-bræðr þar í Hamri stefnur með sér, ok töluðu um biskupskosning. En þat samðizt [eigi] með þeim, ok fengu Kórs-bræðr[1] öngvan kórit,[2] áðr kosningr hvarf undan þeim ok til erkibiskups. Ok eptir þetta sendu þeir menn norðr til Einars erkibiskups; ok beiddu, at hann skyldi órskurð veita, hverr[3] biskup skyldi vera af þeim sem þeir hefði til nefnt. Erkibiskup ritaði bréf austr, ok gaf þeim aptr kosning; en nefndi þó til þann kórs-bróður er Loðinn hét, at hónum sýndizt at þeir kjöri. En Loðinn var ekki mikill vin Hákonar konungs.

300. Konungrinn sat í Björgyn um vetrinn. Hann hafði áðr um sumarit spurt af Íslandi, at Gizurr jarl hafði lítinn hug á lagit[4] at flytja mál hans við Íslendinga. Tók [konungr] þat ráð, at hann sendi út skip snemmendis til landzins; ok mælti svá fyrir, at 97.
þeir skyldu út koma fyrir Alþingi. Vóru þá gör út bréf með þeim; ok kvað konungr á, hversu mikinn skatt hann vildi hafa af landinu, ok svá hvat jarl skyldi hafa. Bað konungr þessi bréf flytja á Alþingi; ok beiddizt þar órskurðar af landz-mönnum[5] í móti. Með þessum bréfum fór Ívarr Arnljótar son,[6] ok Páll

---

[1] *kórs-bræðr*], emend., þssi, Cd.
[2] *kórit*] Fl.; kosning, Cd.
[3] *hverr*] Fr.; hvortt, St.
[4] *hug á lagit*] huga lagt, Cd.
[5] *landz-*] liðs-, Cd.
[6] *Arnljótarson*] thus, not Arnliotz, St., Fl.

línsauma, hirðmenn konungs. Þeir kómu út fyrir Al- A.D. 1260.
þingi; ok fóru til þings. Var þar fyrir Gizurr jarl ok formenn flestir. Þá vóru flutt bréf Hákonar konungs; ok var þar mikil mann-deild á, hversu þeim var tekit. Flutti jarl konungs örendi, ok þó nökkut með öðrum útveg en á bréfum stóð. En Sunnlendingar, þeir sem mestir vinir vóru jarls, mæltu mest í mót skattinum, ok svá þeir sem komnir vóru austan um Þjórsá. Ok féllu þær lyktir á, at örindi þeirra Ívars varð ekki; ok fóru þeir útan it sama sumar á konungs fund. Var þat þeirra flutningr, at Sunnlendingar mundu eigi svá djarfliga hafa neitat skattinum, ef þeir vissi at þat væri í mót vilja jarlsins.

301. Hákon konungr fór þat sama sumar ór Björgyn, er hann sendi þá Ívar út, austr til Víkr, ok með hónum Magnús konungs-son. Fóru þeir allt austr til Elfar; ok kom þar til mótz við þá Birgir jarl. Fór þá all-blíðliga með þeim. Var jarl í boði konungsins, ok synir hans enir ungu, ok margir göfgir menn með hónum. Bundu þeir þá enn fastliga sína vináttu, svá at hana skyldi ekki skilja meðan þeir lifðu báðir.
98. Mæltu ok til þess, at þeir skyldu finnazt annat vár eptir. Ok skilduzt þeir konungr ok jarl. Fór Hákon konungr norðr í Víkina. Þá var með hónum Heinrekr biskup af Hólum á Íslandi, er þá hafði fylgt konungi lengi. Ok er konungr kom austan yfir Foldina, tók Heinrekr biskup sótt. Þeir sigldu vestr yfir Foldina til Túnsbergs. Ok er þeir höfðu lítla hríð dvalzt í bænum, andaðizt Heinrekr biskup. Lík hans var jarðat í Óláfs-kirkju í Túnsbergi. Ok þakkaði Hákon konungr sjálfr söng [1] a grafar-bakka, ok fór þar um mörgum fögrum orðum ok snjöllum; ok lagði mjök til lofs við biskup, sem verðugt var í marga staði.

302. Eptir þetta fór Hákon konungr ok Magnús konungr norðr til Björgynjar, ok þaðan til Þróndheims,

[1] *söng*] add. Fr.

A.D. 1260. ok ætluðu norðr at Óláfs-vöku. Ok er þeir kómu til Níðaróss, var fyrir í bænum Einarr erkibiskup, ok mikill fjölði af vöku-fólki. Þar var ok kominn Loðinn kórsbróðir af Hamri með ráði erkibiskups, ok kosinn til biskups móti konungs vilja. Ok því görði hann stygð á til erkibiskups. Þá er Hákon konungr lagði til árinnar, sveif skipit konungs á eyrina gengt Bakka, ok festi þar. Erkibiskup réri í mót hónum, ok bauð, at allir menn skyldu til fara þeir kænastir væri, at koma skipinu af grunninu.[1] En konungr vildi eigi þiggja at hónum. Síðan lét konungr setja skorður undir skipit, at eigi mætti hallazt er fjaraði. En er flæddi, þá flaut skipit; lögðu þá konungarnir til bæjarins, ok görði erkibiskup í mót þeim fagra *pro-* 99.
cessionem, ok mintizt við Hákon konung. Sira Loðinn gékk undir hönd erkibiskups ok mintizt til konungs, ok ekki mjök einarðligr. Ok er konungarnir höfðu lítla hríð dvalizt í bænum, höfðu þeir stefnu við erkibiskup um biskups-kosning í Hamri. Vildi erkibiskup ekki annat en Loðinn væri biskup; en Hákon konungr mælti í mót þverliga. Ok hér af sló með þeim í ina mestu deilu. Ok kom því máli svá, at Hákon konungr appellaði erkibiskup út til páfa, ok varð erkibiskup við þat inn styggvasti. Ok eptir þetta gékk í millum þeirra Magnús konungr, ok aðrir vinir þeirra, ok áttu hlut í, at þeir semði.[2] Talðizt þá ok Loðinn undan at vera biskup, er hann vissi forþokka konungs. Kom þá Magnús konungr því á leið, at þeir fundusk, konungr ok erkibiskup. Var þar fyrir Magnús konungr, ok biskup af Suðreyjum, ok Gillibert er þá var klerkr Hákonar konungs ok verit hafði erkidjákn í Hjalltlandi. Vildi Hákon konungr hann til biskups hafa í Hamri. Ok lauk svá þessari stefnu, at erkibiskup kaus Gillibert til biskups, en Loðinn gaf upp af sínni hendi. En með því at áðr var til páva skotið málinu, sendu þeir Gillibert út til pávans. Ritaði þá konungr

[1] *grunninu*] Esp.; miswritten in Cd. | [2] *semði*] sæmdi, Cd.

ok erkibiskup bréf með hónum, at þetta var beggja þeirra vili. Ok fór hann eptir þetta á páva fund. A.D. 1260-1261.

100. 303. Um sumarit eptir fór Hákon konungr inn til Frosta-þings, ok skipaði þar konungs-málum. Síðan bjóst hann suðr í land, ok með hónum Magnús konungr; ok kvómu þeir um haustið til Björgynjar; ok sat Hákon konungr þar um vetrinn; en Magnús konungr fór suðr í Stafangr, ok sat þar. Þetta haust kvómu þeir útan af Íslandi, Páll ok Ívarr; ok sögðu konunginum sítt örendi, hvert orðit var. Fansk konunginum svá í, at Gizurr mundi ekki meira af hafa tekit at flytja konungs-mál,[1] en hann hafði heitið, eða konungr laun fyrir selt. Hákon konungr veitti Jólin í Björgyn. Ok var þessi inn fjórði vetr ins fimta tigar ríkis hans. Um vetrinn eptir tók jungherra Sverrir sótt þá er hann leiddi til bana, ok þótti konunginum þat inn mesti skaði ok mörgum öðrum. 1260-61.

304. Hákon [konungr] ok Magnús konungr höfðu sent um sumarit bróður Nikulás suðr til Danmerkr at flytja bónorð Magnúss konungs við jungfrú Ingiborgu, dóttur Eireks konungs helga. Ok skyldi bróðir Nikulás fara suðr í Saxland til fundar við hertugann, móðurföður hennar, ok vita hvat hann legði til þessarra mála; þvíat hann var inn mesti höfðingi, ok einn af þeim sjau mönnum er kjósa skulu keisarann; ok hann skal vera dróttseti keisarans hvert sinn er hann er
101. fyrir norðan Fjall. Ok er sendimenn kómu til hertugans, flytjandi þeirra örendi fyrir hónum, tók hann lítið af; ok sagði, at hans dóttur-dóttir var Dönsk at föður-ætt, ok Danir hefði ráð fyrir hennar giptingar orði. Síðan lét hann leiða í sýn við þá tvær dætr sínar, harla vel búnar, ok mælti hertugi: "Fyrir "þessum mínum dætrum hefi ek ráð, hverr sem þeirra "biðr." Eptir þetta fara sendi-menn aptr í Dan-

[1] *konungs-mál*] emend.; lögmál, Cd.

A.D. 1261. mörk, ok svá til Noregs á fund Hákonar ok Magnúss konungs.

305. Eptir annlát jungherra Sverris fóru þeir Hákon konungr ok Magnús norðr í Sogn, ok þaðan norðr[1] um Filla-fjall,[2] ok svá til Upplanda. Ok er þeir kómu upp á Heiðmörk á Ringisakr, kom þá til mótz við þá Einarr erkibiskup, ok fór með þeim suðr í Víkina. Þeir fóru fyrst til Túnsbergs, ok fundu þar bróður Nikulás. Sagði hann sín örendi slík sem orðit höfðu. Konungr sendi sem fljótast sira Askatín ok bróður Nikulás[3] suðr til Danmerkr; skyldu þeir fara á fund dróttningar, ok greifa Ernest, ok þeirra [manna] annarra, er svör höfðu fyrir jungfrú, ok vita hverr útvegr verða skyldi á þessu máli. En meðan þeir vóru í þessi ferð, fóru konungarnir ok erkibiskup austr til Elfar, ok ætluðu at finna Birgi jarl. Lágu þeir um hríð í Elfinni, ok biðu jarls.[4] En jarl kom eigi. Fóru þeir þá aptr í Víkina, ok sátu í Túnsbergi þar til er Askatín kom ór Danmörk. Nikulás var eptir suðr þar. Hann sagði þau orð dróttningar ok greifa Ernest, ok jungfrú, at konungarnir skyldu senda í mót henni 102.
vegligt föruneyti; en dróttning hèt, ok jungfrúinnar frændr, at búa ferð hennar sæmiliga með hinum beztum föngum.

306. Síðan gerðu konungar ráð fyrir at senda móti jungfrúnni. Var þar fyrir[5] herra Hákon biskup, Ögmundr kræki-danz, Borgar son hans, Páll gás, ok Loðinn staurr. Þeir höfðu sjau skip, ok flest stór. Biskup hafði tvítog-sessu, en Ögmundr dreka mikinn, ok annan Páll gás. Þeir höfðu frítt lið ok vel búit. Ok er þeir vóru búnir, fóru þeir suðr til Danmerkr,

---

[1] *norðr*] thus Cd.

[2] *Filla-*] thus Cd.

[3] Here one leaf is lost in St.; the text is now taken from Fl.

[4] *lágu . . . jarls*] add. Fr.; om. Fl.

[5] *en dróttning . . Var þar fyrir*] Fr.; en þau hétu at búa hana sæmiliga í brott. Síðan sendu þeir í mót jumfrú, Fl.

ok kómu til Hrossa-ness[1] á Jótlandi at þeim stefnu- A.D. 1261.
degi sem Danir höfðu þeim lagit. En þat var hálfum
mánaði fyrir Óláfs-vöku. Ok er þeir kvómu þar, fundu
þeir engan mann, hvárki af dróttningar hendi, né
greifans, þann er þeim görði órskurð um sítt örendi.
Síðan görðu þeir menn upp til klaustrs þess sem júng-
frúin[2] var í; ok létu spyrja ef nokkut ráð væri fyrir
gört ferð hennar til Noregs. Hón sagði svá, at alls
ekki ráð væri fyrir gört svá at hón vissi. Ok eptir
þat sendi hón svein sínn til dróttningar, ok spyrr, ef
hón vildi nökkut ráð fyrir göra hennar ferð. En
dróttning veitti þau andsvör, at hón matti ekki ráð
fyrir henni göra svá skjótt, fyrir sakir þess stríðs er
hón hafði við hertogann. Nú lét jungfrúin þetta
03. segja Norðmönnum. Ok er þeir vissu, at dróttningin
vildi ekki ráð göra fyrir jungfrúnni, ok þeir menn er
þar skyldu fyrir sjá at búa hennar ferð til Noregs,
þá fór Hákon biskup, ok þeir menn sem til ferðar
vóru fengnir með hónum, upp til klaustrsins, ok finna
jungfrú, ok töluðu við hana. Þeir báðu hana, ok
tölðu fyrir henni, at hon skyldi skjóta sínu máli á
Guðs vald ok Noregs-konungs,[3] ok taka sjálfrar sínnar
ráð, ok þat sem Guð kendi þeim til at leggja með
henni. Jungfrúin talaði hér mart í móti í fyrstu,
ok þat einna mest, at hon þóttisk fanga-fá alls-kostar
svá skjótt í brott at fara. En þeir svöruðu því, at
þat var allt til reiðu með þeim sem hon þyrfti at
hafa. En svá lyktaðist þessi ræða, at Hákon biskup
handfesti jungfrú Ingiborg[4] Magnúsi konungi til
handa. Eptir þat lögðu þau stefnu-dag með sér nær
Norðmenn skyldu eptir henni kóma, en[5] hon skyldi

---

[1] *Hrossa-ness*] Hosvers, Fr.

[2] The form is at variance in the MSS.; jumfrú, Fl.; jungfrú, and junkfru, Fr.

[3] *ok Noregs-konungs*] add. Esp. and Fr.

[4] The form varies in the MSS.; Engilborg, Fl.; Ingiborg, Ingibjörg. The Ann. Reg. have Ingiburg. Ingeborg is the Danish, Ingibjörg the Norse-Icel. form.

[5] *en*] Esp.; at, Fl.

A.D. 1261. þeim til skips fylgja, ef engar ráða-görðir kæmi frá dróttningar áðr um ferðir jungfrú. Í þessu bili lá Birgir jarl í Eyrar-sundi með Svía-her. Ok er hann spurði til Norðmanna, sendi hann orð Hákoni biskupi, at þeir skyldu bíða hans, ok hann vildi finna þá ef tóm yrði til. En Norðmenn hvataðu eigi at síðr sínni ferð; þvíat þeir vissu, at jarl hafði áðr beðit jungfrú til handa Valdimar konungi syni sínum,[1] ok vildu þeir þenna trunað eigi undir hónum eiga. Ok 104.
er stefnu-dagr kom, bjoggu Norðmenn sik til uppgöngu, ok settu eptir menn til gæzlu við skip sín. Biskup ok sveitar-höfðingjar Norðmanna, ok it bezta mannval, bjoggusk at vápnum sem til bardaga; þvíat þeim var ótti á, hvert ráð Danir mundu upp taka, þá er þeir vissu at þeir höfðu afla lítinn í svá fjölmennu landi. Ok er þeir kómu til klaustrsins var þar ekki ráð fyrir gört heldr en fyrr. Þeir fundu jungfrúna. Ok báðu hana efna orð sín ok fylgja þeim til skips. Jungfrúin efndi allt af sínni hendi þat sem hon hafði beztu heitið. Rézk hon til ferðar með þeim, ok með henni tveir riddarar ok sveinar hennar, ok nökkurar átta konur. Fóru þau síðan til skipa. Príorinn af klaustrinu lagði hér fátt til, þvíat hónum var mikill ótti at Norðmönnum. En þetta rézk svá skjótt, at eingi þeirra Dana vissi fyrr en jungfrúin kom í veginn,[2] ok eigi þeir riddararnir er fóru með henni. Höfðu þeir eingi klæði nema þau er þeir stóðu í. Lögðu þeir Norðmenn skjótt í brott skipum sínum, ok sigldu af Danmörk svá at þeir kvómu hvergi við
29th July. land fyrr en í Túnsbergi. En þat var Óláfs-vöku-aptan síðla er þau kvómu þar.

307. Eptir þat er þeir fóru til Danmerkr, Hákon biskup; en konungarnir vóru, norðr farnir,[3] ok erki-

[1] *til handa . . sínum*] Fr.; om. Fl.

[2] *í veginn*] á veginn, Esp.; var á veg komin, Fr.

[3] *norðr farnir*] Esp.; norðan komnir, Fl.

biskup, ok Hákon konungr kom til Björgynjar; kómu A.D. 1261.
vestan af Skotlandi sendimenn Alexandri konungs af
Skotlandi: erkidjákn einn, ok riddari sá er Missel hét.
Þeir fóru meirr með fagr-yrðum en trúnaði, at því er
105. konunginum virðisk. Þeir fara svá í brott, at eingi
maðr vissi fyrr en þeir höfðu undit segl sítt. Þá
sendi Hákon konungr Brynjólf Jónsson eptir þeim;
ok hafði hann þá aptr með sér. Sagði konungr, at
þeir skyldi dveljask þann vetr í Noregi, fyrir þat er
þeir fóru orlofs-laust framarr en aðrir sendimenn.

308. Hákon biskup görði menn með bréfum til Hákonar konungs, ok sagði allt um þeirra[1] ferðir, ok svá þat, at jungfrú Ingiborg var komin í Noreg á Guðs náðir ok konungsins. Sögðu hana ok því svá fá-menna,[2] at þeir höfðu öngvan trúnað á Dönum at bíða þar til er jungfrú mætti búa sína ferð svá sæmiliga sem henni líkaði, ok hennar tígn hæfði; "Ekki gótt skortir hana í Danmörku." Bréf þetta kom til Hákonar konungs í Björgvin, ok gazt hónum vel at [örendi] Hákonar biskups, þegar frúin var í ferðinni með hónum, ok hafði með sjálfrar sínnar vilja sunnan farit. Hákon konungr lét þá við búazt kvómu þeirra, biskups ok jungfrúnnar. Stemndi hann þá til sín öllum hinum beztum mönnum er í vóru Noregs-konungs-ríki: fyrst Knúti jarli, ok öllum biskupum. En Einarr erkibiskup var þá í Björgyn; hann hafði farit austan um sumarit í skipi með Magnúsi konungi, ok inn til Stafangrs með hónum; ok vóru ásamt allt sumarit, ok héldu báðir eitt borð. Hákon konungr sendi menn austr í móti Hákoni biskupi, at hann skyldi skynda sem mest sínni ferð; þvíat Magnús konungr hafði þat kosit, at sem skjótast skyldi snúa [at] brúðlaups-görðinni. Þeim biskupi ok jungfrú byrjaði seint sunnan, ok lágu þar nökkurar þrjár vikur á leiðinni. Þau kvómu [til Björgynjar] nökku-

[1] *þeirra*] sínar, Esp.

[2] *fá-menna*]. Here St. begins again, from which the text is now taken.

A.D. 1261 (Sept.) rum[1] nóttum fyrir Máríu-messu ena síðari, ok lögðu fyrst í Laxavág. 106.

Hákon konungr ok Magnús konungr vóru fyrir í bænum, ok gengu þeir þegar til skipa sinna, ok erkibiskup ok allir hinir beztu menn með þeim, ok ætluðu at róa í móti jungfrúnni. En veðr var svá hvasst, at þeir fengu hvergi róit.[2] En annan dag eptir réru konungarnir í móti jungfrú, ok erkibiskup, ok ljóðbiskupar, ok allir inir beztu [menn] er í vóru bænum. Ok er Hákon konungr fann jungfrú, fagnaði hann henni vel ok öllu hennar föruneyti. Þá var þat ráð fyrir gört, at jungfrú skyldi ekki koma í konungs-garð fyrr en brúðlaups-veizlan væri búin. Fór hón þá upp til Mikels-kirkju ok Hákon biskup með henni, ok vóru þar nökkurar sjau nætr. Hákon konungr mælti svá, þá er hann kom heim, ok hafði séna jungfrúna: "Þat hafða ek ætlað, at fagna vel þessari jungfrú, "er hon kæmi til Noregs; en svá giptusamliga lízk "mér á hana, at ek skal nú hverja meiri stund á "leggja í alla staði en áðr hafða ek hugsat." Hákon konungr kvað Magnúsi konungi kost á, hvárt hann vildi heldr búa láta naustið þat it mykla, er þá var veitt í er hann[3] var vígðr, eða vildi hann veizluna væra láta í konungs-garði í þeim herbergjum sem þar vóru til. Magnús konungr svarar svá, at þá vóru svá góðir hallir í konungs-garði, þær sem þá vóru eigi görvar er hin fyr[ri] var veizlan, at þá mætti eigi um vanda þau herbergi. Eptir þetta lèt konungr búa þrjár hallir í konungs-garði, þær sem hann ætlaði at veita í. Vóru þær búnar með inum mesta kostnaði, ok inum beztum föngum er til vóru.

11th Sept. 309. Sunnudaginn eptir Máriu-messu ina síðari var jungfrú púsuð konungi með mikilli sæmd. Gékk 107. Magnús konungr þá at brúðlaupi sínu; ok vóru báðir

[1] *nökkurum*] thus St., Fl., Esp.; þremr (iii.) Fr.
[2] *róit*] Fl.; at róa, Cd.
[3] *hann*] ek, Fl.
[4] *síðari*] thus, Fr., Esp.; fyrri St., Fl. (erron.)

konungarnir í stein-höllinni ok erkibiskup, ok ljóð- A.D. 1261.
biskupar allir, ok Knútr jarl, ok lendir menn, ok hirð- Sept.
menn, ok it bezta mannval. Frú Margareta dróttning var í tré-höllinni ok jungfrú Ingiborg, ok allt hennar föru-neyti, konur ok klaustra-menn, ok mart annarra góðra manna. Í Jóla-höllinni var Ögmundr kræki-danz, Erlingr Álfsson, kaupmenn, ok útlendir menn, ok bæjar-fólk. Ok svá var talt, at eigi var færa en M. ok dc.,[1] annat en þjónustu menn. Var þessi veizla veitt með inum mesta kostnaði, ok inum beztum föngum er til vóru. Ok er þat inna vitrustu manna mál, at eingi mun þvílík [brullaups]-veizla veitt hafa verit í Noregi sem þessi. Hákon konungr mælti svá, at í þeirri höllinni, er hann veitti sjálfr, skyldi hverr kjósa hvat drekka vildi; þvíat eigi skorti meirr vín en annan drykk. Hákon konungr hafði þá tal við vini sína ok ráð-gjafa, ok rézt um við þá, hvárt Magnús skyldi vígja undir kórónu eða eigi. En þar lögðu menn mis-jafnt til. Vóru þeir sumir er þat mæltu, at Magnús konungr mundi taka stærð með kórónunni, ok mundi vilja hafa hirð aðra; ok kölluðu greina-vænt[2] milli konunganna. En Hákon biskup, ok þeir er farit höfðu með jungfrú, sögðu konunginn því[3] heitið hafa, at þau skyldu bæði kórónuð vera; báðu konunginn þat fullkomliga enda
108. sem hann hafði þeim lof[at] báðum til sæmðar. Fluttu þetta margir vinir Magnúss konungs. En þó var þessu svá komit um hríð, at menn vissu eigi hvárt verða mundi. Magnús konungr gékk þá til Hákonar konungs, ok flutti sjálfr sítt mál: " Eigi þurfi þér, mínn " herra, at trúa þeirra manna orðum, er þat vilja telja " fyrir yðr, at ek muna nokkura stærð upp taka í móti " yðr, þó at þér görit mér meiri sæmð en nökkurr ko- " nungr í Noregi hafi gört sínum syni; þvíat þér vitið " sjálfir, mínn herra, at ek hefi yðr eptir-látr ok mjúkr

[1] xvj. hundrat, Fl.
[2] *-vænt*] Fl., Fr.; vant, Cd.
[3] *konunginn því*] Fl.; konungi-num þá, Cd.

A.D. 1261. " verit í öllum hlutum, eigi[1] nú síðr, er ek em konungr, " en áðr, sem bæði er yður sæmð ok mín. Vænti " ek, at enn skal svá vera, þó at þér unnit mér þeirrar " sæmðar ok tignar sem þér hafit mér heitið." Hákon konungr svarar: " Satt er þat, Magnús konungr, at " þér hafit ástsamliga til vár þjónat; er þat ok mak- " ligt, at ek unna yðr ennar mestu sæmðar, eptir því " sem framast er Guðs vili ok miskunn til." Síðan skildu þeir konungarnir, en brúðlaups-veizlan stóð þrjá daga.

14th Sept. 310. Krossmessu-dagr var Óðinsdagr[2] í vikunni. Lét Hákon konungr þá enn um búazt af nýju í garðinum, því at hann ætlaði, at þann sama dag skyldi vígja Magnús konung undir kórónu eftir því sem Guð hafði fyrir sett. Var þá sungit árla um bæinn. Ok at lyktum tíðum sótti allt fólkit út í konungs-garð. Vóru þá allir hlutir líktir[3] eptir því sem þá er Hákon konungr var vígðr. Herklæddizt þá mestr hluti hirð- 109. arinnar öllum herbúnaði, at ganga bæði til konungs garðs, ok[4] rýma veginn til Krist-kirkju. Fyrst gékk hirðin, sú er veginn ruddi; þar næst þeir er merkin báru; þar næst sýslu-menn ok skutil-sveinar; eptir þat lendir[5] menn. Þá gengu fjórir lendir menn, ok báru mikit tafl-borð yfir höfði sér, ok þar á konungs-skrúða ok vígslu-klæði. Þar næst gengu þeir Erlingr Álfsson ok Brynjólfr Jónsson, ok báru tvá ríkis-vöndu af silfri, ok gulli búna. Þar næst gékk Knútr jarl, ok bar kórónu, ok leiddu hann tveir stallarar; því at hann var mjök sjúkr. Jafn-fram hónum gékk Gautr Jónsson, ok bar vígslu-sverðit. Þar næst vóru leiddir konungarnir. Við garðz-hliðit í konungs-garði kvómu hónum í móti biskupar, ok ábótar, ok lærðir menn, með *processione*, ok hófu upp söng, ok gengu svá til kirkju.

---

[1] *eigi*] Fl.; en, Cd.
[2] *Óðinsdagr*] á Fimta-dag, Fl.
[3] *líktir*] Fl.; luktir, Cd.
[4] *ok*] Fl.; at, Cd.
[5] *lendir*] Here ends Esp.

Vóru þá konungarnir leiddir til altariss. Eptir þetta var messa sungin, ok fór vígsla fram eptir því sem býðr í heilagri kirkju. Missell riddari, sá er konungr af Skotlandi hafði sent til Hákonar konungs, stóð uppi á kórnum, ok undraði mjök atferli vígslunnar; þvíat þat er ekki siðr í Skotlandi at kóróna konungana. Hónum fanzt svá mikit um vígsluna, at hann klökk, áðr en þeir sögðu hónum er hjá stóðu. Ok þá er Magnús konungr var klæddr, ok Hákon konungr ok Einarr erkibiskup, ok aðrir þrír[1] biskupar, lögðu um hann vígslu-sverðit, þá tók riddarinn sá inn Skotzki til orða: "Þat var mér sagt, at hér væri ekki riddarar " dubbaðir í þessu landi; en ek sá öngvan riddara " jafn-tíguliga dubbaðan, þar sem fimm[2] inir ágætuztu " höfðingjar í þessu landi leggja um hann vígslu- " sverðit." Þá er Magnús konungr var skrýddr, leiddi erkibiskup hann útar til sætis síns. Síðan vígðu þeir dróttningina. Þá gékk Hákon konungr at stólnum, er Magnús konungr sat á. Magnús konungr vildi þá upp standa í móti hónum. Hákon konungr tók hendinni á öxl hónum ok mælti: "Eigi skaltú upp standa " í mót mér, frændi," sagði hann; "þér skulut halda " yðr sem tíguligast, ok hneigja öngum manni þenna " dag. Er nú ok sá dagr kominn, er ek vilda gjarna " beðit hafa, at ek sé mítt hold svá mjök tignat, sem " nú er hér í dag, heldr en ek muna fyrir-muna yðr " þessarar tignar. En því leitaða ek hér ráðs um, at " ek vilda vita hér um annarra manna tillögur; ok " vóru þeir inir sömu er mik eggjuðu, ok[3] löttu þessa, " ok eigi hafa verit umbóta-menn með mér ok inum " fyrrum yðrum[4] frændum, sem Guð fyrir-láti þeim." Þá er messu var lokit, fylgði erkibiskup, ok aðrir biskupar, konunginum heim til herbergis, sem fyrr syngjandi lof Guði. Þá af-klæddizt konungrinn vígslu- A.D. 1261 (Sept.)

[1] *þrír*] Fl. (iij.); þr., Cd.
[2] *fimm*] Fl. (v.); x., Cd.
[3] *eggjuðu ok*] om. Fl.
[4] *yðrum*] Fl.; öðrum, Cd.

A.D. 1261. klæðum, ok veitti erkibiskup hónum alla þjónustu, er vígslunni átti at fylgja. Eptir þat fór hann í allan konungs búnað, ok bar kórónu þann dag. Eptir þat gengu konungarnir til borðs; ok var þann dag in fyrsta veizla með myklum fagnaði, Magnúsi konungi til fagnaðar ok sæmðar, ok frú Ingiborgu dróttningu, ok öllum þeirra mönnum. Sem Sturla kvað:

" Ungr tóktu jöfra þengill
ægr með vígslu frægri,
" (kynnisk kapp þítt mönnum)
konungs-nafn á þik (jafnan):
" Ok sókn-gæðir síðan
snjall-mælltr hlutuð allrar
" (hér lýsi ek veg vísa)
vald fram komit aldar."

Ok enn kvað hann:

" Heilags hafit hála,
haustr þengils son, fengit
" (þik reifir Guð gæfu
gnótt) þjóð-konungs dóttur: 111
" Snjallr má Eirikr öllu
aldýrr konungr stýra
" (yðarr þroski gengr óskum
einart) við Guð hreinan."

At þessari veizlu gáfu konungarnir margar sæmiligar gjafir, fyrst erkibiskupi ok öðrum höfðingjum. Magnús konungr gaf öllum sveitungum sínum gjafir, ok mörgum öðrum. En eptir veizluna hafði hann alla Danska menn í boði sínu þá er frú Ingiborgu höfðu sunnan fylgt, ok leysti þá alla vel af höndum ok höfðingliga[1] með gjöfum. Fóru þeir síðan suðr til Danmerkr, ok unðu vel sínu örendi. En eptir vóru með drottningunni konur þær sem henni líkaði, ok sveinar hennar.

---

[1] *höfðingliga*] Fl.; hofðingia, Cd.

311. Knútr jarl var mjök krankr um veizluna, sem fyrr var getið. Ok litlu síðarr lagðizt hann í reykkju, ok lá mjök lengi um haustið, ok andaðizt ór þeirri sótt. Hákon konungr gerði líkferð hans vegliga, sem tign hans heyrði til ok burð[um]. Knútr jarl var jarðaðr í Krist-kirkju hjá Hákoni feðr sínum. Knútr jarl var allra manna kurteizastr um alla hluti; klerkr góðr, ok manna örvastr af fé; hár maðr vexti, ok vænn yfir-litz; drykkju-maðr of mikill; ok þar af fékk hann vanheilsu. A.D. 1261 (autumn).

Þetta haust kómu þeir útan af Grænlandi, Oddr af Sjöltum, Páll Magnússon, Knarrar-Leifr. Þeir höfðu verit útan fjóra[1] vetr. Þeir sögðu þat af Grænlandi, at þeir hefði gengit undir skattgildi, svá at öll mann-
112. dráp skyldi bæta við konunginn, hvárt er drepnir væri Norænir [menn] eða Grænlenzkir; ok svá hvárt sem þeir væri drepnir í bygð eðr Norðr-setu. Svá ok, þó þeir sæti allt norðr undir Stjörnuna, þá skyldi konungr[2] eigi at síðr taka þegn-gildi eptir þá. Sem Sturla kvað:

" Norðr líkar þér allt at auka
yðart vald um heim inn kalda
" (gegnir munu því fyrðar fagna)
fjörnis álfr und Leiðar-stjörnu:
" Þengill hefir þar annarr eingi
allvaldr en þú ríki haldit;
" lengra reiða þjóðir þangat
þína dýrð en röðull skíni."

Þetta sumar er nú var frá sagt, sendi Hákon konungr til Íslandz Hallvarð gullskó;[3] at flytja sítt örindi við landz-fólkit ok við jarl, at hann efndi sín einka-mál sem hann hafði konunginum heitið. Hallvarðr kom í Hvítá í Borgarfjörð, ok fór brátt at finna jarl, ok flutti djarfliga konungs örindi fyrir 1261 (summer).

[1] *fjóra*] thus (iiij.) Fl., Fr.; ij., Cd.

[2] *konungr*] add. Fl.

[3] *gullskó*] gulsku, Cd.

A.D.1261-1262. hónum. Jarl tók því vel, ok sagðizt þar skyldu mikla stund á leggja eptir því sem konungr hafði orð til send. Hallvarðr fór til vistar í Reykjaholt.

1261. Þeir jarl funduzt um haustið eptir því sem þeir höfðu áðr[1] rætt, ok sóru þá nökkurir bændr konunginum trúnaðar-eiða; ok þeir sumir er áðr höfðu mjök

1261-62. í móti staðit. Jarl sat um vetrinn fyrir norðan land, ok átti þá tal við bændr,[2] hvert ráð fyrir skyldi göra þeim áköllum er hann vissi at konungs-menn höfðu;[3] ok hann hafði konunginum heitið. Fór þá allt upp it sanna hverju hann hafði konunginum játað. Var þá þat ráð fyrir gört, at bændr hétu jarli stór-fé, at leysa þat gjald[4] 113. er á var kallat. Hétu sumir bændr tveim hundruðum; sumir hundraði; sumir tólf aurum, eða tíu aurum; sumir muni minna. Ok er Hallvarðr spurði þetta, sagði hann, at konungrinn vildi eigi at bændr væri píndir til svá mykilla fé-gjalda. Sagði hann, at konungrinn vildi hafa hlýðni af bóndum, ok slíkan skatt af landi sem þeim yrði öngvir[5] afar-kostir í at gjalda; ok hèt þó þar í mót hlynnendum[6] ok réttarbótum. Hallvarðr flutti ok konungs-mál við Vestfirðinga; ok kom þá[7] svá, at allir hétu at koma til Þórsness-þings um várit, ok sverja þar Hákoni konungi land ok þegna. Var þetta þá ritað norðr til jarls, ok neitað öllum þeim álögum sem áðr hafði hann samit við bændr norðr þar. En er jarl varð þessa víss, þá stefndi hann bóndum til Hegraness-þings, ok lét þar nökkura menn sverja konungi land ok þegna. En Hrafn Oddsson kom eigi til Þórsness-þings, ok því fór Hallvarðr ekki

The Althing. A.D. 1262. þangat.[8] Var þá þessu máli skotið til Alþingis. Drógu allir hinir stærstu[9] menn í Vestfjörðum saman stór-flokka er at leið þing-stefnunni. Þeir sendu ok

[1] *áðr*] add. fragm. *sk.*
[2] *ok*] add. Cd.
[3] *höfðu*] fóru með, fragm. *sk.*
[4] *gjald*] thus Cd.; vald, fragm. *sk.*
[5] *öngvir*] sízt, fragm. *sk.*
[6] *hlynnendum*] fragm. *sk.*; linendum, Cd.
[7] *þá*] því, fragm. *sk.*
[8] *þangat*] add. fragm. *sk.*
[9] *stærstu*] fragm. *sk.*; beztu, Cd.

menn á fund sona Steinvarar,[1] ok Andress-sona, at þeir skyldu ríða á þing með öllum afla [sínum] fyrir austan Þjórsá. Þorvarðr Þórarinsson hafði ok heitið at koma með Austfirðingum. Gizurr jarl kom ok til Alþingis með myklu liði. Kom Hallvarðr þá vestan, ok sagði at flokkar vóru saman dregnir fyrir vestan heiðar,[2] ok höfðu allir heitið at ganga undir skatt ok[3] konungsmál, ok ætluðu at ríða til þings, ok flytja þar konungs örindi, ef eigi gengizt ella við. Ok er jarl spurði þetta, átti hann tal við vini sína ok ráða-görðir. En er því tali lauk, flutti jarl konungs mál bæði við Norðlendinga ok Sunnlendinga; bað þá til góðum orðum, ok kallaði fjörráð við sik ef þeir gengi eigi undir. Þetta varð auð-fluttast við Norðlendinga. Eptir þetta var skiput Lögrétta; ok sóru flestir inir beztu menn ór Norðlendinga-fjórðungi, ok af Sunnlendingum fyrir útan Þjórsá, Hákoni konungi land ok þegna ok æfinligan skatt, með slíkum skildaga sem bréf þat váttar, er þar var eptir gört. Síðan reið jarl af þingi ok suðr í Laugardal, ok hélt þar saman flokkinum um hríð. Sigvarðr biskup reið vestr til Borgarfjarðar ok Hallvarðr,[4] ok fundu Vestfirðinga á Þverár-þingi. Gengu þá Vestfirðingar undir þvílíka eiða sem aðrir. Sóru fyrst formenn: Hrafn, Sighvatr Böðvarsson, Sturla Þórðarsson, Einarr Þorvaldzson, Vigfúss Gunnsteinsson, ok þrír bændr með hverjum þeirra. Þrír bændr sóru ok fyrir Borgfirðinga. Eptir þessa fundi höfðu allir Íslendingar gengit undir skatt við Hákon konung ór þremr fjórðungum; útan Sunnlendingar fyrir austan Þjórsá, ok Austfirðingar.[5] A.D. 1262 (summer). 114.

312. Inn næsta vetr eptir, er Magnús konungr görði brullaup sítt, ok hann var kórónaðr, sat Hákon konungr í Björgyn; en Magnús konungr fór um haustið suðr í Stafangr. Einarr erkibiskup leiddi Magnús 1261-62.

[1] *Steinvarar*] þeirra Loptz ok Sighvatz Halfdanar-sona, fragm. *sh.*
[2] *heiðar*] fragm. *sk.*; herað, Cd.
[3] *skatt ok*] add. fragm. *sk.*
[4] ok Rafn, add. fragm. *sk.*
[5] *útan . . .*] útan Austfirðingar frá Helkundu-heiði ok til Þjórsár í Sunnlendinga-fjórðungi, Fl.

A.D. 1261-1262. konung til skips, ok mælti svá: "Jafnan hefir mér " mykit fyrir þótt at skilja við yðr, útan[1] nú; þvíat " þat gleðr mik at ek hefi veitt yðr alla þá þjónustu " sem ek má til tignar. Fyrst gaf ek yðr konungs- " nafn; eptir þat púsaða ek yðr við dróttning; síðan " vígða ek yðr undir kórónu ok svá dróttningina. " Er þat nú eitt eptir, sem Guð láti mér eigi auðit " verða, at standa yfir greptri þínum." Magnús konungr þakkaði erkibiskupi bæði orð ok þjónustu-görð.[2] Magnus konungr dvaldizt í Stafangri um hríð. Hann fór norðr aptr fyrir Jólin, ok sátu þeir Hákon konungr báðir samt um Jólin í Björgvin. Var þessi inn 1261-62. fimti vetr ins fimta tigar konungdóms Hákonar kon- 1262. ungs. Snemma um várit bjoggu konungarnir ferð sína austr til Víkr, ok ætluðu allt austr til Elfar at finna Birgi jarl, eptir því sem áðr höfðu orð farit milli 115. þeirra; ok skyldu þeir göra ráð um eignir þær sem dætr Eireks konungs áttu í Danmörk; því at þeir áttu þar heimtingar, Magnús konungr ok Valdimarr Svíakonungr. Hann hafði þá fengit Sufio, dóttur Eireks konungs, systur Ingiborgar dróttningar. Þá er konungarnir fóru ór Björgyn, var eptir frú Margrét [dróttning] ok Ingiborg dróttning, því at hón var þá við barni. Konungarnir sigldu þá austr til Víkr. Ok er þeir kómu til Túnsbergs, vóru þar fyrir sendimenn Birgis jarls; ok sögðu, at jarl þóttizt eigi mega finna konungana fyrir sakir fjölskylða þeirra er hann átti um at vera. En hann gaf þat ráð um eignir þær, er dróttningar áttu í Danmörk, at þeir skyldu þar til senda menn hvárir-tveggju á fund Margrétar dróttningar, ok vita hvern greiðskap hón villdi á gera; ok síðan væri skipt eignum, er vitað væri, hvat hvár þeirra ætti systra, Ingiborg dróttning ok Suffia, eða þær tvær sem ógiptar vóru.

313. Hákon konungr ok Magnús konungr görðu þat ráð hér fyrir, at þeir sendu menn suðr til Dan-

[1] *útan*] Fl.; en, Cd | [2] *Magnús . . -görð*] add. Fl.

merkr, Pál gás, Andrés plyt, Þorlaug bósa; ok skyldi A.D. 1262.
þeir yfir sjá þetta skipti af hendi Magnúss konungs ok frú Ingiborgar dróttningar. Ok er þeir kómu til Danmerkr, var þar fyrir Aðalbrict hertugi af Brunsvík, ok hafði ráð öll með dróttningu. Dvölðuzt þeir Páll með hertuganum um sumarit ok fengu öngvan órskurð sínna örinda. Hákon konungr fór ór Túnsbergi inn til Óslóar, en Magnús konungr austr til Borgar, at sjá um þau lén sem Hákon konungr hafði veitt frú Ingiborg dróttningu, at brullaupi þeirra Mag-
116. núss konungs. Í þessari ferð fékk Magnús konungr sjúkleika; var þat mest af því, at hann hafði riðit mykinn[1] til Borgar ok ofan aptr. Ok er hann [kom] ofan til skips, var hann mjök sjúkr; ok fyrir því sneri hann inn til Oslóar, at hann vildi eigi vera hjá konunginum ef sóttin felldi at hónum. Ok er hann kom, þar var hónum mun léttara. Gékk hann þá upp til kirkju, ok görði biskup *processionem* í mót hónum. Héðan af bættizt hónum, ok var hann þó mjök krankr um várit. Þá er Hákon konungr hafði lukt örindum sínum í Víkinni, fóru þeir báðir konungarnir norðr til Björgynjar, ok kómu norðr um Vakna-skeið, ok dvölðuzt þar um sumarit. Þetta sama sumar sendi Hákon konungr þá ór landi, Loðin lepp ok Hákon eisil.[2] Þeir fóru út til Soldáns af Túnis við mörgum fálkum ok öðrum þeim hlutum er þar vóru ..oru-gætir. Ok er þeir kómu út, tók Solldán þeim vel, ok dvölduzt þeir þar lengi um vetrinn. Sem Sturla kvað:—

" Allvaldr dýrkazt út með Serkjum
innan-landz af mildi þinni
" (þjóðum líka þínir haukar
þaðra) allt með Blálandz jaðri:
" Víða hrjóta veglig mæti
vægðar-laust af yðrum frægðum;
" hollar prýða heiminn allan
hnossir þínar, mærðar tínir."

[1] *mikinn*] Fl.; mikit, Cd.

[2] *eisil*] Cd. and Fl.; eysil, Fr.

A.D. 1262. Þetta sumar kom útan af Íslandi Hallvarðr gullskór, ok kunni at segja þau tíðendi, at Íslendingar höfðu svarit skatt Hákoni konungi.[1] Þá kom ok útan með hónum Sighvatr Böðvarsson, Sturla son Hrafns Oddssonar. Þá kom [ok] af Íslandi Brandr ábóti Jónsson at orðsendingu Einars erkibiskups, ok fór hann norðr til Þróndheims ok fann þar erkibiskup.[2] Sendimenn Hákonar konungs vóru í Danmörk við hertuganum af Brunsvík; ok þóttust þeir finna at hertoginn dvaldi þá, en ekki görðizt at örendum þeirra. Þá görðu þeir þat ráð, at Þorlaugr bósi fór á fund Hákonar konungs; en þeir vóru eptir, Páll gás ok Andrés. Þorlaugr fann Hákon konung í
1262. Björgyn. Þetta sumar var fæddr í Björgyn Óláfr son 117.
Magnúss konungs ok Ingiborgar dróttningar. En um haustið bjogguzt konungarnir norðr til Þróndheims; ok dróttningar með þeim, en junkherra Óláfr var eptir at Nunnu-setri. En er þau kómu norðr til Níðaróss, görði erkibiskup fagra *processionem* í mót þeim. Fagnaði erkibiskup þeim allvel. Sátu konungarnir þenna vetr í Þróndheimi. Andrés plytr kom sunnan um vetrinn fyrir Jól af Danmörk, ok fann konungana í Þróndheimi. Hann sagði þat, at hertuginn ok dróttningin hafði öngar eignir Ingiborgar dróttningar fengit þeim í hendr, ok ekki skipti var á gört með dætrum Eiriks konungs; en vísir vóru þeir hversu miklar eignir vóru ok hvar lágu.

1262 (end of the year). Hákon konungr sat um Jólin í Þróndheimi, ok hafði mikit fjölmenni ok kostnað. Brandr ábóti var með konunginum um Jólin, ok vóru konungarnir allvel til hans. Einarr erkibiskup var sjúkr um vetrinn, ok

[1] Somewhat fuller in fragm. *sk.* thus—Hallvarðr gullskór fór útan um sumarit af Íslandi ok fann Hákon konung í Björgyn; ok segir hónum þau tíðendi, at Islendingar hefði svarit Hákoni konungi æfinligan skatt. Konungr þakkaði hónum sína ferð vel.

[2] Fragm. *sk.* here adds:—ok tók hann allvel við hónum; var hann með erkibiskupi um vetrinn í góðu yfirlæti. Þá var með hónum Árni Þorláksson, er síðan var biskup í Skálaholti; ok var hann þá djákn at vígslu.

gékk hann því lítt at finna konungana; en þó töluðu A.D. 1263.
þeir nokkurum sinnum, ok fóru allir hlutir vel með
þeim. Dró Magnús konungr vináttu með þeim, þvíat
mikil blíða var með þeim Magnúsi konungi ok erki-
biskupi.

314. Um sumarit áðr höfðu komit bréf vestan af 1262
Suðreyjum frá konunginum þaðan; ok kærðu þeir (the summer).
mjök um þann ófrið, er jarl af Ros, ok Kiarnakr, sun
Machamals,[3] ok aðrir Skotar, höfðu gört á Suðr-
eyjum, þá er þeir fóru út í Skíð, ok brenndu bæi ok
kirkjur, drápu mikinn fjölða, karlmenn ok konur. Ok
svá sögðu þeir, at Skotar hefði tekit smá-börnin, ok
lögðu þau á spjótz-oddana, ok skóku til þess er þau
renndu ofan at höndum þeim, ok köstuðu þeim dauðum
af fram.[2] Þeir hermdu ok mörg stóryrði Skota-
118. konungs, ok sögðu at hann ætlaði vísliga undir sik at
leggja allar Suðreyjar, ef hónum ynnizt líf til. Ok
er þessi tíðendi kómu til Hákonar konungs, fékk
honúm mykillar áhyggju; bar hann þetta mál fyrir
vini sína ok ráðu-nauta. En hvat sem þar lagði hverr
til, þá lét Hákon konungr um vetrinn eptir Jól göra The Yule
útboða-bréf um allan Noreg, ok bauð út leiðangri, 1262–63.
bæði at liði ok vistum, svá sem hónum þótti landit
mestu afla mega; stefndi hann þessum her öllum til
mótz við sik um sumarit snimma í Björgyn.

315. Einarr erkibiskup átti tal við Kórs-bræðr í 1263
Kristz-kirkju um Föstu á várit, ok talaði um biskups- (spring).
kosning á Íslandi; ok kom þat ásamt með þeim, at
kjósa Brand ábóta til biskups; ok þann sama dag var
hann kosinn af erkibiskupi ok Kórs-bræðrum með ráði
Hákonar konungs ok Magnúss konungs. Þá vóru ok
útan komnir ór kúría, sira Gillibert ok þeir menn
sem með hónum höfðu farit. Sögðu þeir þau orð
Pávans með bréfi,[3] at hann gaf í vald erkibiskups
biskups-kosning í Hamri; ok þó með því móti, at

[1] *sun Machamals*] Fl., Fr.; ok Sumakamals, Cd.

[2] *Ok svá . . fram*] thus also Fr.; ok létu smábörn sprokla á spjóta-oddum, Fl.

[3] *með bréfi*] om. fragm. *sk.*

A.D. 1263 (winter). hann skyldi öngan annan til kjósa en Gillibert, eptir því sem konungs vili var til. Hinn iiij. dag *nonas*[1] *Martii* mánaðar vígði Einarr erkibiskup þá báða til biskupa, Gillibert til Hamars en Brand til Hóla á Íslandi. Vóru þar við Pétr biskup af Björgyn ok Þorgils biskup af Stafangri.

1263 (Lent). 316. Hákon konungr fór úr Níðarósi nær miðri Föstu út til Orkadals, ok svá suðr til Fjalls, ok it efra austr til Víkr, ok út til Oslóar; þaðan til Túnsbergs, ok svá austr til Elfar, eptir því sem orð höfðu farit milli þeirra Birgis jarls, at þeir skyldu finnazt í Ljóðhúsum í Páska-viku. Ok er Hákon konungr kom 119. [til] Ljóðhúsa, þá var jarl í brottu; ok varð þá eingi fundr þeirra. Fór Hákon konungr norðr í Víkina, ok hafði þá útboð mikil austan ór landinu. Magnús konungr fór ór Þróndheimi lítlu síðarr en Hákon konungr, ok hafði þat skip er Hákon konungr hafði um haustið. Við hónum fóru báðar dróttningarnar; ok 1st April. byrjaði seinliga. Hann hafði tíðir Páska-dag í Frekeyjar-sundi, ok sigldi um daginn suðr til Hereyja. Magnús konungs kom eptir Páska suðr til Björgynjar, ok dvaldizt þar lítla hríð áðr hann fór suðr til Stafangrs. Þá er Hákon konungr hafði lukt örindum sínum í 3rd May. Víkinni, fór hann norðr í land, ok kom Kross-messu-dag í Björgyn; dvaldizt hann þar um várit, ok héllt á búnaði sínum sem skjótazt. Þegar Magnús konungr hafði lukt örendum sínum ok gört ráð fyrir öllum búnaði í Rygja-fylki, þá fór hann norðr til mótz við Hákon konung föður sínn. Eptir þetta samnaðizt hversdagliga lið til bæjarins, bæði lendir menn ok sýslumenn, ok flestir hand-gengnir menn í landinu, ok fjölði leiðangrsmanna. Kom þá saman mykill herr í Björgyn.

317. Þá er mjök leið búnaði Hákonar konungs, hafði hann almenniligt þing í Björgyn uppi á Bökkum; kom þar saman all-mikill herr. Lýsti þá Hákon konungr yfir ferð sinni, at hann ætlaði vestr um haf

[1] *nonas*] om. fragm. *sk.*; in 1264 the 4th of March fell on Sunday.

öllum her þessum til Skotlandz, at hefna þess ófriðar er Skotar höfðu gört á ríki hans. Lýsti hann ok því, at Magnús konungr bauð at fara þessa ferð, en hann væri eptir. Þakkaði hann hónum þat með mörgum fögrum orðum ok ástsamligum. En sagði þó svá, at þar sem hann var ellri, ok hafði lengr fréttir haft ór Vestrlöndum, ok gört sér kunnigt, hversu þar var háttað, at hann vildi fyrir því fara þessa ferð. En hann fékk þá öll landráð í hendr Magnúsi konungi. Á þessu þingi skipaði hann mörgum hlutum öðrum, þeim sem til heyrðu, bæði landinu, ok þeim sem með hónum skyldu fara. Þá gaf hann ok upp bóndum, at öngar sakir skyldu sýslumenn sækja meðan hann væri í brottu, útan þær sem stærstar vóru, ok eigi þótti annan veg vera mega. Hann gaf ok heimleyfi miklu fólki austan ór landi; þvíat hónum þótti svá hæfa fyrir sakir landgæzlu. Til þessarar ferðar hafði Hákon konungr búit skip þat it mikla, er hann hafði göra látið í Björgyn, ok hann hafði ætlað sér til útfarar-skips. Þat var xvij. [rúm] ok xx., ok mikit at því, ok gört af eik einni. Þat skip var gört með ágætligum dreka-höfðum, öllum gullögðum; ok svá vóru svírarnir við því hófi búnir. Mörg hafði Hákon konungr önnur skip stór til þessarar ferðar, ok vel búin. Um várit hafði Hákon konungr sent vestr um haf Jón Langlífar-son, ok með hónum Heinrek skot; ok fékk Magnús konungr þeim skip ok menn til Hjaltlandz; ok var þangat sent eptir leiðsögu-mönnum. En þeir Jón fóru til Orkneyja,[1] ok fundu Duggal konung í Orkneyjum, ok sögðu hónum at hersins var austan ván. En þat orð lék þar á, at Skotar mundu herja í Eyjarnar um sumarit. En Duggall konungr laust þá því upp, at austan væri komnir af Noregi fjórir tigir skipa. Ok heptuzt Skotar við þat aptr.

A.D. 1263 (June?)

120.

[1] *Orkneyja*] Suðreyja, Fr.; Fl. abridges the sentence, leaving the name out.

A.D. 1263 (June?) 318. Áðr nokkuru enn konungrinn væri búinn, sendi hann átta skip vestr fyrir [sér]. Þessir vóru þar formenn: Rögnvaldr urka, Erlingr Ívarsson, Andrés Nikulásson, Hallvarðr rauðr, ok enn fleiri. Þeir lágu um hríð út við haf, ok byrjaði eigi. Þá er Hákon konungr hafði búit skip sítt, lagði hann út ór bænum, ok með hónum mestr hluti liðsins. Konungr lagði til Eiðs-vágs; ok síðan fór hann inn til bæjar, ok dvaldizt þar nökkurar nætr, ok fór síðan út til skips síns, ok sigldi út í Herðlu-ver. Kom þar saman allr herrinn, bæði norðan ór landi ok austan, ok var þat stór-mikill herr. Sem segir í Hrafns-málum er Sturla orti:—

" Sóttu sókn hvattar sveitir háleitan 121.
" geira glym-stæri glyggs ór Finn-bygðum
" Allt brá[1] jarð-bellis austan sigr-flaustum
" gjálfr af Gaut-elfi gætis há-sæta."

Ok enn:—

" Öngr sá orm-vengis ótti víg-dróttir
" fleiri flug-stæris fleins í stað einum:
" Lukti lóm-blekkir landa út-strandir
" hríða her-skíðum harðr ok rann-garði."

Hákon konungr lá við herinum öllum í Herðlu-veri. Var þat all-mikit lið ok frítt. Mörg hafði konungrinn[2] stór-skip, ok vel búin, sem hér segir:—

" Glumði á gjalfr-tömðum Gestils skeið-hestum

[1] *brá*] frá, Fr.; bar, Fl.
[2] Here one leaf is here cut away in St. The text is now taken from Fl.

" eldr of allvaldi
ægis nafn-frægjum :
" Skein af skaut-vönum
skeiðum bryn-reiðar
" sól af sigdeili
snottrum óþrotlig."

A.D. 1263 (summer).

122. Nökkurum nóttum síðarr en Hákon konungr kom í Herðlu-ver, sigldu þeir af hafi, Rögnvaldr ok Erlingr með þeim skipum er þeir höfðu, ok skilðusk í hafi. Ok kom Rögnvaldr[1] til Orkneyja með sumum skipunum; en Erlingr, ok Andrés, ok Hallvarðr rauðr, sigldu fyrir sunnan Hjaltland, ok síðan vestr fyrir Barreyjar-fjörð; ok sá ekki land, fyrr en Súlna-sker[2] vestr af Orkneyjum. Síðan sigldu þeir inn undir Skotland; ok kvómu við Dýrnes, ok gengu þar upp, ok brutu kastala einn er þar var; en menn þeir er þar vóru, flýðu undan. Síðan brendu þeir meirr en tuttugu bæi. Ok þá sigldu þeir í Suðreyjar ok fundu þar Magnús konung[3] af Mön.

319. Þrim nóttum fyrir[4] Seljumanna-vöku sigldi Hákon konungr í Sólundar-haf með öllum herinum. Þá hafði hann verit konungr at Noregi fjóra tigi vetra ok sex vetr. Var þá allgóðr byrr ok fagrt veðr. Var flotinn all-glæsiligr at sjá. Sem hér segir :—

5th July.

1217–63.

" Laust af liðföstum
ljósum valdrósar
" brims á bjart-himna
blómum veg-ljóma :
" Ferð var frið-skerðis
flokka áþokkuð
" heims um haf-strauma
hringa eldingum."

Hákon konungr hafði mjök valið lið á skip sítt. Þessir vóru í fyrir-rúmi: Þórleifr ábóti af Hólmi,

[1] *Rögnvaldr*] Fr.; Erlingr, Fl.
[2] *Súlna-sker*] Súlna-stapa, Fr.
[3] *þar Magnús konung*] Fr.; konunginn, Fl.
[4] *fyrir*] thus Fl.; eptir, Fr.; which of the two dates, the 5th or the 11th of July, be the true, it is now impossible to say.

A.D. 1263 (July.) sira Askatin, prestar fjórir, ok aðrir klerkar konungs. Þessir leikmenn: Áslákr guss stallari konungs, Andrés af Þissisey,[1] Andrés Hávarðzson, Guthormr Gillason ok Þorsteinn bróðir hans, Eirekr skota Gautz son, ok enn fleiri. Þessir vóru í krappa rúmi: Áslákr Dagsson, Steinarr herka, Klemet langi,[2] Andrés gums, Eirekr faðir Duggáls konungs,[3] Einarr lungbarðr, Arnbjörn svæla, Sighvatr Böðvarsson, Höskuldr Oddzson, ok Jón hóglífi, Árni slyngr.[4] Í þriðja rúmi var: Sigurðr son Ívars rófu, Helgi son Ívars[5] af Loflóa,[6] Erlendr skolbeinn,[7] Dagr af Suðrheimum,[8] Brynjólfr Jónsson, Guðleikr sneis, ok en fleiri herbergis-menn konungs. Andres plyttr var féhirðir konungs. Þessir vóru í stafni: Eirekr kifa,[9] Þorfinnr Sigvalda son, Kári Eindriða son, Guðmundr[10] Jónsson, ok enn fleiri skutilsveinar. Víðast vóru fjórir menn í hálfrýmí. Með Hákoni konungi fór ór Björgyn Magnús jarl af Orkneyjum; ok gaf konungr hónum gótt langskip. Þessir lendir menn fóru með Hákoni konungi: Brynjólfr Jónsson, Finnr Gautzson, Erlingr Álfsson, Erlendr rauði, Bárðr í Hestbæ, Eilífr í Naustdali, Andrés pottr, Ögmundr kræki-danz.—Þessir vóru fyrir framan siglu. Rögnvaldr urka,[11] Erlingr Ívarsson . . .[12] Jón dróttning var[13] eptir í Björgyn, ok enn fleiri skipstjórnar-menn; þvíat þeir vóru eigi búnir. Gautr af Meli ok Nichulas ór Gizka vóru eptir með Magnúsi konungi. Margir vóru aðrir ágætir skipstjórnar-menn með Hákoni konungi, þeir sem enn verðr getið. 123.

Hákon konungr fékk hæg- 124.
The 6th and 7th July. jan byr: ok var tvær nætr í hafi; ok tók Hjaltland

[1] *Þissisey*] Fr.; Pissisey, Fl.
[2] *langi*] lagi, Fr.
[3] *Eirekr . . konungs*] Eirekr Duggalsson, Fr.
[4] *slyngr*] slinkr, Fr.
[5] *Ívars*] Ívarr son Helga, Fr.
[6] *Loflóa*] Fr.; Lofalæk, Fl.
[7] *skolbeinn*] Fr.; skósveinn, Fl.
[8] *-heimum*] Fr.; -heimi, Fl.
[9] *kifa*] skifa, Fr.
[10] *Guðmundr*] Guðbrandr, Fr.
[11] *Þessir . . urka*] thus Fr.; þeir sigldu fyrir Rögnvaldsey, Fl. (no doubt corrupt).
[12] . . .] something must here be wanting; see the beginning of the preceding chapter, 318.
[13] *var*] emend.; vóru, Cd.

með miklum[1] hlut hersins þar sem heitir Breiðeyjar-sund. Sem Sturla kvað :— A.D. 1263 (July–August).

" Leysti lang-rastar
landa stýrandi
" héldum há-faldar[2]
húfum blá-dúfur :
" Lýstisk hrein-hestum
höfn af skip-stöfnum
" eldi ál-foldar
auðar glóð-rauðum."

Hákon konungr lá í Breiðeyjar-sundi nær hálfum mánaði, ok sigldi þaðan til Orkneyja, ok lá um hríð í Elliðar-vík; þat er nær[3] Kirkjuvági. Þar hafði Hákon konungr tal við ráð sítt, ok lýsti því fyrir þeim, at hann vildi skipta herinum, ok senda suman suðr til Breiða-fjarðar, at herja þar. En hann sjálfr vildi bíða með Orkneyingum með stór-skipunum, ok mestum hluta hersins. En bændr, ok leiðangrs-fólk, görðu sik bera á mót at mæla, at fara nökkur nema með konunginum sjálfum. Ok því eyddisk þessi ferð. Óláfsvöku-dagr var á Sunnudegi; ok lét Hákon kon- 29th July.
ungr syngja hátíðliga tíðir í landtjaldi, ok veitti um daginn almúganum á skipi sínu.

Eptir Ólafs-vöku sigldi Hákon konungr ór Elliðar- Beginning of August.
vík suðr fyrir Múla fyrir Rögnvalds-ey[4] með öllum herinum. Var þá til konungs kominn Rögnvaldr útan or Orkneyjum með þeim skipum er hónum höfðu fylgt. Hákon konungr lagði herinum í Rögnvaldz-vág,[5] ok lá þar um hríð. Þá görir hann menn yfir á Katanes, ok lagði á þá gjald; en hét þeim í mót friði, ef þeir
125. gengi undir; ella mundi þeir sæta[6] afar-kostum. Kat-

[1] *miklum*] add. Fr; om. Fl.

[2] *héldum . . háfalldar*] thus Fl.; helldo um haf aldir, Fr.

[3] *nær*] næst, Fr.

[4] *Rögnvallds-ey*] emend.; Rögnvalldz-eyjar, Fl.

[5] Fr. omits the whole of the preceding passage, thus: " suðr til " Breiða-fjarðar ok herja þar; en " hann sjálfr sigldi til Rögnvaldz-" vágs." (An homotel.: en hann sjálfr.)

[6] *mundi . . sæta*] add. Fr.

A.D. 1263 (August). nesingar játtuðu gjaldi. Ok fékk Hákon konungr þar menn til viðtöku. Svá sem hér er kveðit:—

" Fyrst tók fjör-leystum
fróðr af Nes-þjóðum
" gjöld inn griðmildi
gætir Norð-sættra:
" Öll var ógn-fallin
öld á stór-veldum
" hrædd við her-klæddan
herði böð-gerðar."

5th Aug. Þá er Hákon konungr lá í Rögnvaldz-vági, dró myrkr mikit á sólina, svá at hringr lítill var bjartr um útan; ok hélzt þat stund dags.[1] Hákon konungr hafði spurt íll tíðindi ór Suðreyjum; þvíat Jón Langlífar-son hafði komit til konungs á Hjaltlandi, er konungr hafði vestr siglt, ok sagt þau tíðendi, at Jón konungr í Suðreyjum mundi hafa um skipt sínum trúnaði, ok snúisk til Skota-konungs. En Hákon konungr vildi
10th Aug. því eigi trúa fyrr en hann reyndi. Lafranz-vöku-dag sigldi Hákon konungr or Rögnvalds-vági yfir á Pétlands-fjörð. Bað hann Orkneyinga sigla eptir þegar þeir væri búnir. Magnús jarl var ok eptir.[2] Hann hafði þá spurt, at þeir vóru þá komnir í Eyjarnar, Jón dróttning ok Kolbeinn Áslákson, ok þau skip er austan var ván, ok eptir höfðu dvalizt. Hákon konungr sigldi Lafranz-vöku-dag fyrir Hvarf[3] öllum herinum; ok lagði[4] til hafnar þeirrar, er heitir Ásleifar-vík[5] ok þaðan til Ljóðhúsa. Síðan sigldu þeir[6] til Rauneyja, ok þaðan í Skíð-sund; ok lá þar sem heitir Kerlingarsteinn. Þar kómu til hans: Magnús konungr ór Mön; ok þeir mágar, Erlingr Ívarsson ok Andres Nikulásson, Hallvarðr, ok Nikulás tartr. Þeir sigldu allir 126.

[1] *ok hélzt . . dags*] ok héllt því nökkura stund dags, Fr.
[2] *Bað . . eptir*] add. Fr.; om. Fl.
[3] *Lafranz- . . Hvarf*] add. Fr.; om. Fl.
[4] *ok lagði*] add. Fr.; om. Fl.
[5] *Ásleifar-vík*] Halseyjar-vík, Fr.
[6] *Síðan . . þeir*] Fr.; ok svá, Fl.

saman, ok Jón dróttning, ok skildusk í hafi. Nikulás hafði hvergi við land komit fyrr en í Ljóðhúsum, síðan hann sigldi af Noregi. Þann dag er Hákon konungr sigldi ór Skíð-sundi, kom Duggall konungs til hans á létti-skútu, ok bað Hákon konung skynda sem mest eptir sér. Konungr sigldi þaðan í Mýlar-sund; en þaðan undir Kjarbarey; ok kom þar saman allr herrinn, bæði Dugall konungr ok Suðreyingar. Hákon konungr hafði þá á öðru hundraði skipa, ok flest stór; ok öll vel skipuð, bæði at mönnum ok vápnum. A.D. 1263 (August).

320. Þá er Hákon konungr lá í Kjarbarey, skipti hann herinum, ok[1] sendi hann suðr til Sátíris-eiðs[2] fimm tigi skipa at herja þar.[3] Voru þessir þar fyrir: Duggall konungr, Magnús [konungr] af Mön, Brynjólfr [Jónsson], Rögnvaldr urka, Andrés pottr, Ögmundr kræki-danz, Vígleikr Prestzson. Hann görði fimtán[4] skip til Bótar. Vóru þar fyrir: Erlendr rauðr, Andrés Nikulásson, Simon stuttr, Ívarr ungi; Eyfari ok Guthormr Suðreyingar, á sínu skipi hvárr. Síðan sigldi Hákon konungr suðr; ok lá þar sem Guðey heitir fyrir Sátíri.[5] Þar kom til hans Jón konungr. Fór hann á skip Þorgils biskups. Hákon konungr bað hann fylgja sér eptir því sem hann var skyldr til. En Jón konungr talðisk undan, ok sagðisk hafa svart eið Skotakonungi; ok halda meira ríki af hónum en Noregskonungi.[6] Ok bað Hákon konung göra ráð fyrir því
127. ríki er hann hafði hónum fengit. Hákon konungr hafði hann með sèr um hríð, ok ætlaði at mýkja skap hans til trúnaðar við sik. Margir lögðu þungt til hans mála.

[1] *skipti . . ok*] add. Fr.; om. Fl.

[2] *Sátíris-eiðs*] Sátíris-múla, Fr.

[3] *at herja þar*] add. Fr.; om. Fl.

[4] *fimtán*] thus Fl.; fimm (v.), Fl.

[5] *Síðan . . Sátíri*] thus Fr., but slightly emend.; Hákon konungr sigldi í Guðey fyrir Satiri, Fl.; Síðan sigldi Hákon konungr suðr fyrir Satiri, ok lá þar sem Guðey heitir, Fr.

[6] *ok halda . . konungi*] ok héllt af honum meira ríki en af Noregs konungi, Fl.

A.D. 1263 (August). En er Hákon konungr lá í Guðey, kom til hans ábóti einn af Grámúnka-klaustri; ok bað friðar stað sínum, ok varnaði heilagrar kirkju. Ok þat veitti konungr hónum; ok gaf fyrir bréf sítt.[1] Þá kómu menn frá Duggali konungi; ok sögðu, at Margaðr ok Engus af Sátíri vildu gefa upp þau lönd er þeir héldu, ok veita konungi sína fylgð.[2] En konungr hafði þau andsvör, at hann mundi eigi þar herja,[3] ef þeir kæmi á hans vald um daginn eptir fyrir[4] hádegi; "En ef "þeir eru þá eigi komnir, læt ek mína menn upp "ganga ok herja." Fóru sendimenn við þat aptr. En konungr skipaði mönnum þá til uppgöngu, svá at upp skyldi ganga tveir hlutir liðs. En um morguninn eptir kom Margaðr á vald konungsins, ok lagði allt sítt í fang hónum. Lítlu síðarr kom Engus, ok gaf sítt mál í konungs vald. Hákon konungr hét þeim því báðum, at fá þeim sætt af Skotakonungi, ef þeirra sætt yrði konunganna. Þá seldu þeir Hákoni konungi gísla, ok sóru eiða. Hákon konungr görði þá bréf móti sínum mönnum, þeim sem hann hafði gört til at herja nesit, at þeir skyldu hætta hernaði; ok lagði gjald á nesit, tíu hundreð nauta, um fram þat sem áðr var herjat. Þeir Engus sættuz með því móti, at hann gaf upp eyna Íl í konungs vald; en konungr skipaði hónum eyna með því móti sem áðr[5] höfðu af hónum Suðreyinga höfðingia[r]. Sem segir í Hrafns-málum:

"Hélt inn hrað-mælti
Hringa við-þingaðr
"leiðir lof-skeiðum[6]
leygs í Suðreyjum:

---

[1] *ok gaf . . sítt*] add. Fr.; om. Fl.

[2] *ok sögðu . . fylgð*] ok sögðu at hofðingjar þeir er réðu fyrir Satiri, Myrgaðr ok Engus, höfðu eyna Íl, ok vildu ganga á vald Hákonar konungs, Fr.

[3] *þar herja*] herja nesit, Fr.

[4] *fyrir*] here St. begins again.

[5] *áðr*] emend.; aðrir, Cd., as also Fr.; Fl. om. the passage.

[6] *lof-skeiðum*] langskíðum, Fl.

128. " Upp gaf al-keppnum
Engus her-fengna
" Íl fyrir ítr-bóla[1]
eyði dal-reyðar." A.D. 1263. (Aug.)

Ok enn segir hann:

" Stóð af stór-ráðum
stýri gin-dýra
" ógn of úr-þvegnar
jarðir Vestr-garða:
" Færðu hjálm-hirða
hausa frið-lausir
" jöfrar ósvifrum
ótta rán-dróttar."

Sunnan á Sátíri er einn kastali, þar sat í einn riddari. Hann fór á fund Hákonar konungs ok gaf kastalann í hans vald. Görði konungr þar til sína menn við at taka því sem þar var. En Hákon konungr skipaði kastalann Guthormi bakka-kólf, ok fékk menn við hónum. Símon bróðir hafði legit sjúkr um hríð; ok er Hákon konungr lá í Guðey andaðiz bróðir Símon; ok var flutt lík hans inn á Sátíri, ok tóku þeir Grámunkar við líki hans, ok grófu í kirkju sínni, ok breiddu yfir leg hans kaugur, ok kölluðu hann helgan.

321. Nú er at segja frá þeim hluta hersins, er konungr hafði sent til Sátíris-eiðs at herja: At þeir gengu þar upp, ok brenndu þær bygðir sem fyrir
129. vóru, ok tóku slíkt af fé sem þeir fengu; drápu ok nökkura menn. En [fólk] allt flýði undan með allt þat sem við mátti komask. Þeir fengu mjök erviða ferð ok ánauðir myklar. En er þeir kómu í meginbygðirnar, ok[2] bæði var fyrir þeim féit ok menninnir, þá kómu í móti þeim bréf[3] Hákonar konungs ok fyrir-buðu þeim at herja þaðan í frá, ok líkaði þeim þat stór-illa. Fóru þó til skipa sínna við því

[1] *bóta*] Here begins the fourth leaf of vellum fragm. *b*.

[2] *ok*] þar sem, *b*.

[3] *bréf*] menn, *b*.

A.D. 1263. (Aug.) herfangi sem fengit var, ok sigldu þaðan út undir Guðey, ok funnu þar Hákon konung. Sem hér segir:

" Gengu geð-strangir
gætis veg-mæta
" sárs um Sátíri
sunnan log-runnar:
" Söddu svart-klædda
sóknar dyn-bróka
" bragnar byr-gegnir
brandz á Skotlandi."

Hákoni konungi byrjaði seint úr Guðey. Görði hann þá suðr nökkur létti-skip; var þar Andrés pottr. Þeir skylldu fara til Bótar til mótz[1] við þá er þangat vóru sendir. Ok er þeir kómu þar, var þat tíðinda, at þeir höfðu veitt atgöngu kastala nökkurum; ok unnu hann með því móti, at þeir sem í sátu, gáfu upp kastalann, ok tóku sér grið af Norðmönnum. Þar var ok við Norð-
mönnum einn skipstjórnar-maðr, er Ruðri hét; hann 130.
þóttisk ætt-borinn til Bótar. Ok fyrir því er hann fékk eigi eyna af Skotum, görði hann þeim mykinn ófrið, ok drap margan mann. Ok fyrir þat varð hann útlægr af Skota-konungi.[2] Hann kom til Hákonar konungs í Suðreyjum, ok sór hónum eiða, ok görðisk hans maðr ok bræðr hans tveir með hónum. En þegar sem þeir vóru í brott frá Norðmönnum, þeir sem upp höfðu gefit kastalann, þá fór Ruðri eptir þeim, ok drap af þeim nökkura ix. menn,[3] því at hann þóttizt þeim öngum griðum heitið hafa. Eptir þetta lagðizt eyin undir Hákon konung. Sem hér segir:

" Ferð vann frið-skerðis
fræg ok óvægin
" Bót af baug-njótum
breiða guð-leiðum:

[1] *ti mótz*] add. *b*.
[2] *Skota-konungi*] Skotlandi, *b*.
[3] *nökkura ix. menn*] marga menn, *b*.

" Hræfðiz hjör-kleyfðan A.D. 1263.
hrafn af val-tafni (Aug.)
" (féllu fjándr stillis)
fleygr í Suðreyjum."

Þeir allir saman Norðmenn, er þá vóru í Bót, fóru þar inn á Skotland, ok brendu þorp nökkur ok bæi nökkura. Ruðri fór þar víða með mann-drápum ok ránum, ok gerði þat íllt sem hann mátti. Sem hér segir:

" Brunnu búmanna
bygðir údygðar,
131. " heitr í haf-sætrum[1]
hallar líf-galli:
" Féllu flein-þollar
feigir svan-teigar
" suðr af sæ-skíðum
sóttir her-dróttum."

322. Þá er Hákon konungr kom í Suðreyjar, kómu orðsendingar til hans af Írlandi, þær, at Írar buðu sik undir hans vald; ok þóttusk mjök þurfa, at hann kæmi af þeim því ófrelsi[2] er Enskir menn höfðu þá undir brotið; því at þeir héldu þá alla ina beztu staði með sjónum. En þá er Hákon konungr lá í Guðey, sendi hann menn út á Írland á létti-skútu, [ok] þann mann er Sigurðr Suðreyski hét. Þeir skyldu vita með hverju Írar vildu hónum þanneg bjóða.[3]

Eptir þat sigldi Hákon konungr ór Guðey suðr fyrir Sátíris-múla, við öllum herinum þeim sem þá var við hónum, ok lagði at við Herrey.[4] Þar næst lá hann í Herreyjar-sundi, milli ok Malas-eyjar.[5] Þenna tíma kómu jafnan sendimenn Skota-konungs til Hákonar konungs, Predikarar, eðr Berfættu-bræðr, ok leituðu um

[1] *haf- sætrum*] Fr.; hálm-, St.; hjalm-, Fl. (haf-sætr = sæbygðir).
[2] *ófrelsi*] Fl.; ofrefli, Cd.
[3] *b.* omits the whole passage from " Þá er Hákon konungr. . . . " bjóða " (an homoteleuton, 'Há- ' kon konungr').
[4] *Herrey*] emend.; Hereyjar, Cd. (plur.)
[5] *Malas-*] thus, not Melas-.

A.D. 1263. (Aug.–Sept.) sættir milli konunganna. Þá lét Hákon konungr lausan Jón konung; ok bað hann fara í friði frá sér hvert sem hann vildi; ok gaf hónum margar góðar 132. gjafir. Hét Jón konungr því, at draga allt til sætta með þeim Skota-konungi, ok finna Hákon konung ef hann sendi hónum orð.

Af þeim mála-ferðum ok sætta-umleitan, er sendimenn Skota-konungs höfðu við Hákon konung, þá görði Hákon konungr þat ráð, at hann sendi menn á fund Skota-konungs. Vóru þeir þar fyrir: biskupar, Gillibert af Hamri ok Heinrekr biskup af Orkneyjum; Andrés Nikulás son, ok Andrés plytr, Páll súrr. Þeir fundu Skota-konung í kaupstaðnum Nórar,[1] ok tók Skota-konungr þeim álitliga. Ok er þeir töluðu um sættir, lét konungr yfir því líkliga, at hann vildi sættaz. Sagði, at hann vildi göra ráð sítt, ok senda síðan menn til Noregs-konungs með þeim boðum sem hónum[2] semðiz ok hans ráðu-neyti. Eptir þetta fóru sendimenn í brott, en Skota-konungs menn nótt síðarr. Ok er þeir fundu Hákon konung, var talat um sættir. Hákon konungr hafði látið skrá allar eyjar fyrir vestan Skotland, þær sem hann kallaði sér. En Skota-konungr hafði nefnt þær sem hann vildi eigi láta lausar; var þat Bót, ok Herrey,[3] ok Kumreyjar. En um aðra hluti varð skamt milli máls konungana; en þó gékk þessi sætt eigi saman. Tóku Skotar þá þat ráð, at þeir skutu meirr málinu í langbakka; ok drógu þann veg, at eigi skyldi með öllu upp ganga sættin; því at þá leið á sumarit, ok tók veðrátta at versna.[4] Fóru þeir við þessu aptr til Skota-konungs.

Eptir þetta sigldi Hákon konungr inn undir Kumreyjar öllum herinum. Vóru þá enn meðal-ferðir; ok létu Skotar jafnan líkliga yfir sættum. Var þá enn fundr til lagðr inn á Skotlandi. Sendi Hákon

[1] *Nórar*] Nóar, *b.*; (read Nóvar?)
[2] *hónum*] add. *b.*
[3] *Herrey*] Fl.; Hersey, Cd.
[4] *versna*] vestna, Cd.; harðna, *b.*

konungr til þess fundar biskupa, ok klerka, ok lenda menn; en þar kómu til mótz við þá riddarar nökkurir ok klaustra-menn. Töluðu þeir þá mart um sættir, ok kom þá mjök í sama stað niðr ok fyrr. Ok er á leið daginn þótti Norðmönnum Skotar 133. göraz ótrúlegir, þvíat þeir sömnuðusk þá margir af landi ofan. Fóru Norðmenn þá til skipa sínna, ok fundu Hákon konung, ok sögðu hónum viðtal þeirra, sem verit hafði. Ok fýstu flestir at upp væri sagt friðnum; ok væri herjat; þvíat herrinn hafði mjök vista-fátt.[1] A.D. 1263. (Aug.–Sept.)

323. Hákon konungr sendi þá til Skota-konungs hirðmann sínn er Kolbeinn riddari hét. Hann fór með[2] friðar-bréfi því er Skota-konungr hafði sent Hákoni konungi. Hann skyldi ok hafa með sér aptr þat friðar-bréf er Hákon konungr hafði sent Skota-konungi. Hér með skyldi hann ok segja konungi, at Hákon konungr bauð hónum, at þeir skyldu finnask sjálfir með öllum sínum her, ok talazk við; ok hafa þar með ina beztu menn; ok mætti þeir sáttir verða.[3] En ef þessa verðr eigi auðit, bauð Hákon konungr, at þeir skyldu berjask með öllum herinum; hefði sá þá gagn er Guð vildi. En er Kolbeinn flutti þetta mál fyrir konungi, tók hann því ekki ólíkliga at berjask við Hákon konung. En þó fór Kolbeinn svá í brott, at hann fékk öngan órskurð á þessu örindi. Tók Kolbeinn þar Hákonar konungs bréf, en lét eptir Skota-konungs bréf. Fór hann þar til er hann fann Hákon konung, ok sagði hónum af sínum örindum; ok þótti[4] hónum hans örindi lítið. Svá segir í Hrafnsmálum:—

" Bauð inn böð-fróði
bragna sigr-magnaðr

---

[1] *vista-fátt*] *b.*; vista-fast, Cd.

[2] *með*] Here one leaf is cut out of St.; the text is now taken from *b.*

[3] *ok mætti . . . verða*] yrði þeir þá sáttir með Guðs miskun, þá væri vel, Fl.

[4] ok þótti . . . and the following verse, om. *b.*; here added from Fl. and Fr.

A.D. 1263. (Sept.)

" austan orrustu
optarr spjót-sköptum:
" Þorðut þrek-stærðan
þegnar úfegnir
" bjórs við blik-rýri
berjask útverja."

Var þá lokit öllum griðum. Hákon konungr skipti herinum, ok sendi frá sér sex tigi skipa inn í fjörð 134.
þann er Skipa-fjörðr heitir. Var þar fyrir Magnús konungr ór Mön, ok Duggall [konungr], Alinn bróðir hans, Margaðr ok Engus. Þeir vóru fyrir Suðreyingum. En fyrir Norðmönnum var Vígleikr Prestzson ok Ívarr hólmr. Ok er þeir kómu inn í fjörðinn, tóku þeir báta sína, ok drógu þar upp á land til vatz eins mikils, er heitir Loku-lomni.[1] Um vatnit lá jarlsríki eitt, er Lofnað heitir.[2] Þar var ok mikill fjölði eyja í því vatni, ok vel bygðar. Þessar eyjar eyddu Norðmenn með eldi ok vápnum. Þeir brendu ok alla bygðina umhverfis vatnit, ok[3] gördu þar it mesta hervirki sem Sturla kvað:—

" Drógu dyn-sveigis
darra flug-skjarrir
" báta baug-njótar
breiðar strand-leiðir:
" Eyddu óhræddir
Eyjar geir-þeyjum
" vegs í víð-bygðu
vatni her-skatnar."

Aleinn, bróðir Duggals, gékk mjök um þvert Skotland, ok drap margan mann. Hann tók mörg

[1] *er . . . Loku-lomni*] om. *b.*; add. Fl.: Lokulofni, Fl.; Sokolofni (!), Fr. (contracting the whole passage).

[2] *er Lofnað heitir*] om. *b.*; add. Fr. and Fl., (Lofnarð, Fl., Lofnath Fr.)

[3] Here is a blank in *b.* The following, until "leiddi til bana," is taken from Fr. Then, from "ænga " Hakon konungr . . . . tók þá " akkerin at," again from *b.*

135. hundrat nauta, ok gördi mikit hervirki. Sem hér segir:— A.D. 1263. (Sept.–Oct.)

" Herðu her-ferðir
hryggs í stór-bygðir
" víða varg-fæðis
virðar geð-stirðir:
" Fékk inn fólk-rakki
felli gunn-spelli
" öldum úkaldan
Aleinn líf-dvalar."

Síðan fóru Norðmenn til skipa sinna. Fengu þeir þar storm mikinn svá at braut nökkur tíu skip.[1] Þá tók Ívarr hólmr bráða sótt þá er hann leiddi til bana.

324.[2] Hákon konungr lá í Kumreyjum[3]—Michaels-messa var þá á Laugardag.—En Mánadags-náttina eptir kom á æsi-stormr með élum[4] ok hregg-viðri. Fyrir dag um nóttina kölluðu þeir er streng-vörð héldu á konungs-skipinu, ok sögðu at kugg einn rak framan á festarnar. Hljópu menn þá upp skyndiliga, ok ráku af sér tjöldin, ok klædduz. Stagit[5] á kugginum festi á höfðinu á konungs-skipinu, ok tók af nasirnar.[6] Síðan rak kugginn aptr með borði til þess er akkerit tók við, ok festi í strenginum á konungs-skipinu. Tók[u] þá akkerin at[7] kraka. Konungrinn bað þá höggva akkeris-strenginn á kugginum. Ok svá gördu þeir. Rak hann þá út á eyna; en konungs-skipit hélzt; ok lágu tjald-lausir til dags. En um morgininn er flæddi, flaut kuggrinn; ok rak hann þá upp á
136. Skotland. Vindrinn tók at vaxa svá at eins. Neyttu (The night between the 1st and 2nd Oct.)

---

[1] nokkur tíu skip braut fyrir þeim í Skipafirði, Fl. (better), yet omitting the preceding passage: síðan fóru . . . . tíu skip.

[2] Here begins the 5th leaf of fragment *b*, written in four columns. The whole upper part is cut off. The text is now taken from this leaf, so far as it goes.

[3] *Kumreyjum*] emend.; Suðreyjum, *b.*, Fr.

[4] *élum*] ærslum, Fr.

[5] *Stagit*] Stögin, Fl.

[6] *nasirnar*] nasarnar, Fl.

[7] Or "tók þá akkerit"? Here is a blank of a half column in *b* the text is now taken from Fl.

A.D. 1263. 1st and 2nd Oct.

menn þá grunnfæra þeirra er til höfðu. Þá var fellt it fimta akkeri á konungs-skipi. En konungr fór í bát, ok réri út til eyjarinnar, ok lét syngja sér messu. En skipit rak inn á sund. Var þá tekit aðal-akkerit, ok sett fyrir; ok rak eigi at síðr. Nökkur fimm skip rak inn at landi. Þá hrifu við akkerin[1] á öllum skipunum, ok svá á konungs-skipinu. Vóru þá fyrir því sjau akkeri, ok it átta þat er fast var í strenginum, er þeir höfðu átt á kugginum. Svá mæltu flestir menn, at görningar mundu ráða stormi þessum. Hrifu þá við akkerin á öllum skipunum þeim er inn vóru rekin. En þrjú vóru með öllu á land rekin, ok höfðu þeir ina mestu vásbúð. Sem hér segir:[2]—

" Mætti marg-fréttinn
miklum fram-stiklir
" auðar[3] óþjóða
Inga görningum:
" Leysti lá-brostinn
lögr in skaut-fögru
" flaust ór frón-læstum
festum[4] baug-lestis."

Ok enn:—

" Bléss of böð-fússa[5] 137.
bragna fjölð magnat
" hregg á herbygðum
hríðar brim-skíðum:
" Upp rak alkepna
öld með her-skjöldu
" grundar gjálfr-undit
grand á Skotlandi."

325. Þá er Skotar sá at skipin rak at landi, sömnuðusk þeir saman, ok fóru ofan at Norðmönnum, ok skutu at þeim. En þeir vörðusk, ok létu kugginn

[1] Here (-erin) begins the 2d col. of *b*.

[2] This whole episode is much abridged and mangled in Fr.

[3] *auðar*] *b*.; oþrar, Fr.

[4] *festum*] flestum, Fr.

[5] Here again is a blank in *b*.; the following, until "dæmði her-" sæmða," is taken from Fr., which is here better than Fl.

gæta sín.[1] Skotar sóttu at stundum en jafnan frá. A.D. 1263. Féllu þar fáir menn, en margir urðu sárir. Þá sendi 1st and 2d Oct. Hákon konungr inn lið á bátum nökkurum,[2] því at þá lægði heldr veðrit. Sem hér segir :—

" Sendi snarlynda
sverða blik-skerðir
" sveit inn sigr-mæti
síð til bryn-hríðar :
" Drap ina dul-miklu
drengja lof þengils
" drótt sá er dal-gauta
dæmði her-sæmða."

138. Síðan fór konungr út á kertisveina-skútu með Þorlaugi bósa. Þegar konungs-menn kómu á land flýðu Skotar á land. Vóru[3] Norðmenn á landi um kveldit, ok um nóttina til þess er dró at degi. Þá fóru 2nd Oct. allir Norðmenn í búzuna. Þegar sem dagr var, klædd- (Morning.) dusk menn á konungs-skipinu ok vápnuðusk, ok svá á öðrum skipum, ok röru til landz. Höfðu Skotar komit at kugginum, ok tekit[4] slíkt af fé sem þeir máttu við komask. Lítlu síðarr kom Hákon konungr á land,[5] ok við hónum nökkurir lendir menn ok mart fólk. Konungr lét þá ryðja kugginn, ok bera í báta, ok flytja út til skipa.

326. [6] Þá er kuggrinn var mjök ruddr, sázk herr Skota, ok ætluðu flestir at[7] sjálfr Skota-konungr mundi fyrir vera, þvíat herrinn sýndiz mykill. Ögmundr kræki-danz var á haugi einum ok sveit nökkur manna með hónum, ok sóttu Skotar at þeim gletting,[8] þeir sem fyrstir kómu. Þá er þeir sá at megin-herrinn nálgaðizt, báðu menn konunginn fara í bát, ok róa út til skipa,

[1] *ok léku . . . sín*] en þeir vörðust vel á kugginum, Fl.

[2] at hjálpa þeim er á landi vóru, add. Fl.

[3] *Vóru*] Here begins the third col. of *b*.

[4] *tekit*] Here (-kit) St. begins again, from which the text is now taken.

[5] *á land*] blotted out in Cd.

[6] *b*. heads the chapter by " Bar-" dagi á Skotlandi."

[7] *at*] allir at, *b*. upon which follows a blank.

[8] þann, add. Fl.

A.D. 1263. (2nd Oct.) ok senda þeim lið miklu meira. Konungr bauð at vera á landi með þeim. En þeir vildu eigi leggja hann svá í hættu; ok fór hann af því í bát, ok röri út undir eyna til liðs síns. Þessir vóru lendir menn á landi: Ögmundr kræki-danz, Erlingr Álfsson, Andrés pottr, Erlendr rauðr, Andrés Nikulásson, Þorlaugr bósi, Páll súrr.[1] Nær sex tigir manna vóru af konungsskipinu; var þar fyrir Andrés plytr. En at flestra manna ávarpi mundi allz á landi vera átta hundruð manna eða níu af Norðmönnum. Nær tvau hundruð manna vóru upp á hauginum við Ögmundi; en annat liðit stóð niðri á mölinni. Þá tók Skota-herr at at dragazt, ok var þat all-mikill herr. Þat var sumra manna ávarp, at vera mundi fimm hundruð riddara; en sumir kölluðu nökkuru minna. Þat lið var allvel búit með brynjuðum hestum ok mörgum Spánskum ersum, öllum forþocktum.[2] Skotar höfðu mikinn 139. her fót-gangandi manna, ok var þat lið lítt[3] búit at vápnum. Mest höfðu þeir boga ok spörður. Norðmenn, þeir sem á hauginum vóru, dreifðust ofan at sjónum, svá at Skotar skyldu eigi kringja um þá. Andrés Nikulásson kom þá upp á hauginn, ok spurði Ögmund, ef hónum þætti eigi ráðligra at fara ofan á mölina til þess liðsins er þar var; ok var þat ráðs tekit. Andrés bað menn ofan fara; en fleykta[4] eigi sem flótta-menn. Skotar sóttu þá fast [at], ok grýttu. Var þá mikill vápna-burðr at Norðmönnum. En þeir fóru undan á hæli, ok hlífðu sér. En svá sem Norðmenn kómu fram á þá brekku er fram gengr af hauginum,[5] þá fór hverr öðrum harðara. Ok er þetta sá þeir er niðri vóru á mölinni, hugðu þeir at Norðmenn vildi flýja. Hljópu þá Norðmenn til bátanna; ok kómuzt sumir við því móti frá landi ok út til[6] skipa.

---

[1] Fr. adds, Rognvaldr urka.
[2] *forþocktum*] fordyctum, Fr.
[3] *lítt*] vel, Fr. (erron.)
[4] *fleykta*] flökra, Fr.
[5] *en svá . . . hauginum*] en er þeir kómu á neðstu brekku, Fl.
[6] *ok . . . skipa*] add. *b*.

En flestir bátar sukku niðr; ok týnduzt þar nökkurir menn. Margir Norðmenn hljópu[1] undir kugginn ok[2] sumir upp í. Þá er Norðmenn kómu ofan af hauginum í dalinn, milli ok malarinnar, þá tóku flestir at hlaupa. En þá var kallat at aptr skyldi snúa. Snöru þá aptr nökkurir menn, ok þó fáir. Þar féll hirð- A.D. 1263. (2nd Oct.)
140. maðr konungs, Hákon af Steini. Fóru Norðmenn þá enn undan. Ok þá er þeir kómu ofan á mölina var enn kallat at aptr skyldi snúa. Snöru þá enn aptr nökkurir, ok eigi margir. Þat var suðr á mölinni frá langskipinu því er upp hafði rekit. Þar féllu tveir Norðmenn. Þeir sem aptr höfðu snúizt, áttu[3] þá öngvan annan til en hlífa sér, ok óku svá undan á hæli til þess er þeir kómu norðr um langskipit. Þá var þar fyrir nökkur sveit Norðmanna, ok námu þeir þá við allir samt.[4] Þessir vóru þar formenn: Ögmundr kræki-danz, Andrés Nikolásson, Þorlaugr bósi, Páll súrr. Varð þá harðr bardagi, ok þó mjök ójafnligr, þvíat tíu Skotar mundu vera um einn Norðmann. Þar féll einn ungr maðr af Skotum; sá hét Perus; hann var kominn af hinum beztum ættum, ok var ríks riddara son, ok reið djarfligar enn eingi riddari annarr. Þar féllu menn af hvárum-tveggjum, ok fleiri af Skotum. Sem Sturla kvað:

" Hlóðu hug-prúðir
hrings at bryn-þingi
" várir veg-stórir
virðar baug-niði:

---

[1] upp, add. *b*.

[2] *ok*] en, *b*., which ends here.

[3] The interpunction in St. is here wrong,—þeir sem aptr höfðu snuiz. Áttu.

[4] *En flestir bátar . . allir samt*] Instead of this Fr. has the following:—Andres pottr hljóp yfir ij. bátana ok í hinn þriðja, ok fór svá frá landi. Margir bátar sukku niðr, ok týnduz nokkurir menn. Sumir Norðmenn óku undan á hæli ofan at sjónum. Þar féll hirðmaðr Hákonar konungs, Hákon af Steini. Þá hrukku Norðmenn suðr frá kugginum.—This episode of Andres Potts' leap is not found in the text of St.

A.D. 1263. (2nd Oct.)

" Fyllduz fjöl-seldum
frammi val-gammar
" (hverr man hring-þverris
hefna ?) auð-stefni."

Meðan bardaginn var, þá var svá mikill stormr, at 141.
Hákon konungr sá eigi efni á, at koma liði á land. En Rögnvaldr, ok Eilífr í Naustdali, röru á skútu inn at landi; ok fór Eilífr á land í báti, en Rögnvaldr hrökk út aptr til skips síns. Eilífr kom til bardagans við nökkura menn, ok fór alldjarfliga, ok þeir Norðmenn sem á bátana höfðu gengit, ok upp kómuzt á mölina. Þá tók Norðmönnum at samnazt lið, ok létu Skotar þá undan upp á hauginn; ok var þá glettu-sókn í milli þeirra um hríð með skoti ok grjóti.

Þá er á leið daginn veittu Norðmenn atgöngu Skotum upp á hauginn, ok sóttu þá it djarfligsta. Sem segir í Hrafns-málum:—

" Kvöddu kapp-studda
kæris Norð-Mæra
" hölða her-valðir
hersar gunn-versum:
" Gékk en gunn-rakka
gætis há-sæta
" hirð at hjör-stærðum
hjaldri járn-faldin.

" Beit at bryn-móti
brún i rauð-túnum
" egg of ódyggvar
aldir[1] gunn-tjalda:
" áðr en egg-hríðar
undan[2] víg-lundum
" skyndu ský-þundar
Skotzkir al-þroskins."

Skotar flýðu þá af hauginum, hverr sem mátti í fjall 142.

[1] *aldir*] aldar, Fr.

[2] *undan*] unda, Fr.

í brott. En er Norðmenn sá þat, fóru þeir til bátanna A.D. 1263. (Oct.)
ok réru út til skipa, ok kvómuzt nauðuliga fyrir stormi. En um morguninn eptir fóru menn eptir líkum þeirra manna sem fallit höfðu. Þessir féllu þar: Hákon af Steini, Þorgils gloppa; þeir voru hirðmenn Hákonar konungs. Þar féll góðr bóndi ór Þróndheimi, er Karlshöfuð hét; annarr bóndi ór Fjörðum er Hallkell hét. Þar létuzt þrír kerti-sveinar, Þorsteinn bátr, Jón ballhöfuð, Hallvarðr buniarðr. Ógörla máttu Norðmenn vita hvat féll af Skotum, þvíat þeir tóku hvern er féll, ok fluttu til skógar. Hákon konungr lét flytja lík sínna manna til kirkju.

En Þórsdaginn eptir lét hann taka upp akkerin 4th Oct.
ok flytja skip sítt undir eyna; ok þann dag kom sá herr til hans er hann hafði sent í Skipafjörð. En Frjádaginn eptir var veðr gótt; sendi konungr 5th Oct.
þá á land gesti at brenna skip þau er upp hafði rekit. Þann sama dag sigldi konungr undan Kumrey[jum][1] ok út til Malas-eyjar,[2] ok lá þar nökkurar nætr. Þar kvómu til hans menn þeir er hann hafði sent til Írlandz; ok sögðu hónum, at Írar vildu halda allan herinn um vetrinn til þess at Hákon konungr frelsaði þá undan valdi Enskra manna.[3] Hákon konungr var mjök á þat snúinn at sigla til Írlandz; en alþýðu var þat mjök í móti skapi. Ok með því at eigi byrjaði út þann veg, þá átti konungr þing við lið sítt; ok lýsti því, at hann vildi gefa öllum orlof at sigla til Suðreyja þegar sem byri gæfi til; þvíat herrinn hafði vista-fátt. Þá lét konungr flytja lík Ívars hólms inn til Bótar, ok var hann þar jarðaðr.

143. Eptir þetta sigldi Hakon konungr undan Malasey ok lá um nóttina undir Herrey,[4] ok þaðan undir 10th Oct.
Sandey, ok svá til Sátíris-múla, ok kom um nóttina 11th Oct.
norðr[5] undir Guðey. Ok þaðan sigldi hann út í Ílar-

[1] *Kumreyjum*] Kumrey, sing., Cd., Fl.

[2] *Malas-*] or Melas-, Cd.

[3] *Hákon konungr fr. . . . manna*] Fr., Fl.; om. St.

[4] *Herrey*] Hersey, Cd., Fl.

[5] *um nóttina . . . . norðr*] Fl.; om. St., (homoteleuton).

A.D. 1263. 12th till 14th Oct. sund, ok lá þar tvær nætr. Hann lagði gjald á eyna, þrjú hundruð nauta; þat skyldi gjalda sumt í mjölvi ok osti; setti hann þar menn eptir til viðr-töku.

14th Oct. Hákon konungr sigldi. . . .[1] Sunnudaginn í vetr-nóttum, ok fékk svá mikinn storm með myrkri, at fá-ein skip héldu heilum seglum sínum; en frá mörgum reif öll í brott. Þá tók konungr höfn í Kiarbarey, ok fóru menn í milli þeirra Jóns konungs, en þó varð ekki af fundi þeirra. Þá spurði Hákon konungr, at hans menn höfðu höggit mikit strandhögg í Mýl, ok þar vóru drepnir nökkurir menn af Mýlverjum, ok enn tveir eða þrír af Norðmönnum. Þaðan sigldi Hákon konungr [inn] til Mýlar-kálfs, ok lá þar nökkurar nætr. Þar skilðuzt í frá hónum Duggall konungr ok Aleinn bróðir hans, ok skipaði hann þeim ríki þat sem Jón konungr hafði áðr haft. Magnús konungr ok aðrir Suðreyingar höfðu fyrr skilizt við. Ruðra skipaði hann Bót, en Murgaði Herrey.[2] Duggali gaf hann kastala þann á Sátíri[3] er Guthormr bakka-kólfr hafði setið í um sumarit. Í þessari ferð hafði Hákon aptr unnit ríki þau er Magnús konungr Berfættr hafði unnit af Skotlandi ok Suðreyjum. Sem hèr segir:—

" Öll vann Egða stillir
aptr geir-brúar-krapta[4]
" skjótt af Skotzkum dróttum
skattlönd megin-gröndoðs:
" Reisti öngr við Yngva 144.
(úlest) fyrir haf vestan
" (róg-sækis varð ríki)
rönd veðr-boði[5] Göndlar."

327. Hákon konungr sigldi ór Mýlar-kálfi með þeim her sem þá var við hónum, ok eigi var undan sigldr til Raun-eyja.[6] Þar[7] lá fyrir hónum Balti bóndi af Hjalt-

[1] Blank for one word in St.; þaðan, Fl.
[2] *Herrey*] Hersey, Fl., Fr., Cd.
[3] *á Sátíri*] add. Fl.
[4] *krapta*] hafta, Fl.
[5] *rönd veðr-boði*] Fl.; rand-veðrs boði, Fr.
[6] *-eyja*] eyjar, Cd., Fl.
[7] *þar*] Fl.; þá, Cd.

landi, ok þeir menn sem hann hafði sent til Orkneyja; A.D. 1263.
ok sigldu þeir til Orkneyja til þeirra manna sem fyrr [1] (Oct.)
höfðu siglt ok konungr vildi at hans biði í Orkney-
jum, ok svá þeir sem hann gaf orlof til Noregs. Sigldi
Hákon konungr ór Raun-eyjum [2] leiðar sinnar, ok stefndi
norðr. En veðr gékk í mót hónum, ok sigldi hann þá í
Vestra-fjörð á Skíði, ok lá þar nökkura hríð; ok tók
vista-gjald af eynni. Þaðan sigldi hann fyrir Hvarf.
Ok er hann kom fyrir Dýrnes [3] þá féll veðrit í logn.
Lét konungr þá róa inn undir land, ok lagði til hafnar
í þann fjörð er heitir Góa-fjörðr. Þat var Tveggja-
Postula-messu-aptan, Symonis ok Jude; en messu-dagrinn 28th Oct.
var á Dróttins-degi. Konungrinn lá þar um nóttina. 28th till
En messu-daginn, er sunginn var messa, kómu til hans 29th Oct.
nökkurir Skotzkir menn er Norðmenn höfðu tekit.
Hákon konungr gaf þeim grið, ok sendi þá upp í
bygðina; ok hétu þeir at koma ofan með nautum til
hans; en einn þeirra var eptir í gisling.

Sá atburðr varð um daginn, at ellifu menn af skipi
Andres kúza fóru á land á báti at taka sér vatn.
Lítlu síðan var heyrt at þeir æptu. Röru menn þá
til af skipum; ok vóru þá tveir teknir af sundi
mjök sárir, en níu funduzt á landi, allir drepnir.
Ok höfðu Skotar komit at þeim; en þeir hljópu allir
til bátzins, ok var hann uppi fjaraðr; en þeir allir
vápn-lausir; ok varð eingi vörnin. En þegar er
Skotar sá at til var róit, hliópu þeir til skógar; en
145. Norðmenn höfðu líkin við sér.

Mánadaginn sigldi Hákon konungr ór Góa-firði; ok 29th Oct.
lét flytja á land inn Skotzka mann, ok gaf hónum grið.
Konungr kom öndverða nótt til Orkneyja, ok lá í 29th till
sundi nökkuru norðr frá Ásmundar-vági. Þaðan sigldi 30th Oct.
hann í Rögnvaldz-vág. Ok kom þar saman mestr hluti
hers þess er þá var í Orkneyjum; var þat mestr

---

[1] *fyrr*] or 'fyrir,' Cd.
[2] Thus, plur. here Cd.
[3] *fyrir Dýrnes*] Fl.; frá Dyrnesi, Cd.

A.D. 1263. (Oct.–Nov.) hluti hersins er fyrir hafði siglt. Ok þá er þeir siglðu yfir Péttlandz-fjörð, var röst mikil í firðinum; ok þar týndizt eitt skip ór Rygia-fylki, ok allir menn þeir sem á vóru. Jón í Hestbæ rak austr eptir firðinum; ok hafði hónum all-nær, at hann mundi reka í Svelginn; en með Guðs miskunn rak skipit austr í haf. Ok er hann misti Eyjanna sigldi hann til Noregs.

328. Hákon konungr kom í Rögnvalldz-vág; ok var þá mikill hluti hersins sigldr til Noregs, sumir[1] með lofi hans, en sumir gáfu sér sjálfir heim-leyfi. Hákon konungr hafði þar orð á fyrst er hann kom í Eyjarnar, at hann mundi sigla til Noregs. En með því at veðráttа tók at harðna, en eigi vildi byrja, tók hann þat ráð at sitja í Orkneyjum um vetrinn. Nefndi hann þá til nær tuttugu skip eptir at vera; en hann gaf þá orlof öðrum heim at sigla. Þá gerði Hákon konungr bréf með mönnum sínum[2] um skipan ríkis í Noregi ok aðra hluti. Með Hákoni konungi vóru eptir allir lendir menn þeir sem vestr höfðu farit; útan Eilíf í Naustdali, hann var austr sigldr; en flestir inir beztu menn vóru eptir með konunginum.

1st. Nov. Eptir Allra-heilagra-messu lét konungr sigla skipi sínu út[3] til Meðal-landz-hafnar; en hann dvalðizt um 146.
daginn í Rögnvalldz-ey, ok fór þaðan inn til Kirkjuvágs. Eptir þetta sá hverr skipstjórnar-maðr fyrir sínu skipi. Vóru sum upp sett í Meðal-landz-höfn, en sum inn við Skálp-eið. Hákon konungr reið út til
10th Nov. Meðal-landz-hafnar Laugardag fyrir Marteins-messu; þat var messu-aptanninn. Hann var þá mjök krankr.
11th Nov. Var hann um nóttina á skipinu. Um morguninn lét hann syngja sér messu á landi. Síðan gerði hann ráð fyrir skipi sínu, hvar upp skyldi setja; ok bað menn góða stund á leggja at sjá fyrir skipinu.[4] Síðan fór

[1] *sumir*] add. Fl.
[2] *með mönnum sínum*] menn með bréfum, Fl.
[3] *út*] add. Fl.
[4] *skipinu*] skipunum, Cd., Fl.

hann inn til Skálp-eiðs ok svá til Kirkjuvágs; hann fór í biskups-garð við öllum sveitungum sínum þeim sem hann hélt borð. Héldu þeir báðir borð í höllinni, konungr ok biskup, hvárr sínum mönnum; en konungrinn var upp í herbergjum, ok mataðizt þar jafnan. Hákon konungr lét þá skrá lendum mönnum ok sveitar-höfðingjum eyris-lönd til vista-töku,[1] at halda þær sveitir sem við þeim vóru, ok svá af hverjum eyris-löndum. Andrés plyt skyldi taka til þess at halda sjálft konungs-borð, ok út at gefa hirðinni, gestum ok kertis-sveinum, ok öllum hans sveitungum.[2] Þá er menn höfðu fyrir sét skipum sínum, fóru hverir þangat sem skipat var. Þessir lendir menn vóru í Kirkjuvági: Brynjólfr Jónsson, Erlingr Álfsson, Rögnvaldr urka, Erlingr í Bjarkey, Jón dróttning, Erlendr rauðr, ok margir aðrir skipstjórnar-menn ok sveitar-höfðingjar, en aðrir lendir menn ok skipstjórnar-menn[3] vóru í héraði á þeim eyris-löndum sem þeim vóru skipat. A.D. 1263. (Nov.)

329. Konungrinn hafði haft um sumarit vökur miklar, ok stórar áhyggjur; var hann opt[4] kallaðr,[5] ok hafði lítið frelsi af sínum mönnum. En er hann kom útan ór Meðal-landz-höfn frá skipi sínu, sem áðr var sagt, þá lagðizt hann brátt í rekkju af sótt; fór sóttin ekki mjök ákaft í fyrstu. Ok er konungr hafði legit nökkurar þrjár vikur, léttizt hónum heldr, ok var hann nökkura þrjá daga svá, at hann gékk fyrsta dag innan um herbergit, en annan dag í kapellu[6] biskups, ok hlýddi þar messu; en þriðia dag gékk hann til Magnús-kirkju ok um skrín ins heilaga Magnúss jarls. Þann dag lét hann göra sér kerbað, ok fór þar í, ok lét raka sér. Þá sömu nótt eptir tók at þyngja 147. Dec. beginning.

[1] *vista-töku*] Fl., Fr.; vista til, Cd.

[2] þeim eigi ok síðr sem hann hèlt, add. Fl.

[3] *ok skipstjórnar-menn*] add. Fl.

[4] *opt*] add. Fl.

[5] *kallaðr*] kalkaðr, Cd. (*or* kallzaðr?), as it seems; opt kallaðr, Fl.

[6] Here one leaf is wanting in St. The text is now taken from Fl.

A.D. 1263. (Dec.) mjök hans sóttar-fari; ok lagðisk hann þá annat sinn í rekkju, ok þótti mönnum þá hans sóttar-far mjök þyngjask. Í sóttinni lét hann fyrst lesa sér Látínu-bækr. En þá þótti hónum sér mikil mæða í, at hugsa þar eptir hversu þat þýddi. Lét hann þá lesa fyrir sér Norænu-bækr, nætr ok daga; fyrst Heilagra-manna-sögur; ok er þær þraut, lét hann lesa sér Konunga-tal frá Hálfdani Svarta, ok síðan frá öllum Noregs-konungum, hverjum eptir annan. Þá er Hákon konungr þóttisk finna, at mjök þyngðisk sóttar-farit, þá görði hann ráð fyrir mála-gjöfum við hirð sína; ok kvað hann á, at gefa skyldi mörk brenda hverjum hirðmanni; en hálfa mörk gestum, ok skutil-sveinum, ok öðrum sínum þjónustu-mönnum. Þá lét hann vega allan borð-búnað sinn, þann er eigi var gylldr; ok mælti svá fyrir, at þar sem þryti skírt silfr, þá skyldi borð-búnaðinn gefa, svá at allir hefði góð skil. Þá 148.
vóru ok rituð bréf þau, er hann vildi senda til Magnúss konungs, með allri þeirri skipan sem hónum þótti
14th Dec. mestu varða. Hákon konungr var oleaðr einni nótt fyrir Luciu-messu. Vóru þar at biskupar: Þorgils biskup af Stafangri, Gillibert biskup af Hamri, Heinrekr biskup af Orkneyjum; Þorleifr ábóti; ok margir aðrir lærðir menn. Ok áðr hann væri smurðr, þá mintusk menn við hann, þeir er við vóru. Var þá konungrinn enn mál-hress. Hann var eptir fréttr í sóttinni af trúnaðar-mönnum sínum, ef svá erviðliga yrði, at hans missti við eðr Magnúss konungs, hvárt hann ætti engan sun eptir; eðr hvárt nökkut væri í annan stað til at ganga þar sem hans afkvæmi væri. En hann tók mikit af því, at hann ætti engan son eptir sik, nema Magnús konung; ok eigi dóttur þá er menn viti eigi áðr.—Þá er lesit var Konunga-tal framan til Sverris, þá lét hann taka til at lesa Sverris sögu. Var hon þá lesin bæði nætr ok daga, jafnan er hann vakði.

---

[1] *Látínu-bækr*] Bifliam, Fr.

330. Messu-dagr Lucie meyjar var á Þórsdag.[1] En A.D. 1263. (Dec.)
Laugar-daginn eptir, síð um kveldit, þröngði svá
sóttar-fari konungsins, at hann misti máls síns. Nær
miðri nátt var úti at lesa Sverris-sögu. En heldr at 15th, 16th Dec.
miðri nótt liðinni kallaði almáttigr Guð Hákon konung
af þessa heims lífi. Var þat öllum mönnum inn mesti
harmr, þeim er þar vóru við staddir, ok mörgum
149. öðrum þeim er síðan spurðu. Þessir lendir menn vóru
við andlát konungsins: Brynjólfr Jónsson, Erlingr
Álfsson, Jón dróttning, Rögnvaldr orka, ok nokkurir
þjónostu-menn þeir sem næst höfðu gengit konungi-
num í sóttinni. Þegar eptir andlát konungsins var
sent eptir biskupum ok lærðum mönnum. Ok þegar
er þeir kómu, sungu þeir sálu-tíðir. Eptir þat fóru
allir menn ór herberginu, nema Þorgils biskup, ok
Brynjólfr Jónsson, ok tveir menn aðrir. Þeir þvógu
þá líkinu, ok rökuðu; ok veittu alla þjónustu, sem
sómði svá ágætum konungi sem Hákon konungr hafði
verit. Sunnudaginn var líkit borit upp í lopt-hallina. 16th Dec.
Vóru þar búnar barar með ágætum búnaði. Líkit var
klætt tignar-klæðum, ok sett garlant á höfuð hónum,
ok búit um at öllu sem býðr um svá ágætan höfðingja,
ok kórónaðan konung. Líkit var á barar lagt. Gengu
þangat þá biskupar allir ok kennimenn þeir sem í
vóru bænum, ok allir hand-gengnir menn. Þá héldu
kerti-sveinar kertum. Var þá ljóst um alla hallina. Þá
gékk til fólkit at sjá líkit, ok sýndisk öllum bjart ok
þekkiligt, ok fagr roði í andlitinu sem lifanda manni.
Var mönnum þat mikil huggan af þeim mikla harmi
er þá höfðu menn fengit, at sjá svá fagran líkama fram
farins mannz ok síns herra. Síðan vóru sungnar sálu-
tíðir hátíðliga; vakði hirðin yfir líkinu um nóttina.
En Mánadaginn var lík Hákonar konungs borit til 17th Dec.
Magnús-kirkju, ok nátt-sett þar aðra nótt. Týrs- 18th Dec.
daginn[2] var lík Hákonar konungs lagit í kistu með

[1] *Þórsdag*] Fr. (Þórsdagi); Fimtadag, Fl.

[2] *Týrs-daginn*] Fr.; Þriðja daginn, Fl.

A.D. 1263-1264. slíkum umbúnaði sem sið er til eptir kóronaðan konung. Hann var jarðaðr í kórnum í Magnús-kirkju þar á gráðunum fyrir skríni ins heilaga Magnúss jarls. Síðan var aptr luktr steinninn, sem áðr, yfir uppi; ok var breiddr yfir kögurr. Þá var átt hirð-stefna, ok gört 150. þat ráð, at allan vetrinn skyldi halda höfuð-vörð yfir leiði[1] konungsins. Um Jólin veitti biskup, ok Andréss plytr, eptir því sem Hákon konungr hafði ráð fyrir gört. Var þá ok öllum mönnum gefinn góðr máli.

331. Hákon konúngr hafði til þess skipað í sótt sínni, at lík hans væri flutt til Noregs, ok væri hann grafinn í Björgyn hjá feðr sínum, ok öðrum frændum. Ok þegar af leið há-vetri,[2] ok sjór tók at hægjask, var fram sett skipit þat it mikla, er konungr hafði vestr haft; ok búit sem skjótligast. Ösku-dag var lík Há-
1264, 5th March. konar konungs tekit ór jörðu. Þat var inn þriðja *Nonas Martij* mánaðar. Gékk þá öll hirðin með út um Skálpeið, ok var líkit flutt í báti út til skipsins. Þeir vóru mest fyrir skipinu, Þorgils biskup, Erlingr Álfsson, ok Andres plytr. Þar var á hirð konungsins, sú er vestr hafði farit. Ok er þeir vóru búnir, létu
8th March. þeir í haf. Þeir sigldu út Laugardaginn fyrsta í Föstu, ok fengu hörð veðr ok þver; ok tóku land suðr í Sila-vági; ok sendu þegar bréf Magnúsi konungi, ok sögðu hónum þau [in] miklu tíðendi, er í þeirra ferð höfðu görzk. Eptir þat fóru þeir norðr til Björgynjar
20th Mar. þegar leiði gaf. Kómu þeir í Laxa-vág um daginn fyrir
21st Mar. Benedictus-messu. Messudaginn röri Magnús konungr í mót þeim, ok Pétr biskup. Var þá skipinu lagt til bæjarins við konungs-garð. Var líkit borit af skipi upp í sumar-hallina. En um morguninn eptir var líkit 151. borit út til Kristz-kirkju. Gékk þar með Magnús konungr ok dróttningarnar báðar, biskupar, lærðir menn, hand-gengnir menn, ok allr bæjar-lýðr. Vóru þá sungnar sálu-messur. Eptir þat var lík Hákonar kon-

[1] *leiði*] legi, Fr.

[2] *há-vetri*] thus, neuter, Fr.; há vetrið, Fl.

ungs jarðat í kórinum í Kristz-kirkju. Ok þakkaði A.D. 1264.
Magnús konungr líkferð með mörgum fögrum orðum, ok talaði snjallt örendi yfir greptinum. Þar stóð allr lýðr yfir með hryggu hugskoti. Sem Sturla kvað :—

" Þrim nóttum kom Þróttar
þing-hlynr til Björgynjar
" áðr en allvald prúðan,
ófs dyn-viðir grófu :
" Margr stóð málma-fergir
(mikit stríð var þat) síðan
" lýða grams yfir leiði
lítt kátr með brá váta."

Hákon konungr var jarðaðr þrimr nóttum fyrir Máriu- 22nd Mar.
messu. Þá var liðit frá burð ok holdgan vårs Herra Jesu Christi, þúshundrað. cc. lx. ok iij. ár, ok þrim nóttum minnr.[1]

332. Hákon konungr var ekki hár meðal-maðr ; vel vaxinn, herði-breiðr, mið-mjór ; heldr hár í sessi ; ekki fót-langr, nökkut út-skeifr ; vaxinn mjök á þann hátt sem verit hafði Sverrir konungr. Mikilleitr í í andliti, lit-góðr, hærðr vel ; eygðr mjök, ok þó vel. Öllum var hann hugþekkr, þá er hónum var gótt í skapi ; en grimmligr, ok ógurligr, ef hann var reiðr. Hann var hverjum manni kátari, ok vakrari, ok léttari
152. á sér ; blíðr maðr[2] var hann við fátæka menn ok þurftuga, svá at aldri var hann í svá þungu skapi, at eigi svaraði hann þeim blíðliga. Hann var tíguligr ok lát-góðr þá er hann sat með öðrum höfðingjum, hugat-látr ok veg-látr, snjallr maðr, ok vel talaðr á þingum. Manna var hann vitraztr, bæði til laga ok ráða-görða. Þat mæltu þeir vitrir menn, er sendir vóru til hans af öðrum höfðingjum, at þeir hefði all-

[1] This " 1263 *minus* three days," is equivalent to 22nd of March 1264 ; the old year is here counted to end on the 24th of March.

[2] *maðr*] Here (m^{r}) St. begins again, from which the text is now taken.

dregi höfðingja sét, þann er þeim þætti heldr vera bæði konungr, ok herra, ok félagi.—Hákon konungr lét í mörgu bæta lög ok landz-rétt í Noregi. Hann lét þat setja í bókina[1] er nú er kölluð hin Nýju lög. Af tók hann öll manndráp ok fót-högg innanlandz, ok svá hand-högg; útan ærnar væri sakir til. Eingi skyldi sá þrífazt í landinu er tæki annars mannz eigin-konu. Ætt-víg öll lét hann af taka, svá at eingi skyldi gjalda annars tilverka, nema bæta at þeim hluta er lög segði á hann.

333. Hákon konungr lagði meira hug á, at styrkja Guðs kristni í Noregi, en engi konungr fyrir hónum, síðan er var inn helgi Óláfr konungr. Hann lét göra kirkju norðr í Trums, ok kristnaði alla þá kirkju-sókn. Til hans kvómu margir Bjarmar, er flýit höfðu austan fyrir ófriði Tartara; ok kristnaði hann þá, ok gaf þeim einn fjörð er Malangr heitir. Hann lét göra kirkju í Ófóta; ok virki við Agðanes.[2] Hann lét ok göra 153.
tré-höllina í konungs-garði í Níðarósi, ok öll hin beztu hús, ok kapellu upp af herbergjum konungs. Hann lét göra kirkju í Guley, norðr frá Björgyn, ok færði þangat Gula-þing.[3] Hákon konungr lét göra Postula-kirkju í konungs-garði af steini í Björgyn. Hann lét göra Óláfs-kirkju, ok klaustrit með, af sínum kosti. Hann lét ok húsa konungs-garð í Björgyn með góðum tveim stein-höllum, ok mörgum stein-húsum öðrum. Hann lét göra stein-múr um konungs-garð, ok kastala yfir báðum hliðunum. Hann lét göra Katrínar-kirkju við Sandbrú, ok spítalann, ok gaf þar til cc.-mánaða-mata-ból. Hákon konungr lét al-húsa borgina í Björgyn, eptir þat er brunnit hafði, ok göra múrinn at[4] tveim hlutum ok víg-skarða, ok göra útborgina. Þá var ok reist af grundvelli Allra-heilagra-kirkja í Vágs-botni með ráði konungs[5]; ok gaf hann þar til

[1] *í bókina*] So also Fr.; Fl. omits the preposition: "hann lét setja "bókina" (erroneously.)'

[2] ok bryggju-ker, add. Fr.

[3] *ok færði . . . Gula-þing*] ok ofraði þar til gullhring, Fl. (badly).

[4] *at*] Fl.; af, Cd.

[5] *með ráði konungs*] add. Fl.

c-mánaða-mata-ból í sótt sínni. Hann lét göra kirkju af steini á Ögvalldz-nesi, er hin fjórða er mest héraðs-kirkja í Noregi. Hann lét göra stein-múr um Túns-berg, ok kastala yfir portunum; ok Gauta-kastala yfir Dana-kleif. Hann lét ok húsa allt Bergit, ok kon-ungs-garð við Lafranz-kirkju. Hann lét ok göra spí-tal fyrir sunnan Óláfs-kirkju, ok gaf til xxx-marka-ból. Hann lét grafa út djúp við Skelja-stein, svá at nú má kuggum fara, er áðr mátti varla skipum eða smá-ferjum. Hann lét göra Berfættu-bræðra-kirkju í Túnsbergi, ok var hón síðan færð suðr í Drags-
154. mörk; ok lét hann þar göra Máriu-kirkju ór steini, ok gaf til fimm-tigi-marka-ból. Hann lét göra borg á[1] Vackabjörgum, ok lét síðan færa til Nikulas-kirkju, í Osló. Hann gaf þar Óláfs-kirkju predika . . .;[2] ok lét húsa konungs-garð út á Eyrum í bænum. Hann lét húsa Valldis-hólma, ok göra borg í Konunga-hellu í Ragnhilldar-hólma, ok húsa konungs-garð í bænum. Hann lét ok byggja Gull-eyna; ok húsa ok ryðja Ekreyjar,[3] ok göra þar tré-kirkju. Hann lét byggja Mástrandir, ok margar aðrar eyði-eyjar í Víkinni. Hann lét göra stein-borg í Mjörs í hólmanum við Ringis-akr, ok húsa. Hann lét göra veizlu-höll á Húsabæ í Skaun á Heiðmörk, ok aðra á Ringis-akri. Hann lét göra veizlu-höll á Víðheimi í Eyja, ok bú; ok endr-bæta kirkjuna, þvíat áðr var mjök at falli komin. Hann lét göra veizlu-höll á Steig. Hann lét göra bú á Hofi í Breiðin, ok veizlu-höll, ...[4] ok lagði eignir til. Hann lét göra kapellu í Þoptyn, er engi var áðr, ok veizlu-höll, ok mörg önnur hús góð. Hákon konungr keypti Ló í Uppdali,[5] ok lét

[1] husa (h'a), Cd., as it seems (hann lét húsa Vackabjörg?); Fl. reads Vacka-biorg; Valkab., Cd. as it seems; now Aakeberg in Oslo.

[2] hann gaf þar Oláfs-kirkju predicara, very uncertain in Cd.; omm. Fl., Fr.

[3] *Ekr-*] Eikr-, Cd.

[4] Here two or three words are illegible.

[5] In the preceding, the words, 'í Þoptyn,' . . . 'ok veizlu-höll' . . . 'Ló í Uppdal' are almost illegible in Cd.

göra bú á, ok kapellu, ok veizlu-[höll].[1] Hann lét ok göra múrinn um Sverris-borg á Stein-björgum, ok húsa, síðan Baglar höfðu brotið.

Jesus Christr, Faðir, ok Sonr, ok Heilagr Andi, geymi ok gæti, signi ok sæmi, slíks herra sál, er svá marga nytsamliga hluti hefir eptir sik leifða! *Per omnia secula.* Lýkr hér sögunni.[2]

---

[1] Cd. om. "höll."

[2] *Lýkr hér sögunni*] add. Fr.

THE END OF HAKONAR SAGA.

MAGNÚS SAGA HAKONAR SONAR.

(Fragment.)

---

1. *Two vellum leaves in four columns in the Arna-Magn. Collection.*

The 1st vellum leaf.

Fms. x. 155. . . . man herr sá er vestr hafði farit með Há- A.D. 1264.
koni konungi, ok sögðu þeir heldr ófriðvænt í Vestr-löndunum. Þetta sumar fór Birgir ábóti af Tautru út til páva-garðz; ok höfðu Kórs-bræðr af Níðarósi valit hann til erkibiskups-efnis eptir Einar erkibiskup er þá hafði andaz um haustit. Enn þeir máttu því eigi kjósa hann, at hann var prestz son ok klaustra-maðr. Fann hann Magnús konung í Björgyn, ok áttuz þeir fátt við. Var ábóti í páva-garði um vetrinn.

2. Eptir andlát Hákonar konungs um várit, sendu barunar ok vildis-menn, þeir sem vóru í Orkneyjum, Heinrek biskup, ok sira Askatin kanceler, upp á Skotland á fund Alexandri, at forvitnaz um friðgörð milli landanna. Enn því var þungliga tekit; ok heitaðuz Skottar at drepa Norðmenn þá sem þar vóru komnir, eðr kasta þeim inn. Kærðu Skotar, at Norðmenn hefði brent ok herjat meirr enn þriðjung af Skotlandi; ok fengu þeir ekki örendi. Fór þá sira Askatin austr til Noregs ok á fund Magnúss konungs,
156. ok sagði hónum um ferð sína, ok hversu þungliga hans örindum var tekit á Skotlandi. Magnús konungr görði þat ráð, at hann sendi Ögmund kræki-danz til Orkneyja; fékk hónum þar vald yfir til landvarnar.

A.D. 1264. En Eirik Dufgalsson sendi hann til Suðreyja. Hann hafði áttján-sessu, skipaða hirðmönnum ok gestum ok kerti-sveinum. Með hónum skylldu fara af Orkneyjum Jóann þjóri ok Eirikr bósi, ok hafa sítt skip hverr[1] þeirra. Enn er Ögmundr kom í Orkneyjar, spurði hann, at Skota-konungr hafði sent her á Katanes. Ok tóku þeir fé mikit af Katnesingum fyrir þat er Hákon konungr hafði lagt gjald á Katnesinga. Var þá mikit orð á, at herjat mundi vera í Orkneyjar; ok því vildi Ögmundr eigi, at liðit færi or Orkneyjum. Vóru þeir Eirikr þar um vetrinn. Sira Askatin kom til Noregs, sem fyrr er ritað, ok vóru þeir Ögmundr þá brott farnir. En þá bjóz Höskulldr Oddzson vestr til Orkneyja. Lét Magnús konungr þá fara með hónum bróður Mauricium, ok annan Berfættan bróður, er Sigurðr hét; ok enn Heinrek skot til þjónostu við þá, ok . : . . na,[2] ok fóru þeir sem skjótast upp í Skotland, ok fundu Skota-konung; ok tók hann þeim nökkuru líkligar, enn þeim biskupi var tekit. Bað Skota-konungr þá fara aptr til Noregs, ok segja svá Magnúsi konungi, at hann sendi um sumarit eptir góða sendiboða til Skotlandz, ef hónum væri hugr á at göra frið millum landanna. Fóru þeir þat sama haust aptr til Noregs.

3. Magnús konungr sat í Björgyn um sumarit. Þetta sumar kom af Íslandi Hallvarðr gullskór. Hann 157.
sagði þau tíðendi, at allir Islendingar höfðu þá vikiz undir hlýðni við Magnús konung; ok þá var spurt andlát Hákonar konungs á Íslandi er hann fór útan. Þár var þá með hónum Þorvarðr Þórarinsson, ok gékk hann á vald Magnúss konungs, ok gaf allt sítt ríki í hans vald, fyrir þá hluti er hann hafði brotið við konungdóminn í aftöku Þorgils skarða ok[3] Bergs,

[1] Here begins the 2nd column.
[2] Illegible; fleiri sveina, the editors of Fms. l.c.
[3] Here begins the 3rd column.

hirðmanna Hákonar konungs. Hafa síðan Íslendingar aldrigi í móti mælt at hlýða boði ok banni Magnúss konungs. Gengu þeir ok með meiri blíðu undir hann enn Hákon konung föður hans. Magnús konungr bjóz um haustið norðr til Þrándheims, ok varð síð-búinn. Hann lá Allra-Heilagra-messo í Leir-gola, ok fór þaðan til Síldar. Þaðan fór hann til Selju, ok svá norðr um Eið. En Margrét dróttning fór hit ýtra með skipum, ok funduz þau í Steina-vági. Þá er Magnús konungr lá í Steina-vági, sá menn eld brenna til hafs. Magnús konungr sagði, at bærinn brann í Gizka; ok hét á menn, at til skyldi fara; ok kvað þat eigi standa, at menn lægi svá, ok færi eigi at bjarga bænum eðr mönnum, ef þyrfti. Jón tvískafinn var féhirðir í skipinu, ok fór hann til, ok tveir menn or flestum hálf-rýmum, ok höfðu vant leiði. Þeir fengu borgit hinum nýja bænum, er Nicholas hafði göra látit; enn hinn forni brann. Þeir Jón fóru þá aptr, ok höfðu at myklu liði komit þeim Gizka-mönnum. Fór Magnús konungr þá norðr til Þrándheims, ok gékk á kerti-sveina-skútu. Hann fór til Reins, ok Margrét dróttning með hónum. En konungs-skipit fór inn undir Hólm; ok hófðu þar allharða búð um náttina. Magnús konungr sigldi útan um morgininn, ok mátti eigi leggja at Hólminum. Hélt hann þá inn at ár-ósinum út frá Bakka, ok lesti þar skipit, enn menn fóru á land, ok héldu þeir fé öllu. Þetta haust andaðiz Nicholas í Gizka; ok þraut þar þá langfeðga-ætt Gizka-manna, þeirra er frá Árna Ar[n]móðssyni vóru komnir; enn þó átti Nicholas[1] eptir dóttur er Margareta hét; ok var hennar móðir . . . . . .[2] Þótti sá kostr vera þann tíma einn beztr í landinu, bæði fyrir ættar sakir ok ríkdóms, ok fríðleika. Magnús konungr sat þann vetr í Þrándheimi, ok var þessi annarr vetr ríkis hans. Um vetrinn eptir Jól kom til Þrándheims bróðir Mau-

A.D. 1264-1265.

2nd Nov.

158.

1264-1265.

[1] Here begins the 4th column. | [2] Blank for the name in the vellum.

A.D. 1265. ritius, ok þeir sem farit höfðu til Skotlandz með hónum, ok sögðu Magnúsi konungi sín örindi slík sem orðin vóru.

4. Magnús konungr fór um várit suðr til Björgynjar, ok kom þar eptir Páska. Þá sendi hann til Skotlandz Gillibeart biskup, ok sira Askatin, eptir því sem Skota-konungr hafði beidt. Þeir fóru fyrst til Englandz suðr í Linn. Þá varð stríð mikit í Englandi. Þat sumar var felldr Simun Múfort.[1] Fóru þeir biskup þá norðr í Jork, ok vóru þar um hríð. Um haustit þat er þeir Ögmundr kræki-danz kómu til Orkneyja, ok Skotar höfðu farit at taka gjöld af Katnesingum, kom at þeim herra Dufgall, þá er þeir fóru aptr, ok drap af þeim mart fólk, en tók stór-fé þat er þeir fóru með. Hann drap þar lögmann Skota. Þat sumar 159.
fóru Skotar út í Suðreyjar með her; ok gékk þá undir Skota Engus í Íl, ok margir þeir sem Hákoni konungi höfðu fylgt þá er hann var í Suðreyjum. Þeir fóru allt suðr í Mön, ok kúguðu Magnús, herra þeirra, til eiða við sik. Enn herra Dufgall gætti sín á skipum, ok fengu þeir ekki fang á hónum. Enn um várit eptir kom hann til Orkneyja, ok bað liðs. Var þá með hónum Eirekr son hans ok Eirekr bósi, ok Jón þjóri. Þeir höfðu þrjú skip. Fóru þeir þá . . . .[2]

The 2nd vellum leaf.

A.D. 1271-72. (Dec.–Jan.) 5. . . . . vetrinn eptir Jól. Þenna vetr í Jólum setti Magnús konungr prófast at Postula-kirkju ok Kórs-bræðr í Björgyn með ráði Askatíns biskups, ok lagði þar til próvendur ok mikit fé. Magnús konungr
Jan. 1272. varð sjúkr eptir Jólin svá mjök, at hann lét olea sik. Á þessu sama ári var vígðr Gregorius pávi. Á þessu ári önduðuz margir ágætir höfðingjar: Heinrekr Engla-konungr, ok Ríkarðr konungr bróðir hans af

[1] *Múfort*] thus, Cd. (contracted form).

[2] Here ends the first vellum leaf.

Alimannia, ok hertogi Eirikr fyrir sunnan á. Um sumarit eptir bjó Magnús konungr ferð sína ór Björgyn austr til Elfar, ok ætlaði at finna Valdimar Svía-konung, sem þeir höfðu mælt. Hann kom í Konungahellu nær Máríu-messo hinni síðarri, ok dvalði þar fram um Matheus-messo. En Valdimarr konungr kom ekki til mótz við hann, ok fór hann at leik sínum upp í Svía[ve]lldi. Magnús konungr nennti þá eigi at bíða hans, [ok] fór hann norðr til Túnsbergs, ok efnaði þar til vetr-setu. A.D. 1272–73. 8–21st Sept.

160. Í þenna tíma þurru mjök vinsældir Valdimars konungs í Svía-ríki, ór því sem var meðan Birgir jarl lifði. Vóru þeir þá fjórir bræðr á lífi skilgetnir: Valdimarr konungr, ok hertogi Magnús, junkherra Eirikr, ok Bendict, ok var hann klerkr. Var þat [t]eáð fýrir hónum, at hann skyldi verða erkibiskup. En junkherra Eirikr þóttiz ekki hafa, ok kallaði sik Eirek allz-ekki. Hann hafði farit út í Danmörk, ok dvaliz þar um hríð með Dana-konungi. En í þenna tíma var hann aptr kominn, ok hafði konungrinn, bróðir hans, á hónum nokkurn grun. Valdimarr konungr hafði þá ok taka látit Jón Philippus-son í kirkju, ok hafði[1] hann í geymslu. Valdimarr konungr sendi þá orð norðr til Túnsbergs Magnúsi konungi, ok vildi fyrir hvern mun hitta hann þar sem Magnúsi konungi líkaði at koma til mótz við hann. En Magnús konúngr vildi eigi fara lengra enn í Borg; ok þar var fundrinn lagðr. Þat var einn dag áðr Valdimarr konungr fór til fundarins, at junkherra Eirikr bað, at hann skyldi leyfa hónum at ríða út ok skemta sér. Enn er konungrinn leyfði þat, þá reið hann norðr í Noreg, ok fáir sveinar með hónum. Hann fann Magnús konung austr á Vörnu, þá er hann fór til fundarins í Borg. Magnus konungr tók vel við hónum, ok fylgði junkherra Eirikr hónum til fundarins. Átti þá Magnús konungr hlut at, at sætta þá

[1] Here begins the 2nd column.

A.D. 1273. bræðr; ok svá görði hann Jón Philippusson sáttan
við Valdimar konung. Þeir skyldu finnaz í Skörum,
ok skyldu tólf menn sverja eiða at sættum þeirra. Þá
var ok tekinn í frið Bói galinn,[1] er þá hafði verit 161.
með Magnúsi konungi um hríð. Magnús konungr tók
við Valdimar konungi með hinni mestu blíðu, ok sendi
Árna biskup af Skálaholti móti hónum, ok fleiri góða
menn. Var Valdimarr konungr með Magnúsi konungi
alla þá stund, er þeir vóru ásamt; ok var þar hin
ágætazta veizla. Fóru allir hlutir sem blíðligast með
þeim; ok vóru þar margir merkiligir hlutir talaðir,
þeir er vér ritum eigi. Magnús konungr gaf Valdimar
konungi ágætar gjafir er þeir skildu; ok sendi Óláf af
Steini, ok fleiri góða menn, með Valdimar konungi austr
á Skarir, at seá eiða þá sem þar skylldu fram koma um
sætt þeirra[2] bræðra ok Jóns Philippus-sonar, er Mag-
nús konungr hafði þá tekit til handa þeim, at vilja
Valdimars konungs. En eiðar þeirra fluttuz eigi sem
þeim líkaði er sjá skyldu; ok dró þá enn til sundr-
þykkju með Svíum. Magnús konungr fór af fun-
dinum or Borg til Túnsbergs, ok sat þar þat er eptir
1272-1273. var vetrarins. Þessi var inn tíundi vetr einvalldz
hans. Þenna vetr var ófriðr mikill í Danmörk með
Eireki Dana-konungi ok Þýðeskum mönnum. Görði
Dana-konungr þá sendiboða til Magnúss konungs, at
leita mjök eptir vináttu ok trúskap við hann; en hann
tók því vel, ok görði sendiboða í móti. Fóru allir
hlutir vel í orðsendingum konunganna. Eirekr Dana-
konungr fékk þá hæra hlut or skiptum við Þýðeska
1273 menn á þeim vetri. Konungr fór um várit or Túns- 162.
(Spring). bergi, þá er hann hafði lokit örendum sínum . . . . .[3]
Liðandis-nes, kom eptir hónum Jón Philippus-son með
nökkurri sveit; ok sagði svá, at Valdimarr konungr
hafði flæmðan hann út; ok þat hélzt ekki er hann

[1] *Bói galinn*] thus, as it seems.
[2] Here begins the 3d column.
[3] The dots now mark illegible words or parts of lines.

hafði heitið Magnúsi konungi í Borg. Fór hann þá til Björgynjar með konunginum. A.D. 1273. (Summer).

6. Magnús konungr sat um sumarit í Björgyn; ok lét hann fylla þá ráða-görð sem hann hafði haft í Túnsbergi áðr um vetrinn. Þá hafði hann stefnt til sín öllum sýslu-mönnum í Víkinni at Pétrs-messu,[1] ok hafði samtal við þá. Skipaði hann þá, hvat hverr þeirra skyldi fá af hverri sýslu, þann tíma er hann [2]. . . . . ma þeir menn sem héldu leen hans. Þá var kominn til Björgynjar Jón erkibiskup, ok allir lýðbiskupar þeir sem í vóru landinu. Þar vóru ok baronar ok lendir menn flestir allir. Tveim nóttum eptir Pétrs-messu hafði Magnús konungr hirð-stefnu í sumar-hallinni, ok görði þá bert um þá ráða-görð, er hann vildi vera láta um höfðingja-nöfn sona sinna. Skírði hann þá ok sínum mönnum um þá siðsemd sem hann vildi at þeir hefði um vápna-burð ok aðra hluti. Um morgininn eptir var 163. kirkju-messu-dagr í konungs-garði at Postula-kirkju,[3] ok hafði Magnús konungr þar tíðir snemma um morguninn ok messu; en junkherrarnir út-messu at Kristz-kirkju *de Spiritu Sancto.* En eptir þat var þing sett í Kristz-kirkju-garði, ok svá skipat sem konungrinn sagði fyrir á fundinum . . . . . ok fagnaði konunginum. Síðan talaði Vígleikr stallari af hendi hirðarinnar. Eptir þat talaði erkibiskupinn; ok hóf hann af þeim hryggleik er allir Noregs-menn báru eptir andlát junkherra Óláfs, sonar Magnúss konungs; ok lýsti hvern fagnað almáttigr Guð hafði nú veitt öllu Noregs-fólki ok . . . . . eign þeirri sem hann hafði erft . . . .

29th June.

1st July.

2nd July.

[1] *Pétrs-messu*] thus vellum? *i.e.*, Petrs-messu ok Páls, the 29th of June.

[2] Here begins the 4th and last column.

[3] *kirkju-messu-dagr . . Postula-kirkju*] thus the vellum, and not as in Fms. x. 162, foot-note 2. The suggestion of Munch, iv. 541 (foot-note), is true in substance, only the reading of the vellum is not 'í hugaðr,' but 'iksgrði.' The kirmass in question is that mentioned in Hak. S., ch. 252.

gi ok talaði þar um langt eyrendi ok snjallt. Eptir þat talaði konungrinn fagra tölu; ok lauk með því, at hann gaf Eiriki syni sínum konungs-nafn, en Hákoni hertoga-nafn. Gengu þeir þá at skríni hinnar heilagu Sunnifu, ok lögðu sínar hendr . . . . . (*Here ends the second vellum leaf.*)

2. *Fragments of Magnus Saga from an Icelandic compilation of Annals in vellum of about* 1570. *Holm. No. 5, in 8vo.*

The first Fragment.

A.D. 1275. 7. Fór Magnús konungr af Björgyn til Níðaróss, ok með hónum Ingilbjörg dróttning, ok synir þeirra; ok var á Frosta-þingi, ok fór síðan inn í Þróndheim til Liðangrs. Hann kom fyrir Pétrs-messu til Níðar-
3rd July. óss; ok á Sviptuns-vöku-dag hafði hann Eyra-þing; ok lét þar lýsa tignar-nöfnum sona sinna. Á Óláfs-
3rd Aug. messu-dag síðarri byrjaði Magnús konungr ferð sína ór Níðarósi, ok suðr í Björgyn, [ok var þar] um vetr-
10th Aug. inn. Á Laurentius-messu-dag kom hagl í Skauni milli Orkadals, [svá mikit] at sumir hagl-steinar stóðu fimtán aura vegna. Þat hagl kom víðara í Þrændalögum. Á þessu ári um Miðsumars-skeið stríddu upp á Valdimar Svía-konung bræðr hans, hertugi Magnús ok junchherra Eirikr, við nökkurn styrk Eireks Dana-konungs. En sem Valdimarr konungr hafði fengit slag á sínum mönnum, flýði hann til Noregs með juncherra Eiriki syni sínum þriggja vetra gömlum, ok kom í Borgar-sýslu til Erlings Álfssonar; ok fór lítlu síðarr austr til Svía-ríkis; en lét eptir við Erlingi juncherra Eirik. Varð þá Valdimarr konungr fanginn, ok Sofía dróttning. Gékk þá Svíaríki undir bræðr hans, hertuga Magnús ok Eirik. Nokkuru síðarr andaðiz juncherra Eirekr Birgisson. En Valdimarr konungr ok Sofía dróttning kómuz til (sic) flótta af Svía-ríki í Ragnhildar-hólma við Konunga-hellu . .

. . . . . .

8. Þetta sumar fór Magnús konungr af Noregi til Landzenda, ok hafði þá fyrsta sinni nökkurar nefningar til leiðangrs úti at liði, síðan hann varð einvaldz-konungr í Noregi; ok þat fyrir þá sök, at hann vildi leggja ráð á, at sætta þá Valdimar konung ok hertuga Magnús bróður hans. Sú var ok sök til þessarra útboða, at Magnús konungr vildi gæta ríkis síns, at öngir ófriðar-gneistar mætti fljúga af missætti Svíahöfðingja, þeirra sem hans ríki fengi skaða gört. A.D. 1276.

Á þessu sama sumri sigldi Magnús konungr með her sínn til Konunga-hellu. Hann kom þar *in Festo Albani Martiris*. Þar var fyrir Valdimarr konungr, ok Sofia dróttning, ok junkherra Eirikr son þeirra fimm vetra gamall í Ragnhildar-hólma; ok sat Magnús konungr þar þrjár[1] nætr. Ingilborg dróttning var eptir í Túnsbergi, ok Eirikr konungr, ok hertugi Hákon. Á Þórsdaginn eptir Jóns-messu baptiste sigldi Magnús konungr með her sínn af Konunga-hellu til Horsa-bergs, hann hafði nær cxx. skipa. Þar var þá í föruneyti hans, Jón erkibiskup, ok Andrés biskup af Osló, Askatín biskup af Björgyn; ok þessir lendir menn: Erlingr Álfsson, Álfr son hans, Finnr son hans, Eilífr af Naustdali, Andres Pálsson plyttr, Bjarni í Gizka, Gauti í Tólgu, Þórir kanceler; ok þessir stallarar: Óláfr af Steini, Vígleikr Auðunnarson, Auðunn Hugleiksson, prior provincialis Áki af Predicara-húsi, Ormr merkis-maðr; ok margir aðrir mætir menn, lærðir menn ok ólærðir. Valdimarr konungr sigldi upp með Magnúsi konungi ok hans föruneyti. Þá fylgdu ok upp Magnúsi konungi sendiboðar Eireks Dana-konungs: Jón biskup af Börglum, Jacob biskup af Árús, prior Henrek af Andverðz-skóg, Jón lítli af Skáni son Jóns Reginmoðu sonar, Uffi[2] dróttseti. Þenna tíma kvómu til fundar við Magnús konung greifi af Rafenzborg; ok junkherra Jacob, son greifa Nikolas af 21st June. 25th June.

[1] It should be *four*, viz. from Sunday till Thursday.

[2] *Uffi*] emend.; Ulfs dróttseta, Cd. See Munch. iv. 658, footnote.

A.D. 1276. Hallandi, Valdimars sonar Dana-konungs. Skip þat er Magnús konungr kallaði Kristz-súð, ok Hákon konungr faðir hans hafði vestr um haf, lá nú eptir í Konunga-hellu við Ragnhildar-hólma; því at hættiligt þótti at stýra henni í gegnum Bága-straum, fyrir
26th June. sakir mikileika skipsins. Á Frjádaginn kom hertugi Magnús til Horsa-bergs á fund Magnúss konungs, ok með hónum Fólki erkibiskup af Uppsölum, Heinrekr biskup af Lyng-kaupangi, Eirekr biskup af Skörum, Önundr biskup af Neriki; ok mart annat stórmenni Svía-höfðingja. Var þá talat um sætt þeirra bræðra í landtjöldum, Valdimars konungs ok hertuga Magnúss. Þenna hertuga Magnús kölluðu nú Svíar konung sínn; hafði Fólki erkibiskup nú kórónað hann á Hvítasunnu-dag.

29th June. Á Pétrs-messu-dag fór Magnús konungr, ok jungherra Eirikr, Valdimars son konungs, yfir Elfi til Hnýðinga-bergs; þvíat hertugi Magnús vildi eigi koma til pallimentz, nema jungherra Eirikr væri með. Ok var þá enn sett palliment, ok kom Valdimarr konungr þar til. Funduz þeir hertogi, bróðir hans, ok horfði þá sáttvænliga með þeim af tillögum Magnúss konungs. Nefndu þeir þá menn í dóm at göra sætt ok skipan. Nefndu þeir fyrst báðir Magnús konung til jafnaðar ok réttvísi. Síðan nefndi átta menn hvárr þeirra til léttis við Magnús konung, at rannsaka ok prófa þeirra mál, at sem fyrst mætti á koma réttr dómr, ok staðfastlig sætt þeirra í milli bræðra. Valdimarr konungr nefndi þessa menn í dóm af sínni hendi: Jón erkibiskup, Askatin biskup, Jón biskup af Börglum, prior Henrik af Andverð-skóg, herra Jón lítli, Erling Álfsson, Alf son hans, Óláf af Steini. Hertugi Magnús nefndi þessa menn: Fólka erkibiskup, Heinrek biskup af Lyng-kaupangi, Eirik biskup af Skörum, Önund biskup af Neriki, herra Jón Philippus son, Algauta lögmann, Ulf Kar[l]sson[1] bróður-son Úlfs

[1] *Karlsson*] emend.; Karsson, Cd. See Munch. iv. 659, footnote.

fasa, Karl marskalk. Nú svá sem þessir formenn ok A.D. 1276.
höfðingjar vóru í dóm nefndir, tóku þeir tal sítt um þessi stór-mæli ok vanda-mál. Þá var beðizt af hendi Valdimars konungs, at hann væri tekinn aptr sæmiliga í ríki sítt, með því at hann var rangliga ór rekinn, at óprófuðu máli eðr sökum á hann. Skyldi hann ok í þann tíma sem hann væri aptr kominn í ríki sítt, svara sökum ef nokkurar prófaðiz á hann, ok göra hvárir öðrum rétt. Ok þeir sem ríki tóku af hónum, ok þeir sem vóru af hendi hertoga Magnúss í dóminum, vildu eigi þessu samþykkjaz. En buðu[1] þeir, at Valdimarr konungr hefði Helsingjaland ok Vermaland, ok allt þat er Svía-konungr á fyrir vestan Væni, ok Sticka-borg, ok þar með ccc. marka til inngjaldz um hverja jafnlengd. En þat sýndiz Magnúsi Noregskonungi með öngu móti mega vera samþykt af hendi Valdimars konungs, at þeir fengi hónum eigi aptr ríki sítt allt, ok svá skatt; er þeir höfðu rangliga áðr með stríði ok manndrápum rekinn hann or ríki sínu, at óprófuðum málum,[2] án[3] nökkurum tilgörðum af hans hendi; einkanliga er þeir áttu engan dóm [á hónum], eðr yfir hann at bjóða, þar sem hann var þeirra herra ok höfðingi. Hér eptir höfðu þeir handtekit hann, ok dróttning hans, ok tóku af hónum ríkit, ok báðum þeim; ok rændu hann allri konungligri tign ok sæmð með mikilli nauðung ok afar-kostum; ok görðu þeim margar svívirðingar aðrar ok skapraunir í orðum ok verkum. Þar ofan á tóku Svíar sér annan konung, ok kórónuðu, sem fyrr var getið; ok buðu hónum eigi meiri sæmd ok yfirbætr fyrir allt þetta mikla rán ok ódæmiligar vanvirðingar, er þeir höfðu gört sínum eigin-konungi kórónuðum, sem fyrr var sagt. Ok þótti öllum þetta eins-vegar þeim er í dóm vóru nefndir af hendi Valdimars kon-

[1] *buðu*] báðu, Cd.
[2] *málum*] mali, Cd.
[3] *án*] emend.; eðr, Cd.

A.D. 1276. ungs, at þetta var heldr spott ok fá-heyrðr ójafnaðr en sæmilig sætt, eðr skylduligar yfirbætr, er Svíar buðu þá sínum yfir-konungi eptir svá gört, sem nú var sagt. Varð af því eigi sætt gör at því sinni
2nd July. þeirra í millum. Ok skilduz við svá búit. Á Þórsdaginn fór Valdimarr konungr ok Magnús konungr
5th July. með Svía föruneyti ofan í Ragnhildar-hólma. Á Dróttins-daginn hafði Magnús konungr þing í Konunga-
7th July. hellu. Á Týrsdaginn fóru konungar út til Ekreyja.

Nökkuru síðarr sigldi Magnús konungr með liði sínu norðr til Túnsbergs, ok með hónum Sofia dróttning Valdimars konungs, ok jungherra Eirekr son þeirra; ok dætr þeirra, Ingibjörg er átti Geirarðr son greifa Geirfarðar (!) af Hollseta-landi, ok jungfrú Katrín. Valdi-
29th July. marr konungr sigldi lítlu síðarr til Danmerkr. Á Óláfs-messu-dag gaf Magnús konungr jarls-nafn Magnúsi
12th Aug. syni Magnúss jarls ok jarldóm. *In Festo Clare* sigldi
15th Aug. Magnús konungr til Oslóar, ok var þar *in Assumptione Beate Marie Virginis;* ok fór síðan upp um Króka-skóg, Ringaríki, Haðaland ok Þótn, ok svá til Ringis-akrs; þaðan til Hamars, ok síðan til Húsabæjar, ok þaðan út eptir Mjörs, ok síðan út eptir ánni Vermu til Eiðs-vallar ok hafði þar lögþing. Af Eiðs-velli fór hann út eptir Rauma-ríki, ok svá
8th Sept. til Oslóar. Á Máriu-messu-aptan kom hann til Túns-
29th Sept. bergs. Á Michaelis-[messu]-aptan fór hann austr yfir fjörð, ok kom til Sarpsborgar, ok hafði þar lögþing.
4th Nov. Á Dróttins-daginn eptir var þar brúðlaup síra Þóris
2nd Nov. kanceleris. *In Festo Reliquiarum* kom Magnús austr aptr til Túnsbergs, ok settizt þar. Lítlu áðr hafði Sofia dróttning siglt af Túnsbergi til Danmerkr ok junkherra Eirikr sonr hennar, ok með þeim Auðunn Hugleiksson stallari, ok Guthormr Gyðuson, sendiboðar Magnúss konungs; en dætr Sofíu dróttningar vóru eptir með Ingilborgu dróttningu á Túnsbergi. [Á þessu sama sumri áðr var fullkominn Tigl-kas-

talinn fyrir sunnan Breiða-stofu í Túnsbergi.][1] Um haustið eptir ok um vetrinn var ófriðr milli Svía ok Dana. Frilluson (!) var vígðr til biskups í Túnsbergi til Suðreyja? (*Here ends the fragment.*)

3.

Smaller entries from the same annal, presumably taken from the lost Magnus Saga:—

1267.—Fékk Jörundr biskup leyfi at göra kórsbræðr at Hólum. Þann vetr inn sama at Jólum var þat ráðit með þeim Jörundi biskupi ok Gizuri, at jarl skyldi fara um sumarit næsta eptir til Viðeyjar, ok taka þá þegar við kanuka-klæðum.

1269.—Sat Magnús konungr í Túnsbergi um vetrinn.

1270.—Magnús konungr sat um vetrinn í Björgvin.

1272.—Magnús konungr fékk svá mikla sótt, at hann lét Askatín biskups olea sik (sic), ok sat i Túnsbergi um vetrinn.

1273.—Á Páskadegi kom blóð af fótum róðu einnar at Þingeyrum. Andrés skjaldar-band andaðist í Jórsala-hafi. Þa lét Magnús konungr [þá] Þorvarð ok Hrafn sverja hvárn öðrum trúnaðar-eiða ok félagskap í Björgyn at hjáveranda Jóni erkibiskupi ok mörgum öðrum mætum mönnum; ok fékk þeim allt Ísland til stjórnar undir hans valdi. Sat Magnús konungr um vetrinn í Björgyn. Var þá búin kapella konungsins í kastalanum við sæinn í Konungs-garði . . . .

Jón erkibiskup kom heim af Curia, ok braut skip

---

[1] *Á þessu . . Túnsbergi*] om. the vellum, but is found in the paper transcripts; from where, it is not easy to say.

sítt næsta Dróttins dag eptir Allra-heilagra-messu í
9th Nov. Eiðs-vági fyrir norðan Björgyn. Ok á Frjádaginn
eptir in *Festo Theodori* lét Magnús konungr göra *processionem* af Postula-kirkju í móti helgum dómunum, ok söng Jón biskup messu hátíðliga.

ADDENDA TO THE HAKON SAGA.

I.

The vellum fragm. b. (the 4th and 5th leaf). See p. 337, footnote 1.

. . . . . bóla æyði dal-reyðar: Stóð af stórráðum stýri brimdýra. ognir ur þvegnar iarðir vestr-garða. færðu hialm hirði hausa feelausir. iofrar osvifrir ótta Raan-dróttar.

Sunnan aa Satiri er kastali einn. Þar sat æinn riddari. Hann fór aa fund Hákonar konungs, ok gaf kastalann í hans valld. Görði konungr því til sína menn at taka við því sem þar var. En hann skipaði kastalann Guthormi backa kolf, ok menn með hónum. Bróðir Símon hafði legit siúkr um hríð. Ok er Hákon konungr laa í Guðæy, andaðiz hann bróðirinn; var hann fluttr inn í Satiri, ok tóku grámunkar við líki hans, ok grófu í kirkiu sínni, breiddu kögur yfir leg hans, ok kölluðu hann helgan.

Nú er at segia frá þeim hluta hersins er konungr hafði sent til Satíris-æiðs. Þeir fengu þar aanauðir miklar ok erfiða ferð. Ok er þeir kómu í megin bygðirnar þar sem bæði var fyrir þeim menn ok fee, þá kómu í móti þeim menn Hákonar konungs, ok fyrir buðu þeim at heria þaðan frá; ok líkaði þeim þat stórílla. Fóru þeir til skipa sínna með því herfangi sem fengit var, ok sigldu þaðan út undir Guðæy, ok fundu þar Hákon konung. Sem hér segir: Gengu geð-strangir giætis vegmæta. saars um Satíri sunnan

logrunnar: söddu svart-klædda sóknar dynflóka. bragnar byr-gegnir brandz í Skotlandi. Hákoni konungi byriaði sæint ór Guðæy. Görði hann þá suðr lietti skip nökkur, var þar fyrir Andres pottr, þeir skylldu fara til Bótar til mótz við þá er þagat vóru sendir. Þeir höfðu væitt ath göngu at kastalanum ok vunnit hann, með því móti at þeir sem í sátu gáfu upp kastalann ok tóku sér grið af Norðmönnum. Þar var ok með Norðmönnum æinn skipstiórnar maðr, saa er Rudi hét, hann þóttiz ætt-borinn til Bótar, en fyrir því er hann fieck æigi æyna af Skotum görði hann þeim mikinn ófrið ok drap margan mann, ok sakir þess var hann útlægr af Skotlandi. Hann kom til Hákonar konungs í Suðr æyjum, ok soor hónum æiða, ok görðiz hans maðr, ok bræðr hans ij. með honum. Enn þegar vóru bröttu frá Norðmönnum sem upp höfðu gefit kastalann, fór Rudi eptir þeim ok drap marga menn af þæim, þvíat hann þóttiz þeim öngum griðum hæitit hafa. Eptir þetta lagðiz æyin undir Hákon konung. Sem hér segir: Ferð vann friðskerdis fræg ok óvægin. Bót af baugniótum bræiða guð-læiðum æ hræyfðiz hiörklufðan hrafn of val-tafni. feellu fiándr stillis flæygr í Suðræyjum. Þeir Norðmenn er þá vóru í Bót fóru inn aa Skotland, ok brenndu þar marga bôi. Rudi fór þar víða með manndrápum ok raanum, ok görði þatt illt er hann maatti. Sem hér segir: Brunnu búmanna bygðir ódygðar. hættr var hialm sætrum hallar líf-galli: féllu flæin-þollar fæigir svan-tæigar. suðr af sæskíðum sóttu liðdróttum.

Hákon konungr sigldi [or] Guðæy suðr fyrir Satírismúla með öllum herinum þeim sem þá var með hónum ok lagði þá við Heræyiar. Því næst laa hann í Heræyiar sundi. Þá kómu skiótliga til hans menn Skota konungs, ok læitaðu um sættir milli konunganna. Þá liet Hákon konungr lausan Jón konung, ok bað hann fara hvert er hann villdi. Af þessum meðalferðum ok sætta umlæitan er sendi menn Skota-

konungs höfðu við Hákon konung, þá sendi hann menn aa fund Skota-konungs. Vóru þar fyrir biskupar ij., Gillibert af Hamri, ok Hæinrekr biskup af Orknæyjum, Andrés Nicholas son, ok Andres plytr. Þeir fundu Skota konung í kaupstaðnum Nóar, ok tók hann þæim aalitliga. Ok er þeir töluðu um sættir, tók konungr líkliga at hann villdi sættaz; sagðiz vilia göra raað sítt, ok senda síðan menn til Noregs konungs með þeim boðum sem hónum semðiz við ráðunæyti. Síðan fóru sendimenn brott, enn Skota konungs menn nátt síðarr. Ok er þeir fundu konung var talað um sættir. Hákon konungr hafði látit skrá æyiar allar fyrir vestan Skotland, þær sem hann kallaði sér. En Skota konungr hafði nefnt þær sem hann villdi æigi lausar láta. Var þat Bót ok Hersæy, ok Kínur æyjar (!); en um aðra hluti var skamt milli maals konunganna. Enn þó géck þessi sætt æigi saman. Skutu Skotar þá maalinu í langbacka, ok drógu þannig, at æigi skylldi með öllu upp segiaz sættin, því at þá læið aa sumarit, ok tók veðrátta at harðna. Fóru þæir með þessu aptr til Skota konungs. Eptir þetta sigldi Hákon konungr inn undir Kinur æyjar (!) með öllum herinum. Vóru þá enn meðal ferðir. Lietu Skotar iafnan líkliga við sættum. Var þá enn fundr til lagðr inn aa Skotlandi. Sendi konungr til þessa fundar biskupa ok lenda menn; en til mótz við þá kómu klaustra menn ok riddarar, ok töluðu þeir þá mart um sættir. Kom þat allt í æinn stað nidr sem fyrr. Ok er aa læið daginn, þóttu Norðmönnum Skotar ótrúligir, því at þeir sömnuðuz af landi ofan. Fóru Norðmenn þá til skipa ok fundu Hákon konung, ok sögðu hónum viðtal þeirra. Fýstu flestir at upp væri sagt friðinum, ok væri heriat; þvíat herrinn hafði miök vista faatt.

Hákon konungr sendi þá til Skota konungs hirðmann sínn er Kolbæinn hét. Hann fór með friðar bréfi því er Skota konungr hafði sent Hákoni konungi,

Hann skylldi ok hafa aptr með sér þat friðar bréf er Hákon konungr hafði sent Skota konungi. Hér með skylldi hann ok segia konungi, at Hákon konungr bauð hónum, at þeir skylldu finnaz siálfir með öllum sínum her ok talaz við, ok hafa þar með hina bezstu menn; ok mætti þeir saattir verða. En ef þess verðr æigi auðit, bauð Hákon konungr, at þeir skylldu beriaz með öllum herinum hefði saa þá gagn er Guð villdi. En er Kolbæinn flutti þetta maal fyrir konungi, tók hann því ecki ólíkliga at beriaz við Hákon konung; enn þó fór Kolbæinn svá í brott, at hann fieck öngan órskurð aa þessu örindi. Tók Kolbæinn þar Hákonar konungs bréf, en liet eptir Skota konungs bréf. Fór hann þar til er hann fann Hákon konung, ok sagði hónum af sínum örindum. Var þá lokit öllum griðum. Hákon konungr skipti herinum ok sendi frá sér lx. skipa inn í fiörð þann er Skipa fiörðr hæitir. Var þar fyrir Magnús konungr ór Mön ok Duggall, Alinn bróðir hans, Murgardr ok Æingus. Þeir vóru fyrir Suðreyngum. En fyrir Norðmönnum var Viglæikr prestzson, ok Ívarr hólmr. Ok er þeir kómu inn í fiörðinn, tóku þeir baata sína ok drógu þar upp aa land til vatz æins mikils. Um vatnit laa útan iarlsríki æitt. Þar var ok mikill fiolði æyia í því vatni, ok vel bygðar. Þessar æyiar [æ]yddu Norðmenn með elldi ok vápnum. Þeir brendu ok alla bygðina umhverfis vatnit, ok . . . . . .

Here ends the first leaf; of the following leaf only a segment of the nether part is preserved.

The 1st column.

. . . æyngum.

Hákon konungr laa í Suðræyium. Michaels messa var þá aa Laugardag en Maanadags náttina eptir kom aa æsi stormr með élum ok hreggviðri. Fyrir dag um

náttina kölluðu þeir er streng vörð hélldu aa konungs skipinu ok sögðu ath kugg æinn rak framan aa festarnar. Hliópu menn þá upp skyndiliga ok raaku af sér tiolldin ok klædduz. Stagit aa kugginum festi aa höfðinu aa konungs skipinu ok tók af nasirnar. Síðan rak kugginn aptr með borði til þess er ackerit tók við, ok festi í strenginum aa konungs skipinu. Tóku þá ackerin at . . . . . .

The 2nd column.

. . . erin aa öllum skipunum ok svá aa konungs skipinu. Vóru þá fyrir því vij. ackeri ok hit viij^{ta} þat er fast var í strenginum er þeir höfðu aatt aa kugginum. Svá mælltu flestir menn at giörningar mundu raaða stormi þessum. Hrifu þá við ackerin aa öllum skipunum þeim er inn vóru rekin. En iij. vóru með ollu aa land rekin ok höfðu þeir ina mestu vásbúð. Sem hér segir. Mætti marg friettin miklum framstiklir. auðar óþióða Inga giorningum: læysti laa brostin lögr hin skaut fögru. flaust or frónlæstum festum bauglestis. Ok enn. Blés of böðfúsum . . . . . .

The reverse of the leaf.

The 3rd column.

Vóru Norðmenn aa landi um kvelldit ok um nattina til þess er dró at degi. Þá fóru allir Norðmenn í buzuna. Þegar sem dagr var kledduz menn á konungs skipinu ok vápnaðuz, ok svá aa öðrum skipum, ok röru til landz, höfðu Skotar komit at kugginum ok tekit slíkt af fee sem þeir máttu með komaz. Litlu síðarr kom Hákon konungr aa land ok nöckurir lendir menn með hónum ok mart fólk. Konungr liet þá ryðia kugginn ok bera í baata ok flytia út til skipa.

Bardagi aa Skotlandi.[1] Þá er kuggrinn var mjök ruddr saaz herr Skota, ok ætlaðu allir at . . . . .

[1] In red ink.

The 4th column.

Ogmund ef honum þætti eigi ráðligra at fara ofan aa mölina til þess liðsins er þar var. Ok þat var raaðs tekit. Skotar sóttu þá fast at ok grýttu. Var þá mikill vapna burðr ath Norðmonnum. En þeir fóru undan, aa hæli ok hlífðu sér. Enn svá sem Norðmenn kómu fram á breckuna þá fór hverr öðrum harðara. Ok er þetta saa þeir er niðri vóru aa mölinni. hugðu þeir at Norðmenn villdi flýia, hlupu þá margir til baatanna ok kómuz sumir með því frá landi ok út til skipa, enn flestir baatar sucku niðr ok týnduz þar nockurir menn. Margir Norðmenn hlupu upp undir kugginn enn . . . (*here ends the leaf*).

II.—*A specimen from Cod. Holm, see ch.* 163.

Þetta sumar spurðiz mikill ofriðr vestan um haf or Suðr eyium. Aleinn hét jarl einn i Skotlandi, hann var son Rollandz j. af Galvei. Aleinn jarl var í þann tima inn mesti hermaðr hann hafði her mikinn ok fiolda skipa ok heriaði bæði um Suðreyiar ok Írland, ok gerði mikinn hernat víða um Vestrlönd. Þá var Óláfr Guðraðar son konungr í Mön ok hellt drengiliga þat ríki fyrir jarli með miklum trúleik við Hákon konung enn Suðreyia konungar þeir er af Sumarliða ætt vóru komnir vóru miök ótrúir Hákoni konungi. Þeir vóru þá konungar í Suðreyjum Dugall skrækr Dungaðr bróðir hans faðir Jóns er síðan var konungr. Þeir vóru synir Dugals Sumarliða sonar. Óspakr hét maðr, er lengi hafði við Birkibeinum verit. Þat kom upp at hann var son Dugals ok bróðir þeirra. Sumarliði hét en frændi þeirra er þá var konungr í Suðreyium . . . . . .

III. A VELLUM FRAGMENT IN CHRISTIANIA.

The 2d page.

Aleinn hét maðr ok var jarl einn í Skotlandi ok inn mesti hermaðr hann heriaði laungum um Suðreyiar. Þá var Ólafr sun Guðroðar konungr í Maun þeir vóro konungr í Suðreyjum Dufgall skrekr ok Dungaðr bróðir hans þá var ok konungr Sumarliðe bróðir þeirra. Þá het enn bróðir þeirra Ospakr er þá var með Hákoni konungi. Hákon konungr fór um haustið austr til Víkr. Ok er konungr kom þangað bioz Andres skialldar band frændi konungs ur landi ok ætlaði til Jórsala ok fór hann út réttan pálmara veg ok hefir síðan alldri til hans spurz. Ingibiörg kona hans var eptir ok Pétr er kallaðr var sun þeirra ok þá sagði Ingibiorg at Skúli jarl væri faðir Pétrs ok jarl gékk við frændsymi hans ok tók Pétr til sín ok lagði á hann mikla ást. Þenna vetr sendi Þórir erkibiskup orð öllum lyðbiskupum at þeir komi um sumarit norðr á hans fund til Þróndheims . . . .

Þenna vetr sat konungr í Oslu ok þá um vettrinn gaf hann Úspaki konungs nafn ok þar með Hákonar nafn. Gerði konungrinn þá þat bert fyrir mönnum at hann mundi fá hónum lið um sumarit. Þá kom ok austan or Svía velldi Magnús brokki sun Knuz jarls frændi konungsins. H. konungr tók vel við hónum ok dvalðiz Magnús með konunginum um hríð ok skilðuz með mikilli blíðu. Um várið andaðiz Þorir erkibiskup. Enn í stað hans var kosinn Sigurðr sun Eindriða peinu ok fór hann þat sumar úr landi. Hákon konungr fór um varið norðr til Biorgynjar, ok er hann kom þar lét hann búa her vestr um haf ok er þeir Óspakr konungr vóru miog búnir þá kom til Biorgyniar Ólafr Manar konungr ok hafði hann stokkið undan Flein (sic) jarli er hann bjóz

at heria á Suðreyinga úr Skotlandi. Dvalðiz Ólafr konungr iiij. nætr í benum. Sté hann þá á skip með Páli Bálkasyni. hélldu síðan til Orkneyia ok er þeir fóru þaðan höfðo þeir xx. skip. Þeir sigldu þá fyrst suðr í Skíð ok var þar fyrir Þorkell Þormoz sun (sic), veíttu Norðmenn hónum atgaungu, féll hann þar ok ij. synir hans, síðan hélldu þeir suðr fyrir Satíris múla ok inn til Bótar, þeir vóru þá komnir til móz við þá Ólaf bræðr Ospaks Duggall ok Dungaðr. Ok höfðu þeir þá allz vij. tigi skipi(!) ok er þeir kómu til Bótar sátu þar Skotar margir í kastalanum. Þeir veittu kastalanum atgöngu ok anno hann en þó létu þeir eigi færa en ccc. manna af Norðmönnum ok Suðreyingum. Þá spurðu þeir at Fleinn jarl var suðr á Nesjum ok hafðe hálft annað hundrað skipa, þá féck Úspakr konungr sótt ....

APPENDIX.

APPENDIX.

A.—Dunstanus Saga.[1]

Prologus.

Öllum góðum mönnum ok rétt-trúöndum þenna bækling heyröndum ok yfir lesöndum, sendir Bróðir Arne Laurentii eilífa heilsu-kveðju í Dróttni vórum Jesú Christo. Meðr því at nökkurir góðfúsir menn hafa beðit mik, at ek munda saman-setja í eina frásögu þat sem ek fynda í helgum ritningum af lífi ok jarteina-gjörðum sæls Dunstani, Kantarabyrgis erchibiskups. Enn af því at ek kennir mik til þessarar gerðar mjög vanfæran, hefir ek um stund í móti staðit at gjöra þenna þeirra vilja. Nú ef svá er, þá hefir ek undirstaðit, at fyrir sakir at bænir rísa upp af sannri góðfýsi við Guð ok þenna hinn heilaga biskup Dunstanum, því hefi ek saman lesit í fylgjandi frásögn þau æventyr sem mjög hafa staðit sundrdreift í imissum bókum af fyrr-nefndum Guðs vin ok vórum andligum feðr Dunstano. Biðr ek alla yðr ok sér hverja, at þér hlýðit til eptir-faranda efnis með góðfúsu lítilæti, ok bætið um með þolinmæði þó at mín orða-tiltæki sé nokkut svó atfyndilig eða leiðinda-fullt, eðr eigi svó listuligt sem þessu ágæta efni til heyrir, virðandi þar meir til volduga verðleika dýrðligs Dunstaní erchibiskups, enn mín orð ok allan framburð. Því at hann biðr því framar fyrir yðr til

[1] Compiled by Arne Laurentiusson, a Benedictine monk of Thingore, in Iceland, of the beginning of the 14th century. (From Cod. Arna-Magn. 180, fol., a vellum of the 15th century.)

Guðs, sem þér veitið hónum meiri sæmd ok heiðr í atstöðu ok hlýðing þessarra fáu æventýra, sem sagnameistarar hafa hónum til sæmðar gört enn oss til gleði ok andarligrar nytsemdar í ímissligum bókum eptir látin. Í fyrstu mun ek fram bera með Norænligu móður-máli er til heyrir svó vóttandi sem hér fylgir:—

2. Með því at vér höldum með hátíðligum vökum ok tíða-gjörðum heimferðar-dag sæls Dunstanni erchibiskups, á hverjum vér trúum hann hafa fram farit af þessu fallvalta lífi ok sorgar-fullum útlegðar-dal til lifandi manna jarðar, ok himneskrar föður-leifðar, byrjar oss, hinir kærustu bræðr, at skríða til jarðar Lausnara vórs, gangandi fótspor þessa ens blezaða biskups með góðum verkum ok andligri gleði. En því at vér erum stórliga þyngdir[1] af vórum syndum, sem vér trúum, í dauðligum líkam, munu vér saman bera þá hluti sem vér höfum fundit í lofsöngum ok ymnum ok öðrum heilögum ritningum af þessum Guðs játara herra Dunstano, ok með áeggjanligum hætti svó sem einn stiga saman setjandi, ok eptir þessum Guðs vin skundandi til himneskrar hæðar upp rísa. Er þat í fyrstu greinanda, at hann var getinn af mikils háttar mönnum ok kynferðugum at veraldar virðingu, sæmdum ok auðævum. En svó göfug sem hans feðgin vóru at heims mekt, vóru þau miklu göfgari í góðum siðum ok guðligri spekt. Var faðir hans ok móðir svó háleitum lifnaði ok heilagligum prýdd hér á jarðríki, at eptir þeirra andlát öðlaðizt heilagr Dunstanus í andligum líkam skipaðr at sjá þau í millum engla-flokka í himinríki, sem eptir-faranda capitulum vóttar.

3. Á nokkurri nótt sem heilagr Dunstanus nærði sik til guðligrar þjónustu með náttúrligum svefni, var hans skynsemdar-andi gripinn upp til himneskrar

[1] Conjecture; þynd, Cd.

sýnar eptir guðligri forsjó. Sýndizt hónum sem mikit hóf ok hátíðlig veizla færi fram í himinríkis höll. Undirstóð hann at þar var brúðkaups-veizla, ok þótti sem móðir hans væri brúðr hæsta konungs. Sýndizt hónum ok, sem at þessarri veizlu væri margir mektögir höfðingjar ok ótölulikt fjölmenni í óumræðiligri gleði ok óendiligum fagnaði. Sá hann þar ok föður sínn gleðjazt með öðrum konungs hirðmönnum. Þótti hónum öll sú höll listuliga þjóta með ymnum ok lofsöngum þessa konungs, ok organ, ok salterium ok cithara ok allzkonar hljóðberanligum strengfærum. Sem hann þessa hluti hugleiðandi gladdizt hann (!) af fáheyrðum fagnaði, gékk at hónum einn ungr maðr í hinum bjartazta búnaði svó segjandi: "Fyrir hví öllum mön-
" num fagnöndum ok sætliga lof Guði syngjöndum,
" enn þú einn saman þegir í svó háleitu brúðkaupi
" móður þinnar er samtengir [hana] með óleysiligu
" sambandi himneskum brúðguma, hvers fegrð sól ok
" tungl mikilliga undrazt." Dunstanus andsvaraði, segjandi sik ekki makliga kunna til lofs at syngja svó háleitum ok voldugum dýrðar konungi. Hinn ungi maðr sagði: "Viltú at ek kenna þér hvat þú
" skalt syngja?" Dunstanus sagðizt þat feginsamliga vilja. Engillinn [talaði] þá enn til hans: "Syng þessa
" symphoniam eptir þeim orðum ok hljóða-greinum
" sem ek syng fyrir þér:" *O rex gentium, dominator omnium, propter sedem maiestatis tuæ da nobis indulgentiam, rex Xe, peccatorum. Alleluia.* Enn það þýðist svó: "Heyr þú Christe, konungr þjóða, drót-
" tinn allra hluta, gef oss líkn synda fyrir sæti veldis
" þíns." Saung heilagr Dunstanus ok optliga endrtók þessa Antiphonu er Guðs engill hafði kennt hónum, gleðjandizt mikilliga af sætleik hljóðanna ok mikilleik sýnarinnar. Sem heilagr Dunstanus vaknaði, mundi hann gjörla orð ok thon sagðrar antiphonu; látandi skrifa hana ok í heilagri kirkju syngja; ok gördi Guði góðfúsar þakkir sem verðugt var, fyrir

þessa anda-gipt ok gleði, er hann var hónum sýnandi sín feðgin millum engla flokka sætliga Guði lof syngjandi. En af því er hér eigi skrifaðr thon sagðrar anthifonu, at hon er eigi sungin í kirkjum.

4. Þá er móðir heilags Dunstani var hafandi at barni sínu, ok hún gekk með sínn blezaða burð, bar svó til einn tíma Kyndils-messo-dag, þá er hún stóð í millum annarra kvenna haldandi á lifanda ljósi, sem allir aðrir menn, eptir því sem heilag kirkju er vön at gjöra á sagðri hátíð vórrar Frú; en á Grísku kallast sá dagr *Ypapanti;*[1] en þat þýðizt á Látínu *representatio*, þat köllum vér offran; þvíat á þeim degi var Guðs móðir í Gyðinga-musteri offrandi Guði sínn signaða son með þeim fórnum sem Moyses lög buðu:—Varð sá atburðr, at hvers mannz ljós sloknaði með Guðs bending ok tilvísan, án vind nokkurum eðr mannligum áblæstri, svó at öngvan varði. Nú sem allir stóðu mikilliga undrandi þessa fáheyrðu stórmerkis nýjung, vildi Guð birta hvat þetta tákn hefir at merkja. Af því vitjar hann móður heilags Dunstani með himneskum eldi, þvíat þat kerti er hún hélt á, kviknar á einu augabragði, ok berr á sér skært ljós með björtu logi. Ok sem fólkit sá þetta háleitt stórmerki, lofuðu allir makliga Guð, ok kveikti hverr sem hann vildi með fagnaði sítt ljós út af þessum heilags Anda eldi, er Guð sendi af himni móður heilags Dunstani, standandi síðan með sögðu ljósi þat sem eptir var messunnar. Með þessu æventýri megum vér merkja, hinir kærustu bræðr, at Guð hefir kosit ok valit sér þenna smá-svein þegar í móður-kviði, ok skipat hann þjónustu-mann eilífs ljóss, at með trúarinnar logbrandi skuli hann upp tendra þeirra manna hjörtu sem kólna eðr með öllu slokna í guðligum ástar . . . . . .

(*The middle of the leaf, about* 20 *lines on each side, is here cut off.*)

[1] d^e^ add. Cd

5. . . . su gjöf. Fyrir því sendir hann[1] fram fyrir hann á veg hans mikinn flokk helvízkra anda ok kumpana í hunda líki. Sem þeir sjá hvar þeirra hinn mesti óvin ferr, hlaupa þeir allir at hónum í senn með gapanda gini ok greypiligri gnauð, grimmari en leonis eðr tigris, ætlandi at þegar at grípa hann kvikan ok slíta,[2] ok svá með sér heim til helvítis hafa. Enn guðlig myskunn skipar því á annan veg; því at þegar er Dunstanus sér á djöfla flokk, er sik hafði hulit ok skreytt með sjónhverfiligum ok hunda yfir-brögðum, kenna þeir mikinn hita hans heilagleiks, ok svipazt hann at þeim. Ok þó óvitugr hvat um leið, sve[i]flar hann fram fyrir sik limanum sem hann hélt á; fleyandi þeir ok ýlandi með afskræmeligum látum, ok niðr drekkjazt gegnum jörðina til helvítis hylja ok brennesteinsliga pytti. Nú sem Dunstanus kemr til múnklífis í Glastonia,[3] fann hann kirkju læsta. Fyrir því fór hann örugglíga upp á þá hjalla sem kirkjusmiðir höfðu sér til giorða upp reisa (!), ok komzt þar inn í kirkjuna öðru-megin þekjunnar, ok komzt þaðan til skála-dormsins bræðranna, leggjandizt síðan til svefns ok náttar-hvíldar, at hann vissi ekki hvat um hann leið. Um morguninn eptir þá bræðr finna hann þar vel heilan ok til reika, undrazt[4] þeir harðla mjög, eptir spyrjandi með hverjum hætti hann hefði þar komit, eðr hversu hann hefði sína heils[u] fengit. En sveinninn Dunstanus kunni þar ekki annat til at svara, enn hann hefði niðr lagizt útan klaustrs í herbergjum húsfreyjunnar er fyrr var getið, krankr ok sjúkr ok mjög at dauða kominn. En með því at Guðs forsjá vildi þessa jarteign eptirkomandi mönnum sem nálægum viljandi kunnigt láta verða, bar[5] hún húsfrúin, er vér gátum fyrr, trúlynd þar ver[a]nda vitni þessu enu himneska tákni; þvíat hún hafði forvitliga

[1] *hann*] or hún.
[2] *slíta*] slikta, Cd.
[3] Glaskonia, Cd.
[4] *undrazt*] hundraz, Cd.
[5] *bar*] emend.; bað, Cd.

um njósnat um brotthvarf Dunstani ok sér hverja hluti eptir því sem hún heyrði ok sá fram fara, sem fyrr var sagt. Meðr þvílíkri tákna-gjörð, sem nú hafi þér heyrt, prýddi Guð Dróttinn æsku-aldr síns einvala kers heilags Dunstani; þviat svá sem óx skynsemdar-aldr, svá óxu ok hans verðleikar í Guðs augliti, sem enn með Guðs vilja man frá verða sagt síðarr í sögunni. Þessi hinn hreinlífi sveinn hegðaði svá sínu framferði með Guðs myskunn, at hann var bæði þekkr Guði ok mönnum. Þóttuzt allir vitrir menn undir-standa, af Guðs álfu ok Heilags Anda gipt, at hann mundi mikils háttar maðr verða, bæði fyrir Guði ok mönnum, sem bezt var.

6. Þó at heilagr Dunstanus væri af góðum ættum ok ríkra manna barn, vildi hann þó líkjazt í því Guðs postolum ok helgum höfuð-feðrum, at iðna stundum nytsamligt ok veralligt verk veraldar (!), at Fjándinn fyndi hann eigi iðjulausan, hugleiðandi þat sem Páll postoli segir, at sá sem ekki vill . . . . (*here is the blank on the other side of the leaf*) . . . . undir gefinn *tutori* ok *pedagogo*, þat er vernd[ar]manni ok leiðtoga. Á hinum þriðja er maðr algörliga fæddr ok móður undirgefinn. Á hinum fjórða aldri verðr hann annarra verndari ok formaðr. Á hinum fimta aldri skyldi maðr vera af leik ok barnæsku ok hafa sik til fullkominnar siðsemdar. Á hinum sétta snýzt mannzins líf í dauða ok sorg ok mörg hatr-fáandi ok full leiðindi. Nú sem hinn heilagi Dunstanus var kominn á hinn þriðja aldr er heitir *adolescentia*, ok fyrr var getið, gékk hann út af klaustrinu Glastonia hvar hann hafði verit frá blautu barns-beini sæmiliga upp fæddr, ok góðfúsliga í allri guðfúsligri spekt ok mannligri vizku; þviat hann hafði þar til skóla gengit, en eigi undir munks búnat, hafandi sig til erchibiskups Rodobernensem er hét Adelmus ok var fóstbróðir heilags Dunstani. Tók erchibiskup við hónum vel ok sæmiliga, hafandi hann í sínni þjónustu ok heimoligum

kærleikum. Nokkurn tíma, sem hann sá, at þessi hinn ungi maðr mundi vera fullr af Guðs myskunn, ok hafði mörg mörk óvorðinna hluta með sér, fékk hann hann í hendr til þjónustu Etelstano er þann tíma var einvaldz-konungr yfir Englandi, hvern Adelmus hafði krúnat ok til konungs vígt. Varð Dunstanus skjótliga kærr af konungi ok öllum hans mönnum, þvíat hann undirstóð af hans krapta-verkum, at hann mundi mjög kærr Guðs vin. En sem konungrinn Ethelstanus fór fram um almenneligan dauða-veg, tók ríkis-stjórn bróðir [hans] Ethvardus,[1] er var inn röskvasti riddari í bardögum, mjök vópn-djarfr. En síðan hann var einvaldz-konungr yfir öllu [Englandi], lagði hann allan hug á at auka ok styrkja Guðs kristni, ok sæma hans þjónustumenn. Fór hann mest fram um ríkis-stjórn eptir ráðum ok áeggjan sæls Dunstani ok Ethelvaldi Winthonar biskups, látandi eptir [þeirra ráð]e[2] ok áeggjan mörg klaustr ok kirkjur af konungligum thesaur endrnýja ok upp smíða þá . . . skipandi yfir sum klaustrin siðferðuga menn til ábóta ok ótöluliga flokka Guði til heiðrs . . . safnaði hann saman góðfúsum meyjum ok guðhræddum þeim leggjandi til borðz ok klæðnaðar . . . [sína]; at þessi klaustra-manna safnaðr mætti sem bezt samdi ok sæmiligast Guði at þjóna . . . klaustrin hefði kost, ok allir nauðsynligir hlutir til fengnir. Vitjaði þessi inn góði konungr sagðra munklífa . . . hann skyldi vera faðir ok forstjóri munklífanna þeirra nauðsynjum myskunsamliga fyrir sjándi. En hans dróttning skyldi vitja systra-klaustra, ok með vakri áhyggju móðurligrar umhyggju[3] . . . þá hluti sem þeim til heyrði, at karlmaðr karlmanni, en [kvinna] kvinnu mætti án nokkurri grunsemd vóndri viðrkvæmiliga við hjálpa. Konungrinn Ethvardus[4] átti þann son er hafði fengit nafn föður síns ok hét Eth-

[1] It should be Edgar.
[2] The edge of the leaf is lacerated.
[3] The verb is here missing.
[4] *i.e.* Edgar.

wardus, en annan son átti hann er hét Ethelredus; hann átti hann við einni vóndri konu er Elfrídr hét. En með því at Ethwardus var þeirra ellri ok siðsamari, ok at öllu betr at sér gjörr, ok síns feðr meiri eptirlíkari í öllum góðum verkum, því skipar hann, at þessi sínn son skyldi taka ríkis-stjórn eptir hans dag. [Enn er] Ethwardus var fram liðinn kaus heilagr Dunstanus með nokkurum öðrum landz-mönnum ok þó góðum höfðingjum (!). Var son hans Ethwardu[s] til konungs tekinn eptir föður hans vilja ok ráðagörð. En þá er vígslan skyldi fram fara, stóðu sumir landz-menn í móti, haldandi með Ethelredo bróður hans. En heilagr Dunstanus er þann tíma var Kantara-byrgis erchibiskup stóð stóðfastliga með sínum kumpanum ok hélt með Ethwardo. Ok þá er hann skyldi vígja konunginn, greip hann heilagt kross-mark, þat sem vant var at bera fyrir hónum ok erchibiskups tign í Cancia til heyrði, setjandi þat fram á mitt gólf; ok u[ndir því] Guðs merki vígði hann örugglíga til konungs í Englandi fyrr-nefndan Ethwardum hinn unga með ráði ok samþykt ok atstoð sínna bræðra biskupanna ok nokkurra landz-höfðingja, elskandi sínn vígslu-son með föðurligri elsku, svó lengi sem hann lifði; því at frá barndómi hafði heilagr Dunstanus haldit þessum pilti undir sínum meistara-dómi, bæði skírt hann, ok kennt hónum Guð at elska ok hans réttlæti um fram aðra hluti, ok elskað hann sem sínn holligan son ok allt til dauða.

7. Nú sem Ethwardus hinn ungi konungr hafði stýrt sínu ríki vel ok guðréttliga um þrjú ár ok átta mánaði, gangandi fótspor föðurs síns í allri Guðs þjónustu, tærandi sína dóma með mildi ok myskun eptir ráðum heilags Dunstani, eptir því sem segir í sögu hans, vekr fjándinn hans stjúp-móður Elfríði með þeirri illsku ok öfund, at hon hugsar um nætr ok daga at drepa hann með ferligum dauða, ok af ríkinu reka sinn stjúps-son Ethwardum, en sínn son Ethelredum hafði hún til ríkis-stjórnar,

ok vildi hann mest upp hefja. Getr hún svó sínni íllsku fram komit, at einn tíma sem konungrinn kom til hennar herbergja með öngvan svein at vitja bróður síns fyrr sagðs, því at þeir untuzt harðla mikit ok hjartanliga, gengr hann einn fyrir dæmdr af hennar sambandzmönnum. Ok sem konungrinn er þar kominn inn í þeirra herbergi, gengr hún fram fyrir konunginn bjóðandi hónum blíðan koss með eitrsamt brjóst sínnar djöfuligrar illsku sem Judas Skarioth görði vórum Herra. Ok sem þetta hit meinlausa lamb konungrinn Ethwardus tók hann *pacem* af þessum Guðs níðingi, þvíat þegar lagði hún í gegnum konungsins kvið með því saxi sem hún bölvað bar undir sínum mötli, svó at þegar lágu úti iðrin. Fór þessi konungr hinn ungi ok hinn réttvísi fóstr-son heilags Dunstani með þvílíkum píslar-vættis sigri til Guðs, eptir því sem hans píslar-saga vóttar suo fulluliga. Hvílir hans líkami í Englandi í nunnu-setri því er Uistunina(?) heitir, hvar er Guð giorir fyrir hans ver[ðleika] gjorði (sic) Guð margar [jarteinir].

8. Góðrar minningar Ethwardus (!) konungr hinn gamli, sem vér gátum fyrr, prýddi ok upp hóf heilagan Dunstanum til margra veraldar sæmda, skipandi hann föður ok forstjóra yfir klaustr Glastonia, hvar er Dunstanus var forðum upp fæddr í Guðs þjónustu, eptir því sem áðr var sagt; þvíat í þann tíma réðu[1] konungar í Englandi ok skipuðu, ok vígja létu biskupa til biskups-stóla, en abóta ok aðra regluliga menn til klaustranna; stóðu þau ólög ok óvani í allri Englandz Kristni þar til er hinn heilagi Thomas Chantarbyrgis erchibiskup keypti fagrliga með sínu bana-blóði þat frelsi[2] sem kirkjan átti at hafa með réttu eptir Guðs lögum yfir slíkum hlutum, sem þeim Heinreki konungi varð til sundr-þykkis. Sem heilagr Dunstanus var munkr orðinn ok vígðr ábóti yfir sögðu munklífi, lærði hann ok siðaði undir-gefna bræðr, kennandi þeim at

[1] ræddu, Cd. | [2] *frelsi*] frelsa, Cd.

þjóna Guði með öllum hreinleik andar ok líkama. En þat er hann vissi Guði gagn staðligt í þeirra framferðum svarf hann af svá algjörliga með myskunsamri . . . gerandi þá svó bjarta ok skíra í Guðs þjónustu, sem einn klókr gullsmiðr hreinsar . . . gull eðr silfr, til dýrðligrar ok til góðrar gjörðar; því at svó sem ljóskerti móður hans þá er hún var : . . . [kveiktu]zt út af þessu einu kerti allra þeirra manna ljós er vóru í kirkjunni, eptir því . . . uzt ok dreifðuzt yfir sjálfan Dunstanum, ok út af þessu munklífi fór um allt England . . heilags siðferðis ok heilaga speki heilags Dunstani (sic).

9. [Eptir líflát] heilags Jatvarði hins yngra tók ríkisstjórn Ethelwardus bróðir hans, son hinnar íllu konu ok dróttningar . . . . dauða bróður síns; því at hann var með öllu hreinn ok hlutlauss af því vónda verki, er móðir hans h[afði gört, sem segir í sög]u fyrr sagðs píslar-vótts. Ok einn tíma er pilltrinn grét beiskliga dauða b[róður] . . . a móðir greip nokkur kerti ok barði piltinn mjök harðla, þvíat henni var þat næst hendi, heptandi með þessu hans grát ok kveinkan. Urðu hónum síðan svó leið kerti ok hatrsfull, at hann vildi aldri nær sjá þau eðr fyrir sér láta brenna. En þá er þessi sveinn var fæddr þá heyrði Dunstanus, sitjandi í klefa sínum ok um guðliga hluti hugsandi, ok engla raddir yfir sik í loptið heyrandi (sic) ok sætliga syngjandi: *Pax Anglorum ecclesie! exorti nunc pueri et Dunstani nostri tempore:* Hefir þat svó at segja: "Friðr sé Englands kristni á tíma vórs "Dunstani ok tíma upp-runnins smá-sveins." Var þat þessi konungr Ethelwardus, því at hann var friðsamr ok réttlátr mjúkr ok myskunsamr við alla góða menn þar sem þat hæfði.

10. Svó bar til, at einn erchibyskup (!) er hét Elfegus at hann var kallaðr til Guðs frá þeim stóli er heitir Winthonia. Var heilagr Dunstanus kosinn til biskups, ok valdr af öllum góðum mönnum. En hann vildi eigi samþykkjazt kosninginum. Á einni nótt birtizt

hónum í svefni þrír Guðs postolar, Petrus, Paulus ok Andreas, gefandi postuliga blezan, ok offrandi hónum hverr þeirra sverð ok Heilags Anda . . en þat má skiljazt Guðs orð ok biskuplig *predicatio.* Ok sem þeir höfðu allir heilsað hónum með guðligri blezan ok heilsu-kveðju, heyrði hann sælan Andreas postula mæla með blíðu andliti þessi guðspjallz-orð til sín talandi: *Tollite jugum meum super vos, et discite a me, quia mitis sum et humilis corde.* Þat þýðizt svó: "Taki þér ok[1] mítt," segir vórr Herra, " yfir " yðr, ok nemit at mér, þvíat ek em mjúkr ok lítilátr " í hjarta." Enn blezaði Pétr postuli hafði í hendi sér *palmatorium.* Sem nokkur skóla-meistari bauð hann Dunstano fram rétta höndina. Ok sem hann fram rétti sinn lófa sem hlýðinn lærisveinn, gefr hann hónum plágu svó at skall við, svó segjandi: " Þetta " skal vera þín pína fyrir þat er þú hefir neitað at " vera Winthonar biskup, ok þetta skal þér til marks " vera at þú dirfizt eigi þat at gjöra þá er þú ert " til þvílíkrar sæmdar beðinn." Við þetta plágunnar högg vaknar heilagr Dunstanus, gerandi Guði margfaldar þakkir fyrir þann heiðr enn háleita er hann veitti hónum, sendandi sína postola, veraldarinnar höfðingja ok dómara fyrr, vernda[2] *præs* . . . . því at hann undir-stóð af þessi vitran at þat mundi vera Guðs vili, at hann yrði Vinthonensis biskup; ok samþykkizt hann án dvöl sögðum kosningi, ok var síðan vígðr á viðrkæmiligum tíma með allri sæmð ok heiðr af sínum . . . . ok stól-settr biskup Vinthonie. En eptir nokkur ár resignerаði hann biskup [stól] sinn, ok var skipaðr af konunginum Ethgaro faðir ok forstjóri yfir biskups stóla . . . . ok Vigornensem ok annan Lundunensem, skínandi fagrliga um nokkur ár í tvífaldri biskups tign um fram alla aðra biskupa í Englandi í þann tíma. Í þenna tíma görðuzt þau

[1] hoc, Cd. | [2] *i. e.*, veranda.

tíðendi, at erchibiskup anðaðizt sá er Oddr (!) hét ok féll frá sínum erchi-stóli. Var þá heilagr Dunstanus af leikum ok lærðum í Englandi til erchibiskups tekinn ok kosinn ok með Guðs vilja stól-settr í Cancia. En þá er heilagr Ethelvoldr Vinthonie biskup, lærisveinn ok fóstr-son heilags Dunstani, var fram farinn af heiminum, birtizt heilagr Andreas postuli í sýn helgum Dunstano erchibiskupi bjóðandi hónum at taka þar til biskups í hans stað ábóta er hét Elfegus sá sem fyrr var nefndr.

11. En sem hinn heilagi Dunstanus var orðinn Chantara-byrgis erchibiskup ok Primas allz Englandz, prýddi hann því framarr sítt líf með allzkyns kraptaverkum sem hann var skipaðr í hærra stétt af Guði ok annara, . . . því at svó sem hann var frábæriligr öðrum í sínum formannz-skap, lagði hann ok á þat heilagt kapp at vera öðrum fremri í vizku ok heilugu siðferði, þvíat hónum birtizt optliga Guðs englar ok heilagir menn, sem fyrr var sagt, at þrysvar hafði Heilagr Andi birzt hónum í dúfu-líki á þann hátt sem hann birtizt Johanni baptista þá er hann skírði hann í Jórdan; hyggjum vér þó at lítill partr sé skrifaðr í þessum bæklingi af þeim mörgum táknum ok jarteignum er Guð hefir gjört fyrir verðleika heilags Dunstani. En þó höfum vér saman lesit þat sem vér höfum fremst fundit af hónum.

12. Nokkurr jarl á Englandi hafði fest ok fengit sér til húsfrú ok eigin-konu eina sína frændkonu. En heilagr Dunstanus minnti hann opt á með föðurligum kærleik, at hann skyldi konuna upp gefa, ok eigi lifa í hórdómi ok frændsemis-spellum. En af því at hann anzaði ekki um síns föður áminningar ok hirtingar, þá dró heilagr Dunstanus, ok þó tregr, ór sliðrum erchibiskupligt sverð, ok sneið þenna Fjándans lim með bit . . . með öllu af Guðs líkama ok heilagrar kirkju samlagi, eigi óttandizt hans makt eðr

ríkdóm . . . . . þetta er erkibiskupinn hefir gjört, ferr þegar með allri skynding á konungsins fund Ethgari . . . [heila]gan Dunstanum hversu greypiliga hann hafði fram farit við hann, ok bað hann skyldu . . . Sem konungrinn bað jarlinum lausnar, eða enn heldr bauð, fékk hann þvílík andsvör . . . : "Langt " sé burt frá mér," segir hann, "at ek fyrir líta svó " Guðs lögmál, at ek leysa nokkurn bannsettan mann " fyrir bæn eðr kröf nokkurs veralligs höfðingja." Sem jarlinn heyrði hans einarðlig andsvör er erchibiskupinn sagði konunginum, at hann vildi ekki víkjazt eptir hans bænar-stað, tók hann annat ráð ok sér hjalpsamligra, þvíat myskun Guðs tendraði hann upp til myskunar ok sannrar iðranar ok yfirbótar. Fyrir því af lagði hann venjuligan búnað, farandi í vaðmálsklæði, ok sótti á fund heilags Dunstani berfættr, húðstríkjandi sik með þeim líma er hann bar með sér, ok féll til fóta heilögum Dunstano þar sem hann sat á einu biskupligu þingi mjök fjölmennu, biðjandi sér líknar, lágr ok lítill með mikilli iðran ok lítilæti, viljandi heldr þola kinn-roða með Marie Magdalene fyrir veraldar fjölmenni, enn ævinliga skemd á dómsdegi fyrir Guðs dómstóli ok öllum helgum mönnum. Fann hann þá erchibiskupinn mjúkan ok myskunsaman, sem til heyrði, ok var þá leystr af bannsetningar áfelli, sem Guðs lög bjóða.

13. Á nokkurum tíma vóru gripnir þrír myntrmeistarar, er falsat höfðu peninga slag; ok sann-próvaðir at þeirri ódygð var þeim dæmd sú pína, sem til er sett í Ensku lögmáli ok á kveðin, at af þeim skal höggva hendr ok fætr fyrir sína vónda gjörð. Sem heilagr Dunstanus varð þessa víss, spurði hann eptir, áðr hann fór til messu á sjálfan Hvíta-sunnudag, hvórt lögmálit væri fyllt við sagða glæpa-menn. Hónum var svarat, at fyrir sakir hátíðar væri pínan dvöld ok undan dregin til annars dags. Heilagr Dunstanus svaraði: "Þat skal vera með öngu móti, ek skal " eigi fyrr til altaris ganga at offra Guði feðr lífs

" fórnir enn þessir eru af lífi teknir, ok fengit mak-
" liga pínu eptir Guðs lögum, þvíat þetta fyrir dæmda
" verk heyrir oss til at hirta." Vóru þessir menn undir valdi erchibiskupsins í Cancia. Nú sem erchibiskupsins justisar, ok þeir er volduligt ok veralligt vald réttinda höfðu í hendi, sem þeirra barona (!) til heyrði, undir-stóðu erchibiskupsins vilja, létu þeir án dvöl á fyrsögðum hátíðar-degi roincharana[1] (?) háls-höggva þá eptir laganna dómi; hvat heilagr Dunstanus snart fréttandi þat gékk síðan glaðr til heilags altaris svó segjandi: "Nú treysti ek fullkomliga, at
" Guð Dróttinn minn muni þiggja mítt offr ok líta
" mína fórn af sínu veldis-sæti." Fór hann at segja glaðr messu embætti, steypandi út mörgum hjartaligum tárum í Guðs augliti, biðjandi með sönnu góðfýsi fyrir áðr greindum mynturum; sýnandi þat, at hann gjörði þetta [meir fyrir laganna vandlæti ok öðrum til viðrsjónar, enn hann gleddizt af pínu fordæmdra, sem at sjálfr guð bar vitni um; þvíat í öðrum lága-söng sem hann sagði þessi orð: *ecclesiam tuam pacificare, et cetera,* steig Heilagr Andi í venjuligri líking *gallans*[2] (sic) fugls snjó-hvítrar dúfu niðr yfir erchibiskupinn mönnum ásjaundum, breiðandi sína vængi út yfir erchibiskupinn alla vegna, sitjandi þar hljóðliga þar til er úti var messan. En sem hann gékk í sanctuarium at af skrýðazt, varð klerkum heldr tíðrætt um þenna atburð ok háleita sýn Heilags Anda, at þar var einginn hjá hónum í þann punkt er hann steypti aptr af sér höklinum at taka með hónum, þá sýndi Guð enn aðra jarteing (!) hónum fyrir hans verðleika, þvíat þá er erchibiskupinn lét lausan hökulinn, ok eingi varð til at taka við hónum, hékk hann í lopti móti öllum líkindum, svá at hvergi nam jörð, þar til er þjónustu-menn kómu til, at þat mátti hræra eðr rugla Guðs mann af sínni ástundan. Varð þat

[1] Corrupted from some Romanic word.

[2] Somehow corrupt, galla-lauss ?

eptir líkindum at Guð vildi eigi láta þat klæði á jörð koma eða á duptugt gólf niðr falla, er svó heilagr maðr hafði borit ok helgat í vórs Herra líkam heldr optliga.

14. Nokkurn tíma þá er heilagr Dunstanus fór um syslu sína at hirta ok bæta siðu manna ok annat biskupligt embætti at gjöra, kom hann í eitt þorp at vígja kirkju Guði til þjónustu, eptir bænar-stað nokkurs voldugs baróns, er hana hafði gjöra látið. Ok þá er allir nauðsynligir hlutir, þeir sem kirkju-vígslu til heyrði, var allt til borit, ok þangat komnir, var vatn eigi svó mikit sem hafa þurfti; hvar fyrir at Dunstanus sá, at burgeisinn ruglaðizt ok stygðizt á sína þjónustu-menn. Því renndi hann með fáum orðum sínu hugarfari til Guðs, ok stakk síðan niðr bagals-stönginni í kirkju-gólfit. Spratt þar jam-skjótt upp hinn skærasti brunnr með fögrum vatz-æðum allt til þessa dags, ok gjörir frægt nafn heilags Dunstani. —Aðra kirkju vígði heilagr Dunstanus þá er hónum þótti eigi réttiliga horfa sem hónum þætti hæfa svó sem til austrs. Þá gékk hann at kirkju-vegginum, þrýstandi undir smám ok smám herðum ok blezuðum bol, svó snúandi henni með krapta-styrk meirr enn með líkamligu afli, svó fulluliga til austr-ættar sem hónum þótti til heyra. Sannaðizt þat í þessu æventýri sem Vórr Herra segir í Guðspjallinu til sínna lærisveina: "Ef þér hefðið trú sem mustarðz-korn,[1] ok þér " mundið segja einu fjalli, ' brott sér þú borit, ok sett " í haf!' þá mundi þat þegar at sönnu verða." Svó er ok sagt [at] sakir vandlætis heilagrar trúar ok guðligs lögmáls, hafði heilagr Dunstanus þolat fyrir Guðs Kristni af vóndum mönnum svó sem ofsókn nokkura, ok var rekinn með rangindum af biskups-stólinum ok í grimma útlegð keyrðr. En sá Guð, er aldri fyrir lætr sik elskanda mann, . . .[2] þenna inn blezaða biskup með heilagra manna náveru þá er hann

[1] *mustarðz-korn*] emend.; meist^{r}a b^{o}n, *i.e.* meistara börn (!), Cd.

[2] A verb, "huggaði," or the like, is here left out.

var í útlegðinni, þvíat optliga sendi Guð hónum sína helga menn til styrktar ok gleðiligs viðrmælis; ok einkanliga birtizt hónum Guð fyrir hinn sæla Andream postula sem fyrr var sagt.

15. Nú með því at vér höfum yfir farit þá hluti sem vér höfum fundit at Guð hefir gjört fyrir verðleika sæls Dunstani meðan hann var í dauðligum líkama, þá munu vér nú segja af hans lífláti ok heilagri heiman-för til himeríkis á þann hátt sem hér fylgir:—

Nokkurr klerkr, Alvernus at nafni, Kantara-byrgis kirkju fyrir-söngvari, er öllum mönnum í Englandi var fróðari í þann tíma at sönglist ok allra handa klerkdómi, hefir með þvílíkum orðum skrifat af anláti ok framför heilags Dunstani svó segjandi:—Á nökkurn tíma, þá er yfir stóð hátíðar-dagr Dróttinligrar uppstigningar, var Heilagr Dunstanus eptir óttusöng einn saman á bænum í höfuð-kirkjunni í Cancia, þá sá hann ötöluligan skara snjó-hvítra manna, berandi á sínum höfðum skínandi kórónur, með óætlanligum bjartleik inn þysja í kirkjuna, standandi í einn kranz fyrir sér, heilsandi hann með þvílíkum hætti, svó segjandi sem eins mannz munni: "Heill þú, "Dunstanus vórr, heilsar þér son Guðs, hvern er þú "elskar með sannri ást ok heitri girnd; hann býðr þér, "at ef þú ert búinn, þá kom þú ok hátíðliga haldir "þessa hans hátíð með oss til hvers fagnaðar þú girnizt "at fara." Heilagr Dunstanus varð við þessa sýn mjök óskjálfanligr ok spurði hverir þeir væri. Þeir svöruðu: "Vár erum Cherubin ok Seraphin; gef oss skýr "andsvör hvat þú villt." Svarar heilagr Dunstanus: "Í dag er mikil hátíð, ok heyrir mér til at fæða "lýðinn með himnesku brauði, ok sýna þeim hversu "þeir skulu koma til fagnaðar þessa hátíðar-haldz; "ok af því man hér í Cancia mikill fjöldi fólks saman "koma; heyrir mér eigi þat til, at blekkja þá, ok "því verð ek eigi búinn at sinni at fara með yðr." Þá talaði fyrr-nefnt fylki Cherubin ok Seraphin við

sælan Dunstanum: "At vísu skaltú búinn vera á " næsta Laugardag at fara með oss til Róma-borgar, " ok syngja cilífliga, *Sanctus, Scs, Scs* fyrir enum hæsta " biskupi." Þessu samþykti erchibiskupinn. En honum hurfu engla-fylkin at sýn. Nú sem morguninn kom ok guðspjall er lesit í messunni, sté erchibiskupinn upp á einn predicara-stól venjuligan, talandi svó snjallt ok góðfúsliga fyrir lýðnum, sem hann hafði áðr aldri svó vel predicat; hvarf hann síðan aptr til altaris ok messu-embætti fram hélt. En svó sem komit var at blezan, gékk hann annan tíma frá altarinu ok predikaði annan tíma fyrir fólkinu, svó at allir ætluðu heldr engil Guðs enn dauðligan mann talat hafa. Þá gékk hann aptr til altaris, ok at gefinni *benedictione* fólkinu fór hann til at predika í þriðja sinni. En svó sem hann lauk upp sínn munn, skein hans ásjána ok yfirlit með svó mikilli birti, at eingi maðr mátti í móti sjá. Sagði hann þeim þá fyrir, at hans andlátzdagr mundi skjótt til nálgazt, játandi fyrir fólkinu, at þó at hann skildizt við þá líkamliga, skyldi hann jafnan þeim nálægr vera andaliga. Gékk erchibiskupinn þá enn aptr til Guðs borðz at neyta líkamligum krásum, holdi ok blóði vórs Herra Jesu Christi. En eptir messuna svó sem hann gékk frá borði, sýndi hann sínum mönnum ok til skipaði þann stað er hann vildi sínn líkam jarða láta. Ok eptir svó gört, greip hann krankleiki mikill, ok í fyrstu seint ok blíðliga. En á Frjádaginn eptir Uppstigningar-dag, at krankleikanum vaxanda, lagðizt hann í sæng, ok talaði þat fyrir öllum er hans vitjaði, at þeir skyldu ganga Kristz fótspor, ok allan hug á leggja Guð at elska um fram annat, ok hans vilja gjöra í öllum sínum framferðum. Nú sem Laugardagr kom, á hverjum heilagr Dunstanus skyldi búinn vera at fara með Cherubin ok Seraphin, sem fyrr var greint, tók heilagr faðir Dunstanus Dróttinliga þjónustu, er kallazt vegfarandi manna hjálpsamligt götu-nest, hafandi þar til öruggan hlífðar-

skjöld móti andligum óvinum er í loptinu vefjazt. Ok sem hann beið glaðr sínna síðustu líf-stunda ok þó öruggr, var sængin með honum gripin upp í efri hluti hússins þar til at bitar tóku við, en síðan linliga niðr settr með öllum sængrinnar umbúnaði. Fór svó hit sama annat sinn ok þriðja tíma, at erchibiskupinn með sínni sæng var léttliga til þver-treánna upp lyptr ok í hvert sinn hógliga niðr settr. Eptir þetta fal heilagr Dunstanus sik Guði á hendi, ok þá kristni sem hann hafði hónum til stjórnar gefit ok í hendr fengit, leysandi fólkit með postuligri rögsemd af öllum syndum, gefandi þeim sína blezan með mikilli ástsemd, ok þar með friðar-koss í síðustu heilsu-kveðju, ok svó talandi við umstandandi menn: "Nú siáe þér, " inir kærustu bræðr ok synir, hvert ek em kallaðr, " ok ef þér vilit með mér til einnar gistingar koma, " þá gangit þann veg sem ek hefi yðr sýnt ok fyrir " farit. En sá Guð, er mik til sín kallar, græði yðar " hjörtu ok stýri í friði yðrum líkömum at gjöra sínn " vilja." Ok sem allir at-standandi menn sögðu Amen, gaf [heilagr Dunstanus] í Guðs vald ok háleitt föruneyti fyrr-sagðra engla fylkja, Cherubin ok Seraphin, sína flekklausu sál, er nú gleðzt með Guði í óumræðiligum fagnaði í himneskri Jerusalem útan enda. *Amen.*

16. Svó segja sumir Enskir sagna-meistarar, at um morguninn fyrir sagðan Laugardag eptir sagðan óttusöng, lét heilagr Dunstanus saman safna ok til sín kalla allra klaustra-manna lifnað ok conventuna í Cantia, biðjandi þá at biðja fyrir sér til Guðs; segjandi hann svó, eptir vórs herra holdtekju ok görvar Guði þakkir, þessi orð Guðs eðr Davíds konungs síðast talat hafa: "*Memoriam fecit mirabilium suorum misericors et miserator escam dedit timentibus se.* . . . Þat hefir svó at skilja í Norænu: "Minning görði Guð sínna " dásamligra hluta, ok Dróttinn myskunnsamr myskun- " nari gaf fæðu sik óttandizt mönnum." Millum hverra

orða þeir segja hann gefit hafa sínn heilagan anda í Guðs vald, þar til leggjandi: Þá er hans signaða sál var af líkamligu herbergi út gengin, heyrðu þeir margir í loptið upp þvílíkan líks-fylgju-söng, er englarnir offruðu með sætum hljóðum heilug Þrenning (!) fyrir hans sál, svó segjandi: "*Kirieleison,*" eptir því sem nú er sungit nær um alla Kristni, ok margir menn kalla "Dunstanus-kirie." Gékk þessi inn góði biskup með þvílíkum hætti inn í eilífa dýrð síns Dróttins sam-jafn patriarchum ok spámönnum, þvíat Guð görði hann makligan hér í veralligu lífi at vera forspár ok samvitugr um marga hluti óvorðinna í himeríki. Ok því trúizt hann nú þeirra tölu samjafn ok samtengdr vera, með því at hann hafði postuligt vald í Guðs kristni, ok stýrði því eptir Guðs lögmáli; því lifir hann með Kristi gleðjandizt eilífliga í postuligri sveit himneskra öldunga. Eigi er heilagr Dunstanus ræntr pislar-vættis sigri ok samlagi, heldr þeim óleysiliga samtengdr, því at hann fagrliga stundaði at vera Guðs fórn, lifandi með dagligu ok viljugu pislar-vætti munkligs harðlífiss. Þvíat þat greina heilagar ritningar, at með fleirum[1] hlutum verðr pislar-vætti enn með blóðs-úthellingu í játara flokk: Hefir hann orðit makligr at vera Guðs sam-arfi, þvíat um alla sína daga stóð hann trúlyndr þjónn staðfastliga í játning heilagrar Þrenningar ok almenniligrar trúar. Þessi hinn heilagi Guðs [vin] Dunstanus lifði hér á jarðríki sem Guðs englar í himenríki. Skínn ok af hans birti bjartr sem sól í meyja-flokki (sic), þvíat hann var góðr geymslu-maðr eilífs skírlífiss; var æ jafn hreinn skærasti sveinn ok jungfrú í guðs augliti. Blómgaðizt heilagr Dunstanus fagrligum jarteignum ok skein í Englandi; ok fyrst ábóti í Glastonia sem fyrr segir; síðan biskup í Winthonia, ok skjótliga þar eptir var hann erchibiskup í Cantuaria, mikils máttar ok

[1] *fleirum*] fleiri, Cd.

myskunnar fyrir Guði. Enn er liðit var frá hingatburð vórs Herra Jesu Christi tólf árum minnr enn þúshundrut ára, ok þá er hann hafði verit erchibiskup í Cancia xxx. ára ok þrjú ár, eptir því sem sá meistari segir, er diktat hefir Speculum Historiale. En þá vóru liðnir frá fæðing sæls Dunstani með öllu sjautigir ára, þá leið hans en blezaða önd fram af líkamanum, burt farandi ór þessa heims útlegð ok sýtiligum sorgar-dal til himneskrar föður-leifðar ok lifandi manna jarðar. Til þess fagnaðar ok eilífrar dýrðar, er Guð hefir sínum þar fyrir búit, leiði oss ok laði fyrir sína mildi ok myskunnsemi ok volduga verðleika hins dyrðliga Dunstani erchibiskups, lifandi Guðs son vórr Herra Jesus Christr, sá er með Feðr ok Syni (sic) ok Helgum Anda lifir ok ríkir *per omnia secula seculorum.* Amen.

17. Nú sem hinn heilagi Dunstanus Chantarabyrgis erchibiskup var fram farinn af þessa heims lífi til eilífs lífs, sem fyrr var greint, var sú vígð persona til erchibiskups í Cancia er Lanfrankus hét. En á nokkurum hátíðar-degi, sem fyrr-nefndr erkibiskup söng messu heima at erchi-stólinum í Cancia, bar svó til, sem einn ungr bróðir hafði evangelium, ok hann bar erchibiskupinum *patenam* ok þó eptir, at hann sá reiðiligar ásjónur helvízkra blámanna þar nær altarinu. Við þessa sýn at hann var (!) mjög hræddr ok ótta-sleginn, at hann greip til erchibiskupsins; en hann á Guðs líkama haldandi, kreistandi hann mjök sterkliga millum sínna armleggja, með hárri röddu hræðiliga æpandi ok svó segjandi: *Christus regnat, Christus vincit, Christus imperat.* Þat þýðir svó: Kristr ríkir, Kristr sigrar, Kristr býðr yfir. Allir þeir sem heyrðu, urðu mjök hræddir, en hann bróðirinn vitlauss var borinn eptir messuna af nokkurum riddarum í leyniligt studium erchibiskups. Síðan vóru bræðr saman kallaðir

allir á capitulum; ok er hinn óði bróðir sterkliga bundinn millum þeirra fram leiddr. Herra Lanfrankus gjörir þá sermonem, ok predikar fyrir inum óða bróður ok öllum öðrum, ok býðr at þeir skuli biðja til Guðs fyrir inum óða bróður. Ok sem allr bræðra samfnaðr var á bænum, ok sem þeir höfðu beðit um stund, varð hann heill, at því er öllum sýndizt, sagðrar meinsemdar, ok því [næst] var hann leiddr til legs heilags Dunstani erchibiskups, at gjöra þar Guði margfaldar þakkir, fyrir við tekna heilsu-gjöf. En þá er bræðr vóru at náttsöng, var hinn vitlausi bróðir gripinn ór sínu sæti, ok slöngt upp á priorinn, er Heinrekr hét; en priórinn reisti hann upp ok leiddi hann til sængr. En um miðnætti æpir hann upp, ok gjörir bræðrunum miklar ónáðir. Var hann þá enn leiddr til grafar heilags Dunstani, þó at nauðigr væri, þvíat hann stóð fast í móti með öllum sínum öflum. Nú sem hann kom þar, leysir hann alla tauma sínna ærsla, ok spýr ór sér allt til morguns ótölulig guðlastanar orð í móti vórum Herra Jesu Christo ok hans ástvin Dunstano, hver diktat hafði sá inn vóndi níðingr, er fyrir innan bjó, ok harðliga hertekit þessa Guðs skepnu. Um morguninn var hann borinn inn í *infirmarium*,[1] þat er krankra manna herbergi, ok var hann þar geymdr um marga daga. En hverr sem einn maðr er þangat kom til hans, ok væri í hofuðsyndum staddr ójátuðum, þá opinberaði hann þá hvern sem einn óbættan þeirra glæp með þeirri grein ok hætti sem fallit var; svó at hverr mátti sítt mark á kenna, ok sögðu at þeir mundu hónum annars heims samteingjazt í eilífum kvölum. Þessum hans orðum trúðu margir menn, ok skriptuðuzt þegar án dvöl skjótt, ok við skylduzt með sannri góðfýsi ok iðran þær syndir sem þeir höfðu áðr leynt eptir sér. Ok svó sem þeir kómu inn fyrir hann í annan tíma, kenndi

[1] Emend., *primarium*, Cd.

hann þá ekki, ok spurði hverir þeir væri eða [hvaðan] þeir væri at komnir, eðr með hverjum hætti þeir hefði svó skjótliga hreinsat sik ok þvegit, samtengdan kumpanaskap upp sagt ok sundr-slitið. Má af þvílíkum hlutum marka hverr ok einn vitr maðr, hversu nauðsynligross er h[eilagr] skriptar-gangr,[1] eðr hversu mikit hann má í Guðs augliti, eða hann af már vórar syndir af því máldaga-bréfi eilífrar fyrirdæmingar, er Fjándinn endr-nýjar óaflátiga með vórum illgjörðum. Sættir skriptar-gangr oss við almáttigan Guð ok samtengir, en skilr oss frá Fjándanum ok vóndra manna samlagi. Nú sem hinn æri bróðir var settr í milli margra þeirra heilagra dóma sem vóru í höfuðkirkjunni í Chancia, fylltizt hann upp með svó miklu afli ok fjándans krapti, ok springr upp ok grípr sængina er hann lá í, ætlandi at flýja Guðs krapt ok þeirra manna er hvíldu í Cantarabyrgi. En svó sem hónum var haldit nauðgum þar, kennir hann bróðirinn í sínum kviði at fjándinn er mjök ókyrr í sínum líkama, ok hleypr upp ok ofan í hans kviði, svó mikill sem smá-rakki at vexti, ok vildi í burt fara, stundum um munninn enn stundum um bak-hlutinn; ok finnr at öll port á hans líkama eru svó sterkliga aptr byrgð, at þar fyrir má hann eigi út ganga af sínu herbergi. Eptir þetta fóru bræðr til borðz, en einn góðr bróðir ok guðhræddr var eptir látinn hjá honum í kirkjunni. Hann var mjök góðfúss í þjónustu-görð ok allri virðing við hinn heilaga Dunstanum. Þar fyrir tekr hann kross þann sem heilagr Dunstanus lét bera fyrir sér á meðan hann var hér á jarðríki, ok lagði yfir hinn djöful-óða bróður, treystandizt í Guði ok þessa ins heilaga mannz verðleikum, ok kallaði hátt með tárum svá segjandi: *Sancte Dunstane, succurre!* En þat þýðizt svó: "Heilagr Dunstanus, hjálpa þú." Sem fjándinn, er í var smá-rakka líking, heyrir þar sem

[1] skriptar-ganga, Cd.

hann var, nafn heilags Dunstani, bregðr [hann] við skjótt, ok á rás, ok finnr sér maklig útgöng, þvíat hann ferr með skemd ok hneyking rétt hit leiðiligasta port kviðarins ok aptr-hlutinn hans bróðurins. Nú sem hann bróðirinn finnr, at hans húsbóndi er út genginn af myrkva-fullum helli kviðarins, hefr hann upp sín augu til himinsins ok segir þessi orð með mikilli tára skúr svó segjandi: "Þakkir gjöri ek þér, "heilagr faðir, Dunstane, ok þér mínn elskulegasti "sambróðir, því at fyrir þína volduga verðleika, mínn "sæti herra Dunstane, ok með þínni ástsamligri bæn, "mínn kæri bróðir, er ek nú fagrliga frelstr af óvina "valdi." Allir þeir sem sáu þessa jarteign ok til frágu, lofuðu makliga Guð ok hans ástvin hinn dyrðliga Dunstanum erchibiskup.

18. Eptir þetta bar svó til, at einn biskup af þeim stað er *Baiocensis* (sic) heitir ok fyrr hafði verit jarl í Cantarabyrgi, hrærði nokkurar bækr ok hégómligar ásakanir upp á erchibiskupinn Lanfrankum ok yfir nökkurum jörðum kirkjunnar. Nú sem sá dagr kom sem erchibiskupinn ok fyrr-nefndr jarl koma á pláz[1] ok parlament, ok tala um sín mála-efni, kallaði erchibiskupinn á hinn heilaga Dunstanum sér til árnaðar-orðz. Á þeirri sömu nótt sá erchibiskup sælan Dunstanum í svefni standa fyrir sér svó segjandi: "Heyr *Lanfranze*, ruglazt eigi í þínu hjarta; "ek mun vera með þér ok styrkja þik. En ef þú "sigrar[2] þína mótstöðu-menn á morgin, þá vit "fyrir víst at ek er Dunstanus er talar við þik, en "eigi annarr." Um morguninn eptir sem Lanfrankus erchibiskup kom til ákveðinnar stefnu, eyddi hann með svó vitrligum greinum ok hvössum skynsemdum öllum hégómligum mótköstum sínna óvina, er allir hjá verandizt menn undraðuzt mikilliga[3] hans

[1] *pláz*] plazt, Cd.
[2] *eigi*, add. Cd.
[3] *mikilliga*] mikileika, Cd.

málsnild ok virðuligan framburð. Því fékk hann í þessum mála-ferlum sæmd ok heiðr, en hans óvinir svívirðuliga fyrirlitning ok makliga hneyking. *Amen, finem habemus.*

B.—Icelandic Annals from year 1392–1430.

Explanation of the punctuated Paschal letters.

1. With the point *after* the letter :—b.=22nd of March; c.=23rd; d.=24th; e.=25th; f.=26th; g.=27th; h.=28th; i.=29th; k.=30th; l.=31st; m.=1st of April; n.=2nd; o.=3rd; p.=4th; q.=5th; r.=6th; s.=7th; t.=8th; v.=9th.

2. With the point *before* the letter :—.a=10th of April; .b=11th; .c=12th; .d=13th; .e=14th; .f=15th; .g=16th; .h=17th; .i=18th; .k=19th; .l=20th; .m=21st; .n=22nd; .o=23rd; .p=24th; .q=25th.

A.D. [1392.] gf .e

Útkvóma herra Petrs Hóla-biskups í Pétrs-bollanum, braut skipið í spón í milli Krýsivíkr ok Grindavíkr; varð mannbjörg en týndist allr peningr. Kom biskupinn heim til Hóla fyrir Festum Michaelis, ok játuðu allir honum hlýðni lærðir ok leikir. Kom eingi skip fleiri af Noregi til Íslandz. Þat haust ætluðu út um sumarit af Björgvin tíu skip.[1] Ófara-ár mikit í skipabrotum ok byrleysum, bæði með Þýskum, Enskum ok Norænum. Braut marga kugga fyrir Noregi. Regn mikil fyrir norðan land á Íslandi.

[1393.] e r.

Braut Hóla-kirkju ok stöpulinn allt saman í grund fjórða dag í Jólum. Deyði einn djakn í kirkjunni.

[1394.] d .k

Útkvóma Herra Vilchins biskups með heilbrigt. Saung hann fyrstu messu in Exaltatione ste crucis heima í Skálholti. Var þar veizla eptir biskupsins boðskap gör svó ágæt, at einginn þóttist þvílíka veizlu séð hafa fyrr á Íslandi fyrir mann-fjölda sakir ok allra handa kostnaðar. Þar var herra Pétr Hóla-biskup ok allt hit vildasta mannval fyrir norðan, vestan, ok

[1] Here ends the old vellum.

sunnan á Íslandi. Stóð þessi veizla í vel sio nætr. Veitt svó heiðrsamliga at þat skyldi hverr helzt drekka sem til lysti, bæði nótt ok dag. Ok þat til marks um, at Stóru-stofan var þrí-setin gátta í milli af höfuðs-mönnum. Ok var þar ekki annat drukkit en Þýzkt öl, ok þaðan af dýrra öl.

[1395.] c .b Obitus Sæmundar prestz Þorsteins sonar Fiarðar upp á Páskadaginn sjálfan í þann tíma um morguninn er krossar vóru uppteknir, Anno Domini M.ccc.xc°.v°., anno etatis sue lxx°. vi°. Hafði hann verit merkiligr maðr, staðligr ok dygðugr, ok allra manna frjálsastr. Hann vildi ok aldri völd eðr umboð þiggja af biskupum sér til vanda eðr sálu-háska. Liggr hann fram fyrir kirkjunni á Hofi í Vópnafirði; hélt hann þá kirkju sæmiligast.

[1396.] ba n. Herra Vilchin biskup reið til Austfjarða í visitationem.

[1397.] g .n Herra Vilchin biskup reið til Austfjarða.[1] Hel-sleginn Þórðr Árnason í Vestmannaeyjum, saklauss af útlenzkum kaupmönnum, er þar kómu út; ok urðu þar margir aðrir stórir áverkar.

[1398.] f s. Höggvinn Páll gaddr Guðmundarson fyrir þat er hann særði Jón bónda Hákonar son lemstrar-sári í þingreið; komzt hann í kirkju at Eiðum í Fljótzdals héraði; ok var síðan tekinn þaðan með þeim hætti, at hann var borinn út af kirkjunni sofandi; görðu þat þrír menn í dular-klæðum; ok urðu ei kendir af alþýðu. Var hann fluttr norðr um land, ok höggvinn á Húnavatz-þingi. Bauð hann mörg boð áðr sér til lífs, ok vildu Norðlendingar þau eigi hafa, því öngvir treystuzt at eiga hann yfir höfði sér.

[1399.] e k. Veginn Jón afbragð í Borgarfirði af Gunnlaugi Magnús syni ok hans sveinum.

[1400.] dc .i Höggvinn Gunnlaugr bóndi Magnús son í Reykholti í Borgarfirði fyrir þat er hann veitti áverka Jóni

[1] Perhaps a repetition from the preceding year.

afbragð, þann hann fékk bana af; ok mörgum öðrum mála-ferlum var hann borinn, um heimsóknir, ok öðru harðligu framferði við bændr, þá hann hafði sýslu konungs yfir. Item vóru þar höggnir með honum tveir sveinar hans; hét annarr Þorsteinn en annarr Björn. Í þeim sama mánaði var höggvinn hinn þriði er Sigfús hét, ok var lokkaðr út af kirkjunni í Bæ í Borgarfirði. Sem Guð hafi þeirra sál allra.

Útanferð hústrú Solveigar Þorsteins dóttur í Vatzfirði er átti Björn Einarsson, í þeirri ferju er[1] hann sjálfr lét byggja at helmingi við kirkjuna í Skálholti. Kom hón fram með heilu ok höldnu. [1401.] b o.

Braut Kana-bátinn austr fyrir Síðu; töpuðuzt margir menn ok mesti hlutr góz. Útkvóma Herra Vilchins í Austfjörðum með heilu ok höldnu. Item kom út Hval-Einarr Herjólfsson með þat skip er hann átti sjálfr. Kom þar út í svá mikil bráða-sótt, at menn lágu dauðir innan þriggja nátta, þar til er heitið var þrimr lof-messum með sæmiligu bæna-haldi ok ljós-bruna. Item var lofað þur-föstu fyrir Kyndil messu, en vatn-fasta fyri Jól ævinliga. Fengu síðan flestir skripta-mál áðr en létuzt. Gekk sóttin um haustið fyrir sunnan land með svó mikilli ógn að al-eyddi bæi víða, en fólkið var ekki sjálf-bjarga þat eptir lifði í mörgum stöðum. Sera áli Svarthöfðason deyði fyrst af kennimönnum um haustið, ok þar [eptir] bróðir Grímr, kirkju-prestr í Skálholti. Síðan hverr eptir annan heima-presta. Sera Höskuldr ráðsmaðr á Jóladaginn sjálfan. Al-eyddi þá þegar staðinn at lærðum mönnum ok leikum fyrir útan biskupinn sjálfan ok tvó leikmenn. [1402.] a f.

Manndauða-ár hið mikla á Íslandi. Obitus Páls ábóta í Viðey ok herra Þorsteins frá Helgafelli. Obitus herra Rúnólfs af Þykkvabæ ok sex bræðra, en aðrir sex lifðu eptir. Obitus Halldóru abbadísar í Kirkjubæ [1403.] g .f

[1] *er*] var, Cd.

ok sjau systra, en sex lifðu eptir. Vígð frú Guðrún abbadís Halldórs dóttir. Eyddi staðinn þrjá tíma að mann-fólki, svó at um síðir miolkuðu systrnar bú-fénaðinn [1] þær er til vóru, ok kunnu flest-allar lítið til, sem vón [2] var, er slíkan starfa höfðu aldri fyrri haft. Kvómu þar til kirkju hálfr átti tugr hins siounda hundraðs dauðra manna, svó talið varð; en síðan varð ekki reiknað fyrir mann-fjölda sakir, svó deyði mart síðan. Item eð sama ár eyddi staðinn í Þykkvabæ þrysvar at mann-fólki, svó ekki var eptir nema tveir bræðr, svó heima væri, ok einn húskarl staðarins, ok hann bar matinn fyrir þá, ok þá [er] til kvómu. Obitus herra Þorsteins ábóta at Helgafelli [3] ok Gísla Svartz sonar frá Reykhólum, Jóns Guthormssonar í Hvammi, ok Þórðar undan Núpi, ok Páls Þorvarðzsonar frá Eiðum austan, ok Ceceliu Þorsteins dóttur hans húsfrú. Item þat sama ár varð sá atburðr norðr á Hálogalandi í Noregi, at einn Finnr sá er Feðmingr hét, lá úti í einni bjargskoru heil þrjú ár svá sem dauðr væri; lá þar hjá hónum bogi hans ok örfa-mæli; féllu hvórki á hann dýr né fuglar alla þessa stund. Síðan reis hann upp ok lifði mörg ár síðan. Var herra Árni Ólafsson þar þetta sama ár.

[1404.] fe k. Manndauða-vetr hinn síðari, eyddi þá enn staðinn í Skálholti þrjá tíma at þjónustu-fólki; deyði þar þá þrír prestar, ok mesti hlutr klerka. Tveir prestar lifðu eptir, bróðir Þorfinnr kirkju-prestr, ok Þórarinn prestr Andrésson, er þá var capellanus biskupsins herra Vilchins. Vígðr herra Áskell erkibiskup til Níðaróss. Söng hann fyrstr manna in festo sancti Andree apostoli heima í Níðarósi, var þar þá bróðir Arni Óláfsson með Hákoni Sigurðar syni, hver síðan var biskup í Skálholti.

[1405.] d .k. Snjó-vetr hinn mikli. Varð svó mikill fjár-fellir til

---

[1] *bú-fénaðinn*] kú-fenaðinn, Cd.
[2] *vón*] sem, Cd.
[3] Repetition from the preceding.

hrossa ok sauð-fjár fyrir sunnan land, at trautt mintuzt menn þvílíkan. Átti staðrinn í Skálholti um haustið þrjú hundruð roskin hross, en ótal þré-vetr hross ok yngri; en um vórit lifðu eigi fleiri klyfbær hross á staðnum ok staðar-búum öllum fyrir ofan heiði, en hálfr fjórði togr, fyrir útan fjóra hesta ok xx, er biskupinn sjálfr, herra Vilchin, átti sérlega, suma staðna, ok gengu í Hestz-fjalli um vetrinn. Tók við ráðum í Skálholti sera Oddr Jónsson er þá hélt Breiðabólstað í Fljótz-hlíð; en sera Vigfús Þorbjarnar son lét laust. Skipaðir þrír officialis yfir Skálholtz biskups dæmi, herra Vermundr [ábóti][1] af Helgafelli yfir Vestfirðinga-fjórðung til Botnsár. Sera Oddr Jónsson [áðr ne]fnðr yfir Sunnlendinga fjórðung austr [til Lóm]anúps-sandz. Sera Þórarinn Andrésson yfir Austfirðinga fjórðung norðr til Helkundu-heiðar. Stóð svó um þrjú ár. Ut[anferð] Vilchins biskups ok Björns Einarssonar ór [Hval]firði. Vígði [biskupinn áðr] bróður Bjarna . . . son til ábóta [í Viðey]. Létu þeir út ór Hvalfirði. Þar [sigldi ok með Na]rfi Sveinsson lögmaðr [austan ok sunnan á] Íslandi. Item sigldi þar [með biskupinum bróðir] Jón Hallfríðarsson. Brúðlaup Þorleifs Árnasonar ok Kristínar Björns dóttur í Viðey gört með miklum kostnaði. Stóð fyrir veizlunni Vigfúss bóndi Ívarsson, hirðstjóri yfir allt Ísland. Obitus domini Vilchini episcopi Scalholltensis reverende memorie. Liggr hann í Björgvin. Gjörði hans útferð Björn bóndi Einarsson sem bezt hann kunni. Stóðu yfir hans grepti sjau lýðbyskupar ok herra Áskell erkibiskup af Níðarósi. Var hann mikill nytsemdarmaðr til bygginga ok annarra hluta. Hann lét byggja tornit út til Bræðra (sic) þá hann var þar príor, ok mart annat. Hann lét ok byggja stöpulinn í Skálholti allan af grund; hann bygði ok Sancti Thorlaks höfuð með klárt silfr, ok lagði sjálfr þar út í hans helgan

[1] A hole in the vellum is here filled up from old paper transcripts, and marked [ ].

dóm, hausinn heilan, óbrotinn. Hann hafði ok út vórrar Frú bílæti hið minna í Máríu stúku, ok scti Óláfs bílæti fyrir framan kórinn í Skálholti, ok eitt Þýskt er hann gaf enn kirkjunni. [Item] lét hann göra í Kirkjubæ, ok lagði sjálfr allan kostnat til, [sæmilig]a refla kringum alla Stóru-stofuna, svó öngvir vóru fyrri jafn-reisugir, ok gaf þá kirkjunni. Item gaf hann henni sæmilig messu-klæði [með öllum] reiðskap ok dalmatiku, hver er höfð eru á [Kross]-messur báðar jafnan síðan; því hann sagði þá fyrstu messo er hann [kom][1] til landzins in Exaltatione ste crucis, sem fyrr segir. Hann lét ok byggja staðnum búzu í Noregi, er kölluð var Biskups-búzan. Fórzt henni jafnan vel, sem vón var. Hann leysti ok allar gamlar skuldir staðarins, svó að um hans daga varð kirkjan skuldlaus. Aflát mikit í táknum af syndum sínum. Bróðir Arni Ólafsson var þar þá með hustrú Sigríði Erlendz dóttur ok var settr penitentiarius öllum Norænum mönnum. Þar sá hann serk vórrar Frú Scte Marie, ok reifa vórs Herra, ok belti, ok dúk Johannis baptiste. Í þeim stað er Affrica heitir sá hann hjalltið af sverði Sigurðar Fófnis-bana, ok mæltizt honum þá x. fóta langt, en klótin af kopar tók einnar spannar langt aptr af. Þar var ok tönn, er sögð var ór Starkaði gamla; var hún þverrar handar á lengð ok breidd, fyrir útan þat er í holdinu hafði staðit.

[1406.] c. B. Kongr Eirekr Noregs konungr giptizt. Fékk hann Filippu dóttur Heinreks konungs af Englandi; var þeirra brúðhlaup í Danmörk. Þetta ár fór Björn bóndi Einarsson af landi í burt, ok hans hústrú Solveig. Fóru þau fyrst til Róms, ok þaðan aptr í Fenedi. Stigu þar á skip, ok sigldu svó út yfir hafit til Jórsalalandz til Vórs Herra grafar, ok þaðan aptr í Fenedi. [Síðan] skildu þau þar; fór hustrúin aptr til Noregs, en bóndinn fór vestr í Compostellam til

[1] *kom*] om. Cd.

sctum Jacobum; lá hann þar sjúkr hálfan mánuð. Þaðan fór hann inn um endilangt Frank[aríki; svá inn] í Flandr. Þaðan inn í England í Cantarabyrgi. [Síðan] aptr til Noregs. Þetta ár fóru þeir til Grænlandz, Þorsteinn Helmingsson (!), Snorri Torfason, ok Þorgrímr Sölvason, á einu skipi. Létu þeir út af Noregi ok ætluðu til Islandz; vóru þeir þar iiij. vetr. Druknuðu átta menn af einu skipi í Noregi í vatninu Miers (!). Var þar út í kvinna ein er Sigríðr hét, ok var með barni. Á þriðja degi frá því er hún druknaði, var hún fundin ok færð til kirkju; á fjórða degi var hún til graptar búin; ok á grafar-bakkanum sáu menn at hrærðizt blæjan um hana. Var þá sprett til, ok fanzt þar barn ný-fætt, ok grét. Var barnit skírt af prestinum, ok deyði upp á staðinn, ok grafit þar með móður sínni.

Þau miklu tíðendi urðu í Englandi, at virðuligr herra Rikardr erkibiskup [í Jork] var háls-höggvinn með sviksamleg f[orráð], sann-heilagr [Guðs] vinr. Þetta eð sama [ár] var brenndr einn maðr í Grænlandi, er Kolgrímr hét, fyrir [þá sö]k at hann lá eina mannz kvinnu er Stein[unn] hét, dóttir Hrafns lögmannz, er[lé]zt [í skr]iðunni norðr [í Löngu-hlíð]; átti hana þá [Þorgr]ímr Sölvason. [Fékk þessi] maðr hennar vilja með svarta-kvo[nstr; var hann síðan br]endr eptir dómi. Var kvinnan [ok aldri með jafn]ri sinnu ok áðr, ok deyði þar [lítlu síðarr. Obitus Er]lendz bónda Filippus sonar ór Oslo, er merkiligastr maðr hefir verit í öllu (!) Noregi af bændum, fyrir flestra hluta sakir; þvíat hann vildi aldri riddari verða, þótt kongrinn sjálfr byði honum; trúði hann ok betr Íslendingum en öðrum Norænum mönnum, ok hafði þá jafnan í sínni þjónustu. Obitus Hákonar Sigurðarsonar úr Gizka, er velbornastr maðr hefir verit í Noregi í allar slektir, ok óágjarnastr ok bezt að sér um flesta hluti. Vígðr biskup Áslákr til Oslo, enn dróttning Margrét setti hann til

[1407.] b g.

Björgvinar, en biskup Jacob til Oslo; því hon veitti honum hið betra biskupsdæmið, er hann var Danskr.

[1408.] ag .f Útkvóma herra Jóns biskups, er verið hafði ábóti at munklífi í Björgvin. Saung hann sína fyrstu messu in Nativitate gloriose virginis heima í Skálholti; var þar sett hin sæmiligasta veizla. Stóð fyrir veizlunni Vigfús bóndi Ívarsson, hirðstjóri yfir allt Ísland. Sera Oddr resigneraði sítt beneficium kirkjuna á Breiðabólstað, en biskupinn veitti Þórarni Andréssyni; helt séra Oddr þó staðinn til næstu Fardaga cum fructibus suis.

[1409.] f s. Herra Jón byrjaði sína visitationis-reið; fyrst norðr til Hóla, sem hann hafði lofað. Gjörðu Norðlendingar hónum sæmiligar veizlur með eiginligum góðvilja. Þorleifr Árnason veitti biskupinum með mestum heiðr til blíðskapar ok býtinga heima í Auðbrekku. Reið biskupinn svó til Austfjarða ok austan eð syðra. Varð ráðsmanna skipti um haustið í Skálholti; lét sera Oddr laust, en sera Guðmundr Þorsteinsson tók með, circa festum Michaelis; en hann lét af ráðum í Jólum næsta vetr eptir með boði Jóns biskups. Tók sera Vigfús við ráðum Þorbjarnarson. Þótti mönnum þessi ráðabreytni kenna mikillar óstaðfesti biskupsins vegna; því engin skuld var sera Guðmundi gefin opinberlega útan góð.

[1410.] e c. Höggvinn herra Abraham með kongs Eireks boði fyrir opinberar níu dauða sakir prófaðar ok dæmðar. Brúðlaup Gísla Andressonar ok Guðrúnar Styrs dóttur. Var þá Snorri Dofrason (!), bóndi hennar, lifandis, ok hafði verit fjogur ár á Grænlandi. Þetta ár sigldu þeir brott af Grænlandi, Þorsteinn Helmingsson, ok Þorgrímr Sölvason, ok Snorri Torfason, ok aðrir þeirra skip-menn, til Noregs, en þeir Svauskir (!)[1] menn vóru þar eptir. Háls-högnir fim tige Spítala-bræðr af einu skipi fyrir sunnan Björgvin. Deyði Óláfr Petrsson.

[1] *Svauskir*] thus; or Svanskir.

Giptist þá hustrú Sigríðr Erlendz dóttir, er átt hafði Hákon bóndi Sigurðarson, svænskum manni velbornum, Magnúsi Magnús syni; volldi þeirri gipting dróttning Margrét, þvíat hann hafði þént henni áðr. Var hann sléttr sveinn í þenna tíma, ok var þeirra brúðlaup í Osló. Var dróttning þar þá, ok mikit annat stórmenni. Varð bróðir Árni Ólafsson capellanus Magnúsar, ok sat þá enn í Gizka.

Obitus Þorsteins prestz Andréssonar, er einhverr maðr hefir verit vinsælastr ok bezt látinn af allri alþýðu í Austfjörðum. Druknaði hann í Gilsá í Fljótzdal, hafði hann þá haldit Hallormstaði um mörg ár. Odda-mál: var staðrinn í Odda dæmdr brott af sera Vigfúsi undir náð herra Jóns biskups, ok allt hans góz, af tólf prestum. Item var hann dæmdr til curiam pro absolutione obtinenda. Útkvóma Björns bónda Einarssonar í Þerneyjar-sundi með heilbrigt; hafði hann legit í Hjatlandi um vetrinn áðr. [1411.] d .c

Víg Einars Herjólfssonar. Var hann stunginn í hel með knífi upp á Uppstigningardag í kirkjugarðinum á Skúmstöðum. Í Vestman-eyium[1] forgekk Svalaskipit um þingtíma. Vóru þar út í vel xl. ok c. manna. Kómust xiij. lífs á land, ok deyðu þar af fjórir. Barst þeim inn á[2] svó langt út í haf at hliði[3] sá til landz. Forgékk þar skip ok goðz, en mestr hluti fólks komzt í bát, ok rákuzt svó um sjóinn mörg dægr, þar til er folkit gafzt upp fyrir hungrs sakir. Deyði flestir í bátnum, en mart gekk fyrir borð lifanda; svó fékk upp í höfut fólkinu brimgangr ok hungr. Þar lèt sera Vigfús Þorbjarnarson sítt líf.—Andrés kollr var formaðr fyrir skipinu.—Eirekr Hjaltason ok mart annat gótt fólk. Kom skip af Englandi austr fyrir Dyr[h]ólma-ey. Var róit til þeirra, ok vóru fiskimenn út af Englandi. Þetta sama haust urðu v. menn af Enskum mönnum frá- [1412.] cb o.

[1] Thus emend. *Vestreyjum* Cd.
[2] *inn á*] thus ?
[3] *hliði*] thus Cd.; somehow corrupt; *hliði* read *hvergi?*

skila sínum kompanum, ok gengu á land austr við Horn úr báti, ok létuzt vildu kaupa sér mat; ok sögðuzt hafa soltið í bátnum mörg dægr. Vóru þessir v. Enskir menn hér á landi um vetrinn; því bátrinn var í brott frá þeim þá þeir kvómu aptr, ok svó margir er þar vóru út í. Vistaðizt einn í Þykkvabæ í Veri, en annarr í Kirkjubæ; þrír fyrir austan Öræfi. Kom engin frétt af Noregi til Íslandz. Obitus Frú Margrétar dróttningar; hèlt hún sinni ríkis-stjórn til dauða-dags yfir Noreg (!), Svíaríki ok Danmörk. Er þat sannlega sagt, at hennar líki hefir eigi verit í fyrr-sögðum ríkjum til ráða ok ríkis-stjórnar. Sóttu þeir bróðir Arni, ok Magnús Magnússon, til kongs Eireks, ok fundu hann í Hisingaborg.[1] Þá lét kongrinn hengja féhirði sínn fyrir stakk; ok sjóða einn falskan myntara.

[1413.] a. o. Kom kaupskip af Englandi til Íslandz. Hét sá Ríkarðr er fyrir því var, ok hafði Noregs konungs bréf til þess, at sigla í hans ríki með sínn kaupskap frjálslega. Gékk hann af skipi sínu austr við Horn, ok reið svó til Skálholtz ok aptr undir Eyjafjöll. Steig þar á skip sítt, ok sigldi því til Hafnar-fjarðar; en honum var skipuð höfn á Eyrar-bakka áðr. Vildi hann þar ekki lenda. Keyptu margir varning at honum niðri við sundin. Var á því lítt tekit af mörgum vitrum mönnum. Sigldi hann brott aptr lítlu síðan. Tók Vigfús Ívarsson áðr af honum trúnaðar-eiða, at hann skyldi hollr ok trúr landinu. Sigldu í brott með honum þeir v Enskir menn er hér höfðu verit áðr um vetrinn. Reru menn af fiski í Vestman-eyjum, xij. menn á skipi, upp á þat sker er Drengir heita, í logni veðrs. Braut skipit í spón, en níu menn druknuðu. Þrír kómuzt lífs á land með stórum jartegnum. Kvómu fiskimenn af Englandi

[1] *Hisingaborg*] thus; read Helsingiaborg ?

fyrir norðan á[1] Íslandi, ok tóku þar naut nökkur fyrir bónda einum, ok lögðu þar peninga í staðinn. Item gripu Enskir fyrir Austfjörðum nökkra sauði í Papey fyrir Alptafirði. Sigldu hingat af Englandi út þetta sumar xxx. fiski-duggur eðr meir. Kom skip af Noregi með heilbrigt til Íslandz. Obitus Heinregs Englandz konungs. Þetta ár fór bróðir Árni Óláfsson at Curiam, ok fann Pávann í myklu Florens; því hann var út drifinn af Róm af konginum af Neapolis, ok hertekin mörg hundrut af Rómverjum. Ok þat til marks um þenna mikla hernað, at kongsins hof-fólk tóku sjálfar klaustra-frúrnar, ok allra handa kvinnur ok meyjar, ok lögðuzt með þeim inn í sjálfri Petrs-kirkju, ok stölluðu þar hesta sína; hér með drukku þeir af kalekum í ölbúðum. Var þá svó mikill sólar-hiti[2] er pávinn var út rýmdr, at mart folk deyði af þorsta í flóttanum, áðr þeir kvómu til Florens. Þar í staðnum varð biskup einn galinn af víni, svó tólf menn gátu varla bundit. Var bróðir Árni þar í staðnum frá Pétrs messu til Máríu-messu fyrri. Þaðan fór hann til Lybiku, ok var þar vígðr til biskups eptir pávans boði.

Kvómu v. skip Ensk til Íslandz, ok lögðu öll inn í Vestman-eyjar. Kvómu þar út í bréf send af konginum á Englandi, til almúgans ok til allra beztu manna í landinu, at kaupskapr væri leyfðr með hans menn, sérliga í þat skip sem honum til heyrði. Var fyrst talat um Björgvinar-kaup; vildu Enskir þar ekki til hluta. Síðan keypti hverr sem orkaði eptir efnum. Braut Íslandz-far lítið fyrir Síðunni, ok varð mann-björg, en tapaðizt mestr hluti gózins. Þar kom út í Snorri Torfason. Reið Guðrún Finnz dóttir kona hans [til skips]. Tók hann henni með blíðskap. Kvómu þar út í bréf, at herra Árni biskup sendi til [1414.] [g t.]

[1] *á*] af, Cd.

[2] *sólar-hiti*] emend; sóttar hiti, Cd.

Björn bónda Einarsson,[1] at hann skyldi hafa hirðstjóra-umboð um allt Ísland. Þar kom ok út í kongs Eireks bréf, at hann fyrirbauð öll kaup við útlenda menn þá sem ei var vanalegt at kaupslaga með. Bæjar-bruni í Björgvin tveim nóttum fyrir Allra-heil-agra messu. Kom fyrst í Enskra manna garð eldrinn. Þaðan í Garpa-strætið; brann þat upp allt, ok sjau kirkjur með, ok Postola-kirkja. Á bæ þeim er á Leirá heitir í Leirár-sveit, færðist úr stað bjarg eitt svó stórt, at þat var sex faðma kringum, ok vel mann-hátt; hafði bjargit færst úr sinni stöðu nær tólf föð-mum, ok þó mót-brekkt; var bjargit aflangt; ok hafði bjargit at endilöngu fært sik; var sem útibúrs-tópt at sjá þar sem bjargit hafði áðr verit. Obitus herra Jóns biskups í Skálholti.

[1415.] f l. Utkvóma herra Arna biskups Ólafssonar í sama Kreara (sic) sem hann sjálfr lét göra, hafandi svó stórt vald sem enginn hafði fyrir honum haft áðr einn um sik, hvórki lærðr né leikr. Var þat fyrst hirðstjórn yfir allt Ísland, er kong Eirekr hafði veitt honum, með sköttum ok skyldum, ok öllum kong-legum rétt. Hér með hafði hann biskuplegt umboð yfir heilagri Hóla-kirkju fyrir norðan land, ok þar með öllu því biskups dæmi, er þar liggr til. Fékk honum þat umboð Jón biskup, er vígðr hafði verit til Hóla, ok þá var með konginum. Hér með var hann settr visitator af herra Áskeli erkibiskupi yfir allt Ísland; hann hafði ok umboð klaustrins af Munklífi um tíund í Vestmannaeyjum, ok margra kaupmanna í Björgvin um skuldir. Kom hann við land austr á Þvóttá, ok gekk þar af skipi við nokkra menn. En skipit gékk til Hafnarfjarðar með heilu. Reið biskupinn vestr eptir landi, ok kom heim í Skálholt upp á Pétrs-messu. Svó reið hann upp á þing, ok lét lesa upp bréf sín í Lögréttu. Játuðu allir menn honum hlýðni,

[1] *Björn . . Einarsson*] Björns . . sonar, Cd., badly.

lærðir ok leikir, fyrir norðan ok sunnan. Söng hann hina fyrstu messu upp á Thorláks-messu heima í Skálholti. Lítlu síðarr reið hann heiman, fyrst niðr til Sunda,[1] ok þaðan norðr um land til Hóla. Tóku allir Norðlendingar hann yfir sik með góðum vilja, bæði lærðir ok leikir, ok veittu honum hlýðni sem sínum réttum biskupi. Kom hann svó heim aptr með miklum fjár-afla, bæði brendz silfrs, smjörs ok slátrs, í Skálholt. Þetta sumar lágu sex skip í Hafnarfirði frá Englandi. Fór Vigfús bóndi Ivarsson burt á því einu til Englandz, ok hafði með sér eigi minna en lx. lesta skreiðar, ok mikit brent silfr. Reyfvaði eitt af þessum sex nokkurri skreið, bæði á Rosmhvalanesi, ok svó í Vestmannaeyjum.

Þenna vetr lét biskup Árni smíða stórt stéttar-ker, [1416.] ed .k
þat er vó ix. merkr silfrs; ok mart annat lét hann þá smíða. Kom upp eldr ór[2] Höfðár-jökli, ok brenndi mikinn dal í[3] jökulinn, varð þar af ösku-fall mikit svó lá við skaða. Obitus Vermundar ábóta at Helgafelli.

Gjörð monstrantium ok silfr-bolli sá er vó xj. merkr, [1417.] c .b
ok kallaðr Gestum-blíðr. Lét Árni biskup smíða iiij. altari í Skálholtz kirkju um fram þau er áðr vóru. Lét hann víða bæta staðinn. Þótti mönnum þat gjört með hrapaði. Kom hríð svó mikil Laugardaginn fyrsta í Þorra, um allt Ísland, at bæði hraktizt menn ok fénaðr. Görði heilagr Antonius þá fagra jarteign þeim manni, er á hann kallaði til dugnaðar sér í þeirri sömu hríð fyrir norðan land. Var Ivent sassi þá hér á landi, ok bað peninga vegna heilags Anthonii. Vikuzt allir þar vel undir.

Þetta var kallaðr Bóna-vetr; fyrst kongs-bón er [1418.]
herra Arni biskup fylgði fram. Þá sýslumannz-bón; þá b g.

[1] *niðr til Sunda*] thus; read norðr á Sand?
[2] *ór*] at Cd.
[3] *í*] z, Cd.

prófastz-bón, ok margar aðrar krafir ok beiðslur biskupsins við almúgann.

[1419.] a .g Vetr umskiptasamr [til] veðráttu, ok ekki mjök skaðsamr. Reið herra Árni biskup um Austfirðinga fjórðung allan um vetrinn, ok aptr hit nyrðra um Norðlendinga fjórðung; svó til Borgarfjarðar, ok heim aptr í Skálholt; aflaði herrann þá enn stór-peninga sem optarr. Kom þá Skírdag svó hörð hríð með snjó, at víða í kringum landit hafði brotið Ensk skip, eigi færi en hálfr þriði tugr. Fóruzt menn allir, en gózit ok skip-flökin keyrði upp hvervitna. Kom hríðin á lítlu fyrir dagmál, ok hélzt eigi allt til hádegis. Kom sumarit Skírdag.[1] Þetta sama sumar sigldi herra Árni biskup Ólafsson burt of Íslandi, ok lét út í Vestmannaeyjum í þeim sama kreara, er hann sjálfr átti, ok þar lá aptr-reka. Um vetrinn kom hann með heilbrigðu fram til Björgvinar; var þar fyrir biskup Jón Tófuason búinn til Íslandz; skildust biskuparnir lítlu síðarr. Gaf Arni Jóni krossinn Glæsi at skilnaði, ok enn fleiri þing önnur. Þótti þau þó varla gefin honum. Lét Jón biskup í haf, ok tók Ísland með heilbrigðu í Þerneyjar-sundi. Kom út með honum herra Hannis Pálsson, ok margir aðrir Danskir. Fór biskup Jón heim til stóls síns til Hóla. Þótti honum herra Árni biskup hafa sneytt fyrir sér. Gisti biskupinn í Reykjaholti er hann reið norðr. Ok at liðinni veizlunni stefndi hann sira Þorkeli Óláfssyni fyrir reikningskap norðr til Hóla, fyrir svó langan tíma sem hann hafði haft prófastdæmi í Húnavatz-þingi, ok enn fleiri greinir aðrar.

[1420.] gf s. Vetr þenna fór mikil sótt yfir allar sveitir; deyði þat fólk flest er var á sextugs aldri, fátt eldra. Reið Jón biskup Tofuason í visitationem. Setti hann af nú sera Jón Bjarnason officialem, en sera Ara ráðsmann á

[1] This is in accordance with year 1419, the Easter falling that year on the 16th of April.

staðinn á Hólum. Sigldi héðan Þorleifr Árnason, ok slózt við Enska í hafi. Tók hann Noreg með heilbrigðu. Útkóma Hannis Nýstads ok hústrú Margrétar Öszurar dóttur.[1]

Deyði þenna vetr mart hraust fólk, fátt eldra en á þrítugs aldri, ok eigi yngra en tuttugu ára gamalt. Braut niðr kirkjuna á Möðruvöllum í Hörgárdal í stóru veðri. Höggvinn Geirr Arna son fyrir áverkann Brandz Halldórs sonar, er hann fékk á alþingi. [1421.] e c.

Kom upp eldr í útsuðr undan Reykjanesi. Skaut þar landi upp, sem sjá má síðan þeir er þar fara nærri síðan.[2] Vór hart til veðráttu. Sigldi héðan Hannis Nýstaðr, mágr húsfrú Guðríðar, ok hústrú Margrét. Útkvóma Balltzar, ok herra Hannis Pálssonar, í Vestmannaeyjum; ok gengu þar á land með sveinum sínum. En herra Jón ábóti Hallfreðar son, er með þeim sigldi hingat, vildi eigi á land ganga, heldr fylgja skipinu, ok ganga á land í Þerneyjar-sundi, eptir því sem ráð var fyrir gört. Varð honum eigi þess auðit; því at skipit lét út, ok sázt eingi örmul[3] til þess síðan, svó at menn hafi sanna fregn af, né til neins þess er á var. Fóru þeir Balltzar ok Hannis til meginlandz; ok neyttu þess, er kongrinn hafði veitt þeim landit í lén, eptir því sem þeirra bréf vóru látandi. Varð þeim þat til lítils samþykkis sjálfum síðan. [1422.] d c.

Obitus domini Johnis ep'i Holensis reverende memorie. Í sínni bana-sótt setti herra Jón biskup sera Michel officialem, en sera Þorkel Guðbjartz son ráðsmann heima at staðnum. Stóð af þessi biskupsins skipan mikit sundr-þykki með leikum ok lærðum. Vildu flestir allir prestar hafa sera Jón Bjarna son fyrir officialem, en sera Ara ráðsmann. Stóðu þeim til (!) bændr um Skagafjörð, ok enn víðara; en Hannis Pálsson ok enn fleiri fylgðu at sera Michel. Lauk svó, [1423.] c p.

[1] This last item is written at the bottom.

[2] Thus repeated.

[3] *örmul*] ormull, Cd.

at Mikel prestr hafði officialis starf; skipaði hann séra Jón prest Pálsson ráðsmann.

[1424.] ba .o Vetr langr ok harðr fyrir veðráttu sakir; fiskjarlítið; mikit manna tjón ok skipa. Varð eclipsis solis víða um Ísland nær Jóns messu baptiste. Tuttugu vetrum seinna en Kvæða-Anna var merkt, kom svó mikit hallæri á Islandi, at hon lánaði Þingeyra-klaustri sex vættir smiörs.

[1425.] g t. Saurgat klaustrið á Helgafelli ok svó kirkjan með. Fyrst brotið klaustrið, þar næst kirkjan, síðan spillt með öfundar-blóði. Skotinn maðr í hel í sjálfum kirkju-garðinum. Giörðu þat sveinar herra Hannis Pálssonar. Þótti þat mikil hörmungar-tíðindi at frétta. Var kirkjan síðan sönglaus um næstu fjogur ár síðan, ok nokkuru betr. Vóru þeir fangaðir í Vestmannaeyjum, Balthasar, herra Hannis, ok vóru fluttir til Englandz; hörmuðu þat fáir. Sigldi í burt héðan hirðstjóra-skipit, er Matheus var skipherrann á; vóru þar í margir farþegar sera Jóns Pálssonar, ok margir menn Hannisar, þeir er spiltu klaustrinu á Helgafelli.

[1426.] f l. Krefðu-vetr all-mikill. Fylgðu þar með aðrar kynjasóttir, fyrst augna-verkr, þá nýrna-verkr; þrútnuðu upp á sköpin með hörðum verk. Hér með fór sú sótt, svó at blés upp á kverkrnar ok andlit, ok batnaði öllum mjök skjótt. Út-sótt gékk mjök yfir. Vetr svó harðr til veðráttu ok langr, at bæði varð aldeyða hross ok sauðfé fyrir norðan land, ok svó víðara annars-staðar. Var þetta kallaðr kynja-vetr. Útkvóma sci Pétrs ok Þorláks. Kom út Balltasar, ok samþyktr hirðstjóri af öllum. Sigldi hann á sömu sumri aptr til Englandz með þeim er hann fór áðr hingat með.

[1427.] e .l Norðr-reið Guðmundar Arasonar til Húnvetninga; þótti mörgum þungt at verða fyrir henni, af þeirra manna framferði er með bóndanum riðu. Kom út herra Jón biskup á Hólum Jónsson í Hafnarfirði með Enskum. Reið hann til Alþingis, ok téði sín bréf. Tóku Norðlendingar hónum ekki all-blítt. Sigldi her-

rann burt sam-sumars, ok kom ekki til stóls síns. Vígði hann fjóra presta ok nokkra djákna í Skálholti áðr hann sigldi burt. Obitus Helga Guttormssonar ok Jóns Gíslasonar. Gékk héðan krearinn sá er lá í Grindavík, er Ketill Snæbjarnarson stýrði; kómu við Noreg, ok brutu skipit ok týndu gózinu, en menn hélduzt allir.

Vetr góðr ok linr. Skipa tjón víða af miklum sjóvar-gang. Braut átján skip á Akranesi. Setti upp á . . . . . nesi[1] tvó sexæringa langt í mýrar upp, annan óbrotinn. Obitus Gísla Andréssonar. Obitus Bjarna Andressonar úr Viðey.[2] Útkvóma Ketils Snæbjarnarsonar ok Andréss Finnboga sonar á Vestfjörðum; vóru þeir mjök at komnir fyrir vatzleysis sakir. Biugguzt þeir af Noregi með skyndingi. Vötnuðu skipit ekki áðr þeir létu út, en höfðu saltaðan mat einn innbyrðis. [1428.] dc p.

Brann kirkjan ok klaustrið allt at Munka-Þverá á hinni næstu nótt eptir Laugardaginn fyrsta í Þorra um miðnætti, með svó skjótum ok hörðum tilburð, at þat brann ei meir en halfa eykt, ok allt þat góz, sem seint er at greina, er í var kirkjunni ok í klaustrinu. Brunnu tveir klerkar til ólífis í klaustrinu; ok sá bróðir hinn þriði er forráð hafði klaustrsins, ok eingi hugði annat en skjótlega mundi bana af fá. Lá hann allan vetrinn til Páska, ok varð aldri samr sem áðr til líkams burðar. Dró hann eigi til einkis undan: varð hann ábóti þar síðan, ok leizt þat mörgum eigi mis-ráðit síðan. Útkvóma herra Jóns biskups til Hóla[3] af Englandi. Lítlu síðarr reið hann vestr til Helgafellz, ok hreinsaði þá kirkjuna, klaustrið ok kirkjugarðinu, ok vígði kirkjuna á dag þann sem nú er haldinn kirkju-dagrinn. Síðan gisti hann í Reykholti, ok hreinsaði þar kirkju-garðinn. Eptir þat reið hann norðr til Hóla, ok söng sína fyrstu biskups-messu á Vórrar Frú messu fyrri. Vígðr bróðir Niall ábóti til Helgafellz, en bróðir Þorgils ábóti til Munka-Þverár. [1429.] b g.

[1] Blurred and illegible; the old paper-transcripts read *Músarnesi.*

[2] *Viðey*] Viðvey, Cd.

[3] bps, add. Cd.

Kómu út Jón langr ok Einar deigra (!) af Noregi. Haust all-gótt.

[1430.] a .g Vetr svó góðr ok ósnjósamr, at menn mundu trautt annan viðlíkan, ok svó vórit at því skapi til veðrblíðu ok gras-vaxtar. Nauta-dauði mikill í Skálholti. Obitus Einars prestz Haukssonar, ráðsmannz af Skálholti fimtudaginn í Páska-viku, anno dni M. cd°. tricesimo. Hafði áðr nefndr sera Einarr ráðsmannz stétt í Skálholti seytján ár sam-fleytt ok hálft ár betr. Eigi hefir hér á landi á vórum dögum vinsælli verit ok meir harm-dauði almenningi, en sera Einarr. Héldu þar til margir hlutir, þótt hér sé eigi greindir; því vant er at lofa mann í hendr Kristi, heldr skulu vér biðja rækilega fyrir hans sál. Var þá heilög Skálholtz kirkja í þvílíkum hörmum ok sútum, sem aldri fyrr vissum vér orðit hafa: Fyrst biskups laust, en officialis gamall ok blindr, en mistu síðan ráðs-manninn þann er bæði var staðnum hall-kvæmr ok hollr. Á þessu sama sumri kom út hingat til landzins herra Jón biskup Gereksson, Skálholtz biskup. Kom hann með sínu skipi í Hafnarfjörð[1] Miðviku daginn næstan fyrir Jóns messu baptiste. Kom herra biskup af Englandi til, því hann hafði setið þar áðr um vetrinn. Fylgðu honum margir sveinar þeir er Danskir létuzt vera, vóru þeir flestir til lítilla nytsemda landinu. Hirði ek því ekki þeirra nöfn at skrifa. Tveir prestar kvómu út hingat með herra Jóni Skálholtz biskupi; hét annarr Matheus, en annarr Nicholas. Sigldi Niculas prestr sam-sumars aptr, ok með margar lestir skreiðar vegna biskupsins, því honum var auð-aflat fiskanna ok annarra hluta; þvíat landz-folkit varð nokkut bráð-þýtt við biskupinn. Obitus Philippu dróttningar af Danmörk. Obitus Frú Guðrúnar Halldórs dóttur, abbadísar af Kirkjubæ. Rak upp víða um Ísland fisk þann er menn kölluðu öfgu-fisk; var hann at mörgu skryngiligr. [*Here the Annals end.*]

[1] *Hafnarfjörð*] fanar fjorð, Cd.

A CONTINUATION OF THE PRECEDING,

From the Annals of Jón Egilsson, written about A.D. 1600.

Tuttugasti og fyrsti biskup Jon Gerichsson. Hann var Svenskr að ætt ok hafði þrjátigi sveina Írska, hverir að næsta vóru mjög ómildir, svó ad biskup réð lítlu eðr öngu fyrir þeim. Nú verðr að geta þeirra manna sem undir eins vóru á hans dögum. Hann reið víða um land, og görðu hans menn mikinn óskunda, en tóku ríkismenn til fanga. Þar eru sér-deilis tveir menn til-einkaðir; annarr frá Bjarnar-nesi, hann hét Teitr; en annarr frá Möðruvöllum, Þorvarðr Loptzson, sonr Loptz hins ríka, sem seinna skal frá segja. Þessa báða flutti biskup ok hans sveinar í Skálholt, og settu þá í járn og létu þá berja fiska. Svá bar til, að Þorvarðr slapp um haust-tíma, en Teitr sat til Páska. Á Páskum var drukkið, og görðu þeir tveir sig drukna er Teit áttu að geyma, svó að þeir týndu lyklinum frá fjötr-unum; en ein vinnu-konan fann, og fékk Teiti. Með það slapp hann. Þeir skrifuðust þá til, og tóku með sér dag, nær þeir skyldu báðir koma í Skálholt. Ok svó varð. Þeir kómu báðir undir eins, Þorvarðr að útan, en Teitr að austan, á hamarinn. Þá var fyrst riðin áin á Þengils-eyri. Og sem biskup frétti að Teitr væri á hamarinn kominn, sagði hann sitt og þeirra líf farið. Hann gékk þá til kirkju, og prestar hans og sveinar, og lét loka öllum hurðum á staðnum og kirkju, en skrýddist öllum skrúða og prestarnir, og hóf svó upp messu, og helgaði eina aflátu, og hélt svó á henni, og hugði að sér mundi það hlífa. Í þessu koma þeir hinir að, og taka það til ráðs, fyrst kirkjan var læst og lokuð, at þeir báru undir undir-stokkana stór-tré, og undu svó upp kirkjuna, svó þeir kómust inn undir þar, en kirkjan stóð öll hall á meðan; og gengu svó innar til biskupsins þar hann var fyrir altarinu í öllum skrúða, með oblátunni helgaðri. Þeir

tóku hann strax höndum, og toguðu hann útar eptir kórnum, en prestarnir héldu honum eptir megni. En þá þeir kómu í miðju kirkjuna, féll oblátan niðr. Með það drógu þeir hann út af kirkjunni; en prestarnir löfðu á honum allt út fyrir stöpulinn. Þar sleptu þeir honum. Þá gekk kirkju-prestrinn innar aptr í kórinn, og skreið að þar er oblátan lá, og bergði henni. Þar í þeim sama stað var biskup eptirá jarðaðr; og þá kirkjan brann, sá menn vótt nokkurn til hans kistu. Hinir fóru með biskup út að ferju-staðnum á Spóastöðum, og létu hann þar í sekk; en bundu svó stein við, og köstuðu honum svó í ána. Hann rak eptir þat upp hjá Hömrum hjá Urðarklett. Þeir vóru tveir sér-deilis, sem að biskup létu í sekkinn og ána.—Hann bað sér lífs og fékk ekki.—Þeir báðir þá lifðu skamma stund, annarr hét Ólafr en annarr Jón. Þessar hendingar vóru um þá kveðnar:—

Oláfr hinn ílli, biskupa-spillir,
Þó görði Jón enn verra, hann sá ráð fyrir herra—

því hann kastaði honum í ána. En þá Jón dó, gekk hann aptr, og þoldi ekki í jörðu. Þeir grófu hann þá upp aptr, og var hann með öllu ófúinn, og köstuðu honum út í eitt veiði-vatn og bundu stein við háls honum. En að morni, þá menn kómu þar, var allr fiskr kominn í burt úr vatninn, og lá dauðr í hrönnum kring um vatnið; en aldri varð vart við Jón síðan. Sveina biskupsins drápu þeir í kirkjunni eptir því sem þeir náðu þeim. Sögn manna er það, að þeir hafi skotið þá upp á skam-bitum, bæði með boga og svo með spjótum; en hinir duttu ofan. Þeir dysjuðu þá alla í Íra-gerði fyrir vestan Brekku-tún. En þá konu sem Teiti fèkk lykilinu, hafði hann með sér, og gaf henni tuttugu hundraða jörð, og gipti hana ríkum manni. Systir þessa Þorvarðz Loptz sonar var Sophia hústú; hún átti þann mann er Ívar hét, og var kallaðr hólmr; hann var lögmaðr; og Þorvarðr átti systur hans; sú hústrú Margrét hét. Þessi Ívarr

holmr komst úr brennunni á Kirkjubóli suðr á Nesjum; en sá hét Árni, og var kallaðr kæmeistari, er fyrir-liðinn (var), og sveinar biskups Jóns Gerichssonar vóru að með honum. Þar fyrir hefndu þeir mágar, Þorvarðr og hann, á sveinum Jóns Gerichssonar fyrir þessa brennu og annað þvílíkt. Biskup Jón deyði 1432.

FROM THE ANNALS OF BJÖRN OF SKARDSÁ (c. 1639).

Anno 1433 var Kirkjubóls-brennan suðr, er Jungkæri Ívarr Vigfússon var skotinn í hel; var fyrir brennunni Magnús kæmeistari í Skálholti, er sumir sögðu son biskups Jóns.—Það hann fyrst systur Ívars þeirrar er Margrét hét, og fékk eigi. Þeirra faðir var Vigfús, er hirðstjóri hafði verit. Þar eptir sigldi Magnús biskups-frændi, og kom aldrei út aptr—en Margrét komzt út úr eldinum um óns-húsit; hafði hún getað gört þar hol á með skærum sínum. Margrét vildi öngan eiga, nema þann sem hefndi bróður hennar. Tók sig þar til Þorvarðr Loptz son, Guthorms sonar hins ríka, frá Möðruvöllum í Eyjafirði. Hann dró saman menn, og var með honum fyrirliði bóndinn frá Dal í Eyjafirði, Árni Magnússon er Dalskeggr var kallaðr. Og riðu suðr um sumarið fyrir Þorláksmessu í Skálaholt, því at þá vissi Dalskeggr at biskup Jón mundi heima vera, því þá var í Skálholti helgi-hald mikit á messudag Þorláks biskups. Þeir kómu þar um aptaninn fyrir messudaginn, og settu tjöld sín útar öðrum tjöldum. Mart var fólks að komið. Þorvarðr og Dalskeggr gengu heim um messu með lið sítt altýjað, og gengu svó í kirkju. Dalskeggr gekk fyrir og sagði, "Nú er mikið um dýrðir!" Biskup Jón grunaði mennina, og steypti yfir sig messu-klæðunum, tók kaleik með patínu í hönd sér. Þeir Norðanmenn gengu að altarinu, tóku biskup Jón, þó nauðigr væri. Er svó hermt, að þá þeir með hann í stöpulinn

kómu, að biskup hafi dasast nokkuð af tregðan göngunnar, og þá hafi hann skipað smá-sveini sínum, að ganga í kjallara, og sækja sér góðan mjöð-drykk; hvað sveinninn gjörði, og kom snöggt aptr með stóra silfr-skál; og biðu Norðlendingar um þetta. Biskup drakk hratt af skálinni, og gékk síðan með þeim til tjaldz þeirra. Þar eptir höfðu þeir biskup til Brúarár, og drekku honum þar í með taug af snæri og steini. Giptizt síðan Þorvarðr Margréti, og áttu þau þrjár dætr, Guðríði, Ingibjörgu, Ragnhildi.

Again from the Annals of Jón Egilsson.

Circa 1510.—Á dögum biskups Stephanar var slag í Vestmanna-eyjum með Engelskum ok Síðu-mönnum. Þar féllu xiiij Engelskir, ok einn prestr af Íslenzkum er sira Jón hét, ok var kalladr smjör-nefr; hann hélt Skarð í Meðallandi, þá var datum 1514. Þar nokkurum árum eptir, þá datum var 1518, eða þar um, var slag með Engelskum ok Handborgurum (*i.e. the Hamburgers*) í Hafnarfirði. Þar lágu þeir samt þá enn með það stóra skip, ok mann-fjölda þrennum hundruðum, inn hjá Fornu-búðum. Handborgarar [1] vildu fá sér höfn einhverja, ok þótti sú hin bezta hér, ok vildu því rýma hinum í burtu. Þeir kómu upp á þá í útrænu, svó reykinn lagði allan inn á þá Engelsku, en Þýzkir höfðu klæðt bæði skipin með sængum ofan í sjó. Þeir fengu sér til liðs 48 menn af Þýzkum úr Vatzleysu ok úr Keflavík, Bátzendum ok Þórshöfn. Af þeim öllum kómu ekki aptr útan þeir stöku átta, en hinir 40 lágu eptir dauðir. Þó unnu Þýzkir, ok rýmdu hinum í burt, ok fluttu sig framm á eyri, ok hafa þar legið síðan. En Engelskir tóku sér þá höfn í Grindavík, ok lágu þar lengi:—

---

[1] Hafnferðinger, Cd.

Circa 1530.—Á hans dögum slógust þeir Erlendr á Strönd, og menn hans, við Engelska í Grindavík, ok fengu menn Erlendz miklar skemdir. Hann lét og þar um bil drepa tvo menn Engelska saklausa,—þeir lágu eptir,—annan á Bjarnar stöðum í Selvogi í dyrunum, hann hèt Jon Daltun; hann sendi eptir honum í Fljotz-hlíð austr. Annan lét hann drepa á sandinum fyrir ofan hraun í Grindavík, þar sem nú er kapellan; sá hèt Nikulás. Og tók að sér allt er þeir áttu.

Á dögum biskups Ögmundar slógust þeir Þýzkir og Engelskir í Grindavík; og unnu þeir Þýzkir, því hinir vóru ekki við búnir, og Þýzkir villtu fyrir þeim daginn, og kómu á þá óvart og drukna. Þar féllu fjórtán Engelskir, ok sá hét Ríki Bragi, sem fyrir þeim var. Þeir eru þar dysjaðir í virkinu.

Circa 1468.—Sá var endi á hans æfi, þat hann (*i.e. Sir Björn*) var drepinn af Engelskum vestr í Rifi; höggvinn í stykki, og sendr henni (*i.e. Lady Olof, his wife*). Sök þar til hefir mér eigi verið greind. En í hefnd þar eptir lét hún að sumri eptir drepa alla Engelska; og tólf af þeim lét hún binda í einn streng, og alla hálshöggva, og mörg stórræði eru til hennar sögð. Þá leið að hennar dauða-stundu, bað hún Guð þess, að hann skyldi þá láta verða eitthvað það teikn í sínum dauða, það lengi væri uppi. Og svá skeði, að svó mikill bylr kom hér í landi og víða í Noregi, að fjöldi húsa brotnaðu, og mjög margar kirkjur, og menn stóðu ekki á jörðunni: Og var síðan kallað Ólöfar-bylr.

From the Annals of Jón Gizurarson.
(Died 1643).

(Year 1467.) Þessi fyrr-skrifaði Björn ríki var í hel sleginn í Rifi af Engelskum, vegna upphlaups sem varð milli hans og þeirra. Þar renna ævintýr til. Hústrú Ólöf var í það sinn inn á Helga-

felli. Er hún frétti lát Björns bróður síns, sagði hún, "Ekki skal gráta Björn bónda, heldr safna liði." Hvað hún gerði, klæddi sig hringa-brynju og þar yfir kvenn-mannz búnaði; dró svó með út búið lið. Komst með kænsku, Jóns messu, og hennar fólk, að Engelskum, og drap þar mikinn fjölda, útan kokkinn, sem naumlega fékk líf, fyrir það hann hafði áðr hjalpað syni þeirra Þorleifi, hvers hann naut, þó með nauðum. Það var þá máls-háttr:—

"Rósta varð í Rifi þá ríki Björn þar dó."

Hústrú Ólöf sat á Reykhólum til dauða dags, og væri um hana mart að skrifa, þó það hér hjá líði.

Circa 1520.—Herra Marteinn sigldi níu vetra með Engelskum, og var níu ár sam-fleytt í Englandi. Sigldi hann fyrst með Robert, sem hér fékk systur hans Guðlaugu Einars dóttur. Var þessi Robert vetrartöku-maðr hjá sira Einari Snorra syni á Staðarstað tvö ár, og giptizt henni; og var brullaupið í Rifi á kost Engelskra. Létu Engelskir til sína tunnu víns af hverju skipi, en þar lágu níu skip. Stóð veizlan hálfan mánuð. Sigldu þau það sama sumar, og herra Marteinn með þeim; gekk hann í Engelskan skóla, og iðkaði síðan málverk. Eptir það var hann tvö ár í Grindavík kaupmaðr til þess hann var tvítugr; vildi faðir hans ekki leyfa honum það lengr; og beiddizt biskup Ögmundr eptir honum; svá var hann hér málari, og málaði kirkjuna gömlu. Hann var mjög ljufr maðr. . . . . .

6. From a Letter of the Icelanders to King Eric of Pommern, date 1419.

Safn til Sögu Íslandz, ii. 175.

. . . . . Kom ok yðart bréf hít í landit til oss, í hverju þér forbuðut oss at kaup slaga með nokkura útlenzka menn. En vórar réttar-bætr göra svó ráð fyrir at oss skyldi koma sex skip af Noregi árliga, hvat sem ei hefir komit upp á langa tíma, hvar af yður náð ok þetta fátæka land hefir tekið grófan skaða. Því upp á Guðs náð ok yðart traust höfum vér orðit kaupslaga með útlenzka menn sem með frið hafa farit ok réttum kaupnings skap, ok til hafna siglt. En þeir duggarar ok fiskarar sem reyfat hafa ok ófrið gört, þeim höfum vér refsa látið. Nú stár til Guðs náð ok yðr, at þér skrifit oss til, hversu vér mættim beztan frið hafa ok yðarn vinskap ok hylli. Hér með befölum vér yðr guð ok allt himinríkis herskap.

Ok til meiri staðfestu ok auðsýningar vórs trúskapar með yðr, þá höfum vér hengt vór ín-sigli á almúgans vegna fyrir þetta bréf, er svó heita.—Auðfinnr Þorsteinsson yðra foreldra hirðmann. Rafn logmann. Oddr loghmann (*and twenty-one names more*). Gjort á Þingvelli Laugardaginn næsta eptir Petri messu um sumarit. Anno Domini M.cd°. decimo nono.

---

7. From Arna-Magn. 764 a., vellum.

Virðulegr Guðs vin Beda prestr, ágætr útskýrari Guðligra ritninga, blómgaðiz á Englandi þann tíma er liðit var frá holdgan Guðs sonar d. lxxx. ok vij. ár. Hann var gamall maðr ok sjónlauss. Um þenna góða mann rennr upp spurning, hví hann hefir í sínn heiðr [nafn] *venerabilis* en eigi *beati*. En því

skal þar til svara, at svá bar til, at einn klerkr vildi semja einn versa yfir hans legstað, ok svá byrjaði:—

Hac sunt in fossa—

Þá gat hann með öngum hætti fengið þar við svá at honum líkaði. Ok lítlum tíma síðarr varð honum gengit til legstaðar þessa góða mannz. Leit hann þá, at versinn var al-görr, ok þetta upphaf:—

Hac sunt in fossa Bede venerabilis ossa.

Hann hefir sam-sett þá bók er kallaz Martirilogium. Þat finz ok lesit, at þessi sæll Beda hafi þess beðit Guð, at hann skyldi brott ganga af þessi veröld á Uppstigningar hátíð Guðs Sonar, ok þat sama öðlaðiz hann.

Enn segja þat sumar bækr, at Beda prestr hafi farit leiðar sinnar um einn dal. Þar var mjök grjótótt. Þá tók til orða leittogi hans, þvíat hann var þá sjónlauss—"Heyr, faðir, hér er kominn mikill "mann-fjöldi, því berr þik at predika Guðs orð." Hann var til fúss. Predikar síðan all-stórmerkiliga. Ok er hann görir enda á sinni predicatione, heyriz skýrt at steinarnir sagt hafi þvílík (orð): "Amen, "venerabilis Pater."

INDEX.

INDEX

References to the Chapter.

A.—LIST OF NAMES.

I. *Names of Places.*

A.

Afstorga, Astorga, Leon, Spain; 294.

Agda-nes, at the mouth of the firth of Throndheim; 76, 333.

Agðir, a province, the southern point of Norway, from Ekersund to east of the isle of Thromö; 74, 289.

Akr, Acre, in Palestine; 30.

Akr, near Oslo; 69, 145, 147, 262.

Akrs-hagi, an enclosed field, Akr, east of Oslo, where the town Christiania is now; 69.

Aldi, a firth, Aalden fiord, North Norway; 283.

Áleyjar-sund, Aalesund, in Sunnmœr; 79.

Alimannia, cp. French Allemagne; Magn. 5.

Allra-heilagra-kirkja, All Saints' church, Bergen; 333.

Alreks-staðir, Aarstad, old royal residence, near Bergen; 144.

Alþingi, the place of the Icelandic parliament; 316.

Andverd-skóg, a cloister, Denmark; Magn. 8.

Ang-leysa, now Löse, in the parish Angr, near Oslo; 127.

Angr, a port in the isle of Dollz, off Sunnmœr; 189.

Áns-mörk, in Borgar-sýsla; 117.

Apalds-setr, Apelseter, Vettar-hérað; 74.

Aragun, Aragonia, Spain; 294.

Ara-nes, Kongsbacka, in Halland; 286.

Ár-eyjar, island, Aarö, near Túnsberg; 74, 147.

Arn-eyjar, (called Avrn, Edda ii. 492,) Arnöerne, in the firth of Salpti; 203.

Árús, *i.e.*, Ár-ós, or "Water-mouth," now Aarhuus, a bishop's see, Jutland, Denmark; Magn. 8.

Ar-víkr, Arvika, in Wermland; 115.

Asa-skógr, now Asak-skogen; 120, 121.

Askr, in the island Fenring, off Bergen; 147, 191.

Ásleifar-vík (Halseyjarvik, v. l.), a port in Caithness; 319.

Ásmundar-vágr, Osmundwall, a port in South Ronaldsay, Orkney; 327.

Áss = Gaular-áss, near Níðaróss; 4.

Aumar, isle of Omöe, West Norway; 141.

Aurar (or Orar), Aure, Sunnmœr; 203.

Aurr (or Ór), the island now called Jomfrueland? near Kragerö, Foldin, Norway; 227.

Austan-sjór, the farm Östensjö, near Oslo, occurs only in a nickname.

Austr-Agðir, the eastern Agðir, east of Cape Naze; 287.

Austr-átt, in Yrjar, Norð-mœrr, now Oster-aatt; 86, 194.

B.

Bága-straumr, a roost or channel in the Gotha R.; Magn. 8.

Bakkar, in Bergen; 317.

Bakki, a convent near Níðarós; 6, 76, 239; Magn. 3.

Barð-fjörðr (or Barða-f.), the firth of, in Halland; 36, 286.
Barreyjar-fjörðr, the Barra firth, Shetland; 318.
Barzalon, Barcelona, Spain; 294.
Befja, a river and a district in South-eastern Norway; 149.
Berfættu-bræðra-kirkja, in Túnsberg; 333.
Berg, a place, Raumaríki; 110.
Berg, or Bergit, the castle in Túnsberg; 109, 119, 179, 227, 283, 333.
Beru-dalr, in Sóknadale? 79.
Bjark-ey, the island Bjarkö, Hálogaland, the seat of the family Bjarkeyingar; 203, 328.
Bjarma-land, the Permia, on the White sea, Russia; 81.
Björ-ey, or Bjór-ey, isle of Björöen, off Naumudal; 203.
Björgyn, or Björg-vin, Bergen, founded by king Olave the Quiet, the chief town and royal residence, Western Norway; 1, and *passim*.
Blakka-staðir, the farm Blakstað, near Oslo; 48.
Blá-land, Ethiopia, North Africa; 313 (verse).
Bleikingar, Bleking, a province in Denmark (now Sweden); 298.
Blind-heimr, the farm in the island of Vigr, Sunn-mœrr, the seat of the family Blindheims-menn; 161.
Borg = Sarpsborg; 1, 226; Magn. 5.
Borg = Sverris-borg, in Bergen; 4, 215, 333.
Borgar-á, a river? 226.
Borgar-fjörðr, a district in Western Iceland; 180, 257, 311.
Borgar-sýsla, the province Smaalen, south-eastern Norway; 1, 3, 82, 117, 237; Magn. 7.
Borgar-þing, a meeting in Sarpsborg; 28, 187.
Borgund, an island off Sunn-mœr, Norway; 205, 208.
Borri, a farm, unknown; 196, 203.
Bót, the isle of Bute, Hebrides; 167, 320, 321, 322, 326.
Brabant, Brabant; 44.
Branda-bú, a district in Haðaland; 136.
Breiða-bólstaðr, in the south of Iceland; 59.
Breiðeyjar-sund, Shetland; 319.
Breiða-fjörðr, "Broadfirth," Moray firth, Scotland; 319.
Breiðin, Bredebygð, Guðbrands-dale; 333.
Breiða-stofa, in Níðarós; 238. In Túnsberg; Magn. 8.
Bri-steinn, a rock west of Foldin, in a nickname.
Brunn-eyjar, isle of Bröndö, North Norway; 203.
Brúns-vík, Brunswick, Germany; 313.
Burgs, Burgos, Spain; 294.
Bæðu-sund, now Bævösund; 228.
Bær, in West Iceland, in Borgarfiord; 180.
Bær, in Sogn; 191.
Börglum, Barglum, a bishop's see, Jütland, Denmark; Magn. 8.

D.

Dalir = the Dales = Guðbrands-dalir, Eystri-dalir, the highlands of Central Norway, north and east of Lake Mjösen; 123, 210.
Dalr, in Sweden; 259.
Dana-kleif, in Túnsberg; 125, 333.
Dana-veldi, the Danish empire, Denmark; 276.
Dan-mörk, Denmark; 4, 157, 158, 243, 256; Magn. 5.
Damiat, Damietta, Egypt; 30.
Digri-skytningr, a club, Oslo; 160.
Dofra-fjall, the Dovrefield, Norway; 295.
Drafn = Dramn.
Drags-mörk, county Bohuslen; 333.
Dramn, Drafn, or Drömn, the river and fjord Drammen, Norway; 75, 82, 131.
Drómu-nes, Dromnes, Norðmær; 205.
Dyn-röst, the Dunroost, a race between Shetland and Orkney; 261.
Dyngja, island, in Bohuslen; 262.

Dynjar-nes, a ness in the island Dyn, Hálogaland; 173.
Dýr-nes, Deerness, Caithness; 318, 327.

E.

Edre, R. Atra, Halland, Denmark (now Sweden); 286.
Egðа-fylki, the province Agðir, *q.v.*; 80.
Eið, a farm, in Raumaríki; 131, 133.
Eið?; Magn. 3.
Eiðar, a district, Wermland; 113.
Eiða-skógr, the great forest, between Norway and Wermland; 108, 112, 148, 153.
Eiðs-berg, a place in Borgar-sýsla; 186.
Eiðs-vágr, a port near Bergen; 318; Magn. 273.
Eiðs-völlr, Eidsvold, in Raumaríki, at the end of lake Mjösen (since famous as the birthplace of the Norse Constitution of 1814); 131, 133, 151, 155, 217, 238; Magn. 8.
Eika-berg, Ekeberg near Oslo. *See* the following.
Eikabergs-skor, a headland or point near Oslo; 109 (or read—stöð?).
Eikabergs-stöð, a landing place near Ekeberg, Oslo; 228.
Eikunda-sund, Ekersund, Western Norway; 60, 141, 285.
Ekr-eyjar (better Ekkr-eyjar?), islands, now Öckerö off the R. Gautelfr; 277, 285, *sqq.*, 333; Magn. 8.
Eldu-eið, the neck of land now called Naumdalseid, Hálogaland; 203.
Elfar-bakki, near Konunga-hella; 28.
Elfar-kvíslir, the delta of the Gotha R.; 351.
Elfar-sýsla, a province, between the Gotha R. and the R. Glommen, Bohuslen, south-eastern Norway; 53, 267.
Elfr, or Elfrin, = Gaut-elfr, or the Gotha river; 139, 185, 276, 280, *sqq.*; Magn. 5, 8.
Elfr, = Raum-elfr, R. Glommen; 1, 53, 71, 110, 151.
Elgjar-nes, now "Ildjernet," a little island near Oslo; 133.
Elgi-setr, or Helgi-setr, the "Holy-seat," a cloister, Níðaros; 86, 213, 222, 239–241.
Elliðar-vík, Elwick, Skapinsa, Orkney; 319.
Elvi, = Raum-elfr; 110.
Elvinar-egg (or eng), near Oslo; 130 (Munch. iii. 701).
England, England; 1, 130, 248, 249, 294; Magn. 4.
Erlends-haugr, near Níðarós; 239.
Esju-ness, a ness east of Cape Naze. *See* the following.
Esjunes-eyjar, Hesnesöer, in Austr-agðir; 227.
Eyin-Helga, Eyn hallow, Iona, Scotland; 147.
Eyin-Helga, in the lake of Mjörs, Norway; 137, 178, 238.
Eyja and Eyja-vatn, or vatn Eyja, the lake Öyeren, Raumaríki; 48, 78, 152, 156, 333.
Eyja, Oyer, a place in Guðbrandsdale; 333.
Eyja-fjörðr, district in Iceland; 297.
Eyjar *i.e.* the Western Islands, Orkney, Sudor, Shetland; 166, 264.
Eyrar, Ören, Oslo; 333.
Eyrar, near Níðarós (Eyra-þíng); 2, 17, 190.
Eyrar, in south of Iceland; 38.
Eyra-sund, Öresund, Denmark; 276, 293, 298.
Eyra-þing, the Thing in Eyrar, Níðarós; 2, 5, 14, 198, 223.
Eystri-dalir, the valley Österdalen, Norway; 3, 79, 123, 148, 204.
Eystra-stræti, a street in Oslo; 231.

F.

Fað, the R. Lysaker-elv, near Oslo; 69.
Fála, or Fala, a farm, now Fulu, in Odalen; 152.

Fenedi, Venezia, Italy; 275.
Fenring, island, now Askö, off Bergen; 285.
Fjall (Gassi undan Fjallinu), in Haðaland; 57.
Fjall, = Dofra-fjall, suðr um Fjall; 182, 204; fyrir norðan Fjall; 304; suðr til Fjallz; 316.
Fjall, = the Alps; 304.
Filla-fjall, the Fillefield, between Sogn and Valders, Norway; 305.
Finn-bygð = Finnmörk; 291, 318 (verse).
Firðir, the Fiords, a Norse province, south of the Cape Stadt; 326.
Flaðki, a firth and district, Flak, near Níðaros; 203.
Flandr, Flanders, Belgium; 296.
Flóru-vágar, a creek near Bergen; 92, 195, 225, 258.
Flugu-mýrr, in Iceland; 282.
Fola-völlr, the farm Folvel, Raumaríki; 78.
Fold-hella; 206 (read Hold-hella, near Bergen. *See* Munch. iii., 942, footnote).
Foldin, the present Christiania-fjord; 28, 34, 119, 125, 277, 288, 301.
Fold = the coast of the Firth Foldin; 70, 109.
Follo, the coast land east of the firth Foldin (pres. Follo); 70, 151.
Folkins-berg, the farm Folkensberg, in Heggin, Borgar sýsla; 3, 117.
Folkinsberg (in Ánsmark = "Folkenborg in Rödenes," Munch. iii., 689, footnote); 120.
Folksn (and Folskn), the island Store Fosen, off Throndheim; 202.
Fors, a farm, near Oslo; 75.
Franz, France; 294, 296.
Frek-ey, the island Frekö, see the following.
Frekeyjar-sund, Frekösund, off Raumsdale; 141, 316.
Fróðung, the island Frognöen, in lake Tyri; 75, 82.
Frostu-þing, the Thing of Frosta; 181, 303; Magn. 7.
Frysja, R. Akers-elven, west of Oslo, near Christiania; 35, 47, 69.
Frysju-brú, a bridge on the R. Frysja; 228.
Fundu-eið, a neck of land or tarbert instead of passing a rapid in the R. Raum-elfr; 152, 153.
Fyri, a farm in Raumaríki; 110.
Fær-eyjar, the "Sheep isles," the Faroes; 86.

G.

Galvei, Galloway, Scotland; 163.
Garðar, a farm in Borgar-fjorð, Iceland; 180.
Garða-ríki, in Russia Minor; 271.
Gaskún, Gascoign, France; 294.
Gaul, the river near Niðaros, see the following.
Gaular-áss, Byaasen, near Níðaros; 103, 206.
Gaular-dalr, Guldalen, a dale in North of Norway; 17, 79, 200, 206, 276.
Gauta-kastali, in Túnsberg; 333.
Gaut-elfr, the "Elb of the Goths," *i.e.* the Gotha R. *See* Elfr; 333.
Gaut-land, the province Gothland, Sweden; 9, 29, 178, 243, 258, 266, *sqq.*; divided into Eystra-Gautland, and Vestra-Gautland; 288.
Geita-brú, a bridge across the river in Oslo; 230.
Geit-kjörr, in Halland; 285, 286.
Geldinga-holt, in Iceland; 283.
Gerun, the town Gerona, Spain; 294.
Gizki, the island Giskö, off Sunnmœr; 132, 181, 205; Magn. 3.
Gjallar-brú, the Bridge of the Dead, myth.; 241, the verse.
Glaða-fors, the district Glafs-force, in Wermland; 117.
Glaum-steinn, or Glym-steinn, the rock Glumsten, off Halland; 286.
Góa-fjörðr, in Caithness, Scotland; 327.
Got-land, the island Gothland, Sweden; 260.
Gratta-gref, the farm Greftegrev, Haðaland; 121.

Gren-land, the province in nether Thelemarken; 71.
Gren-marr, the firth of G., now Skiens fiord, South Norway; 74, 227.
Gríms-ey, an island of North Iceland; 79, 282.
Grindholma-sund, a sound now called Vrængen, near Túnsberg; 63, 130, 185, 228.
Gróva, now Grue, in Soleyjar; 183.
Grund, Eyjafjord, Iceland; 180.
Grœninga-sund, a sound between the isle of Falster and the isle of Mön, Denmark; 256.
Grœningja-sund, a sound south of Bergen; 225.
Grœna-land (Grœnland), Greenland; 257, 311.
Grœnland. *See* Grenland.
Grön, in Haðaland; 137.
Guðbrandz-dalir, the province in Norway; 3, 53, 129, 148.
Guð-ey, island Gigha, west of Cantire; 320–322, 326.
Guðreks-staðir, Gaustad, near Niðaros; 217.
Gula-þing, the meeting at Gula, Norway; see the following.
Gulaþings-lög, the jurisdiction of G.; 15, 56, 86, 225.
Gul-ey, the island Gulö, north of Bergen; 333.
Gullbergs-eið, near Gotheborg; 280, 281.
Gull-ey, an island in the Gotha R.; 288, 333.
Gullyn in Haðaland; 136.
Gunnars-bær, near Túnsberg; 28, 34.
Gyljandi (Piperviken?), near Oslo; 69, 228.
Gyrfi in Eynafylki, Þróndheim; 222.

H.

Haða-land, a province in central Norway on the lake Rönd; 53, 75, 120, 136; Magn. 8.
Haddinga-dalr, the valley "Hallingdal," Norway; 123.
Haka-dalr, a district in Raumaríki; 120, 121, 136.
Hákarla-strönd, the strand from Nordnes to the Tollbooth, in Bergen; 176.
Halland (Hall-land), the province Halland, then Danish, now Swedish; 35, 57, 161, 164, 278, 285, 286.
Hallands-síða, the coast of Halland; 286 (verse).
Hallvarðz-kirkja, in Oslo; 37, 47, 160, 228, 237, 288.
Háloga-land, the northern coast of Norway from Naumdalen to north of the Malanger fiord, between the 65th and 70th degree N. L.; 12, 72.
Hamar-ey, an island or peninsula in Hálogaland; 203.
Hamar-kaupangr, a "chipping" or town, in Heiðmörk; 3, 183.
Hamarr=Hamar-kaupangr, a bishop's see now called Store Hammer; 3, 62, 132, 147, 184, 217.
Hamarr, = Litli-Hamarr, q. v.
Harðangr, the firth of Hardanger; 291.
Harð-sær, the bay off the Hardanger fiord; 227.
Hattar-hamarr, a ness on the south side of Throndheims fjord; 18.
Hattar-skot (ness of Gairloch?), Scotland; 166.
Haugar, a hillock or cairns near Túnsberg; whence Hauga-þing, a meeting in Túnsberg; 28, 34.
Haugr, a farm in Heiðmörk (in Saxi af Haugi); 85, 95.
Haugs-vík, Husvík near Dröbak, in Osloar fjörd; 32, 68, 69, 109.
Heggin, a district in Borgar-sýsla, 3, 148, 151.
Hegra-nes, a point north of Bergen; 18, 224.
Hegra-nes, a ness or point in Skagafjord, Iceland, whence Hegraness-þing, a meeting; 311.
Heið-mörk, the province, "Hedemarken," on the east side of lake Mjösen, Norway; 3, 53, 105, 120, 126, 193, 217.
Heim-nes, a place in the province Rygjarfylki; 231.

Helgi-setr = the Holy seat, now called Elseter, a convent close by Niðaros. *See* Elgisetr.
Helkundu-heiðr, a mountain on the border between the north and the east quarters of Iceland; 311 *v. l.*
Hellir (in Veseti, at Helli), in Vetta-hérað; 204.
Hellis-fjörðr, a firth, now called Idefjord; 151.
Helsingja-land, a province in North Sweden; 216, 243; Magn. 8.
Herðla, an island in West Norway, see the following.
Herðlu-ver, the port or harbour of Herðla; 20, 318.
Her-eyjar, islands off Sunnmœrr; 205, 316.
Her-eyjar, isles of Hálogaland; 203.
Hernar, islands, Norway; 173 = Herðla.
Herr-ey, isle of Arran, Hebrides; 322, 326.
Herreyjar-sund, the sound between Arran and Cantire; 322?
Hermd, an island whence, Hermðar-sund, off Bohuslen; 277.
Hervaðs-brú, Hervadsbro, in Westmanland, Sweden; 274.
Herviðar-sund, read Hermðar-sund.
Hest-bær, Hesbö in the island Finnö, West Norway; 208, 277.
Hinn, isle of Hinnö, off Hálogaland, between Norland and Tromsö; 72.
Hjalt-land, Shetland; 86, 225, 261, 302, 317, 318.
Hléss-ey, the isle of Læssö, Cattegat; 82.
Hlíðir, now Lier, a dale or district near Drammen; 118, 145.
Hlunnar. *See* Lunnar.
Hnýðinga berg? Magn. 8.
Hof, a place in Raumaríki (Amundi lögmaðr); 335.
Hof, in Breiðin; 333.
Hólar, a bishop's see, North Iceland; 79, 253; Hóla-staðr, id.; 256.
Hold-hella (Hellen), a point north of Bergen; 206.
Hóll (Arni á Hóli); 148.
Hollzeta-land, Holstein, Germany; Magn. 8.
Hólma-dalr, in Wermland, Sweden; 117.
Holm-garðr, Novgorod, Russia; 81, 271.
Hólmr = Töluholmr; 172.
Hólmr = Munk-holmen, a little island with a cloister, in Throndheim fjord; 86, 213, 224; Magn. 3.
Horn-bora, the island Hommero; 28.
Hornboru-sund, a sound in Austr-agðir (Hommerö sund); 71, 106, 156.
Hornboru-þing, a meeting, 28.
Horsa-berg, near the mouth of Gotha R. Sweden; Magn. 8.
Hramn-holt, perhaps in or near the island Oroust, Bohuslen; 277.
Hrossa-nes, near Túnsberg; 28.
Hrossa-nes = Horsens, Juteland, Denmark; 306.
Hund-sund, near Túnsberg; 128.
Hun, a farm in Þótn; 147.
Húsa-bær, Huseby, in Borgarsýsla; 3.
Husa-bær in Skaun, Heiðmörk; 333.
Húsa-staðir (Hustad) in Þrondheim; 86.
Hvalar, the islands Hvalöerne, off the mouth of the R. Glommen; 140.
Hvarf, Cape Wrath, Caithness; 319, 327.
Hvarf-nes, the point Hvarven, near Bergen; Hvarfness-endi, its point; 161.
Hverfin, in Heiðmörk; 126.
Hvini, the coast about the Hvinverjadale, now Kvine west of Cape Naze; 227.
Hvít-á, a river in Iceland, in Borgarfjord; 311.
Hvítings-eyjar, isles of, near Stavanger; 227.
Hvít-sandr, Wissand, France; 164.
Höfn, in Hinn, Hálogaland; 72.
Höfuð-ey, isle, and cloister Hövedöen, near Oslo; 47, 58, 68, 75, 160, 219, 228.
Hörða-land, a province southwards from Sogn to south of Hardanger, Norway, *passim.*

I.

Ignar-bakki, banks of R. Ign, Raumaríki, as nickname; 145.
Íkorna-holmar, islets in the lake Mjörs; 78.
Íl, the isle of Islay, Hebrides; 320.
Ílar-sund, the sound of Islay; 161, 326; Magn. 4.
Íls-vík, a landing place, near Níðaros; 212.
Írland, Ireland; 231, 322, 326.
Ís-land, Iceland; 38, 59, 180, 225, 257, 282, 283, 297, 300, 311; Magn. 3.

J.

Jaðarr, the coast district Jæderen, Norway, west of Cape Naze; 60, 130, 141, 227, 298.
Jafn-akr, a farm in Hadaland, on the southern end of lake Rönd; 122.
Jamta-land, the province Jemteland, the highland east of Throndheim, now Swedish; 10, 216.
Jarls-ey, the island Jersö, in Foldin; 64, 142, 148, 227.
Járna-móða, Yarmouth, England; 290.
Jóla-höll, a hall in Bergen; 309.
Jóna-dalr, a district, Horðaland, in a nickname; 238.
Jóns-vellir, Bergen; 92.
Jork, York, England; Magn. 4.
Jórsalir, Jerusalem; 27, 81, 296.
Jórsala-haf, "the Mediterranean"; 294; Magn., p. 373.
Jórsala-heimr, Palestine; 29, 294.
Jót-land, Jutland, Denmark; 256, 295, 306.
Jölund, the island Jelöen, near Moss; 66.

K.

Kastél, Castile, Spain; 284.
Katalonia, Spain; 294.
Kata-nes, Caithness, Scotland; 170, 171, 319; M. 2.
Katrínar-kirkja, church in Bergen; 333.
Kaup-angr, = Níðarós; 10, 189.
Kaupmanna-ey, isle of Copeland, between Cantire and the Isle of Man?; 161, 167, 293.
Kaupmanna-höfn, "Chapmanhaven," Köbenhavn or Kjöbenhavn, Copenhagen, Denmark; 84, 243, 293, 298.
Keili-straumr, now Kiel-strommen; 212.
Kerlingar-steinn, Caileach Stone, near the isle of Skye; 319.
Kinna R., now Kjensmo-elven, Raumaríki; 152.
Kjarbar-ey, the isle of Kerrera, Hebrides; 265, 320, 326.
Kjarbareyjar-sund; 265.
Kjarna-borg, Cairnburgh; 265.
Kínzar-vík, a district in Hördaland; 86.
Kirkju-vágr, Kirkvoe, *i.e.* Kirkwall, Orkney; 319.
Kirkju-vágar, in Vágar, Hálogaland; 103.
Kjölr, Kilir, the mountain ridge between Norway and Sweden; 117.
Knarrar-skeið? near Söndulfs-staðir; 212.
Knerrir, a place (docks?) in Bergen; 252.
Knollr, farm Knoll, Wermland; 117.
Knörrum, undir, Bergen (cp. Sighvat,—Fyrr var ek kendr á Knörrum); 252.
Konunga-hella, now Kongelf, near the Gotha R.; 28, 107, 139, 185, 243, 258, 263, 288; Magn. 5, 8.
Konungs-höfn, Kongs-havn, south of Bergen, 187.
Kórsbræðra-garðr, Oslo; 234, 236.
Krist-kirkja, Christ Church, Bergen; 23, 46, 176, 207, 239, 249, 310, 331; Litla-Krist-kirkja; 254.
Krist-kirkja, in Níðarós; 13, 39, 198, 239, 264.
Króka-skógr, a forest in South-east Norway; Magn. 8.
Kross-gildi, a guild in Nidaros; 238.
Kross-kirkja, in Kaupang; 10.
Kumbr-eyjar, isles of Cumbray, in the Clyde; 322, 324.
Kýr-fjall, or Kúrfjall, Cowfell, unknown, Westfold, Norway; 83.

L.

Lafranz-kirkja, in Oslo; 235.
Lafranz-kirkja, in Túnsberg; 185, 333.
Láka, a place, Laaka, Raumaríki, battle there; 217.
Landz-endi, "Landsend," the southern point of Norway; 1, 98; Magn. 8.
Lauf-eyjar, Lövöerne, near Horten, Christiania-fjord; 27, 99.
Lautun, or Lautyn, now Löften, Raumaríki; 145, 152.
Laxa-vágr, a voe or creek near Bergen; 308, 331.
Leifa-staðir, Lövestad, in Borgar-sýsla; 185.
Leif-nes (not Leirnes), now Leines, in Hálogaland; 203.
Leina, or Leina-strönd, a district in Haðaland; 75.
Leinum (dat.), Kungs-lena, Vestra-Gautland, Sweden; 288.
Leira, R. Lerelven, Raumaríki; 131, 217.
Leir-angrar, a port near Agðanes, in Throndheims fjord; 182, 203.
Leir-gula, a farm in the province Firðir; 76, 79; M. 3.
Leirheims-skógr, now "Lörenskogen," Borgar-sýsla; 120.
Leir-nes, a ness in R. Leira, q.v.; 217.
Leir-nes. *See* Leifnes.
Leiru-vellir. *See* Leir-vellir.
Leir-vellir, a plain on the banks of R. Leira; 217.
Leorin, in Skaun, Heiðmörk ?; 104.
Líðandis-nes, Cape Lindesnæs, Cape Naze, or south point of Norway; 130; Magn. 5.
Liðangr, a fiord; Magn. 7.
Lindis-hólmar, Lindholmen, in Gotha R.; 277, 281.
Linn, King's Lynn, England; Magn. 4.
Ljóðhús, Lödöse, a town near R. Gotha, Sweden; 35, 150, 262, 267.
Ljóðús, the isle of Lewis, Hebrides; 167, 265, 319.
Ljoxna, isle, off Norðmœr; 202.
Lítla-borg, in Níðarós; 4.
Litle-Hamarr, Lille-Hammer, near Mjösen; 3.
Ló, in Uppdale; 333.
Lof-ló (now Laulo?), near Niðaros; 319.
Lofnard, the province Lennox, Scotland; 323.
Loku-lomni, Loch Lomond, Scotland; 323.
Lúa-sund, the sound Laue-svælget, near Hvalöerne, Norway; 28.
Luma-lǫnd, the farm Lomlanda, Bohuslen; 33.
Lundr, Lund, the archbishop's see, Scania, Denmark (now Sweden); 285.
Lunnar, now Lynder, in Haðaland; 75.
Lybika, Lubeck, Germany; 256, 275.
Lykr, a port (Lökevik?) near Eikundasund; 60.
Lyng-kaupangr, in Sweden; Magn. 8.
Lyng-ver, an isle off Raumsdale, whence Lyngvers-flói, the bay of L.; 205.
Lyxa, the island Lexen, off Throndheims fjord; 202.
Lægi, the main, the Great Sea; 290 (verse).

M.

Magnús-kirkja, Kirkwall, Orkney; 329.
Malangr, a firth, Senjen, northern Hálogaland, Norway; 333.
Malas-ey, the island Lamlash (St. Malise isle), near Arran; 322, 326.
Malm-haugar, Malmö, Scania, Denmark (now Sweden); 298.
Máriu-kirkja, Bergen; 172, 260.
Máriu-kirkja, Túnsberg; 28, 333.
Markir, the Border land between Norway and Sweden; 4, 107.
Marn, the R. Marn. *See* the following.
Marna-dalr, a place and valley, = the present town Mandal, south Norway; 130.
Má-strandir, now Marstrand, Bohuslen; 150, 333.

Má-sund (Maursund?) near Langesunds fjord, Norway; 227.
Meðal-bú, in the island Arney, Hálogaland; 203.
Meðal-bær, Wermland, Sweden; 113.
Meðal-hús, Melhús, Gaulardale, Norway; 182, 213.
Meðallandz-höfn, a port in Hrossey, Orkney; 328, 329.
Melr, the seat of Gaut of Mel, now Rosendal, Kvindhered, Norway; 86.
Mið-fjörðr, a fjord, North Iceland; 59.
Mikels-kirkja, Bergen; 308.
Mjörs, the lake of Mjösen, Norway; 78, 82, 130, 146, 151, 193, 333; Magn. 8.
Móð-heimr, now Modum, a district near Dramn; 124.
Molga, a R., now Morgedals-elven; 238.
Mór, a place Mo, Norway; 184.
Mó-rastir, a farm, Wermland; 112.
Mostrar-sund, Halland; 285.
Múli, the Mull of South Ronaldsay, Orkney; 319.
Munk-lífi, Munkeliv, a cloister, Bergen; 176; in Túnsberg; 288.
Mýl, the Isle of Mull, Hebrides; 326.
Mýlar-kalfr, the Calf of Mull; 326, 327.
Mýlar-sund, the Sound of Mull; 319.
Mynni, or Minni, the mouth of the R. Verma, where it runs out of lake Mjosen; 147.
Mœrr (divided into Sunn-mœrr, and Norð-Mœrr), the Norse coast from Cape Stadt northwards to the Naumdale, extending over some 130 miles; this is the ancestral country of the dukes of Normandy, and the earls of Orkney; 79, 181, 196.
Mön, the Isle of Man; 163; Magn. 4; Manar-bygð, the Manx-country; 163.
Mörk, the Finmarken; 271.
Mörs, the present Moss, in Smaalen; 184.
Mörtu-stokkar, near Oslo, now Galgeberget, Christiania; 230, 235.

N.

Nafar-dalr, near Lillehammer? Norway; 3.
Narbon, the town Narbonne, France; 294.
Naumu-dalr, a district in North Norway, Numdalen; 248.
Naust-dalr, in Nordfjord; 319.
Neriki, a bishop's see, Sweden; Magn. 8.
Nes=the nesses of Western Scotland; 167, 320.
Nes, now Bynesset near Níðarós; 189.
Nes=Caithness, *passim*.
Nes, a church in Raumaríki, near Raumelf; 110.
Nesjar, the nesses west of firth Foldin; 74, 109, 130, 167.
Nes-oddi, the headland or point opposite to Oslo; 130, 228.
Níð, the R. Nith (Níðar-ós); 50, 239.
Níðar-ós (Nith-mouth), the town at the mouth of that river, founded by Olave Tryggvason, an archbishop's see, now called Drondheim; 22, 54, *pass.*
Nikulás-kirkja, St. Nicholas church, in Oslo; 231, 233.
Nikulas-kirkja, in Bergen; 157.
Nikulás-kirkja, in Niðarós; 12, 242.
Nóar (contracted for New Ayr or Novum Ayr?), Ayr, a town, Scotland; 322.
Norðlendinga fjórðungr, the Northern Quarter, in Iceland; 283.
Norðmandí, Normandy, France; 294.
Norð-mœrr, a province in Norway, from the firth of Romsdale northwards, to the Naumdale, now Nordmör; 326 (verse).
Norð-nes, a ness near Bergen; 176.
Norðr-lönd, Scandinavia; 1.
Norðr-seta, the northermost part of Greenland; 311.
Noregr, Norway; 1, *pass.*, Noregs-veldi; 289 (verse).
Noregs-síða, the coast of Norway; 228 (verse).
Nunnu-setr, a nunnery, Oslo; 233.
Nýja-kirkja, Wermland, Sweden; 115.

O.

Oddi, place, South Iceland; 38, 55.
Ófóti, a firth, Hálogaland; 333.
Ólafs-kirkja, Bergen; 333.
Ólafs-kirkja, in Niðaros; 199.
Ólafs-kirkja, in Oslo; 236, 333.
Ólafs-kirkja, in Túnsberg; 301, 333.
Ónar-heimr, a place, Onerem, Tysnesö, Söndhördeland; 23, 86.
Orka-dalr, a valley, in Þróndheim; 182, 205, 213, 316; Magn. 7.
Orkn, R. in Þróndheim, in Orknar-brú, a bridge on that river; 182.
Orkn-eyjar, Orkneys; 20, 162, 225, 317, *sqq.*; Magn. 2, 4.
Osló (Ós-ló ?), Osló, a town, founded by king Harald Sigurds son, a bishop's see, =the eastern suburb of the present Christiania; *passim.*
Oslóar-fjörðr, the inner part of Foldin or the Christianiafjord; 68.
Oslóar-hérað, the province of Oslo; 75, 127.
Oslóar-sýsla; 35, 58, 99, 145, 147.
Ósyn (Osen, *i.e.* Ós-vin, a place), Oslo; 231.
Ótta-staðir, in Heiðmörk; 126.

P.

Palinz, Palencia, Castile, Spain; 294.
París, in France; 281.
Pétrs-kirkja, in Bergen; 260.
Pétrs-kirkja, St. Peter's in Níðaros; 14.
Pétlandz-fjörðr, Pentlands firth; 319, 327.
Portyrja, a port, Portör, south of Kragerö; 147.
Postola-kirkja, in Konungs-garðr, Bergen; 252, 333; Magn. 5, 6.
Predikara-garðr, Oslo; 236.
Predikara-kirkja, Niðaros; 239.
Púl, Apulia; 1, 275.

R.

Rafenz-borg; Magn. 8.
Ragnhildar-hólmr, a castle and an isle, near Konunga-hella, Gotha R.; 333; Magn. 7, 8.
Rakka-staðir, a place, Borgar-sysla; 33.
Randa-sund, Rande sund, near Christiansand; 287 (not Rauða sund).
Rauða-björg, Rödbjerget, west of Níðaros; 203.
Rauma-ríki, Romerike, a province, south-east of lake Mjösen on the R. Raum-elf (R. Glommen), Norway; 32, 53, 75, 104, 110, 136, 146; Magn. 8.
Rauma-þing, a meeting; 10.
Raum-elfr, the "Elb of the Raumar." *See* Elfr (it was also called Glauma, whence the present Glommen).
Raums-dalr, Romsdalen, province, between Norð-mœre and Sunn-mœre, Norway; 79, 205.
Raumsdals-minni, the mouth of Romsdals fjorden; 212.
Raun-eyjar, the two islands Rona, Hebrides; 319, 327.
Refshala-djúp, the channel, near the present Three Crowns, Copenhagen; 293.
Rein, a place, Norð-mœre, a nunnery; 71, 189; Magn. 3.
Renna-dalr, in Hrossey, Orkney; 171.
Reykja-holt, in south Iceland; 180, 243, 311.
Rif, a reef or bar, off Jaðar; 227.
Rín, the Rhine, Germany (in a verse).
Ringa-býr, in Guðbrands-dalir; 238.
Ringa-ríki, a province on the lake Tyri, in South Norway; 121, 136; Magn. 8.
Ringis-akr, Ringsaker, in Heiðmörk; 135, 213, 305, 333; Magn. 8.
Roga-land, a province, from south of the Hardanger to the southern Jaðar, Norway (pres. Stavanger-amt); 244.
Róis-kelda, Roskilda, a bishop's see, Denmark; 285.
Róma, Róma-borg, Rom; 248, 255.
Rómaborgar-ríki, the Roman empire; 191.
Ros, the province Ross, Scotland; 314.
Rothemadun, Rocamadour, France; 294.
Rott, an island off Jaðar; 106, 141.
Rug-ey, isle of Rou-öen, Borgar-sýsla; 64.
Rygini, a place, Ryen, near Niðaros; 238.
Rygina-berg, now Rygenbergene, the ridge on the east side of Oslo; 231.

Rygja-fylki = Rogaland; 80, 93, 208, 293, 316, 327.
Rygjar-bit, a ness, Jernes-pynten, between Agde and Grenland; 80, 98.
Ræ, the isle of Rugen, Vindland (Pommeria); 293.
Rögnvalds-ey, South Ronaldsay, Orkney; 319, 328.
Rögnvaldz-vágr, a port in South Ronaldsay; 319, 327, 328.
Rönd, lake Randsfjord, Norway; 75, 82.

S.

Salbjarnar-sund, a sound, Selbösund, in Harðsær; 227, 237.
Salpti, firth of Salten, Hálogaland; 203.
Salteyjar-sund, now Skjelsbö-sund, Smaalen; 260.
Salt-síra, the mouth of R. Sira, Rygjafylki; 98.
Sanda-sund, Sandesund, west of Foldin; 109.
Sandar, in the isle Þriðnar, Hálogaland; 203.
Sand-brú, in Bergen; 260, 333.
Sand-bú, in Upplönd; 86.
Sand-ey, the island Sanda, off the Mull of Cantire; 326.
Sand-nes, a place in the isle Álóst, Hálogaland; 203.
Sandr, a place in Throndheim (Grímr af Sandi); 233.
Sand-toðra, isle of Sandtoro, Bergen; 227.
Sarps-borg, the burgh and castle at the waterfall Sarpr, in Gaut-elfr; Magn. 8.
Sarri, near Burgos, Spain; 294.
Sátiri, Cantire, Scotland; 167, 320.
Sátiris-eið, the Tarbert of Cantire; 320, 321.
Sátiris-múli, Mull of Cantire; 167, 322.
Saur-víkr, farm in Wermland; 117.
Sax-land, Germany; 178.
Sel-eyjar, islands off Cape Naze; 106, 157.
Selja, island, with a cloister, of Cape Stadt; 246; M. 3.
Serk-land, the land of Saracens; 313.
Sibilia, Seville, in Spain; 294.
Sigvalda-steinar, Steilene, in Oslóarfjord; 228.
Síkil-ey, Sicily, Italy; 191.
Sila-vágr, Selvaag, Jaðar; 331.
Síld, island, Nordfiord; 189; Magn. 3.
Síri, isle, now Utsire, north of Stavanger; 249.
Sjau-melingar, Sömæling, Norð-mœr; 81.
Sjóland, isle of Zealand, Denmark; 164 285.
Sjöltum, a place, Skjold? near Bergen, 311.
Skaga-fjorðr, district, Iceland; 195, 283.
Skála-holt, the bishop's see in Iceland; 180, 283.
Skálp-eið, in Hrossey, Orkney; 328, 331.
Skan-ey, Scania, Denmark (now Sweden); 285. Skani; Magn. 8.
Skarar (Skörum), the bishop's see Skara, in Sweden; 274; Magn. 5, 8.
Skarð, a place in South of Iceland; 59.
Skarta-staðir, Skarstað, in Hálogaland; 195.
Skart-hell, a club house in Oslo; 160.
Skaun, a district, Heiðmörk; 104, 126, 148, 152, 333.
Skeðju-hof, now Skeou-kirke, Elfar-sýsla; 105, 126.
Skelja-steinn, a rock in the sea, near Túnsberg; 128, 333.
Skeljasteins - grunnr, "Shellstones' ground," a ground or shallow, near Tunsberg; 34, 63.
Skellingar-hella, a landing place, in Níðaros; 239.
Skeranda-sund, now Skernsund; 227.
Skjaldr, a firth? 109.
Skíð, the isle of Skye, Hebrides; 166, 314, 327.
Skíða, a province and fiord, "Skien," South Norway; 130, 283.
Skíð-sund, the sound east of the isle of Skye; 319.
Skipa-fjörðr, "Ship firth," Loch Long, and perhaps also including the firth of Clyde; 323.

Skot-land, Scotland; 163 *sqq.*, 245, 265, 307, 317; M. 2.
Skotun, a place, Haraldr af Skotun; 104.
Skrofar, isle of Skroven, Hálogaland; 203.
Sláttu-nes, now Langesund; 227.
Slíð-hólmar, some holms in Oslóar-fiord; 150.
Smjör-björg, near Túnsberg; 63.
Sogn, the firth and province of Sogn; 103, 123, 178, 210, 248, 305.
Sogn-sær, the mouth of the firth of Sogn; 79, 206.
Sól-bjargir, in the island Hising? 204; cp.
Sólberga-ós, ann. 1302.
Sól-björg? Norway; 57.
Sol-eyjar, the province Solöer, South-east Norway; 149.
Sótskel, isle, off Norð-mærr; 181.
Sólundar-haf, the North Sea west of the Sulen islands; 319.
Sólundir, the Sulen islands in the mouth of firth of Sogn; 319.
Sót-rangr, now Sætrang, Haðaland; 122.
Spán-heímr, the farm Spanheim, Hardanger; 81.
Spania, Spain; 284, 287, 290, 294.
Spjör, the island Spjerö, one of the group Hvalar; 288.
Staði, Cape Stadt, Norway; 38, 76, 189, 205.
Staf-angr, Stavanger, a bishop's see, Norway; 40, 244, 258, 303.
Stafs-björg (or Stafnsb.), near R. Leira; 147.
Stallr, the south point of Jarlsey; 67.
Stangir, in Heiðmörk; 126.
Steig, in Guðbrandsdale; 238, 333.
Steinr-vágr, near Áleyjarsund, Sunn-mœrr; 181; M. 3.
Stein-björg, Stenbjerget, near Niðarós; 103, 333.
Steinn, near Níðarós; 326. Oláfr af Steini; Magn. 5.
Stikka-borg, Sweden; Magn. 8.
Stofnar, in Vettaherað; 28.
Straum-neskinn, a roost or race off Finmarken; 81 (near North Cape, called Knöska-nes?)
Straumr, a house in Bergen; 260.
Straumr, a farm, near R. Raum-elf; 110.
Straum-sund, in Halland; 287, 288.
Strönd, district, in Vermaland; 116.
Suðrdala-ríki, in Russia; 81.
Suðr-eyjar, the Hebrides; 162–165, 245, 259, 302, 314, 318, *sqq.*; Magn. 2, 4, 8.
Suðr-heimar, Sörum (*see* Jón); 222.
Suðr-heimr, (*see* Guthormr), Sörum, in Gaulardal, or that in Raumaríki; 198.
Súlna-sker, Sule-skerries, west of the Orkneys; 318.
Sund-bú, in Guðbrandsdale; 183.
Sunn-Mœrr, the province, Söndmör, the coast from Cape Stadt to Raumsdale in the north; 212.
Súrna-dalr, Surendale, a district in Norðmœr; 200, 205.
Sursdalir, Susdal, Russia; 280.
Svafa, Swabia, Germany; 1, 275.
Svarta-búðir (Sútara-buðir?), booths in Bergen; 172.
Svelgr, the Suelkie, in Pentlands firth; 327.
Sverris-borg, a castle; 333.
Svía-ríki, Sweden; 258, 268, *sqq.*
Svía-veldi, Sweden; 138, 165, 243, 269, *sqq.*
Svína-sund, a fiord, in South-eastern Norway; 8, 94.
Svíþjóð, Sweden; 1, 259, 268.
Söndólfs-staðir, Sandstad, in the isle Hitrar, off Þróndheims fiord; 189, 212.

T.

Tautra, isle and a cloister in Þróndheimsfiord; 86, 240; M. 1.
Tjólgar-heimr, "Tilreim," in Hálogaland; 203.
Tolga, isle, off Rogaland; Magn. 8.
Torgar, isle of Torge, Hálogaland; 203.
Tregða-sund, a sound in the fjord Tregi, Tregdefiord, near Mandal; 71.
Trums, Tromsö, North Cape; 333.
Tulet, Toledo, Spain; 294.
Tunis, in Africa; 313.
Túnsberg, Tönsberg, a town, South Norway; 3, 227, 258.

Týri, the lake Tyrifjorden, Ringaríki; 75, 82, 136.
Tölu-hólmr, an islet, now Kristjans-holm, near Bergen; 172.

U.

Ullins-hof, in Raumaríki; 238.
Upp-dalr, a place, Opdalen, in Orkadale, Þróndheim; 121, 238, 333.
Uppdals-skógr, a wood, Norway; 182.
Upp-lönd, the "Oplands" the highlands of central Norway, including the Dales and the land on the lakes Mjösen and Rand; 3, 32, 79, 122, 146, 178.
Upp-salir, Upsala, archbishopry, Sweden; Magn. 8.
Usviks-ey, now called Isvikskile? (Munch. iii. 734); 156.

V.

Vacka-berg (rather than Valkaberg), Aakeberget, the castle in Oslo = the later Akershuus; 333.
Vágar, district, in Lófót, Hálogaland; 102.
Vágr, the harbour in Bergen, Vágs-botn, the bottom; 260, 333.
Vágs-brú, in Þróndheim; 10, 197.
Valdis-hólmar, a holm, Vallandsö, in R. Gaut-elf; 119, 148, 185, 226, 333.
Valdres, the province Valders, the highland west of Sogn, in central Norway; 123, 129, 210.
Valledelit, Valladolid, Spain; 294.
Valinz = Valencia, Spain; 294.
Vangr, in Uppdale; 238.
Var-teigr, Varteig, in Borgar-sýsla; 1.
Varma (better than Varm-á), R. Vormen, Norway; 155.
Varna, a district in Borgar-sýsla; 63; Magn. 5.
Vé-ey, isle of Veö, off Raumsdale; 212.
Veggir (Veggjum, plur. Veggjmun?), Vegger, Elfar-sýsla; 291.
Vera-dalr, a dale and district in Þróndheim, in a nickname.
Veiga, the island Vegen, Hálogaland; 203. (*See* Munch. iii. 939, footnote.)
Verma-land, the province Wermland, Sweden; 101, 110–120; Magn. 8.
Ver-víkr, in Sandeherred, Westfold; 103.
Vest-firðir, the West fiords, Iceland; 180, 246, 311.
Vest-fold, the coast district west of fiord Foldin; 121.
Vestmanna-eyjar, isles, Iceland; 55.
Vestra-fiörðr (Vestfiorðr, 166), the firth or loch Snizort? in the isle of Skye; 166, 327.
Vestr-garðar, the Western lands, the British Isles; 320 (verse).
Vestr-holma-dalr, in Wermland; 117.
Vestr-lönd, the British Isles; 163, 317; Magn. 1.
Vestra-stræti, the Western street, in Oslo; 235.
Vettar-herað, a district in Bohuslen, near the present Friðrikshald; 28, 74, 125.
Við-heimr, Vedum in Eyja, Guðbrandsdale; 333.
Við-ey, isle and cloister, Iceland; Magn.
Vigr, the isle of Weir, Orkney; 171.
Víg-deild, now Vigtil, near Niðaros; 198.
Vík, the present Christiana fiord and Bohus bay, and the surrounding country; 3, *passim*, 227 *sqq.*; Magn. 6.
Vind-land (Vinnland), Wenden, in the South Baltic, or the present North-eastern Germany; 272, 298 (Vindlandz farar; 274).
Vingr, the district Vinger, near the Raumelfr; 110, 152.
Vingr-sjór, lake Vinger-sö, near Eiða skóg; 153.
Vissins-ey, isle of, in lake Vetteren, Sweden; 134, 139.
Vænir, the great lake Väneren, Sweden; 154; Magn. 8.
Völlr, in Eilífr af Velli; 176.
Vörs, the province Vossevangen, Norway; *see* Versir; 207.

Þ.

Þela-mörk, the province Thelemarken, Norway; 123.
Þing-eyrar, in Iceland; Magn. p. 373.
Þing-völlr, Tingvold, in Norðmær; 200.
Þjórs-á, R. in Iceland; 300, 311.
Þopt-yn, Toften, Guðbrandsdale; 333.
Þorn-berg, now Tanberg, Ringaríki; 198.
Þórs-á, Thurso, Caithness; 170.
Þorska-bakki, near Ljóðhús, Sweden; 268.
Þórs-ness, a peninsula in West Iceland, whence Þorsness-þíng; 311.
Þótn, the province Thoten, on the western side of Lake Mjösen, South Norway; 75, 78, 126, 136; Magn. 8.
Þrónd-heimr, the province Throntheim, the dales and country, consisting of eight shires or fylki, surrounding the inner branches of Throndheim fiord; 1.
Þræla-berg, near Oslo (near Alunverket); 130, 228.
Þrœnda lög, "Throndelag," the jurisdiction of the Thrœndir = Þróndheimr, in the widest sense; 14, 54, 86.
Þursa-sker, some skerries or rocks east of Orkney and Shetland; 265. See the Index to the Orkney Saga.
Þverár-eyrar, in North of Iceland; 283.
Þverár-þing, a meeting, Iceland; 311.
Þýðeska-ríki, German empire; 215.
Þyssis-ey, island Thössö, near Bergen; 319.

Ö.

Ögvaldz-nes, in the isle of Körmt; 333.
Öxnadals-heiðr, in Iceland; 297.

II.—*Names of Persons.*

A.

Abel, son of king Valdemar, duke, and afterwards king; 256, 270, 277 (slain 1252).
Absalon, Predikari or Dominican, and Provincialis, a Dane; 291.
Aðal-bríct, duke of Brunswick; 313.
Áki of Predikara-húsi, prior Provincialis; Magn. 8.
Aleinn (Alan), earl in Scotland; 163, 167.
Aleinn, brother to Duggal; 323, 326.
Alexander (II.), king of Scots, son of William; 245, 264, 265, 280 (died 1249).
Alexander (III.), Scot king, son of the above, m. a daughter of king Henry Beauclerk; 265, 320 *sqq.*; Magn. 2 (died 1286).
Alexander, king of Nowgorod, Russia; 271.
Álfr, a count, Danish; 295, 298.
Álfr, of Leifa-staðir; 185, 197, 201, 204, 213, 217, 218, 232.
Álfr af Þornbergi, a Norse chief; 198, 218 (m. Ingibjörg Bárðar d., sister of earl Skúli, Fms. ix. 97).
Álfr standveykr; 129.
Álfr, a lender-man, a "mágr" to earl Skúli; 176, = ? af Þornbergi.
Álfr Erlings son, a lender man; Magn. 8.
Álfr Styrs son; 104, 134, 145.
Al-gauti, a lagman; Magn. 8.
Al-gauti, brother to Veseti litli; 185, 197, 201, 218, 235.
Ámundi, of Folavelli; 104, 152.
Ámundi, remba, lagman of Rygjafylki; 86, 92, 93, 199, 235, 238.
Ámundi, profastr of Grenland; 86.
Ámundi, son of Harald Stanga-fylja; 275, 285, 290.
Andrés (Andrew), herra, brother to king Philipus; 28, 34–37, 243 (died 1218).
Andreas, king of Susdal, Russia, brother to Alexander; 280.
Andrésss skjaldar-band, a Norse noble; 43, 72, 81, 164 (died 1230).
Andres of Þyssisey; 319.
Andrés Hávarðz son; 319.

Andres, brother to Hánef ; 171.
Andrés, son of Rólf ketling ; 172.
Andres Nichulas son, a lender-man ; 294, 296, 318–322, 326.
Andrés, archdeacon of Shetland, died 1215.
Andrés Þorsteins son, an Icelander, a brotherson to Sæmund in Oddi ; 103.
Andrés hvíti ; 155.
Andres keptr ; 228.
Andrés kuza ; 327.
Andres pottr, a lender-man ; 319, 322, 326.
Andrés gums, a captain ; 319.
Andres plytr, Páls son, a lender-man ; 313, 326 ; Magn. 8.
Andrés of Sjaumelingar ; 81, 205.
Andrés skœla ; 208.
Andrés-synir, the sons of Andres Þorsteinsson, Icelandic chiefs ; 311. (*See* Sturl. S.)
Arn-björn Jóns son, (brother to Gaut of Mel,) a lender-man ; 28, 48, 63, 86, 118, 185, 186, 226 (died 1240).
Arn-björn posi, a captain ; 285.
Arn-björn svœla, a captain ; 319.
Arn-finnr Þjófs son, an Icelander ; 198, 199, 233, 243.
Árni, bishop of Skálaholt, Iceland ; Magn. 5 (died 1298).
Árni Arnmóðs-son, the ancestor of the family Arnmœðlingar ; Magn. 3.
Árni, bishop of Bergen ; 210, 253, 279 (died 1256).
Árni sturla, a hirðstjóri ; 24.
Árni heljardalr, a sister son of Pal Vágarskalm ; 102, 157.
Árni slyngr ; 319.
Árni leðrungr ; 205.
Árni á Hóli ; 148.
Árni rófa, steward ; 184, 232, 237.
Arni blakkr ; 196, 200, 205.
Arni mariall ; 241.
Arnljót, the mother ? to Ívarr ; 300.
Arnmóðr, the father of Arni ; Magn. 3.
Arn-þórr, a messenger ; 147.
Ása, the mother to Gunnarr ; 48.
Ása, blokk, a concubine to Gudolf ; 83.
Ás-björn koppr, or kópr, a captain ; 47, 232.
Ásbjörn nebbi, of Meðalbú ; 203.
Ás-gautr, abbot of Holm ; 86.
Áskatín, abbot of Höfuðey ; 86.
Áskatín, sira, kanzelleri, afterwards bishop of Bergen ; 275, 305, 319 ; Magn. 2, 5, 8 (died 1277).
Ás-kell, son of Magnús minni-skjöld, a lagman in Gautland, m. Frú Christina ; 29, 35, 107, 139.
Ás-kell Jóns son, chaplain, Norse bishop of Stafangr, brother to Gaut of Mel and Árnbjörn ; 86, 253, 279, 282 (died 1254).
Ás-lákr, steward ; 86.
Ás-lákr Hauks son ; 38.
Ás-lákr smjör-stakkr ; 183.
Ás-lákr dyntr ; 241.
Ás-lákr guss, a messenger ; 281, 285, 319.
Ás-lákr Dags son, a captain ; 319.
Ás-ólfr jarls-frændi, af Austrætt, a lender man ; 18, 86, 159, 161, 176, 187, 194, 195, 200, 208, 211, 212, 237, 239, 240.
Ás-ólfr konungs-frændi ? ; 68 ; read jarls-frændi ?
Ás-ólfr, son of Ótrygg ; 149.
Ás-ólfr stryckr ; 194, 235.
Ás-ólfr, a person ; 204.
Ásti, one of the Ribbungs ; 75.
Ást-ríðr, mother of Olaf Tryggvason ; 3.
Ástríðr, a sifkona to king Hacon ; 6.
Ás-varðr harmr ; 238.
Auð-grímr Agðanes ; 102.
Auðunn Hugleiks son, stallari ; Magn. 8.
Auðunn in Berg ; 1.
Auðunn austan-sjór ; 78.
Aura-Páll, owner of a house in Bergen ; 172.
Aust-firðingar, the men of Eastern Iceland ; 311.
Austr-menn, Easterlings, Norse-merchants and sailors when in Iceland ; 55.

B.

Baglar, a political party in Southern Norway, hostile to king Sverri and his family; 3.
Bálki, father to Paul; 166.
Balki ungi; 166.
Balti, a bonder of Shetland; 327.
Bárðr Guthorms son, father to king Ingi and duke Skúli, m. 1st king Sverri's sister Cecilia, and 2nd Ragnhild d. of Erlings of Kviðne; 2 (died 1195).
Bárðr prófastr of Upplond; 86, =Bárðr in Grön? 137.
Bárðr bristeinn, a captain; 27, 45, 76.
Bárðr vargr; 198, 217, 235, 239.
Bárðr of Hestbæ, a lender-man; 208, 277, 285, 319.
Bárðr of Guðreks staðir, son of Thorstein kugað; 217, 237.
Bárðr Gró son; 237, 291.
Bárðr bratti, a lender-man; 176, 198, 204, 235, 238.
Bárðr, brother to Isak in Bæ (Isaks-bróðir); 191, 192.
Bárðr hali, a steward; 53.
Bárðr flekkr; 102.
Bárðr, a clerk; 103.
Barna-Petr; 69.
Beglingr =one of the party Baglar; 74.
Baug-eiðr, daughter to Jon of Austrátt, m. Asolf; 194.
Beni or Benidikt, skinn-knífr, a priest and impostor, chief of a band named Slittungar; 33, 34, 46, 73, 78.
Benedikt, Swedish prince, son of earl Birge; Magn. 5.
Berfættu-bræðr, Barefooted Friars; 320.
Bergr, master; 198, 241.
Bergr Ámunda son, an Icelander; Magn. 3.
Berg-þórr lokkr; 75.
Berg-þórr tanni; 217.
Beringer or Bæringer, a Spanish princess; 294.
Birgir brosa, earl of Sweden; 29, 165.
Birgir Magnús son, earl of Sweden (the great Birgir jarl, the founder of Stockholm), m. Ingibjorg, sister to king Eric; 243, 259, 261 *sqq.* (died 1266).
Birgir, abbot of Tautra; Magn. 1.
Birki-beinar, the warriors and followers of king Sverri and his family; 2.
Bjarmar, the Perms, of Russia; 81, 333.
Bjarni, bishop of Orkney; 40, 86 (died Sept. 15, 1222).
Bjarni, of Gizki, a lender-man; Magn. 8.
Bjarni, master of Niðaros; 41, 86.
Bjarni Marðar son, a lagman; 86.
Bjarni hestr; 233.
Bjarni Moises son; 237, 243, 270, 275.
Bjarni, a page; 294.
Björgynjar-menn, the men of Bergen; 38.
Björn Þorvaldz son, Gizurar sonar (*see* Sturl.); 59.
Björn, king Hakon's mother brother; 98.
Björn, abbot of Holm, an Icelander (= Rita-Björn); 184, 185, 195, 205, 215, 225, 246 (died 1244).
Björn of Hof; 238.
Björn packi; 150.
Blá-menn, Ethiopians, sent by the German emperor; 243.
Blindheims-menn, the family of Blindheim; 161.
Bogran, father to Helgi; 82.
Bolli, father to Ívar and the Bolla-synir of Leif-nes; 203.
Borgarr, son of Ogmund kræki-danz, a messenger; 271, 306.
Bótólfr Æfu son, a captain; 48.
Bótólfr limr; 72.
Brandr Kolbeins son, an Icelandic chief (*see* Sturl. S.); 248.
Brandr Jóns son, abbot, an Icelander, afterwards bishop of Hólar; 313, 315; died 1264.
Brúsi, a person; 238, 241.
Brynjólfr Knútz son, a lender man; 24, 86.
Brynjólfr, son of Jón stál, a lender man; 180, 207, 253, 279, 307, 310, 319.
Böðvarr Þórðar son, an Icelander, father of Þorgils skarði, and brother to Sturla the historian; 283.

C.

Cecilia, daughter of Sigurd Munn, sister to Sverri; 2.
Cecilia, king Hakon's natural daughter; 109, 243, 244, 254, 259, 261 (drowned 1248).
Christin, Frú. *See* K.
Christophorus, brother to Abel, king of Denmark; 277–298 (died 1259).
Clemetr. *See* Klemet.
Columba, St. Columba; 265.

D.

Dag-finnr bóndi, and lagman, and stallari; 1, 9, 15, 41, 54, 59, 86, 177 (died 1237).
Dagr af Gróvu, a captain; 183.
Dagr af Suðrheimum; 319.
Danir, the Danes; 256, *pass.*
Danskr, Danish; 131.
Davíð, earl of Orkney (died 1214).
Duggall (Dubhgall) skrækr, joint-king of Sudor; 163, 167.
Duggall Sumarliða son, father to Dungað and Duggal (cp. Orkn. ch. 110); 163, 167.
Duggall, son of Rudri; 259, 260; Magn. 4.
Duggall, king of Sudor (son of Erik?); 279, 317–322, 326 (died 1268).
Dungaðr (Donnchadh), brother to Duggal skrækr, joint-king of Sudor; 163, 167.

E.

Egðir, the men of Agðir; 293 (verse).
Ei-lífr kapalín; 18.
Ei-lífr kembir; 48.
Ei-lífr sira; 50.
Ei-lífr krúna, son of Gudolf of Blakkastad; 57.
Ei-lífr keikr, steward; 86.
Ei-lífr dvergr; 119.
Ei-lífr af Velli, a lender-man; 176.
Ei-lífr kýr; 219.
Ei-lífr of Naustadale, a lender-man; 319, 326; Magn. 8.
Einarr smjör-bakr, a son to Gunnar grjónbak, archbishop of Niðaros; 223, 263, 281, 283, 291, *sqq.*; Magn. 1 (died 1263).
Einarr konungs-mágr; 1.
Einarr lungbarðr, captain; 319.
Einarr prestr, in Salpti; 203.
Einarr Þorvaldz son, Icelandic chief; 311.
Eindriði bækill, a steward; 28, 53, 86.
Eindriði peini, father to archbishop Sigurd; 165.
Einriði bækill; 48.
Eindriði of Drómunes; 205.
Ei-rikr, St. Eric, king of Sweden, father to Knut; 269 (died 1160).
Eirikr Knútz son, king of Sweden; 269 (died 1216).
Eirikr, duke (*instead of* fyrir sunnan á *read* fyrir sunnan sjá); Magn. 5.
Eirikr Eiriks son, king of Sweden (1223–1250); 107, 139, 243, 259, 261–269.
Eirikr Valdemars son, called the Holy, king of Denmark, and father to queen Ingiborg; 243, 256, 270, 304; Magn. 5 (slain 1250).
Eirikr, son to Christophorus, king of Denmark; 298 (slain 1286).
Eirikr, archbishop of Niðaros; 2 (died 1213).
Eirikr jarl, brother to king Sverri; 80.
Eirikr Birgis son, called allz-ekki, brother to king Valdimar of Sweden; Magn. 5.
Eirikr, duke, son of king Valdimar of Sweden; Magn. 8 (slain 1318).
Eirikr ignar-bakki; 146.
Eirikr stag-brellr; 169.
Eirikr stilkr, a lender-man; 181, 185, 217.
Eirikr skota, Gautz son; 319.
Eirikr, father to king Duggal; 319.
Eirikr kifa; 319.
Eirikr, bishop of Skara, Sweden; Magn. 8.
Eirikr, junker, son of king Valdemar Birgis son; Magn. 8.
Eirikr, son of king Magnus Hakonar son, afterwards king of Norway; Magn. 6 (died 1299).

Eirikr pari; 57.
Eirikr ciriza; 75.
Eirikr bági or baggi; 102, 158.
Eirikr lati; 104.
Eirikr dregill; 82.
Eirikr gull-veggr; 201.
Eirkir hvíti; 203.
Eirikr toppr; 238.
Eirikr Dufgals son; Magn. 2, 4.
Eirikr bósi; Magn. 2, 4.
Elis (Ellis), an Englishman, the Norse king's messenger to Spain; 284, 287.
Elju-Bjarni; 182.
Englar, the English, in Engla-konungr; 296.
Engli or Engill (a nickname?) father of Ivar; 283.
Engus (Aengus, or Angus), of Cantire; 320, 323; Magn. 4 (Engus í Íl).
Enskir menn, Englishmen; 249.
Erlendr of Húsabæ; 3.
Erlendr Þorbergs son, a crusader; 30.
Erlendr skol-beinn; 319.
Erlendr rauðr, a lender-man; 319, 320, 326.
Erlingr Álfs son, a lender-man; 310, 319; Magn. 8.
Erlingr í Bjarkey, a lender-man; 328.
Erlingr Ivars son, skipstjórnar-maðr; 318, 319.
Erlingr stein-veggr, a pretender; 3, 139.
Erlingr Rúm-stafr, a captain; 57, 103, 122, 149, 155.
Erlingr hringr; 57.
Erlingr ljóð-horn, a captain; 111, 120, 198, 199, 235, 240.
Ernest, count, a Saxon; 305.
Ey-fari, a man from the Hebrides (cp. Ey-fara-nautr, Sturl.); 320.
Ey-firðingar, the men of Eyjafiord, Iceland; 283.
Eyjar-skeggjar, the Islanders, Orkneyers, a rebel party; 92.
Eyjólfr Þorsteins son, an Icelander (*see* Sturl.); 282, 283.
Ey-steinn Róa son, a captain; 48, 89, 93, 109.
Ey-steinn ringr; 75.
Ey-steinn ræðis-maðr; 80 (died 1225).
Ey-steinn, a lagman; 89, 108.
Ey-steinn, archbishop of Niðaros; 90 (died Jan. 26, 1188).
Ey-steinn sýri, a canon of Niðaros; 198.
Ey-steinn of Aurum; 203.
Ey-steinn sundramr; 232.
Ey-steinn orri; 238, 241.
Ey-vindr prestmágr; 1, 9.
Ey-vindr Sáms son; 4.

F.

Ferant, sira, *i. e.* Fernando, a Spanish noble and messenger; 287, 288, 290, 294.
Filippus. *See* Ph.
Finnar, the Fins, Finnish people; 271.
Finn-björn Helga son, Icelander (*see* Sturl. S.); 270, 276 (died 1255).
Finnr Erlings son? a lender-man; Magn. 8.
Finnr Gautz son, a lender-man; 253, 319.
Finnr Kalfs son, a captain; 48.
Finnr Bergþórs son, a captain; 48.
Finnr knöttr, steward; 184, 212.
Foldungar, the inhabitants of the coast district Fold and Follo; 32.
Fólki, a Swedish earl; 280.
Fólki, archbishop of Upsala; Magn. 8.
Folkungar (Fólki) a royal line in Sweden of the 12th century; 262.
Follungar = the inhabitants of the district Follo; 70 = Foldungar.
Frakkar, the French, in Frakka konungr; 294.
Fríða, mother to Olaf; 204.
Friðrekr (the I.), Roman emperor; 191.
Friðrekr (the II.), Roman emperor; 191, 243, 275 (died 1251).
Friðrekr, a Spanish prince; 294.
Friðrekr slafsi, a steward; 3, 53, 86, 110.
Frilluson. *See* Markus; Magn. 8, p. 373.
Frísir, the Frisians; 277.

G.

Gassi undan Fjalli; 57.
Gauti, bishop of Faroe, died 1268.
Gautar, the inhabitants of Gautland; 145, 267 *sqq.*
Gauti gótt smjör; 57.
Gauti prestr; 125.
Gauti of Tolga, a lender-man; Magn. 8.
Gautr Jóns son, of Mel, a Norse noble and lender-man; 24, 53, 63, 86, 181, 194, 207, 211, 235, 253, 310, 319 (died 1270).
Gautr=Óðinn; 194.
Gautr vár-belgr; 202.
Geirarðr, count of Holstein, son of Geirfard (!); Magn. 8.
Geirfarðr, count, father of the preceding; Magn. 8.
Geirr of Strönd (read Gísl?), Wermland; 116.
Gestill, a myth. sea king; 318 (verse).
Gibbon, earl of Orkney, died 1256.
Gilli, father to Guthorm; 319.
Gillibert (I), bishop of Scotland (died 1243).
Gillibert, Gilbert, archdeacon in Shetland, afterwards bishop (II.) of Sudor; 302, 315, 320, 329; Magn. 4.
Gilli-Christr, Gilchrist, an Orkneyer; 101.
Gísl, bóndi of Strönd, Wermland; 117.
Gizka-menn, the men of Gizki; Magn. 3.
Gizurr Þorvaldz son, an Icelandic chief (*see* Sturl. S.); 180, 195, 243, 248, 257, 270, 276, 282, 293, 297, 300, 311 (died 1268).
Gjafvaldr Gauti; 3.
Gjarðarr, brother to Alf Styrs son; 104, 220 (where read Styrs son).
Grá-munkar, Gray friars; 321.
Gregorius, son of herra Andres, a lender-man; 181, 237, 243, 244 (died 1246).
Gregorius Jóns son, a Norse lender-man; 9, 12, 21, 24, 77, 86, 159, 161 (died 1228).
Gregorius kíkr af Hjaltlandi (Hálogalandi?); 86 (died 1221).
Gregorius, pope (A.D. 1227); 159.
Gregorius, pope (IX.); 243 (died 1241).
Gregorius, pope (X., 1271); Magn. 5.
Grímarr, a Norse chapman; 55.
Grímarr, svangi; 57, 130.
Grímr magni; 204.
Grímr of Sand; 233, 237.
Grímr hvíti; 119.
Grímr keikan; 200, 206.
Gripr, the father of Thori; 291.
Gróa, mother of Bárð; 237.
Grúndi féhirðir; 28, 53, 150.
Grœnlenzkr, Greenlandish; 311.
Guðini geigr; 201.
Guð-leifr, son of Otrygg; 149.
Guð-leikr af Skarta-stöðum; 195.
Guð-leikr of Ask, a stallari, and a kinsman to earl Knót; 147, 191, 211.
Guð-leikr sneis; 319.
Guð-leikr skreiðungr; 48.
Guð-leikr eiðungr; 227.
Guð-mundr Oddz son, Icelandic scald; 59.
Guð-mundr, bishop of Hólar, Iceland; 79, 103 (1202–1237).
Guð-mundr Jóns son; 319.
Guð-ólfr af Blakka-stöðum (also called blakkr, 75), a chieftain and leader of the Ribbungs; 48, 56 *sqq.*, 149 (slain 1226).
Guð-röðr svarti, son to king Rögnvald; 167.
Guð-röðr, king of Sudor, contemporary of Magnus Bareleg; 245 (died 1095).
Gunnarr mirman; 202.
Gunnarr tindr; 4.
Gunnarr bana-maðr; 27.
Gunnarr Ásu son, an old Begling; 48, 74.
Gunnarr grjón-bakr, a lagman; 86, 91, 97, 281 (died 1232).
Gunnarr á Bergi; 110.
Gunnarr sámr; 129.
Gunnarr, bóndi, in Vingr; 152.
Gunnarr konungs-frændi, a lender-man; 177, 189, 207, 216, 235, 253, 258.
Gunn-björn Jóns-bróðir, a lender-man, also called bóndi; 48, 49, 54, 86, 109, 160, 228.

Gunn-hildr konunga-móðir, queen; 3.
Gunni, father of Snækoll; 169.
Gunni Loðins son; 54.
Gunni, father to Guthorm; 49.
Gunn-ólfr, king Hakon's mother brother; 50. Called hvíti; 111.
Gunn-steinn, father to Vigfús, an Icelander; 311.
Guthormr, archbishop of Niðaros; 12, 40, 77, 97, 100 (died 1224).
Guthormr, son of Sigurd lavard, king; 2, 21 (died Aug. 11, 1204).
Guthormr heggr; 219.
Guthormr grá-barði; 3.
Guthormr pjonkr, the king's kinsman; 148.
Guthormr in Bjarkey; 203.
Guthormr jóna-dalr; 238.
Guthormr, son of king Ingi; 5, 8, 87.
Guthormr Gunna son, a lender-man; 36, 45, 49, 54, 86.
Guthormr Erlends son, a captain; 111, 146, 156, 231 (Erlings son, 127, wrongly).
Guthormr af Suðrheimi; 198, 201, 205.
Guthormr Gyðu son; Magn. 8.
Guthormr bakka-kolfr; 320.
Guthormr, from Sudor; 320.
Guthormr Gilla son, a captain; 319.
Gyða, Jutha, mother to Guthorm; Magn. 8.

H.

Haðar, the inhabitants of Haðaland; 75.
Hákon, archbishop of Niðaros (died 1267).
Hákon Sverris son, king of Norway, son of Sverri, and father to king Hakon; 1, 3 (died Jan. 1, 1204).
Hákon Hákonar son, called gamli, *i.e.*, Hakon the elder, or the father, son to the preceding, king of Norway, born 1204, died Dec. 15, 1263; *pass.*
Hákon Hákonar son, called ungi, or Hakon the younger, H. the son; son to king Hakon Hakons son; 174, 225, 228, 288 (died May 5, 1256).
Hákon galinn (earl of Norway), sister son to king Sverri; 1–10, 42, 311 (died in January, 1214).
Hákon gríss (owner of a "garð"); 149, 218, 219.
Hákon, master, afterwards bishop of Oslo; 263, 279, 281, 288, 306.
Hákon rauðr, of Hamarey; 203.
Hákon Bárðar son; 238.
Hákon eysill, a messenger; 312.
Hákon af Steini; 320.
Hákon kaviss (kaafvis), a captain; 68, 76, 106.
Hákon dúfa; 192.
Háleygjar, the men of Hálogaland; 81.
Half-dan svarti, king; 329.
Hall-dórr, of king's man; 238.
Hall-kell, a Rygini; 238, 241.
Hallkell bóndi or Fjörðum; 326.
Hall-varðr, bishop of Hamar; 126, 153 (died 1231).
Hall-varðr, St. Hallvard, a Norse saint; 67 (died 1043).
Hall-varðr gull-skór, a Norse noble, sent as messenger to Iceland; 311, 313; Magn. 3.
Hall-varðr rauðr, skipstjórnar-maðr; 318, 319.
Hall-varðr bratti, a lender-man; 27, 36, 86, 99.
Hall-varðr kurt; 58.
Hall-varðr stuttr; 230.
Hall-varðr bunjarðr; 326.
Hall-varðr svaði; 104.
Hall-veig Orms dóttir, an Icelandic lady, m. Snorri Sturluson (*see* Sturl. S.); 59 (died 1241).
Há-nefr úngi, the king's steward; 168–173.
Haraldr gilli, king of Norway; 106 (slain 1135).
Haraldr, earl, son to John earl of Orkney; 101 (drowned June 15, 1226).
Haraldr, king of Sudor and Man; 259–261 (drowned 1248).
Haraldr ungi, earl of Orkney, Snækoll's uncle; 169 (=the preceding).
Haraldr stangar-fylja, a lender man; 49, 86, 152.

Haraldr Veseta son, also called véseti, a steward; 86, 111, 120.
Haraldr af Skotun; 104.
Haraldr af Lautyn, a captain; 145, 152.
Haraldr Sæmundar son, an Icelander; 270.
Harðangrir, the men of Harðangr; 291.
Há-varðr, bishop of Bergen; 15, 41, 86 (died 1224).
Há-varðr, in Sundbú, steward; 86, 183.
Há-varðr dyntill; 238.
Há-varðr kollr; 238, 241.
Héðinn, a king's man; 203.
Heinir, the inhabitants of Heiðmörk; 75, 105, 124.
Hein-rekr (III.) (Henry), king of England; 249, 265; Magn. 5 (died 1272).
Heinrekr, bishop of Stafangr; 40, 60, 86 (died 1224).
Heinrekr, a Spanish prince; 294.
Heinrekr Kárs son, bishop of Hólar in Iceland; 253, 256, 257, 268, 270, 276, 301 (died 1261).
Heinrekr, bishop of Orkney; 329 (died 1269).
Heinrekr af Andverðzkog; Magn. 8.
Heinrekr, bishop of Lyngkaupang, Sweden; Magn. 8.
Heinrekr skot, a messenger; 317; Magn. 2.
Heinrekr, duke of Brunswick; 1.
Heinrekr, count of Schwerin; 84.
Heinrekr, a messenger, of German extraction; 191.
Helena, a Swedish lady, d. to Peter Strangason, and mother to herra Holmgeir; 262.
Helgi hvassi, an old Birkibein; 6.
Helgi, brother to Thorbjorn of Lumalond; 33.
Helgi of Sólbjörg; 57.
Helgi fleskhun; 78.
Helgi Bograns son; 82.
Helgi rauði, a captain; 287.
Helgi, son to Ívar of Lofiði; 319.
Her-björn, a Ribbung; 75.
Herjólfr dyntill; 82.
Hervir, (=Engl. Harvey ?), bishop of Orkney; 263 (died 1248).
Híði, a brother to Sigurd skjálgi; 7.
Hildi-tannr=Harald hilditann (mythic.); 194.
Hjalt-lenzkr, Shetlandish; 73.
Holmgarðz-konungr, the king of Holmgard or Nowgorod; 271.
Holm-geirr, herra, a Swed. lord, son to Knút langi; 262 (died 1248).
Hólm-geirr, herra, a Swedish prince, son to earl Fólki; 280.
Honorius, pope; 159.
Hrafn Oddz son, an Icelandic chief (Sturl. S.); 282, 283, 311 (died 1289).
Hrani Koðrans son, an Icelander; 282.
Hringr, mythic=Sigurðr hringr; 194.
Hróarr konungs-frændi; 1, 15, 30.
Hrói. *See* Rói.
Hörðar, the inhabitants of Hörða-land; 255.
Höskuldr Oddz son; 319; Magn. 2.

I.

Inga, king Hakon's mother; 1, 41–45, 179 (died 1235).
Ingi Bárðar son, king of Norway; 2–11, 72 (died April 23, 1217).
Ingi, a false king of the Baglar; 178.
Ingi-björg Bárðar d., sister to duke Skúli, and grandd. of Erling of Kviðna, m. Alf af Þornberg; *see* Fms. ix. 97.
Ingi-björg, wife to Andres skjaldar-band; 164.
Ingi-björg Erlings dóttir, a kinswoman to earl Skúli (the MS. has "systir" for móður-systir? Cp. Fms. ix. p. 97; *see* Alfr af Þornbergi); 71.
Ingi-björg, sister to Eric king of Sweden, m. earl Birgi; 243, 259.
Ingi-börg, queen to king Magnus, d. to Eric king of Denmark; 304 *sqq.*
Ingi-björg, Swed. princess, d. of king Valdimar Birgis son, m. Geirard; Magn. 8,
Ingi-gerðr, d. of earl Rögnvald, m. Eric Stagbrell; 169.
Ingi-mundr Kolbeins son; 228.
Innocentius (III.), pope; 1.
Innocentius (IV.), pope; 243.

Inn-Þrœndir, the men of the inner part of Þrondheim ; 10.
Írar, the Irish ; 320.
Ísakr (Isaak), of Bæ ; 109, 177, 191, 207.
Íslendingar, the Icelanders ; 59, 300 ; Magn. 3.
Ívarr Arnljótar son ; a "hirðman" to the king ; 300, 303.
Ívarr Engla son, sent as messenger to Iceland ; 283, 287, 290, 294.
Ívarr Þorsteins son, of Dale, a Swedish messenger ; 259.
Ívarr, bishop of Hamar, Norway ; 40 (died 1221).
Ívarr boddi ; 9, 20, 21, 86.
Ívarr nef, a lender-man ; 30, 60, 86, 157, 181.
Ívarr útvík, a steward and captain ; 35, 36, 47, 58, 81, 102.
Ívarr in Berudale ; 79.
Ívarr geslingr, profast of Oslo ; 86.
Ívarr of Skeðjuhof ; 105, 126.
Ívarr grettir, son of Pal vágar-skalm ; 157.
Ívarr af Sundúi ; 198, 201.
Ívarr korni ; 202.
Ívarr Petrs son ; 203, 237.
Ívarr ungi ; 320.
Ívarr rófa ; 319.
Ívarr Bolla son ; 203.
Ívarr, a person ; 204.
Ívarr af Lofiði ; 319.
Ívarr hálm-hús ; 238.
Ívarr holmr ; 232, 323.
Ívarr dýri ; 232, 236.

J.

Jacob, jungherra, son to count Nicholas ; Magn. 8.
Jacob, archbishop of Lund, Denmark ; 285, 292, 298 (died 1274).
Jacob, bishop of Arús ; Magn. 8.
Jarmar, a Wendish chief of Rugen ; 293, 298 (died 1260).
Játgeirr skald, an Icelander ; 83, 196, 205, 216, 243.
Jóann þjóri ; Magn. 2, 4.
Jón, earl of Orkney, son of earl Harald ; 20, 45, 86, 101, 162, 169 (slain 1231).
Jón (Eogan of Argyle), king, son of Dungad ; 163, 259–265, 272, 320, 322.
Jón, king John of England ; 1 (died 1216).
Jófreyr (Geffroy), profastr in Túnsberg, afterwards bishop of Orkney ; 47, 86, 99 (died 1246).
Jó-grímr, a sailor ; 81.
Jón Philippus s., herra, Swedish prince ; Magn. 5, 8.
Jón, archbishop of Níðarós ; Magn. 6, 8 (died 1282).
Jón, bishop of Börglum, Denmark ; Magn. 8.
Jón Reginmoðu son ; Magn. 8.
Jón lítli, of Skáni ; Magn. 8.
Jón, son of count Alf ; 29.
Jón engill, a Swed. lord, father to Karl ; 280.
Jón of Austr-átt, father-in-law to Ásolf ; 194 (died 1214).
Jón, brother to archbishop Jacob ; 298.
Jón Orms son, of Oddi ; 55.
Jón sand-hafri ; 126.
Jón smæðra ; 203.
Jón í Hest-bæ ; 328.
Jón silki ; 203.
Jón prófastr son ; 193, 218, 219.
Jón hóglífi ; 319.
Jón ball-höfuð ; 326.
Jón svarti in Bjórey ; 203.
Jón, another person ; 203.
Jón tví-skafinn ; 243 ; Magn. 3.
Jón dróttning, a lender-man ; 253, 285, 319.
Jón Loðins son, a captain ; 285.
Jón stál, a lender-man ; 30, 45, 60, 86, 89.
Jón rödd ; 57.
Jón Sturlu s., an Icelander ; 270, 273.
Jón köttr ; 239.
Jón ómagi, a "gestr ;" 114.
Jón af Suðrheimum ; 222.
Jón murtr, son of Snorri Sturluson ; 59.
Jón kútr ; 75.
Jón-lánga líf ; 317, 319.
Jón ketlingr ; 155, 183.

Jón sylgja, son of Pál dalkr; 203.
Jón, a priest of Wermland; 109.
Josteinn þömb, a messenger; 20.
Jótar, the Jutes (verse); 278.
Jörundr, bishop of Holar, Iceland; 373.

K.

Kanga unga, a mistress to king Hacon; 109 (cp. Köngu-staðir, a place in Iceland).
Kári ein-hendi; 217.
Kári Eindriða son; 319.
Karl svangi, captain; 27, 36, 233.
Karl daufi, Swedish earl, father to Ulf fasi; 259.
Karl, herra, son of earl Ulf fasi; 274, 280.
Karl, herra, brother to Ulf fasi; 280; Magn. 8.
Karl kveisa, a Swed. lord, son of Jón engill; 280.
Karl marskalk, or marshall; Magn. 8.
Karls-höfuð, a man of Þrondheim; 326.
Katnesingar, the men of Caithness; 319; Magn. 2.
Katrin, Catharine, d. of king Valdemar Birgis son; Magn. 8.
Ketill staurr; 119.
Kirjalar, the Careles, people in Russia; 271.
Kjarnakr (Cernach), son of Machamal; 314.
Klemet (Clement), of Holm; 110, 120, 146, 239.
Klemet langi; 129, 319.
Klemet faðir; 198, 213.
Knarrar-Leifr, of Grœnland; 311.
Knútr Eiriks son, king of Sweden; 269.
Knútr langi, king of Sweden, father to Holmgeir; 262 (died 1234).
Knútr jungherra, later jarl, son of Frú Christina and earl Hakon galinn; 5, 29, 35, 87, 145 *sqq.*, 211 *sqq.*, 253, 309, 311 (died 1261).
Knútr Eiriks son, king of Sweden; 165 (died 1195).
Knútr, Swedish earl, son of Birgir brosa; 165.
Knútr, son of Magnus broki, of Sweden; 165, 269, 270, 274.
Knútr Valdemars son, king of Denmark; 243 (died 1202).
Koðran, father of Hrani, an Icelander; 282.
Kol-beinn hrúga (Cobbie Rowe), of the isle of Weir (*see* Orkn. S.); 171.
Kol-beinn, brother to Hanef; 169–173.
Kol-beinn in Rennadale, Orkney; 171.
Kol-beinn kettu-hryggr; 68, 150.
Kol-beinn Áslaks son; 319.
Kol-beinn riddari; 322.
Kol-beinn of Fyri; 110.
Kol-beinn Arnórs son, ungi, an Icelandic chief (*see* Sturl. S.); 180, 194, 244, 246.
Kol-beinn grön, an Icelander (*see* Sturl. S.); 276, 282.
Kol-björn rauði, a steward; 86.
Kol-björn, brother to Alf of Thornberg; 219.
Koli, bishop of Sudor, consecrated in 1210; *see* the Annals.
Konráðr, prince, son of emperor Frederick the 2nd; 275.
Kórs-bræðr, the chapter of Níðarós; 12 *pass.*
Kristín, Frú (lady Christina), daughter of Nikulás, m. (1) earl Hakon galin, (2) lagman Askel; 29, 154 *pass.* (died 1254).
Kristín, lady Christina, daughter of king Hakon Hakon son, m. a prince of Spain; 8, 178, 254, 287, 290, 294 (died 1262).
Kristín, Frú, Lady Christina, daughter of king Sverri; 1, 4 (died 1213).
Krist-menn, Kross-menn, a war cry; 229.

L.

Lafranz, Laurence, father to Philipus; 266.
Lafranz, bishop of Skara, Sweden; 274.
Lambi, prior of Elgisetr; 222.
Langlif, mother to Jón (daughter of earl Harald Maddad son?); 317.

Lauf-víkingar, poet. the "Leaf-wikings" = the Birchbones, Birkibeinar; 130 (verse).
Leifr, in Leifs-synir; 204.
Ljoxnu-sveinar, the men of the island Ljoxna; 202.
Loðinn, sira, a canon; 299, 302.
Loðinn Páls son, a captain (sveitarhöfðingi); 27, 36, 51, 71, 86.
Loðinn Gunna son, a lender-man; 36, 65, 71, 86, 219, 220, 253.
Loðinn staurr, a captain; 287, 306.
Loðinn leppr, a Norse lender-man; 290, 296, 312.
Lofuis, Lewis, brother to the king of Castile; 294.
Loptr of Skarð, an Icelander; 59.
Lucia, Lucy, St.; 330.
Lybiku-menn, the inhabitants of Lubeck; 256, 275.
Lögrétta, the legislature at the Althing of Iceland; 311.

M.

Machamal, father to Ciarnach; 314 (Machumel is also a place in Cantire; *see* a papal bull of 1247, in Munch's Chron. Manniæ).
Magnús minni-skjöldr, a Swedish noble; 29, 259.
Magnús broki, or brokki, of Sweden, son of earl Knút, and grandson to Birgir brosa; 165, 269, 270.
Magnús berfættr, king of Norway; 245, 326 (died 1103).
Magnús Erlings son, king of Norway; 28, 247, 251, 253 (died 1184).
Magnús Hákonar son, son of Hakon Hákon son, king of Norway; 194, 211, 275, 278, 291, 292 *sqq.* (died 1280).
Magnús Óláfs s., king of Man; 318, 323; Magn. 4 (died 1266).
Magnús jarl (I), St. Magnus, of Orkney; 265 (died 1116).
Magnús, earl (II.) of Orkney; 319 (died 1239.)
Magnús Gibbons s., (III), earl of Orkney (died 1273) *see* Ann. Reg.
Magnús Magnús son, earl (IV.) of Orkney; Magn. 8 (died 1284).
Magnús blað-stakkr, a ringleader of a band; 156.
Magnús Gizurar son, bishop of Skálaholt, Iceland; 180 (died 1237).
Magnús, bishop of Sweden; 274.
Magnús, duke, son of earl Birgi; Magn. 5–8.
Man-verjar, Manar-menn, Manar-byggjar, the Manx; 166, 167.
Margaðr or Murgaðr; 320, 323, 326.
Margareta, daughter of Nikulas in Gizki; Magn. 3.
Margrét, queen, widow of king Sverri; 1 (died 1209).
Margrét, queen, daughter of duke Skuli, m. king Hakon; 54, 56 *sqq.*, 207, 277, 309; Magn. 3 (died 1270).
Marka-menn, the men of the Markir, the Borderers; 107, 145.
Markus, bishop of Sudor; Magn. 8, p. 373, s.v. Frilluson (!).
Marteinn konungs-frændi, of Kinzarvík; 54, 86.
Marteinn, bishop of Bergen; 5.
Matheus, Mathew, a messenger from the German emperor; 243.
Matheus, a Swed. messenger; 266, 267.
Mauritius, a friar; Magn. 2, 3.
Melkolmr, Scot king (Canmore); 245.
Michjall (Mitchel), a Russian messenger; 271.
Missell (Michel), a Scotch knight; 307, 310.
Moises, father of Bjarni; 237.
Munan biskups son, a lender-man; 185, 210, 215, 253.
Murgaðr. *See* Margaðr (Gael. Murchadh).
Mylverjar, the islanders of the isle of Mull; 326.

N.

Nichulas. *See* Nikulas.
Nikulas (or Nichulas), bishop of Oslo, head of the party of Baglar; 3, 28, 40, 67, 86, 109, 118 (died May 9, 1225).
Nikulás, archdeacon; 86.
Nikulás Reiðars-bróðir; 127.
Nikulas kartr; 134; tartr; 319.
Nikulas, the son of Paul vága-skalm, a lender-man; 109, 111, 135, 138, 157, 176, 181, 191, 207, 209.
Nikulás, of Mói; 184.
Nikulas, of Gizki, son to Petr of Gizki, lender-man; 279, 319; Magn. 3.
Nikulas, son of Amundi Haralds son; 294.
Nikulas, bróðir, a friar and messenger; 304, 305.
Nikulas, count of Halland; Magn. 8.
Njall (Niall), father of Thorkel; 167.
Norð-lendingar, the men of Northern Iceland; 311.
Norð-menn, the Norsemen, Norwegians; 38, *pass.*
Noregs-menn, the Norwegians; 107.
Norrænn, Norse, Norwegian; 150 (verse); i Norænni tungu, of the Norse, Scandinavian, tongue; 291.

O.

Odda-verjar, the men of Oddi, in Iceland; 38.
Oddr, son of Eiric lati; 104.
Oddr Eiriks son, in Meðalbær, Wermland; 113, 183, 238.
Oddr Þórarins son, an Icelander (*see* Sturl. S.); 282, 283.
Oddr, of Sjöltum; 311.
Óðinn, Woden; 194.
Óláfr Guðröðar son, called svarti, king of Man; 163, 166, 167, 259.
Óláfr Tryggva son, king of Norway; 3.
Óláfr inn helgi, St. Olave, king and saint; 3, 6; his shrine; 198.
Óláfr, bishop of Greenland; 257.
Óláfr af Steini, Norse "stallare;" Magn. 5, 8.
Óláfr, prince, son of king Magnus Hakon son; 313; Magn. 6.
Óláfr af Vigdeild, a Norse chief; 198, 201, 205, 218, 233, 236.
Óláfr sund-ramr; 152.
Óláfr hvíta-skáld, an Icelandic poet (*see* Sturl. S.); 25, 180, 194.
Ólafr profastr, of Konunga hella; 86, 263.
Ólafr mókr, a steward; 49, 53, 86, 104.
Óláfr jarls-frændi, a captain; 50.
Óláfr Ingu son; 98, 109.
Óláfr kiðlings-múli; 237.
Óláfr Þóru son; 208.
Óláfr kábeinn; 208.
Ólafr Páls son, dálkr; 203.
Óláfr, a prince, son of king Hakon; 158.
Óláfr hvíti; 160.
Óláfr Fríðu son; 204.
Orkneyingar, the Orkneyers; 173, *sqq.*
Ormr Jóns son, of Breiðabolstað, Iceland; 55, 59. (*See* Sturl. S.)
Ormr, bishop of Oslo; 230, 246 (died 1244).
Ormr, abbot of Tunsberg; 86 = Ormr bishop of Oslo.
Ormr merkis-maðr; Magn. 8.
Órækja Snorra son (*see* Sturl. S.); 180, 187, 195, 244.
Óspakr (styled king, 167), called Suðreyski, turned out to be a son to Duggal, king of Sudor under the name of Hakon; 163, 165, 167 (died 1230).
Ótryggr, a bóndi; 149.
Óttarr snæ-kollr; 166 (called Snækollr son, 101).
Óttarr, master; 281.
Otto, son of duke Henry; 1 (died 1218).

P.

Páll Bálkar son, skipstjórnar-maðr; 166, 167.
Páll gás; 166, 171, *sqq.*, 220, 285, 306, 313.

Páll fliða, son of Nikulas, Páls s., Skopta s., a lender-man; 21, 22, 24, 86.
Páll vaga-skálm (better vága-, as it is spelt in the Annales Regii), a lender-man; 54, 60, 86, 176, 181 (died 1254).
Páll, bishop of Hamar; 178, 253, 276, 294 (died 1251).
Páll pottr; 201.
Páll dálkr; 203.
Páll lín-sauma, hirðmaðr and messenger; 300, 303.
Páll Magnús son; 311.
Páll súrr; 322, 326.]
Pérus (Pierre), a Scot knight; 326.
Pétr Stranga son, a Swed. magnat, father to Helena; 262.
Pétr steypir, sister-son to king Sverri, a Norse noble and crusader; 1 (died 1213).
Pétr, a supposed son of Andres skjaldarland, turned out to be earl Skúli's son; 164, 198, 238, 239 (slain 1240).
Pétr, son of Páll fliða, in Gizki, a lender-man; 86, 181, 196, 200, 205, 228, 253, 277, 279, 281.
Pétr of Húsa-stöðum, archbishop of Níðarós; 86, 100, 130, 159 (died 1226).
Pétr, bishop of Hamar; 276, 279, 290, 299 (died 1260).
Pétr, bishop of Bergen; 315, 331 (died 1270).
Pétr músi; 228.
Pétr, systur son Ívars; 237.
Philippus, of Swabia, Roman emperor; 1.
Philippus, duke; 1.
Philippus, Norse earl, afterwards king of the Baglar, m. Frú Christin Sverris d.; 3 *sqq.*, 26 (died 1217).
Philippus, herra, son of Lafranz, a Swedish noble, m. Helena daughter of Petr Stranga son; 262, 266, 272 (?), 274.
Philippus, Norse earl, who fell at Oslo, grandfather to the preceding; 262.
Philippus, herra, Swed. prince, son of king Knut langi, and brother to Holmgeir; 269, 272, 274.
Philippus Sæmundar son, Icelander; 270.
Philippus, Don, a Spanish prince; 294.
Predikarar, Dominicans; 225, 289.

R.

Rafn, one of earl John's murderers; 171.
Ragn-fríðr (called Rangrið, 254); duke Skúli's daughter; 214, 254.
Ragn-hildr, d. of Eirik stagbrell, granddaughter of earl Rögnvald; 163.
Ragn-hildr, Frú, lady R., mother to queen Margret, m. duke Skúli; 71, 214, 221, 254.
Rangríð. *See* Ragnfríð.
Raumar, the men of Raumaríki; 293 (verse).
Regin-móða, mother to Jón; Magn. 8.
Reiðarr sendimaðr, a Norse chief, sister son to king Sverri; 4 (died 1214).
Reiðarr dyn; 182.
Reið-úlfr Barða-bróðir, who saved king Ingi; 50.
Reið-úlfr gull-kroppr; 118.
Ribbungar, a Norse band or rebel party; 571–56.
Ríkarðr of Alimannia, brother to Henry III.; Magn. 5.
Ríkarðr, bishop of Sudor; 276.
Rikiza, daughter of earl Birgir of Sweden; 264, 268, 274, 277, 296.
Róaldr, brother to Ásolf stryck; 194.
Rói Hallkels son; 160, 191.
Rói, father to Eystein; 48, 109.
Rói konungs-frændi; 191.
Rólfr ketlingr; 172.
Rollant, earl of Galvei (Galloway), father to Alein; 163.
Rómaborgar-keisari, Roman emperor; 275.
Rudri (Ruaidhri), a Scot or Gælic maormor, father of Duggal; 259.
Rudri, a Scot noble and pirate; 321.
Rún-ólfr, a skutil-svein; 119.
Rygir, the inhabitants of Rygja-fylki, *q. v.*
Rögn-valdr (Reginald) Guðröðar son, the great wiking and king of Sudor, father to Guðrod svarti; 167 (fell 1229).

Rögnvaldr Hallkels son, a chieftain or the Baglar; 28, 32, 70.
Rögn-valdr, urka, a lender-man; 318, 319, 328.
Rögn-valdr jarl inn helgi, Orkney-earl; 169. (*See* Orkn. S.)
Rögnvaldz-ætt, the line of earl Rognvald; 169.

S.

Sancius, *i.e.*, Don Sancho, a Spanish prince, and archbishop elect of Toledo; 294.
Saxi af Haugi, of Heiðmörk, a lagman; 86, 95.
Saxi blað-spjót; 315.
Semingr, a steward; 3.
Serkir, the Saracens; 313 (verse).
Sigarr, of Brabant, a Southerner; 44.
Sig-hvatr Sturluson, an Icelandic chief (*see* Sturl. S.); 79, 180 (died 1238).
Sig-hvatr Böðvars son, an Icelander, brother to Thorgils skarði; 311, 313, 319 (died 1266).
Síg-ríðr, jarls-systir, an abbess of Reini, sister to earl Skúli; 71, 194.
Sig-ríðr, daughter to Knut Eric son king of Sweden; 165.
Sigurðr Jórsala-fari, Crusader, king of Norham; 288, 294 (died 1130).
Sigurðr lávarðr (lord S.), son of king Sverri; 2 (died 1200).
Sigurðr tafsi, (son of Eindriði peini), archbishop of Niðaros; 165, 168, 184, 214 *sqq.*, 222, 247, 253, 276 (died 1252).
Sigurðr, a Minorite; Magn. 2.
Sigurðr, abbot of Tautra; 86, 100.
Sigurðr, son of king Hacon and Kanga unga; 109, 189, 231, 253, 277, 282 (died March 6, 1254).
Sigurðr, son of archbishop Peter, a lender-man; 196, 205, 253.
Sigurðr Ribbungr, a pretender, a supposed son of Erling steinvegg, and chief of the Ribbungs; 27, 57 *sqq.* (died 1226).
Sigurðr sepill, a ship's captain; 48, 166, 167.
Sigurðr, son of Ívarr rófa; 319.
Sigurðr smiðr; 166, 167.
Sigurðr saltz-sáð; 202.
Sigurðr kerrir; 195.
Sigurðr hít; 201, 238, 243.
Sigurðr silki-auga; 282.
Sigurðr Tóla son; 201, 204.
Sigurðr, bróðir, friar or prior; 256, 291.
Sigurðr konungs-frændi; 1, 27, 43 (died 1217).
Sigurðr skjálgi; 7, 66, 233.
Sigurðr of Ónarheim (=Sigurðr konungs-frændi?); 22, 86.
Sigurðr Suðreyski; 320.
Sigurðr, a person; 160.
Sigurðr pertill; 203.
Sigurðr pakki; 201, 203.
Sigurðr pattin or pactin; 204.
Sig-valdi Skjálgs son; 172.
Sigvarðr, bishop of Skalholt, a Norseman; 270, 273, 282 (died . . .).
Símon kýr, a steward and lender-man; 48, 82, 86, 139, 160, 228 (died 1245).
Símon stuttr, a captain; 287, 320.
Símon of Vervíkr; 108.
Símon Predikari, a Dominican; 286, 290, 320.
Símon Mufort (*i.e.* Montfort), the English earl; Magn. 4.
Simon, bishop of Sudor. *See* the Annals, (died 1249).
Sjólendingar, the Zealanders, Denmark; 288.
Skagfirðingar, the men of Skagafjord, Iceland; 283.
Skagi skitráð, a Scotch steward; 167.
Skánungar, the men of Skáney (Scania), Denmark; 253 verse.
Skeggi, a priest; 55.
Sker-valdr skrukka; 3.
Sker-valdr, of Gaulardale; 17.
Skjálgr, father of Sigvaldi; 172.
Skotar, the Scots; and Skotzkr=Scottish; 167, 245, 314, *sqq.*
Skota-konungr, Scot-king; 245.
Skúli Bárðar son, earl and duke, a younger brother to king Ingi; 9, 12–242 *pass.* (died May 24, 1240).

Slítandi, an old Birkibein, a Shetlander; 73.
Slittungar, a band of rovers; 33, 34.
Smiðr sleppa; 58.
Snorri Sturlu son, the historian; 55, 59, 74, 180, 194, 195, 243, 257 (died 1241).
Snæ-kollr Gunna son (a kinsman to Svein Asleifs son?); 169–173, 208.
Sophia (Sufia), a Danish princess, sister to queen Ingiborg, m. Valdimar king of Sweden; 312; Magn. 8.
Soldán, the sultan of Tunis; 313.
Sóni síkr; 205, 235, 241.
Stefan Tumas-mágr; 243.
Stefnir (Stephen), master; 35.
Steinarr herka, captain; 319.
Stein-grímr stryllr; 24.
Stein-röðr, a priest; 146.
Stein-vör, an Icelandic lady; 297, 311.
Strangi, a Swedish noble, father to Peter; 262.
Sturla Þórðar son, the poet and historian (the author of Hákon Saga); 3, 25, 283, 311 (died 1284).
Sturla Sighvatz son, Icelandic chief. *See* Sturl. S.); 180, 187 (died 1238).
Sturla, son of Hrafn Oddz son, an Icelander; 313.
Sturlungar, the Icelandic family of that name; 195.
Styrr, a priest; 78.
Styrr, father to Gjarðar; 220.
Suðreyja-konungr, a king of Sudor; 163.
Suðreyíngar, the islanders of Sudor; 101, 167.
Suðr-menn, Southerners (Germans, &c.); 109, 193.
Sufia, *see* (Sophia).
Sumarliða-ætt = Dalverja ætt, *see* Orkn. Saga, the descendants of Somerled; 163.
Sumar-liði, king of Suðor, the founder of the Sumarliða ætt, kinsman to Duggal and Dungad; 163, 167.
Sumar-liði Hrólfs son; 171, 172.
Sunnifa, a saint (an Irish princess); 44; Magn. 6.
Sunn-lendingar, the people of South Iceland; 59, 300, 311.
Sveinn Sigurðar son; 81.
Sveinn, prior of Elgisetr; 86.
Sveinungr svarti; 167.
Svenskr, Swedish; 274.
Sverrir, king of Norway, grandfather to king Hakon; 1, 89–92, 228, 329, 332 (died March 9, 1202).
Sverrir, junkeri, son of king Hakon Hakons son; 296, 303 (died 1261).
Svíar, the Swedes; 243 *pass.*
Sygnir, the men of Sogn; 293, verse.
Sæmundr Jóns son, of Oddi, an Icelandic noble; 38, 55 (died 1222).
Sæmundar-synir (Harald and Philippus), the sons of the preceding; 270, 273.
Sönd-ólfr Hauks son; 57.
Sörkvir Karls son, king of Sweden; (died 1211).
Sörkvir sygna-kjúka; 166.
Sörkvir, bishop of Faroe; 86 (died 1237).
Sörli, archbishop of Niðaros; 276, 281 (died 1254).
Sörli, a Norse trader; 55 (died 1223).

T.

Tattarar, Tartarar, the Tartars or Mongolic tribes, appearing in Russia about the middle of the 13th century; 271, 280, 333.
Thomas, archbishop, Becket; 130 (died 1170).
Tobba (Tobit?) in Tobbu-synir; 82.
Tóli, father of Sigurd; 201.
Tumas, Thomas, in Tumas-mágr; 243.
Tumi, son of Sighvat-Sturlason; 79.

U.

Uffi dróttseti; Magn. 8.
Úlfr skygnir; 129.
Úlfr fasi, a Norseman; 201.
Úlfr fasi, a Swedish earl, son of earl Karl the Deaf; 259, 261, 274, 280; Magn. 8 (died 1248).

Úlfr Karls son, brother son to Ulf fasi; Magn. 8.
Upp-lendingar, the men of the Upplönd; 124.
Út-þrœndir, opp. to Inn-þrœndir; 12.

V.

Valdemar Knútz son (I), king of Denmark; 1, 243 (died 1182).
Valdemar gamli (*i.e.* the elder, or the father), king of Denmark, son of the preceding (died March 28, 1241); 84, 158, 243.
Valdemar ungi, (the younger W. or the son), prince, son of the preceding (died 1231).
Valdemar Birgis son (son of earl Birgi), king of Sweden; 269, 288; Magn. 5–8 (died 1302).
Valskr, Welsh, *i.e.*, French, or Romance; 294.
Vár-belgir, the party of duke Skuli; 185, 200–240.
Varteigingar or Varteigs-menn; 1.
Vergarðr Veradalr, a Norse noble; 12, 51, 52, 56, 72 (slain 1221).
Versir, the men of Vörs, Norway; 207.
Ver-dœlir, the inhabitants of Veradal; 75.
Vermar, the inhabitants of Wermland; 101, *sqq.*
Vé-seti, father of Harald; 120.
Vé-seti litli, brother to Algauti (ungi, 185); 197, 198, 201, 204, 218, 235, 238.
Vé-seti at Helli; 204, 287.
Vest-fyldir, the men of Westfold; 108.
Vest-firðingar, the men of Western Iceland; 311.
Víg-fúss Gunnsteins son, an Icelandic chief; 311.
Víg-leikr Prestz son, a messenger; 271, 220.
Víg-leikr Auðunnar son, stallari; Magn. 6, 8.
Vík-verir = Víkverjar; 108.
Vík-verjar, the inhabitants of the Norse province Vík the southerners of Norway); 64, *passim.*
Vil-hjálmr, Scot king, helgi (the Lion), father to Alexander; 245 (died 1215).
Vil-hjálmr (William, cardinal-bishop of Sabina); 248–258 (died 1248).
Vil-hjálmr, master, the king's chaplain, an Englishman; 210; = kapalin; 228.
Vil-hjálmr, of Torgar, a lender man *or* baron; 226, 232 (died 1240).
Vil-hjálmr, a messenger from the Roman emperor; 191.
Vil-mundr piltr; 184.
Vindir, the Wends, or Slavonians in South ern Baltic; 272.

Y.

Yngvi, a mythical king; 194 (verse).

Þ.

Þjófr, father to Arnfinn; 198.
Þóralli Ögurs son, a king's steward; 53.
Þór-alli, a page; 294.
Þór-alli hvíti, a hirðmaðr; 297 (= the preceding?).
Þórarinn, Icelander, the father of Þorvarð; 283.
Þor-bergr? a sailor; 81.
Þor-bergr, son of Þórir of Borri; 203.
Þor-björn of Lumalönd; 33, 34.
Þor-björn rígr; 78, 104.
Þor-björn slóði; 146.
Þor-brandr, svarti, a steward; 3.
Þórðr drafli, a captain; 50, 82.
Þórðr skotti, lagman; 86, 94.
Þórðr, priest, son of Eirik bági; 102.
Þórðr Austmaðr; 104.
Þórðr Sturlu son, brother to Snorri and father to Sturla the historian (*see* Sturl. S.); 180 (died 1237).
Þórðr kakali, an Icelandic chief (*see* Sturl. S.); 180, 194, 246, 248, 257, 268, 270, 276, 283, 285 (died 1256).
Þórðr, son of Friðrekr slafsi; 192.
Þórðr tönn; 203.
Þor-finnr Sigvalda son; 319.
Þor-finnr af Gyrvi; 222.

Þor-finnr illi; 50, 82.
Þor-geirr biskups-maðr, a king's steward; 53, 75, 78, 86, 126.
Þor-geirr, archdeacon; 86.
Þor-geirr rígr; 104.
Þor-geirr, a saint in Wermland; 117.
Þor-gils, bishop of Stavanger; 315, 329 (died 1276).
Þor-gils þúfu-skítr; 178.
Þor-gils gloppa; 326.
Þor-gils slyðra; 185, 238.
Þor-gils skarði, Böðvars son, Icelandic chief (*see* Sturl. S.); 270, 273, 276, 283, 297; Magn. 3 (died 1258).
Þórir (I.), archbishop of Niðaros (the first of that name); 4 (died 1214).
Þórir, sira, named the Þrænzki (II.), archbishop of Niðaros; 159, 160, 162, 165 (died 1230).
Þórir, abbot; 196.
Þórir, kanceller, chancellor; Magn. 8.
Þórir Ámunda son; 48.
Þórir flík; 83.
Þórir Guðmundar son, lagman of Upplond; 86, 96.
Þórir pæla; 129.
Þórir of Borri, brother to Vegarð Veradale; 203.
Þorir hrísbítr; 216.
Þórir knapr; 218.
Þórir mjóbeinn; 226.
Þórir tottr, an Icelander; 282.
Þórir Grips son, captain; 291.
Þor-kell, bishop of Oslo; 253, 263.
Þor kell Þormóðar son; 166.
Þor-kell (svarti?), one of earl John's murderers; 171.
Þor-kell Njáls son; 167.
Þor-laugr bósi; 232, 267, 285, 290, 294, 313, 325.
Þor-leifr brúðr; 57.
Þor-leifr, abbot of Holm; 319, 329.
Þor-leifr, master of Upplönd; 86.
Þor-leifr í Görðum Iceland (*see* Sturl. S.); 180, 194, 195, 257 (died 1257).
Þor-leikr (read Þorleifr?) spaki, of Oslo; 100.
Þor-móðr þing-skaun; 166.
Þor-móðr, son of Thorkel; 166, 167.
Þor-steinn Ámunda son, a lagman; 86.
Þor-steinn skeifla; 3.
Þor-steinn, a sailor; 81.
Þor-steinn heimnes, standard bearer to king Hakon; 147, 231, 235.
Þor-steinn kúgaðr; 217.
Þor-steinn, brother o Guthorm Gilla son; 319.
Þor-steinn bátr; 326.
Þor-valdr Gizurar son, an Icelandic noble; 59 (died 1235).
Þorvarðr Þórarins son, an Icelandic chief (*see* Sturl. S.); 283, 297, 311; Magn. 3.
Þróndr, a priest in Folkinsberg; 3.
Þrœndir, the inhabitants of Þrondheim; 2, *passim*.
Þýðeskir menn, Dutch, *i.e.*, Germans; 191, 256, 272.

Æ.

Æfa. *See* Öfurr.

Ö.

Öfurr, father of Botholf; 48.
Ög-mundr, standard bearer; 69.
Ög-mundr of Spánheim; 81.
Ög-mundr Ölmóðs son; 121, 123.
Ög-mundr kræki-danz, a lender-man; 196, 205, 210, 277, 285, 319, 326; Magn. 2.
Ög-mundr rostungr; 205.
Ögurr, father of Thoralli; 53.
Ölvir ilit-eitt; 166–172.
Öl-móðr, the father of Ögmund; 121.
Öndóttr skaka-lokkr; 182.
Önundr, bishop of Nerike, Sweden; Magn. 8.
Önundr, a standard bearer; 12.
Önundr Brynjolfs son, a captain; 109.
Örn-ólfr of Folavelli; 78.
Özurr gnit; 72.

b.—Names of ships, horses, swords.

Borgundar-bátr, a ship; 277.
Drag-mörk, a ship; 277.
Drekinn, a ship; 147, 277.
Fitja-brandr, a ship; 207 (from Fitjar in Stord, where she was built?).
Fótr, a horse; 238.
Gaut-stafr, a horse; 238.
Gull-bringa, a ship; 98, 207.
Gunnars-bátr, a ship; 277.
Hasaugu-búza, a ship; 67.
Holm-búza, a ship; 195.
Hug-ró, a ship; 207.
Kristz-súð (=Kross-súð ?) M. 8.
Kross-súð, a ship; 277.
Kúfin-hetta, a ship; 228.
Langi-Frjádagr, a ship; 176, 195.
Máriu-súð, a ship; 289.
Ógnar-brandr, a ship; 28.
Ólafs-súð, a ship; 179, 207, 277.
Oxi, a ship; 125, 166.
Rygja-brandr, a ship; 207, 277.
Sauðar-vömb, a ship; 295.
Skarði, a sword; 34.
Skeggi, a ship; 67.
Stokka-búza, a ship; 67.
Strinda-kolla, a ship; 195.
Sætta-spillir, a ship; 106, 125.
Vætta, a ship; 206.

c.—Sagas and poems.

Hákonar-kviða, a poem; 3.
Hátta-tal, a poem; 74.
Heilagra manna Sögur, Lives of Saints; 329.
Hrafns-mál, a poem; 318.
Konunga-tal = our present Fagrskinna, recension B.?, 329.
Látinu-bækr; 329;
Nýju-lög, inserted into the Gragas or the old code of laws for Frostaþing, 332.
Sverris Saga; 329, 330.

III.—*Nicknames.*

(*See* Names of Persons.)

Agða-nes (a place), *see* Auðgrimr.
Austan-sjór, Auðunn.
Bakka-kolfr, Guthormr.
Bági or Baggi, Eirikr.
Ball-höfuð, Jón.
Bana-maðr, Gunnarr.
Bátr, Þorsteinn.
Ber-fættr, Magnús.
Birki-beinn, *pass.*
Blað-spjót, Saxi.
Blað-stakkr, Magnús.
Blakkr, *see* Árni, Guðólfr.
Blokk, Ása.
Boddi, Ívarr.
Bósi, *see* Eirikr, Þórlaugr.
Bratti, *see* Bárðr, Hallvarðr.
Bri-steinn (place), Bárðr.
Brokki, Magnús.
Brosa, Birgir.
Brúðr, Þorleifr.
Buniarðr, Hallvarðr.
Bækill, Eindriði.
Ciriza, Eirikr.
Dalkr, *see* Óláfr, Páll.
Daufi, Karl.
Drafli, Þórðr.
Dregill, Eirikr.
Dróttning, Jón.
Dróttseti, Ulfr.
Dvergr, Eilífr.
Dynr, Reiðarr.
Dyntill, *see* Hávarðr, Herjólfr.
Dyntr, Áslákr.
Dúfa, Hákon.
Dýri, Ívarr.
Eiðungr, Guðleikr.
Ein-hendi, Kári.
Eisill or Eysill, Hákon.
Engill, Jón.
Faðir, Klemet.
Fasi, Ulfr.
Flekkr, Bárðr.
Fleskhun, Helgi.

Fliða, Páll.
Flík, Þórir.
Galinn, Hákon.
Gamli, *see* Valdemar, Hákon.
Gás, Páll.
Gauti, Gjafvaldr.
Geigr, Guðini.
Geslingr, Ívarr.
Gilli, Haraldr.
Gloppa, Þorgils.
Gnit, Özurr.
Gott-smjör, Gauti.
Grjón-bakr, Gunnarr.
Grá-barði, Guthormr.
Grettir, Ívarr.
Gríss, Hákon.
Grön, Kolbeinn.
Gull-kroppr, Reiðúlfr.
Gull-skór, Hallvarðr.
Gull-veggr, Eirikr.
Gums, Andres.
Guss, Áslákr.
Hali, Bárðr.
Hálm-hús, Ívarr.
Harmr, Ásvarðr.
Heggr, Guthormr.
Heim-nes (a place) Þorsteinn.
Helgi, *see* Óláfr, Hallvarðr, Columba, Magnus, Eirikr.
Heljar-dalr, Árni.
Herka, Steinarr.
Hestr, Bjarni.
Hít, Sigurðr.
Höglífi, Jón.
Hólmr, Ívarr.
Hringr, Erlingr.
Hrís-bítr, Þórir.
Hrúga, Kolbeinn.
Hvassi, Helgi.
Hvíti, *see* Andres, Eirikr, Grímr, Gunnólfr, Oláfr, Þóralli.
Hvíta-skáld, Ólafr.
Ignar-bakki (a place), Eirikr.
Ílli, Þorfinnr.
Íllt-eitt, Ölver.
Jóna-dalr, Guthormr.
Jórsala-fari, Sigurðr.
Ká-beinn, Ólafr.
Kakali, Þórðr.
Kartr, Nikulas.
Kaviss, Hakon.
Keikan, Grímr.
Keikr, Eilífr.
Kembir, Eilífr.
Keptr, Andres.
Kerrir, Sigurðr.
Ketlingr, *see* Rólfr, Jón.
Kettu-hryggr, Kolbeinn.
Kiðlings-múli, Oláfr.
Kifa, Eirikr.
Kikr, Gregorius.
Knapr, Þórir.
Knöttr, Finnr.
Kollr, Hávarðr.
Koppr or Kópr, Ásbjörn.
Korni, Ívarr.
Krúna, Eilífr.
Kræki-danz, Ögmundr.
Kurt, Hallvarðr.
Kúgaðr (=Gael. cogadh), Þorsteinn.
Kútr, Jón.
Kuza, Andres.
Kveisa, Karl.
Kýr, *see* Eilífr, Simon.
Köttr, Jón.
Langi, *see* Knútr, Clemet.
Lati, Eirikr.
Lávarðr, Sigurðr.
Leðrungr, Árni.
Leppr, Loðinn.
Limr, Bótolfr.
Ljóð-horn, Erlingr.
Lín-sauma, Páll.
Lítli, Veseti.
Lokkr, Bergþórr.
Lung-barðr, Einarr.
Magni, Grímr.
Marjall, Árni.
Minni-skjöldr, Magnús.
Mirman, Gunnarr.
Mjó-beinn, Þórir.
Mókr, Ólafr.
Mufort (Montfort), Simon.
Murtr, Jón.
Músi, Páll.
Nebbi, Ásbjörn.
Nef, Ivarr.
Ómagi, Jón.
Orri, Eysteinn.
Packi, *see* Björn, Sigurðr.
Pari, Eirikr.
Pattin, Sigurðr.
Peini, Eindriði.
Pertill, Sigurðr.
Pjonkr, Guthormr.
Piltr, Vilmundr.
Plyttr, Andres.
Posi, Arnbjörn.
Pottr, *see* Andrés, Páll.
Pæla, Þórir.
Rauðr, *see* Erlendr, Hallvarðr, Hakon, Helgi.
Remba, Ámundi.
Ribbungr, Sigurðr.
Rígr, *see* Þorgeirr, Þorbjörn.
Ringr, Eysteinn.
Rófa, *see* Árni, Ívarr.
Rostungr, Ögmundr.
Rödd, Jón.
Rúm-stafr, Erlingr.
Saltz-sáð, Sigurðr.
Sámr, Gunnarr.
Sand-hafri, Jón.
Sendi-maðr, Reiðarr.
Sepill, Sigurðr.
Síkr, Sóni.
Silki, Jón.
Silki-auga, Sigurðr.
Skaka-kollr, Öndóttr.
Skarði, Þorgils.
Skeifla, Þorsteinn.
Skitraðr, Skagi.
Skjaldar-band, Andres.
Skjalgi, Sigurd.
Skota, Eirikr.
Skol-beinn, Erlendr.
Skot, Heinrekr.
Skotti, Þórðr.
Skreiðungr, Guðleikr (=Eiðungr?).
Skrukka, Skervaldr.

Skrækr, Dungall.
Skygnir, Ulfr.
Skœla, Andres.
Slafsi, Friðrekr.
Sleppa, Smiðr.
Slóði, Þorbjörn.
Slyðra, Þorgils.
Slyngr, Arni.
Smiðr, Sigurðr.
Smjör-bakr, Einar.
Smjör-stakkr, Áslákr.
Smæðra, Jón.
Sneis, Guðleikr.
Snæ-kollr, Óttarr.
Spaki, Þorleikr.
Stag-brellr, Eirikr.
Stál, Jón.
Stand-veykr, Alfr.
Stangar-fylja, Haraldr.
Staurr, *see* Ketill, Loðinn.
Stein-veggr, Erlingr.
Steypir, Pétr.
Stilkr, Eirikr.
Stuttr, *see* Hallvarðr, Símon.
Stryckr, Ásólfr.
Stryllr, Steingrímr.
Sturla, Arni.
Súrr, Páll.
Sund-ramr, *see* Eysteinn, Ólafr.
Svaði, Hallvarðr.
Svangi, *see* Grímarr, Karl.
Svarti, *see* Guðröðr, Halfdan, Jón, Sveinungr, Þorbrandr.
Svæla, Arnbjörn.
Sygna-kjúka, Sörkvir.
Sylgja, Jón.
Sýri, Eysteinn.
Tafsi, Sigurðr.
Tanni, Bergþórr.
Tindr, Gunnarr.
Toppr, Eirikr.
Tottr, Þórir.
Tví-skafinn, Jón.
Tönn, Þórðr.
Ungi, *see* Bálki, Hánefr, Hákon, Ivarr, Kolbeinn, Kanga.
Urka, Rögnvaldr.
Út-vík, Ívarr.
Vága-skálm, Páll.
Vár-belgr, Gautr.
Vargr, Bárðr.
Vera-dalr (place) Vegarðr.
Vé-seti, Haraldr.
Þing-skaun, Þormóðr.
Þjóri, Jóann.
Þúfu-skítr, Þorgils.
Þömb, Jósteinn.

IV.—*A List illustrating Life and Customs.*

Address, king's, at a funeral, 207, 301.
Alarum bell, 230, 239.
Anchor, 141, 324.
Archbishop, election of, 40, 281.
Archer, 115.
Army, numbering five thousand, 280.
Arson, 113, 114, 117, 241.
Awnings pitched at night, 64.
Baking, 239.
Baron (lendr maðr), created, 59.
Bath, in tub, 329.
Battles, at Laka in the snow, 218, 219; in Osló, 228–237; at Largs during a gale, 324–26.
Berth-mates, 83.
Bishops, election of, 40, *pass.*
Black men, Ethiopians, 243.
Books, in Latin, 329; lives of saints, *id.*; in Norse, lives of kings, 329.
Bread and butter (klining, Norse dish), 4.
Bread of coarse flour, 4.
Bridal feast, 104, 128, 260, 274, 309.
Bridal journey, 290, 294, 306.
Bridges, of stocks of timber, 231, 281.
"Brote," felling of trees, a stratagem, 115.
Buckler, shield, 241.
Bull, papal, 247.
Burning of ships, 119.
Buzor, vessels, 69; English, 130.
Cask, escape in, by sea, 166.
Castle, fortress, a bishop's, 233; in isle of Bute, 167, 321; isle of Weir (Cobbie Rowe's), 171; Cantyre, 320.
Cattle, cargo of, 74; war contribution in, 288, 320.
Ceremonials, court, 253, 254.
Cheese and meal, 326.
Church to S. Olave, in Spain, 294.
Church-steeple, 157.
Cloister, arson of, 241.
Clubs (scytnings), 160, 194.
Comet, foreboding of war, 210.
Contribution, war, 70, 326.
Cooking in port, performed ashore, 167.
Coronation feast, 253–255, 310.

Crusade, pilgrimage to Palestine, 30, 53, 164; by eastern road viâ Russia (Dnieper), 81.
Date of a Saga given, 275.
Debates, speeches, addresses, 9–13, 16, 20, 21, 41, 42, 86–97, 134, 181, 186, 222, 224, 225, 247, 250 ff, 291.
Domesday of the isles west of Scotland, 322.
Dowry, 290.
Dragging ships overland from one loch to another, 49, 75, 78, 82, 128, 136, 147, 148, 151–153, 155.
Dream, king Alexander III., 265.
Dressing a corse, 330.
Drinking, revels, riots, 50–52, 71, 113, 170, 227 (crew drunk).
Duke, created, 190, Magn. 6.
Earl, nominated, 2, 11, 262, 297, Magn. 8.
Easterlings, Norse merchants in Iceland, 55, 59.
Eclipse of sun, 319.
Election, of king, in Eyra moot, 2, 5, 17, 199, 223; in Gula moot, 24; in Bergen, 225; in Hauga moot, 28, 32; in Borgar moot, 28; Hornbora moot, 28; in Eker isles, 292.
Embargo, a merchant vessel's, 195.
Embassy, 191, 243, 274.
Equipment, of the Scotch army, 326.
Espousals, 56, 309.
Expedition, piratical-merchant, to Permia (White Sea), 81.
Expedition to Western isles (year 1230), 166, 170; and again (1263), 318, 399.
Fable, 177.
Falsification of letters, 210.
Family, ancient extinct, Magn. 3.
Fancy or luxury articles, of English vessels in Bergen harbour, 260.
Felt hat, 186.
Fire from friction of a ship's cable, 278.
Fire, towns destroyed by, 54, 100, 260, 296.
Fiery cross, an arrow-message, 32, 105, 207.
Fleet, consisting of eleven vessels, 166; eighty, 167; twenty-thirty, 176; twenty-five, 208; forty (sixty, v. l.) 211; thirty, 262; fifty, 320; sixty, 323; three hundred-fifteen, 292; three hundred, 285; hundred and twenty, Magn. 8.
Foreign trade flourishing, 255.
Forests, wild, 112.
Foster brotherhood, 58.
Friars, Dominican, in Norway (A.D. 1240), 236; Greyfriars, Minorites, 320, 322.
Funeral, 242, 330, 331.
Gale, 324.
German merchants, 193.
Good men (nobles) of Orkney lost at sea, every hand, 173.
Guild, cross-guild, 238.
Hawking and hounds, sport, 288.
Hawks, as presents, 284, 313.
Herbs, rubbing the hand with, makes the hand fireproof, 44.
Home leave, given to the levy, 80, 205, 328.
Hooting and drawing swords at a moot, 32.
Hospice, in a wild forest, 112.
Hospital, 333.
Hostages, 75, 101, 117, 156, 268, 320.
Houses, 4; a lopt-stofa (upper store), undir klefi (cellar), 171; svalir (gallery), 189; parlour, 206.
Ice, 109, 111, 124 (year 1225).
Impediment of speech, 267.
Inheritance, degree of, 199.
Juggling, 33.
King's acts, summary of, 333.
Land-rent (landscyld), and levy (leiðangr), as royal revenues, 60, 61, 210.
Lanes (geilar) in a town, 234.
Launching a vessel, 209, 277.
Law, reform of, 255, 311, 332, 333.
Law-feuds, 178, 194.
Lawmen, 15; meeting of, 40.
Levy, 277, 289, 316, 317.
Letters, 15, 18–20, 28, 29, 34, 84, 98, 101, 106, 131, 143, 149, 183, 216, 275, 300, 311, 314.
Lightning, 260 (striking an English ceol in the harbour of Bergen, middle June, 1248).

Linen, 203, 288.
List of bishops, abbots, masters, lawmen, barons, stewards, 86, 253, Magn. 8.
Masts, taken down during rowing, 66 ; ice in the step of, 140.
Merchant vessels foundered, 38.
Merchant fleet, 285.
Message between king Hacon and the Scot king, 245.
Message to Iceland and Greenland, to take a king, 257.
Messengers, carrying presents from Orkney, 162 ; from Russia, 271.
Miles, leagues, 110.
Mocking names, 211, 288.
Moot, hirð-stefna, for electing a king, 12, 13, 15, 17, 20, 70, 79, 172 ; weapon-moot, 207 ; great moot in Bergen, 85 ff., 317 ; moot of Gula, held in Bergen on July 8th, 22.
Muster roll, aboard the king's vessel, 317.
Mythical stories referred to, 194.
Negotiation, peace, between Norway and Scotland, Magn. 1–4.
Nomination, of a king, 260.
Oath, on a book, 53 ; on St. Olave's shrine, 199, 223 ; of allegiance, 225, 311 ; henchmen's, 181.
Offering, at the altar, 39.
Ordeal, for paternity, 14, 43 – 45 ; abolished, 355.
Parable (dæmi-saga), 229.
Patriotic song, 59.
Personal appearance, 242, 265, 288, 311, 332.
Piers, in a town, 68, 69, 228, *pass.*
Pilgrimage, Palestine, *see* Crusade ; to Thomas à Becket's wake, 130.
Presents, exchanges of, 162, 293.
Procession to welcome the king, 39.
Proverbs, 126, 143, 229.
Punishment, flogging, and rack, 109 ; beheading, 172, 274, 298.
Ropes, of walrus, 236.
Race or roost, the Moska race, 81 ; in Pentland's firth, 327.
Rising or freeboard of a vessel nine ells (13½ feet) above water, 278.
Runes, a stick with runes on, 144.
Safe conduct, 323.
Sagas, cited, 10, 329.
Sail, painted, embroidered, 291.
Sailing, 188, 227, 318–327.
Saints, Norse, 44 ; of Wermland, 117.
Schooling, 8.
Seasons, good, early, 25, 231 ; rainy, 242.
Seating, at a feast, 254.
Shaving, beard, 329.
Shields, the gunwale from stem to stern bordered with shields during a gale, 106, 291.
Ships (each side), thirty-seven seated, 317 ; thirty-six seated, 195 ; thirty-two, 4 ; thirty, 291 ; twenty-nine, 181 ; twenty-six, 82 ; twenty-five, 28, 56, 249 ; tvítug-sessa, 18, 73, 74, 119, 258, 306 ; eighteen, 18 ; fourteen, 155 ; thirteen, 203 ; stór-skip (big craft) opposed to smá-skip or skútor (small craft), 66 ; lètti-skip, 74, 150 ; hleypi-skúta, 79 ; English yacht, 249 ; merchant ships, ships of burden, byrðing, 74, *pass.* ; cogs (German, English), 109, 124, 193, 256, 260, 273, 298 ; knörr, 79 ; two men pulling one oar (unusual), 66.
Shipbuilding, 132, 173, 176, 179, 277 ; scamped work, 132.
Ship, lost in Sumburgh roost, 261.
Skip-reida, 161.
Ships, leaky, 135.
Ship nails, 132.
Ship-shed (naust) used as banquet hall, 252.
Ship-wrights, 132.
Shrine, St. Olave's, 17, 198, 223 ; St. Magnus', 329.
Silk, gown, cushion, 207.
Silver, wrought, 203 ; plates, vessels, 210.
Sledging, joint horse and sledges in marching, 111.
Snow, drifts of, 3, 121, 123 ; battle in, 217–219.
Snow-shoes, 3.
Standard-bearer, 75.
Steward, king's, 53, 56, 62.
Stones, throwing of, in battle, 232.

Stores for a feast, wine and honey, sent for to England, 248.
Stretching a boy in play, one by feet, one by the head, so as to make him grow, 4.
Studies at school, 5.
Summer sets in on Saturday, 231.
Summons to a moot, 32.
Swords, 34.
Throne (hásæti), 13.
Treaty of submission to the king of Norway, 311.
Tribute, paid by the Lapps, 72; submitted to by Icelanders, 283, 311; Greenlanders, 311.
Truce, 28, 205.
Trumpet, blowing of, for collecting tolls at the pier, 232.
Trumpeter, 189, 232.
Vow, 227.
Wadmal, cloth, 38.
War-cry, 229.
"War-girdle," boards or hurdles put up for shelter along the gunwale during action, 67.
Watch, guard mounted, 110; sitting on the housetop, 121.
Weathercocks, on long-ships, 66, 291.
Wax, 288.
Whey and water, Norse beverage, 117, 249.
Wine, in casks, frozen, 113.

Errata to the Second Volume.

Page 12, line 11 from the bottom, del. the second comma.
„ 19, „ 13 from bottom, *for* "vr" *read* "vér."
„ 29, „ 6 from the bottom, *for* "einn" *read* "einu."
„ 33, in last line of ch. 31, *read* "at vel mundi."
„ 36, line 9 from the bottom, *for* "Hèt" *read* "Lèt."
„ 47, „ 12, *for* "haus" *read* "hans."
„ 56, last line, *read* "skúturnar."
„ 66, first word at the top, *for* "Þorbjörn" *read* "Þorgeirr."
„ „ line 19, *for* "Verdælir" *read* "Vardælir."
„ 75, line 12, *for* "Þórðr Guðm. s." *read* "Þórir Guðm."; *and* line 23, *for* "Sandbúi," *read* "Sundbúi."
„ 76, footnote 2, *for* "orskarð" *read* "orskurð."
„ 88, line 12 from bottom, *for* "jafnam" *read* "jafnan."
„ 100, „ 1, *for* "þeirra" *read* "þeirri."
„ 104, „ 14, *for* "Eirikr" *read* "Erlingr."
„ 144, „ 21, *read* "konungar."
„ 146, „ 20, *for* "norðr" *read* "norðan."
„ 183, „ 10 from bottom, *for* "pattin" *read* "pakki."
„ 184, „ 14, *for* "Óalfr" *read* "Óláfr."
„ 185, lines 9, 13, 24, *for* "Leirnes," *better* "Leifnes."?
„ 188, line 1 from bottom, *for* "Folldh." *read* "Holldh."
„ 192, „ 14, *for* "Bórðr" *read* "Bárðr."
„ 202, „ 10 from bottom, *for* "Styrkárs syni" *read* "Styrs syni."
„ 261, „ 18, *for* "som" *read* "son."
„ 263, „ 11, del. the comma after Þorlaugr."
„ 273, „ 18, *for* "Herviðar-sundi" *read* "Hermðar-sundi."
„ 282, in verse, *for* "Eiga sátuð" *read* "Eigi sátuð."
„ 283, line 3 from the bottom, *for* "ráði" *read* "láði."
„ 286, line 4 from the bottom, *for* "Rauða-sundi" *read* "Randa-sundi."
„ 288, line 14, *for* "ab" *read* "at."
„ 301, „ 5, *for* "Valinz" *read* "Palinz."
„ 328, footnote 1, *for* "4th of March" *read* "3rd of March."
„ 331, lines 12, 13, *read* "ok sídan vestr Friðareyjar-fiörð."
„ 353, ch. 329, line 2, *for* "kallaðr" *read* "kallzaðr."
„ 368, ch. 7, line 10, *after* "Orkadals" *add* "ok Gaulardals."
„ 448, *for* "Sotskel," *read* "Solskel."

LONDON: Printed by EYRE and SPOTTISWOODE,
Printers to the Queen's most Excellent Majesty.
For Her Majesty's Stationery Office.
[.—750.—8/87.]

CATALOGUE

OF

ENGLISH, SCOTCH, AND IRISH RECORD PUBLICATIONS,

REPORTS OF THE HISTORICAL MANUSCRIPTS COMMISSION,

AND

ANNUAL REPORTS OF THE DEPUTY KEEPER OF THE PUBLIC RECORDS,

Printed for

HER MAJESTY'S STATIONERY OFFICE,

And to be purchased,

Either directly or through any Bookseller, from

EYRE AND SPOTTISWOODE, EAST HARDING STREET, FLEET STREET, E.C., or

ADAM AND CHARLES BLACK, 6, NORTH BRIDGE, EDINBURGH; or

HODGES, FIGGIS, & Co., 104, GRAFTON STREET, DUBLIN.

CONTENTS.

Page

Calendars of State Papers, &c. - - - - - - 3

Chronicles and Memorials of Great Britain and Ireland during the Middle Ages - - - - - - - - 9

Publications of the Record Commissioners, &c. - - - - 27

Works Published in Photozincography - - - - - 29

Historical Manuscripts Commission - - - - - - 31

Reports of the Deputy Keeper of the Public Records - - - 35

Scotch Record Publications - - - - - - - 39

Irish Record Publications - - - - - - - 40

ENGLAND.

CALENDARS OF STATE PAPERS, &c.

[IMPERIAL 8vo., cloth. *Price* 15*s*. each Volume or Part.]

As far back as the year 1800, a Committee of the House of Commons recommended that Indexes and Calendars should be made to the Public Records, and thirty-six years afterwards another Committee of the House of Commons reiterated that recommendation in more forcible words; but it was not until the incorporation of the State Paper Office with the Public Record Office that the Master of the Rolls found himself in a position to take the necessary steps for carrying out the wishes of the House of Commons.

On 7 December 1855, he stated to the Lords of the Treasury that although "the Records, State Papers, and Documents in his charge constitute the most "complete and perfect series of their kind in the civilized world," and although "they are of the greatest value in a historical and constitutional point of view, "yet they are comparatively useless to the public, from the want of proper "Calendars and Indexes." Acting upon the recommendations of the Committees of the House of Commons above referred to, he suggested to the Lords of the Treasury that to effect the object he had in view it would be necessary for him to employ a few Persons fully qualified to perform the work which he contemplated.

Their Lordships assented to the necessity of having Calendars prepared and printed, and empowered the Master of the Rolls to take such steps as might be necessary for this purpose.

The following Works have been already published under the direction of the Master of the Rolls:—

CALENDARIUM GENEALOGICUM; for the Reigns of Henry III. and Edward I. *Edited by* CHARLES ROBERTS, Esq., Secretary of the Public Record Office, 2 Vols. 1865.

This is a work of great value for elucidating the early history of our nobility and landed gentry.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGNS OF EDWARD VI., MARY, ELIZABETH, and JAMES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* ROBERT LEMON, Esq., F.S.A. (Vols. I. and II.), *and by* MARY ANNE EVERETT GREEN, (Vols. III.–XII.). 1856–1872.

Vol. I.—1547–1580.
Vol. II.—1581–1590.
Vol. III.—1591–1594.
Vol. IV.—1595–1597.
Vol. V.—1598–1601.
Vol. VI.—1601–1603, with Addenda, 1547–1565.
Vol. VII.—Addenda, 1566–1579.
Vol. VIII.—1603–1610.
Vol. IX.—1611–1618.
Vol. X.—1619–1623.
Vol. XI.—1623–1625, with Addenda, 1603–1625.
Vol. XII.—Addenda, 1580–1625.

These Calendars render accessible to investigation a large and important mass of historical materials. The Northern Rebellion of 1566-67; the plots of the Catholic fugitives in the Low Countries; numerous designs against Queen Elizabeth and in favour of a Catholic succession; the Gunpowder-plot; the rise and fall of Somerset; the Overbury murder; the disgrace of Sir Edward

Coke; the rise of the Duke of Buckingham, &c., and numerous other subjects, few of which have been previously known.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* JOHN BRUCE, Esq., F.S.A., (Vols. I.–XII.); *by* JOHN BRUCE, Esq., F.S.A., and WILLIAM DOUGLAS HAMILTON, Esq., F.S.A., (Vol. XIII.); and *by* WILLIAM DOUGLAS HAMILTON, Esq., F.S.A., (Vols. XIV.–XVII.). 1858–1882.

Vol. I.—1625–1626.
Vol. II.—1627–1628.
Vol. III.—1628–1629.
Vol. IV.—1629–1631.
Vol. V.—1631–1633.
Vol. VI.—1633–1634.
Vol. VII.—1634–1635.
Vol. VIII.—1635.
Vol. IX.—1635–1636.
Vol. X.—1636–1637.
Vol. XI.—1637.
Vol. XII.—1637–1638.
Vol. XIII.—1638–1639.
Vol. XIV.—1639.
Vol. XV.—1639–1640.
Vol. XVI.—1640.
Vol. XVII.—1640–41.
Vol. XVIII.—1641–43.

This Calendar presents notices of a large number of original documents of great value to all inquirers relative to the history of the period to which it refers, many hitherto unknown.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, DURING THE COMMONWEALTH, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARY ANNE EVERETT GREEN. 1875–1885.

Vol. I.—1649–1649.
Vol. II.—1650.
Vol. III.—1651.
Vol. IV.—1651–1652.
Vol. V.—1652–1653.
Vol. VI.—1653–1654.
Vol. VII.—1654.
Vol. VIII.—1655.
Vol. IX.—1655–1656.
Vol. X.—1656–1657.
Vol. XI.—1657–1658.
Vol. XII.—1658–1659.
Vol. XIII.—1659–1660.

This Calendar is in continuation of those during the reigns from Edward VI. to Charles I., and contains a mass of new information.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES II., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARY ANNE EVERETT GREEN. 1860–1866.

Vol. I.—1660–1661.
Vol. II.—1661–1662.
Vol. III.—1663–1664.
Vol. IV.—1664–1665.
Vol. V.—1665–1666.
Vol. VI.—1666–1667.
Vol. VII.—1667.

CALENDAR OF HOME OFFICE PAPERS OF THE REIGN OF GEORGE III., preserved in Her Majesty's Public Record Office. Vols. I. and II. *Edited by* JOSEPH REDINGTON, Esq. 1878–1879. Vol. III. *Edited by* RICHARD ARTHUR ROBERTS, Esq., Barrister-at-Law. 1881.

Vol. I.—1760 (25 Oct.)–1765.
Vol. II.—1766–1769.
Vol. III.—1770–1772.

These are the first three volumes of the modern series of Domestic Papers, commencing with the accession of George III.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to SCOTLAND, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARKHAM JOHN THORPE, Esq., of St. Edmund Hall, Oxford. 1858.

Vol. I., the Scottish Series, of the Reigns of Henry VIII., Edward VI., Mary, and Elizabeth, 1509-1589.

Vol. II., the Scottish Series, of the Reign of Elizabeth, 1589–1603; an Appendix to the Scottish Series, 1543–1592; and the State Papers relating to Mary Queen of Scots.

These volumes relate to Scotland, between 1509 and 1603. In the second volume are Papers relating to Mary Queen of Scots during her Detention in England, 1568–1587.

CALENDAR OF DOCUMENTS relating to IRELAND, in Her Majesty's Public Record Office, London. *Edited by* HENRY SAVAGE SWEETMAN, Esq., B.A., Trinity College, Dublin, Barrister-at-Law (Ireland); *continued by* GUSTAVUS FREDERICK HANDCOCK, Esq. 1875–1886.

Vol. I.—1171–1251.
Vol. II.—1252–1284.
Vol. III.—1285–1292.
Vol. IV.—1293–1301.
Vol. V.—1302–1307.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to IRELAND, OF THE REIGNS OF HENRY VIII., EDWARD VI., MARY, AND ELIZABETH, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* HANS CLAUDE HAMILTON, Esq., F.S.A. 1860–1885.

Vol. I.—1509–1573.
Vol. II.—1574–1585.
Vol. III.—1586–1588.
Vol. IV.—1588–1592.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to IRELAND, OF THE REIGN OF JAMES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by* the Rev. C. W. RUSSELL, D.D., and JOHN P. PRENDERGAST, Esq., Barrister-at-Law. 1872–1880.

Vol. I.—1603–1606.
Vol. II.—1606–1608.
Vol. III.—1608–1610.
Vol. IV.—1611–1614.
Vol. V.—1615–1625.

This series is in continuation of the Irish State Papers commencing with the reign of Henry VIII.; but for the reign of James I., the Papers are not confined to those in the Public Record Office, London.

CALENDAR OF STATE PAPERS, COLONIAL SERIES, preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by* W. NOEL SAINSBURY, Esq. 1860–1884.

Vol. I.—America and West Indies, 1574–1660.
Vol. II.—East Indies, China, and Japan, 1513–1616.
Vol. III.—East Indies, China, and Japan, 1617–1621.
Vol. IV.—East Indies, China, and Japan, 1622–1624.
Vol. V.—America and West Indies, 1661–1668.
Vol. VI.—East Indies, 1625–1629.

These volumes include an analysis of early Colonial Papers in the Public Record Office, the India Office, and the British Museum.

CALENDAR OF LETTERS AND PAPERS, FOREIGN AND DOMESTIC, OF THE REIGN OF HENRY VIII., preserved in Her Majesty's Public Record Office, the British Museum, &c. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London (Vols. I.–IV.); and *by* JAMES GAIRDNER, Esq., (Vols. V., VI., VII., VIII., and IX.) 1862–1886.

Vol. I.—1509–1514.
Vol. II. (in Two Parts)—1515–1518.
Vol. III. (in Two Parts)—1519–1523.
Vol. IV.—Introduction.
Vol. IV., Part 1.—1524–1526.
Vol. IV., Part 2.—1526–1528.
Vol. IV., Part 3.—1529–1530.
Vol. V.—1531–1532.
Vol. VI.—1533.
Vol. VII.—1534.
Vol. VIII.—1535, to July.
Vol. IX.—1535, Aug. to Dec.
Vol. X.—1536, Jan. to June.

These volumes contain summaries of all State Papers and Correspondence relating to the reign of Henry VIII., in the Public Record Office, of those formerly in the State Paper Office, in the British Museum, the Libraries of Oxford and Cambridge, and other Public Libraries; and of all letters that have appeared in print in the works of Burnet, Strype, and others. Whatever authentic original material exists in England relative to the religious, political, parliamentary, or social history of the country during the reign of Henry VIII., whether despatches of ambassadors, or proceedings of the army, navy, treasury, or ordnance, or records of Parliament, appointments of officers, grants from the Crown, &c., will be found calendared in these volumes.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF EDWARD VI., preserved in Her Majesty's Public Record Office. 1547–1553. *Edited by* W. B. TURNBULL, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law, &c. 1861.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF MARY, preserved in Her Majesty's Public Record Office. 1553–1558. *Edited by* W. B. TURNBULL, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law, &c. 1861.

The two preceding volumes exhibit the negotiations of the English ambassadors with the courts of the Emperor Charles V. of Germany, of Henry II. of France, and of Philip II. of Spain. The affairs of several of the minor continental states also find various incidental illustrations of much interest. The Papers descriptive of the circumstances which attended the loss of Calais merit a special notice; while the progress of the wars in the north of France, into which England was dragged by her union with Spain, is narrated at some length. These volumes treat only of the relations of England with foreign powers.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF ELIZABETH, preserved in Her Majesty's Public Record Office, &c. *Edited by* the Rev. JOSEPH STEVENSON, M.A., of University College, Durham, (Vols. I.–VII.), and ALLAN JAMES CROSBY, Esq., M.A., Barrister-at-Law, (Vols. VIII.–XI.) 1863–1880.

Vol. I.—1558–1559.
Vol. II.—1559–1560.
Vol. III.—1560–1561.
Vol. IV.—1561–1562.
Vol. V.—1562.
Vol. VI.—1563.
Vol. VII.—1564–1565.
Vol. VIII.—1566–1568.
Vol. IX.—1569–1571.
Vol. X.—1572–1574.
Vol. XI.—1575–1577.

These volumes contain a Calendar of the Foreign Correspondence during the early portion of the reign of Elizabeth. They illustrate not only the external but also the domestic affairs of Foreign Countries during that period.

CALENDAR OF TREASURY PAPERS, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* JOSEPH REDINGTON, Esq. 1868–1883.

Vol. I.—1557–1696.
Vol. II.—1697–1702.
Vol. III.—1702–1707.
Vol. IV.—1708–1714.
Vol. V.—1714–1719.

The above Papers connected with the affairs of the Treasury comprise petitions, reports, and other documents relating to services rendered to the State, grants of money and pensions, appointments to offices, remissions of fines and duties, &c. They illustrate civil and military events, finance, the administration in Ireland and the Colonies, &c., and afford information nowhere else recorded.

CALENDAR OF THE CAREW PAPERS, preserved in the Lambeth Library. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London; and WILLIAM BULLEN, Esq. 1867–1873.

Vol. I.—1515–1574.
Vol. II.—1575–1588.
Vol. III.—1589–1600.
Vol. IV.—1601–1603.
Vol. V.—Book of Howth; Miscellaneous.
Vol. VI.—1603–1624.

The Carew Papers relating to Ireland, in the Lambeth Library, are unique and of great importance to all students of Irish history.

CALENDAR OF LETTERS, DESPATCHES, AND STATE PAPERS, relating to the Negotiations between England and Spain, preserved in the Archives at Simancas, and elsewhere. *Edited by* G. A. BERGENROTH. 1862–1868.

Vol. I.—Hen. VII.—1485–1509.
Vol. II.—Hen. VIII.—1509–1525.
Supplement to Vol. I. and Vol. II.

Mr. Bergenroth was engaged in compiling a Calendar of the Papers relating to England preserved in the archives of Simancas in Spain and the corresponding portion removed from Simancas to Paris. Mr. Bergenroth also visited Madrid, and examined the Papers there, bearing on the reign of Henry VIII. The first volume contains the Spanish Papers of the reign of Henry VII.; the second volume, those of the first portion of the reign of Henry VIII. The Supplement contains new information relating to the private life of Queen Katherine of England; and to the projected marriage of Henry VII. with Queen Juana, widow of King Philip of Castile, and mother of the Emperor Charles V.

CALENDAR OF LETTERS, DESPATCHES, AND STATE PAPERS, relating to the Negotiations between England and Spain, preserved in the Archives at Simancas, and elsewhere. *Edited by* DON PASCUAL DE GAYANGOS. 1873–1886.

Vol. III., Part 1.—Hen. VIII.—1525–1526.
Vol. III., Part 2.—Hen. VIII.—1527–1529.
Vol. IV., Part 1.—Hen. VIII.—1529–1530.
Vol. IV., Part 2.—Hen. VIII.—1531–1533.
Vol. IV., Part 2.—*continued*.—Hen. VIII.—1531–1533.
Vol. V., Part 1.—Hen. VIII.—1534–1536.

Upon the death of Mr. Bergenroth, Don Pascual de Gayangos was appointed to continue the Calendar of the Spanish State Papers. He has pursued a similar plan to that of his predecessor, but has been able to add much valuable matter from Brussels and Vienna, with which Mr. Bergenroth was unacquainted.

CALENDAR OF STATE PAPERS AND MANUSCRIPTS, relating to ENGLISH AFFAIRS, preserved in the Archives of Venice, &c. *Edited by* RAWDON BROWN, Esq. 1864–1884.

Vol. I.—1202–1509.
Vol. II.—1509–1519.
Vol. III.—1520–1526.
Vol. IV.—1527–1533.
Vol. V.—1534–1554.
Vol. VI., Part I.—1555–1556.
Vol. VI., Part II.—1556–1557.
Vol. VI., Part III.—1557–1558.

Mr. Rawdon Brown's researches have brought to light a number of valuable documents relating to various periods of English history ; his contributions to historical literature are of the most interesting and important character.

SYLLABUS, IN ENGLISH, OF RYMER'S FŒDERA. *By* Sir THOMAS DUFFUS HARDY, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records. Vol. I.—Will. I.–Edw. III., 1066–1377. Vol. II.—Ric. II.–Chas. II. 1377–1654. Vol. III., Appendix and Index. 1869–1385.

The "Fœdera," or "Rymer's Fœdera," is a collection of miscellaneous documents illustrative of the History of Great Britain and Ireland, from the Norman Conquest to the reign of Charles II. Several editions of the "Fœdera" have been published, and the present Syllabus was undertaken to make the contents of this great National Work more generally known.

REPORT OF THE DEPUTY KEEPER OF THE PUBLIC RECORDS AND THE REV. J. S. BREWER TO THE MASTER OF THE ROLLS, upon the Carte and Carew Papers in the Bodleian and Lambeth Libraries. 1864. *Price* 2*s*. 6*d*.

REPORT OF THE DEPUTY KEEPER OF THE PUBLIC RECORDS TO THE MASTER OF THE ROLLS, upon the Documents in the Archives and Public Libraries of Venice. 1866. *Price* 2*s*. 6*d*.

In the Press.

Calendar of State Papers and Manuscripts, relating to English Affairs, preserved in the Archives of Venice, &c. Vol. VII.—1559, &c.

Calendar of Letters, Despatches, and State Papers, relating to the Negotiations between England and Spain, preserved in the Archives at Simancas, and elsewhere. *Edited by* Don Pascual de Gayangos. Vol. V., Part 2.—1537, &c.

Calendar of State Papers, Domestic Series, during the Commonwealth, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* Mary Anne Everett Green. Vol. XIV.

Calendar of State Papers relating to Ireland, of the Reign of Elizabeth, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* Hans Claude Hamilton, Esq., F.S.A. Vol. V.—1592–1594.

Calendar of State Papers, Domestic Series, of the Reign of Charles I., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* William Douglas Hamilton, Esq., F.S.A. Vol. XIX.—1644, &c.

Calendar of State Papers, Colonial Series, preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by* W. Noel Sainsbury, Esq. Vol. VII.—America and West Indies, 1669.

Calendar of Treasury Papers, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* Joseph Redington, Esq. Vol. VI.—1720, &c.

Calendar of Letters and Papers, Foreign and Domestic, of the Reign of Henry VIII., preserved in Her Majesty's Public Record Office, the British Museum, &c. *Edited by* James Gairdner, Esq. Vol. XI.—1536.

In Progress.

Calendar of State Papers, Domestic Series, during the Commonwealth, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* Mary Anne Everett Green. Vol. XV.

Calendar of Letters and Papers, Foreign and Domestic, of the Reign of Henry VIII., preserved in Her Majesty's Public Record Office, the British Museum, &c. *Edited by* James Gairdner, Esq. Vol. XII.—1537.

Calendar of State Papers, Colonial Series, preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by* W. Noel Sainsbury, Esq. Vol. VIII.—East Indies, 1630, &c.

Calendar of Treasury Papers, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* Joseph Redington, Esq. Vol. VII.

Calendar of State Papers, Domestic Series, of the Reign of Charles I., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* William Douglas Hamilton, Esq., F.S.A. Vol. XX.

THE CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN AND IRELAND DURING THE MIDDLE AGES.

[Royal 8vo. half-bound. *Price* 10*s.* each Volume or Part.]

On 25 July 1822, the House of Commons presented an address to the Crown, stating that the editions of the works of our ancient historians were inconvenient and defective; that many of their writings still remained in manuscript, and, in some cases, in a single copy only. They added, "that an uniform and convenient edition of the whole, published under His Majesty's royal sanction, would be an undertaking honourable to His Majesty's reign, and conducive to the advancement of historical and constitutional knowledge; that the House therefore humbly besought His Majesty, that He would be graciously pleased to give such directions as His Majesty, in His wisdom, might think fit, for the publication of a complete edition of the ancient historians of this realm, and assured His Majesty that whatever expense might be necessary for this purpose would be made good."

The Master of the Rolls, being very desirous that effect should be given to the resolution of the House of Commons, submitted to Her Majesty's Treasury in 1857 a plan for the publication of the ancient chronicles and memorials of the United Kingdom, and it was adopted accordingly. In selecting these works, it was considered right, in the first instance, to give preference to those of which the manuscripts were unique, or the materials of which would help to fill up blanks in English history for which no satisfactory and authentic information hitherto existed in any accessible form. One great object the Master of the Rolls had in view was to form a *corpus historicum* within reasonable limits, and which should be as complete as possible. In a subject of so vast a range, it was important that the historical student should be able to select such volumes as conformed with his own peculiar tastes and studies, and not be put to the expense of purchasing the whole collection; an inconvenience inseparable from any other plan than that which has been in this instance adopted.

Of the Chronicles and Memorials, the following volumes have been published. They embrace the period from the earliest time of British history down to the end of the reign of Henry VII.

---

1. The Chronicle of England, by John Capgrave. *Edited by* the Rev. F. C. Hingeston, M.A., of Exeter College, Oxford. 1858.

   Capgrave was prior of Lynn, in Norfolk, and provincial of the order of the Friars Hermits of England shortly before the year 1464. His Chronicle extends from the creation of the world to the year 1417. As a record of the language spoken in Norfolk (being written in English), it is of considerable value.

2. Chronicon Monasterii de Abingdon. Vols. I. and II. *Edited by* the Rev. Joseph Stevenson, M.A., of University College, Durham, and Vicar of Leighton Buzzard. 1858.

   This Chronicle traces the history of the great Benedictine monastery of Abingdon in Berkshire, from its foundation by King Ina of Wessex, to the reign of Richard I., shortly after which period the present narrative was drawn up by an inmate of the establishment. The author had access to the title-deeds of the house; and incorporates into his history various charters of the Saxon kings, of great importance as illustrating not only the history of the locality but that of the kingdom. The work is printed for the first time.

3. Lives of Edward the Confessor. I.—La Estoire de Seint Aedward le Rei II.—Vita Beati Edvardi Regis et Confessoris. III.—Vita Æduuardi Regis qui apud Westmonasterium requiescit. *Edited by* Henry Richards Luard, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge. 1858.

The first is a poem in Norman French, containing 4,686 lines, addressed to Alianor, Queen of Henry III., probably written in 1245, on the restoration of the church of Westminster. Nothing is known of the author. The second is an anonymous poem, containing 536 lines, written between 1440 and 1450, by command of Henry VI., to whom it is dedicated. It does not throw any new light on the reign of Edward the Confessor, but is valuable as a specimen of the Latin poetry of the time. The third, also by an anonymous author, was apparently written for Queen Edith, between 1066 and 1074, during the pressure of the suffering brought on the Saxons by the Norman conquest. It notices many facts not found in other writers, and some which differ considerably from the usual accounts.

4. Monumenta Franciscana. Vol. I.—Thomas de Eccleston de Adventu Fratrum Minorum in Angliam. Adæ de Marisco Epistolæ. Registrum Fratrum Minorum Londoniæ. *Edited by* J. S. Brewer, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. Vol. II.—De Adventu Minorum; re-edited, with additions. Chronicle of the Grey Friars. The ancient English version of the Rule of St. Francis. Abbreviatio Statutorum, 1451, &c. *Edited by* Richard Howlett, Esq., of the Middle Temple, Barrister-at-Law. 1858, 1882.

The first volume contains original materials for the history of the settlement of the order of Saint Francis in England, the letters of Adam de Marisco, and other papers connected with the foundation and diffusion of this great body. It was the aim of the editor to collect whatever historical information could be found in this country, towards illustrating a period of the national history for which only scanty materials exist. None of these have been before printed. The second volume contains materials found, since the first volume was published, among the MSS. of Sir Charles Isham, and in various libraries.

5. Fasciculi Zizaniorum Magistri Johannis Wyclif cum Tritico. Ascribed to Thomas Netter, of Walden, Provincial of the Carmelite Order in England, and Confessor to King Henry the Fifth. *Edited by* the Rev. W. W. Shirley, M.A., Tutor and late Fellow of Wadham College, Oxford. 1858.

This work derives its principal value from being the only contemporaneous account of the rise of the Lollards. When written, the disputes of the schoolmen had been extended to the field of theology, and they appear both in the writings of Wycliff and in those of his adversaries. Wycliff's little bundles of tares are not less metaphysical than theological, and the conflict between Nominalists and Realists rages side by side with the conflict between the different interpreters of Scripture. The work gives a good idea of the controversies at the end of the 14th and the beginning of the 15th centuries.

6. The Buik of the Croniclis of Scotland; or, A Metrical Version of the History of Hector Boece; by William Stewart. Vols. I., II., and III. *Edited by* W. B. Turnbull, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law, 1858.

This is a metrical translation of a Latin Prose Chronicle, written in the first half of the 16th century. The narrative begins with the earliest legends and ends with the death of James I. of Scotland, and the "evil ending of the traitors that slew him." Strict accuracy of statement is not to be looked for; but the stories of the colonization of Spain, Ireland, and Scotland are interesting if not true; and the chronicle reflects the manners, sentiments, and character of the age in which it was composed. The peculiarities of the Scottish dialect are well illustrated in this version, and the student of language will find ample materials for comparison with the English dialects of the same period, and with modern lowland Scotch.

7. Johannis Cabgrave Liber de Illustribus Henricis. *Edited by* the Rev. F. C. Hingeston, M.A., of Exeter College, Oxford. 1858.

This work is dedicated to Henry VI. of England, who appears to have been, in the author's estimation, the greatest of all the Henries. It is divided into three parts, each having a separate dedication. The first part relates only to the history of the Empire, from the election of Henry I., the Fowler, to the end of the reign of the Emperor Henry VI. The second part is devoted to English history, from the accession of Henry I. in 1100, to 1446, which was the twenty-fourth year of the reign of Henry VI. The third part contains the lives of illustrious men who have borne the name of Henry in various parts of the world. Capgrave was borne in 1393, in the reign of Richard II., and lived during the Wars of the Roses, for which period his work is of some value.

8. Historia Monasterii S. Augustini Cantuariensis, by Thomas of Elmham, formerly Monk and Treasurer of that Foundation. *Edited by* Charles Hardwick, M.A., Fellow of St. Catharine's Hall, and Christian Advocate in the University of Cambridge. 1858.

This history extends from the arrival of St. Augustine in Kent until 1191. Prefixed is a chronology as far as 1418, which shows in outline what was to have been the character of the work when completed. The only copy known is in the possession of Trinity Hall, Cambridge. The author was connected with Norfolk, and most probably with Elmham, whence he derived his name.

9. Eulogium (Historiarum sive Temporis): Chronicon ab Orbe condito usque ad Annum Domini 1366; a Monacho quodam Malmesbiriensi exaratum. Vols. I., II., and III. *Edited by* F. S. Haydon, Esq., B.A. 1858–1863.

This is a Latin Chronicle extending from the Creation to the latter part of the reign of Edward III., and written by a monk of the Abbey of Malmesbury, in Wiltshire, about the year 1367. A continuation, carrying the history of England down to the year 1413, was added in the former half of the fifteenth century by an author whose name is not known. The original Chronicle is divided into five books, and contains a history of the world generally, but more especially of England to the year 1366. The continuation extends the history down to the coronation of Henry V. The Eulogium itself is chiefly valuable as containing a history, by a contemporary, of the period between 1356 and 1366. The notices of events appear to have been written very soon after their occurrence. Among other interesting matter, the Chronicle contains a diary of the Poitiers campaign, evidently furnished by some person who accompanied the army of the Black Prince. The continuation of the Chronicle is also the work of a contemporary, and gives a very interesting account of the reigns of Richard II. and Henry IV. It is believed to be the earliest authority for the statement that the latter monarch died in the Jerusalem Chamber at Westminster.

10. Memorials of Henry the Seventh: Bernardi Andreæ Tholosatis Vita Regis Henrici Septimi; necnon alia quædam ad eundem Regem spectantia. *Edited by* James Gairdner, Esq. 1858.

The contents of this volume are—(1) a life of Henry VII., by his poet laureate and historiographer, Bernard André, of Toulouse, with some compositions in verse, of which he is supposed to have been the author; (2) the journals of Roger Machado during certain embassies on which he was sent by Henry VII. to Spain and Brittany, the first of which had reference to the marriage of the King's son, Arthur, with Catharine of Arragon; (3) two curious reports by envoys sent to Spain in 1505 touching the succession to the Crown of Castile, and a project of marriage between Henry VII. and the Queen of Naples; and (4) an account of Philip of Castile's reception in England in 1506. Other documents of interest are given in an appendix.

11. Memorials of Henry the Fifth. I.—Vita Henrici Quinti, Roberto Redmanno auctore. II.—Versus Rhythmici in laudem Regis Henrici Quinti. III.—Elmhami Liber Metricus de Henrico V. *Edited by* Charles A. Cole, Esq. 1858.

This volume contains three treatises which more or less illustrate the history of the reign of Henry V., viz.: A life by Robert Redman; a Metrical Chronicle by Thomas Elmham, prior of Lenton, a contemporary author; Versus Rhythmici, written apparently by a monk of Westminster Abbey, who was also a contemporary of Henry V. These works are printed for the first time.

12. Munimenta Gildhallæ Londoniensis; Liber Albus, Liber Custumarum, et Liber Horn, in archivis Gildhallæ asservati. Vol. I., Liber Albus. Vol. II. (in Two Parts), Liber Custumarum. Vol. III., Translation of the Anglo-Norman Passages in Liber Albus, Glossaries, Appendices, and Index. *Edited by* Henry Thomas Riley, Esq., M.A., Barrister-at-Law. 1859–1862.

The manuscript of the *Liber Albus*, compiled by John Carpenter, Common Clerk of the City of London in the year 1419, a large folio volume, is preserved in the Record Room of the City of London. It gives an account of the laws, regulations, and institutions of that City in the 12th, 13th, 14th, and early part of the 15th centuries. The *Liber Custumarum* was compiled probably by various hands in the early part of the 14th century during the reign of Edward II. The manuscript, a folio volume, is also preserved in the Record Room of the City of London, though some portion in its original state, borrowed from the City in the reign of Queen Elizabeth and never returned, forms part of the Cottonian MS. Claudius D. II. in the British Museum. It also gives an account of the laws, regulations, and institutions of the City of London in the 12th, 13th, and early part of the 14th centuries.

13. Chronica Johannis de Oxenedes. *Edited by* Sir Henry Ellis, K.H. 1859.

Although this Chronicle tells of the arrival of Hengist and Horsa in England in 449, yet it substantially begins with the reign of King Alfred, and comes down to 1292, where it ends abruptly. The history is particularly valuable for notices of events in the eastern portions of the Kingdom, not to be elsewhere obtained. Some curious facts are mentioned relative to the floods in that part of England, which are confirmed in the Friesland Chronicle of Anthony Heinrich, pastor of the Island of Mohr.

14. A Collection of Political Poems and Songs relating to English History, from the Accession of Edward III. to the Reign of Henry VIII. Vols. I. and II. *Edited by* Thomas Wright, Esq., M.A. 1859–1861.

These Poems are perhaps the most interesting of all the historical writings of the period, though they cannot be relied on for accuracy of statement. They are various in character; some are upon religious subjects, some may be called satires, and some give no more than a court scandal; but as a whole they present a very fair picture of society, and of the relations of the different classes to one another. The period comprised is in itself interesting, and brings us through the decline of the feudal system, to the beginning of our modern history. The songs in old English are of considerable value to the philologist.

15. The "Opus Tertium," "Opus Minus," &c., of Roger Bacon. *Edited by* J. S. Brewer, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. 1859.

This is the celebrated treatise—never before printed—so frequently referred to by the great philosopher in his works. It contains the fullest details we possess of the life and labours of Roger Bacon: also a fragment by the same author, supposed to be unique, the "*Compendium Studii Theologiæ.*"

16. Bartholomæi de Cotton, Monachi Norwicensis, Historia Anglicana; 449–1298: necnon ejusdem Liber de Archiepiscopis et Episcopis Angliæ. *Edited by* Henry Richards Luard, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge. 1859.

The author, a monk of Norwich, has here given us a Chronicle of England from the arrival of the Saxons in 449 to the year 1298, in or about which year it appears that he died. The latter portion of this history (the whole of the reign of Edward I. more especially) is of great value, as the writer was contemporary with the events which he records. An Appendix contains several illustrative documents connected with the previous narrative.

17. Brut y Tywysogion; or, The Chronicle of the Princes of Wales. *Edited by* the Rev. John Williams ab Ithel, M.A. 1860.

This work, also known as "The Chronicle of the Princes of Wales," has been attributed to Caradoc of Llancarvan, who flourished about the middle of the twelfth century. It is written in the ancient Welsh language, begins with the abdication and death of Caedwala at Rome, in the year 681, and continues the history down to the subjugation of Wales by Edward I., about the year 1282.

18. A Collection of Royal and Historical Letters during the Reign of Henry IV. 1399–1404. *Edited by* the Rev. F. C. Hingeston, M.A., of Exeter College, Oxford. 1860.

This volume, like all the others in the series containing a miscellaneous selection of letters, is valuable on account of the light it throws upon biographical history, and the familiar view it presents of characters, manners, and events. The period requires much elucidation; to which it will materially contribute.

19. The Repressor of over much Blaming of the Clergy. By Reginald Pecock, sometime Bishop of Chichester. Vols. I. and II. *Edited by* Churchill Babington, B.D., Fellow of St. John's College, Cambridge. 1860.

The "Repressor" may be considered the earliest piece of good theological disquisition of which our English prose literature can boast. The author was born about the end of the fourteenth century, consecrated Bishop of St. Asaph in the year 1444, and translated to the see of Chichester in 1450. While Bishop of St. Asaph, he zealously defended his brother prelates from the attacks of those who censured the bishops for their neglect of duty. He maintained that it was no part of a bishop's functions to appear in the pulpit, and that his time might be more profitably spent, and his dignity better maintained, in the performance of works of a higher character. Among those who thought differently were the Lollards, and against their general doctrines the "Repressor" is directed. Pecock took up a position midway between that of the Roman Church and that of the modern Anglican Church; but his work is interesting chiefly because it gives a full account of the views of the Lollards and of the arguments by which they were supported, and because it assists us to ascertain the state of feeling which ultimately led to the Reformation. Apart from religious matters, the light thrown upon contemporaneous history is very small, but the "Repressor" has great value for the philologist, as it tells us what were the characteristics of the language in use among the cultivated Englishmen of the fifteenth century. Pecock, though an opponent of the Lollards, showed a certain spirit of toleration, for which he received, towards the end of his life, the usual mediæval reward—persecution.

20. Annales Cambriæ. *Edited by* the Rev. John Williams ab Ithel, M.A. 1860.

These annals, which are in Latin, commence in 447, and come down to 1288. The earlier portion appears to be taken from an Irish Chronicle, used by Tigernach, and by the compiler of the Annals of Ulster. During its first century it contains scarcely anything relating to Britain, the earliest direct concurrence with English history is relative to the mission of Augustine. Its notices throughout, though brief, are valuable. The annals were probably written at St. Davids, by Blegewryd, Archdeacon of Llandaff, the most learned man in his day in all Cymru.

21. The Works of Giraldus Cambrensis. Vols. I., II., III., and IV. *Edited by* J. S. Brewer, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. Vols. V., VI., and VII. *Edited by* the Rev. James F. Dimock, M.A., Rector of Barnburgh, Yorkshire. 1861–1877.

These volumes contain the historical works of Gerald du Barry, who lived in the reigns of Henry II., Richard I., and John, and attempted to re-establish the independence of Wales by restoring the see of St. Davids to its ancient primacy. His works are of a very miscellaneous nature, both in prose and verse, and are remarkable chiefly for the racy and original anecdotes which they contain relating to contemporaries. He is the only Welsh writer of any importance who has contributed so much to the mediæval literature of this country, or assumed, in consequence of his nationality, so free and independent a tone. His frequent travels in Italy, in France, in Ireland, and in Wales, gave him opportunities for observation which did not generally fall to the lot of mediæval writers in the twelfth and thirteenth centuries, and of these observations Giraldus has made due use. Only extracts from these treatises have been printed before and almost all of them are taken from unique manuscripts.

The Topographia Hibernica (in Vol. V.) is the result of Giraldus' two visits to Ireland. The first in 1183, the second in 1185–6, when he accompanied Prince John into that country. Curious as this treatise is, Mr. Dimock is of opinion that it ought not to be accepted as sober truthful history, for Giraldus himself states that truth was not his main object, and that he compiled the work for the purpose of sounding the praises of Henry the Second. Elsewhere, however, he declares that he had stated nothing in the Topographia of the truth of which he was not well assured, either by his own eyesight or by the testimony, with all diligence elicited, of the most trustworthy and authentic men in the country; that though he did not put just the same full faith in their reports as in what he had himself seen, yet, as they only related what they had themselves seen, he could not but believe such credible witnesses. A very interesting portion of this treatise is devoted to the animals of Ireland. It shows that he was a very accurate and acute observer, and his descriptions are given in a way that a scientific naturalist of the present day could hardly improve upon. The Expugnatio Hibernica was written about 1188 and may be regarded rather as a great epic than a sober relation of acts occurring in his own days. No one can peruse it without coming to the conclusion that it is rather a poetical fiction than a prosaic truthful history. Vol. VI. contains the Itinerarium Kambriæ et Descriptio Kambriæ: and Vol. VII., the lives of S. Re migius and S. Hugh.

22. Letters and Papers illustrative of the Wars of the English in France during the Reign of Henry the Sixth, King of England. Vol. I., and Vol. II. (in Two Parts). *Edited by* the Rev. Joseph Stevenson, M.A., of University College, Durham, and Vicar of Leighton Buzzard. 1861–1864.

These letters and papers are derived chiefly from originals or contemporary copies extant in the Bibliothèque Impériale, and the Depôt des Archives, in Paris. They illustrate the policy adopted by John Duke of Bedford and his successors during their government of Normandy, and other provinces of France acquired by Henry V. Here may be traced, step by step, the gradual declension of the English power, until we are prepared for its final overthrow.

23. The Anglo-Saxon Chronicle, according to the several Original Authorities. Vol. I., Original Texts. Vol. II., Translation. *Edited and translated by* Benjamin Thorpe, Esq., Member of the Royal Academy of Sciences at Munich, and of the Society of Netherlandish Literature at Leyden. 1861.

This Chronicle, extending from the earliest history of Britain to 1154, is justly the boast of England; no other nation can produce any history, written in its own vernacular, at all approaching it, in antiquity, truthfulness, or extent, the historical books of the Bible alone excepted. There are at present six independent manuscripts of the Saxon Chronicle, ending in different years, and written in different parts of the country. In this edition, the text of each manuscript is printed in columns on the same page, so that the student may see at a glance the various changes which occur in orthography, whether arising from locality or age.

24. Letters and Papers illustrative of the Reigns of Richard III. and Henry VII. Vols. I. and II. *Edited by* James Gairdner, Esq. 1861–1863.

The Papers are derived from the MSS. in Public Record Office, the British Museum, and other repositories. The period to which they refer is unusually destitute of chronicles and other sources of historical information, so that the light obtained from them is of special importance. The principal contents of the volumes are some diplomatic Papers of Richard III.; correspondence between Henry VII. and Ferdinand and Isabella of Spain; documents relating to Edmund de la Pole, Earl of Suffolk; and a portion of the correspondence of James IV. of Scotland.

25. Letters of Bishop Grosseteste, illustrative of the Social Condition of his Time. *Edited by* Henry Richards Luard, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge. 1861.

The Letters of Robert Grosseteste (131 in number) are here collected from various sources, and a large portion of them is printed for the first time. They range in

date from about 1210 to 1253, and relate to various matters connected not only with the political history of England during the reign of Henry III., but with its ecclesiastical condition. They refer especially to the diocese of Lincoln, of which Grosseteste was bishop.

26. Descriptive Catalogue of Manuscripts relating to the History of Great Britain and Ireland. Vol. I. (in Two Parts); Anterior to the Norman Invasion. Vol. II.; 1066–1200. Vol. III.; 1200–1327. *By* Sir Thomas Duffus Hardy, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records. 1862–1871.

The object of this work is to publish notices of all known sources of British history, both printed and unprinted, in one continued sequence. The materials, when historical (as distinguished from biographical), are arranged under the year in which the latest event is recorded in the chronicle or history, and not under the period in which its author, real or supposed, flourished. Biographies are enumerated under the year in which the person commemorated died, and not under the year in which the life was written. This arrangement has two advantages; the materials for any given period may be seen at a glance; and if the reader knows the time when an author wrote, and the number of years that had elapsed between the date of the events and the time the writer flourished, he will generally be enabled to form a fair estimate of the comparative value of the narrative itself. A brief analysis of each work has been added when deserving it, in which original portions are distinguished from mere compilations. If possible, the sources are indicated from which compilations have been derived. A biographical sketch of the author of each piece has been added, and a brief notice of such British authors as have written on historical subjects.

27. Royal and other Historical Letters illustrative of the Reign of Henry III. Vol. I., 1216–1235. Vol. II., 1236–1272. *Selected and edited by* the Rev. W. W. Shirley, D.D., Regius Professor in Ecclesiastical History, and Canon of Christ Church, Oxford. 1862–1866.

The letters contained in these volumes are derived chiefly from the ancient correspondence formerly in the Tower of London, and now in the Public Record Office. They illustrate the political history of England during the growth of its liberties, and throw considerable light upon the personal history of Simon de Montfort. The affairs of France form the subject of many of them, especially in regard to the province of Gascony. The entire collection consists of nearly 700 documents, the greater portion of which is printed for the first time.

28. Chronica Monasterii S. Albani.—1. Thomæ Walsingham Historia Anglicana; Vol. I., 1272–1381: Vol. II., 1381–1422. 2. Willelmi Rishanger Chronica et Annales, 1259–1307. 3. Johannis de Trokelowe et Henrici de Blaneforde Chronica et Annales, 1259–1296; 1307–1324; 1392–1406. 4. Gesta Abbatum Monasterii S. Albani, a Thoma Walsingham, regnante Ricardo Secundo, ejusdem Ecclesiæ Præcentore, compilata; Vol. I., 793–1290: Vol. II., 1290–1349: Vol. III., 1349–1411. 5. Johannis Amundesham, Monachi Monasterii S. Albani, ut videtur, Annales; Vols. I. and II. 6. Registra quorundam Abbatum Monasterii S. Albani, qui sæculo xv^mo^ floruere; Vol. I., Registrum Abbatiæ Johannis Whethamstede, Abbatis Monasterii Sancti Albani, iterum susceptæ; Roberto Blakeney, Capellano, quondam adscriptum: Vol. II., Registra Johannis Whethamstede, Willelmi Albon, et Willelmi Walingforde, Abbatum Monasterii Sancti Albani, cum Appendice, continente quasdam Epistolas, a Johanne Whethamstede Conscriptas. 7. Ypodigma Neustriæ a Thoma Walsingham, quondam Monacho Monasterii S. Albani, conscriptum. *Edited by* Henry Thomas Riley, Esq., M.A., Cambridge and Oxford; and of the Inner Temple, Barrister-at-Law. 1863–1876.

In the first two volumes is a History of England, from the death of Henry III. to the death of Henry V., by Thomas Walsingham, Precentor of St. Albans, from MS. VII. in the Arundel Collection in the College of Arms, London, a manuscript of the fifteenth century, collated with MS. 13 E. IX. in the King's Library in the British Museum, and MS. VII. in the Parker Collection of Manuscripts at Corpus Christi College, Cambridge.

In the 3rd volume is a Chronicle of English History, attributed to William Rishanger, who lived in the reign of Edward I., from the Cotton MS. Faustina B. IX. in the British Museum, collated with MS. 14 C. VII. (fols. 219–231) in the King's Library, British Museum, and the Cotton MS. Claudius E. III. fols. 306–331 : an account of transactions attending the award of the kingdom of Scotland to John Balliol, 1291–1292, from MS. Cotton. Claudius D. VI., also attributed to William Rishanger, but on no sufficient ground : a short Chronicle of English History, 1292 to 1300, by an unknown hand, from MS. Cotton. Claudius D. VI. : a short Chronicle Willelmi Rishanger Gesta Edwardi Primi, Regis Angliæ, from MS. 14 C. I. in the Royal Library, and MS. Cotton. Claudius D. VI., with Annales Regum Angliæ, probably by the same hand : and fragments of three Chronicles of English History, 1285 to 1307.

In the 4th volume is a Chronicle of English History, 1259 to 1296, from MS. Cotton. Claudius D. VI. : Annals of Edward II., 1307 to 1323, by John de Trokelowe, a monk of St. Albans, and a continuation of Trokelowe's Annals, 1323, 1324, by Henry de Blaneforde, both from MS. Cotton. Claudius D. VI. : a full Chronicle of English History, 1392 to 1406, from MS. VII. in the Library of Corpus Christi College, Cambridge; and an account of the Benefactors of St. Albans, written in the early part of the 15th century from MS. VI. in the same Library.

The 5th, 6th, and 7th volumes contain a history of the Abbots of St. Albans, 793 to 1411, mainly compiled by Thomas Walsingham, from MS. Cotton. Claudius E. IV., in the British Museum : with a Continuation, from the closing pages of Parker MS. VII., in the Library of Corpus Christi College, Cambridge.

The 8th and 9th volumes, in continuation of the Annals, contain a Chronicle, probably by John Amundesham, a monk of St. Albans.

The 10th and 11th volumes relate especially to the acts and proceedings of Abbots Whethamstede, Albon, and Wallingford, and may be considered as a memorial of the chief historical and domestic events during those periods.

The 12th volume contains a compendious History of England to the reign of Henry V., and of Normandy in early times, also by Thomas Walsingham, and dedicated to Henry V. The compiler has often substituted other authorities in place of those consulted in the preparation of his larger work.

29. Chronicon Abbatiæ Eveshamensis, Auctoribus Dominico Priore Eveshamiæ et Thoma de Marleberge Abbate, a Fundatione ad Annum 1213, una cum Continuatione ad Annum 1418. *Edited by* the Rev. W. D. Macray, Bodleian Library, Oxford. 1863.

The Chronicle of Evesham illustrates the history of that important monastery from its foundation by Egwin, about 690, to the year 1418. Its chief feature is an autobiography, which makes us acquainted with the inner daily life of a great abbey, such as but rarely has been recorded. Interspersed are many notices of general, personal, and local history which will be read with much interest. This work exists in a single MS., and is for the first time printed.

30. Ricardi de Cirencestria Speculum Historiale de Gestis Regum Angliæ. Vol. I., 447–871. Vol. II., 872–1066. *Edited by* John E. B. Mayor, M.A., Fellow of St. John's College, Cambridge. 1863–1869.

The compiler, Richard of Cirencester, was a monk of Westminster, 1355–1400. In 1391 he obtained a licence to make a pilgrimage to Rome. His history, in four books, extends from 447 to 1066. He announces his intention of continuing it, but there is no evidence that he completed any more. This chronicle gives many charters in favour of Westminster Abbey, and a very full account of the lives and miracles of the saints, especially of Edward the Confessor, whose reign occupies the fourth book. A treatise on the Coronation, by William of Sudbury, a monk of Westminster, fills book iii. c. 3. It was on this author that C. J. Bertram fathered his forgery, *De Situ Brittaniæ*, in 1747.

31. Year Books of the Reign of Edward the First. Years 20–21, 21–22, 30–31, 32–33, and 33–35 Edw. I.; and 11–12 Edw. III. *Edited and translated by* Alfred John Horwood, Esq., of the Middle Temple Barrister-

at-Law. Years 12–13, 13–14 Edward III. *Edited and translated by* Luke Owen Pike, Esq., M.A., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law. 1863–1886.

The volumes known as the "Year Books" contain reports in Norman-French of Cases argued and decided in the Courts of Common Law. They may be considered to a great extent as the "lex non scripta" of England, held in the highest veneration by the ancient sages of the law, and received by them as the repositories of the first recorded judgments and dicta of the great legal luminaries of past ages. They are also worthy of attention on account of the historical information and the notices of public and private persons which they contain, as well as the light which they throw on ancient manners and customs.

32. Narratives of the Expulsion of the English from Normandy 1449–1450. —Robertus Blondelli de Reductione Normanniæ: Le Recouvrement de Normendie, par Berry, Hérault du Roy: Conferences between the Ambassadors of France and England. *Edited, from MSS. in the Imperial Library at Paris, by* the Rev. Joseph Stevenson, M.A., of University College, Durham. 1863.

This volume contains the narrative of an eye-witness who details with considerable power and minuteness the circumstances which attended the final expulsion of the English from Normandy in 1450. Commencing with the infringement of the truce by the capture of Fougères, and ending with the battle of Formigny and the embarkation of the Duke of Somerset. The period embraced is less than two years.

33. Historia et Cartularium Monasterii S. Petri Gloucestriæ. Vols. I., II., and III. *Edited by* W. H. Hart, Esq., F.S.A., Membre correspondant de la Société des Antiquaires de Normandie. 1863–1867.

This work consists of two parts, the History and the Cartulary of the Monastery of St. Peter, Gloucester. The history furnishes an account of the monastery from its foundation, in the year 681, to the early part of the reign of Richard II., together with a calendar of donations and benefactions. It treats principally of the affairs of the monastery, but occasionally matters of general history are introduced. Its authorship has generally been assigned to Walter Froucester the twentieth abbot, but without any foundation.

34. Alexandri Neckam de Naturis Rerum libri duo; with Neckam's Poem, De Laudibus Divinæ Sapientiæ. *Edited by* Thomas Wright, Esq., M.A. 1863.

Neckam was a man who devoted himself to science, such as it was in the twelfth centuary. In the "De Naturis Rerum" are to be found what may be called the rudiments of many sciences mixed up with much error and ignorance. Neckham was not thought infallible, even by his contemporaries, for Roger Bacon remarks of him, "this Alexander in many things wrote what was true and useful; "but he neither can nor ought by just title to be reckoned among authorities." Neckam, however, had sufficient independence of thought to differ from some of the schoolmen who in his time considered themselves the only judges of literature. He had his own views in morals, and in giving us a glimpse of them, as well as of his other opinions, he throws much light upon the manners, customs, and general tone of thought prevalent in the twelfth century. The poem entitled "De Laudibus Divinæ Sapientiæ" appears to be a metrical paraphrase or abridgment of the "De Naturis Rerum." It is written in the elegiac metre, and though there are many lines which violate classical rules, it is, as a whole, above the ordinary standard of mediæval Latin.

35. Leechdoms, Wortcunning, and Starcraft of Early England; being a Collection of Documents illustrating the History of Science in this Country before the Norman Conquest. Vols. I., II., and III. *Collected and edited by* the Rev. T. Oswald Cockayne, M.A., of St. John's College, Cambridge, 1864–1866.

This work illustrates not only the history of science, but the history of superstition. In addition to the information bearing directly upon the medical skill and medical faith of the times, there are many passages which incidentally throw light upon the general mode of life and ordinary diet. The volumes are interesting

not only in their scientific, but also in their social aspect. The manuscripts from which they have been printed are valuable to the Anglo-Saxon scholar for the illustrations they afford of Anglo-Saxon orthography.

36. Annales Monastici. Vol. I.:—Annales de Margan, 1066–1232; Annales de Theokesberia, 1066–1263; Annales de Burton, 1004–1263. Vol. II.:—Annales Monasterii de Wintonia. 519–1277; Annales Monasterii de Waverleia, 1–1291. Vol. III.:—Annales Prioratus de Dunstaplia, 1–1297. Annales Monasterii de Bermundeseia, 1042–1432. Vol. IV.:—Annales Monasterii de Osencia, 1016–1347; Chronicon vulgo dictum Chronicon Thomæ Wykes, 1066–1289; Annales Prioratus de Wigornia, 1–1377. Vol. V.:—Index and Glossary. *Edited by* Henry Richards Luard, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, and Registrary of the University, Cambridge. 1864–1869.

The present collection of Monastic Annals embraces all the more important chronicles compiled in religious houses in England during the thirteenth century. These distinct works are ten in number. The extreme period which they embrace ranges from the year 1 to 1432, although they refer more especially to the reigns of John, Henry III., and Edward I. Some of these narratives have already appeared in print, but others are printed for the first time.

37. Magna Vita S. Hugonis Episcopi Lincolniensis. From MSS. in the Bodleian Library, Oxford, and the Imperial Library, Paris. *Edited by* the Rev. James F. Dimock, M.A., Rector of Barnburgh, Yorkshire. 1864.

This work contains a number of very curious and interesting incidents, and being the work of a contemporary, is very valuable, not only as a truthful biography of a celebrated ecclesiastic, but as the work of a man, who, from personal knowledge, gives notices of passing events, as well as of individuals who were then taking active part in public affairs. The author, in all probability, was Adam Abbot of Evesham. He was domestic chaplain and private confessor of Bishop Hugh, and in these capacities was admitted to the closest intimacy. Bishop Hugh was Prior of Witham for 11 years before he became Bishop of Lincoln. His consecration took place on the 21st September 1186; he died on the 16th of November 1200; and was canonized in 1220.

38. Chronicles and Memorials of the Reign of Richard the First. Vol. I.:—Itinerarium Peregrinorum et Gesta Regis Ricardi. Vol. II.:—Epistolæ Cantuarienses; the Letters of the Prior and Convent of Christ Church, Canterbury; 1187 to 1199. *Edited by* William Stubbs, M.A., Vicar of Navestock, Essex, and Lambeth Librarian. 1864–1865.

The authorship of the Chronicle in Vol. I., hitherto ascribed to Geoffrey Vinesauf, is now more correctly ascribed to Richard, Canon of the Holy Trinity of London. The narrative extends from 1187 to 1199; but its chief interest consists in the minute and authentic narrative which it furnishes of the exploits of Richard I., from his departure from England in December 1189 to his death in 1199. The author states in his prologue that he was an eye-witness of much that he records; and various incidental circumstances which occur in the course of the narrative confirm this assertion.

The letters in Vol. II., written between 1187 and 1199, are of value as furnishing authentic materials for the history of the ecclesiastical condition of England during the reign of Richard I. They had their origin in a dispute which arose from the attempts of Baldwin and Hubert, archbishops of Canterbury, to found a college of secular canons, a project which gave great umbrage to the monks of Canterbury, who saw in it a design to supplant them in their function of metropolitan chapter. These letters are printed, for the first time, from a MS. belonging to the archiepiscopal library at Lambeth.

39. Recueil des Croniques et anchiennes Istories de la Grant Bretaigne a present nomme Engleterre, par Jehan de Waurin. Vol. I. Albina to 688. Vol. II., 1399–1422. Vol. III., 1422–1431. *Edited by* Sir William Hardy, F.S.A. 1864–1879. Vol. IV. 1431–1443. *Edited by* Sir William Hardy, F.S.A., and Edward L. C. P. Hardy, Esq., F.S.A., of Lincoln's Inn, Barrister-at-law. 1884.

40. A Collection of the Chronicles and ancient Histories of Great Britain, now called England, by John de Wavrin. Albina to 688. (Translation

of the preceding Vol. I.) *Edited and translated by* Sir WILLIAM HARDY, F.S.A. 1864.

This curious chronicle extends from the fabulous period of history down to the return of Edward IV. to England in the year 1471 after the second deposition of Henry VI. The manuscript from which the text of the work is taken is preserved in the Imperial Library at Paris, and is believed to be the only complete and nearly contemporary copy in existence. The work, as originally bound, was comprised in six volumes, since rebound in morocco in 12 volumes, folio maximo, vellum, and is illustrated with exquisite miniatures, vignettes, and initial letters. It was written towards the end of the fifteenth century, having been expressly executed for Louis de Bruges, Seigneur de la Gruthuyse and Earl of Winchester, from whose cabinet it passed into the library of Louis XII. at Blois.

41. POLYCHRONICON RANULPHI HIGDEN, with Trevisa's Translation. Vols. I. and II. *Edited by* CHURCHILL BABINGTON, B.D., Senior Fellow of St. John's College, Cambridge. Vols. III., IV., V., VI., VII., VIII., and IX. *Edited by* the Rev. JOSEPH RAWSON LUMBY, D.D., Norrisian Professor of Divinity, Vicar of St. Edward's, Fellow of St. Catharine's College, and late Fellow of Magdalene College, Cambridge. 1865–1886.

This is one of the many mediæval chronicles which assume the character of a history of the world. It begins with the creation, and is brought down to the author's own time, the reign of Edward III. Prefixed to the historical portion, is a chapter devoted to geography, in which is given a description of every known land. To say that the Polychronicon was written in the fourteenth century is to say that it is not free from inaccuracies. It has, however, a value apart from its intrinsic merits. It enables us to form a very fair estimate of the knowledge of history and geography which well-informed readers of the fourteenth and fifteenth centuries possessed, for it was then the standard work on general history.

The two English translations, which are printed with the original Latin, afford interesting illustrations of the gradual change of our language, for one was made in the fourteenth century, the other in the fifteenth. The differences between Trevisa's version and that of the unknown writer are often considerable.

42. LE LIVERE DE REIS DE BRITTANIE E LE LIVERE DE REIS DE ENGLETERE. *Edited by* JOHN GLOVER, M.A., Vicar of Brading, Isle of Wight, formerly Librarian of Trinity College, Cambridge. 1865.

These two treatises, though they cannot rank as independent narratives, are nevertheless valuable as careful abstracts of previous historians, especially "Le Livere de Reis de Engletere." Some various readings are given which are interesting to the philologist as instances of semi-Saxonized French. It is supposed that Peter of Ickham was the supposed author.

43. CHRONICA MONASTERII DE MELSA AB ANNO 1150 USQUE AD ANNUM 1406. Vols. I., II., and III. *Edited by* EDWARD AUGUSTUS BOND, Esq., Assistant-Keeper of Manuscripts, and Egerton Librarian, British Museum. 1866–1868.

The Abbey of Meaux was a Cistercian house, and the work of its abbot is both curious and valuable. It is a faithful and often minute record of the establishment of a religious community, of its progress in forming an ample revenue, of its struggles to maintain its acquisitions, and of its relations to the governing institutions of the country. In addition to the private affairs of the monastery, some light is thrown upon the public events of the time, which are however kept distinct, and appear at the end of the history of each abbot's administration. The text has been printed from what is said to be the autograph of the original compiler, Thomas de Burton, the nineteenth abbot.

44. MATTHÆI PARISIENSIS HISTORIA ANGLORUM, SIVE, UT VULGO DICITUR, HISTORIA MINOR. Vols. I., II., and III. 1067–1253. *Edited by* Sir FREDERIC MADDEN, K.H., Keeper of the Manuscript Department of British Museum. 1866–1869.

The exact date at which this work was written is, according to the chronicler, 1250. The history is of considerable value as an illustration of the period during which the author lived, and contains a good summary of the events which followed

the Conquest. This minor chronicle is, however, based on another work (also written by Matthew Paris) giving fuller details, which has been called the "Historia Major." The chronicle here published, nevertheless, gives some information not to be found in the greater history.

45. Liber Monasterii de Hyda: a Chronicle and Chartulary of Hyde Abbey, Winchester, 455–1023. *Edited, from a Manuscript in the Library of the Earl of Macclesfield, by* Edward Edwards, Esq. 1866.

The "Book of Hyde" is a compilation from much earlier sources which are usually indicated with considerable care and precision. In many cases, however, the Hyde Chronicler appears to correct, to qualify, or to amplify—either from tradition or from sources of information not now discoverable—the statements, which, in substance, he adopts. He also mentions, and frequently quotes from writers whose works are either entirely lost or at present known only by fragments. There is to be found, in the "Book of Hyde," much information relating to the reign of King Alfred which is not known to exist elsewhere. The volume contains some curious specimens of Anglo-Saxon and Mediæval English.

46. Chronicon Scotorum: a Chronicle of Irish Affairs, from the Earliest Times to 1135; and Supplement, containing the Events from 1141 to 1150. *Edited, with Translation, by* William Maunsell Hennessy, Esq., M.R.I.A. 1866.

There is, in this volume, a legendary account of the peopling of Ireland and of the adventures which befell the various heroes who are said to have been connected with Irish history. The details are, however, very meagre both for this period and for the time when history becomes more authentic. The plan adopted in the chronicle gives the appearance of an accuracy to which the earlier portions of the work cannot have any claim. The succession of events is marked year by year, from A.M. 1599 to A.D. 1150. The principal events narrated in the later portion of the work are, the invasions of foreigners, and the wars of the Irish among themselves. The text has been printed from a MS. preserved in the library of Trinity College, Dublin, written partly in Latin, partly in Irish.

47. The Chronicle of Pierre de Langtoft, in French Verse, from the earliest Period to the Death of Edward I. Vols. I. and II. *Edited by* Thomas Wright, Esq., M.A. 1866–1868.

It is probable that Pierre de Langtoft was a canon of Bridlington, in Yorkshire, and lived in the reign of Edward I., and during a portion of the reign of Edward II. This chronicle is divided into three parts; in the first, is an abridgment of Geoffrey of Monmouth's "Historia Britonum;" in the second, a history of the Anglo-Saxon and Norman kings, to the death of Henry III.; in the third, a history of the reign of Edward I. The principal object of the work was apparently to show the justice of Edward's Scottish wars. The language is singularly corrupt, and a curious specimen of the French of Yorkshire.

48. The War of the Gaedhil with the Gaill, or The Invasions of Ireland by the Danes and other Norsemen. *Edited, with a Translation, by* James Henthorn Todd, D.D., Senior Fellow of Trinity College, and Regius Professor of Hebrew in the University, Dublin. 1867.

The work in its present form, in the editor's opinion, is a comparatively modern version of an undoubtedly ancient original. That it was compiled from contemporary materials has been proved by curious incidental evidence. It is stated in the account given of the battle of Clontarf that the full tide in Dublin Bay on the day of the battle (23 April 1014) coincided with sunrise; and that the returning tide in the evening aided considerably in the defeat of the Danes. The fact has been verified by astronomical calculations, and the inference is that the author of the chronicle, if not an eye-witness, must have derived his information from eye-witnesses. The contents of the work are sufficiently described in its title. The story is told after the manner of the Scandinavian Sagas, with poems and fragments of poems introduced into the prose narrative.

49. Gesta Regis Henrici Secundi Benedicti Abbatis. Chronicle of the Reigns of Henry II. and Richard I., 1169–1192, known under the name of Benedict of Peterborough. Vols. I. and II. *Edited by* William Stubbs, M.A., Regius Professor of Modern History, Oxford, and Lambeth Librarian. 1867.

This chronicle of the reigns of Henry II. and Richard I., known commonly under the name of Benedict of Peterborough, is one of the best existing specimens of a class of historical compositions of the first importance to the student.

50. Munimenta Academica, or, Documents illustrative of Academical Life and Studies at Oxford (in Two Parts). *Edited by* the Rev. Henry Anstey, M.A., Vicar of St. Wendron, Cornwall, and lately Vice-Principal of St. Mary Hall, Oxford. 1868.

This work will supply materials for a History of Academical Life and Studies in the University of Oxford during the 13th, 14th, and 15th centuries.

51. Chronica Magistri Rogeri de Houedene. Vols. I., II., III., and IV. *Edited by* William Stubbs, M.A., Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford. 1868–1871.

This work has long been justly celebrated, but not thoroughly understood until Mr. Stubbs' edition. The earlier portion, extending from 732 to 1148, appears to be a copy of a compilation made in Northumbria about 1161, to which Hoveden added little. From 1148 to 1169—a very valuable portion of this work—the matter is derived from another source, to which Hoveden appears to have supplied little, and not always judiciously. From 1170 to 1192 is the portion which corresponds with the Chronicle known under the name of Benedict of Peterborough (*see* No. 49); but it is not a copy, being sometimes an abridgment, at others a paraphrase; occasionally the two works entirely agree; showing that both writers had access to the same materials, but dealt with them differently. From 1192 to 1201 may be said to be wholly Hoveden's work; it is extremely valuable, and an authority of the first importance.

52. Willelmi Malmesbiriensis Monachi de Gestis Pontificum Anglorum Libri Quinque. *Edited, from William of Malmesbury's Autograph MS., by* N. E. S. A. Hamilton, Esq., of the Department of Manuscripts, British Museum. 1870.

William of Malmesbury's "Gesta Pontificum" is the principal foundation of English Ecclesiastical Biography, down to the year 1122. The manuscript which has been followed in this Edition is supposed by Mr. Hamilton to be the author's autograph, containing his latest additions and amendments.

53. Historic and Municipal Documents of Ireland, from the Archives of the City of Dublin, &c. 1172–1320. *Edited by* John T. Gilbert, Esq., F.S.A., Secretary of the Public Record Office of Ireland. 1870.

A collection of original documents, elucidating mainly the history and condition of the municipal, middle, and trading classes under or in relation with the rule of England in Ireland,—a subject hitherto in almost total obscurity. Extending over the first hundred and fifty years of the Anglo-Norman settlement, the series includes charters, municipal laws and regulations, rolls of names of citizens and members of merchant-guilds, lists of commodities with their rates, correspondence, illustrations of relations between ecclesiastics and laity; together with many documents exhibiting the state of Ireland during the presence there of the Scots under Robert and Edward Bruce.

54. The Annals of Loch Cé. A Chronicle of Irish Affairs, from 1041 to 1590. Vols. I. and II. *Edited, with a Translation, by* William Maunsell Hennessy, Esq., M.R.I.A. 1871.

The original of this chronicle has passed under various names. The title of "Annals of Loch Cé" was given to it by Professor O'Curry, on the ground that it was transcribed for Brian Mac Dermot, an Irish chieftain, who resided on the island in Loch Cé, in the county of Roscommon. It adds much to the materials for the civil and ecclesiastical history of Ireland; and contains many curious references to English and foreign affairs, not noticed in any other chronicle.

55. Monumenta Juridica. The Black Book of the Admiralty, with Appendices. Vols. I., II., III., and IV. *Edited by* Sir Travers Twiss, Q.C., D.C.L. 1871–1876.

This book contains the ancient ordinances and laws relating to the navy, and was probably compiled for the use of the Lord High Admiral of England. Selden calls it the "jewel of the Admiralty Records." Prynne ascribes to the Black Book the same authority in the Admiralty as the Black and Red Rocks have in the Court of Exchequer, and most English writers on maritime law recognize its importance.

56. Memorials of the Reign of Henry VI.:—Official Correspondence of Thomas Bekynton, Secretary to Henry VI., and Bishop of Bath and Wells. *Edited, from a MS. in the Archiepiscopal Library at Lambeth, with an Appendix of Illustrative Documents, by* the Rev. George Williams, B.D., Vicar of Ringwood, late Fellow of King's College, Cambridge. Vols. I. and II. 1872.

These curious volumes are of a miscellaneous character, and were probably compiled under the immediate direction of Beckynton before he had attained to the Episcopate. They contain many of the Bishop's own letters, and several written by him in the King's name; also letters to himself while Royal Secretary, and others addressed to the King. This work elucidates some points in the history of the nation during the first half of the fifteenth century.

57. Matthæi Parisiensis, Monachi Sancti Albani, Chronica Majora. Vol. I. The Creation to A.D. 1066. Vol. II. A.D. 1067 to A.D. 1216. Vol. III. A.D. 1216 to A.D. 1239. Vol. IV. A.D. 1240 to A.D. 1247. Vol. V. A.D. 1248 to A.D. 1259. Vol. VI. Additamenta. Vol. VII. Index. *Edited by* Henry Richards Luard, D.D., Fellow of Trinity College, Registrary of the University, and Vicar of Great St. Mary's, Cambridge. 1872–1884.

This work contains the "Chronica Majora" of Matthew Paris, one of the most valuable and frequently consulted of the ancient English Chronicles. It is published from its commencement, for the first time. The editions by Archbishop Parker, and William Wats, severally begin at the Norman Conquest.

58. Memoriale Fratris Walteri de Coventria.—The Historical Collections of Walter of Coventry. Vols. I. and II. *Edited, from the MS. in the Library of Corpus Christi College, Cambridge, by* William Stubbs, M.A., Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford. 1872–1873.

This work, now printed in full for the first time, has long been a *desideratum* by Historical Scholars. The first portion, however, is not of much importance, being only a compilation from earlier writers. The part relating to the first quarter of the thirteenth century is the most valuable and interesting.

59. The Anglo-Latin Satirical Poets and Epigrammatists of the Twelfth Century. Vols. I. and II. *Collected and edited by* Thomas Wright, Esq., M.A., Corresponding Member of the National Institute of France (Académie des Inscriptions et Belles-Lettres). 1872

The Poems contained in these volumes have long been known and appreciated as the best satires of the age in which their authors flourished, and were deservedly popular during the 13th and 14th centuries.

60. Materials for a History of the Reign of Henry VII., from original Documents preserved in the Public Record Office. Vols. I. and II. *Edited by* the Rev. William Campbell, M.A., one of Her Majesty's Inspectors of Schools. 1873–1877.

These volumes are valuable as illustrating the acts and proceedings of Henry VII. on ascending the throne, and shadow out the policy he afterwards adopted.

61. Historical Papers and Letters from the Northern Registers. *Edited by* James Raine, M.A., Canon of York, and Secretary of the Surtees Society. 1873.

The documents in this volume illustrate, for the most part, the general history of the north of England, particularly in its relation to Scotland.

62. Registrum Palatinum Dunelmense. The Register of Richard de Kellawe, Lord Palatine and Bishop of Durham; 1311–1316. Vols. I., II., III., and IV. *Edited by* Sir Thomas Duffus Hardy, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records. 1873–1878.

Bishop Kellawe's Register contains the proceedings of his prelacy, both lay and ecclesiastical, and is the earliest Register of the Palatinate of Durham.

63. Memorials of Saint Dunstan, Archbishop of Canterbury. *Edited, from various MSS., by* William Stubbs, M.A., Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford. 1874.

This volume contains several lives of Archbishop Dunstan, one of the most celebrated Primates of Canterbury. They open various points of Historical and Literary interest, without which our knowledge of the period would be more incomplete than it is at present.

64. Chronicon Angliæ, ab Anno Domini 1328 usque ad Annum 1388, Auctore Monacho quodam Sancti Albani. *Edited by* Edward Maunde Thompson, Esq., Barrister-at-Law, and Assistant-Keeper of the Manuscripts in the British Museum. 1874.

This chronicle gives a circumstantial history of the close of the reign of Edward III. which has hitherto been considered lost.

65. Thómas Saga Erkibyskups. A Life of Archbishop Thomas Becket, in Icelandic. Vols. I. and II. *Edited, with English Translation, Notes, and Glossary by* M. Eiríkr Magnússon, M.A., Sub-Librarian of the University Library, Cambridge. 1875–1884.

This work is derived from the Life of Becket written by Benedict of Peterborough, and apparently supplies the missing portions in Benedict's biography.

66. Radulphi de Coggeshall Chronicon Anglicanum. *Edited by* the Rev. Joseph Stevenson, M.A. 1875.

This volume contains the "Chronicon Anglicanum," by Ralph of Coggleshall, the "Libellus de Expugnatione Terræ Sanctæ per Saladinum," usually ascribed to the same author, and other pieces of an interesting character.

67. Materials for the History of Thomas Becket, Archbishop of Canterbury. Vols. I., II., III., IV., V., and VI. *Edited by* the Rev. James Craigie Robertson, M.A., Canon of Canterbury. 1875–1883. Vol. VII. *Edited by* Joseph Brigstocke Sheppard, Esq., LL.D. 1885.

This publication comprises all contemporary materials for the history of Archbishop Thomas Becket. The first volume contains the life of that celebrated man, and the miracles after his death, by William, a monk of Canterbury. The second, the life by Benedict of Peterborough; John of Salisbury; Alan of Tewkesbury; and Edward Grim. The third, the life by William Fitzstephen; and Herbert of Bosham. The fourth, anonymous lives, Quadrilogus, &c. The fifth, sixth, and seventh, the Epistles, and known letters.

68. Radulfi de Diceto Decani Lundoniensis Opera Historica. The Historical Works of Master Ralph de Diceto, Dean of London. Vols. I. and II. *Edited, from the Original Manuscripts, by* William Stubbs, M.A., Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford. 1876.

The Historical Works of Ralph de Diceto are some of the most valuable materials for British History. The Abbreviationes Chronicorum extend from the Creation to 1147, and the Ymagines Historiarum to 1201.

69. Roll of the Proceedings of the King's Council in Ireland, for a Portion of the 16th Year of the Reign of Richard II. 1392–93. *Edited by* the Rev. James Graves, A.B. 1877.

This Roll throws considerable light on the History of Ireland at a period little known. It seems the only document of the kind extant.

70. Henrici de Bracton de Legibus et Consuetudinibus Angliæ Libri Quinque in Varios Tractatus Distincti. Ad Diversorum et Vetustissimorum Codicum Collationem Typis Vulgati. Vols. I., II., III., IV., V., and VI. *Edited by* Sir Travers Twiss, Q.C., D.C.L. 1878–1883.

This is a new edition of Bracton's celebrated work, collated with MSS. in the British Museum; the Libraries of Lincoln's Inn, Middle Temple, and Gray's Inn; Bodelian Library, Oxford; the Bibliothèque Nationale, Paris; &c.

71. The Historians of the Church of York, and its Archbishops. Vols. I. and II. *Edited by* James Raine, M.A., Canon of York, and Secretary of the Surtees Society. 1879–1886.

This will form a complete "Corpus Historicum Eboracense," a work very much needed, and of great value to the Historical Inquirer.

72. Registrum Malmesburiense. The Register of Malmesbury Abbey; Preserved in the Public Record Office. Vols. I. and II. *Edited by* J. S. Brewer, M.A., Preacher at the Rolls, and Rector of Toppesfield; and Charles Trice Martin, Esq., B.A. 1879, 1880.

This work illustrates many curious points of history, the growth of society, the distribution of land, the relations of landlord and tenant, national customs, &c.

73. Historical Works of Gervase of Canterbury. Vols. I. and II. The Chronicle of the Reigns of Stephen, Henry II., and Richard I., by Gervase, the Monk of Canterbury. *Edited by* William Stubbs, D.D.; Canon Residentiary of St. Paul's, London; Regius Professor of Modern History and Fellow of Oriel College, Oxford; &c. 1879, 1880.

The Historical Works of Gervase of Canterbury are of great importance as regards the questions of Church and State, during the period in which he wrote. This work was printed by Twysden, in the "Historiæ Anglicanæ Scriptores X.," more than two centuries ago. The present edition has received critical examination and illustration.

74. Henrici Archidiaconi Huntendunensis Historia Anglorum. The History of the English, by Henry, Archdeacon of Huntingdon, from A.D. 55 to A.D. 1154; in Eight Books. *Edited by* Thomas Arnold, Esq., M.A., of University College, Oxford. 1879.

Henry of Huntingdon's work was first printed by Sir Henry Savile, in 1596, in his "Scriptores post Bedam," and reprinted at Frankfort in 1601. Both editions are very rare and inaccurate. The first five books of the History were published in 1848 in the "Monumenta Historica Britannica," which is out of print. The present volume contains the whole of the manuscript of Huntingdon's History in eight books, collated with a manuscript lately discovered at Paris.

75. The Historical Works of Symeon of Durham. Vols. I. and II. *Edited by* Thomas Arnold, Esq., M.A., of University College, Oxford. 1882–1885.

The first volume of this edition of the Historical Works of Symeon of Durham, contains the "Historia Dunelmensis Ecclesiæ," and other Works. The second volume contains the "Historia Regum," &c.

76. Chronicles of the Reigns of Edward I. and Edward II. Vols. I. and II. *Edited by* William Stubbs, D.D., Canon Residentiary of St. Paul's, London; Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford, &c. 1882, 1883.

The first volume of these Chronicles contains the "Annales Londonienses" and the "Annales Paulini:" the second, I.—Commendatio Lamentabilis in Transitu magni Regis Edwardi. II.—Gesta Edwardi de Carnarvan Auctore Canonico Bridlingtoniensi. III.—Monachi cujusdam Malmesberiensis Vita, Edwardi II. IV.—Vita et Mors Edwardi II. Conscripta a Thoma de la Moore.

77. Registrum Epistolarum Fratris Johannis Peckham, Archiepiscopi Cantuariensis. Vols. I., II., and III. *Edited by* Charles Trice Martin, Esq., B.A., F.S.A., 1882–1886.

These Letters are of great value for illustrating English Ecclesiastical History.

78. Register of S. Osmund. *Edited by* the Rev. W. H. Rich Jones, M.A., F.S.A., Canon of Salisbury, Vicar of Bradford-on-Avon. Vols. I. and II. 1883, 1884.

This Register, of which a complete copy is here printed for the first time, is among the most ancient, and certainly the most treasured, of the muniments of the Bishops of Salisbury. It derives its name from containing the statutes, rules, and orders made or compiled by S. Osmund, to be observed in the Cathedral and diocese of Salisbury. The first 19 folios contain the "Consuetudinary," the exposition, as regards ritual, of the "Use of Sarum."

79. Chartulary of the Ancient Benedictine Abbey of Ramsey, from the MS. in the Public Record Office. Vols. I. and II. 1884, 1886. *Edited by* William Henry Hart, Esq., F.S.A., and the Rev. Ponsonby Annesley Lyons.

This Chartulary of the Ancient Benedictine Monastery of Ramsey, Huntingdonshire, came to the Crown on the Dissolution of Monasteries, was afterwards preserved in the Stone Tower, Westminster Hall, and thence transferred to the Public Record Office.

80. Chartularies of St. Mary's Abbey, Dublin, &c., preserved in the Bodleian Library and British Museum. *Edited by* John Thomas Gilbert, Esq., F.S.A., M.R.I.A. Vols. I. & II. 1884 and 1885.

These Chartularies, published for the first time, are the only documents of that description known to exist of the ancient establishments of the Cistercian Order in Ireland; two being of St. Mary's Abbey, Dublin, and one of the House at Dunbrody, Wexford. One Chartulary is in the Bodleian Library, Oxford, together with that of Dunbrody; the second is in the British Museum.

81. Eadmeri Historia Novorum in Anglia, et opuscula duo de Vita Sancti Anselmi et quibusdam Miraculis ejus. 1884. *Edited by* the Rev. Martin Rule, M.A.

This volume contains the "Historiæ Novorum in Anglia," of Eadmer; his treatise "De Vita et conversatione Anselmi Archiepiscopi Cantuariensis," and a Tract entitled "Quaedam Parva Descriptio Miraculorum gloriosi Patris Anselmi Cantuariensis."

82. Chronicles of the Reigns of Stephen, Henry II., and Richard I. Vols. I. II., and III., 1884–1886. *Edited by* Richard Howlett, Esq., of the Middle Temple, Barrister-at-law.

Vol. I. contains Books I.–IV. of the "Historia Rerum Anglicarum" of William of Newburgh; Vol. II. contains Book V. of that work, the continuation of the same to A.D. 1298, and the "Draco Normannicus" of Etienne de Rouen.

Vol. III. contains the "Gesta Stephani Regis," the Chronicle of Richard of Hexham, the "Relatio de Standardo" of St. Aelred of Rievaulx, the poem of Jordan Fantosme, and the Chronicle of Richard of Devizes.

83. Chronicle of the Ancient Abbey of Ramsey, from the Chartulary of that Abbey, in the Public Record Office. 1886. *Edited by* the Rev. William Dunn Macray, M.A., F.S.A., Rector of Ducklington, Oxon.

This Chronicle forms part of the Chartulary of the Abbey of Ramsey, preserved in the Public Record Office (*see* No. 79).

84. Chronica Rogeri de Wendover, sive Flores Historiarum. Vol. I. *Edited by* Henry Gay Hewlett, Esq., Keeper of the Records of the Land Revenue.

This edition gives that portion only of Roger of Wendover's Chronicle which can be accounted an original authority.

85. The Letter Books of the Monastery of Christ Church, Canterbury. *Edited by* Joseph Brigstocke Sheppard, Esq., LL.D. Vol. I., 1887.

The Letters printed in this volume were chiefly written between the years 1296 and 1333. Among the most notable writers were Prior Henry of Eastry, Prior Richard Oxenden, and the Archbishops Raynold and Meopham.

86. The Metrical Chronicle of Robert of Gloucester. *Edited by* William Aldis Wright, Esq., M.A. Parts I. and II., 1887.

The date of the composition of this Chronicle is placed about the year 1300. The writer appears to have been an eye witness of many events which he describes. The language in which it is written was the dialect of Gloucestershire at that time.

87. Chronicle of Robert of Brunne. *Edited by* Frederick James Furnivall, Esq., M.A., of Trinity Hall, Cambridge, Barrister-at-Law. Parts I and II. 1887.

Robert of Brunne, or Bourne, co. Lincoln, was a member of the Gilbertine Order established at Sempringham. His Chronicle is described by its editor as a work of fiction, a contribution not to English history, but to the history of English.

88. Icelandic Sagas and other Historical Documents relating to the Settlements and Descents of the Northmen on the British Isles. *Edited by* Sir George Webbe Dasent, D.C.L., Oxon, and M. Gudbrand Vigfusson, M.A.

Vol. I. Orkneyinga Saga, and Magnus Saga. (Text.)
Vol. II. Hakonar Saga, and Magnus Saga. (Text.)

In the Press.

Icelandic Sagas, and other Historical Documents relating to the Settlements and Descents of the Northmen on the British Isles. *Edited by* Sir George Webbe Dasent, D.C.L., Oxon., and M. Gudbrand Vigfusson, M.A. Vols. III.—IV. (*Translations.*)

Lestorie des Engles solum Geffrei Gaimar. *Edited by* the late Sir Thomas Duffus Hardy, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records; *continued and translated by* Charles Trice Martin, Esq., B.A., F.S.A. Vols. I. and II.

The Tripartite Life of St. Patrick, with other documents relating to that Saint. *Edited by* Whitley Stokes, Esq., LL.D., D.C.L., Honorary Fellow of Jesus College, Oxford; and Corresponding Member of the Institute of France. Parts I. and II.

Chartulary of the Ancient Benedictine Abbey of Ramsey, from the MS. in the Public Record Office. Vol. III. *Edited by* William Henry Hart, Esq., F.S.A., and the Rev. Ponsonby Annesley Lyons.

In the Press—(continued).

Willelmi Monachi Malmesbiriensis de Regum Gestis Anglorum, libri V.; et Historiæ Novellæ, libri III. *Edited by* William Stubbs, D.D., Bishop of Chester. Vols. I. and II.

Charters and Documents, illustrating the History of the Cathedral and City of Sarum, 1100–1300; forming an Appendix to the Register of S. Osmund. Vol. III. *Edited by* the Rev. W. H. Rich Jones, M.A., F.S.A., Canon of Salisbury, Vicar of Bradford-on-Avon.

A Collection of the Chronicles and Ancient Histories of Great Britain now called England, by John de Waurin. 1399–1422. (Translation of Vol. II). *Edited and translated by* the late Sir William Hardy, F.S.A., and Edward L. C. P. Hardy, Esq., F.S.A., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law.

Flores Historiarum, per Matthæum Westmonasteriensem collecti. *Edited by* Henry Richards Luard, D.D., Fellow of Trinity College, Registrary of the University, and Vicar of Great St. Mary's, Cambridge.

Ranulf de Glanvill; Tractatus de legibus et consuetudinibus Angliæ, &c. *Edited and translated by* Sir Travers Twiss, Q.C., D.C.L.

Chronicle of Adam Murimuth, with the Chronicle of Robert of Avesbury. *Edited by* Edward Maunde Thompson, Esq., Keeper and Egerton Librarian of the Manuscript Department in the British Museum.

Year Books of the Reign of Edward III. *Edited and translated by* Luke Owen Pike, Esq., M.A., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law.

Chronicle of Henry Knighton, Canon of Leicester, to the death of Richard II. *Edited by* the Rev. Joseph Rawson Lumby, D.D.

Chronica Rogeri de Wendover, Sive Flores Historiarum. *Edited by* Henry Gay Hewlett, Esq., Keeper of the Records of the Land Revenue. Vol. II.

The Letter Books of the Monastery of Christ Church, Canterbury. *Edited by* Joseph Brigstocke Sheppard, Esq., LL.D. Vol. II.

In Progress.

Descriptive Catalogue of Manuscripts relating to the History of Great Britain and Ireland. Vol. IV.; 1327, &c. *Edited by* the late Sir Thomas Duffus Hardy, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records, and C. Trice Martin, Esq., B.A., F.S.A.

The Treatise "De Principum Instructione," of Giraldus Cambrensis; with an Index to the first four volumes of the "Works of Giraldus Cambrensis," edited by the Rev. J. S. Brewer. *Edited by* George F. Warner, Esq., of the Department of MSS., British Museum.

Recueil des Croniques et anchiennes Istories de la Grant Bretaigne a present nomme Engleterre, par Jehan de Waurin. Vol. V. 1443–1461. *Edited by* Sir William Hardy, F.S.A., and Edward L. C. P. Hardy, Esq., F.S.A., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law.

The Red Book of the Exchequer, preserved in the Public Record Office. *Edited by* Walford Daking Selby, Esq., of the Public Record Office.

Annals or Memorials of St. Edmondsbury. *Edited by* Thomas Arnold, Esq., M.A., of University College, Oxford.

Lexicon Geographicum. From a Manuscript of the 14th century. *Edited by* Frank Scott Haydon, Esq., B.A., Assistant Keeper of the Public Records.

The Historians of the Church of York and its Archbishops, Vol. III. *Edited by* James Raine, M.A., Canon of York, and Secretary of the Surtees Society.

PUBLICATIONS OF THE RECORD COMMISSIONERS, &c.

[In boards or cloth.]

ROTULORUM ORIGINALIUM IN CURIÂ SCACCARII ABBREVIATIO. Hen. III.—Edw. III. *Edited by* HENRY PLAYFORD, Esq. 2 Vols. folio (1805—1810). 12*s.* 6*d.* each.

CALENDARIUM INQUISITIONUM POST MORTEM SIVE ESCAETARUM. Hen. III.—Ric. III. *Edited by* JOHN CALEY and JOHN BAYLEY, Esqrs. Folio (1821—1828): Vol. 3, 21*s.*; Vol. 4, 24*s.*

LIBRORUM MANUSCRIPTORUM BIBLIOTHECÆ HARLEIANÆ CATALOGUS. Vol. 4. *Edited by* the Rev. T. HARTWELL HORNE. Folio (1812), 18*s.*

ABBREVIATIO PLACITORUM. Richard I.—Edward II. *Edited by* the Right Hon. GEORGE ROSE and W. ILLINGWORTH, Esq. 1 Vol. folio (1811), 18*s.*

LIBRI CENSUALIS vocati DOMESDAY-BOOK, INDICES. *Edited by* Sir HENRY ELLIS. Folio (1816), (Domesday-Book, Vol. 3). 21*s.*

LIBRI CENSUALIS vocati DOMESDAY-BOOK, ADDITAMENTA EX CODIC. ANTIQUISS. *Edited by* Sir HENRY ELLIS. Folio (1816), (Domesday-Book, Vol. 4). 21*s.*

STATUTES OF THE REALM. *Edited by* Sir T. E. TOMLINS, JOHN RAITHBY, JOHN CALEY, and WM. ELLIOTT, Esqrs. Vols. 7, 8, 9, 10, and 11, folio (1819—1828). 31*s.* 6*d.* each; Indices, 30*s.* each.

VALOR ECCLESIASTICUS, temp. Hen. VIII., Auctoritate Regia institutus. *Edited by* JOHN CALEY, Esq., and the Rev. JOSEPH HUNTER. Vols. 3 to 6, folio (1817–1834). 25*s.* each. The Introduction, separately, 8vo. 2*s.* 6*d.*

ROTULI SCOTIÆ IN TURRI LONDINENSI ET IN DOMO CAPITULARI WESTMONASTERIENS ASSERVATI. 19 Edw. I.—Hen. VIII. *Edited by* D. MACPHERSON, J. CALEY, W. ILLINGWORTH, Esqrs., and Rev. T. H. HORNE. Vol. 2. folio (1818). 21*s.*

FŒDERA, CONVENTIONES, LITTERÆ, &c.; or, RYMER'S FŒDERA, New Edition, folio. Vol. 3, Part 2. 1361—1377 (1830): Vol. 4, 1377—1383 (1869). *Edited by* JOHN CALEY and FRED. HOLBROOKE, Esqrs. Vol. 3, Part 2, 21*s.*; Vol. 4. 6*s.*

DUCATUS LANCASTRIÆ CALENDARIUM INQUISITIONUM POST MORTEM, &c. Part 3, Calendar to Pleadings, &c., Hen. VII.—13 Eliz. Part 4, Calendar to Pleadings, to end of Eliz. (1827—1834). *Edited by* R. J. HARPER, JOHN CALEY, and WM. MINCHIN, Esqrs. Folio. Part 3 (or Vol. 2), 31*s.* 6*d.*; Part 4 (or Vol. 3), 21*s.*

CALENDARS OF THE PROCEEDINGS IN CHANCERY, ELIZ.; with Examples of Proceedings from Ric. II. *Edited by* JOHN BAYLEY, Esq. Vol. 3 (1832), folio, 21*s.*

PARLIAMENTARY WRITS AND WRITS OF MILITARY SUMMONS, with Records and Muniments relating to Suit and Service to Parliament, &c. *Edited by* SIR FRANCIS PALGRAVE. (1830—1834.) Folio. Vol. 2, Div. 1, Edw. II., 21*s.*; Vol. 2, Div. 2, 21*s.*; Vol. 2, Div. 3, 42*s.*

ROTULI LITTERARUM CLAUSARUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI. 2 Vols. folio (1833, 1844). Vol. 1, 1204–1224. Vol. 2, 1224—1227. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. Vol. 1, 63*s.*; Vol. 2, 18*s.*

PROCEEDINGS AND ORDINANCES OF THE PRIVY COUNCIL OF ENGLAND. 10 Ric. II.—33 Hen. VIII. *Edited by* Sir NICHOLAS HARRIS NICOLAS. 7 Vols. royal 8vo. (1834—1837). 14*s.* each.

ROTULI LITTERARUM PATENTIUM IN TURRI LOND. ASSERVATI. 1201—1216. *Edited by* T. DUFFUS HARDY, Esq. 1 Vol. folio (1835), 31*s.* 6*d.* The Introduction, separately, 8vo. 9*s.*

ROTULI CURIÆ REGIS. Rolls and Records of the Court held before the King's Justiciars or Justices. 6 Richard I.—1 John. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 2 Vols. royal 8vo. (1835). 28*s.*

ROTULI NORMANNIÆ IN TURRI LOND. ASSERVATI. 1200—1205; 1417—1418. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 Vol. royal 8vo. (1835). 12*s.* 6*d.*

ROTULI DE OBLATIS ET FINIBUS IN TURRI LOND. ASSERVATI, temp. Regis Johannis. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 Vol. royal 8vo. (1835). 18*s.*

EXCERPTA E ROTULIS FINIUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATIS. Henry III., 1216—1272. *Edited by* CHARLES ROBERTS, Esq. 2 Vols. royal 8vo. (1835, 1836); Vol. 1, 14*s.*; Vol. 2, 18*s.*

FINES, SIVE PEDES FINIUM; SIVE FINALES CONCORDIÆ IN CURIÂ DOMINI REGIS. 7 Richard I.—16 John, 1195—1214. *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. In Counties. 2 Vols. royal 8vo. (1835—1844); Vol. 1, 8*s.* 6*d.*; Vol. 2, 2*s.* 6*d.*

ANCIENT KALENDARS AND INVENTORIES OF THE TREASURY OF HIS MAJESTY'S EXCHEQUER; with Documents illustrating its History. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 3 Vols. royal 8vo. (1836). 42*s.*

Documents and Records illustrating the History of Scotland, and Transactions between Scotland and England; preserved in the Treasury of Her Majesty's Exchequer. *Edited by* Sir Francis Palgrave. 1 Vol. royal 8vo. (1837). 18*s*.

Rotuli Chartarum in Turri Londinensi asservati. 1199—1216. *Edited by* Thomas Duffus Hardy, Esq. 1 Vol. folio (1837). 30*s*.

Report of the Proceedings of the Record Commissioners, 1831—1837. 1 Vol. fol. (1837). 8*s*.

Registrum vulgariter nuncupatum "The Record of Caernarvon," e codice MS. Harleiano, 696, descriptum. *Edited by* Sir Henry Ellis. 1 Vol. folio (1838), 31*s*. 6*d*.

Ancient Laws and Institutes of England; comprising Laws enacted under the Anglo-Saxon Kings, with Translation of the Saxon; the Laws called Edward the Confessor's; the Laws of William the Conqueror, and those ascribed to Henry I.; Monumenta Ecclesiastica Anglicana, from 7th to 10th century; and Ancient Latin Version of the Anglo-Saxon Laws. *Edited by* Benjamin Thorpe, Esq. 1 Vol. folio (1840), 40*s*. 2 Vols. royal 8vo., 30*s*.

Ancient Laws and Institutes of Wales; comprising Laws supposed to be enacted by Howel the Good, modified by Regulations prior to the Conquest by Edward I.; and anomalous Laws, principally of Institutions which continued in force. With translation. Also, Latin Transcripts, containing Digests of Laws, principally of the Dimetian Code. *Edited by* Aneurin Owen, Esq. 1 Vol. folio (1841), 44*s*. 2 vols. royal 8vo., 36*s*.

Rotuli de Liberate ac de Misis et Præstitis, Regnante Johanne. *Edited by* Thomas Duffus Hardy, Esq. 1 Vol. royal 8vo. (1844). 6*s*.

The Great Rolls of the Pipe, 2, 3, 4 Hen. II., 1155—1158. *Edited by* the Rev. Joseph Hunter. 1 Vol. royal 8vo. (1844). 4*s*. 6*d*.

The Great Roll of the Pipe, 1 Ric. I., 1189—1190. *Edited by* the Rev. Joseph Hunter. 1 Vol. royal 8vo. (1844). 6*s*.

Documents Illustrative of English History in the 13th and 14th centuries, from the Records of the Queen's Remembrancer in the Exchequer. *Edited by* Henry Cole, Esq. 1 Vol. fcp. folio (1844). 5*s*. 6*d*.

Modus Tenendi Parliamentum. An Ancient Treatise on the Mode of holding the Parliament in England. *Edited by* Thomas Duffus Hardy, Esq. 1 Vol. 8vo. (1846). 2*s*. 6*d*.

Registrum Magni Sigilli Reg. Scot. in Archivis Publicis asservatum. 1306—1424. *Edited by* Thomas Thomson, Esq. Folio (1814). 10*s*. 6*d*.

Acts of the Parliaments of Scotland. Folio (1814—1875). *Edited by* Thomas Thomson and Cosmo Innes, Esqrs. Vol. 1, 42*s*. Vols. 5 and 6 (in three Parts), 21*s*. each Part; Vols. 4, 7, 8, 9, 10, and 11, 10*s*. 6*d*. each; Vol. 12 (Index), 63*s*. Or, 12 Volumes in 13, 12*l*. 12*s*.

Acts of the Lords Auditors of Causes and Complaints (Acta Dominorum Auditorum). 1466—1494. *Edited by* Thomas Thomson, Esq. Fol. (1839). 10*s*. 6*d*.

Acts of the Lords of Council in Civil Causes (Acta Dominorum Concilii), 1478—1495. *Edited by* Thomas Thomson, Esq. Folio (1839). 10*s*. 6*d*.

Issue Roll of Thomas de Brantingham, Bishop of Exeter, Lord High Treasurer, containing Payments out of the Revenue, 44 Edw. III., 1370. *Edited by* Frederick Devon, Esq. 1 Vol. 4to. (1835), 35*s*. Or, royal 8vo., 25*s*.

Issues of the Exchequer, James I.; from the Pell Records. *Edited by* Frederick Devon, Esq. 1 Vol. 4to. (1836), 30*s*. Or, royal 8vo., 21*s*.

Issues of the Exchequer, Henry III.—Henry VI.; from the Pell Records. *Edited by* Frederick Devon, Esq. 1 Vol. 4to. (1837), 40*s*. Or, royal 8vo., 30*s*.

Handbook to the Public Records. *By* F. S. Thomas, Esq., Secretary of the Public Record Office. 1 Vol. royal 8vo. (1853). 12*s*.

Historical Notes relative to the History of England. Henry VIII.—Anne (1509–1714). A Book of Reference for ascertaining the Dates of Events. *By* F. S. Thomas, Esq. 3 Vols. 8vo. (1856). 40*s*.

State Papers, during the Reign of Henry the Eighth: with Indices of Persons and Places. 11 Vols. 4to. (1830—1852), 10*s*. 6*d*. each.

Vol. I.—Domestic Correspondence.
Vols. II. & III.—Correspondence relating to Ireland.
Vols. IV. & V.—Correspondence relating to Scotland.
Vols. VI. to XI.—Correspondence between England and Foreign Courts.

WORKS PUBLISHED IN PHOTOZINCOGRAPHY.

DOMESDAY BOOK, or the GREAT SURVEY OF ENGLAND OF WILLIAM THE CONQUEROR, 1086; fac-simile of the Part relating to each county, separately (with a few exceptions of double counties). Photozincographed, by Her Majesty's Command, at the Ordnance Survey Office, Southampton, Colonel Sir HENRY JAMES, R.E., F.R.S., &c., DIRECTOR-GENERAL of the ORDNANCE SURVEY, under the Superintendence of W. BASEVI SANDERS, Esq., Assistant Keeper of Her Majesty's Records. 35 Parts, imperial quarto and demy quarto (1861–1863), boards. *Price* 8*s.* to 1*l.* 3*s.* each Part, according to size; or, bound in 2 Vols., 20*l.* (*The edition in two volumes is out of print.*)

This important and unique survey of the greater portion of England* is the oldest and most valuable record in the national archives. It was commenced about the year 1084 and finished in 1086. Its compilation was determined upon at Gloucester by William the Conqueror, in council, in order that he might know what was due to him, in the way of tax, from his subjects, and that each at the same time might know what he had to pay. It was compiled as much for their protection as for the benefit of the sovereign. The nobility and people had been grievously distressed at the time by the king bringing over large numbers of French and Bretons, and quartering them on his subjects, "each "according to the measure of his land," for the purpose of resisting the invasion of Cnut, King of Denmark, which was apprehended. The Commissioners appointed to make the survey were to inquire the name of each place; who held it in the time of King Edward the Confessor; the present possessor; how many hides were in the manor; how many ploughs were in the demesne; how many homagers; how many villeins; how many cottars; how many serving men; how many free tenants; how many tenants in soccage; how much wood, meadow, and pasture; the number of mills and fish ponds; what had been added or taken away from the place; what was the gross value in the time of Edward the Confessor; the present value; and how much each free man or soc-man had, and whether any advance could be made in the value. Thus could be ascertained who held the estate in the time of King Edward; who then held it; its value in the time of the late King; and its value as it stood at the formation of the survey. So minute was the survey, that the writer of the contemporary portion of the Saxon Chronicle records, with some asperity—"So very narrowly he caused it to be "traced out, that there was not a single hide, nor one virgate of land, nor even, "it is shame to tell, though it seemed to him no shame to do, an ox, nor a cow, "nor a swine was left, that was not set down."

Domesday Survey is in two parts or volumes. The first, in folio, contains the counties of Bedford, Berks, Bucks, Cambridge, Chester, and Lancaster, Cornwall, Derby, Devon, Dorset, Gloucester, Hants, Hereford, Herts, Huntingdon, Kent, Leicester and Rutland, Lincoln, Middlesex, Northampton, Nottingham, Oxford, Salop, Somerset, Stafford, Surrey, Sussex, Warwick, Wilts, Worcester, and York. The second volume, in quarto, contains the counties of Essex, Norfolk and Suffolk.

Domesday Book was printed *verbatim et literatim* during the last century, in consequence of an address of the House of Lords to King George III. in 1767. It was not, however, commenced until 1773, and was completed early in 1783. In 1860, Her Majesty's Government, with the concurrence of the Master of the Rolls, determined to apply the art of photozincography to the production of a fac-simile of Domesday Book, under the superintendence of Colonel Sir Henry James, R.E., Director-General of the Ordnance Survey, Southampton. The fac-simile was completed in 1863.

* For some reason left unexplained, many parts were left unsurveyed; Northumberland, Cumberland, Westmoreland, and Durham, are not described in the survey; nor does Lancashire appear under its proper name; but Furness, and the northern part of Lancashire, as well as the south of Westmoreland, with a part of Cumberland, are included within the West Riding of Yorkshire. That part of Lancashire which lies between the Ribble and Mersey, and which at the time of the survey comprehended 688 manors, is joined to Cheshire. Part of Rutland is described in the counties of Northampton and Lincoln.

FAC-SIMILES OF NATIONAL MANUSCRIPTS, from WILLIAM THE CONQUEROR to QUEEN ANNE, selected under the direction of the Master of the Rolls, and Photo-zincographed, by Command of Her Majesty, by Colonel Sir HENRY JAMES, R.E., F.R.S., DIRECTOR-GENERAL of the ORDNANCE SURVEY, and edited by W. BASEVI SANDERS, Assistant Keeper of Her Majesty's Records. *Price*, each Part, with translations and notes, double foolscap folio, 16*s*.

Part I. (William the Conqueror to Henry VII.). 1865. (*Out of print.*)
Part II. (Henry VIII. and Edward VI.) 1866.
Part III. (Mary and Elizabeth). 1867.
Part IV. (James I. to Anne). 1868.

The first Part extends from William the Conqueror to Henry VII., and contains autographs of the kings of England, as well as of many other illustrious personages famous in history, and some interesting charters, letters patent, and state papers. The second Part, for the reigns of Henry VIII and Edward VI., consists principally of holograph letters, and autographs of kings, princes, statesmen, and other persons of great historical interest, who lived during those reigns. The third Part contains similar documents for the reigns of Mary and Elizabeth, including a signed bill of Lady Jane Grey. The fourth Part concludes the series, and comprises a number of documents taken from the originals belonging to the Constable of the Tower of London; also several records illustrative of the Gunpowder Plot, and a woodcut containing portraits of Mary Queen of Scots and James VI., circulated by their adherents in England, 1580–3.

FAC-SIMILES OF ANGLO-SAXON MANUSCRIPTS. Photozincographed, by Command of Her Majesty, upon the recommendation of the Master of the Rolls, by the DIRECTOR-GENERAL of the ORDNANCE SURVEY, Lieut.-General J. CAMERON, R.E., C.B., F.R.S., and edited by W. BASEVI SANDERS, Assistant Keeper of Her Majesty's Records. Part I. *Price* 2*l*. 10*s*.

The Anglo-Saxon MSS. represented in this volume form the earlier portions of the collection of archives belonging to the Dean and Chapter of Canterbury, and consist of a series of 25 charters, deeds, and wills, commencing with a record of proceedings at the first Synodal Council of Clovestho in 742, and terminating with the first part of a tripartite cheirograph, whereby Thurston conveyed to the Church of Canterbury land at Wimbish in Essex, in 1049, the sixth year of the reign of Edward the Confessor.

FAC-SIMILES OF ANGLO-SAXON MANUSCRIPTS. Photozincographed, by Command of Her Majesty, upon the recommendation of the Master of the Rolls, by the DIRECTOR-GENERAL of the ORDNANCE SURVEY, Major-General A. COOKE, R.E., C.B., and collected and edited by W. BASEVI SANDERS, Assistant Keeper of Her Majesty's Records. Part II. *Price* 3*l*. 10*s*.

(Also, separately. Edward the Confessor's Charter. *Price* 2*s*.)

The originals of the Fac-similes contained in this volume belong to the Deans and Chapters of Westminster, Exeter, Wells, Winchester, and Worcester; the Marquis of Bath, the Earl of Ilchester, Winchester College, Her Majesty's Public Record Office, Bodleian Library, Somersetshire Archæological and National History Society's Museum in Taunton Castle, and William Salt Library at Stafford. They consist of charters and other documents granted by, or during the reigns of, Baldred, Æthelred, Offa, and Burgred, Kings of Mercia; Uhtred of the Huiccas, Ceadwalla and Ini of Wessex; Æthelwulf, Eadward the Elder, Æthelstan, Eadmund the First, Eadred, Eadwig, Eadgar, Eadward the Second, Æthelred the Second, Cnut, Eadward the Confessor, and William the Conqueror, embracing altogether a period of nearly four hundred years.

FAC-SIMILES OF ANGLO-SAXON MANUSCRIPTS. Photozincographed, by Command of Her Majesty, upon the recommendation of the Master of the Rolls, by the DIRECTOR-GENERAL of the ORDNANCE SURVEY, Colonel R. H. STOTHERD, R.E., C.B., and collected and edited by W. BASEVI SANDERS, Assistant Keeper of Her Majesty's Records. Part III. Price 3*l*. 10*s*.

This volume contains fac-similes of the Ashburnham collection of Anglo-Saxon Charters, &c., including King Alfred's Will. The MSS. represented in it, range from A.D. 697 to A.D. 1161, being charters, wills, deeds, and reports of Synodal transactions during the reigns of Kings Wihtred of Kent, Offa, Eardwulf, Coenwulf, Cuthred, Beornwulf, Æthelwulf, Ælfred, Eadward the Elder, Eadmund, Eadred, Queen Eadgifu, and Kings Eadgar, Æthelred the Second, Cnut, Henry the First, and Henry the Second. In addition to these are two belonging to the Marquis of Anglesey, one of them being the Foundation Charter of Burton Abbey by Æthelred the Second with the testament of its great benefactor Wulfric.

Public Record Office,
November 1886.

HISTORICAL MANUSCRIPTS COMMISSION.

REPORTS OF THE ROYAL COMMISSIONERS APPOINTED TO INQUIRE WHAT PAPERS AND MANUSCRIPTS BELONGING TO PRIVATE FAMILIES AND INSTITUTIONS ARE EXTANT WHICH WOULD BE OF UTILITY IN THE ILLUSTRATION OF HISTORY, CONSTITUTIONAL LAW, SCIENCE, AND GENERAL LITERATURE.

Date.	——	Size.	Sessional Paper.	Price.
				s. d.
1870 (Reprinted 1874.)	First Report, with Appendix -	f'cap	C. 55	1 6
	Contents :—			
	England. House of Lords; Cambridge Colleges; Abingdon, and other Corporations, &c.			
	Scotland. Advocates' Library, Glasgow Corporation, &c.			
	Ireland. Dublin, Cork, and other Corporations, &c.			
1871	Second Report, with Appendix, and Index to the First and Second Reports - - - - - -	„	C. 441	3 10
	Contents :—			
	England. House of Lords; Cambridge Colleges; Oxford Colleges; Monastery of Dominican Friars at Woodchester, Duke of Bedford, Earl Spencer, &c.			
	Scotland. Aberdeen and St. Andrew's Universities, &c.			
	Ireland. Marquis of Ormonde; Dr. Lyons, &c.			
1872	Third Report, with Appendix and Index - - - - - -	„	C. 673	6 0
	Contents :—			
	England. House of Lords; Cambridge Colleges; Stonyhurst College; Bridgewater and other Corporations; Duke of Northumberland, Marquis of Lansdowne, Marquis of Bath, &c.			
	Scotland. University of Glasgow; Duke of Montrose, &c.			
	Ireland. Marquis of Ormonde; Black Book of Limerick, &c.			

Date.	——	Size.	Sessional Paper.	Price.
				s. *d.*
1873	FOURTH REPORT, WITH APPENDIX. PART I. - - - - - - Contents :— ENGLAND. House of Lords; Westminster Abbey; Cambridge and Oxford Colleges; Cinque Ports, Hythe, and other Corporations, Marquis of Bath, Earl of Denbigh, &c. SCOTLAND. Duke of Argyll, &c. IRELAND. Trinity College, Dublin; Marquis of Ormonde.	f'cap	C. 857	6 8
	DITTO. PART II. INDEX - - - -	„	C. 857 i.	2 6
1876	FIFTH REPORT, WITH APPENDIX. PART I. - Contents :— ENGLAND. House of Lords; Oxford and Cambridge Colleges; Dean and Chapter of Canterbury; Rye, Lydd, and other Corporations, Duke of Sutherland, Marquis of Lansdowne, Reginald Cholmondeley, Esq., &c. SCOTLAND. Earl of Aberdeen, &c.	„	C. 1432	7 0
	DITTO. PART II. INDEX - - -	„	C. 1432 i.	3 6
1877	SIXTH REPORT, WITH APPENDIX. PART I. - Contents :— ENGLAND. House of Lords; Oxford and Cambridge Colleges; Lambeth Palace; Black Book of the Archdeacon of Canterbury; Bridport, Wallingford, and other Corporations; Lord Leconfield, Sir Reginald Graham, Sir Henry Ingilby, &c. SCOTLAND. Duke of Argyll, Earl of Moray, &c. IRELAND. Marquis of Ormonde.	„	C. 1745	8 6
	DITTO. PART II. INDEX - - -	„	C. 2102	1 10
1879	SEVENTH REPORT, WITH APPENDIX. PART I. - - - - - - Contents :— House of Lords; County of Somerset; Earl of Egmont, Sir Frederick Graham, Sir Harry Verney, &c.	„	C. 2340	7 6
	DITTO. PART II. APPENDIX AND INDEX - Contents :— Duke of Athole, Marquis of Ormonde, S. F. Livingstone, Esq., &c.	„	C. 2340 i.	3 6
1881	EIGHTH REPORT, WITH APPENDIX AND INDEX. PART I. - - - - Contents :— List of collections examined, 1869–1880. ENGLAND. House of Lords; Duke of Marlborough; Magdalen College, Oxford; Royal College of Physicians; Queen Anne's	„	C. 3040	8 6

Date.	——	Size.	Sessional Paper.	Price.
				s. *d.*
	Bounty Office; Corporations of Chester, Leicester, &c. IRELAND. Marquis of Ormonde, Lord Emly, The O'Conor Don, Trinity College, Dublin, &c.			
	DITTO. PART II. APPENDIX AND INDEX - Contents :— Duke of Manchester.	f'cap	C. 3040 i.	1 9
	DITTO. PART III. APPENDIX AND INDEX - Contents :— Earl of Ashburnham.	„	C. 3040 ii.	1 4
1883	CALENDAR OF THE MANUSCRIPTS OF THE MARQUIS OF SALISBURY, K.G. PART I. -	8vo.	C. 3777	3 5
„	NINTH REPORT, WITH APPENDIX AND INDEX. PART I. - - - - - Contents :— St. Paul's and Canterbury Cathedrals; Eton College ; Carlisle, Yarmouth, Canterbury, and Barnstaple Corporations, &c.	f'cap	C. 3773	5 2
	DITTO. PART II. APPENDIX AND INDEX - Contents :— ENGLAND. House of Lords; Earl of Leicester; C. Pole Gell, Alfred Morrison, Esquires, &c. SCOTLAND. Lord Elphinstone, H. C. Maxwell Stuart, Esq., &c. IRELAND. Duke of Leinster, Marquis of Drogheda, &c.	„	C. 3773 i.	6 3
	DITTO. PART III. APPENDIX AND INDEX - - - - - Contents :— Mrs. Stopford Sackville.	„	C. 3773 ii.	1 7
1885				
	TENTH REPORT - - - - - This is introductory to the following :—	8vo.	C. 4548	0 3½
„	(1.) APPENDIX AND INDEX - - The Earl of Eglinton, Sir J. S. Maxwell, Bart., and C. S. H. D. Moray, C. F. Weston Underwood, G. W. Digby, Esquires.	„	C. 4575	3 7
„	(2.) APPENDIX AND INDEX - - Wells Cathedral.	„	C. 4576 ii.	2 0
„	(3.) APPENDIX AND INDEX - - The Family of Gawdy, formerly of Norfolk.	„	C. 4576 iii.	1 4
	(4.) APPENDIX AND INDEX - - The Earl of Westmorland, Captain Stewart, Lord Muncaster. Shropshire Collections, &c. PART IV.	„	C. 4576	3 6

Date.	——	Size.	Sessional Paper.	Price.
				s. d.
–	(5.) APPENDIX AND INDEX - - - - The Marquis of Ormonde, Earl of Fingall, Corporations of Galway, Waterford, the Sees of Dublin and of Ossory, Archives of the Jesuits in Ireland. PART V.	8vo.	4576 i.	2 10
–	(6.) APPENDIX AND INDEX - - - Marquis of Abergavenny, Lord Braye, &c. *In the Press.*	—	—	—
–	ELEVENTH REPORT. *In the Press.* This is introductory to the following :—	—	—	—
1887	(1.) APPENDIX AND INDEX - - - Salvetti Correspondence.	—	C. 5060	1 1
1887	(2.) APPENDIX AND INDEX - - - The House of Lords.	—	C. 5060 i.	2 0
–	(3.) APPENDIX AND INDEX - - The Corporations of Southampton and Lynn. *In the Press.*	—	—	—
–	(4.) APPENDIX AND INDEX - - - The Marquess Townshend. *In the Press.*	—	—	—
–	(5.) APPENDIX AND INDEX - - - The Earl of Dartmouth. *In the Press.*	—	—	—

Stationery Office,
October 1887.

ANNUAL REPORTS OF THE DEPUTY KEEPER OF THE PUBLIC RECORDS.

REPORTS Nos. 1–22, IN FOLIO, PUBLISHED BETWEEN 1840 AND 1861, ARE NO LONGER ON SALE. SUBSEQUENT REPORTS ARE IN OCTAVO.

Date.	Number of Report.	Chief Contents of Appendices.	Price.
			s. *d.*
1862	23	Subjects of Research by Literary Inquirers, 1852–1861.—Attendances at the various Record Offices, previously to the passing of the Public Record Act.	0 4
1863	24	List of Calendars, Indexes, &c., in the Public Record Office.	0 7½
1864	25	Calendar of Crown Leases, 33–38 Hen. VIII.—Calendar of Bills and Answers, &c., Hen. VIII.–Ph. & Mary, for Cheshire and Flintshire.—List of Lords High Treasurers and Chief Commissioners of the Treasury, from Hen. VII.	0 8
1865	26	List of Plans annexed to Inclosure Awards, 31 Geo. II.–7 Will. IV.—Calendar of Privy Seals, &c., Hen. VI.–Eliz., for Cheshire and Flintshire.—Calendar of Writs of General Livery, &c., for Cheshire, Eliz.–Charles I.—Calendar of Deeds, &c., on the Chester Plea Rolls, Hen. III. and Edw. I.—List of Documents photozincographed, Will. I.–Hen. VII.	0 7
1866	27	List of Awards of Inclosure Commissioners.—References to Charters in the Cartæ Antiquæ and the Confirmation Rolls of Chancery, Ethelbert of Kent–James I.—Calendar of Deeds, &c., on the Chester Plea Rolls, Edw. II.—List of Documents photozincographed, Hen. VIII. and Edw. VI.	1 6
1867	28	Fees in the Public Record Office.—Calendar of Fines, Cheshire and Flintshire, Edw. I.—Calendar of Deeds, &c., on the Chester Plea Rolls, Edw. III.—List of Documents photozincographed, Mary and Eliz., and Scottish, Part I.—Table of Law Terms, from the Norman Conquest to 1 Will. IV.	0 10½

Date.	Number of Report.	Chief Contents of Appendices.	Price.
			s. *d.*
1868	29	Calendar of Royal Charters.—Calendar of Deeds, &c., on the Chester Plea Rolls, Richard II.–Hen. VII.—Durham Records, Letter and Report.	0 9
1869	30	Duchy of Lancaster Records, Inventory.—Durham Records, Inventory, Indexes to Kellawe's Register.—Calendar of Deeds, &c., on the Chester Plea Rolls, Hen. VIII.—Calendar of Decrees of Court of General Surveyors, 34–38 Hen. VIII.—Calendar of Royal Charters.—State Paper Office, Calendar of Documents relating to the History of, to 1800.—List of Documents photozincographed, Eliz.–Anne.—Tower of London, Index to Documents in custody of the Constable of.—Calendar of Dockets, &c., for Privy Seals, 1634–1711, in the British Museum. Report of the Commissioners on Carte Papers.—Venetian Ciphers.	3 0
1870	31	Duchy of Lancaster Records, Calendar of Royal Charters, Will. II.–Ric. II.—Durham Records, Calendar of Chancery Enrolments; Cursitor's Records.—List of Officers of Palatinate of Chester, in Cheshire and Flintshire, and North Wales.—List of Sheriffs of England, 31 Hen. I. to 4 Edw. III.—List of Documents photozincographed, Scottish, Part II.	2 3
1871	32	Part I.—Report of the Commissioners on Carte Papers.—Calendarium Genealogicum, 1 & 2 Edw. II.—Durham Records, Calendar of Cursitor's Records, Chancery Enrolments.—Duchy of Lancaster Records, Calendar of Rolls of the Chancery of the County Palatine.	2 2
1871	—	Part II.—Charities; Calendar of Trust Deeds enrolled on the Close Rolls of Chancery, subsequent to 9 Geo. II. c. xxxvi.	5 6
1872	33	Duchy of Lancaster Records, Calendar of Rolls of the Chancery of the County Palatine.—Durham Records, Calendar of the Cursitor's Records, Chancery Enrolments.—Report on the Shaftesbury Papers.—Venetian Transcripts.—Greek copies of the Athanasian Creed.	1 10
1873	34	Parliamentary Petitions; Index to the Petitions to the King in Council.—Durham Records, Calendar of the Cursitor's Records, Chancery Enrolments.—List of Documents photozincographed, Scottish, Part III.—Supplementary Report on the Shaftesbury Papers.	1 9
1874	35	Duchy of Lancaster Records, Calendar of Ancient Charters or Grants.—Palatinate of Lancaster; Inventory and Lists of Documents transferred to the Public Record Office.—Durham Records, Calendar of Cursitor's Records, Chancery Enrolments.—List of Documents photozincographed, Irish, Part I.—Second Supplementary Report on the Shaftesbury Papers.	1 6

Date.	Number of Report.	Chief Contents of Appendices.	Price.
			s. *d.*
1875	36	Durham Records, Calendar of the Cursitor's Records, Chancery Enrolments.—Duchy of Lancaster Records; Calendar of Ancient Charters or Grants.—List of Documents photozincographed; Irish, Part II.—M. Armand Baschet's Report upon Documents in French Archives relating to British History.—Calendar of Recognizance Rolls of the Palatinate of Chester, to end of reign of Hen. IV.	4 4
1876	37	Part I.—Durham Records, Calendar of the Cursitor's Records, Chancery Enrolments.—Duchy of Lancaster Records, Calendar of Ancient Rolls of the Chancery of the County Palatine.—M. Baschet's list of French Ambassadors, &c., in England, 1509–1714.	1 2
1876	—	Part II.—Calendar of Recognizance Rolls of the Palatinate of Chester; Hen. V.–Hen. VII.	4 4
1877	38	Exchequer Records, Catalogue of Special Commissions, 1 Eliz. to 10 Vict., Calendar of Depositions taken by Commission, 1 Eliz. to end of James I.—List of Representative Peers for Scotland and Ireland.	4 3
1878	39	Calendar of Recognizance Rolls of the Palatinate of Chester, 1 Hen. VIII.–11 Geo. IV.—Exchequer Records, Calendar of Depositions taken by Commission, Charles I.—Duchy of Lancaster Records; Calendar of Lancashire Inquisitions post Mortem, &c.—Third Supplementary Report on the Shaftesbury Papers.—Anglo-Saxon Charters photozincographed.—M. Baschet's List of Despatches of French Ambassadors to England, 1509–1714.	4 6
1879	40	Calendar of Depositions taken by Commission, Commonwealth–James II.—Miscellaneous Records of Queen's Remembrancer in the Exchequer.—Durham Records, Calendar of the Cursitor's Records, Chancery Enrolments.—Duchy of Lancaster Records, Calendar of Patent Rolls, 5 Ric. II.–21 Hen. VII.—Rules and Regulations respecting the public use of the Records.	3 0
1880	41	Calendar of Depositions taken by Commission, William and Mary to George I.—Calendar of Norman Rolls, Hen. V., Part I.—Anglo-Saxon Charters photozincographed.—Report from Rome.—List of Calendars, Indexes, &c. in the Public Record Office on 31st December 1879.	4 8
1881	42	Calendar of Depositions taken by Commission, George II.—Calendar of Norman Rolls, Hen. V., Part II. and Glossary.—Calendar of Patent Rolls, 1 Edw. I.—Anglo-Saxon Charters photozincographed.—Transcripts from Paris.	4 0
1882	43	Calendar of Privy Seals, &c., 1–7 Charles I.—Duchy of Lancaster Records, Inventory of Court Rolls, Hen. III.–Geo. IV., Calendar of Privy Seals,	3 10

Date.	Number of Report.	Chief Contents of Appendices.	Price.
			s. *d.*
		Ric. II.—Calendar of Patent Rolls, 2 Edw. I.—Anglo-Saxon Charters photozincographed.—Fourth Supplementary Report on the Shaftesbury Papers.—Transcripts from Paris.—Report on Libraries in Sweden.—Report on Papers relating to English History in the State Archives, Stockholm.—Report on Canadian Archives.	
1883	44	Calendar of Patent Rolls, 3 Edw. I.—Durham Records, Cursitor's Records, Inquisitions post Mortem, &c.—Calendar of French Rolls, 1–10 Hen. V.—Anglo-Saxon Charters photozincographed.—Report from Venice.—Transcripts from Paris.—Report from Rome.	3 6
1884	45	Duchy of Lancaster Records, Inventory of Ministers' and Receivers' Accounts, Edw. I.–Geo. III.—Durham Records, Cursitor's Records, Inquisitions post Mortem, &c.—Treasury of the Receipt of the Exchequer, Calendar of Diplomatic Documents.—Anglo-Saxon Charters photozincographed.—Transcripts from Paris.—Reports from Rome and Stockholm.—Report on Archives of Denmark, &c.—Transcripts from Venice.—Calendar of Patent Rolls, 4 Edw. I.	4 3
1885	46	Presentations to Offices on the Patent Rolls, Charles II.—Anglo-Saxon Charters, &c., photozincographed.—Transcripts from Paris.—Reports from Rome.—Second Report on Archives of Denmark, &c.—Calendar of Patent Rolls, 5 Edw. I.—Catalogue of Venetian Manuscripts bequeathed by Mr. Rawdon Brown to the Public Record Office.	2 10
1886	47	Transcripts from Paris.—Reports from Rome.—Third Report on Archives of Denmark, &c.—List of Creations of Peers and Baronets, 1483–1646.—Calendar of Patent Rolls, 6 Edw. I. There have also been printed Indexes to Reports 1–22, and Reports 23–39.	2 2

Public Record Office,
October 1887.

SCOTLAND.

CATALOGUE OF SCOTCH RECORD PUBLICATIONS

PUBLISHED UNDER THE DIRECTION OF

THE LORD CLERK REGISTER OF SCOTLAND.

[OTHER WORKS RELATING TO SCOTLAND WILL BE FOUND AMONG THE PUBLICATIONS OF THE RECORD COMMISSIONERS, *see* pp. 26–28.]

1. CHRONICLES OF THE PICTS AND SCOTS, AND OTHER EARLY MEMORIALS OF SCOTTISH HISTORY. Royal 8vo., half bound (1867). *Edited by* WILLIAM F. SKENE, LL.D. *Price* 10*s*. *Out of print.*

2. LEDGER OF ANDREW HALYBURTON, CONSERVATOR OF THE PRIVILEGES OF THE SCOTCH NATION IN THE NETHERLANDS (1492–1503); TOGETHER WITH THE BOOKS OF CUSTOMS AND VALUATION OF MERCHANDISES IN SCOTLAND. *Edited by* COSMO INNES. Royal 8vo., half bound (1867). *Price* 10*s*.

3. DOCUMENTS ILLUSTRATIVE OF THE HISTORY OF SCOTLAND FROM THE DEATH OF KING ALEXANDER THE THIRD TO THE ACCESSION OF ROBERT BRUCE, from original and authentic copies in London, Paris, Brussels, Lille, and Ghent. In 2 Vols. royal 8vo., half bound (1870). *Edited by* Rev. JOSEPH STEVENSON. *Price* 10*s*. *each.*

4. ACCOUNTS OF THE LORD HIGH TREASURER OF SCOTLAND. Vol. 1, A.D. 1473–1498. *Edited by* THOMAS DICKSON. 1877. *Price* 10*s*.

5. REGISTER OF THE PRIVY COUNCIL OF SCOTLAND. *Edited and arranged by* J. H. BURTON, LL.D. Vol. 1, 1545–1569. Vol. 2, 1569–1578. Vol. 3, A.D. 1578–1585. Vol. 4, A.D. 1585–1592. Vol. 5, 1592–1599. Vol. 6, 1599–1604. Vol. 7, 1604–1607. Vol. 8 in progress. *Edited by* DAVID MASSON, LL.D. 1877–1884. *Price* 15*s*. *each.*

6. ROTULI SCACCARII REGUM SCOTORUM. THE EXCHEQUER ROLLS OF SCOTLAND Vol. 1, A.D. 1264–1359. Vol. 2, A.D. 1359–1379. *Edited by* JOHN STUART, LL.D., and GEORGE BURNETT, Lyon King of Arms. 1878–1880. Vol. 3, A.D. 1379–1406. Vol. 4, A.D. 1406–1436 (1880). Vol. 5, A.D. 1437–1454 (1882). Vol. 6, 1455–1460 (1883). Vol. 7, 1460–1469 (1884). Vol. 8, A.D. 1470–1479 (1885). Vol. 9, 1480–1487 Addenda, 1437–1487 (1886). Vol. 10, 1488–1496. Vol. 11 in progress. *Edited by* GEORGE BURNETT. *Price* 10*s*. *each.*

7. CALENDAR OF DOCUMENTS RELATING TO SCOTLAND. *Edited by* JOSEPH BAIN. Vol. 1 (1881). Vol. II. 1272–1307 (1884). Vol. III. (in progress). *Price* 15*s*. *each.*

8. REGISTER OF THE GREAT SEAL OF SCOTLAND. A.D. 1424–1513 (1882). A.D. 1513–1546 (1883). A.D. 1546–1580 (1886). A.D. 1580 (in progress). *Edited by* JAMES BALFOUR PAUL and J. M. THOMSON. *Price* 15*s*. *each.*

FAC-SIMILES OF THE NATIONAL MSS. OF SCOTLAND. (*Out of print.*)
Parts I., II., and III. *Price* 21*s*. *each.*

Stationery Office
October 1887.

IRELAND.

CATALOGUE OF IRISH RECORD PUBLICATIONS.

CALENDAR OF THE PATENT AND CLOSE ROLLS OF CHANCERY IN IRELAND. HENRY VIII., EDWARD VI., MARY, AND ELIZABETH. *Edited by* JAMES MORRIN, Royal 8vo. (1861–3). Vols. 1, 2, and 3. *Price* 11*s.* each.

ANCIENT LAWS AND INSTITUTES OF IRELAND.
Senchus Mor. (1865–1880.) Vols. 1, 2, 3, and 4. *Price* 10*s.* each.
Vol. 5 in progress.

Abstracts of the Irish Patent Rolls of James I. Unbound. *Price* 25*s.*

Abstracts of the Irish Patent Rolls of James I. With Supplement. *Price* 35*s.*

FAC-SIMILES of NATIONAL MANUSCRIPTS of IRELAND, FROM THE EARLIEST EXTANT SPECIMENS TO A.D. 1719. *Edited by* JOHN T. GILBERT, F.S.A., M.R.I.A. *Part* 1 *is out of print.* Parts II. and III. *Price* 42*s.* each. *Part IV.* 1. *Price* 5*l.* 5*s.* *Part IV.* 2. *Price* 4*l.* 10*s.*

This work forms a comprehensive Palæographic Series for Ireland. It furnishes characteristic specimens of the documents which have come down from each of the classes which, in past ages, formed principal elements in the population of Ireland, or exercised an influence in her affairs. With these reproductions are combined fac-similes of writings connected with eminent personages or transactions of importance in the annals of the country to the early part of the eighteenth century.

The specimens have been reproduced as nearly as possible in accordance with the originals, in dimensions, colouring, and general appearance. Characteristic examples of styles of writing and caligraphic ornamentation are, so far as practicable, associated with subjects of historic and linguistic interest. Descriptions of the various manuscripts are given by the Editor in the Introduction. The contents of the specimens are fully elucidated and printed in the original languages, opposite to the Fac-similes—line for line—without contractions—thus facilitating reference and aiding effectively those interested in palæographic studies.

In the work are also printed in full, for the first time, many original and important historical documents.

Part I. commences with the earliest Irish MSS. extant.
Part II.: From the Twelfth Century to A.D. 1299.
Part III.: From A.D. 1300 to end of reign of Henry VIII.
Part IV. 1.: From reign of Edward VI. to that of James I.
In Part IV. 2.—the work is carried down to the early part of the eighteenth century, with Index to the entire publication.

ACCOUNT OF FAC-SIMILES OF NATIONAL MANUSCRIPTS OF IRELAND. IN ONE VOLUME; 8vo., WITH INDEX. *Price* 10*s.* Parts I. and II. together. *Price* 2*s.* 6*d.* Part II. *Price* 1*s.* 6*d.* Part III. *Price* 1*s.* Part IV. 1. *Price* 2*s.* Part IV. 2. *Price* 2*s.* 6*d.*

Stationery Office,
October 1887.